EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

الداء والدواء

Al-Dā' wa-l-Dawā'

BOALA ȘI LEACUL

Ibn Qayyim
al-Jawziyyah

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Ibn Qayyim al-Jawziyyah

Boala și leacul

الداء والدواء

Al-Dā' wa-l-Dawā'

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: الداء والدواء
Ediție în limba română
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Cuprins

Prefață · Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī v
1 Ruga și buna părere despre Allah 1
Ruga ca leac împotriva încercărilor 10
Stăruința în rugă 12
Graba și renunțarea la rugă 14
Momentele și condițiile primirii rugii 16
Împrejurările care însoțesc primirea rugii 27
Puterea rugii și starea celui care se roagă 28
Ruga, cauzele și hotărârea divină 28
Amăgirea de sine și falsa speranță 40
Bizuirea greșită pe îndurarea lui Allah 56
Amăgirea vieții lumești 100
Buna părere despre Allah și împlinirea faptelor 105
Speranța și teama în viața credinciosului 107
2 Urmările păcatelor 119
Lipsirea de cunoaștere și întunecarea inimii 161
Păcatele nasc alte păcate 168
Slăbirea voinței de a se căi 169
Obișnuința păcatului și fălirea cu el 170
Pierderea cinstei înaintea lui Allah 172
Urmările păcatului asupra celorlalte făpturi 173
Umilința păcatului și cinstea ascultării 174
Întunecarea minții prin păcat 176
Rugina și pecetluirea inimii 176
Păcatele pentru care s-a rostit blestemul 177
Lipsirea de ruga Profetului și a îngerilor 180
Visul Profetului despre pedepsele păcatelor 181
Stricăciunea pe pământ și pierderea binecuvântării 191
Ghayrah: gelozia pentru onoare 196
Pierderea sfielii 201
Slăbirea respectului față de Allah 204
Uitarea lui Allah și părăsirea robului 205
Pierderea desăvârșirii în adorare 208

Păcatele opresc mersul inimii către Allah 214
Înlăturarea binefacerilor și venirea pedepselor 215
Spaima și nesiguranța păcătosului 220
Înstrăinarea inimii 220
Bolile inimii și leacul lor 221
Pierderea luminii și a călăuzirii 225
Înjosirea sufletului 226
Captivitatea inimii în patimi 227
Pierderea rangului și a cinstirii 228
Numele de laudă și numele de osândă 230
Slăbirea minții și a judecății 231
Ruptura dintre rob și Domnul său 234
Ștergerea binecuvântării vieții și a faptelor 236
Coborârea din treptele înalte 243
Îndrăzneala dușmanilor împotriva păcătosului 249
Părăsirea robului în clipele de nevoie 250
Orbirea inimii și pierderea discernământului 256
Păcatele și uneltirile lui Șayṭān 262
Uneltirile diavolului prin auz 268
Limba: neadevărul și tăcerea față de adevăr 270
Uitarea de sine 277
Pierderea binefacerilor prezente și viitoare 284
Îndepărtarea îngerului și apropierea diavolului 285
Păcatele și cauzele pieirii 293
3 Pedepsele prescrise de Lege 296
Pedepsele legale și pedepsele hotărâte de Allah 298
Rațiunile pedepselor legale 302
Pedepsele inimilor și ale sufletelor 304
Pedepsele trupurilor și gravitatea păcatelor 304
Pedepsele păcatelor descrise în Coran 309
Felurile păcatelor și rădăcinile lor 326
Păcatele diavolești 327
Păcatele de fiară și păcatele animalice 327
Păcatele mari și păcatele mici 328
Asocierea și negarea însușirilor lui Allah 334
Asocierea altor divinități lui Allah 340
Asocierea în adorare 341

Asocierea în exprimare și jurământ 352
Asocierea în voințe și intenții 355
Părerea rea despre Allah 361
Asocierea și trufia 372
Vorbirea despre Allah fără știință 373
Gravitatea nedreptății și a agresiunii 375
Gravitatea omorului fără drept 379
Stricăciunile desfrâului 389
Păzirea privirii 394
Stăpânirea gândurilor trecătoare 403
Păzirea limbii 411
Păzirea pașilor 425
Păzirea castității și primejdia desfrâului 425
Fapta neamului lui Lūț: opiniile juriștilor 444
Raporturile cu animale: opiniile juriștilor 464
Relațiile între femei: limitele analogiei juridice 466
4 Tratarea patimii amoroase 469
Îndreptarea inimii către o iubire mai folositoare 478
Iubirea lui Allah și patima pentru chipuri 479
Treptele iubirii și sensul adorării 481
Tatayyum: iubirea și supunerea față de cel iubit 498
Cele patru feluri de iubire 506
Khullah: prietenia apropiată 507
Deosebirea dintre iubire și khullah 509
Alegerea dintre lucrurile iubite 510
Plăcerea, durerea și alegerea folosului 511
Iubirea pentru sine și iubirea pentru altceva 513
Iubirea lui Allah și a Trimisului Său 516
Fericirea apropierii de Allah și durerea pierderii ei 525
Iubirea, adorarea și întoarcerea către Allah 527
Iubirea și mișcarea făpturilor 530
Iubirea Creatorului și buna rânduială a lumii 534
Iubirea folositoare și iubirea vătămătoare 539
Iubirea și voința la temelia faptelor religioase 541
Stricăciunile patimii și pilda lui Yūsuf 549
Patima neamului lui Lūț 554
Sinceritatea față de Allah ca leac al patimii 557

Stadiile îndrăgostirii și păstrarea castității 567
5 Obiecțiile și răspunsul autorului 574
Desăvârșirea iubirii și a bucuriei 619
Iubirea aparte pentru Allah și Trimisul Său 630
Iubirea femeilor și căsătoria 634
Cele trei feluri de îndrăgostiți 651
Cercetarea relatării «Cine iubește și rămâne cast» 653
Indexul citatelor coranice 657
Indici 671
Indice tematic 671
Indice de nume 673
Glosar 674
Bibliografie 675

Prefață · Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī

بسم الله الرحمن الرحيم

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Cel Îndurător

Introducere la ediția critică

Laudă lui Allah, Domnul lumilor! Pacea și binecuvântarea fie asupra Trimisului Său, profetul nostru Muḥammad, asupra familiei sale și asupra tuturor companionilor săi.

Această carte, cunoscută sub titlul Al-Jawāb al-kāfī li-man saʾala ʿan al-dawāʾ al-shāfī și tipărită de mai multe ori cu numele Al-Dāʾ wa-l-dawāʾ, este dintre cele mai folositoare lucrări pentru șlefuirea sufletelor și îndemnarea lor să se oprească de la păcate și să se pocăiască sincer.

A fost închinată tratării uneia dintre cele mai primejdioase boli ale inimii, *„deosebită de celelalte boli prin natura, pricinile și leacul ei; când se înrădăcinează și pune stăpânire, medicilor le este greu să-i găsească leacul, iar boala îl istovește pe cel bolnav”*. Este boala patimii, despre care poetul a spus:

Iubirea este o boală grea, fără leac,

În fața căreia medicii iscusiți rămân nedumeriți. Credeam că îndrăgostiții au întrecut măsura

Descriind-o; iată însă că au spus prea puțin.

Autorul ei, Allah să aibă milă de el, este dintre medicii iscusiți ai inimilor. În tratarea bolilor inimii ei nu se întorc la înțelepții grecilor, ci pornesc de la Cartea înțeleaptă a lui Allah, în care sunt călăuzire, îndemn și vindecare pentru cele din piepturi, și de la Sunnah Trimisului lui Allah. El a fost trimis pentru a-i învăța pe oameni Cartea și înțelepciunea, pentru a le îndrepta credința și purtarea, a le curăți sufletele și a-i călăuzi spre căile drepte ale

lucrurilor. Obștea formată de el a fost cea mai bună comunitate scoasă pentru oameni, fără asemănare cunoscută în istoria omenirii.

La originea cărții este o cerere de dezlegare venită la autor. A fost întrebat despre un om încercat cu o nenorocire care, dacă ar dăinui, i-ar strica viața lumească și Viața de Apoi. Se străduise să o îndepărteze de la sine pe toate căile, dar ea nu făcea decât să se aprindă și să se întărească. Cel care răspundea a privit starea greu de vindecat și răspândirea încercării, socotind că, aici, amănunțirea este mai potrivită decât scurtimea. Sfatul sincer pentru cel care întreba și mila față de el și cei asemenea lui cereau o expunere cuprinzătoare a pricinilor bolii și a urmărilor ei grele, precum și îndrumarea către căile de prevenire și de izbăvire. A scris astfel capitole prețioase despre rugă, condițiile primirii ei și pricinile care îi împiedică rodul; despre deosebirea dintre buna părere despre Allah și amăgirea prin îndurarea Sa; despre vătămările păcatelor, urmele lor în viața oamenilor și a neamurilor și pedepsele lor în această lume și în Viața de Apoi; despre adevărul adorării lui Allah și al asocierii; despre taina pentru care, dintre păcate, asocierea nu este iertată; despre împotrivirea patimii pentru chipuri față de afirmarea unicității și despre celelalte stricăciuni ale ei, apropiate și îndepărtate. Astfel, răspunsul la acea întrebare a devenit o carte amănunțită.

Dacă societatea în care a trăit autorul, Allah să aibă milă de el, avea nevoie de această carte, deși se ținea de religie și păzea purtările și buna-cuviință, societățile noastre au și mai multă nevoie de ea. Ele au ajuns să se zbuciume de pricinile stricăciunii, după ce cei care duc în rătăcire au izbutit, în multe țări islamice, să atragă femeia musulmană, sub lozinci înșelătoare, către lepădarea vălului și amestecul cu bărbații. Binele a ajuns rău, iar răul, bine. Apoi frații diavolilor au născocit tot felul de mijloace noi pentru stârnirea instinctului sexual și răspândirea faptelor rușinoase între cei care cred, știind că destrămarea morală este calea cea mai scurtă către nimicirea comunității. De la Allah se cere ajutor.

Cartea a apărut mai demult în India, în anul 1307 H, apoi a fost tipărită în Egipt și edițiile sale s-au succedat. Între ele a fost ediția shaykhului Muḥammad Muḥyī al-Dīn ʿAbd al-Ḥamīd, Allah să aibă milă de el, întemeiată pe un manuscris din secolul al XIII-lea H. Au apărut apoi alte ediții, fiecare întemeiată, după cum au pretins, pe un singur manuscris târziu ori nepotrivit ca bază. Cei care le-au îngrijit au depus o strădanie vrednică de mulțumire pentru corectarea lor, identificarea hadithurilor și buna înfățișare. Totuși, niciuna nu a urmat metoda științifică cunoscută în stabilirea textelor.

Ediția de față se întemeiază pe patru manuscrise din secolul al VIII-lea H; unul a fost copiat la nouăsprezece ani după moartea autorului, Allah să aibă milă de el. Au fost consultate și două manuscrise din secolul al XII-lea H. O grijă deosebită a fost acordată stabilirii textului cărții, pe lângă documentare, identificarea hadithurilor și indicii cuprinzători și feluriți.

Am pregătit un studiu al cărții care cuprinde atestarea atribuirii ei, stabilirea titlului, analiza temelor, descrierea amănunțită a izvoarelor, prezentarea manuscriselor folosite în această ediție și metoda urmată în pregătirea ei.

Îl laud pe Allah, Cel Atotputernic și Măreț, Care mi-a dat izbânda de a scoate această ediție științifică a cărții. Lui Îi cer să primească lucrarea, să facă folositoare roadele ei și să o binecuvânteze. Allah să fie mulțumit de autorul ei, imamul Ibn Qayyim al-Jawziyyah, și să-i înalțe treptele în Grădinile desfătării. Pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra robului și Trimisului Său, profetul nostru Muḥammad, asupra familiei și a tuturor companionilor săi.

Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī — Riad
9 Jumādā al-Ūlā 1428 H

1 Ruga și buna părere despre Allah

بسم الله الرحمن الرحيم

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Nu există putere și nici tărie decât prin Allah, Cel Preaînalt, Cel Măreț.

Ce spun cinstiții învățați, călăuzele religiei — Allah să fie mulțumit de ei toți — despre un om încercat de un necaz despre care știe că, dacă va stărui, îi va nimici viața de aici și Viața de Apoi? S-a străduit pe toate căile să-l îndepărteze de la sine, dar acesta nu face decât să se întețească și să devină mai puternic. Cum îl poate înlătura? Pe ce cale poate scăpa de el? Allah să Se îndure de cel care ajută un om încercat, căci

والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه

Allah îl ajută pe rob atât timp cât robul își ajută fratele.[1]

Dați-ne un răspuns, pentru care să fiți răsplătiți!

A răspuns șeicul, imamul și învățatul, Shaykh al-Islām, muftiul comunităților, Shams al-Dīn, Abū ʿAbd Allāh Muḥammad ibn Abī Bakr ibn Ayyūb, imamul școlii al-Jawziyyah din Damascul ocrotit — Allah să fie mulțumit de el:

1 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Muslim, Cartea pomenirii și a rugii, nr. 2699.

Lauda Îi aparține lui Allah. În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī[2] este consemnat, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Profetul ﷺ a spus:

ما أنزل الله داء إلا أنزل له شفاء

Allah n-a trimis nicio boală fără să-i trimită și o vindecare.

În Ṣaḥīḥ Muslim[3] se relatează de la Jābir ibn ʿAbd Allāh că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

لكل داء دواء، فإذا أصيب دواء الداء برأ بإذن الله

Fiecare boală are un leac. Când leacul potrivit bolii este găsit, omul se vindecă prin îngăduința lui Allah.

În Musnad-ul imamului Aḥmad[4], din relatarea lui Usāmah ibn Sharīk, Profetul ﷺ a spus:

2 Al-Bukhārī, Cartea medicinei, nr. 5678.

3 În Cartea salutului, nr. 2204.

4 4/278, nr. 18456. Prin Muṣʿab ibn Sallām, care ne-a relatat de la al-Ajlaḥ, de la Ziyād ibn ʿIlāqah, de la Usāmah ibn Sharīk, care a relatat hadithul. Muṣʿab a fost însă contrazis de Muḥammad ibn Fuḍayl: acesta l-a relatat de la al-Ajlaḥ, de la Ziyād, de la Usāmah, cu a doua formulare citată de autor. Al-Ṭabarānī, al-Kabīr, 1/183, nr. 478. Muḥammad ibn Fuḍayl l-a mai relatat de la al-Shaybānī și al-Ajlaḥ, de la Ziyād, prin același lanț și cu o formulare asemănătoare. Hannād, al-Zuhd, nr. 1260. Relatarea grupului de naratori — după cum va urma — nu cuprinde adaosul „cunoscut de cel care îl cunoaște și necunoscut de cel care nu îl cunoaște". Naratorii ei sunt cunoscători exacți și temeinici, precum al-Thawrī, Shuʿbah, al-Aʿmash și alții. De asemenea, Muṣʿab ibn Sallām prezintă o slăbiciune în relatare.
Acest adaos este relatat și de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, la Aḥmad, al-Musnad, nr. 3578, și la alții. Există însă divergențe dacă relatarea este marfūʿ sau mawqūf și dacă Abū ʿAbd al-Raḥmān al-Sulamī a auzit de la Ibn Masʿūd. Vezi al-Dāraquṭnī, al-ʿIlal, 5/334–335.

إن الله لم يُنْزِلْ داءً إلا أنزل له شفاءً، علِمَه مَن علِمَه، وجَهِله مَن جَهِله

Allah n-a trimis nicio boală fără să-i trimită și o vindecare, cunoscută de cel care o cunoaște și necunoscută de cel care nu o cunoaște.

Într-o altă formulare[5]:

إن الله لم يضع داءً إلا وضع له شفاءً أو دواءً إلا داءً واحدًا

Allah n-a lăsat nicio boală fără să-i rânduiască o vindecare sau un leac, în afară de o singură boală.

Ei au întrebat: *„Trimis al lui Allah, care este aceea?"* El a răspuns: *„Bătrânețea."* Al-Tirmidhī a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."*

Aceasta cuprinde bolile inimii, ale sufletului și ale trupului, precum și leacurile lor.

Profetul ﷺ a numit neștiința o boală și a arătat că leacul ei este întrebarea adresată învățaților. Abū Dāwūd relatează în Sunan-ul

5 Al-Tirmidhī, nr. 2038; Abū Dāwūd, nr. 3855; Ibn Mājah, nr. 3436; Aḥmad, nr. 18454; al-Ṭabarānī, 1/179–184, și alții. Prin al-Thawrī, Shuʿbah, Ibn ʿUyaynah, al-Aʿmash, Zāʾidah, Zuhayr și alții, toți de la Ziyād ibn ʿIlāqah, de la Usāmah ibn Sharīk. Unii au relatat hadithul pe larg, iar alții pe scurt. A fost considerat ṣaḥīḥ de Sufyān ibn ʿUyaynah, al-Tirmidhī, Ibn Khuzaymah, Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim, al-Dāraquṭnī, al-Ḍiyāʾ al-Maqdisī, al-Būṣīrī și alții. Vezi al-Aḥādīth al-mukhtārah, 4/171, și al-Dāraquṭnī, al-Ilzāmāt wa-l-tatabbuʿ, pp. 113–114.

său[6], de la Jābir ibn ʿAbd Allāh: Am plecat într-o călătorie. O piatră l-a lovit pe unul dintre noi și i-a deschis o rană la cap. Apoi a avut un vis umed și i-a întrebat pe tovarășii săi, spunând: «Găsiți pentru mine vreo îngăduință să fac tayammum?» Ei au răspuns: «Nu găsim pentru tine nicio îngăduință, câtă vreme poți folosi apa.» S-a spălat pe tot trupul și a murit. Când ne-am întors la Trimisul lui Allah ﷺ, i s-a adus la cunoștință întâmplarea. El a spus:

قتلوه، قتلهم الله! ألا سألوا إذ لم يعلموا! فإنما شفاء العي السؤال إنما كان يكفيه أن يتيمم ويعصِر -أو يعصِب- على جرحه خرقةً، ثم يمسح عليها، ويغسل سائر جسده

L-au omorât! Allah să-i piardă! De ce n-au întrebat, dacă nu știau? Leacul neștiinței este întrebarea. I-ar fi fost de ajuns să facă tayammum, să stoarcă — sau: să lege — o bucată de pânză peste rană, apoi să treacă mâna umedă peste ea și să-și spele restul trupului.

A arătat astfel că neștiința este o boală și că vindecarea ei este întrebarea.

6 În Cartea purificării, nr. 336. Al-Dāraquṭnī, 1/190, și al-Baghawī, Sharḥ al-Sunnah, nr. 313, prin al-Zubayr ibn Khurayq, de la ʿAṭāʾ ibn Abī Rabāḥ, de la Jābir, care a relatat hadithul. Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus în al-Talkhīṣ al-ḥabīr, 1/156: „Ibn al-Sakan l-a considerat ṣaḥīḥ. Ibn Abī Dāwūd a spus: «Al-Zubayr ibn Khurayq l-a relatat singur.» La fel a spus al-Dāraquṭnī, adăugând: «Nu este puternic.»” Apoi a pomenit divergențele dintre naratorii hadithului. Vezi revizia al-Musnad, nr. 3056, și Ibn al-Qaṭṭān, Bayān al-wahm wa-l-īhām, 2/236–237.

Allah Preaslăvitul a arătat că acest Coran este o vindecare. El, Preaînaltul, a spus:

﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ﴾

Dacă l-am fi făcut un Coran într-o limbă străină, ar fi spus: «De ce nu au fost lămurite versetele sale? O limbă străină și un arab?» Spune: «Pentru cei care cred, el este călăuzire și vindecare!»

Coran, 41:44

El a mai spus:

﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾

Noi pogorâm din Coran ceea ce este vindecare și îndurare pentru credincioși.

Coran, 17:82

Prepoziția *„min”* indică aici natura lucrului, nu o parte din el, căci întregul Coran este vindecare, așa cum arată în celălalt verset. El vindecă inimile de boala neștiinței, a îndoielii și a nesiguranței. Allah Preaslăvitul n-a pogorât vreodată din cer o vindecare mai cuprinzătoare, mai folositoare, mai însemnată și mai eficientă în îndepărtarea bolii decât Coranul.

În cele două Ṣaḥīḥ-uri[7] se relatează de la Abū Saʿīd: Câțiva dintre companionii Profetului ﷺ au pornit într-o călătorie și s-au oprit la un trib arab. Le-au cerut găzduire, însă aceștia au refuzat să-i găzduiască. Căpetenia acelui trib a fost înțepată de o vietate veninoasă. Au încercat pentru el toate mijloacele, dar nimic nu-i folosea. Unii au spus: «Dacă ați merge la grupul acela care s-a

7 Al-Bukhārī, Cartea angajării, capitolul despre ceea ce se oferă pentru ruqyah, nr. 2276, și în alte locuri; Muslim, Cartea salutului, capitolul despre îngăduința de a lua o plată pentru ruqyah prin Coran și pomeniri, nr. 2201.

oprit aici, poate că vreunul dintre ei are ceva de folos.» S-au dus la ei și au spus: «Oameni buni, căpetenia noastră a fost înțepată. Am încercat pentru el de toate, dar nimic nu-i folosește. Are vreunul dintre voi ceva?» Unul a răspuns: «Da, pe Allah, eu fac ruqyah. Însă, pe Allah, v-am cerut găzduire și nu ne-ați găzduit. Nu voi recita pentru el până când nu ne veți stabili o plată.» S-au înțeles pentru o turmă de oi.
Omul a mers la el, a suflat ușor, cu puțină salivă, asupra lui și a recitat:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Lauda Îi aparține lui Allah, Stăpânul lumilor.
Coran, 1:2

Acesta a fost ca și cum ar fi fost dezlegat dintr-o legătură: s-a ridicat și a început să meargă fără nicio suferință. Le-au plătit ceea ce conveniseră. Unii au spus: «Împărțiți plata!» Cel care recitase a răspuns: «Nu vom face aceasta până când nu mergem la Profet ﷺ, ca să-i povestim ce s-a întâmplat și să vedem ce ne poruncește.» Au mers la Trimisul lui Allah ﷺ și i-au povestit. El a spus:

وما يدريك أنها رقية؟

De unde ai știut că ea este o ruqyah?

Apoi a spus:

قد أَصَبتُم، اقتسِمُوا واضرِبوا لي معكم سهمًا

Ați făcut bine. Împărțiți și puneți-mi și mie o parte alături de voi.

Acest leac a lucrat asupra acestei boli și a îndepărtat-o de parcă n-ar fi fost. Este cel mai simplu și mai lesnicios leac. Dacă robul

s-ar trata cum se cuvine cu al-Fātiḥah, ar vedea efectul ei uimitor în vindecare.

Am rămas o vreme la Mecca și eram încercat de felurite boli, fără să găsesc un medic sau un leac. Mă tratam cu al-Fātiḥah și vedeam efectul ei uimitor. Le recomandam aceasta celor care se plângeau de o durere, iar mulți dintre ei se vindecau repede.[8]

Există însă aici un lucru căruia trebuie să-i dăm atenție: pomenirile, versetele și rugile cu care se caută vindecarea și se face ruqyah sunt, în sine, folositoare și vindecătoare. Totuși, ele cer receptivitate din partea celui asupra căruia se aplică și hotărâre puternică și înrâurire din partea celui care le rostește. Dacă vindecarea nu se produce, aceasta se întâmplă din pricina slabei înrâuriri a celui care recită, a lipsei de receptivitate a celui asupra căruia se recită sau a unui obstacol puternic din el, care împiedică leacul să lucreze. La fel se întâmplă cu leacurile și bolile trupești: lipsa efectului poate proveni din faptul că organismul nu primește acel leac ori dintr-un obstacol puternic care îl împiedică să-și producă efectul. Când organismul primește pe deplin leacul, trupul beneficiază de el pe măsura acestei receptivități. Tot astfel, când inima primește recitările vindecătoare și formulele de ocrotire cu o receptivitate deplină, iar cel care recită are un suflet puternic și o hotărâre care își face simțită înrâurirea, recitarea contribuie la îndepărtarea bolii.

La fel este și ruga: ea se numără printre cele mai puternice mijloace de înlăturare a lucrului neplăcut și de dobândire a celui dorit. Uneori însă efectul ei nu se produce, fie din pricina unei slăbiciuni a rugii înseși, atunci când ea nu Îi este plăcută lui Allah din cauza încălcării limitelor pe care o cuprinde; fie din pricina slăbiciunii inimii, care nu se îndreaptă și nu se adună cu totul asupra lui Allah în timpul rugii. Ea este atunci ca un arc cu coarda foarte slăbită, din care săgeata pleacă fără putere. Sau există o piedică în calea răspunsului: hrana oprită, nedreptatea, rugina

8 Vezi cuvintele autorului despre efectul surei al-Fātiḥah în Zād al-maʿād, 4/176–178. Și acolo povestește că, la Mecca, se trata cu sura al-Fātiḥah. Vezi și Madārij al-sālikīn, 1/57–58.

păcatelor de pe inimi și stăpânirea și biruința nepăsării, a neatenției și a distracției asupra lor.

În Ṣaḥīḥ-ul lui al-Ḥākim[9] se relatează de la Abū Hurayrah că Profetul ﷺ a spus:

ادعو الله وأنتم موقنون بالإجابة، واعلموا أنّ الله لا يقبل

دعاءً مِن قلبٍ غافلٍ لاه

Rugați-vă lui Allah fiind încredințați că veți primi răspuns și să știți că Allah nu primește ruga unei inimi nepăsătoare și distrase.[10]

9 Autorul numește aici al-Mustadrak al lui al-Ḥākim „al-Ṣaḥīḥ", lucru care va apărea de mai multe ori. La fel îl numește și șeicul său, având în vedere condiția pe care și-a impus-o alcătuitorul, fără ca aceasta să confirme judecățile sale de autenticitate. O dovedește afirmația sa din al-Furūsiyyah, pp. 185–186: „Cunoscătorii exacți, care cercetează defectele ascunse ale hadithului, nu acordă nicio greutate faptului că al-Ḥākim consideră ceva ṣaḥīḥ și nu ține seama deloc de aceasta. Judecata lui nici măcar nu dovedește că hadithul este ḥasan; el consideră ṣaḥīḥ și lucruri care, fără îndoială, sunt născocite în aprecierea cunoscătorilor hadithului…" Shaykh al-Islām a spus: „…Al-Ḥākim a relatat aceasta în Ṣaḥīḥ-ul său, însă relatarea este slabă. La al-Ḥākim se întâlnesc asemenea lucruri: el relatează hadithuri născocite în Ṣaḥīḥ-ul său" — Risālah fī qunūt al-ashyā', Jāmiʿ al-rasā'il, 1/12.

10 Al-Ḥākim, al-Mustadrak, 1/670–671, nr. 1817; al-Tirmidhī, nr. 3479; Ibn Ḥibbān, al-Majrūḥīn, 1/368; Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 4/62, și alții. Prin Ṣāliḥ al-Murrī, de la Hishām ibn Ḥassān, de la Muḥammad ibn Sīrīn, de la Abū Hurayrah. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț drept; Ṣāliḥ al-Murrī l-a relatat singur. El este unul dintre asceții Basrei. Cei doi nu l-au inclus."
Al-Dhahabī l-a criticat: „Ṣāliḥ este matrūk."
Al-Tirmidhī a considerat hadithul slab, iar Ibn ʿAdī și Ibn Ḥibbān l-au socotit printre relatările munkar ale lui Ṣāliḥ al-Murrī.
Este relatat și de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, la Aḥmad, al-Musnad, 2/177, nr. 6655, însă prin Ḥasan ibn Mūsā, de la Ibn Lahīʿah. Ibn al-Madīnī a spus: „Ḥasan ibn Mūsā a auzit de la Ibn Lahīʿah abia spre sfârșit…" Al-Mundhirī și al-Haythamī l-au considerat ḥasan. Vezi al-Targhīb wa-l-tarhīb, 2/491–492; Majmaʿ al-zawā'id, 10/148; Ibn Kathīr, Musnad al-Fārūq, 2/649.

Acesta este un leac folositor, care îndepărtează boala, dar nepăsarea inimii față de Allah îi anulează puterea.

La fel, hrana oprită îi anulează și îi slăbește puterea. În Ṣaḥīḥ Muslim[11] se relatează de la Abū Hurayrah că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: Oameni, Allah este Bun și nu primește decât ceea ce este bun.

Allah le-a poruncit credincioșilor ceea ce le-a poruncit și trimișilor, spunând:

﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾

Trimișilor, mâncați din cele bune și săvârșiți fapte drepte! Eu știu ceea ce faceți

Coran, 23:51

și:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾

Voi, cei care credeți, mâncați din lucrurile bune cu care v-am înzestrat.

Coran, 2:172

Apoi a pomenit un om care călătorește mult, cu părul răvășit și acoperit de praf, întinzându-și mâna spre cer: *„Doamne! Doamne!”* Hrana lui este oprită, băutura lui este oprită, îmbrăcămintea lui este oprită și a fost hrănit din cele oprite. Cum să i se răspundă unui asemenea om?

ʿAbd Allāh, fiul imamului Aḥmad, a pomenit în cartea tatălui său, al-Zuhd[12]: „Fiii lui Israel au fost loviți de un necaz și au ieșit

11 În Cartea zakāt-ului, capitolul despre primirea și sporirea milosteniei din câștig bun, nr. 1015.

12 Nota ediției arabe: Nu am găsit relatarea în ediția tipărită. Abū Dāwūd a relatat-o în al-Zuhd, nr. 13. Lanțul ei este slab.

să se roage. Allah, Atotputernicul și Mărețul, i-a revelat profetului lor să le spună: «Ieșiți pe câmp cu trupuri întinate și ridicați către Mine mâini cu care ați vărsat sânge și v-ați umplut casele din cele oprite, tocmai acum, când mânia Mea împotriva voastră s-a întețit. Nu veți dobândi decât o și mai mare depărtare de Mine.»"

Abū Dharr a spus: „Alături de faptele bune, ajunge puțină rugă, așa cum puțină sare ajunge mâncării."[13]

Ruga ca leac împotriva încercărilor

Ruga este unul dintre cele mai folositoare leacuri. Ea este vrăjmașul necazului: se împotrivește lui și îl tratează, îi împiedică venirea și îl înlătură ori îl ușurează dacă a venit.

Ea este arma credinciosului, după cum relatează al-Ḥākim în Ṣaḥīḥ-ul său[14], de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

الدعاء سلاح المؤمن، وعماد الدين، ونور السموات والأرض

Ruga este arma credinciosului, stâlpul religiei și lumina cerurilor și a pământului.

Față de necaz, ruga se poate afla în trei situații:
Prima: să fie mai puternică decât necazul și să-l îndepărteze.

13 Aḥmad, al-Zuhd, nr. 788; Ibn al-Mubārak, al-Zuhd, nr. 319, și alții. Prin Bakr ibn ʿAbd Allāh al-Muzanī, de la Abū Dharr. Abū Ḥātim al-Rāzī a spus: „Bakr ibn ʿAbd Allāh al-Muzanī, de la Abū Dharr, este mursal." Ibn Abī Ḥātim, al-Marāsīl, p. 25, ediția Dār al-Kutub al-ʿIlmiyyah.

14 Al-Ḥākim, 1/669 (1812); Ibn ʿAdī, Al-Kāmil (6/172); al-Quḍāʿī, Musnad al-Shihāb (143), și alții. Al-Ḥākim l-a socotit autentic, referindu-se la transmițătorul al-Tall, pe care îl aprecia ca sincer în relatare între cei din Kūfah. Însă Muḥammad ibn al-Ḥasan din acest lanț este Ibn Abī Yazīd al-Hamdānī, abandonat în transmiterea hadithului. Ibn Maʿīn și Abū Dāwūd l-au numit mincinos; alții l-au socotit slab. Vezi Tahdhīb al-kamāl (25/76–79) și al-Silsilah al-ḍaʿīfah (179).

A doua: să fie mai slabă decât necazul, astfel încât acesta o biruie, iar robul este lovit de el. Totuși, ruga îl poate ușura, chiar dacă este slabă.

A treia: cele două să se împotrivească una alteia și fiecare s-o împiedice pe cealaltă.

Al-Ḥākim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său[15] de la ʿĀʾishah: Trimisul lui Allah ﷺ mi-a spus:

لا يغني حَذَر من قَدَر، والدعاء ينفع مما نزل ومما لم ينزل.
وإن البلاء لينزل، فيلقاه الدعاء، فيعتلجان إلى يوم القيامة

Prudența nu poate înlătura ceea ce a fost hotărât, iar ruga folosește împotriva a ceea ce s-a abătut și a ceea ce încă nu s-a abătut. Necazul coboară, iar ruga îl întâmpină și cele două se înfruntă până în Ziua Învierii.

Tot acolo[16] se relatează de la Ibn ʿUmar că Profetul ﷺ a spus:

الدعاء ينفع مما نزل ومما لم ينزل، فعليكم عبادَ الله بالدعاء

Ruga folosește împotriva a ceea ce s-a abătut și a ceea ce încă nu s-a abătut. Așadar, robi ai lui Allah, stăruiți în rugă!

15 1/669, nr. 1813. Al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ, nr. 33; al-Bazzār, al-Musnad, Zawāʾid, nr. 2165, și alții. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus." Al-Dhahabī l-a criticat: „Există consens asupra slăbiciunii lui Zakariyyā."

16 1/670, nr. 1815. Al-Tirmidhī, nr. 3548, prin ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Bakr ibn Abī Mulaykah, de la Mūsā ibn ʿUqbah, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar. Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith gharīb, pe care nu-l cunoaștem decât din relatarea lui ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Bakr al-Qurashī. El este slab în hadith; unii învățați l-au considerat slab din pricina memoriei sale." Al-Dhahabī a spus în al-Talkhīṣ: „ʿAbd al-Raḥmān este foarte slab."

Tot acolo[17], de la Thawbān:

لا يردّ القدرَ إلا الدعاءُ، ولا يزيد في العمر إلا البِرّ، وإنّ الرجل ليحرم الرزق بالذنب يصيبه

Nimic nu înlătură hotărârea divină în afară de rugă și nimic nu sporește viața în afară de evlavie. Cu adevărat, omul este lipsit de cele necesare traiului din pricina unui păcat pe care îl săvârșește.

Stăruința în rugă

Unul dintre cele mai folositoare leacuri este stăruința în rugă.

Ibn Mājah a relatat în Sunan-ul său[18], de la Abū Hurayrah, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

17 1/670, nr. 1814. Ibn Mājah, nr. 4022; Aḥmad, 37/68, nr. 22386; Ibn Ḥibbān, nr. 872; al-Baghawī, Sharḥ al-Sunnah, 13/6, nr. 3418, și alții. Prin al-Thawrī, de la ʿAbd Allāh ibn ʿĪsā, de la ʿAbd Allāh ibn Abī al-Jaʿd, de la Thawbān. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus." Spun: al-Dhahabī nu l-a criticat. Există divergențe în relatarea hadithului; calea lui al-Thawrī pare mai apropiată de cea corectă, însă în lanț se află ʿAbd Allāh ibn Abī al-Jaʿd, pe care numai Ibn Ḥibbān l-a considerat demn de încredere.
Este relatat și de la Salmān, cu formularea: „Nimic nu înlătură hotărârea în afară de rugă și nimic nu sporește viața în afară de evlavie." Al-Tirmidhī, nr. 2139: „Acesta este un hadith ḥasan gharīb, de la Salmān; nu-l cunoaștem decât din relatarea lui Yaḥyā ibn al-Ḍurays." Spun: Abū Mawdūd, al cărui nume este Fiḍḍah — slab în hadith — l-a relatat singur de la Sulaymān al-Taymī, de la Abū ʿUthmān al-Nahdī, de la Salmān. Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 23/267.

18 Nr. 3827. Al-Tirmidhī, nr. 3373; Aḥmad, 2/442, nr. 9701; al-Ḥākim, 1/668, nr. 1807, și alții. Prin Abūl-Malīḥ, de la Abū Ṣāliḥ al-Khūzī, de la Abū Hurayrah. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, căci Abū Ṣāliḥ al-Khūzī și Abūl-Malīḥ al-Fārisī nu au fost criticați; ei sunt socotiți printre cei necunoscuți numai din pricina puținelor relatări." Spun: Abū Ṣāliḥ al-Khūzī l-a relatat singur; nimeni în afară de Abūl-Malīḥ nu a relatat de la el. Ibn Maʿīn a spus despre el: „Slab în hadith." Abū Zurʿah: „Nu este nimic în neregulă cu el." Ibn Ḥajar: „Slab în hadith." Ibn ʿAdī a socotit acest hadith printre relatările sale singulare. Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 33/418, și al-Kāmil fī al-ḍuʿafāʾ, 7/294–295.

من لم يسأل اللهَ يغضَبْ عليه

Cel care nu-I cere lui Allah atrage mânia Lui asupra sa.

În Ṣaḥīḥ-ul lui al-Ḥākim[19] se relatează de la Anas că Profetul ﷺ a spus:

لا تعجزوا في الدعاء، فإنه لا يهلك مع الدعاء أحد

Nu slăbiți în rugă, căci nimeni nu piere câtă vreme se roagă.

Al-Awzāʿī a relatat de la al-Zuhrī, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إن الله يحب المِلحّين في الدعاء

Allah îi iubește pe cei care stăruie în rugă.[20]

---

19 1/671, nr. 1818. Ibn Ḥibbān, nr. 871; al-ʿUqaylī, al-Ḍuʿafāʾ, 3/188; Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 5/13, și alții. Prin ʿUmar ibn Muḥammad ibn Ṣuhbān al-Aslamī, de la Thābit, de la Anas. Al-Ḥākim l-a considerat ṣaḥīḥ. Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Lisān, 6/141: „Al-Ḥākim l-a considerat ṣaḥīḥ, fiind îngăduitor în aceasta." Spun: ʿUmar ibn Muḥammad l-a relatat singur de la Thābit. Despre acest ʿUmar, al-Bukhārī a spus: „Munkar în hadith." Al-Nasāʾī: „Matrūk." Aḥmad: „Nu avea nicio valoare." Al-ʿUqaylī: „Nu este urmat în această relatare și ea nu este cunoscută decât prin el." În lanțul lui Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim s-a strecurat o eroare. Vezi al-Albānī, al-Silsilah al-ḍaʿīfah, nr. 843, și comentariul la Ibn Ḥibbān.

20 Al-ʿUqaylī, al-Ḍuʿafāʾ, 4/452; al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ, nr. 20; Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 7/164. Prin Baqiyyah, de la Yūsuf ibn al-Safar, de la al-Awzāʿī, prin lanțul menționat. Yūsuf este matrūk, după Abū Zurʿah și al-Nasāʾī. Al-Bukhārī a spus: „Minția." Ibn ʿAdī: „Aceste hadithuri pe care Yūsuf le-a relatat de la al-Awzāʿī sunt toate neadevărate."
În forma corectă, textul este o afirmație a lui al-Awzāʿī. Așa l-a relatat ʿĪsā ibn Yūnus de la al-Awzāʿī: „Se spunea: «Cea mai bună rugă este stăruința înaintea lui Allah și implorarea Lui.»"

În al-Zuhd al imamului Aḥmad[21], Qatādah relatează că Muwarriq a spus: „Nu găsesc pentru credincios o asemănare mai potrivită decât un om aflat pe mare, pe o bucată de lemn, care strigă: «Doamne! Doamne!» Poate că Allah, Atotputernicul și Mărețul, îl va salva."

Graba și renunțarea la rugă

Printre lucrurile care împiedică ruga să-și producă efectul se numără graba robului: el socotește că răspunsul întârzie, se descurajează și renunță la rugă. Este ca omul care seamănă o sământă ori sădește un pom, îl îngrijește și îl udă, apoi, socotind că se dezvoltă și rodește prea încet, îl părăsește și îl lasă în paragină!

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī[22] se relatează de la Abū Hurayrah că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

يستجاب لأحدكم ما لم يعجَلْ، يقول: دعوتُ، فلم يُستَجَبْ لي

Fiecăruia dintre voi i se răspunde câtă vreme nu se grăbește, spunând: «M-am rugat, dar nu mi s-a răspuns.»

În Ṣaḥīḥ Muslim[23], tot de la el:

Al-ʿUqaylī, 4/452, a spus: „Hadithul lui ʿĪsā ibn Yūnus este mai potrivit să fie reținut."

21 Nr. 1765. Naratorii săi sunt demni de încredere.

22 Al-Bukhārī, Cartea rugilor, capitolul despre faptul că robului i se răspunde câtă vreme nu se grăbește, nr. 6340.

23 În Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre faptul că celui care se roagă i se răspunde câtă vreme nu se grăbește, nr. 2735.

لا يزال يُستجاب للعبد ما لم يَدْعُ بإثم أو قطيعةِ رحم، ما لم يستعجلْ

Robului continuă să i se răspundă câtă vreme nu cere un păcat sau ruperea legăturilor de rudenie și câtă vreme nu se grăbește.

S-a întrebat: *„Trimis al lui Allah, ce înseamnă graba?"* El a răspuns:

يقول: قد دعوتُ وقَد دعوتُ، فلم أرَ يستجيب لي.
فيَستحسِرُ عند ذلك ويدَعُ الدعاء

Să spună: «M-am rugat și iar m-am rugat, dar nu văd să mi se răspundă.» Atunci se descurajează și renunță la rugă.

În Musnad-ul lui Aḥmad[24] se relatează de la Anas că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

لا يزال العبد بخير ما لم يستعجل

Robul se află în bine câtă vreme nu se grăbește.

24 3/193, nr. 13008 și 13198. Abū Yaʿlā, al-Musnad, nr. 2865; al-Ṭabarānī, al-Duʿā', nr. 81; Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 6/214, și alții. Prin Abū Hilāl al-Rāsibī, de la Qatādah, de la Anas. Spun: numele lui Abū Hilāl este Muḥammad ibn Sulaym. Memoria sa a fost criticată; el contrazice ori relatează singur de la Qatādah. De aceea, după ce a citat câteva hadithuri ale lui Abū Hilāl, Ibn ʿAdī a spus: „Aceste hadithuri ale lui Abū Hilāl, de la Qatādah, de la Anas, toate sau aproape toate nu sunt păstrate corect."
Este relatat și prin alte două căi de la Anas, însă nu este stabilit. Vezi Musnad al-Bazzār, nr. 6666, și al-Ḥilyah, 6/309.

Ei au întrebat: *„Trimis al lui Allah, cum se grăbește?”* El a răspuns:

يقول: قد دعوتُ ربّي، فلم يَستجِبْ لي

Spune: «M-am rugat Domnului meu, dar El nu mi-a răspuns.»

Momentele și condițiile primirii rugii

Dacă ruga este însoțită de prezența inimii și de adunarea ei în întregime asupra lucrului cerut; dacă nimerește unul dintre cele șase timpuri ale răspunsului — ultima treime a nopții, rostirea chemării la rugăciune, timpul dintre adhān și iqāmah, sfârșitul rugăciunilor obligatorii, intervalul dintre urcarea imamului în amvon vineri și încheierea rugăciunii, precum și ultimul ceas de după ʿAșr din acea zi —; dacă găsește în inimă smerenie, frângere înaintea Domnului, supunere față de El, implorare și duioșie; dacă cel care se roagă se îndreaptă spre qiblah, este în stare de puritate, își ridică mâinile către Allah Preaînaltul, începe cu lauda și preamărirea lui Allah, apoi cere binecuvântări pentru Muḥammad, robul și Trimisul Său ﷺ; dacă, înainte de a-și înfățișa nevoia, se pocăiește și cere iertare, apoi se îndreaptă către Allah, stăruie în cerere, Îi cere cu umilință și Îl cheamă cu dorință și teamă, caută apropierea de El prin Numele și Atributele Sale și prin afirmarea unicității Sale și oferă o milostenie înainte de rugă — o asemenea rugă aproape că nu este respinsă niciodată. Cu atât mai mult dacă se numără printre rugile despre care Profetul ﷺ a arătat că sunt de așteptat să primească răspuns sau că ele cuprind Numele cel mai măreț.

Printre acestea se află relatarea din cărțile Sunan și din Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān, de la ʿAbd Allāh ibn Buraydah, de la tatăl său: Trimisul lui Allah ﷺ a auzit un om spunând:

اللهم إني أسألك بأنّي أشهد أنّك أنت الله، لا إله إلا أنت، الأحد الصمد الذي لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوًا أحد.

O, Allah, Îți cer prin mărturisirea mea că Tu ești Allah, că nu există altă divinitate decât Tine, Unicul, Cel de care toate au nevoie, care nu a născut și nu a fost născut și Căruia nimeni nu-I este egal.

El a spus:

لقد سأل الله بالاسم الذي إذا سُئل به أعطى، وإذا دُعي به أجاب

I-a cerut lui Allah prin Numele prin care, dacă I se cere, El dă și, dacă este chemat, răspunde.[25]

25 Abū Dāwūd, nr. 1493 și 1494; al-Tirmidhī, nr. 3475; Ibn Mājah, nr. 3857; Ibn Ḥibbān, nr. 892; Aḥmad, 5/350, nr. 22965 și 22952. Prin Mālik ibn Mighwal, de la Ibn Buraydah, de la tatăl său. Relatarea cuprinde o întâmplare. ʿAbd al-Wārith l-a relatat de la Ḥusayn ibn Dhakwān al-Muʿallim, de la ʿAbd Allāh ibn Buraydah, de la Ḥanẓalah ibn ʿAlī: Miḥjan ibn al-Adraʿ i-a povestit că Trimisul lui Allah ﷺ a intrat în moschee și a găsit un om care își încheia rugăciunea, rostind tashahhud-ul și spunând: „O, Allah, Îți cer prin Allah, Cel Unul, Unicul, Cel de care toate au nevoie, care nu a născut și nu a fost născut și Căruia nimeni nu-I este egal, să-mi ierți păcatele. Tu ești Cel Iertător, Îndurător." Profetul lui Allah ﷺ a spus: „A fost iertat, a fost iertat, a fost iertat", de trei ori. Aḥmad, 4/338, nr. 18974; Ibn Khuzaymah, nr. 724; al-Ḥākim, 1/400, nr. 985, și alții. După ce a pomenit cele două căi, Abū Ḥātim al-Rāzī a spus: „Hadithul lui ʿAbd al-Wārith este mai apropiat de cel corect." Spun: Ibn Khuzaymah și al-Ḥākim au considerat ṣaḥīḥ hadithul lui ʿAbd al-Wārith. Vezi Ibn Abī Ḥātim, al-ʿIlal, 2/197–198, nr. 2082.

Într-o altă formulare:

لقد سألتَ الله باسمه الأعظم

I-ai cerut lui Allah prin Numele Său cel mai măreț.[26]

Tot în cărțile Sunan și în Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān se relatează de la Anas ibn Mālik că ședea alături de Trimisul lui Allah ﷺ. Un om se ruga, iar apoi a făcut o rugă, spunând:

اللهم إنّي أسألك بأنّ لك الحمد، لا إله إلا أنت المنان بديع السموات والأرض، يا ذا الجلال والإكرام، يا حيّ يا قيوم.

O, Allah, Îți cer, căci Ție Îți aparține lauda. Nu există altă divinitate decât Tine, Cel care dăruiește din belșug, Făcătorul cerurilor și al pământului! O, Posesor al măreției și al generozității! O, Cel Veșnic Viu, Cel care susține toate!

Profetul ﷺ a spus:

لقد دعا الله باسمه العظيم الذي إذا دعي به أجاب، وإذا سئل به أعطى

L-a chemat pe Allah prin Numele Său măreț, prin care, dacă este chemat, răspunde și, dacă I se cere, dă.[27]

---

26 Abū Dāwūd, al-Sunan, nr. 1494.

27 Abū Dāwūd, nr. 1495; al-Nasā'ī, nr. 1300; Ibn Mājah, nr. 3858; al-Tirmidhī, nr. 3544; Ibn Ḥibbān, nr. 893; Aḥmad, 3/120, 158 și 265, nr. 12205, 12611 și 13798, și alții. Prin numeroase căi de la Anas. Relatarea cuprinde o întâmplare. Cele

Imamul Aḥmad a relatat cele două hadithuri în Musnad-ul său.

În al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī[28] se relatează de la Asmāʾ bint Yazīd că Profetul ﷺ a spus: Numele cel mai măreț al lui Allah se află în aceste două versete:

﴿وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ﴾

Divinitatea voastră este o singură Divinitate. Nu există altă divinitate în afară de El, Cel Milostiv, Îndurător

Coran, 2:163

și la începutul surei Āl ʿImrān:

﴿الم اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾

Alif. Lām. Mīm. Allah! Nu există altă divinitate în afară de El, Cel Veșnic Viu, Cel care susține toate.

Coran, 3:1–2

Al-Tirmidhī a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."*

---

mai puternice căi de la Anas sunt cele ale lui Ibrāhīm ibn ʿUbayd ibn Rifāʿah, Anas ibn Sīrīn și Ḥafṣ ibn ʿUmar.
Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim și al-Ḍiyāʾ al-Maqdisī au considerat hadithul ṣaḥīḥ.
Vezi al-Aḥādīth al-mukhtārah, nr. 1514, 1552 și 1885.

28 Nr. 3476. Abū Dāwūd, nr. 1496; Ibn Mājah, nr. 3855; Aḥmad, 6/461; al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ, nr. 113; al-Baghawī, Sharḥ al-Sunnah, 5/38–39, și alții.
Prin ʿUbayd Allāh ibn Abī Ziyād, care ne-a relatat de la Shahr ibn Ḥawshab, de la Asmāʾ.
Al-Tirmidhī a considerat hadithul ṣaḥīḥ. Al-Baghawī l-a discutat, spunând: „Acesta este un hadith gharīb."
Spun: memoria lui ʿUbayd Allāh și a lui Shahr este slabă.

În Musnad-ul lui Aḥmad și în Ṣaḥīḥ-ul lui al-Ḥākim se relatează de la Abū Hurayrah, Anas ibn Mālik și Rabīʿah ibn ʿĀmir că Profetul ﷺ a spus:

أَلِظُّوا بـ (يا ذا الجلال والإكرام)

Stăruiți în rostirea: «O, Posesor al măreției și al generozității!»[29]

Adică țineți-vă de această rugă, rămâneți statornici în ea și rostiți-o mereu.

În al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī[30] se relatează de la Abū Hurayrah că, atunci când o grijă îl apăsa, Profetul ﷺ își ridica capul spre cer [și spunea: „Slavă lui Allah, Cel Măreț!"] Iar când stăruia în rugă, spunea:

يا حيّ يا قيوم

O, Cel Veșnic Viu, Cel care susține toate!

29 Imamul Aḥmad, al-Musnad, 4/177, nr. 17596; al-Ḥākim, 1/676, nr. 1836; al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ, nr. 92, și alții, din relatarea lui Rabīʿah ibn ʿĀmir. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus." Al-Ḥākim l-a relatat și de la Abū Hurayrah, 1/676–677, nr. 1837. În lanț se află Rishdīn ibn Saʿd, slab în hadith. Al-Tirmidhī, nr. 3525, al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ, nr. 94, și alții l-au relatat de la Anas; Abū Ḥātim al-Rāzī și al-Tirmidhī l-au considerat afectat de întreruperea mursal. Vezi Ibn Abī Ḥātim, al-ʿIlal, 2/170–192. Există și o altă cale de la Anas, însă nu este autentică.
Prin urmare, hadithul are un lanț ṣaḥīḥ de la Rabīʿah ibn ʿĀmir și nu este stabilit de la altcineva.

30 Nr. 3436. Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith gharīb." Spun: în lanț se află Ibrāhīm ibn al-Faḍl al-Makhzūmī. Al-Bukhārī a spus: „Munkar în hadith." Al-Dāraquṭnī: „Matrūk."

Tot acolo[31] se relatează de la Anas ibn Mālik: Când un necaz îl apăsa, Profetul ﷺ spunea:

يا حيّ يا قيوم برحمتك أستغيث

O, Cel Veșnic Viu, Cel care susține toate, prin îndurarea Ta Îți cer ajutorul!

În Ṣaḥīḥ-ul lui al-Ḥākim[32] se relatează de la Abū Umāmah că Profetul ﷺ a spus:

اسم الله الأعظم في ثلاث سور من القرآن: البقرة وآل عمران وطه

Numele cel mai măreț al lui Allah se află în trei sure ale Coranului: al-Baqarah, Āl ʿImrān și Ṭā-Hā.

Al-Qāsim a spus: L-am căutat și am găsit că este în versetul

﴿الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾

Cel Veșnic Viu, Cel care susține toate.
Fragment coranic

31 Nr. 3524. Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith gharīb." Spun: Yazīd al-Raqāshī l-a relatat singur de la Anas. În cea mai favorabilă apreciere, Yazīd este slab.
Ibrāhīm ibn Ṭahmān l-a relatat de la al-Ḥajjāj ibn al-Ḥajjāj, de la Qatādah, de la Anas: Profetul ﷺ se ruga: „O, Cel Veșnic Viu, Cel care susține toate!" Al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ. La prima vedere, lanțul său nu prezintă probleme.

32 1/684, nr. 1861. Ibn Mājah, nr. 3856; al-Ṭabarānī, al-Kabīr, 8/282; Tammām, al-Fawāʾid, nr. 1568 în al-Rawḍ al-bassām, și alții. Prin al-Qāsim Abū ʿAbd al-Raḥmān, de la Abū Umāmah. Relatările acestui al-Qāsim de la Abū Umāmah au fost criticate.
Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 23/386–387.

În al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī și în Ṣaḥīḥ-ul lui al-Ḥākim se relatează de la Saʿd ibn Abī Waqqāṣ că Profetul ﷺ a spus: Ruga lui Dhū al-Nūn, când s-a rugat în pântecele peștelui, a fost:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

Nu există altă divinitate în afară de Tine! Slavă Ție! Eu am fost dintre cei nedrepți.

Coran, 21:87

Niciun musulman nu s-a rugat vreodată cu ea pentru un lucru fără ca Allah să-i răspundă.[33] Al-Tirmidhī a spus: „Un hadith ṣaḥīḥ."[34]

Tot în Ṣaḥīḥ-ul lui al-Ḥākim[35], de la Saʿd, Profetul ﷺ a spus:

33 Al-Tirmidhī, nr. 3505; al-Ḥākim, 1/684–685, nr. 1862 și 1863; Aḥmad, 1/170, nr. 1462; al-Ṭabarānī, al-Duʿāʾ, nr. 124, și alții.
Al-Tirmidhī a pomenit unele divergențe în lanț. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus"; al-Dhahabī nu l-a criticat. Al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, 7/68: „Aḥmad l-a relatat, iar naratorii săi sunt naratorii al-Ṣaḥīḥ."

34 Această judecată a lui al-Tirmidhī nu apare în edițiile tipărite ale al-Jāmiʿ, nici în copia lui al-Karūkhī sau în Tuḥfat al-ashrāf.

35 1/685, nr. 1864. Al-Nasāʾī, ʿAmal al-yawm wa-l-laylah, nr. 660, prin Muḥammad ibn Muhājir al-Qurashī, de la Ibrāhīm ibn Muḥammad ibn Saʿd, de la tatăl său, de la bunicul său.
Spun: hadithul lui Yūnus ibn Abī Isḥāq de la Ibrāhīm este mai autentic decât cel al lui Muḥammad ibn Muhājir de la Ibrāhīm, căci Ibn ʿAdī și al-Dhahabī au spus despre Muḥammad ibn Muhājir: „Nu este cunoscut." Ibn Ḥajar a spus: „Slab."
Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 26/519; al-Bukhārī, al-Tārīkh al-kabīr, 1/230; Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 6/264.

ألا أخبركم بشيء، إذا نزل برجل منكم [كرب أو بلاءً من بلايا الدنيا] فدعا به يفرج الله عنه؟ دعاء ذي النون

Vreți să vă spun cu ce să vă rugați, dacă pe vreunul dintre voi îl lovește [o strâmtorare sau un necaz dintre necazurile lumii], ca Allah să-l izbăvească? Ruga lui Dhū al-Nūn.

Tot în Ṣaḥīḥ-ul său[36], de la el, se relatează că l-a auzit pe Profet ﷺ spunând:

هل أدلّكم على اسم الله الأعظم؟ دعاءُ يونس

Să vă arăt Numele cel mai măreț al lui Allah? Ruga lui Yūnus.

Un om a întrebat: *„Trimis al lui Allah, a fost numai pentru Yūnus?"* El a răspuns: Nu auzi cuvintele Lui:

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾

I-am răspuns și l-am izbăvit de mâhnire. Astfel îi izbăvim pe credincioși?
Coran, 21:88

Orice musulman care se roagă cu ea de patruzeci de ori în timpul bolii sale, apoi moare de acea boală, primește răsplata unui martir. Iar dacă se însănătoșește, se însănătoșește fiind iertat.

36 1/685, nr. 1865. Spun: în lanț se află ʿAmr ibn Bakr al-Saksakī. Al-Dhahabī a spus: „Hadithurile sale sunt aproape născocite." Ibn Ḥajar: „Matrūk." Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 21/551, și al-Taqrīb, nr. 4993.

În cele două Ṣaḥīḥ-uri[37] se relatează de la Ibn ʿAbbās că Trimisul lui Allah ﷺ spunea în vreme de strâmtorare:

لا إله إلا الله العظيم الحليم، لا إله إلا الله ربُّ العرش العظيم ، لا إله إلا الله ربُّ السموات وربُّ الأرض ربُّ العرش الكريم

Nu există altă divinitate în afară de Allah, Cel Măreț, Cel Îngăduitor. Nu există altă divinitate în afară de Allah, Stăpânul Tronului măreț. Nu există altă divinitate în afară de Allah, Stăpânul cerurilor, Stăpânul pământului și Stăpânul Tronului nobil.

În Musnad-ul imamului Aḥmad[38] se relatează de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el: Trimisul lui Allah ﷺ m-a învățat ca, atunci când mă lovește o strâmtorare, să spun:

لا إله إلا الله الحليم الكريم، سبحانَ الله، وتبارك اللهُ ربُّ العرش العظيم، والحمد لله ربِّ العالمين

Nu există altă divinitate în afară de Allah, Cel Îngăduitor, Cel Generos. Slavă lui Allah! Binecuvântat este Allah, Stăpânul Tronului măreț! Lauda Îi aparține lui Allah, Stăpânul lumilor!

37 Al-Bukhārī, Cartea rugilor, capitolul despre ruga în vreme de strâmtorare, nr. 6346; Muslim, Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre ruga în vreme de strâmtorare, nr. 2730.

38 1/91 și 94, nr. 701 și 726. Ibn Ḥibbān, nr. 865; al-Ḥākim, 1/688–689, nr. 1873 și 1874, și alții. Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim și Ibn Ḥajar au considerat hadithul ṣaḥīḥ. Vezi Ibn ʿAllān, al-Futūḥāt al-rabbāniyyah, 4/7.

Tot în Musnad-ul său[39] se relatează de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

ما أصاب أحدًا قط همّ ولا حزن، فقال: اللهم إنّي عبدك، ابن عبدك، ابن أمتك، ناصيتي بيدك، ماضٍ فيّ حكمُك، عدل فيّ قضاؤك. أسألك اللهمّ بكلِّ اسمٍ هو لك، سمّيتَ به نفسَك، أو علّمتَه أحدًا مِن خلقِك، أو أنزلتَه في كتابك، أو استأثرتَ به في علم الغيب عندك: أن تجعل القرآنَ العظيمَ ربيعَ قلبي، ونورَ صدري، وجلاء حزني

39 1/391, nr. 3712. Ibn Ḥibbān, al-Ṣaḥīḥ, nr. 979; al-Ḥākim, 1/690, nr. 1877; al-Ṭabarānī, al-Duʿā', nr. 1035, și alții. Prin mai multe căi de la Fuḍayl ibn Marzūq, de la Abū Salamah al-Juhanī, de la al-Qāsim ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la tatăl său, de la Ibn Masʿūd. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith este ṣaḥīḥ după condiția lui Muslim, dacă nu este afectat de transmiterea întreruptă a lui ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAbd Allāh de la tatăl său, căci se discută dacă l-a auzit pe tatăl său."
Al-Dhahabī l-a criticat: „Nu se știe cine este Abū Salamah și nu are relatări în cele șase cărți."
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: ʿAbd al-Raḥmān n-a auzit de la tatăl său, Ibn Masʿūd, decât un hadith sau cam atât, din pricina vârstei sale mici.
Dacă Abū Salamah este Mūsā ibn ʿAbd Allāh, el este demn de încredere; altminteri este necunoscut. Allah știe mai bine.
Vezi al-ʿAlāʾī, Jāmiʿ al-taḥṣīl, p. 437. Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim, autorul și alții au considerat hadithul ṣaḥīḥ; Ibn Ḥajar l-a considerat ḥasan în al-Lisān, 9/84.

وذَهاب همّي، إلا أذهب اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ همَّه وحزنَه، وأبدله مكانه فرحًا

Niciodată n-a fost lovit cineva de grijă ori tristețe și n-a spus: «O, Allah, eu sunt robul Tău, fiul robului Tău și fiul roabei Tale. Șuvița frunții mele este în mâna Ta. Hotărârea Ta se împlinește asupra mea, iar judecata Ta față de mine este dreaptă. Îți cer, o, Allah, prin fiecare Nume al Tău cu care Te-ai numit, pe care l-ai învățat vreunei făpturi a Ta, pe care l-ai pogorât în Cartea Ta ori pe care l-ai păstrat numai pentru Tine în cunoașterea celor nevăzute, să faci din Coranul măreț primăvara inimii mele, lumina pieptului meu, înlăturarea tristeții mele și risipirea grijii mele», fără ca Allah, Atotputernicul și Mărețul, să-i îndepărteze grija și tristețea și să pună în locul lor bucurie.

S-a întrebat: *„Trimis al lui Allah, să nu o învățăm?"* El a răspuns:

بلى، ينبغي لمن سمعها أن يتعلّمها

Ba da! Se cuvine ca oricine o aude să o învețe.[40]

Ibn Masʿūd a spus: „Niciun profet n-a fost cuprins de strâmtorare fără să ceară ajutor prin preamărirea lui Allah."[41]

Ibn Abī al-Dunyā a pomenit în al-Mujābīn fī al-duʿā'[42], de la al-Ḥasan: „Unul dintre companionii Profetului ﷺ, dintre anṣār, era cunoscut sub numele Abū Miʿlaq. Era negustor și făcea negoț cu banii săi și ai altora, călătorind cu ei în ținuturi îndepărtate. Era un om închinat adorării și cu multă scrupulozitate religioasă. Într-o călătorie a întâlnit un tâlhar înarmat, cu fața acoperită, care

40 Vezi explicația acestui hadith în Shifā' al-ʿalīl, p. 274.

41 Îngrijitorul ediției arabe nu a găsit această relatare.

42 Ibn Abī al-Dunyā, al-Mujābīn fī al-Duʿā', nr. 23. Lanțul de transmitere al acestei povestiri nu este stabilit ca autentic.

i-a spus: «Lasă tot ce ai, căci te voi omorî!» El a răspuns: «De ce vrei sângele meu? Ia banii!» Tâlharul a spus: «Banii sunt ai mei; nu vreau decât sângele tău.» El a spus: «Dacă stărui, lasă-mă să fac patru rakʿah.» Acesta a răspuns: «Roagă-te cât pofteşti!» A făcut abluțiunea, apoi s-a rugat patru rakʿah. Printre rugile rostite în ultima prosternare s-au aflat: «O, Cel Iubitor! O, Stăpân al Tronului slăvit! O, Cel care săvârşeşte tot ceea ce voieşte! Îți cer prin puterea Ta de neatins, prin stăpânirea Ta care nu poate fi încălcată și prin lumina Ta care a umplut toate laturile Tronului Tău să mă păzeşti de răul acestui tâlhar! O, Dătător al ajutorului, ajută-mă! O, Dătător al ajutorului, ajută-mă!» — de trei ori. Atunci a apărut un călăreț ținând o suliță între urechile calului său. Când tâlharul l-a zărit, călărețul s-a îndreptat spre el, l-a străpuns și l-a omorât. Apoi s-a apropiat de negustor și a spus: «Ridică-te!» Acesta a întrebat: «Cine eşti? Tatăl și mama mea să-ți fie răscumpărare! Allah m-a ajutat astăzi prin tine.» El a spus: «Sunt un înger dintre locuitorii celui de-al patrulea cer. Când ai rostit prima rugă, am auzit vuietul porților cerului. Apoi ai rostit a doua rugă și am auzit forfota locuitorilor cerului. Când ai rostit a treia rugă, mi s-a spus: «Este ruga unui om aflat în strâmtorare.» I-am cerut lui Allah să-mi încredințeze uciderea tâlharului.»"

Al-Ḥasan a spus: *„Cine face abluțiunea, se roagă patru rakʿah și rostește această rugă primește răspuns, fie că se află în strâmtorare, fie că nu."*

Împrejurările care însoțesc primirea rugii

Adesea întâlnești rugi rostite de unii oameni, cărora li s-a răspuns. Ruga a fost însoțită de nevoia presantă a celui care a rostit-o și de îndreptarea lui către Allah, ori de o faptă bună săvârșită mai înainte, pentru care Allah Preaslăvitul a făcut din răspunsul la rugă o răsplată. Sau a nimerit un timp al răspunsului și altele asemenea, iar ruga i-a fost primită. Un om își închipuie atunci că taina se află în cuvintele acelei rugi și le preia desprinse de împrejurările care o însoțiseră la cel care s-a rugat. Este ca atunci când un om folosește un leac potrivit, la timpul cuvenit și

în felul cuvenit, și beneficiază de el, iar altul crede că simpla folosire a acelui leac este de ajuns pentru a dobândi lucrul dorit. El se înșală. Acesta este un punct în care mulți oameni greșesc.

Tot de aici face parte și situația în care omul se roagă la un mormânt, într-o nevoie presantă, și primește răspuns. Cel neștiutor crede că taina ține de mormânt, fără să știe că ea ține de nevoia presantă și de adăpostirea sinceră la Allah. Dacă acestea se petrec într-una dintre casele lui Allah, este mai bine și mai plăcut lui Allah.

Puterea rugii și starea celui care se roagă

Rugile și formulele de ocrotire sunt asemenea armelor. Puterea armei stă în cel care o mânuiește, nu numai în tăișul ei. Când arma este bună și fără defect, brațul este puternic, iar piedica lipsește, ea lovește vrăjmașul. Dacă nu este îndeplinită una dintre aceste trei condiții, efectul nu se produce.

Dacă ruga în sine nu este potrivită, dacă cel care se roagă nu-și unește inima și limba în rugă ori dacă există o piedică în calea răspunsului, efectul nu se produce.

Ruga, cauzele și hotărârea divină

Există aici o întrebare cunoscută: dacă lucrul cerut în rugă a fost deja hotărât, el se va întâmpla negreșit, fie că robul se roagă, fie că nu. Iar dacă nu a fost hotărât, nu se va întâmpla, fie că robul îl cere, fie că nu îl cere.[43]

Unii au socotit această întrebare întemeiată și au renunțat la rugă, spunând: *„Nu are niciun folos!”* Pe lângă neștiința și rătăcirea lor nemăsurate, ei se și contrazic, căci aplicarea consecventă a concepției lor cere anularea tuturor mijloacelor.

Unuia dintre ei i se poate spune: *„Dacă ți-au fost hotărâte sațietatea și potolirea setei, ele se vor produce negreșit, fie că mănânci, fie că nu mănânci. Iar dacă nu ți-au fost hotărâte, nu se*

43 Vezi Madārij al-Sālikīn (3/104), Majmūʿ al-Fatāwā (8/192) și Iqtiḍāʾ al-Ṣirāṭ al-Mustaqīm (2/228). Al-Shawkānī menționează în al-Badr al-Ṭāliʿ (2/144) o epistolă a autorului despre folosul rugii în raport cu hotărârea divină. El este singurul care o menționează; nu se știe dacă era o lucrare de sine stătătoare sau acest capitol extras din carte și numit astfel.

vor produce, fie că mănânci, fie că nu mănânci. Dacă ți-a fost hotărât un copil, îl vei avea negreșit, fie că ai legături cu soția și roaba, fie că nu. Dacă nu ți-a fost hotărât, nu-l vei avea; așadar, nu mai este nevoie de căsătorie sau de luarea unei concubine." Și tot așa.

Oare un om cu minte, ori măcar un om, poate spune așa ceva? Chiar și animalul necuvântător este făcut din fire să recurgă la mijloacele prin care se întreține și trăiește. Animalele sunt, așadar, mai înțelepte și mai pricepute decât aceștia, care sunt asemenea dobitoacelor, ba chiar mai rătăciți.

Unii au căutat să pară isteți și au spus: *„Îndeletnicirea cu ruga este o simplă adorare pentru care Allah îl răsplătește pe cel ce se roagă, fără ca ea să aibă vreo înrâurire asupra lucrului cerut."* După acest *„isteț"*, în privința dobândirii lucrului dorit nu există deosebire între rugă și abținerea de la ea cu inima și limba. Legătura rugii cu acel lucru este, după ei, asemenea legăturii tăcerii cu el, fără nicio deosebire.

Un alt grup, mai isteț decât aceștia, a spus: *„Ruga este doar un semn pe care Allah Preaslăvitul l-a rânduit ca indiciu că nevoia va fi împlinită. Când robului i se dă izbânda de a se ruga, aceasta este pentru el un semn și un indiciu că nevoia i-a fost împlinită. Este ca atunci când vedem un nor întunecat și rece iarna: acesta este un indiciu și un semn că va ploua."*

Ei au spus: *„La fel stau lucrurile cu ascultarea și răsplata, precum și cu necredința, păcatele și pedeapsa. Ele sunt simple semne ale venirii răsplății și pedepsei, fără să le fie cauze."*

Tot așa privesc ei actul de a sparge în raport cu spargerea produsă, focul în raport cu arderea și curmarea vieții în raport cu uciderea. Nimic dintre acestea nu ar fi deloc o cauză și n-ar exista între ele și urmările lor altă legătură decât simpla asociere obișnuită, fără înrâurire cauzală.[44]

Prin aceasta au contrazis simțurile, rațiunea, Legea revelată, firea înnăscută și toate categoriile de oameni cu judecată. Ba chiar au ajuns de râsul oamenilor cu judecată!

---

44 Vezi Ṭarīq al-hijratayn, pp. 196 și 206, și Shifāʾ al-ʿalīl, p. 188.

Adevărul este că există o a treia posibilitate, pe care cel ce a întrebat n-a pomenit-o: lucrul hotărât a fost hotărât împreună cu mijloacele sale, iar printre acestea se află ruga. El n-a fost hotărât separat de mijlocul său, ci prin acel mijloc. Când robul recurge la mijloc, lucrul hotărât se produce; când nu recurge la el, lucrul hotărât nu se produce. Așa au fost hotărâte sațietatea și potolirea setei prin mâncare și băutură, copilul prin împreunare, recolta prin semănat și ieșirea sufletului animalului prin înjunghiere. Tot astfel a fost hotărâtă intrarea în Paradis prin fapte, precum și intrarea în Foc prin fapte.

Această a treia posibilitate este adevărul, de care cel ce a pus întrebarea a fost lipsit și către care n-a primit călăuzire.

Așadar, ruga este unul dintre cele mai puternice mijloace. Dacă s-a hotărât ca lucrul cerut să se întâmple prin rugă, nu este corect să se spună că ruga nu are niciun folos, după cum nu se spune că mâncarea, băutura și toate mișcările și faptele n-au niciun folos! Niciun mijloc nu este mai folositor decât ruga și mai puternic în dobândirea lucrului dorit.

Companionii, Allah să fie mulțumit de ei, erau cei mai cunoscători din comunitate în privința lui Allah și a Trimisului Său și cei mai pricepuți în religia Sa. De aceea, ei împlineau acest mijloc, condițiile și buna lui cuviință mai temeinic decât ceilalți. ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, cerea prin rugă victoria asupra vrăjmașului. Ea era cea mai puternică dintre cele două oștiri ale sale. Le spunea companionilor: „Nu sunteți sprijiniți prin mulțimea voastră, ci sunteți sprijiniți din cer."[45]

El mai spunea: „Nu port grija răspunsului, ci grija rugii. Când mi se inspiră ruga, răspunsul vine împreună cu ea."[46]

45 Îngrijitorul ediției arabe nu a găsit această relatare.

46 Autorul a pomenit afirmația în al-Madārij, 3/103, și al-Fawāʾid, p. 97; Shaykh al-Islām, în al-Fatāwā, 8/193, și al-Iqtiḍāʾ, 2/229.

Un poet a preluat acest înțeles și l-a pus în versuri:

لو لم تُرِدْ نيلَ ما أرجو وأطلُبه
مِن جودِ كفّك ما عوّدتَني الطلَبا

De n-ai fi vrut să primesc ceea ce sper și cer din generozitatea mâinii tale, nu m-ai fi obișnuit să cer.[47]

Pentru cel căruia i se inspiră ruga s-a voit și răspunsul, căci Allah Preaslăvitul spune:

﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾

Chemați-Mă și vă voi răspunde!
Coran, 40:60

El mai spune:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾

Când robii Mei te întreabă despre Mine, Eu sunt aproape. Răspund rugii celui care se roagă, atunci când Mă cheamă.
Coran, 2:186

47 Autorul citează versul și în Madārij al-Sālikīn (3/103).

În Sunan Ibn Mājah se relatează de la Abū Hurayrah că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

من لم يسأل الله يغضَبْ عليه

Cel care nu-I cere lui Allah atrage mânia Lui asupra sa.
(vezi nota 18, p. 12)

Aceasta arată că mulțumirea Lui se află în a-I cere și a-L asculta. Când Domnul, Binecuvântatul și Preaînaltul, este mulțumit, tot binele se află în mulțumirea Lui, după cum orice necaz și nenorocire se află în mânia Lui.

Imamul Aḥmad a pomenit în al-Zuhd[48] o relatare:

أنا الله، لا إله إلا أنا، إذا رضيتُ باركتُ، وليس لبركتي منتهى . وإذا غضبتُ لعنتُ، ولعنتي تبلغ السابع من الولد

Eu sunt Allah; nu există altă divinitate în afară de Mine. Când sunt mulțumit, binecuvântez, iar binecuvântarea Mea nu are sfârșit. Când Mă mânii, blestem, iar blestemul Meu ajunge până la al șaptelea urmaș.

Rațiunea, textele transmise, firea înnăscută și experiențele popoarelor, în pofida deosebirilor dintre neamurile, religiile și credințele lor, arată că apropierea de Stăpânul lumilor, căutarea mulțumirii Sale, evlavia și binefacerea față de făpturile Lui se numără printre cele mai însemnate mijloace care aduc orice bine. Opusele lor se numără printre cele mai mari pricini care aduc orice rău. Nimic nu atrage binefacerile lui Allah și nu

48 Aḥmad, al-Zuhd, nr. 289: relatare de la Wahb ibn Munabbih, cu lanț autentic până la acesta.

îndepărtează pedepsele Sale precum ascultarea Lui, apropierea de El și binefacerea față de făpturile Sale.

Allah Preaslăvitul a legat în Cartea Sa dobândirea lucrurilor bune în această lume și în Viața de Apoi, precum și venirea relelor în această lume și în Viața de Apoi, de fapte, așa cum urmarea este legată de condiție, efectul de cauză și rezultatul de mijlocul său.

Aceasta apare în Coran în peste o mie de locuri.[49]
Uneori, El leagă hotărârea care descrie ceea ce se întâmplă în lume sau porunca Legii revelate de însușirea potrivită ei. De pildă:

﴿فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ﴾

Când s-au răzvrătit cu trufie împotriva a ceea ce le fusese oprit, le-am spus: «Fiți maimuțe alungate!»;
Coran, 7:166

﴿فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾

Când Ne-au mâniat, Ne-am răzbunat pe ei;
Coran, 43:55

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا﴾

Hoțului și hoației tăiați-le mâinile;
Coran, 5:38

precum și de la cuvintele Sale:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾

Bărbații musulmani și femeile musulmane...
Coran, 33:35

49 Autorul a spus în al-Miftāḥ, 1/363: „Dacă acestea s-ar afla în Coran și Sunnah în vreo sută ori două sute de locuri, le-am fi înșirat; ele se află însă în peste o mie de locuri, în forme felurite."

până la:

﴿وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

bărbații care Îl pomenesc mult pe Allah și femeile care Îl pomenesc — Allah le-a pregătit iertare și o răsplată măreață.

Coran, 33:35

Asemenea exemple sunt foarte numeroase.
Alteori, El leagă aceasta printr-o construcție condițională și urmarea ei, precum:

﴿إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾

Dacă vă temeți de Allah, El vă va da puterea de a deosebi, vă va șterge faptele rele și vă va ierta;

Coran, 8:29

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ﴾

Dacă se pocăiesc, împlinesc rugăciunea și dau zakāt-ul, atunci sunt frații voștri în religie;

Coran, 9:11

﴿وَأَلَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا﴾

Dacă ar fi rămas statornici pe cale, le-am fi dat apă din belșug,

Coran, 72:16

și altele asemenea.
Alteori apare lām-ul care exprimă scopul, precum:

﴿لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

Pentru ca ei să cugete la versetele Sale și pentru ca cei cu minte să ia aminte;
Coran, 38:29

﴿لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾

Pentru ca voi să fiți martori asupra oamenilor, iar Trimisul să fie martor asupra voastră.
Coran, 2:143

Alteori apare particula *„kay”*, care exprimă scopul, precum:

﴿كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾

Pentru ca aceasta să nu circule numai între cei bogați dintre voi.
Coran, 59:7

Alteori apare bāʾ-ul care exprimă cauza, precum:

﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ﴾

Aceasta este din pricina a ceea ce au trimis înainte mâinile voastre
Coran, 3:182; 8:51

[Āl ʿImrān: 182; al-Anfāl: 51];

﴿بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

pentru ceea ce făceați;[50]
Coran, 7:43

﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

din pricina a ceea ce dobândeau;[51]
Coran, 6:129

și:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾

Aceasta, fiindcă au socotit semnele Noastre minciună.
Coran, 7:146

Alteori apare complementul care exprimă scopul, rostit sau subînțeles, precum:

﴿فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى﴾

Un bărbat și două femei dintre martorii pe care îi acceptați, pentru ca, dacă una dintre ele greșește, cealaltă să-i aducă aminte;
Coran, 2:282

50 Vezi și al-Naḥl: 32; al-Sajdah: 14; al-Zukhruf: 72; al-Ṭūr: 19; al-Mursalāt: 43.

51 Vezi și al-Aʿrāf: 96; al-Tawbah: 82 și 95; Yūnus: 8; Yā-Sīn: 65; Fuṣṣilat: 17; al-Jāthiyah: 14.

﴿أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ﴾

Ca să nu spuneți în Ziua Învierii: «Noi n-am știut nimic despre aceasta»;

Coran, 7:172

﴿أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا﴾

Ca să nu spuneți: «Cartea a fost pogorâtă numai asupra a două comunități înaintea noastră».

Coran, 6:156

Adică pentru a nu ajunge să spuneți astfel.
Alteori apare fā'-ul care exprimă cauza, precum:

﴿فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوَّاهَا﴾

L-au socotit mincinos și au ologit cămila. Atunci Domnul lor i-a nimicit pentru păcatul lor, pedepsindu-i pe toți deopotrivă;

Coran, 91:14

﴿فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً﴾

Nu l-au ascultat pe trimisul Domnului lor, iar El i-a prins cu o prindere cumplită;

Coran, 69:10

﴿فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ﴾

I-au socotit pe amândoi mincinoși și au fost dintre cei nimiciți,

Coran, 23:48

și altele asemenea.

Alteori apare particula *„lammā”*, care indică urmarea, precum:

﴿فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾

Când Ne-au mâniat, Ne-am răzbunat pe ei,
Coran, 43:55

și altele asemenea.
Alteori apare *„inna”*, împreună cu termenii asupra cărora acționează, precum:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ﴾

Ei se grăbeau la fapte bune.
Coran, 21:90

Iar despre cei care erau opusul acestora:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ﴾

Erau oameni răi, așa că i-am înecat pe toți.
Coran, 21:77

Alteori apare particula *„lawlā”*, care arată legătura dintre ceea ce se află înaintea ei și ceea ce urmează, precum:

﴿فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾

Dacă n-ar fi fost dintre cei care Îl preamăresc, ar fi rămas în pântecele lui până în ziua în care vor fi înviați.
Coran, 37:143–144

Alteori apare *„law”*, care exprimă condiția, precum:

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ﴾

Dacă ar fi făcut ceea ce erau îndemnați să facă, ar fi fost mai bine pentru ei.
Coran, 4:66

În ansamblu, Coranul arată limpede, de la început până la sfârșit, că răsplata cu bine și cu rău, hotărârile asupra lumii și poruncile Legii sunt legate de cauze. Mai mult, cele rânduite în această lume și în Viața de Apoi, precum și folosul și răul din ele sunt legate de cauze și de fapte.

Cine înțelege această chestiune și cugetă la ea cum se cuvine dobândește un folos foarte mare. Nu se lasă în seama hotărârii divine din neștiință, neputință, nepăsare și risipire, astfel încât încrederea lui să devină neputință, iar neputința sa să treacă drept încredere.

Cel cu adevărat priceput este acela care înlătură o hotărâre printr-o altă hotărâre, respinge ceea ce a fost hotărât prin ceea ce a fost hotărât și se împotrivește unei hotărâri prin alta. Omul nici nu poate trăi altfel: foamea, setea, frigul și feluritele lucruri de care se teme sau se ferește țin de hotărârea divină, iar toate făpturile se străduiesc să îndepărteze această hotărâre printr-o alta.[52]

Tot astfel, cel căruia Allah îi dă izbândă și îi inspiră dreapta îndrumare îndepărtează hotărârea pedepsei din Viața de Apoi prin hotărârea pocăinței, a credinței și a faptelor bune. Aceasta este întocmai ca hotărârea temută din această lume și ceea ce i se împotrivește. Stăpânul celor două lumi este Unul, iar înțelepciunea Sa este una: părțile ei nu se contrazic și nu se anulează una pe alta.

52 Vezi Madārij al-sālikīn, 1/199; Ṭarīq al-hijratayn, p. 64; Majmūʿ al-fatāwā, 8/306 și 547.

Această chestiune este dintre cele mai nobile pentru cel care îi cunoaște însemnătatea și îi acordă atenția cuvenită. La Allah căutăm ajutor!

Îi mai rămân însă două lucruri prin care i se desăvârșesc fericirea și izbânda:

Primul: să cunoască în amănunt cauzele răului și ale binelui și să aibă o înțelegere limpede a lor, prin ceea ce vede în lume, prin experiențele sale și ale altora și prin cele auzite despre popoarele vechi și noi.

Printre cele mai folositoare mijloace pentru aceasta se află cugetarea la Coran. El împlinește acest scop în chip desăvârșit și cuprinde toate cauzele răului și ale binelui, arătate limpede și în amănunt. Apoi Sunnah, care este perechea Coranului și este a doua revelație. Cine le acordă atenția sa găsește în ele de ajuns, fără să aibă nevoie de altele. Cele două îți arată binele, răul și cauzele lor de parcă le-ai vedea cu propriii ochi.

Dacă, după aceea, cugeți la istoria popoarelor și la zilele în care Allah a lucrat asupra celor ascultători și a celor neascultători, vei vedea potrivirea cu ceea ce ai aflat din Coran și Sunnah. Vei vedea amănuntele celor vestite și făgăduite de Allah și vei cunoaște dintre semnele Sale din lume ceea ce îți dovedește că acest Coran este adevăr, că Trimisul este adevăr și că Allah Își împlinește negreșit făgăduința. Istoria arată în amănunt cazurile particulare ale cauzelor generale ale binelui și răului pe care Allah și Trimisul Său ni le-au făcut cunoscute.

Amăgirea de sine și falsa speranță

Al doilea lucru este să se păzească de felul în care propriul suflet îl amăgește în privința acestor cauze. Aceasta este una dintre cele mai importante chestiuni. Robul știe că păcatul și nepăsarea sunt negreșit pricini care îi dăunează vieții de aici și Vieții de Apoi. Sufletul său îl amăgește însă, când prin bizuirea pe îngăduința și iertarea lui Allah, când prin amânarea pocăinței, când prin cererea iertării numai cu limba, când prin săvârșirea faptelor recomandate, când prin cunoaștere, când invocând hotărârea

divină, iar alteori invocând oameni asemenea lui și urmarea celor însemnați.

Mulți oameni cred că pot face orice, apoi să spună: *„Îi cer iertare lui Allah”*, iar urma păcatului dispare și una o șterge pe cealaltă! Un om dintre cei care se socotesc cunoscători ai jurisprudenței mi-a spus: Eu fac ceea ce fac, apoi spun de o sută de ori: *«Slavă lui Allah și laudă Lui!»* și toate acestea îmi sunt iertate, după cum este relatat autentic că Profetul ﷺ a spus:

من قال في يوم: سبحان الله وبحمده مائة مرة حُطّتْ عنه خطاياه ، ولو كانت مثلَ زبَدِ البحر

Cine spune într-o zi de o sută de ori: Slavă lui Allah și laudă Lui!, aceluia îi sunt șterse păcatele, chiar dacă sunt cât spuma mării.[53]

Un altul, dintre locuitorii Meccăi, mi-a spus: *„Unul dintre noi, dacă face ceea ce face, se spală pe tot trupul și înconjoară Casa de șapte ori, iar păcatul acela îi este șters.”*
Un altul mi-a spus: Este relatat autentic că Profetul ﷺ a spus:

أذنبَ عبدٌ ذنبًا، فقال: أيْ ربِّ أصبتُ ذنبًا فاغفره لي، فغفر له . ثم مكث ما شاء الله، ثم أذنب ذنبًا آخر، فقال: أيْ ربِّ أصبتُ ذنبًا، فاغفره لي، فغفره له. ثم مكث ما شاء الله، ثم أذنب ذنبًا آخر، فقال: أيْ ربِّ أصبتُ ذنبًا،

53 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Al-Bukhārī, Cartea rugilor, capitolul despre meritul preamăririi, nr. 6405; Muslim, Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre meritul rostirii unicității, al preamăririi și al rugii, nr. 2691.

فاغفره لي . فقال الله عز وجل: علِمَ عبدي أن له ربًّا
يغفر الذنب، ويأخذ به. قد غفرتُ لِعبدي، فليصنَعْ
ما شاء!

Un rob a săvârșit un păcat și a spus: Doamne, am săvârșit un păcat, iartă-mi-l! Și El l-a iertat. Apoi a trecut cât a voit Allah, după care a săvârșit un alt păcat și a spus: Doamne, am săvârșit un păcat, iartă-mi-l! Și El i l-a iertat. Apoi a trecut cât a voit Allah, după care a săvârșit un alt păcat și a spus: Doamne, am săvârșit un păcat, iartă-mi-l! Allah, Atotputernicul și Mărețul, a spus: Robul Meu știe că are un Domn care iartă păcatul și pedepsește pentru el. L-am iertat pe robul Meu. Să facă, așadar, ce voiește![54]

Omul a adăugat: *„Iar eu nu mă îndoiesc că am un Domn care iartă păcatul și pedepsește pentru el."*

Acești oameni s-au agățat de textele care trezesc speranța, s-au bizuit pe ele și s-au prins de ele cu amândouă mâinile. Când sunt mustrați pentru păcate și pentru cufundarea în ele, îți înșiră ceea ce știu despre cuprinderea îndurării și iertării lui Allah și textele care trezesc speranța.

54 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Al-Bukhārī, Cartea unicității, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Vor să schimbe cuvântul lui Allah", nr. 7557; Muslim, Cartea pocăinței, capitolul despre primirea pocăinței din păcate, chiar dacă păcatele și pocăința se repetă, nr. 2758.

Cei neștiutori din această categorie au, în privința aceasta, afirmații ciudate și uluitoare. Unul spune:

وكَثِّرْ ما استطعتَ من الخطايا

إذا كان القدومُ على كريمِ

Înmulțește-ți păcatele cât poți, dacă la Cel Generos vei ajunge![55]

Altul spune: *„A te feri de păcate înseamnă să nu cunoști cuprinderea îngăduinței lui Allah!"*

Un altul: *„A părăsi păcatele înseamnă a cuteza împotriva iertării lui Allah și a o socoti neînsemnată!"*

Abū Muḥammad ibn Ḥazm a spus: *„L-am văzut pe unul dintre aceștia spunând în ruga sa: «O, Allah, caut la Tine adăpost de a fi ferit de păcat!»"*

Unii dintre acești amăgiți se agață de învățătura constrângerii totale: robul n-ar avea nicio faptă și nicio alegere, ci ar fi constrâns să săvârșească păcatele.

Alții se amăgesc cu învățătura irjāʾ-ului: credința n-ar fi decât simpla încuviințare, faptele n-ar face parte din credință, iar credința celui mai păcătos om ar fi asemenea credinței lui Jibrīl și Mīkāʾīl.

Alții se amăgesc prin dragostea lor față de asceți, șeici și oameni evlavioși, prin vizitele dese la mormintele lor, prin implorarea lor și cererea mijlocirii lor, prin căutarea apropierii de

55 Autorul citează versul și în ʿUddat al-Ṣābirīn (p. 50). În Wafayāt al-Aʿyān (2/97), versul îi este atribuit lui Abū Nuwās. În Dīwān-ul său (p. 730) apare cu alt al doilea hemistih:

تكثّرْ ما استطعتَ من الخطايا

فإنك قاصدٌ ربًّا غفورا

Înmulțește-ți păcatele cât poți, căci spre un Domn Iertător te îndrepți.

Allah prin ei și prin a-I cere în numele dreptului lor asupra Lui și al cinstei lor înaintea Sa.

Alții se amăgesc prin părinții și înaintașii lor, care ar avea rang și evlavie înaintea lui Allah și, prin urmare, nu vor înceta să-i scape. Așa se vede la curțile regilor: regii le iartă apropiaților lor păcatele fiilor și rudelor. Dacă unul dintre aceștia cade într-o faptă cumplită, tatăl sau bunicul său îl scapă prin cinstea și rangul său.

Alții se amăgesc cu gândul că Allah, Atotputernicul și Mărețul, n-are nevoie să-i pedepsească, că pedepsirea lor nu adaugă nimic stăpânirii Sale, iar îndurarea față de ei nu-I micșorează stăpânirea. Unul spune: *„Eu am nevoie neapărat de îndurarea Lui, iar El este Cel mai Presus de orice nevoie. Dacă un sărac lipsit, care are nevoie neapărat de o gură de apă, s-ar afla lângă un om prin a cărui casă curge un râu, acesta nu i-ar refuza apa. Allah este mai generos și mai cuprinzător în dărnicie. Iertarea nu-I scade nimic, iar pedepsirea nu-I adaugă nimic stăpânirii."*

Alții se amăgesc printr-o înțelegere greșită pe care ei și cei asemenea lor au dat-o textelor Coranului și Sunnei și pe care se bizuie.

Unii, de pildă, se bizuie pe cuvintele Preaînaltului:

﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى﴾

Domnul tău îți va dărui, iar tu vei fi mulțumit.

Coran, 93:5

Ei spun: *„El nu va fi mulțumit să se afle cineva din comunitatea sa în Foc!"* Aceasta este una dintre cele mai urâte forme de neștiință și una dintre cele mai vădite minciuni puse pe seama lui. El este mulțumit de ceea ce Îl mulțumește pe Domnul său, Atotputernicul și Mărețul. Allah Preaînaltul este mulțumit de pedepsirea nedrepților, a păcătoșilor, a trădătorilor și a celor care stăruie în păcate mari. Departe de Trimisul Său să nu fie mulțumit de ceea ce Îl mulțumește pe Domnul său, Binecuvântatul și Preaînaltul!

La fel, unii se bizuie pe cuvintele Preaînaltului:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾

Allah iartă toate păcatele.
Coran, 39:53

Și aceasta este una dintre cele mai urâte forme de neștiință. În acest verset intră și asocierea, care este căpetenia și temelia păcatelor. Nu există divergență că versetul îi privește pe cei care se pocăiesc: El îi iartă celui care se pocăiește orice păcat, oricare ar fi acesta. Dacă versetul i-ar privi pe cei care nu se pocăiesc, toate textele de amenințare și hadithurile despre scoaterea unor oameni dintre cei care afirmă unicitatea lui Allah din Foc prin mijlocire ar deveni lipsite de temei.

Omul ajunge la aceasta numai din pricina puținei sale cunoașteri și înțelegeri. Aici, Allah Preaslăvitul a vorbit în general și fără restrângere, de unde se știe că i-a avut în vedere pe cei care se pocăiesc.

În sura al-Nisāʾ a particularizat și a pus o condiție:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

Allah nu iartă să I se asocieze ceva, dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui voiește.
Coran, 4:48

Allah Preaslăvitul a arătat că nu iartă asocierea și că iartă ceea ce este mai prejos de ea. Dacă aceasta i-ar privi pe cei care se pocăiesc, n-ar fi făcut deosebire între asociere și celelalte păcate.

La fel, unii neștiutori se amăgesc cu vorbele Preaînaltului:

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ﴾

Omule, ce te-a amăgit în privința Domnului tău Cel Generos?
Coran, 82:6

Unul răspunde: *„Generozitatea Lui!"* Altul poate spune că Allah i-ar fi sugerat celui amăgit propria sa scuză. Aceasta este o neștiință urâtă. Cel care l-a amăgit în privința Domnului său este Amăgitorul — adică Șeitan —, împreună cu sufletul său care îndeamnă la rău, neștiința sa și pofta sa.

Allah Preaslăvitul a folosit Numele *„Cel Generos"*: Stăpânul măreț, Căruia I se dă ascultare și în privința Căruia nu se cuvine să te amăgești ori să-I neglijezi dreptul. Acest amăgit și-a pus astfel amăgirea unde nu-și are locul și s-a amăgit în privința Celui în privința Căruia nu se cuvine să se amăgească.

La fel, unii se amăgesc cu vorbele Preaînaltului despre Foc:

﴿لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى﴾

Nu va fi ars de el decât cel mai nefericit, care a socotit minciună și a întors spatele
Coran, 92:15–16

și:

﴿أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾

a fost pregătit pentru necredincioși.
Coran, 2:24

Cel amăgit nu știe că vorbele:

﴿فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى﴾

V-am prevenit asupra unui foc ce arde cu flăcări
Coran, 92:14

privesc un foc anume dintre treptele Iadului. Chiar dacă ar privi întregul Iad, Allah Preaslăvitul n-a spus: *„nu va intra în el”*, ci:

﴿لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى﴾

nu va fi ars de el decât cel mai nefericit.
Coran, 92:15

Din faptul că cineva nu este ars de el nu rezultă că nu intră în el: arderea este mai particulară decât intrarea, iar negarea lucrului mai particular nu cere negarea celui mai general.

Dacă acest amăgit ar cugeta la versetul următor, ar ști că el nu se numără printre cei descriși acolo și că, prin urmare, nu-i este garantat că va fi ținut departe de Foc.
Cât despre cuvintele Sale privind Focul:

﴿أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾

a fost pregătit pentru necredincioși,
Coran, 2:24

El a spus și despre Paradis:

﴿أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾

a fost pregătit pentru cei cu teamă de Allah.
Coran, 3:133

Faptul că Focul a fost pregătit pentru necredincioși nu împiedică intrarea în el a păcătoșilor și nedrepților. Nici faptul că

Paradisul a fost pregătit pentru cei cu teamă de Allah nu împiedică intrarea în el a celui în a cărui inimă se află chiar și cel mai mic grăunte de credință și care n-a făcut niciodată vreun bine.

La fel, unii se bizuie pe postul din ziua de ʿĀshūrāʾ sau din ziua de ʿArafah. Unii ajung să spună: „Ziua de ʿĀshūrāʾ șterge toate păcatele anului, iar postul din ziua de ʿArafah rămâne ca un spor de răsplată."[56] Cel amăgit nu știe că postul Ramadanului și cele cinci rugăciuni sunt mai însemnate și mai mărețe decât postul zilei de ʿArafah și al zilei de ʿĀshūrāʾ, însă ele șterg păcatele dintre ele numai dacă sunt evitate păcatele mari.[57]

Un Ramadan [până la următorul] și o vineri până la următoarea nu pot șterge păcatele mici decât împreună cu părăsirea păcatelor mari. Împreună, cele două lucruri dobândesc puterea de a șterge păcatele mici. Cum ar putea atunci o singură zi de post voluntar să șteargă orice păcat mare săvârșit de rob, în vreme ce el stăruie în el și nu se pocăiește? Aceasta este cu neputință. Nu este însă imposibil ca postul zilei de ʿArafah și cel al zilei de ʿĀshūrāʾ să șteargă, în sens general, toate păcatele anului, fiind dintre textele făgăduinței care au condiții și piedici. Stăruința în păcatele mari ar fi atunci o piedică în calea ștergerii lor. Dacă nu stăruie în păcatele mari, postul și lipsa stăruinței se sprijină și lucrează împreună pentru ștergerea cuprinzătoare a păcatelor. Așa cum Ramadanul și cele cinci rugăciuni, împreună cu evitarea păcatelor mari, se sprijină și lucrează împreună la ștergerea păcatelor mici.

---

56 Se referă la hadithul lui Abū Qatādah al-Anṣārī, Allah să fie mulțumit de el: Profetul ﷺ a fost întrebat despre postul din ziua de ʿArafah și a spus: „Șterge păcatele anului trecut și ale celui următor." A fost întrebat despre postul din ziua de ʿĀshūrāʾ și a spus: „Șterge păcatele anului trecut." Muslim, Cartea postului, capitolul despre recomandarea postului a trei zile în fiecare lună și a zilelor de ʿArafah și ʿĀshūrāʾ, nr. 1162.

57 După cum apare în hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el: Trimisul lui Allah ﷺ spunea: „Cele cinci rugăciuni, o vineri până la următoarea și un Ramadan până la următorul șterg păcatele dintre ele, dacă sunt evitate păcatele mari." Muslim, Cartea purificării, capitolul despre cele cinci rugăciuni și o vineri până la următoarea, nr. 233.

Allah Preaslăvitul a spus:

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾

Dacă evitați păcatele mari care vă sunt oprite, vă vom șterge faptele rele.

Coran, 4:31

Se înțelege astfel că rânduirea unui lucru drept pricină a ștergerii păcatelor nu împiedică acel lucru să lucreze împreună cu o altă pricină pentru ștergerea lor. Când cele două pricini se unesc, ștergerea este mai puternică și mai deplină decât atunci când una lucrează singură. Cu cât pricinile ștergerii sunt mai puternice, cu atât ea este mai puternică, mai deplină și mai cuprinzătoare.

La fel, unii se bizuie pe cuvintele Profetului ﷺ, care relatează de la Domnul său:

أنا عند حسن ظن عبدي بي، فليظنّ بي ما شاء

Eu sunt față de robul Meu potrivit bunei sale păreri despre Mine. Să aibă despre Mine ce părere voiește![58]

Adică voi face față de el ceea ce se așteaptă de la Mine.

Fără îndoială, buna părere se află numai împreună cu facerea binelui. Cel care face bine are o părere bună despre Domnul său: că îl va răsplăti pentru binele său, nu-Și va încălca făgăduința și îi va primi pocăința. Cât despre cel care face rău și stăruie în păcate mari, nedreptăți și încălcări, înstrăinarea adusă de păcate, nedreptăți și nelegiuiri îl împiedică să aibă o părere bună despre

58 Aḥmad, 3/491, nr. 16016; Ibn al-Mubārak, al-Zuhd, nr. 909; Ibn Ḥibbān, nr. 633 și 641; al-Ḥākim, 4/268, nr. 7603, și alții. Prin Ḥayyān Abū al-Naḍr al-Shāmī, de la Wāthilah. Relatarea cuprinde o întâmplare.
Ibn Ḥibbān a considerat hadithul ṣaḥīḥ. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus." Al-Dhahabī: „Ṣaḥīḥ după condiția lui Muslim."

Domnul său. Acest lucru se vede și între oameni: robul fugar și răufăcător, care a ieșit din ascultarea stăpânului său, nu are o părere bună despre el.

Buna părere nu poate sta vreodată împreună cu înstrăinarea adusă de rău. Cel care face rău este înstrăinat pe măsura răului său. Cea mai bună părere despre Domnul său o are cel care Îl ascultă cel mai mult. Al-Ḥasan al-Baṣrī a spus: „Credinciosul a avut o părere bună despre Domnul său și a făcut fapte bune. Nelegiuitul a avut o părere rea despre Domnul său și a făcut fapte rele.”[59]

Cum să aibă o părere bună despre Domnul său cel care fuge de El, rămâne necontenit în lucruri care Îl nemulțumesc și Îl mânie, se expune blestemului Său, a socotit neînsemnate dreptul și porunca Sa și le-a neglijat, a socotit neînsemnată opreliștea Sa și a încălcat-o, apoi a stăruit în aceasta?

Cum să aibă o părere bună despre El cel care I-a declarat război, îi dușmănește pe apropiații Săi, îi ia drept aliați pe vrăjmașii Săi, Îi tăgăduiește Atributele desăvârșirii și are o părere rea despre ceea ce El a spus despre Sine și despre ceea ce trimișii Săi au spus despre El, închipuindu-și, din neștiință, că sensul vădit al acestora este rătăcire și necredință?

Cum să aibă o părere bună despre El cel care crede că El nu vorbește, nu poruncește, nu oprește, nu este mulțumit și nu Se mânie?

59 Aḥmad, al-Zuhd, nr. 1652, prin Sufyān, de la un om, de la al-Ḥasan. Mukhallad ibn al-Ḥusayn l-a relatat de la Hishām, de la al-Ḥasan. Abū Nuʿaym, al-Ḥilyah, 2/144. Prin urmare, relatarea nu prezintă probleme.

Allah Preaînaltul a spus despre cei care s-au îndoit că auzul Său cuprinde unele lucruri particulare, și anume vorbirea tainică:

﴿وَذَٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنتُم بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُم مِّنَ الْخَاسِرِينَ﴾

Această părere a voastră, pe care ați avut-o despre Domnul vostru, v-a dus la pieire și ați ajuns dintre cei pierduți.

Coran, 41:23

Când aceștia au crezut că Allah Preaslăvitul nu cunoaște multe dintre faptele lor, au avut o părere rea despre Domnul lor, iar acea părere i-a dus la pieire.

Așa stau lucrurile cu oricine Îi tăgăduiește Atributele desăvârșirii și Însușirile măreției și Îl descrie cu ceea ce nu I se cuvine. Dacă un asemenea om crede că El îl va primi în Paradis, aceasta este amăgire și înșelare din partea sufletului său și ademenire din partea lui Șeitan, nu o părere bună despre Domnul său.

Cugetă la acest punct și la cât de mare este nevoia de a-l înțelege! Cum pot sta împreună în inima robului certitudinea că Îl va întâlni pe Allah, că Allah îi aude vorbele, îi vede locul, îi cunoaște taina și ceea ce arată, că nimic din starea lui nu-I este ascuns și că el va sta înaintea Sa și va fi întrebat despre tot ce a făcut, în vreme ce stăruie în ceea ce Îl nemulțumește, Îi neglijează poruncile și Îi nesocotește drepturile? Și cu toate acestea el are o părere bună despre El? Oare este aceasta altceva decât înșelarea sufletelor și amăgirea dorințelor deșarte?

Abū Umāmah ibn Sahl[60] ibn Ḥunayf a spus: Eu și ʿUrwah ibn al-Zubayr am intrat la ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea. Ea a spus: Dacă l-ați fi văzut pe Trimisul lui Allah ﷺ în timpul unei

60 Abū Umāmah este kunyah lui Asʿad ibn Sahl ibn Ḥunayf, născut cu doi ani înainte de moartea Profetului ﷺ. Profetul ﷺ i-a făcut taḥnīk și i-a dat numele bunicului său matern, Abū Umāmah Asʿad ibn Zurārah. Vezi al-Iṣābah (1/181).

boli! Aveam la mine șase sau șapte dinari, iar Trimisul lui Allah ﷺ mi-a poruncit să-i împart. Suferința Profetului ﷺ m-a ținut însă ocupată, până când Allah l-a însănătoșit.
Apoi m-a întrebat despre ei:

ما فعلتِ؟ أكنتِ فرّقتِ الستّةَ الدنانير ؟

Ce ai făcut? Ai împărțit cei șase dinari?

Am răspuns: Nu, pe Allah! Suferința ta mă ținuse ocupată. I-a cerut, i-a pus în palmă și a spus:

ما ظنُّ نبيِّ اللهِ لو لقي الله، وهذه عنده؟

Ce părere ar avea Profetul lui Allah dacă L-ar întâlni pe Allah, iar aceștia ar fi încă la el?[61]

Într-o altă formulare:

ما ظنُّ محمَّد بربّه لو لقي الله، وهذه عنده؟

Ce părere ar avea Muḥammad despre Domnul său dacă L-ar întâlni pe Allah, iar aceștia ar fi încă la el?

61 Aḥmad, 6/104, nr. 24733; Ibn Ḥibbān, nr. 3213. Prin Mūsā ibn Jubayr, de la Abū Umāmah ibn Sahl. Spun: acesta este un lanț slab. În el se află Mūsā ibn Jubayr, despre care Ibn Ḥibbān a spus în al-Thiqāt: „Greșea și contrazicea." Ibn al-Qaṭṭān: „Starea sa nu este cunoscută."
Muḥammad ibn ʿAmr și Abū Ḥāzim l-au relatat de la Abū Salamah, de la ʿĀ'ishah, cu cealaltă formulare citată de autor. Aḥmad, nr. 24222 și 24560; Ibn Ḥibbān, nr. 715 și 3212, și alții. Lanțul acestui hadith este ṣaḥīḥ, iar Ibn Ḥibbān l-a considerat ṣaḥīḥ.

O, Allah! Ce părere vor avea despre Allah cei care săvârșesc păcate mari și nedreptății, atunci când Îl vor întâlni având încă asupra lor nedreptățile făcute robilor Săi?
Dacă le-ar folosi să spună:

حَسَّنَّا ظنونَنا بك

Am avut o părere bună despre Tine,

niciun nedrept și niciun nelegiuit n-ar mai fi pedepsit. Atunci robul n-ar avea decât să facă orice voiește, să încalce tot ce i-a oprit Allah și să aibă o părere bună despre Allah, căci Focul nu l-ar atinge! Slavă lui Allah! Până unde îl poate duce amăgirea pe rob!
Ibrāhīm le-a spus oamenilor săi:

﴿أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Oare, în chip mincinos, voiți alte divinități în afară de Allah?
Atunci ce părere aveți despre Stăpânul lumilor?
Coran, 37:86–87

Adică: ce credeți că vă va face atunci când Îl veți întâlni, după ce ați adorat pe altcineva în afară de El?

Cine cugetă cum se cuvine la acest punct știe că buna părere despre Allah este însăși buna făptuire. Robul este îndemnat să facă bine tocmai de părerea sa bună despre Domnul său: că îl va răsplăti pentru fapte, îi va da răsplata lor și i le va primi. Buna părere este cea care l-a îndemnat la faptă. Cu cât părerea sa este mai bună, cu atât fapta sa este mai bună. Altminteri, buna părere împreună cu urmarea poftelor înseamnă neputință.

În al-Tirmidhī și al-Musnad se relatează de la Shaddād ibn Aws că Profetul ﷺ a spus:

الكيّس من دان نفسَه، وعمِل لما بعد الموت. والعاجز من أتبعَ نفسَه هواها، وتمنّى على الله

Cel priceput este cel care își cere socoteală sieși și lucrează pentru ceea ce urmează după moarte. Neputinciosul este cel care își lasă sufletul să-și urmeze pofta și nutrește dorințe deșarte cu privire la Allah.[62]

Așadar, buna părere se află numai împreună cu împlinirea mijloacelor izbânzii. Când se împlinesc mijloacele pieirii, buna părere nu poate exista.

Dacă se spune: *„Ba poate exista, sprijinindu-se pe cuprinderea iertării, îndurării, îngăduinței și dărniciei lui Allah, pe faptul că îndurarea Sa a precedat mânia Sa și că pedepsirea nu-I aduce folos, iar iertarea nu-I aduce vătămare”*,

răspundem: așa este, iar Allah este mai presus de aceasta, mai măreț, mai generos, mai darnic și mai îndurător. El așază însă aceste lucruri numai unde se cuvine. El Preaslăvitul este descris prin înțelepciune, putere, răzbunare, asprimea loviriі și pedepsirea celui care merită pedeapsa. Dacă buna părere s-ar sprijini numai pe Atributele și Numele Sale, în aceasta ar fi deopotrivă cel evlavios și cel nelegiuit, credinciosul și necredinciosul, apropiatul și vrăjmașul Său. La ce-i folosesc nelegiuitului Numele și Atributele Sale, după ce și-a atras nemulțumirea și mânia Sa, s-a expus blestemului Său, s-a grăbit spre lucrurile oprite de El și I-a

62 Al-Tirmidhī, nr. 2459; Aḥmad, 4/124, nr. 17123; Ibn Mājah, nr. 4260; al-Ḥākim, 1/125, nr. 191, și alții. Prin Abū Bakr ibn Abī Maryam, de la Ḍamrah ibn Ḥabīb, de la Shaddād ibn Aws.
Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith ḥasan.” Al-Ḥākim: „Acesta este un hadith ṣaḥīḥ după condiția lui al-Bukhārī, iar cei doi nu l-au inclus.” Al-Dhahabī l-a criticat: „Nu, pe Allah! Abū Bakr este foarte slab.”

încălcat limitele sacre? Buna părere îi folosește celui care se pocăiește, regretă, se oprește, înlocuiește fapta rea cu una bună, își întâmpină restul vieții prin bine și ascultare și apoi are o părere bună. Aceasta este buna părere; cea dintâi este amăgire! La Allah căutăm ajutor!

Să nu socotești acest capitol prea lung! Fiecare om are mare nevoie de el, căci există o deosebire între buna părere despre Allah și amăgirea în privința Sa.
Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ﴾

Cei care au crezut, cei care au emigrat și au luptat pe calea lui Allah — aceștia nădăjduiesc în îndurarea lui Allah.
Coran, 2:218

Pe aceștia i-a arătat drept oamenii speranței, nu pe cei fără faptă și pe nelegiuiți.
Allah Preaînaltul mai spune:

﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Apoi Domnul tău, pentru cei care au emigrat după ce au fost încercați, apoi au luptat și au răbdat — Domnul tău este, după acestea, Iertător, Îndurător.
Coran, 16:110

A arătat astfel că, după aceste lucruri, El este Iertător și Îndurător față de cei care le-au împlinit.

Cel care cunoaște pune speranța la locul ei; neștiutorul amăgit o pune unde nu-i este locul.

Bizuirea greșită pe îndurarea lui Allah

Mulți neștiutori s-au bizuit pe îndurarea, îngăduința și generozitatea lui Allah, I-au neglijat porunca și opreliștea și au uitat că El pedepsește aspru și că nu-Și îndepărtează pedeapsa de la oamenii nelegiuiți.

Cine se bizuie pe îngăduință în timp ce stăruie în păcat este asemenea celui care se împotrivește cu încăpățânare.

Maʿrūf a spus[63]: „A spera la îndurarea Celui pe care nu-L asculți ține de lipsirea de ajutorul divin și de nesăbuință."[64]

Unul dintre învățați a spus: „Dacă El a rânduit să-ți fie tăiat un mădular în această lume pentru furtul a trei dirhami, să nu te simți la adăpost de o pedeapsă asemănătoare din partea Sa în Viața de Apoi."[65]

I s-a spus lui al-Ḥasan: „Te vedem plângând îndelung." El a răspuns: „Mă tem să nu mă arunce în Foc, fără să-I pese."[66]

Un om l-a întrebat pe al-Ḥasan: „Abū Saʿīd, cum să procedăm cu tovărășia unor oameni care ne înspăimântă de ne stau inimile să ne zboare?" El a răspuns: „Pe Allah, să însoțești oameni care te înspăimântă până când dobândești siguranța este mai bine pentru tine decât să însoțești oameni care îți dau siguranță până când te ajung spaimele."[67]

În cele două Ṣaḥīḥ-uri[68] se relatează de la Usāmah ibn Zayd: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând:

---

63 Este al-Karkhī, vestitul ascet, mort în anul 200 h.

64 În al-Sulamī, Ṭabaqāt al-ṣūfiyyah, p. 89, apare cu formularea: „A nădăjdui la îndurarea Celui care nu este ascultat înseamnă neștiință și nesăbuință."

65 Vezi cuvintele lui Abū al-Wafāʾ ibn ʿAqīl 96

66 Ṣifat al-ṣafwah, 2/117.

67 ʿAbd Allāh ibn Aḥmad, în adaosurile sale la al-Zuhd, nr. 1459, prin al-ʿAlāʾ ibn Ziyād, de la al-Mughīrah ibn Mukhādish, de la al-Ḥasan. Lanțul său este slab. Abū Nuʿaym, al-Ḥilyah, 2/149–150, prin ʿAlqamah ibn Marthad, de la al-Mughīrah ibn Mukhādish, de la al-Ḥasan, cu un text mai lung. Și acest lanț este slab.

68 Al-Bukhārī, Cartea începutului creației, capitolul despre descrierea Focului și faptul că este creat, nr. 3267; Muslim, Cartea renunțării la cele lumești și a înduioșării inimii, capitolul despre pedepsirea celui care poruncește binele, dar nu-l face, nr. 2989.

يُجاءُ بالرجل يوم القيامة، فيُلقَى في النار، فتندلق أقتابُ بطنه ، فيدور في النار كما يدور الحمار برَحاه، فيُطيف به أهلُ النار، فيقولون: يا فلان ما أصابك؟ ألم تكن تأمرنا بالمعروف، وتنهانا عن المنكر؟ فيقول: كنت آمركم بالمعروف ولا آتيه وأنهاكم عن المنكر وآتيه

În Ziua Învierii va fi adus un om și va fi aruncat în Foc. Măruntaiele îi vor ieși din pântece, iar el se va roti în Foc precum măgarul în jurul pietrei sale de moară. Locuitorii Focului se vor strânge în jurul lui și vor întreba: Omule, ce ți s-a întâmplat? Nu ne porunceai binele și nu ne opreai de la rău? El va răspunde: Vă porunceam binele, dar nu-l făceam și vă opream de la rău, dar îl făceam.

Imamul Aḥmad a pomenit[69], din relatarea lui Abū Rāfiʿ:
Trimisul lui Allah ﷺ a trecut pe lângă al-Baqīʿ și a spus: «Vai ție! Vai ție!» Am crezut că se referă la mine.
El a spus:

لا، ولكن هذا قبر فلان بعثتُه ساعيًا على آل فلان، فغَلَّ نَمِرَةً ، فدُرِّعَ الآن مثلَها من نار

Nu, acesta este însă mormântul unui om pe care l-am trimis să strângă daniile de la familia cutare. A sustras o manta de lână în dungi, iar acum a fost îmbrăcat cu una asemenea ei, făcută din foc.

69 Nota ediției arabe: În al-Musnad, 6/392, nr. 27192. Al-Nasāʾī, nr. 862 și 863; Ibn Khuzaymah, nr. 2737; al-Ṭabarānī, al-Kabīr, 1/323, nr. 962, și alții. Prin Ibn Jurayj, care a spus: „Mi-a relatat Manbūdh — un om din familia lui Rāfiʿ —, de la al-Faḍl ibn ʿUbayd Allāh ibn Abī Rāfiʿ, de la Abū Rāfiʿ."
Spun: nu am găsit o atestare a credibilității lui Manbūdh. Numai Ibn Jurayj și Ibn Abī Dhiʾb au relatat de la el. De asemenea, nu se știe ca al-Faḍl ibn ʿUbayd Allāh să fi auzit de la bunicul său, Abū Rāfiʿ. Cea mai timpurie categorie de la care relatează este aceea a marilor tābiʿīn.
Are o relatare de sprijin la al-Bukhārī, al-Tārīkh, 6/135, și la al-Bazzār, al-Musnad, nr. 3870, prin al-Darāwardī, de la Ibn al-Hād, de la ʿAbādil, de la bunica sa, soția lui Abū Rāfiʿ, de la Abū Rāfiʿ, cu același înțeles. Spun: lanțul este ḥasan, însă există divergențe în transmiterea lui. Vezi al-Ṭabarānī, nr. 974.
Mai are o relatare de sprijin în al-Ḥilyah, 1/184, prin Kathīr ibn Zayd, de la al-Muṭṭalib, de la Abū Rāfiʿ, cu un text asemănător. Poate că aceasta arată că hadithul are un temei.

Tot în Musnad-ul său[70] se relatează de la Anas ibn Mālik că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

مررتُ ليلةَ أُسرِيَ بي على قوم تُقرَضُ شفاهُهم بمقاريض من نار، فقلتُ: من هؤلاء؟ قالوا : خطباء من أهل الدنيا ، كانوا يأمرون الناس بالبرّ، وينسون أنفسهم، أفلا يعقلون ؟

În noaptea în care am fost dus în călătorie, am trecut pe lângă oameni ale căror buze erau tăiate cu foarfeci de foc. Am întrebat: «Cine sunt aceștia?» Mi s-a răspuns: «Predicatori dintre oamenii acestei lumi, care le porunceau oamenilor evlavia și se uitau pe ei înșiși. Oare nu aveau judecată?»

Tot acolo[71], din relatarea lui, Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

---

70 3/120, nr. 12211. Ibn al-Mubārak, al-Zuhd, nr. 819; Wakīʿ, al-Zuhd, nr. 297; al-Baghawī, Sharḥ al-Sunnah, nr. 4159, și alții. Prin Ḥammād ibn Salamah, de la ʿAlī ibn Zayd ibn Judʿān, de la Anas. Spun: memoria lui ʿAlī ibn Zayd este slabă, însă aceasta este dintre relatările pe care le-a păstrat de la Anas. Ibn al-Mubārak și al-Muʿtamir ibn Sulaymān l-au relatat de la Sulaymān al-Taymī, de la Anas, cu același text. Abū Yaʿlā, al-Musnad, nr. 4069; Abū Nuʿaym, al-Ḥilyah, 8/172; al-Bayhaqī, al-Shuʿab, nr. 4611. Lanțul său este ṣaḥīḥ.
Abū Nuʿaym a spus: „Este cunoscut din relatarea lui Anas; mai mulți au relatat de la el, iar hadithul lui Sulaymān este rar." Al-Mughīrah ibn Ḥabīb, ginerele lui Mālik ibn Dīnār, l-a relatat de la Mālik ibn Dīnār, de la Anas, cu același text. Ibn Ḥibbān, al-Ṣaḥīḥ, nr. 53; Abū Yaʿlā, nr. 4160; al-Bayhaqī, al-Shuʿab, nr. 4612. Spun: criticile aduse lui al-Mughīrah nu-l afectează.

71 Al-Musnad, 3/224, nr. 13340. Abū Dāwūd, nr. 4878 și 4879; al-Ṭabarānī, al-Awsaṭ, nr. 8; Ibn Abī al-Dunyā, al-Ṣamt, nr. 165; al-Ḍiyāʾ, al-Mukhtārah, nr. 2285 și 2286, și alții. Prin Ṣafwān ibn ʿAmr, de la Rāshid ibn Saʿd și ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr, de la Anas.
Naratorii săi sunt demni de încredere. Al-Ḍiyāʾ a considerat hadithul ṣaḥīḥ în al-Mukhtārah.

لما عُرِجَ بي مررتُ بقوم لهم أظفار من نحاس، يخمِشون وجوههم وصدورهم. فقلتُ: مَن هؤلاء يا جبريل؟ فقال : هؤلاء الذين يأكلون لحوم الناس ويقعون في أعراضهم

Când am fost înălțat, am trecut pe lângă oameni cu unghii de aramă, care își zgâriau fețele și piepturile. Am întrebat: «Cine sunt aceștia, Jibrīl?» El a răspuns: «Aceștia sunt cei care mănâncă din carnea oamenilor și le atacă onoarea.»

Tot acolo[72], de la el: Profetul ﷺ spunea adesea:

يا مقلّب القلوب ثبّتْ قلبي على دينك

O, Cel care întoarce inimile, întărește-mi inima în religia Ta!

Am întrebat: «Trimis al lui Allah, am crezut în tine și în ceea ce ai adus. Te temi pentru noi?» El a răspuns:

نعم، إنّ القلوب بين إصبَعين من أصابع الله، يقلّبها كيف يشاء

Da. Inimile se află între două Degete dintre Degetele lui Allah, iar El le întoarce cum voiește.

72 Al-Musnad, 3/112, nr. 12107. Al-Tirmidhī, nr. 2140; Abū Yaʿlā, nr. 3687; al-Ḥākim, 1/707, nr. 1927; al-Ḍiyāʾ, al-Mukhtārah, nr. 2222 și 2224, și alții. Prin Abū Muʿāwiyah, de la al-Aʿmash, de la Abū Sufyān, de la Anas. Al-Tirmidhī, al-Ḥākim și al-Ḍiyāʾ au considerat hadithul ṣaḥīḥ.

Tot acolo[73], din relatarea lui: Trimisul lui Allah ﷺ l-a întrebat pe Jibrīl:

ما لي لم أر ميكائيل ضاحكًا قطّ؟

Cum se face că nu l-am văzut niciodată pe Mīkā'īl râzând?

El a răspuns: *„N-a mai râs de când a fost creat Focul."*
În Ṣaḥīḥ Muslim[74], tot de la el, Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

يُؤتَى بأنعَمِ أهل الدنيا من أهل النار، فيُصبَغ في النار صَبغةً، ثم يقال له: يا ابن آدم، هل رأيتَ خيرًا قطّ؟ هل مرَّ بك نعيم قط؟ فيقول: لا والله يا ربِّ. ويؤتى بأشدّ الناس بؤسًا في الدنيا من أهل الجنة، فيصبغ في الجنة

73 Al-Musnad, 3/224, nr. 13343. Ibn ʿAbd al-Barr, al-Tamhīd, 5/9, prin Ismāʿīl ibn ʿAyyāsh, de la ʿUmārah ibn Ghaziyyah, care l-a auzit pe Ḥumayd ibn ʿUbayd, clientul clanului Banū al-Muʿallā, de la Thābit, de la Anas. Acest lanț nu este autentic: memoria lui Ismāʿīl ibn ʿAyyāsh devine nesigură când relatează de la oameni din afara ținutului său. De asemenea, Ḥumayd ibn ʿUbayd nu este bine cunoscut.
Vezi Majmaʿ al-zawā'id, 10/385.
Ibn Wahb a relatat hadithul de la Ibn Lahīʿah și Yaḥyā ibn Ayyūb, amândoi de la ʿUmārah ibn Ghaziyyah, de la Ḥumayd, care a spus: „L-am auzit pe Anas ibn Mālik", cu același text. Așa l-a relatat Ibn Abī al-Dunyā în al-Riqqah wa-l-bukā', nr. 408. Nu știu dacă „Thābit" a fost omis din ediția tipărită ori dacă așa a primit el relatarea. Acest Ḥumayd poate fi Ibn ʿUbayd amintit mai înainte, care este necunoscut.
Allah știe mai bine ce este corect.

74 În Cartea însușirilor fățarnicilor, capitolul despre cufundarea în Foc a celui cu traiul cel mai îndestulat în lume, nr. 2807.

صَبغةً، فيقال له: يا ابن آدم، هل رأيت بؤسًا قطّ؟ هل مرّ بك شدة قطّ؟ فيقول: لا، والله يا ربِّ ما مرّ بي بؤس قط، ولا رأيتُ شدة قط

Dintre cei sortiți Focului va fi adus cel care s-a bucurat de cel mai îndestulat trai în această lume și va fi cufundat o singură dată în Foc. Apoi i se va spune: «Fiu al lui Ādam, ai văzut vreodată vreun bine? Ai avut vreodată parte de îndestulare?» El va răspunde: «Nu, pe Allah, Doamne!» Iar dintre oamenii Paradisului va fi adus cel care a avut cea mai grea viață în lume și va fi cufundat o singură dată în Paradis. I se va spune: «Fiu al lui Ādam, ai văzut vreodată suferință? Ai avut vreodată parte de greutăți?» El va răspunde: «Nu, pe Allah, Doamne! N-am avut vreodată parte de suferință și n-am văzut niciodată greutăți.»

În al-Musnad[75], al-Barāʾ ibn ʿĀzib relatează: Am ieșit împreună cu Profetul ﷺ la înmormântarea unui om dintre anṣār. Am ajuns la mormânt, iar nișa lui încă nu fusese săpată. Profetul ﷺ s-a așezat și ne-am așezat în jurul lui, nemișcați, de parcă am fi avut păsări pe capete. Ținea în mână un băț cu care scormonea pământul.

75 4/287, nr. 18534. Abū Dāwūd, nr. 3212 și 4753; Hannād, al-Zuhd, nr. 339; al-Ṭabarī, al-Tahdhīb, nr. 718, 720 și 721; al-Ḥākim, 1/92, nr. 107; al-Bayhaqī, Ithbāt ʿadhāb al-qabr, nr. 20 și 21, și alții. Prin mai multe căi de la al-Aʿmash, de la al-Minhāl ibn ʿAmr, de la Zādhān, de la al-Barāʾ ibn ʿĀzib. ʿAmr ibn Qays l-a relatat de la al-Minhāl ibn ʿAmr, prin același lanț. Ibn Mājah, nr. 1549. ʿĪsā ibn al-Musayyab l-a relatat de la ʿAdī ibn Thābit, de la al-Barāʾ. Al-Ṭabarī, al-Tahdhīb, Musnad ʿUmar, nr. 723. Mai mulți l-au considerat ṣaḥīḥ, printre care Abū ʿAwānah, Ibn Khuzaymah, Ibn Mandah, al-Ḥākim și al-Bayhaqī. Al-Mundhirī l-a considerat ḥasan, iar autorul l-a considerat ṣaḥīḥ. Vezi al-Rūḥ, p. 91.

Și-a ridicat capul și a spus de două sau de trei ori:

استعيذوا بالله من عذاب القبر

Căutați adăpost la Allah de pedeapsa mormântului!

Apoi a spus:

إن العبد المؤمن إذا كان في انقطاع من الدنيا وإقبال من الآخرة، نزل إليه ملائكة من السماء بيضُ الوجوه، كأنّ وجوههم الشمس، معهم كفن من أكفان الجنة، وحَنوطَ من حنوط الجنة ، حتى يجلسوا منه مد البصر. ثم يجيء ملك الموت حتى يجلس عند رأسه، فيقول: اخرجي أيتها النفس المطمئنة، اخرجي إلى مغفرة من الله ورضوان. فتخرجُ تسيل كما تسيل القطرة من في السِّقاء ، فيأخذها.

Când robul credincios se află la despărțirea de această lume și la întâmpinarea Vieții de Apoi, coboară către el din cer îngeri cu fețe albe, de parcă fețele lor ar fi soarele. Au cu ei un giulgiu dintre giulgiurile Paradisului și miresme funerare dintre miresmele Paradisului și se așază la o depărtare cât cuprinde privirea. Apoi vine îngerul morții și se așază la capul lui, spunând: Ieși, suflet împăcat! Ieși către iertare și mulțumire de la Allah! Atunci sufletul iese, curgând precum picătura din gura burdufului, iar el îl ia.

فإذا أخذها لم يدَعوها في يده طَرفةَ عين حتى يأخذوها، فيجعلوها في ذلك الكفن، وفي ذلك الحنوط، ويخرج منها كأطيب نفحةِ مسكٍ وُجدت على وجه الأرض.

După ce îl ia, ceilalți îngeri nu-l lasă în mâna lui nici cât ai clipi, ci îl iau și îl așază în acel giulgiu și în acele miresme. Din el iese un parfum asemenea celei mai plăcute adieri de mosc găsite pe fața pământului.

فيصعدون بها، فلا يمرّون بها على ملأ من الملائكة إلا قالوا: ما هذا الروح الطيّب ؟ فيقولون: فلان بن فلان، بأحسن أسمائه التي كانوا يسمّونه بها في الدنيا، حتّى ينتهوا به إلى السماء الدنيا فيستفتحون له، فيفتح له، فيشيّعه من كل سماء مقرَّبوها إلى السماء التي تليها، حتى يُنتَهى به إلى السماء السابعة،

Îl înalță și nu trec pe lângă nicio adunare de îngeri fără ca aceștia să întrebe: Ce este acest suflet bun? Ei răspund: Este cutare, fiul lui cutare, numindu-l cu cele mai frumoase nume cu care era numit în lume, până când ajung cu el la cerul cel mai de jos. Cer să i se deschidă și i se deschide. Cei apropiați din fiecare cer îl însoțesc până la cerul următor, până când se ajunge cu el la al șaptelea cer.

فيقول الله عز وجل: اكتبوا كتاب عبدي في علّيين، وأعيدوه إلى الأرض، فإنّي منها خلقتُهم، وفيها أعيدهم، ومنها أخرجهم تارةً أخرى

Allah, Atotputernicul și Mărețul, spune: Scrieți cartea robului Meu în ʿIlliyyīn și întoarceți-l pe pământ, căci din el i-am creat, în el îi întorc și din el îi voi scoate încă o dată.

El a continuat:

فتعاد روحه، فيأتيه ملكان، فيجلسانه، فيقولان له: من ربك؟ فيقول: ربي الله عز وجل . فيقولان له: ما دينك؟ فيقول: ديني الإِسلام . فيقولان له: ما هذا الرجل الذي بُعِثَ فيكم؟ فيقول: هو رسول الله. فيقولان له : وما علمك؟ فيقول: قرأتُ كتاب الله، فآمنت به ، وصدّقت. فينادي منادٍ من السماء أن صدق عبدي، فأفْرِشُوه من الجنة، وألبِسوه من الجنة، وافتحوا له بابًا إلى الجنة

Sufletul său este întors, apoi vin la el doi îngeri, îl așază și îl întreabă: Cine este Domnul tău? El răspunde: Domnul meu este Allah, Atotputernicul și Mărețul. Ei îl întreabă: Care este religia ta? El răspunde: Religia mea este Islamul. Îl întreabă: Cine este acest om care a fost trimis printre voi? El răspunde: Este Trimisul lui Allah. Ei

îi spun: Cum ai aflat? El răspunde: Am citit Cartea lui Allah, am crezut în ea și am încuviințat adevărul ei. Atunci o voce strigă din cer: Robul Meu a spus adevărul. Așterneți-i din Paradis, îmbrăcați-l din Paradis și deschideți-i o poartă către Paradis!

El a continuat:

فيأتيه من رَوحها وطِيبها، ويُفسَح له في قبره مَدَّ بَصَرِه

Ajung la el din adierea și parfumul Paradisului, iar mormântul i se lărgește cât cuprinde privirea.

El a continuat:

ويأتيه رجل حسن الوجه، حسن الثياب، طيّب الريح، فيقول: أبشِرْ بالذي يسرك، هذا يومك الذي كنتَ تُوعَد. فيقول له: من أنت؟ فوجهك الوجه يجيء بالخير. فيقول: أنا عملك الصالح. فيقول: ربِّ أقِمِ الساعةَ، ربِّ أقِمِ الساعةَ ، حتّى أرجع إلى أهلي ومالي

Vine la el un om cu chip frumos, haine frumoase și parfum plăcut, spunând: Primește vestea care te bucură! Aceasta este ziua care ți-a fost făgăduită. El întreabă: Cine ești? Chipul tău vestește binele. Omul răspunde: Eu sunt fapta ta bună. Atunci spune: Doamne, adu Ceasul! Doamne, adu Ceasul, ca să mă întorc la familia și bunurile mele!

El a continuat:

وإن العبد الكافر إذا كان في انقطاع من الدنيا وإقبال من الآخرة، نزل إليه من السماء ملائكة سُود الوجوه، معهم المُسوح ، فيجلسون منه مدَّ البصر، ثم يجيء ملك الموت، حتى يجلس عند رأسه، فيقول: أيتها النفس الخبيثة، اخرجي إلى سَخَط من الله وغضب

Când robul necredincios se află la despărțirea de această lume și la întâmpinarea Vieții de Apoi, coboară către el din cer îngeri cu fețe negre, care au cu ei țesături aspre din păr de animal. Se așază la o depărtare cât cuprinde privirea. Apoi vine îngerul morții și se așază la capul lui, spunând: Suflet rău, ieși către nemulțumirea și mânia lui Allah!

El a continuat:

فتَفَرَّقُ في جسده، فينتزعها كما يُنتزَع السَّفُّودُ من الصوف المبتلّ، فيأخذها . فإذا أخذها لم يدَعوها في يده طرفة عين حتى يجعلوها في تلك المسوح. ويخرج منها كأنتن ريح جيفةٍ وُجدتْ على وجه الأرض. فيصعدون بها، فلا يمرّون بها على ملأ من المَلائكة إلا قالوا: ما هذا الروح

الخبيث؟ فيقولون: فلان بن فلان، بأقبح أسمائه التي كان يسمَّى بها في الدنيا ، فيُسْتَفْتَح فلا يُفتَح له

Sufletul se împrăștie în trupul său, iar el îl smulge precum este smulsă frigarea din lâna udă și îl ia. După ce îl ia, ceilalți nu-l lasă în mâna lui nici cât ai clipi, până când îl așază în acele țesături aspre. Din el iese un miros asemenea celui mai împuțit leș găsit pe fața pământului. Îl înalță și nu trec cu el pe lângă nicio adunare de îngeri fără ca aceștia să întrebe: Ce este acest suflet rău? Ei răspund: Este cutare, fiul lui cutare, numindu-l cu cele mai urâte nume cu care era numit în lume. Se cere deschiderea, dar nu i se deschide.

Apoi Trimisul lui Allah ﷺ a recitat:

﴿لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ﴾

Nu li se vor deschide porțile cerului și nu vor intra în Paradis până când cămila nu va trece prin urechea acului.

Coran, 7:40

فيقول الله عز وجل: اكتبوا كتابه في سجّين في الأرض السفلى . فيُطرَح روحه طرحًا

Allah, Atotputernicul și Mărețul, spune: Scrieți cartea lui în Sijjīn, în pământul cel mai de jos. Sufletul său este aruncat.

Apoi a recitat:

﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ﴾

Cine Îi asociază ceva lui Allah este ca și cum ar cădea din cer, iar păsările l-ar înșfăca sau vântul l-ar arunca într-un loc îndepărtat.

Coran, 22:31

فتعاد روحه في جسده، ويأتيه ملكان، فيُجلِسانه، فيقولان له: من ربّك؟ فيقول: هاه هاه لا أدري. فيقولان له: ما دينك؟ فيقول: هاه هاه لا أدري. فيقولان له : ما هذا الرجل الذي بُعِثَ فيكم؟ فيقول: هاه هاه لا أدري. فينادي منادٍ من السماء أن كذَبَ عبدي، فأفرِشوه من النار، وألبسوه من النار، وافتحوا له بابًا إلى النار.

Sufletul îi este întors în trup. Vin la el doi îngeri, îl așază și îl întreabă: Cine este Domnul tău? El răspunde: Ah... ah... nu știu. Îl întreabă: Care este religia ta? El răspunde: Ah... ah... nu știu. Îl întreabă: Cine este acest om care a fost trimis printre voi? El răspunde: Ah... ah... nu știu. Atunci o voce strigă din cer: Robul Meu a mințit. Așterneți-i din Foc, îmbrăcați-l din Foc și deschideți-i o poartă către Foc!

فيأتيه من حرّها وسَمومها، ويُضيَّق عليه قبرُه، حتّى تختلف فيه أضلاعه.

Ajung la el din arșița și suflarea lui dogoritoare, iar mormântul se strânge în jurul lui, până când coastele i se petrec unele peste altele.

ويأتيه رجل قبيح الوجه، قبيح الثياب، منتن الريح، فيقول: أبشِرْ بالذي يسوءك! هذا يومك الذي كنت تُوعَد. فيقول: ومن أنت ؟ فوجهك الوجه يجيء بالشرّ، فيقول: أنا عملك الخبيث. فيقول: ربِّ لا تُقِمَ الساعة

Vine la el un om cu chip urât, haine urâte și miros împuțit, spunând: Primește vestea care te mâhnește! Aceasta este ziua care ți-a fost făgăduită. El întreabă: Cine ești? Chipul tău vestește răul. Omul răspunde: Eu sunt fapta ta rea. Atunci spune: Doamne, nu aduce Ceasul!

Într-o altă formulare relatată tot de Aḥmad[76]:

76 Al-Musnad, 4/295–296, nr. 18614. ʿAbd al-Razzāq, al-Muṣannaf, 3/580–582, nr. 6737; al-Ṭabarī, Tahdhīb al-āthār, Musnad ʿUmar, nr. 722; al-Ḥākim, 1/97–98, nr. 114. Prin Yūnus ibn Khabbāb, de la al-Minhāl ibn ʿAmr, de la Zādhān, de la al-Barāʾ. Spun: Yūnus este slab în hadith, însă nu a relatat singur această formulare. Jarīr ibn ʿAbd al-Ḥamīd a relatat-o de la al-Aʿmash, de la al-Minhāl, de la Zādhān, de la al-Barāʾ, cu un text asemănător. Abū Dāwūd, nr. 4753; al-Ṭabarī, al-Tahdhīb, nr. 718; al-Bayhaqī, Ithbāt ʿadhāb al-qabr, nr. 21. Spun: ceilalți însoțitori ai lui al-Aʿmash în transmitere, precum Abū Muʿāwiyah și alții, n-au pomenit acea formulare de la „Apoi este rânduit…”. ʿAmr ibn Thābit a relatat-o de la al-Minhāl, de la Zādhān, de la al-Barāʾ, cu un text asemănător. Al-Ṭayālisī, al-Musnad, nr. 789; al-Bayhaqī, Ithbāt

ثم يقيَّضُ له أعمى أصمّ أبكم، في يده مِرْزبةٌ ، لو ضرب بها جبلا كان ترابًا. فيضربه ضربةً، فيصير ترابًا . ثم يعيده الله عَزَّ وَجَلَّ كما كان، فيضربه ضربةً أخرى، فيصيح صيحةً يسمعها كل شيء إلا الثقلَين

Apoi este rânduit asupra lui cineva orb, surd și mut, care ține în mână un baros cu care, dacă ar lovi un munte, l-ar face țărână. Îl lovește o dată și îl face țărână. Apoi Allah, Atotputernicul și Mărețul, îl aduce înapoi așa cum era, iar acela îl lovește din nou. El scoate un strigăt pe care îl aud toate, în afară de oameni și jinni.

Al-Barāʾ a spus:

ثم يفتح له بابٌ إلى النار، ويُمهَد له من فُرُش النار

Apoi i se deschide o poartă către Foc și i se pregătește așternut din așternuturile Focului.

ʿadhāb al-qabr, nr. 20. Spun: ʿAmr ibn Thābit este slab și mă tem să nu o fi preluat de la Yūnus ibn Khabbāb, căci amândoi erau rāfiḍī. Abū Dāwūd a spus: „În hadithurile lui ʿAmr ibn Thābit, Abū Isrāʾīl — adică al-Mulāʾī — și Yūnus ibn Khabbāb nu există lucruri de respins, în afară de faptul că Yūnus ibn Khabbāb a adăugat în hadithul mormântului: «iar ʿAlī este ocrotitorul meu».” Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 21/558.

Tot în al-Musnad[77], el relatează: Eram cu Trimisul lui Allah ﷺ când a zărit un grup de oameni. A întrebat: «De ce s-au adunat aceștia?» I s-a răspuns: «La un mormânt pe care îl sapă.» Trimisul lui Allah ﷺ s-a tulburat și a luat-o înaintea companionilor săi în grabă, până când a ajuns la mormânt și s-a așezat în genunchi. M-am așezat în fața lui ca să văd ce face.
A plâns până când țărâna s-a udat de lacrimile sale, apoi s-a întors către noi și a spus:

أيْ إخواني، لمثل هذا اليوم فأعِدّوا

Fraților, pregătiți-vă pentru o zi ca aceasta!

77 4/294, nr. 18601. Ibn Mājah, nr. 4195; al-Bukhārī, al-Tārīkh al-kabīr, 1/229, și alții. Prin ʿAbd Allāh ibn Wāqid, de la Muḥammad ibn Mālik, de la al-Barāʾ ibn ʿĀzib.
Spun: ʿAbd Allāh ibn Wāqid este Abū Rajāʾ al-Khurāsānī. Ibn ʿAdī a spus: „ʿAbd Allāh ibn Wāqid are și alte relatări în afara celor pomenite de mine, dar nu sunt multe. Hadithul său este neclar. N-am văzut vreo afirmație despre el la cei vechi pe care s-o pot cita." Spun: Aḥmad, Ibn Maʿīn și Abū Dāwūd, într-o relatare, au spus: „Demn de încredere." Ibn Maʿīn, într-o relatare, Abū Dāwūd, Abū Zurʿah și al-Nasāʾī au spus: „Nu este nimic în neregulă cu el." Vezi al-Kāmil, 4/255, și Tahdhīb al-Kamāl, 16/255–256. De asemenea, Muḥammad ibn Mālik este Abū al-Mughīrah al-Jawzajānī, clientul lui al-Barāʾ ibn ʿĀzib. Abū Ḥātim al-Rāzī a spus despre el: „Nu este nimic în neregulă cu el." Ibn Ḥibbān l-a inclus în al-Thiqāt și a spus: „N-a auzit nimic de la al-Barāʾ ibn ʿĀzib." L-a inclus și în al-Majrūḥīn, 2/259, spunând: „Greșește mult. Nu este îngăduit să se aducă drept dovadă relatarea sa când o transmite singur, pentru că urmează în relatări o cale diferită de aceea a celor demni de încredere." Ibn Ḥajar: „Sincer în relatare, dar greșește mult." Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 26/351.

În al-Musnad[78], Buraydah relatează: Într-o zi, Trimisul lui Allah ﷺ a ieșit la noi și a strigat de trei ori:

يا أيها الناس، تدرون ما مَثلي ومَثلُكم؟

Oameni, știți cu ce ne asemănăm eu și voi?

Ei au răspuns: «Allah și Trimisul Său știu mai bine.» El a spus:

78 Nota ediției arabe: 5/348, nr. 22948. Al-Rāmahurmuzī, Amthāl al-ḥadīth, nr. 7; Abū al-Shaykh al-Aṣbahānī, al-Amthāl, nr. 253. Prin Bashīr ibn al-Muhājir al-Ghanawī, de la ʿAbd Allāh ibn Buraydah, de la tatăl său.
Spun: în lanț se află Bashīr ibn al-Muhājir. Imamul Aḥmad a spus despre el: „Munkar în hadith. I-am cercetat hadithurile și am găsit că aduce lucruri uimitoare." Ibn Maʿīn l-a considerat demn de încredere. Al-Nasāʾī a spus: „Nu este nimic în neregulă cu el."
Altă dată a spus: „Nu este puternic." Abū Ḥātim: „Hadithul său se scrie, dar nu este adus drept dovadă." Ibn ʿAdī: „Bashīr ibn al-Muhājir are și alte hadithuri, în afara celor citate de mine, de la Ibn Buraydah și alții. A relatat și lucruri în care nu este urmat. Este dintre cei al căror hadith se scrie, chiar dacă are o anumită slăbiciune."
Vezi al-Kāmil, 2/21, și Tahdhīb al-Kamāl, 4/177.

إنما مثلي ومثلكم مثلُ قومٍ خافوا عدوًّا يأتيهم، فبعثوا رجلًا يتراءى لهم، فأبصر العدو، فأقبل لينذرهم، وخشي أن يدركه العدو قبل أن ينذر قومه، فأهوى بثوبه: أيها الناس أُتِيتُم، أيها الناس أُتِيتم، ثلاث مرات

Eu și voi ne asemănăm cu niște oameni care se temeau de un vrăjmaș ce avea să vină asupra lor. Au trimis un om să cerceteze pentru ei. Acesta a văzut vrăjmașul și s-a întors să-i prevină, temându-se să nu-l ajungă vrăjmașul înainte de a-și preveni oamenii. Și-a fluturat haina, strigând: Oameni, vrăjmașul a sosit asupra voastră! Oameni, vrăjmașul a sosit asupra voastră! — de trei ori.

În Ṣaḥīḥ Muslim[79], Jābir relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

كلُّ ما أسكَرَ حرام، وإنّ على الله عَزَّ وَجَلَّ عَهْدًا لمن شرب المسكر أن يسقيَه من طينة الخبال

Tot ceea ce îmbată este oprit. Allah, Atotputernicul și Mărețul, Și-a luat un legământ ca pe cel care bea ceva îmbătător să-l adape cu ṭīnat al-khabāl.

79 Cartea băuturilor, capitolul care arată că tot ceea ce îmbată este khamr, nr. 2002.

S-a întrebat: *„Ce este ṭīnat al-khabāl?”* El a răspuns:

عرَق أهل النار، أو عصارة أهل النار

Sudoarea locuitorilor Focului sau scursoarea locuitorilor Focului.

Tot în al-Musnad[80], Abū Dharr relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

80 5/173, nr. 21516. Al-Tirmidhī, nr. 2312; Ibn Mājah, nr. 4190; al-Ḥākim, 2/554, nr. 3883; al-Bazzār, al-Musnad, nr. 3924 și 3925, și alții. Prin Ibrāhīm ibn Muhājir, de la Mujāhid, de la Muwarriq, de la Abū Dharr.
Al-Tirmidhī: „Ḥasan gharīb.” Al-Ḥākim: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus.” Al-Bazzār: „Nu știm ca acest hadith să fie relatat de la Abū Dharr decât prin această cale și nu-i cunoaștem altă cale. Nu știm ca Mujāhid să fi relatat de la Muwarriq, de la Abū Dharr, decât aceste două hadithuri. Cred că ultimele cuvinte sunt ale lui Abū Dharr, adică: «Mi-aș fi dorit să fiu un copac care este tăiat.»”
Spun: acesta este un lanț slab. Muwarriq n-a auzit de la Abū Dharr; așa au spus Abū Zurʿah și al-Dāraquṭnī. De asemenea, Ibrāhīm ibn Muhājir prezintă o slăbiciune în relatare și a relatat singur hadithul.
Vezi Ibn Abī Ḥātim, al-Marāsīl, nr. 817, și al-Dāraquṭnī, al-ʿIlal, 6/264.

إنّي أرى ما لا ترون، وأسمع ما لا تسمعون. أطّت السماء، وحُقَّ لها أن تئِطَّ! ما فيها موضعُ أربع أصابعَ إلا وعليه ملَكٌ ساجدٌ. لو تعلمون ما أعلم لضحكتم قليلًا، ولبكَيتم كثيرًا، وما تلذذتم بالنساء على الفُرُش، ولخرجتم إلى الصُّعُدات تَجأَرون إلى الله عز وجل

Eu văd ceea ce voi nu vedeți și aud ceea ce voi nu auziți. Cerul a scârțâit și se cuvine să scârțâie! Nu există în el un loc de patru degete fără să fie acolo un înger prosternat. Dacă ați ști ceea ce știu eu, ați râde puțin și ați plânge mult, nu v-ați bucura de femei în așternuturi și ați ieși pe drumuri, implorându-L cu glas tare pe Allah, Atotputernicul și Mărețul.

Abū Dharr a spus: „Pe Allah, mi-aș fi dorit să fiu un copac care este tăiat!" Tot în al-Musnad[81], Ḥudhayfah relatează:

81 5/407, nr. 23457. Tammām, al-Fawā'id, al-Rawḍ al-bassām, nr. 518; al-Bayhaqī, Ithbāt ʿadhāb al-qabr, nr. 112; Ibn al-Jawzī, al-Mawḍūʿāt, 2/406. Prin Muḥammad ibn Jābir, de la ʿAmr ibn Murrah, de la Abū al-Bakhtarī, de la Ḥudhayfah. Ibn al-Jawzī a spus: „Acest hadith nu este autentic. Yaḥyā a spus: «Muḥammad ibn Jābir nu are nicio valoare.» Aḥmad a spus: «Nu relatează de la el decât unul mai rău decât el.»" Ibn Rajab al-Ḥanbalī: „Muḥammad ibn Jābir este al-Yamāmī, slab. Abū al-Bakhtarī nu l-a prins în viață pe Ḥudhayfah." Al-Ḥāfiẓ al-ʿIrāqī, Ibn Ḥajar și al-Haythamī l-au considerat și ei slab. Vezi al-Rawḍ al-bassām, 2/125.

كنّا مع رسول الله - صلى الله عليه وسلم - في جنازة، فلما انتهينا إلى القبر قعد على شَفَتِهِ، فجعل يردّد بصرَه فيه، ثم قال: يُضغَط المؤمن فيه ضغطةً تزول منها حمائلُه، ويُملأ على الكافر نارًا

Eram împreună cu Trimisul lui Allah ﷺ la o înmormântare. Când am ajuns la mormânt, s-a așezat pe marginea lui și și-a plimbat privirea înăuntru, apoi a spus: «Credinciosul este strâns în el cu o strângere care îi deplasează ḥamā'il, iar mormântul necredinciosului este umplut cu foc.»

Ḥamā'il sunt vasele testiculelor.[82]

Tot în al-Musnad[83], Jābir relatează: Am ieșit cu Trimisul lui Allah ﷺ la Saʿd ibn Muʿādh când acesta a murit. După ce Trimisul lui Allah ﷺ s-a rugat pentru el, a fost pus în mormânt, iar pământul a fost netezit deasupra lui, Trimisul lui Allah ﷺ L-a preamărit pe Allah și noi L-am preamărit îndelung. Apoi a rostit: «Allah este Cel mai Mare!» și am rostit și noi. S-a întrebat:

82 Al-Harawī a preluat explicația de la al-Azharī, în al-Gharībayn, 2/457. În al-Nihāyah, 1/442, se adaugă: „Este posibil să se refere și la locul curelelor sabiei, adică umerii, pieptul și coastele sale."

83 3/360, nr. 14873. Al-Ṭabarānī, 6/13, nr. 5346; al-Bukhārī, al-Tārīkh, 1/148, pe scurt; al-Bayhaqī, Ithbāt ʿadhāb al-qabr, nr. 110, și alții. Prin Muḥammad ibn Isḥāq: „Mi-a relatat Muʿādh ibn Rifāʿah, de la Maḥmūd ibn ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAmr ibn al-Jamūḥ, de la Jābir." Ibn Isḥāq a fost contrazis de Ibn al-Hād, care l-a relatat de la Muʿādh, de la Jābir. Al-Bukhārī l-a citat fără lanț complet în al-Tārīkh, 1/148.
Spun: Muʿādh ibn Rifāʿah are o ușoară slăbiciune. Ibn Maʿīn a spus: „Slab." Abū Dāwūd: „Nu este nimic în neregulă cu el."
De la Muḥammad sau Maḥmūd ibn ʿAbd al-Raḥmān n-a relatat decât Muʿādh ibn Rifāʿah. Abū Zurʿah a spus însă: „Anṣārī, medinez, demn de încredere." Vezi al-Jarḥ wa-l-taʿdīl, 7/316, și Tahdhīb al-Kamāl, 28/122.

«Trimis al lui Allah, de ce L-ai preamărit, apoi ai rostit măreția Sa?» El a răspuns:

لقد تضايق على هذا العبد الصالح قبرُه، حتّى فرَّج الله عنه

Mormântul s-a strâns asupra acestui rob evlavios, până când Allah l-a eliberat.

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī[84], Abū Saʿīd relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إذا وُضِعت الجنازة، واحتملها الرجال على أعناقهم، فإن كانت صالحةً قالت: قدّموني، قدّموني؛ وإن كانت غير صالحة قالت: يا ويلَها! أين تذهبون بها؟ يسمع صوتها كلّ شيء إلا الإنسان، ولو سمعها الإنسان لصَعِقَ

Când cel mort este așezat pe năsălie și bărbații îl ridică pe umeri, dacă a fost drept, spune: «Duceți-mă înainte! Duceți-mă înainte!» Dacă n-a fost drept, spune: «Vai mie! Unde mă duceți?» Toate îi aud glasul în afară de om. Dacă omul l-ar auzi, ar cădea doborât.

84 În Cartea înmormântărilor, capitolul despre purtarea năsăliei de către bărbați, nu de către femei, nr. 1314, și în alte locuri.

În Musnad-ul imamului Aḥmad[85], Abū Umāmah relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

تدنو الشمس يوم القيامة على قدر ميل، ويُزاد في حرّها كذا وكذا. تغلي منها الرؤوس ، كما تغلي القدور. يعرَقون فيها على قدر خطاياهم، منهم من يبلغ إلى كعبيه، ومنهم من يبلغ إلى ساقيه، ومنهم من يبلغ إلى وسطه، ومنهم من يُلجِمُه العرَق

În Ziua Învierii, soarele se va apropia la distanță de o milă, iar căldura lui va fi sporită atât și atât. Capetele vor fierbe din pricina lui, precum fierb oalele. Vor asuda în acea căldură pe măsura păcatelor lor: unora sudoarea le va ajunge până la glezne, altora până la gambe, altora până la mijloc, iar altora până la gură, ca o zăbală.

Tot acolo, de la Ibn ʿAbbās[86], Profetul ﷺ a spus:

85 5/254, nr. 22186. Al-Ṭabarānī, al-Kabīr, 8/222, nr. 7779, prin Muʿāwiyah ibn Ṣāliḥ, de la al-Qāsim ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Dimashqī, de la Abū Umāmah. Mai mulți l-au considerat pe al-Qāsim demn de încredere, însă relatările sale de la Abū Umāmah au fost criticate. Hadithul este stabilit de la al-Miqdād ibn al-Aswad, la Muslim, al-Ṣaḥīḥ, nr. 2864, dar fără fraza: „căldura lui va fi sporită atât și atât, iar capetele vor fierbe din pricina lui".

86 1/326, nr. 3008. Ibn Abī Shaybah, al-Muṣannaf, 6/77, nr. 29578; al-Ṭabarānī, nr. 12670, și alții. Printr-un grup de naratori de la ʿAṭiyyah al-ʿAwfī, de la Ibn ʿAbbās, atribuit Profetului. Khālid al-Khaffāf l-a relatat de la ʿAṭiyyah al-ʿAwfī, de la Zayd ibn Arqam. Aḥmad, nr. 19345; al-Ṭabarānī, nr. 5072; Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 3/19. Ibn ʿUyaynah l-a relatat de la Muṭarrif, de la ʿAṭiyyah, de la Abū Saʿīd, atribuit Profetului. Aḥmad, nr. 11039; al-Tirmidhī, nr. 3243, și alții. Jarīr ibn ʿAbd al-Ḥamīd și Ismāʿīl ibn Ibrāhīm Abū Yaḥyā al-Taymī l-au relatat de la al-Aʿmash, de la Abū Ṣāliḥ, de la Abū Saʿīd. Ibn Ḥibbān, nr.

كيف أنعَمُ، وصاحب القَرْن قد التقم القرْنَ، وحَنى جبهتَه يسمَع متى يؤمر، فينفخ

Cum să mă bucur de tihnă, când cel însărcinat cu Cornul l-a dus deja la gură, și-a plecat fruntea și ascultă când i se va porunci să sufle?

Companionii săi au întrebat: *„Ce să spunem?”* El a răspuns:

قولوا: حسبنا الله، ونعم الوكيل، على الله توكلنا

Spuneți: «Allah ne este de ajuns și El este Cel mai bun Ocrotitor! În Allah ne-am pus încrederea.»

Tot în al-Musnad[87], Ibn ʿUmar atribuie Profetului ﷺ:

823; Abū Yaʿlā, nr. 1084; al-Ḥākim, 4/603–604, nr. 8678, și alții. Al-Dhahabī: „Abū Yaḥyā este foarte slab.”
Spun: Jarīr a fost contrazis de al-Thawrī, care l-a relatat de la al-Aʿmash, de la ʿAṭiyyah al-ʿAwfī, de la Abū Saʿīd. Aḥmad, nr. 11696; Abū Nuʿaym, al-Ḥilyah, 7/130–131; al-Baghawī, Sharḥ al-Sunnah, nr. 4299, și alții. Spun: această cale este mai autentică. Hadithul este cunoscut de la ʿAṭiyyah al-ʿAwfī. Khālid ibn Ṭahmān al-Khaffāf, în cele mai multe relatări, Ḥajjāj ibn Arṭāh, ʿImrān al-Bāriqī, ʿAmmār al-Duhnī, ʿAmr ibn Qays și Mālik ibn Mighwal l-au relatat cu toții de la ʿAṭiyyah, de la Abū Saʿīd. După ce a pomenit formele divergente, Ibn ʿAdī a spus: „Mai mulți l-au relatat de la ʿAṭiyyah, de la Abū Saʿīd, iar aceasta este cea mai autentică dintre ele.” Vezi revizia al-Musnad, 17/90, și Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 3/19. Spun: ʿAṭiyyah al-ʿAwfī este slab în hadith.

87 2/118, nr. 5995. Al-Bukhārī, al-Adab al-mufrad, nr. 549; al-Ḥākim, 1/128, nr. 201; al-Mizzī, Tahdhīb al-Kamāl, 32/539–540, și alții. Prin Yūnus ibn al-Qāsim al-Ḥanafī, de la ʿIkrimah ibn Khālid, care a spus: „L-am auzit pe Ibn ʿUmar.” Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith este ṣaḥīḥ după condiția celor doi șeici, iar ei nu l-au inclus.”

من تعظّم في نفسه، أو اختال في مشيته، لقيَ الله تبارك وتعالى، وهو عليه غضبان

Cine se socotește măreț în sine ori merge cu trufie Îl va întâlni pe Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, mâniat asupra sa.

În cele două Ṣaḥīḥ-uri[88], tot de la el, Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إنّ المصورين يعذَّبون يوم القيامة، ويقال لهم: أحْيُوا ما خلقتم

Cei care fac imagini vor fi pedepsiți în Ziua Învierii și li se va spune: «Dați viață celor pe care le-ați creat!»

Tot în cele două[89], el relatează de la Profet ﷺ:

88 Al-Bukhārī, Cartea vânzărilor, capitolul despre negoțul cu lucruri a căror purtare de către bărbați și femei este dezaprobată, nr. 2105, și în alte locuri; Muslim, Cartea îmbrăcămintii, capitolul despre oprirea realizării imaginii unei ființe însuflețite, nr. 2108.

89 Al-Bukhārī, Cartea înmormântărilor, capitolul despre arătarea locului celui mort dimineața și seara, nr. 1379, și în alte locuri; Muslim, Cartea Paradisului, capitolul despre arătarea locului celui mort în Paradis sau în Foc, nr. 2866.

إن أحدكم إذا مات عُرِضَ عليه مقعدُه بالغداة والعشي. إن كان من أهل الجنة فمن أهل الجنة، وإن كان من أهل النار فمن أهل النار، فيقال: هذا مقعدك حتى يبعثك الله عَزَّ وَجَلَّ يوم القيامة

Când unul dintre voi moare, îi este arătat locul său dimineața și seara. Dacă este dintre oamenii Paradisului, i se arată locul dintre oamenii Paradisului; dacă este dintre oamenii Focului, i se arată locul dintre oamenii Focului. I se spune: «Acesta este locul tău până când Allah, Atotputernicul și Mărețul, te va învia în Ziua Învierii.»

Tot în cele două[90], el relatează de la Profet ﷺ:

90 Al-Bukhārī, Cartea înduioșării inimii, capitolul despre descrierea Paradisului și a Focului, nr. 6548; Muslim, Cartea Paradisului, capitolul despre intrarea celor trufași în Foc, nr. 2850.

إذا صار أهل الجنة في الجنة، وأهل النار في النار، جيء بالموت حتى يوقَفَ بين الجنة والنار، ثم يذبح، ثم ينادي منادٍ: يا أهل الجنة، خلود فلا موت؛ ويا أهل النار، خلود فلا موت. فيزداد أهل الجنة فرحًا إلى فرحهم، ويزداد أهل النار حزنًا إلى حزنهم

Când oamenii Paradisului vor fi în Paradis și oamenii Focului vor fi în Foc, moartea va fi adusă și oprită între Paradis și Foc, apoi va fi înjunghiată. O voce va striga: «Oameni ai Paradisului, veșnicie fără moarte! Oameni ai Focului, veșnicie fără moarte!» Atunci bucuria oamenilor Paradisului va spori, iar tristețea oamenilor Focului va spori.

În al-Musnad[91], el a spus:

91 2/98, nr. 5732. ʿAbd ibn Ḥumayd, al-Musnad, al-Muntakhab, nr. 849, prin Hāshim, de la Ibn ʿUmar. Acest Hāshim este al-Awqaṣ, după cum este numit limpede în unele căi. Este foarte slab. Vezi Lisān al-mīzān, 8/315. În hadith există multe divergențe. Al-Khallāl a relatat: Abū Ṭālib a spus: „L-am întrebat pe Abū ʿAbd Allāh, imamul Aḥmad, despre acest hadith. El a răspuns: «Nu are nicio valoare; nu are lanț.»” Ibn Ḥibbān, al-Bayhaqī, al-Dhahabī și alții au considerat hadithul slab. Vezi Naṣb al-rāyah, 2/325, și revizia al-Musnad, 10/25–26.

من اشترى ثوبًا بعشرة دراهم، فيها درهم حرام، لم يقبل الله له صلاةً ما دام عليه

Cine cumpără o haină cu zece dirhami, dintre care un dirham este oprit, Allah nu-i primește rugăciunea câtă vreme poartă haina.

Apoi și-a pus degetele în urechi și a spus: *„Să surzească acestea două, dacă nu l-am auzit pe Profet ﷺ spunând astfel!”*

Tot acolo[92], de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, Profetul ﷺ a spus:

من ترك الصلاة سكرًا مرة واحدة، فكأنما كانت له الدنيا وما عليها، فَسُلِبَها. ومن ترك الصلاة سكرًا أربع مرات كان حقًا على الله أن يسقيه من طِينة الخَبال

Cine părăsește o singură dată rugăciunea din pricina beției este ca și cum ar fi avut lumea și tot ce se află în ea, apoi i-ar fi fost luate. Cine părăsește rugăciunea din pricina beției de patru ori, Allah Și-a luat drept îndatorire să-l adape cu țînat al-khabāl.

92 2/178, nr. 6659. Al-Ḥākim, 4/162, nr. 7233; al-Bayhaqī, 8/287. Prin ʿAmr ibn al-Ḥārith, de la ʿAmr ibn Shuʿayb, de la tatăl său, de la bunicul său. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus.” Al-Dhahabī a comentat: „Ibn Wahb l-a auzit de la el; este foarte gharīb.”

S-a întrebat: *„Ce este țînat al-khabāl, Trimis al lui Allah?”* El a răspuns:

عصارة أهل جهنم

Scursoarea locuitorilor Iadului.

Tot acolo[93], el atribuie Profetului ﷺ:

من شرب الخمر شربة لم يقبل الله له صلاةً أربعين صباحًا.
فإن تاب تاب الله عليه

Cine bea o singură înghițitură de vin, Allah nu-i primește rugăciunea timp de patruzeci de dimineți. Dacă se pocăiește, Allah îi primește pocăința.

Dacă repetă, nu-i este primită rugăciunea timp de patruzeci de dimineți. Dacă se pocăiește, Allah îi primește pocăința. Nu știu dacă la a treia sau la a patra oară a spus:

فإن عاد كان حقًا على الله أن يسقيه من رَدْغة الخبال
يوم القيامة

Dacă repetă, Allah Și-a luat drept îndatorire să-l adape cu radghat al-khabāl[94] în Ziua Învierii.

93 2/176, nr. 6644. Ibn Mājah, nr. 3377; Ibn Ḥibbān, al-Ṣaḥīḥ, nr. 5357. Prin al-Awzāʿī, de la Rabīʿah ibn Yazīd, de la ʿAbd Allāh ibn al-Daylamī, care a spus: „Am intrat la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr.” Relatarea este mai lungă, iar lanțul ei este șaḥīḥ. Ibn Ḥibbān a considerat hadithul șaḥīḥ.

94 Al-radghah înseamnă mult noroi și mâl. În hadith este explicat drept „scursoarea locuitorilor Focului”. Al-Nihāyah, 2/215.

Tot în al-Musnad[95], Abū Mūsā relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

من مات مدمنًا للخمر سقاه الله من نهر الغوطة

Cine moare stăruind în băutul vinului, Allah îl va adăpa din râul al-Ghūṭah.

S-a întrebat: *„Ce este râul al-Ghūṭah?”* El a răspuns:

نهر يجري من فروج المومسات، يؤذي أهلَ النار
ريحُ فروجهن

Un râu care curge din părțile intime ale prostituatelor. Mirosul părților lor intime îi vatămă pe locuitorii Focului.

95 4/399, nr. 19569. Ibn Ḥibbān, nr. 5346; al-Ḥākim, 4/163, nr. 7234; Abū Yaʿlā, nr. 7248, și alții. Prin al-Fuḍayl ibn Maysarah, de la Abū Ḥarīz, de la Abū Burdah, de la Abū Mūsā. Al-Ḥākim: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus.” Spun: Abū Zurʿah și Ibn Maʿīn, în relatarea lui Ibn Abī Khaythamah, l-au considerat pe Abū Ḥarīz demn de încredere. Ibn Maʿīn, într-o altă relatare, și al-Nasāʾī l-au considerat slab. Abū Dāwūd: „Hadithul său nu are nicio valoare.” Imamul Aḥmad: „Hadithul său este munkar.” Imamul Aḥmad a fost întrebat despre el și a pomenit că Yaḥyā, adică Ibn Saʿīd, îl critica aspru, adăugând: „Nu-l văd decât așa cum a spus el.” ʿAlī ibn al-Madīnī a relatat că Yaḥyā ibn Saʿīd a spus: „L-am întrebat pe al-Faḍl ibn Maysarah despre hadithurile lui Abū Ḥarīz. El a răspuns: «Le-am auzit, apoi mi-am pierdut cartea și le-am luat după aceea de la un om.»” Ibn ʿAdī: „În general, nimeni nu-l urmează în ceea ce relatează.”
Vezi Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 4/158–168, și Tahdhīb al-Kamāl, 14/420–423.

Tot acolo, el[96] relatează de asemenea că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

تُعرَض الناسُ يوم القيامة ثلاثَ عرَضات. فأما عرضتان فجدال ومعاذير، وأما الثالثة فعند ذلك تطير الصحف في الأيدي، فآخذ بيمينه وآخذ بشماله

Oamenii vor fi înfățișați în Ziua Învierii de trei ori. La primele două înfățișări vor fi dispute și scuze. La a treia, foile vor zbura în mâini: unul își va lua foaia cu dreapta, iar altul cu stânga.

96 4/414, nr. 19715. Ibn Mājah, nr. 4277, prin Wakiʿ, de la ʿAlī ibn ʿAlī ibn Rifāʿah, de la al-Ḥasan, de la Abū Mūsā. Abū Kurayb l-a relatat de la Wakiʿ, de la ʿAlī ibn ʿAlī, de la al-Ḥasan, de la Abū Hurayrah. Al-Tirmidhī, nr. 2425, a spus: „Acest hadith nu este autentic, căci al-Ḥasan n-a auzit de la Abū Hurayrah. Unii l-au relatat de la ʿAlī ibn ʿAlī, adică al-Rifāʿī, de la al-Ḥasan, de la Abū Mūsā, de la Profet ﷺ." Al-Dāraquṭnī a spus în al-ʿIlal, 7/251: „Wakiʿ îl relatează de la ʿAlī ibn Rifāʿah, de la al-Ḥasan, de la Abū Mūsā, atribuit Profetului ﷺ. Alții îl relatează mawqūf, iar forma mawqūf este cea corectă." Spun: memoria lui ʿAlī ibn ʿAlī al-Rifāʿī prezintă o anumită slăbiciune. Imamul Aḥmad a spus: „Nu este nimic în neregulă cu el, doar că a atribuit Profetului unele hadithuri." Al-Ḥasan n-a auzit de la Abū Mūsā al-Ashʿarī, după Ibn al-Madīnī. Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 21/72–75, și Jāmiʿ al-taḥṣīl, p. 135.

Tot în al-Musnad[97], Ibn Masʿūd relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

إياكم ومحقَّراتِ الذنوب، فإنهنّ يجتمعن على الرجل حتى يهلكنه

Feriți-vă de păcatele socotite neînsemnate, căci ele se adună asupra omului până când îl nimicesc!

Trimisul lui Allah ﷺ a dat pentru ele o pildă: niște oameni poposesc într-un ținut pustiu și vine vremea să-și pregătească mâncarea. Unul merge și aduce un băț, altul aduce un băț, până când adună o grămadă, aprind focul și gătesc ceea ce au pus în el. În al-Ṣaḥīḥ, Abū Hurayrah relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

97 1/402–403, nr. 3818. Al-Ṭayālisī, al-Musnad, nr. 400; al-Ṭabarānī, 10/261, nr. 10500; Abū al-Shaykh, al-Amthāl, nr. 319, și alții. Prin ʿImrān al-Qaṭṭān, de la Qatādah, de la ʿAbd Rabbih, de la Abū ʿIyāḍ, de la Ibn Masʿūd. Spun: ʿImrān a relatat singur hadithul de la Qatādah, iar în relatările sale există lucruri rare. De asemenea, ʿAbd Rabbih este insuficient cunoscut ca transmițător. Sufyān ibn ʿUyaynah și Muḥammad ibn Dīnār l-au relatat de la Ibrāhīm al-Hajarī, de la Abū al-Aḥwaṣ, de la Ibn Masʿūd. Al-Ḥumaydī, al-Musnad, nr. 98; Abū Yaʿlā, nr. 5122. Spun: Ibrāhīm este slab în hadith. A fost criticat pentru atribuirea către Profet a unor relatări mawqūf. Aici, Ibn ʿUyaynah relatează de la el, iar Ibn ʿUyaynah îi îndreptase cartea. Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus: „Întâmplarea amintită despre Ibn ʿUyaynah cere ca hadithul relatat de el de la Ibrāhīm să fie autentic, căci acesta fusese criticat numai pentru atribuirea către Profet a unor hadithuri mawqūf, iar Ibn ʿUyaynah a pomenit că a deosebit hadithul lui ʿAbd Allāh de hadithul Profetului ﷺ."
Vezi Tahdhīb al-tahdhīb, 1/86–87.

يضرب الجسر على جهنم، فأكون أول من يُجيز، ودعوى الرسل يومئذ: اللهم سلِّمْ سَلِّمْ، وحافتَيه كلاليبُ مثل شوك السَّعدان، تخطَف الناسَ بأعمالهم، فمنهم الموبَق بعمله، ومنهم المخردل ثم ينجو، حتّى إذا فرغ الله من القضاء بين العباد، وأراد أن يُخرِجَ من الناس مَن أراد أن يرحم ممن كان يشهد أن لا إله إلا الله، أمر الملائكةَ أن يُخرجوهم، فيعرفونهم بعلامة آثار السجود. وحرّم الله على النار أن تأكل من ابن آدم أثرَ السجود، فيُخرجونهم، قد امتَحَشُوا ، فيُصَبّ عليهم من ماء يقال له ماء الحياة، فينبتون نباتَ الحِبّةِ في حَميل السيل

Podul va fi întins peste Iad. Eu voi fi primul care îl va trece, iar ruga trimișilor în acea zi va fi: «O, Allah, dăruiește izbăvire! Dăruiește izbăvire!» Pe cele două laturi se vor afla cârlige asemenea spinilor plantei saʿdān, care îi vor înșfăca pe oameni după faptele lor. Unii vor fi pierduți din pricina faptelor, iar alții vor fi sfâșiați, apoi vor scăpa. Când Allah va fi încheiat judecata dintre robi și va voi să-i scoată pe cei asupra cărora voiește să Se îndure, dintre cei care mărturiseau că nu există altă divinitate în afară de Allah, le va porunci îngerilor să-i scoată. Îi vor recunoaște după urmele

prosternării. Allah i-a oprit Focului să mistuie urma prosternării fiului lui Ādam. Îi vor scoate după ce vor fi fost arși și va fi turnată asupra lor o apă numită apa vieții. Atunci vor răsări precum sămânța în mâlul purtat de viitură.[98]

În Ṣaḥīḥ Muslim[99], tot el relatează: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând:

إنّ أول الناس يُقضى فيه يوم القيامة ثلاثة: رجلٌ استُشْهِد، فأُتي به، فعرّفه نعمَه، فعرفها، فقال: ما عملتَ فيها؟ قال: قاتلتُ فيك حتى قُتِلتُ. قال: كذبتَ، ولكن قاتلتَ ليقال: هو جريء، فقد قيل. ثم أمر به، فسُحِبَ على وجهه حتى ألقي في النار. ورجلٌ تعلم العلم وعلمه، وقرأ القرآن، فأتيَ به، فعرّفه نعمَه، فعرَفها. فقال: ما عملت فيها؟ قال: تعلمت فيك العلم وعلّمته، وقرأت فيك القرآن. فقال كذبتَ، ولكنك تعلّمت ليقال: هو عالم ، وقرأتَ

98 Al-Bukhārī, Cartea înduioșării inimii, capitolul despre Ṣirāṭ, podul peste Iad, nr. 6573, și în alte locuri; Muslim, Cartea credinței, capitolul despre cunoașterea căii vederii, nr. 182.

99 Cartea conducerii, capitolul despre faptul că cel care luptă din fățărnicie și pentru faimă merită Focul, nr. 1905.

القرآن ليقال : هو قارئ، فقد قيل. ثم أمر به، فسُحب على وجهه حتى ألقي في النار. ورجلٌ وسّع الله عليه رزقَه، وأعطاه من أصناف المال كلّه، فأتي به، فعرّفه نعمه، فعرَفها، فقال: ما عملتَ فيها؟ فقال : ما تركتُ من سبيل تحبّ أن يُنفَق فيها إلا أنفقتُ فيها لك. قال: كذبتَ، ولكنك فعلتَ ليقال: هو جواد، فقد قيل . ثم أمر به، فسُحِب على وجهه حتى ألقي في النار

Primii oameni care vor fi judecați în Ziua Învierii sunt trei. Un om căzut ca martir va fi adus. Allah îi va face cunoscute binefacerile Sale, iar el le va recunoaște. Îl va întreba: Ce ai făcut cu ele? El va răspunde: Am luptat pentru Tine până când am fost ucis. El va spune: Ai mințit! Ai luptat ca să se spună: Este curajos! Și s-a spus. Apoi va porunci să fie târât pe față, până când va fi aruncat în Foc. Un om care a dobândit cunoaștere, a predat-o și a recitat Coranul va fi adus. Allah îi va face cunoscute binefacerile Sale, iar el le va recunoaște. Îl va întreba: Ce ai făcut cu ele? El va răspunde: Pentru Tine am dobândit cunoaștere și am predat-o și pentru Tine am recitat Coranul. El va spune: Ai mințit! Ai dobândit cunoaștere ca să se spună: Este învățat! Și ai recitat Coranul ca să se spună: Este recitator! Și s-a spus. Apoi va porunci să fie târât pe față, până când va fi aruncat în Foc. Un om căruia Allah i-a lărgit traiul și i-a dat din toate felurile de avere va fi adus. Allah îi va face cunoscute binefacerile Sale, iar el le va recunoaște. Îl va întreba: Ce ai făcut cu ele? El va răspunde: N-am lăsat nicio cale pe care Îți place să se cheltuiască fără să fi cheltuit pe ea pentru Tine. El va spune: Ai

mințit! Ai făcut aceasta ca să se spună: Este darnic! Și s-a spus. Apoi va porunci să fie târât pe față, până când va fi aruncat în Foc.

Într-o altă formulare:

فهؤلاء أول خلق الله تسعّر بهم النار يوم القيامة

Aceștia sunt primii dintre făpturile lui Allah cu care va fi ațâțat Focul în Ziua Învierii.[100]

L-am auzit pe Shaykh al-Islām spunând: „Așa cum cei mai buni oameni sunt profeții, cei mai răi sunt mincinoșii care se aseamănă lor și pretind că sunt dintre ei, fără să fie.[101] Cei mai buni oameni după ei sunt cei sinceri dintre învățați, martiri și cei care dăruiesc milostenie. Cei mai răi oameni sunt cei care li se aseamănă, lăsând impresia că sunt dintre ei, fără să fie."

100 Al-Tirmidhī, Capitolele renunțării la cele lumești, capitolul despre fățărnicie și căutarea faimei. Tuḥfat al-Aḥwadhī, 7/46.

101 Vezi, pentru înțelesul acestor cuvinte, al-ʿAqīdah al-Aṣfahāniyyah, p. 121.

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī[102] se relatează de la Abū Hurayrah că Profetul ﷺ a spus:

من كانت عنده لأخيه مظلمة في مال أو عِرْض فَلْيأتِه، فَلْيستحِلَّها منه قبل أن يؤخذ، وليس عنده دينار ولا درهم، فإن كانت له حسنات أُخِذَ من حسناته، فأُعطِيَها هذا، وإلا أُخِذَ من سيئات هذا، فطُرِحَت عليه، ثم طُرِح في النار

Cine are față de fratele său o nedreptate privitoare la avere sau onoare să meargă la el și să-i ceară iertare înainte să fie tras la răspundere, când nu mai are nici dinar, nici dirham. Dacă are fapte bune, se va lua din ele și i se va da celuilalt. Altminteri, se va lua din faptele rele ale celuilalt și vor fi puse asupra lui, apoi va fi aruncat în Foc.

În al-Ṣaḥīḥ se relatează de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Profetul ﷺ a spus:

102 Cartea nedreptăților, capitolul despre cel care are de ispășit o nedreptate, nr. 2449.

من أخذ شبرًا من الأرض بغير حقّه خُسِفَ به يوم القيامة إلى سبع أرَضين

Cine ia pe nedrept o șchioapă de pământ va fi afundat cu ea în Ziua Învierii până la șapte pământuri.[103]

În cele două Ṣaḥīḥ-uri[104], el relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

ناركم هذه التي يُوقِد بنو آدم جزء واحد من سبعين جزءًا من نار جهنم

Focul vostru, pe care îl aprind fiii lui Ādam, este o singură parte din șaptezeci de părți ale focului Iadului.

Ei au spus: *„Pe Allah, ar fi fost de ajuns!"* El a răspuns:

فإنها قد فُضّلت عليها بتسعة وستين جزءًا كلّهن مثل حرها

Focul Iadului îl întrece cu șaizeci și nouă de părți, fiecare asemenea căldurii lui.

103 Cu această formulare, al-Bukhārī l-a relatat de la Ibn ʿUmar în Cartea nedreptăților, capitolul despre păcatul celui care nedreptățește prin luarea unui pământ, nr. 2454, și în Cartea începutului creației, nr. 3196. Hadithul lui Abū Hurayrah este relatat de Muslim în Cartea irigației, capitolul despre oprirea nedreptății și a însușirii pământului și a altora, nr. 1611, cu formularea: „Allah i-l va pune în jurul gâtului până la șapte pământuri".

104 Al-Bukhārī, Cartea începutului creației, capitolul despre descrierea Focului, nr. 3265; Muslim, Cartea Paradisului, capitolul despre căldura puternică a focului Iadului, nr. 2843.

În al-Musnad[105], Muʿādh relatează: Trimisul lui Allah ﷺ mi-a dat următoarele îndemnuri:

لا تشرك بالله شيئًا، وإن قُتِلتَ وحُرِّقتَ. ولا تَعُقَّنَّ والدَيك، وإن أمراك أن تخرُج من أهلك ومالك. ولا تتركَنَّ صلاةً مكتوبةً متعمّدًا، فإنّ من ترك صلاة مكتوبة متعمّدًا فقد برئت منه ذمةُ الله. ولا تشرَبنّ خمرًا، فإنه رأس كل فاحشة. وإيّاك والمعصية، فإنّ المعصية تُحِلُّ سخَطَ الله

Nu-I asocia nimic lui Allah, chiar dacă vei fi ucis și ars! Nu fi neascultător față de părinții tăi, chiar dacă îți poruncesc să renunți la familia și averea ta! Nu părăsi cu bună știință o rugăciune obligatorie, căci cine părăsește cu bună știință o rugăciune obligatorie pierde ocrotirea lui Allah. Nu bea vin, căci el este căpetenia oricărei fapte rușinoase! Ferește-te de păcat, căci păcatul atrage nemulțumirea lui Allah!

Hadithurile din acest capitol sunt de multe ori mai numeroase decât cele pomenite de noi. Cine își voiește binele nu trebuie să se prefacă orb față de ele, să-și lase sufletul pradă păcatelor și să se agațe de funia speranței și a bunei păreri.

---

105 5/238, nr. 22075, prin Ṣafwān ibn ʿAmr, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr ibn Nufayr al-Ḥaḍramī, de la Muʿādh.
Al-Mundhirī a spus: „…Lanțul lui Aḥmad ar fi ṣaḥīḥ dacă ar fi ferit de întrerupere, căci ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr ibn Nufayr n-a auzit de la Muʿādh.” Vezi revizia al-Musnad, 36/393.

Abū al-Wafāʾ ibn ʿAqīl a spus: „Teme-te de El și nu te amăgi: El a rânduit tăierea mâinii pentru trei dirhami[106] și biciuirea ca pedeapsă pentru o cantitate de vin cât un vârf de ac.[107] O femeie a intrat în Foc din pricina unei pisici[108], iar mantaua s-a aprins în foc asupra celui care o sustrăsese, deși fusese ucis ca martir."[109]

Imamul Aḥmad a spus[110]: Ne-a relatat Abū Muʿāwiyah, ne-a relatat al-Aʿmash, de la Sulaymān ibn Maysarah, de la Ṭāriq ibn Shihāb, care atribuie Profetului:

دخل رجل الجنة في ذباب، ودخل النار رجل في ذباب

Un om a intrat în Paradis din pricina unei muște și un altul a intrat în Foc din pricina unei muște.

106 Se referă la hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi: Trimisul lui Allah ﷺ a tăiat mâna pentru un scut care valora trei dirhami. Al-Bukhārī, Cartea pedepselor legale, capitolul despre cuvintele lui Allah: „Hoțului și hoaței tăiați-le mâinile" și despre valoarea pentru care se taie, nr. 6795–6798; Muslim, Cartea pedepselor legale, capitolul despre pedeapsa furtului, nr. 1686.

107 Poate că este o exagerare de exprimare; se referă la o cantitate mică de vin. Vezi hadithul «Tot ceea ce îmbată este oprit» 74 Autorii cărților Sunan relatează de la Jābir ibn ʿAbd Allāh: „Ceea ce îmbată în cantitate mare este oprit și în cantitate mică." Vezi Abū Dāwūd, al-Sunan, Cartea băuturilor, capitolul despre oprirea lucrurilor îmbătătoare, nr. 3681.

108 Se referă la hadithul lui Ibn ʿUmar, relatat de al-Bukhārī în Cartea irigației, capitolul despre meritul adăpării, nr. 2365, și de Muslim în Cartea salutului, capitolul despre oprirea uciderii pisicii, nr. 2242.

109 Se referă la hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, relatat de al-Bukhārī în Cartea expedițiilor, capitolul despre expediția de la Khaybar, nr. 4234, și de Muslim în Cartea credinței, capitolul despre gravitatea sustragerii din pradă, nr. 115.

110 În al-Zuhd, nr. 84. Abū Nuʿaym, al-Ḥilyah, 1/203, prin al-Aʿmash, de la Sulaymān ibn Maysarah, de la Ṭāriq ibn Shihāb, de la Salmān. Abū Nuʿaym a spus: „Shuʿbah l-a relatat de la Qays ibn Muslim, de la Ṭāriq, cu același text. Jarīr l-a relatat de la Manṣūr, de la al-Minhāl ibn ʿAmr, de la Ḥayyān ibn Marthad, de la Salmān, cu un text asemănător." Lanțul relatării de la Salmān este ṣaḥīḥ.

Ei au întrebat: «Cum, Trimis al lui Allah?» El a răspuns: «Doi oameni au trecut pe la un neam care avea un idol. Nimeni nu trecea de el fără să-i aducă o ofrandă. I-au spus unuia dintre ei: Adu o ofrandă! El a răspuns: N-am nimic la mine. I-au spus: Adu măcar o muscă! A adus o muscă și l-au lăsat să treacă; astfel a intrat în Foc. Celuilalt i-au spus: Adu o ofrandă! El a răspuns: N-aș aduce nimănui nicio ofrandă în afară de Allah, Atotputernicul și Mărețul. I-au tăiat gâtul și a intrat în Paradis.»

Robul poate rosti un singur cuvânt din pricina căruia să cadă în Foc mai departe decât distanța dintre răsărit și apus.[111]

Unii dintre cei amăgiți se bizuie pe binefacerile lui Allah pe care le văd asupra lor în această lume și pe faptul că starea lor nu este schimbată. Cred că aceasta ține de dragostea lui Allah față de ei și că în Viața de Apoi le va da ceva mai bun. Aceasta este amăgire.

Imamul Aḥmad a spus[112]: Ne-a relatat Yaḥyā ibn Ghaylān, ne-a relatat Rishdīn ibn Saʿd, de la Ḥarmalah ibn ʿImrān al-Tujībī, de la ʿUqbah ibn Muslim, de la ʿUqbah ibn ʿĀmir, că Profetul ﷺ a spus:

111 Se referă la hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, relatat de al-Bukhārī în Cartea înduioșării inimii, capitolul despre păzirea limbii, nr. 6477, și de Muslim în Cartea renunțării la cele lumești, capitolul despre rostirea unui cuvânt, nr. 2988.

112 În al-Musnad, 4/145, nr. 17311, și al-Zuhd, nr. 62. Al-Ṭabarī, al-Tafsīr, 7/195; al-Dūlābī, al-Kunā wa-l-asmāʾ, 1/111; al-Ṭabarānī, al-Awsaṭ, nr. 9272, și alții. Prin Ḥarmalah ibn ʿImrān, de la ʿUqbah ibn Muslim, de la ʿUqbah ibn ʿĀmir. Al-Ṭabarānī a spus: „Acest hadith nu este relatat de la ʿUqbah ibn ʿĀmir decât prin acest lanț. Ḥarmalah ibn Yaḥyā l-a relatat singur."
Ibn Wahb l-a relatat de la Ḥarmalah și Ibn Lahīʿah, de la ʿUqbah ibn Muslim, de la ʿUqbah ibn ʿĀmir. Ibn Abī Ḥātim, al-Tafsīr, 4/1290–1291, nr. 7288. Aceasta arată că hadithul este stabilit. Vezi revizia al-Musnad, 28/547. Al-ʿIrāqī l-a considerat ḥasan în trimiterile la al-Iḥyāʾ.

إذا رأيتَ الله عَزَّ وَجَلَّ يعطي العبد من الدنيا على معاصيه ما يحِبّ، فإنما هو استدراج

Dacă vezi că Allah, Atotputernicul și Mărețul, îi dă robului din această lume ceea ce îi place, în pofida păcatelor sale, aceasta nu este decât atragere treptată spre pieire.

Apoi a recitat cuvintele Sale:

﴿فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ﴾

Când au uitat ceea ce li se amintise, le-am deschis porțile tuturor lucrurilor, până când, pe când se bucurau de ceea ce li se dăduse, i-am prins pe neașteptate și au rămas deznădăjduiți.

Coran, 6:44

Unul dintre înaintași a spus: „Dacă vezi că Allah Își înșiră binefacerile asupra ta în timp ce tu stărui în păcatele împotriva Lui, teme-te de El! Aceasta nu este decât o atragere treptată prin care te duce spre pieire.”[113]
Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ

113 Sunt cuvintele lui Abū Ḥāzim al-Aʿraj. Ibn Abī al-Dunyā, al-Shukr, nr. 31; Abū Nuʿaym, al-Ḥilyah (3/244); Ibn ʿAsākir, Tārīkh Dimashq (22/64), și alții. (Al-Nushayrī.) Autorul le menționează și în al-Rūḥ (p. 545). (Al-Iṣlāḥī.)

﴿وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ وَزُخْرُفًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ﴾

Dacă n-ar fi fost ca oamenii să ajungă o singură comunitate, le-am fi făcut celor care nu cred în Cel Milostiv acoperișuri de argint pentru casele lor și scări pe care să urce; uși pentru casele lor și paturi pe care să se sprijine, precum și podoabe de aur. Toate acestea nu sunt decât bunuri ale vieții lumești, iar Viața de Apoi, la Domnul tău, este pentru cei cu teamă de Allah.

Coran, 43:33–35

Allah Preaslăvitul i-a răspuns celui care are această părere:

﴿فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ كَلَّا﴾

Cât despre om, când Domnul său îl încearcă, cinstindu-l și dându-i îndestulare, el spune: «Domnul meu m-a cinstit!» Iar când îl încearcă și îi îngustează traiul, spune: «Domnul meu m-a înjosit!» Nicidecum!

Coran, 89:15–17

Adică nu pe oricine căruia i-am dat îndestulare și trai larg l-am cinstit și nu pe oricine l-am încercat și i-am îngustat traiul l-am înjosit. Îl încerc pe acesta prin binefacere și îl cinstesc pe celălalt prin încercare.

În al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī[114] se relatează de la Profet ﷺ:

114 Nota ediției arabe: Nu l-am găsit în ediția tipărită. Aḥmad, 1/387, nr. 3672; al-Bukhārī, al-Tārīkh, 4/313; al-Shāshī, al-Musnad, nr. 877, pe scurt; al-Ḥākim, 2/485, nr. 3671; al-Bazzār, al-Musnad, nr. 2026, și alții. Prin Abān

إنّ الله يعطي الدنيا مَن يُحِبّ ومن لا يُحِبّ، ولا يعطي الإيمان إلا من يُحِب

Allah dă lumea aceasta celui pe care îl iubește și celui pe care nu-l iubește, dar nu dă credința decât celui pe care îl iubește.

Unul dintre înaintași a spus: „Câți nu sunt atrași treptat spre pieire prin binefacerile lui Allah asupra lor, fără să știe! Câți nu sunt amăgiți de faptul că Allah le acoperă faptele, fără să știe! Câți nu sunt încercați prin lauda oamenilor[115], fără să știe!"

Amăgirea vieții lumești

Cele mai amăgite făpturi sunt cele pe care le-a amăgit această lume și ceea ce oferă ea pe loc, astfel încât au preferat-o Vieții de Apoi și s-au mulțumit cu ea în locul Vieții de Apoi. Unii spun: *„Această lume înseamnă plată pe loc, iar Viața de Apoi, plată amânată. Plata pe loc este mai folositoare decât cea amânată!"* Alții spun: *„Un fir de praf în mână, nu o perlă făgăduită!"* Un altul spune: *„Plăcerile acestei lumi sunt sigure, iar plăcerile Vieții de Apoi sunt îndoielnice. Nu las lucrul sigur pentru unul îndoielnic!"*

---

ibn Isḥāq, de la al-Ṣabbāḥ ibn Muḥammad, de la Murrah al-Hamdānī, de la Ibn Masʿūd. Al-Ḥākim: „Are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus"; al-Dhahabī nu l-a criticat. Al-Bazzār: „...Al-Ṣabbāḥ ibn Muḥammad nu este cunoscut. L-am pomenit, în pofida defectului său, deoarece nu cunoaștem vorbele sale atribuite Profetului ﷺ decât prin această cale, cu acest lanț..." Spun: al-Ṣabbāḥ ibn Muḥammad este slab în hadith.
Al-Thawrī și Muḥammad ibn Ṭalḥah l-au relatat de la Zubayd, de la Murrah, de la Ibn Masʿūd, ca relatare mawqūf. Ibn al-Mubārak, al-Zuhd, nr. 1134; al-Ṭabarānī, al-Kabīr, nr. 8990, și alții. Al-ʿUqaylī, al-Dāraquṭnī și al-Dhahabī au preferat forma mawqūf. Vezi al-Ḍuʿafāʾ, 2/213; al-Dāraquṭnī, al-ʿIlal, 5/269–271; al-Mīzān, 3/420.

115 Autorul include aceste cuvinte în Madārij al-Sālikīn (1/172). (Al-Iṣlāḥī.) Aḥmad le relatează în al-Zuhd, nr. 1606, de la al-Ḥasan al-Baṣrī, cu același înțeles, printr-un lanț autentic. (Al-Nushayrī.)

Aceasta este una dintre cele mai mari înșelări și ademeniri ale lui Șeitan. Animalele necuvântătoare au mai multă judecată decât acești oameni: când animalul se teme de vătămarea unui lucru, nu se apropie de el, chiar dacă este lovit. Unul dintre aceștia se îndreaptă însă spre pieirea sa, fie că crede, fie că tăgăduiește. Dacă un asemenea om crede în Allah, în Trimisul Său, în întâlnirea cu El și în răsplată, el este dintre cei care vor avea cel mai mare regret, căci a înaintat știind. Iar dacă nu crede în Allah și în Trimisul Său, atunci să fie îndepărtat!

Celui care spune că *„plata pe loc este mai bună decât cea amânată"* i se răspunde: când plata pe loc și cea amânată sunt egale, plata pe loc este mai bună. Dacă însă sunt diferite, iar cea amânată este mai mare și mai bună, ea este mai bună. Cum să stea atunci lucrurile când întreaga lume, de la început până la sfârșit, este ca o singură suflare dintre suflările Vieții de Apoi?

În Musnad-ul imamului Aḥmad și la al-Tirmidhī[116] se relatează de la al-Mustawrid ibn Shaddād că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

ما الدنيا في الآخرة إلا كما يدخِلُ أحدُكم إصبَعَه في اليمّ، فلينظُرْ بم ترجع

Lumea aceasta față de Viața de Apoi nu este decât asemenea unuia dintre voi care își pune degetul în mare. Să privească apoi cu ce se întoarce degetul!

A prefera această plată pe loc acelei plăți amânate este una dintre cele mai mari pierderi și una dintre cele mai urâte forme de neștiință. Dacă acesta este raportul dintre întreaga lume și Viața de Apoi, cât înseamnă viața unui om față de Viața de Apoi? Ce i se cuvine, așadar, mai mult omului cu judecată: să prefere lucrul

116 Muslim, al-Ṣaḥīḥ, nr. 2858; Aḥmad, 4/229, nr. 18008; al-Tirmidhī, nr. 2323. Formularea lui Muslim este: „Pe Allah, lumea aceasta față de Viața de Apoi nu este decât asemenea unuia dintre voi care își pune...".

imediat pentru acest răstimp scurt și să fie lipsit de binele veșnic din Viața de Apoi sau să lase un lucru neînsemnat și mic, care în curând se va sfârși, ca să primească ceva neprețuit, fără egal, fără sfârșit în număr și fără capăt în durată?

Celui care spune: *„Nu las un lucru sigur pentru unul îndoielnic"* i se răspunde: fie te îndoiești de făgăduința și amenințarea lui Allah și de adevărul trimișilor Săi, fie ești încredințat de acestea. Dacă ești încredințat, nu lași decât o fărâmă imediată, trecătoare, care în curând va pieri, pentru un lucru sigur, fără îndoială și fără sfârșit.

Dacă te îndoiești, cercetează din nou semnele Domnului Preaînaltului, care arată existența, puterea, voința și unicitatea Sa și adevărul trimișilor Săi în cele pe care le-au vestit despre El.

Desprinde-te de părtinire și ridică-te pentru Allah, cercetând sau dezbătând, până când îți va deveni limpede că ceea ce au adus trimișii de la Allah este adevărul fără îndoială. Creatorul acestei lumi, Stăpânul cerurilor și al pământului, este mai presus, sfânt și curat de orice ar contrazice cele vestite despre El de trimișii Săi. Cine Îi atribuie altceva L-a insultat, L-a socotit mincinos și I-a tăgăduit stăpânirea și domnia. Orice om cu fire înnăscută sănătoasă știe că este cu neputință ca Regele Cel Adevărat să fie neputincios sau neștiutor, să nu știe nimic, să nu audă, să nu vadă, să nu vorbească, să nu poruncească și să nu oprească, să nu răsplătească și să nu pedepsească, să nu cinstească pe cine voiește și să nu umilească pe cine voiește, să nu-Și trimită trimișii în toate ținuturile și marginile împărăției Sale și să nu Se îngrijească de starea supușilor Săi, ci să-i lase fără rost și de izbeliște.

Aceasta ar știrbi chiar domnia unui rege dintre oameni și nu i s-ar potrivi. Cum să fie îngăduit atunci să I se atribuie Regelui Cel Adevărat și Vădit?

Dacă omul cugetă la starea sa, de la începutul existenței sale ca picătură de sămânță până la deplina creștere și alcătuire, îi devine limpede că Celui care i-a purtat o asemenea grijă, l-a trecut prin aceste stări și l-a făcut să străbată aceste trepte nu I se cuvine să-l neglijeze și să-l lase fără rost, fără să-i poruncească și să-i

oprească, fără să-i facă cunoscute drepturile Sale asupra lui și fără să-l răsplătească ori să-l pedepsească.

Dacă robul ar cugeta cum se cuvine, tot ceea ce vede și ceea ce nu vede ar fi pentru el o dovadă a unicității lui Allah, a profeției și a învierii, precum și a faptului că acest Coran este cuvântul Său.

Am arătat cum se aduce dovada prin acestea în cartea Aymān al-Qurʾān[117], la cuvintele:

﴿فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾

Jur pe ceea ce vedeți și pe ceea ce nu vedeți: acesta este, cu adevărat, cuvântul unui trimis nobil.

Coran, 69:38–40

Am pomenit o parte din aceasta și la cuvintele:

﴿وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾

Și în voi înșivă. Oare nu vedeți?

Coran, 51:21

Omul însuși este pentru sine o dovadă a existenței Creatorului său, a unicității Sale, a adevărului trimișilor Săi și a Atributelor desăvârșirii Sale.[118]

S-a arătat, așadar, că cel nepăsător este amăgit în ambele situații: fie că încuviințează și este încredințat, fie că tăgăduiește și se îndoiește.

Dacă întrebi: *„Cum pot sta împreună încuviințarea hotărâtă, fără îndoială, a învierii, Paradisului și Focului și lipsa faptei? Ține oare de firea omenească să știe robul că mâine este chemat înaintea unuia dintre regi, ca să fie pedepsit cu cea mai aspră pedeapsă ori*

117 Este cartea tipărită sub titlul al-Tibyān fī aqsām al-Qurʾān. Vezi p. 109.

118 Al-Tibyān fī aqsām al-Qurʾān, p. 190.

cinstit cu cea mai deplină cinstire, și totuși să-și petreacă noaptea nepăsător și neatent, fără să-și amintească de înfățișarea sa înaintea regelui, fără să se pregătească și fără să-și facă cele necesare pentru aceasta?"

Răspundem: pe viața lui Allah, aceasta este o întrebare îndreptățită, care îi privește pe cei mai mulți dintre acești oameni.

Întâlnirea acestor două lucruri este una dintre cele mai uimitoare stări.

Lipsa faptei are mai multe cauze:

Prima este slăbiciunea cunoașterii și lipsa deplinei certitudini. Cine crede că între treptele cunoașterii nu există deosebire susține una dintre cele mai greșite și mai neîntemeiate afirmații. Ibrāhīm, prietenul apropiat al lui Allah, I-a cerut Domnului său să-i arate cu propriii ochi învierea morților, după ce cunoștea puterea Domnului de a face aceasta. Voia să dobândească mai multă liniște, iar ceea ce cunoștea din cele nevăzute să devină ceva văzut.

Aḥmad a relatat în Musnad-ul său[119] că Profetul ﷺ a spus: „A auzi o veste nu este ca a vedea cu propriii ochi."[120] Când, pe lângă

119 1/215 și 271, nr. 1842 și 2447. Ibn Ḥibbān, nr. 6213; al-Ḥākim, 2/351, nr. 3250; Abū al-Shaykh, al-Amthāl, nr. 5, și alții. Prin Hushaym, de la Abū Bishr, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās. Yaḥyā ibn Ḥassān a spus: „Hushaym n-a auzit hadithul lui Abū Bishr, de la Saʿīd, de la Ibn ʿAbbās: «A auzi o veste nu este ca a vedea cu propriii ochi», ci a folosit tadlīs."
Ibn ʿAdī a spus: „Se spune că Hushaym nu l-a auzit de la Abū Bishr, ci l-a auzit de la Abū ʿAwānah, de la Abū Bishr, apoi a folosit tadlīs." Vezi Ibn ʿAdī, al-Kāmil, 7/136.
Ibn Ḥibbān, nr. 6214, al-Ḥākim, 2/412, nr. 3435, și alții l-au relatat de la Abū ʿAwānah, de la Abū Bishr, prin același lanț, cu același text. Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim au considerat hadithul ṣaḥīḥ, iar al-Dhahabī a fost de acord.

120 Al-Iṣlāḥī menționează și formularea: „Cel care primește o veste nu este precum cel care vede cu propriii ochi." Al-Nushayrī precizează că această formulare este relatată de la Anas ibn Mālik la Ibn ʿAdī, al-Kāmil (6/291), și al-Khaṭīb, Tārīkh Baghdād (3/418). Este un hadith munkar, dintre relatările de respins ale lui Muḥammad ibn Muḥammad ibn Marzūq al-Bāhilī. Ibn ʿAdī a spus: „N-am văzut de la acest Ibn Marzūq ceva mai de respins decât aceste două hadithuri — acesta și altul despre post. El prezintă o slăbiciune în relatare, iar tatăl său, Muḥammad ibn Marzūq, este demn de încredere." Vezi Tahdhīb al-Kamāl (16/385).

slăbiciunea cunoașterii, aceasta nici nu este adusă în minte și lipsește din inimă în multe sau în cele mai multe clipe, pentru că inima se îndeletnicește cu opusul ei, iar la acestea se adaugă cerințele firii, biruința poftelor, stăpânirea dorinței, ademenirile sufletului și amăgirea lui Șeitan, simțământul că făgăduința întârzie, speranța unui trai îndelungat, somnul nepăsării, dragostea pentru viața de aici, îngăduințele căutate prin interpretări și înrădăcinarea în obiceiuri, atunci nimeni nu mai ține credința decât Cel care ține cerurile și pământul să nu se clatine.

Din această pricină, oamenii se deosebesc în credință, până când ea ajunge la cea mai mică, cea mai mică greutate a unui grăunte în inimă.

Toate aceste cauze se întorc la slăbiciunea înțelegerii limpezi și a răbdării.

De aceea, Allah Preaslăvitul i-a lăudat pe oamenii răbdării și ai certitudinii și i-a făcut călăuze în religie:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

Am făcut dintre ei călăuze care îndrumau după porunca Noastră, când au răbdat și erau încredințați de semnele Noastre.

Coran, 32:24

Buna părere despre Allah și împlinirea faptelor

S-a lămurit deosebirea dintre buna părere și amăgire: dacă buna părere îndeamnă la faptă, o încurajează și îl duce pe om spre ea, este corectă. Dacă îl cheamă la lipsa faptei și la cufundarea în păcate, este amăgire.

Buna părere este speranța. Cel a cărui speranță îl îndeamnă la ascultare și îl oprește de la păcat are o speranță corectă. Cel a cărui lipsă de faptă este socotită speranță și a cărui speranță este lipsă de faptă și nepăsare este amăgit.

Dacă un om ar avea un pământ de pe urma căruia speră să primească o recoltă folositoare, dar l-ar neglija, nu l-ar semăna și nu l-ar ara, având totuși buna părere că va primi aceeași recoltă ca omul care a arat, a semănat, a udat și a îngrijit pământul, oamenii l-ar socoti dintre cei mai nesăbuiți dintre nesăbuiți.

La fel ar fi dacă ar avea o părere bună și o speranță puternică că va avea un copil fără împreunare ori că va deveni cel mai învățat om al timpului său fără să caute cunoașterea și fără să se străduiască din plin pentru ea. Tot astfel și celelalte cazuri asemenea.

Așa este și cel care are o părere bună și o speranță puternică de a dobândi treptele înalte și desfătarea statornică, fără ascultare și fără apropiere de Allah Preaînaltul prin împlinirea poruncilor și ferirea de opreliștile Sale. De la Allah vine izbânda!
Allah Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ﴾

Cei care au crezut, cei care au emigrat și au luptat pe calea lui Allah — aceștia nădăjduiesc în îndurarea lui Allah.

Coran, 2:218

Cugetă cum a făcut din împlinirea acestor fapte de ascultare speranța lor! Cei amăgiți spun însă: *„Cei nepăsători, care neglijează drepturile lui Allah, Îi nesocotesc poruncile, îi nedreptățesc pe robii Săi și cutează împotriva celor oprite de El — aceștia nădăjduiesc în îndurarea lui Allah!”*

Taina chestiunii este că speranța și buna părere se află numai împreună cu împlinirea mijloacelor cerute de înțelepciunea lui Allah în Legea Sa, în hotărârea Sa, în răsplata și cinstirea Sa. Robul le împlinește, apoi are o părere bună despre Domnul său și nădăjduiește că nu-l va lăsa numai în seama lor, că le va face să-l ducă la ceea ce îi folosește și că va îndepărta ceea ce li se împotrivește și le anulează efectul.

Speranța și teama în viața credinciosului

Trebuie știut că speranța într-un lucru cere mai multe:

Primul: dragostea pentru ceea ce speră.

Al doilea: teama de a-l pierde.

Al treilea: străduința pentru a-l dobândi, după puteri.

O speranță care nu este însoțită de nimic dintre acestea nu este decât dorință deșartă. Speranța este una, iar dorințele deșarte sunt altceva. Oricine speră se și teme. Călătorul care se află pe drum, dacă se teme să nu piardă ceea ce caută, își grăbește mersul.

În al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī[121], Abū Hurayrah relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

121 Nr. 2450. Al-Bukhārī, al-Tārīkh, 2/111; ʿAbd ibn Ḥumayd, al-Muntakhab, nr. 1460; al-Quḍāʿī, Musnad al-Shihāb, nr. 406; al-Ḥākim, 4/343, nr. 7851, și alții. Prin Yazīd ibn Sinān al-Ruhāwī, de la Bukayr ibn Fayrūz, de la Abū Hurayrah. Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith ḥasan gharīb; nu-l cunoaștem decât din relatarea lui Abū al-Naḍr." Al-Ḥākim: „Acest hadith are un lanț ṣaḥīḥ, iar cei doi nu l-au inclus."
Al-Nushayrī precizează că acest Yazīd ibn Sinān are o memorie slabă și greșește mult. Vezi Tahdhīb al-Kamāl, 32/156–159.
Este relatat și de la Ubayy ibn Kaʿb, la al-Ḥākim, 4/343, nr. 7852, prin ʿAbd Allāh ibn al-Walīd al-ʿAdanī, de la al-Thawrī, de la ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl, de la al-Ṭufayl ibn Ubayy ibn Kaʿb, de la tatăl său: Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Cine se teme pornește la drum noaptea, iar cine pornește la drum noaptea ajunge la popas. Luați aminte, marfa lui Allah este scumpă! Luați aminte, marfa lui Allah este Paradisul! A venit zguduirea, urmată de cea care îi vine în urmă. A venit moartea cu tot ce aduce."
ʿAbd Allāh ibn al-Walīd a fost contrazis în formularea sa. Wakīʿ, Qabīṣah, Saʿīd ibn Sallām al-ʿAṭṭār și ʿAmr ibn Muḥammad al-ʿAnqazī l-au relatat cu toții de la al-Thawrī, prin același lanț, cu formularea „A venit zguduirea…", fără fraza de la „Cine se teme…" până la „Paradisul". Aḥmad, nr. 21241; al-Tirmidhī, nr. 2457; Ismāʿīl al-Qāḍī, Faḍl al-ṣalāh ʿalā al-Nabī ﷺ, nr. 14; al-Bayhaqī, al-Shuʿab, nr. 10095, și alții.
Atenționare: la Abū Nuʿaym, 8/377, și la al-Bayhaqī, al-Shuʿab, nr. 10093, prin Aḥmad ibn Muḥammad ibn ʿAmr Abū ʿAbd Allāh al-Ṣaffār, de la Ibn Abī al-Dunyā, de la Yaḥyā ibn Ismāʿīl al-Wāsiṭī, de la Wakīʿ, de la al-Thawrī, apare un text asemenea formulării lui ʿAbd Allāh ibn al-Walīd al-ʿAdanī, cu adaosul „Cine se teme pornește la drum noaptea…". Abū Jaʿfar ʿAbd Allāh ibn Ismāʿīl al-Hāshimī l-a relatat de la Ibn Abī al-Dunyā, în Qaṣr al-amal, nr. 116, de la Yaḥyā ibn Ismāʿīl al-Wāsiṭī, de la Wakīʿ, fără fraza „Cine se teme pornește la drum noaptea…".
Forma corectă de la Wakīʿ este aceea relatată de imamul Aḥmad ibn Ḥanbal, Abū Kurayb Muḥammad ibn al-ʿAlāʾ, ʿAbd Allāh ibn Hāshim al-ʿAbdī, Abū Maʿshar al-Ḥusayn ibn Muḥammad și alții: cu toții de la Wakīʿ, de la al-Thawrī, prin același lanț, fără fraza menționată. Aḥmad, nr. 21241; al-Ṭabarī, al-Tafsīr, 30/32; Tammām, al-Fawāʾid, al-Rawḍ al-bassām, nr. 1364; Wakīʿ, al-Zuhd, nr. 44.
Al-Nushayrī precizează că nu a găsit o atestare a credibilității lui Yaḥyā ibn Isḥāq al-Wāsiṭī, care era prieten al imamului Aḥmad. Prin urmare, lanțul textului de la „Cine se teme pornește la drum noaptea…" nu este stabilit.

مَن خاف أدلَجَ، ومن أدلج بلغ المنزل. ألا إنّ سلعة الله غالية، ألا إنّ سلعة الله الجنّة

Cine se teme pornește la drum noaptea, iar cine pornește la drum noaptea ajunge la popas. Luați aminte, marfa lui Allah este scumpă! Luați aminte, marfa lui Allah este Paradisul!

După cum Allah Preaslăvitul a legat speranța de oamenii faptelor bune, tot astfel a legat teama de oamenii faptelor. Se înțelege că speranța și teama folositoare sunt cele însoțite de faptă.
Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ﴾

Cei care sunt cuprinși de teamă înaintea Domnului lor, cei care cred în semnele Domnului lor, cei care nu-I asociază nimic Domnului lor și cei care dau ceea ce dau, având inimile temătoare pentru că se vor întoarce la Domnul lor — aceștia se grăbesc la fapte bune și sunt cei dintâi în ele.

Coran, 23:57–61

Allah știe mai bine. De aceea, Abū Nuʿaym a spus: „Gharīb; numai Wakīʿ l-a relatat de la al-Thawrī cu această formulare."

Al-Tirmidhī a relatat în al-Jāmiʿ[122] de la ʿĀʾișah, Allah să fie mulțumit de ea, că a spus: L-am întrebat pe Trimisul lui Allah ﷺ despre acest verset și am zis: «Sunt ei cei care beau vin, săvârșesc adulter și fură?» El a răspuns:

لا يا بنت الصديق، ولكنهم الذين يصومون ويصلّون ويتصدّقون، ويخافون أن لا يُتقبَل منهم. أولئك يسارعون في الخيرات

Nu, fiică a lui al-Ṣiddīq! Ei sunt cei care postesc, împlinesc rugăciunea și dau milostenie, temându-se că nu le vor fi primite. Aceștia se grăbesc spre faptele bune.

Relatarea a fost transmisă și de la Abū Hurayrah.[123]

122 Nr. 3175. Au mai consemnat-o Ibn Mājah (4198), Aḥmad, 6/159 (25263), al-Ṭabarī (18/26), al-Ḥākim, 2/427 (3486), și alții, pe calea lui Mālik ibn Mighwal, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Saʿīd ibn Wahb, de la ʿĀʾișah, care a relatat-o. Al-Ḥākim a spus: „Acesta este un hadith cu lanț autentic, pe care cei doi nu l-au consemnat." Al-Nushayrī precizează: acest lanț este slab din pricina întreruperii de tip irsāl, căci ʿAbd al-Raḥmān ibn Saʿīd nu a întâlnit-o pe ʿĀʾișah, Allah să fie mulțumit de ea. Ibn Abī Ḥātim a spus: „L-am întrebat pe tatăl meu dacă ʿAbd al-Raḥmān ibn Saʿīd ibn Wahb a întâlnit-o pe ʿĀʾișah. El a răspuns: «Nu. Este din Kūfah, iar tatăl său era dintre însoțitorii lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd…»" Vezi al-Marāsīl (456). Layth ibn Abī Sulaym a relatat-o cu multe neconcordanțe: o dată de la Mughīth, de la un bărbat din Mecca, de la ʿĀʾișah; altă dată de la ʿAmrah, de la ʿĀʾișah; altă dată de la al-ʿAwwām ibn Ḥawșab, de la ʿĀʾișah; iar altă dată de la un bărbat, de la ʿĀʾișah. Vezi Tafsīr al-Ṭabarī (18/34), al-Wasīṭ de al-Wāḥidī (3/293) și Abū Yaʿlā (4917). Prin urmare, lanțul ei de la ʿĀʾișah nu este stabilit.

123 Au consemnat-o al-Ṭabarī (18/33) și al-Ṭabarānī în al-Awsaṭ (3965), pe calea lui al-Ḥakam ibn Baṣīr, de la ʿAmr ibn Qays al-Mulāʾī, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Saʿīd ibn Wahb, de la Abū Ḥāzim, de la Abū Hurayrah, care a spus că ʿĀʾișah a întrebat: „Trimis al lui Allah, «cei care dau ceea ce dau, având inimile cuprinse de teamă» sunt cei care greșesc și săvârșesc păcate?" El a răspuns: „Nu, ʿĀʾișah! Ei sunt cei care împlinesc rugăciunea și dau

Allah Preaslăvitul i-a descris pe cei fericiți ca făcând bine și temându-se, iar pe cei nefericiți ca făcând rău și simțindu-se în siguranță. Cine cercetează starea companionilor, Allah să fie mulțumit de ei, îi găsește la cel mai înalt nivel atât în fapte, cât și în teamă. Noi însă am unit lipsurile — ba chiar neglijența — cu sentimentul de siguranță!
Iată-l pe al-Ṣiddīq spunând:

وددتُ أنّي شعرة في جنب عبد مؤمن

Mi-aș dori să fiu un fir de păr pe trupul unui rob credincios.

Aḥmad a consemnat aceste cuvinte de la el.[124]

A mai relatat că el își apuca limba și spunea: „Aceasta m-a adus în locurile pierzării!"[125]

Plângea mult și spunea: „Plângeți! Iar dacă nu plângeți, străduiți-vă să plângeți."[126]

---

milostenie, iar inimile lor sunt cuprinse de teamă." Al-Ṭabarānī a spus: „Numai al-Ḥakam ibn Baṣīr a relatat acest hadith de la ʿAmr ibn Qays." Al-Nushayrī precizează: Cuvintele lui al-Ṭabarānī arată că al-Ḥakam este singurul care a transmis acest hadith. El este ṣadūq, dar există teama să fi greșit. Al-Dāraquṭnī a fost întrebat despre acest hadith și a spus: „…Alții îl relatează de la ʿAbd al-Raḥmān, în formă mursal, de la ʿĀʾișah; aceasta este forma păstrată corect." Aceasta este o judecată potrivit căreia relatarea lui Abū Ḥāzim, de la Abū Hurayrah, de la ʿĀʾișah, nu este păstrată corect și o preferare a căii lui Mālik ibn Mighwal, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Saʿīd, de la ʿĀʾișah, menționată anterior la al-Tirmidhī. Vezi ʿIlal al-Dāraquṭnī (11/193).

124 În al-Zuhd (559). Lanțul are o slăbiciune.

125 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (561), pe calea lui al-Thawrī, de la Zayd ibn Aslam, de la tatăl său, care a spus: „L-am văzut pe Abū Bakr, Allah să fie mulțumit de el, apucându-și limba", apoi a relatat-o. Imamul Mālik, Hișām ibn Saʿd, Ibn ʿAjlān și alții au relatat de la Zayd ibn Aslam, de la tatăl său, că ʿUmar a intrat la Abū Bakr, apoi au menționat-o.
Au consemnat-o Mālik în al-Muwaṭṭaʾ (2825), ʿAbd Allāh ibn Aḥmad în adăugirile la al-Zuhd (579) și alții. Lanțul este autentic. Vezi ʿIlal al-Dāraquṭnī (1/159–161). Qays ibn Abī Ḥāzim a relatat-o și el de la Abū Bakr, dar această cale are un defect. Vezi ʿIlal al-imām Aḥmad (5319).

126 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (558).

Când se ridica pentru rugăciune, era ca un băț, de teama lui Allah Cel Atotputernic și Măreț.[127]

I s-a adus o pasăre. A întors-o pe o parte și pe alta, apoi a spus: „Niciun vânat nu este prins și niciun copac nu este tăiat decât din pricina neglijării preamăririi lui Allah."[128]

Când se afla pe patul morții, i-a spus lui ʿĀʾișah: „Fiica mea, din averea musulmanilor am primit această mantie, acest vas de muls și acest rob. Du-le fără întârziere la Ibn al-Khaṭṭāb."[129]

A spus: „Pe Allah, mi-aș fi dorit să fi fost acest copac, care este mâncat și tăiat!"[130] Qatādah a spus: „Mi-a ajuns vestea că Abū Bakr a zis: «Mi-aș dori să fiu o plantă verde pe care o mănâncă animalele.»"[131]

Iar ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a recitat sura al-Ṭūr până a ajuns la:

﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ﴾

Cu adevărat, pedeapsa Domnului tău se va abate negreșit!
Coran, 52:7

Atunci a plâns atât de mult, încât s-a îmbolnăvit și oamenii au venit să-l viziteze.[132]

---

127 Au consemnat-o ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf (2/264), Ibn Naṣr în Taʿẓīm qadr al-ṣalāh (144) și alții. Mujāhid nu l-a prins în viață pe Abū Bakr al-Ṣiddīq.

128 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (566).

129 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (567).

130 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (580).

131 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (582).

132 Al-Nushayrī arată că nu a găsit această relatare. Totuși, Ibn Abī al-Dunyā a consemnat în al-Riqqah wa-l-bukāʾ (100), pe calea lui al-Ṣaʿbī, că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a auzit un om recitând: „Cu adevărat, pedeapsa Domnului tău se va abate negreșit! Nimeni nu o poate respinge" [al-Ṭūr, 52:7–8]. A început să plângă, iar plânsul i s-a întețit, apoi a căzut, zbătându-se. Când i s-a vorbit despre aceasta, a spus: „Lăsați-mă! Am auzit un jurământ adevărat din partea Domnului meu." El precizează: Al-Ṣaʿbī nu l-a prins în viață pe ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb. Relatarea are și un element respins: nu este stabilit despre companioni că ar fi căzut, s-ar fi prăbușit sau ar fi leșinat la auzul Coranului. Aceasta s-a întâmplat rar la cei de după ei și s-a înmulțit la cei

Pe când era pe moarte, i-a spus fiului său: „Vai ție, pune-mi obrazul pe pământ! Poate că El Se va îndura de mine." Apoi a zis de trei ori: „Vai mie dacă nu mă iartă!" După aceea a murit.[133]

În lectura sa obișnuită din timpul nopții, ajungea la câte un verset care îl făcea să se înece în plâns. Rămânea apoi zile întregi acasă, iar oamenii îl vizitau, crezându-l bolnav.[134]

Pe fața lui, Allah să fie mulțumit de el, erau două dâre negre de la plâns.[135]

Ibn ʿAbbās i-a spus: „Prin tine Allah a întemeiat cetăți, a adus cuceriri și a făcut cutare și cutare." El a răspuns: „Mi-aș dori să scap fără răsplată și fără povara vreunui păcat."[136]

Iar ʿUthmān ibn ʿAffān, Allah să fie mulțumit de el, când se oprea lângă un mormânt, plângea până i se uda barba.[137]

---

târzii. Starea Profetului ﷺ și a companionilor este mai desăvârșită și mai bună. Șeicul Islamului a atras atenția asupra acestui lucru în repetate rânduri. Vezi, de exemplu, Minhāj al-sunnah (5/356) și Majmūʿ al-fatāwā (11/12–13).

133 Au consemnat-o Abū Dāwūd în al-Zuhd (46) și Ibn Ṣabbah în Tārīkh al-Madīnah (3/918), pe calea lui Juwayriyah, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, cu un text asemănător. Mai are o cale de transmitere. Vezi ʿIlal al-Dāraquṭnī (2/8–9).

134 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (627) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/51). Lanțul are o slăbiciune.

135 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (636), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/51) și alții.

136 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (697), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/52) și Ibn Ṣabbah în Tārīkh al-Madīnah (3/915). Lanțul este autentic.

137 Au consemnat-o al-Tirmidhī (2308), Ibn Mājah (4267), Aḥmad, 1/63–64 (454), al-Ḥākim, 4/366–367 (7942), și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/61). Toți, cu excepția lui Abū Nuʿaym, au adăugat: „I s-a spus: «Pomenești Raiul și Iadul fără să plângi, dar plângi din pricina acestuia?» El a răspuns: «Trimisul lui Allah ﷺ a spus: Mormântul este prima dintre opririle Vieții de Apoi. Dacă omul scapă de el, ceea ce urmează este mai ușor; dacă nu scapă, ceea ce urmează este mai rău.» A mai spus că Trimisul lui Allah ﷺ a zis: «Nu am văzut vreodată o priveliște fără ca mormântul să fie mai înfricoșător decât ea.»"
Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith ḥasan gharīb, pe care nu-l cunoaștem decât din relatarea lui Hiṣām ibn Yūsuf." Al-Ḥākim a spus: „Acesta este un hadith cu lanț autentic, pe care cei doi nu l-au consemnat."

A spus: „Dacă m-aș afla între Rai și Iad, fără să știu spre care dintre ele voi fi trimis, aș alege să fiu cenușă înainte de a afla în care voi ajunge."[138]

Iar ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, plângea și se temea. Se temea îndeosebi de două lucruri: nădejdile lumești îndepărtate și urmarea poftelor. Spunea: „Nădejdile îndepărtate fac să fie uitată Viața de Apoi, iar urmarea poftelor abate de la adevăr. Iată că lumea aceasta s-a întors, îndepărtându-se, iar Viața de Apoi se apropie. Fiecare dintre ele are fii. Fiți dintre fiii Vieții de Apoi și nu dintre fiii acestei lumi! Astăzi sunt fapte, fără socoteală, iar mâine va fi socoteală, fără fapte."[139]

Abū al-Dardāʾ spunea: „Cel mai mult mă tem pentru mine ca, în Ziua Învierii, să mi se spună: «Abū al-Dardāʾ, ai știut; dar cum ai lucrat potrivit celor știute?»"[140]

Mai spunea: „Dacă ați ști ce vă așteaptă după moarte, nu ați mai mânca cu poftă, nu ați mai bea cu poftă și nu ați mai intra într-o casă ca să vă adăpostiți la umbra ei. Ați ieși pe câmp, v-ați lovi piepturile și ați plânge pentru voi înșivă. Mi-aș dori să fiu un copac care este tăiat și apoi mâncat."[141]

Sub ochii lui ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, pielea era asemenea unei

138 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (685) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/60).

139 De la cuvintele „Lumea aceasta s-a întors, îndepărtându-se" până la sfârșit, al-Bukhārī a consemnat relatarea fără întregul lanț, dar cu o formulă categorică, în Cartea înmuierii inimilor, capitolul despre nădejde și prelungirea ei (Al-Iṣlāḥī). Au mai consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (692), Abū Dāwūd în al-Zuhd (113), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/76) și alții. În lanț apare Muhājir al-ʿĀmirī. Este posibil să fie Ibn ʿUmayrah, pe care Ibn Ḥibbān l-a menționat în al-Thiqāt (5/428), sau Ibn Ṣammās, care este de încredere. Vezi al-Jarḥ wa-l-taʿdīl (8/261). (Al-Nushayrī, pentru analiza lanțului.)

140 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (730) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/213).

141 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (730) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/213).

curele de sandală uzate, din pricina lacrimilor.[142]

Abū Dharr spunea: „O, de-aș fi fost un copac care este tăiat! Mi-aș fi dorit să nu fi fost creat."[143]

I s-a oferit sprijin material, dar a spus: „Avem o capră pe care o mulgem, câțiva măgari cu care transportăm, un om eliberat din robie care ne slujește și o mantie în plus. Mă tem de socoteala pentru aceasta."[144]

Într-o noapte, Tamīm al-Dārī a recitat sura al-Jāthiyah. Când a ajuns la versetul:

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾

Oare cei care au săvârșit fapte rele cred că îi vom face asemenea celor care au crezut și au făcut fapte bune, deopotrivă în viața și în moartea lor? Cât de rău judecă!,

Coran, 45:21

a început să-l repete și să plângă până dimineața.[145]

142 Au consemnat-o ʿAbd Allāh ibn Aḥmad în adăugirile la al-Zuhd (783), Ibn Abī ʿĀṣim în al-Āḥād wa-l-mathānī (389), Ibn Abī Ṣaybah în al-Muṣannaf (vol. 7, nr. 35522) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/329). Lanțul este ḥasan.

143 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (787), dar lanțul are o întrerupere. Abū Nuʿaym a consemnat în al-Ḥilyah (1/164) un text asemănător, mai lung. Lanțul acestuia este autentic, dacă ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Laylā a auzit de la Abū Dharr.

144 Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (786) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/163). În lanț apare Abū Ṣuʿbah al-Bakrī, pe care Al-Nushayrī precizează că nu l-a identificat.

145 Au consemnat-o Ibn al-Mubārak în al-Zuhd (31), Wakīʿ în al-Zuhd (150), Abū Dāwūd în al-Zuhd (394) și alții, pe calea lui Masrūq, care a spus: „Un om din Mecca mi-a zis: «Acesta este locul în care fratele tău Tamīm al-Dārī a stat într-o noapte până dimineața — sau până aproape de dimineață —,

Abū ʿUbaydah ibn al-Jarrāḥ a spus: „Mi-aș dori să fiu un berbec, iar familia mea să mă înjunghie, să-mi mănânce carnea și să-mi soarbă zeama.”[146]

Urmărirea tuturor relatărilor din această privință s-ar prelungi mult.

Al-Bukhārī a spus în Ṣaḥīḥ-ul său:[147]

باب خوف المؤمن من أن يحبط عمله وهو لا يشعر. وقال إبراهيم التَّيمي: ما عرضتُ قولي على عملي إلا خشيتُ أن أكون مكذَّبًا . وقال ابن أبي مليكة: أدركتُ ثلاثين من أصحاب النبي- صلى الله عليه وسلم - كلُهم يخاف النفاقَ على نفسه، ما منهم أحد يقول إنه على إيمان جبريل وميكائيل . ويذكر عن الحسن: ما خافه إلا مؤمن، ولا أمِنَه إلا منافق

Capitol despre teama credinciosului ca faptele sale să nu fie zădărnicite fără să-și dea seama. Ibrāhīm al-Taymī a spus: «Ori de câte ori mi-am pus vorbele alături de fapte, m-am temut să nu fiu dezmințit.»[148] Ibn Abī Mulaykah a spus: «Am cunoscut treizeci

repetând un verset din Coran și plângând, făcând plecăciunea și prosternarea cu el.»” Apoi a menționat versetul. Lanțul până la Masrūq este autentic.

146 A consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (1025). Qatādah nu l-a prins în viață pe Abū ʿUbaydah.

147 În Cartea credinței, capitolul 36.

148 Au consemnat-o al-Bukhārī în Tārīkh-ul său (1/335), Aḥmad în al-Zuhd (2215) și alții.
Lanțul este autentic.

dintre companionii Profetului ﷺ și toți se temeau pentru ei înșiși de ipocrizie. Niciunul dintre ei nu spunea că are credința lui Jibrīl și Mīkā'īl.»[149] Se relatează de la al-Ḥasan: «Numai un credincios se teme de ea și numai un ipocrit se simte în siguranță față de ea.»[150]

ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb îi spunea lui Ḥudhayfah: „Te întreb în numele lui Allah: m-a numit Trimisul lui Allah ﷺ printre cei despre care ți-a vorbit?" Se referea la ipocriți. El răspundea: „Nu; iar după tine nu voi mai da o asemenea mărturie de nevinovăție pentru nimeni."[151]

L-am auzit pe șeicul nostru, Allah să aibă milă de el,[152] spunând: „Nu voia să spună că nu-l declar nevinovat de ipocrizie pe nimeni altcineva. Înțelesul era: nu-mi deschid această cale, încât fiecăruia care mă întreabă: «M-a numit Trimisul lui Allah ﷺ printre cei despre care ți-a vorbit?» să-i dau o mărturie de nevinovăție."

Eu spun: Apropiate de aceasta sunt cuvintele Profetului ﷺ către cel care i-a cerut să se roage pentru el ca să fie dintre cei șaptezeci de mii care intră în Rai fără socoteală: „ʿUkāșah ți-a luat-o înainte în această privință."[153] Nu a vrut să spună că numai ʿUkāșah era mai îndreptățit la aceasta decât ceilalți companioni.

---

149 Au consemnat-o al-Bukhārī în Tārīkh-ul său (5/137) și Ibn Abī Khaythamah în Tārīkh-ul său (651).
Lanțul este ḥasan. Vezi Fatḥ al-bārī de Ibn Rajab (1/179) și Taghlīq al-taʿlīq (2/52).

150 Au consemnat-o imamul Aḥmad în al-Īmān (Fatḥ al-bārī de Ibn Rajab, 1/180) și al-Firyābī în al-Munāfiqīn (87). Ibn Rajab a spus: „Aceasta este o relatare cunoscută de la al-Ḥasan, autentică de la el."

151 Al-Haythamī a menționat-o în Majmaʿ al-zawā'id (3/42) și a spus: „A relatat-o al-Bazzār, iar transmițătorii ei sunt de încredere."
Ibn Ḥajar a spus: „Lanțul ei este autentic." Vezi Mukhtaṣar zawā'id al-Bazzār (590) și Tafsīr al-Ṭabarī (ediția Șākir, 14/443).

152 Șeicul Islamului, Ibn Taymiyyah.

153 Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea înmuierii inimilor, capitolul „Șaptezeci de mii intră în Rai fără socoteală" (6542), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre dovada că grupuri de musulmani intră în Rai fără socoteală și fără pedeapsă (216), din relatarea lui Abū Hurayrah.

Însă, dacă s-ar fi rugat pentru el, s-ar fi ridicat încă unul și încă unul, iar calea aceasta s-ar fi deschis. Poate că s-ar fi ridicat și cineva care nu merita să fie dintre ei. De aceea, abținerea era mai potrivită. Allah știe cel mai bine.

2 Urmările păcatelor

Să revenim la ceea ce spuneam despre leacul bolii care, dacă persistă, strică atât viața lumească a robului, cât și Viața lui de Apoi.

Trebuie să se știe că păcatele vatămă negreșit și că vătămarea lor asupra inimilor este asemenea vătămării otrăvurilor asupra trupurilor, potrivit feluritelor lor grade de nocivitate. Există oare vreun rău sau vreo boală în lumea aceasta și în Viața de Apoi care să nu aibă drept cauză păcatele și neascultarea?

Ce i-a scos pe cei doi părinți din Rai, sălașul desfătării, al bunăstării, al încântării și al bucuriei, spre sălașul durerilor, al tristeților și al nenorocirilor? Ce l-a scos pe Iblīs din împărăția cerului, l-a izgonit, l-a blestemat și i-a schimonosit înfățișarea și lăuntrul, astfel încât chipul său a devenit cel mai urât și mai hidos, iar lăuntrul său, și mai urât și mai hidos decât chipul? Apropierea i-a fost înlocuită cu îndepărtarea, mila cu blestemul, frumusețea cu urâțenia, Raiul cu Focul învăpăiat, credința cu necredința, iar prietenia cu Ocrotitorul Cel Vrednic de Laudă cu cea mai mare dușmănie și împotrivire. Glasul preamăririi, al declarării sfințeniei și al mărturisirii unicității lui Allah i-a fost înlocuit cu glasul necredinței, al asocierii, al minciunii, al falsității și al vorbelor obscene, iar veșmântul credinței cu veșmântul necredinței, al stricăciunii și al nesupunerii. A ajuns cu totul disprețuit înaintea lui Allah și a căzut deplin din bunăvoința Lui. Mânia Domnului Preaînalt s-a abătut asupra lui și l-a prăbușit; El l-a urât cu cea mai mare ură și l-a dus la pieire. A ajuns un călăuzitor spre desfrâu pentru orice nelegiuit și răufăcător, mulțumindu-se cu acest rol după acea închinare și acea întâietate. O, Allah, la Tine căutăm adăpost de împotrivirea față de porunca Ta și de săvârșirea celor oprite de Tine!

Ce i-a înecat pe toți locuitorii pământului, până când apa s-a ridicat deasupra vârfurilor munților?

Ce a dezlănțuit asupra neamului ʿĀd vântul nimicitor, până i-a aruncat morți pe fața pământului, ca niște trunchiuri de palmier goale pe dinăuntru? El a nimicit tot ce a întâlnit din locuințele, ogoarele, semănăturile și animalele lor, până au devenit o pildă pentru neamuri până în Ziua Învierii.

Ce a trimis asupra neamului Thamūd strigătul care le-a sfâșiat inimile în piepturi, încât au murit cu toții, până la ultimul?

Ce a ridicat cetățile neamului lui Lūț atât de sus, încât îngerii au auzit lătratul câinilor lor, apoi le-a răsturnat peste ei, punând partea de sus în locul celei de jos și nimicindu-i pe toți? După aceea a făcut să plouă asupra lor cu pietre din cer, adunând împotriva lor pedepse pe care nu le-a adunat împotriva niciunui alt neam. Cei asemenea lor vor avea parte de pedepse asemănătoare; iar acestea nu sunt departe de cei nedrepți!

Ce a trimis asupra neamului lui Șuʿayb norul pedepsei, asemenea unor umbrare, iar când a ajuns deasupra capetelor lor a plouat asupra lor cu foc învăpăiat?

Ce i-a înecat în mare pe Faraon și pe oamenii săi, după care sufletele lor au fost duse în Gheena: trupurile pentru înec, iar sufletele pentru ardere?

Ce a făcut ca pământul să-l înghită pe Qārūn, împreună cu locuința, averea și familia sa?

Ce a nimicit generațiile de după Nūḥ prin felurite pedepse, distrugându-le cu desăvârșire?

Ce a nimicit prin strigăt neamul omului pomenit în sura Yā Sīn, până s-au stins cu toții?

Ce a trimis împotriva fiilor lui Isrā'īl un neam cu mare putere de luptă, care a străbătut locuințele, a ucis bărbații, a luat în robie copiii și femeile, a ars casele și a jefuit averile? Apoi l-a trimis împotriva lor a doua oară, iar aceștia au nimicit tot ce le-a stat în putere și au distrus cu desăvârșire tot ce au biruit?

Ce a dezlănțuit asupra lor felurite pedepse: când uciderea, robia și pustiirea ținuturilor, când nedreptatea regilor, când prefacerea lor în maimuțe și porci? La urmă, Domnul, Binecuvântat și Preaînalt, a jurat

﴿لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ﴾

că va trimite împotriva lor, până în Ziua Învierii, pe cineva care să-i supună celei mai rele pedepse.

Coran, 7:167

Imamul Aḥmad a spus:[154] Ne-a relatat al-Walīd ibn Muslim, de la Ṣafwān ibn ʿAmr, căruia i-a relatat ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr ibn Nufayr, de la tatăl său, care a spus: „Când a fost cucerit Ciprul, locuitorii lui au fost despărțiți unii de alții și plângeau unii după alții. L-am văzut pe Abū al-Dardāʾ stând singur și plângând. I-am spus: «Abū al-Dardāʾ, ce te face să plângi într-o zi în care Allah a dat putere Islamului și adepților lui?» El a răspuns: «Vai ție, Jubayr! Cât de puțin înseamnă făpturile înaintea lui Allah Cel Atotputernic și Măreț când Îi nesocotesc porunca! Era un neam biruitor, puternic, care avea stăpânirea. Au părăsit porunca lui Allah și au ajuns în starea pe care o vezi!»”

ʿAlī ibn al-Jaʿd a spus:[155] Ne-a înștiințat Ṣuʿbah, de la ʿAmr ibn Murrah, care a spus: L-am auzit pe Abū al-Bakhtarī spunând: Mi-a spus cineva care l-a auzit pe Profet ﷺ zicând:

لن يَهْلِكَ الناسُ حتى يُعذِروا من أنفسهم

Oamenii nu vor fi nimiciți până când, prin propriile fapte, nu vor îndreptăți pedepsirea lor.

154 În al-Zuhd (762). Au mai consemnat-o Saʿīd ibn Manṣūr în Sunan (2660), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (2), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/216–217) și, prescurtat, Ibn ʿAsākir în Tārīkh Dimaşq (47/186), pe calea lui Khālid ibn Maʿdān și a lui ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr ibn Nufayr, de la tatăl acestuia, care a relatat-o. Lanțul este autentic.

155 În Musnad-ul său (132). Au mai consemnat-o Abū Dāwūd (4347), Aḥmad, 4/260 (18289), și alții. Lanțul este autentic.

În Musnad-ul lui Aḥmad,[156] din relatarea lui Umm Salamah, se spune: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ zicând:

إذا ظهرت المعاصي في أمتي عمّهم الله بعذابٍ من عنده

Când păcatele vor deveni vădite în comunitatea mea, Allah îi va cuprinde pe toți cu o pedeapsă de la El.

156 6/304 (26596). A mai consemnat-o al-Ṭabarānī în al-Kabīr, 23/325–326 (747), pe calea lui Layth ibn Abī Sulaym, de la ʿAlqamah ibn Marthad, de la al-Maʿrūr ibn Suwayd, de la Umm Salamah, care a relatat-o. Layth are o slăbiciune a memoriei.
Sālim ibn Ṭalḥah și Zubayd au relatat de la Jāmiʿ ibn Abī Rāșid, de la Umm Mubașșir, de la Umm Salamah, un text asemănător. L-au consemnat al-Ṭabarānī în al-Kabīr, 3/377 (891), și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (10/218). Al-Nushayrī precizează: Jāmiʿ nu a auzit-o de la Umm Mubașșir; între ei sunt doi oameni. Al-Thawrī a relatat de la Jāmiʿ ibn Abī Rāșid, de la Mundhir al-Thawrī, de la al-Ḥasan ibn Muḥammad ibn ʿAlī, de la o femeie eliberată din robie a Trimisului lui Allah ﷺ, care a spus: „Profetul ﷺ a intrat la ʿĀ'ișah — sau la una dintre soțiile Profetului ﷺ —, iar eu mă aflam acolo", apoi a relatat ceva asemănător. A consemnat-o al-Ḥākim, 4/568 (8594).
Ibn ʿUyaynah a relatat-o și el, dar transmisiunile de la el diferă.
Imamul Aḥmad a relatat în al-Musnad, 6/295 (26527), de la Sufyān, de la Jāmiʿ, de la Mundhir, de la Ḥasan ibn Muḥammad, de la soția acestuia, de la ʿĀ'ișah, un text asemănător. Yazīd ibn Hārūn a relatat de la Șarīk, de la Jāmiʿ, de la Mundhir, de la al-Ḥasan ibn Muḥammad, care a spus: „Mi-a relatat o femeie dintre anșāri — ea trăiește și astăzi; dacă vrei, te duc la ea." Mundhir a răspuns: „Nu, relatează-mi tu!" Ea a zis: „Am intrat la Umm Salamah, iar Trimisul lui Allah ﷺ a intrat la ea, părând mâniat. M-am acoperit cu mâneca veșmântului meu…", apoi a relatat un text asemănător. Al-Nushayrī precizează: Această cale pare să fie cea mai corectă, căci Șarīk a păstrat cu precizie lanțul, arătând ceea ce au omis Sālim ibn Ṭalḥah și Zubayd în relatarea de la Jāmiʿ. A arătat că această Umm Mubașșir era o femeie dintre anșāri, companioană, că Ḥasan ibn Muḥammad ibn ʿAlī a auzit de la ea acest hadith și că el face parte dintre relatările lui Umm Salamah. Memoria lui Șarīk s-a tulburat după ce a devenit judecător, dar Yazīd ibn Hārūn l-a auzit înainte de numirea sa. Prin urmare, lanțul este autentic. Allah știe cel mai bine.
Vezi al-Kawākib al-nayyirāt (254) și ediția critică a al-Musnad (40/161–162).

Am întrebat: *„Trimis al lui Allah, oare nu vor fi atunci printre ei și oameni drepți?”* El a răspuns: *„Ba da.”* Ea a întrebat: *„Ce se va întâmpla cu aceștia?”* El a spus:

يصيبهم ما أصاب الناس، ثم يصيرون إلى مغفرة من الله ورضوان

Îi va atinge ceea ce îi atinge pe ceilalți oameni, apoi vor ajunge la iertarea lui Allah și la mulțumirea Lui.

Printre relatările mursal ale lui al-Ḥasan de la Profet ﷺ se află:

لا تزال هذه الأمة تحت يد الله وفي كنَفه، ما لم يُمالِئْ قرّاؤها أمراءَها، وما لم يُزَكِّ صلحاؤها فجّارَها، وما لم يُهِنْ خيارَها شِرارُها. فإذا هم فعلوا ذلك رفع الله يده عنهم، ثم سلّط عليهم جبابرتهم، فساموهم سوء العذاب، ثم ضربهم الله بالفاقة والفقر

Această comunitate va rămâne sub mâna lui Allah și sub ocrotirea Lui câtă vreme recitatorii ei nu se vor înțelege cu conducătorii ei în săvârșirea răului, oamenii ei drepți nu-i vor declara virtuoși pe cei nelegiuiți, iar cei răi nu-i vor umili pe cei buni. Când vor face acestea, Allah Își va retrage mâna de la ei, apoi îi va da pe mâna tiranilor lor, care îi vor supune celei mai rele pedepse. Apoi Allah îi va lovi cu lipsuri și sărăcie.[157]

În al-Musnad, (vezi nota 17, p. 12) din relatarea lui Thawbān, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

إنّ الرجل لَيُحْرَم الرزقَ بالذنب يصيبه

Omul este lipsit de mijloacele de trai din pricina păcatului pe care îl săvârșește.

Tot acolo,[158] de la el se relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

157 Au consemnat-o Ibn al-Mubārak în al-Zuhd (821), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (4) și Abū ʿAmr al-Dānī în al-Sunan al-wāridah fī al-fitan wa-ghawāʾilihā (331). Lanțul până la al-Ḥasan este slab.

158 Al-Musnad, 5/278 (22397). Au mai consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (5), al-Ṭabarānī (1452) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/182), pe

يوشك أن تتداعى عليكم الأمم من كل أفق، كما تَداعَى الأَكَلةُ على قَصْعتها

Este aproape vremea când neamurile se vor chema unele pe altele împotriva voastră, din toate zările, așa cum se cheamă mesenii în jurul vasului cu mâncare.

Am întrebat: *„Trimis al lui Allah, va fi aceasta din pricina numărului nostru mic de atunci?"* El a răspuns:

أنتم يومئذ كثير، ولكنكم غثاء كغثاء السيل. تُنزَع المهابةُ من قلوب عدوّكم، ويُجعل في قلوبكم الوَهْنُ

Atunci veți fi mulți, dar veți fi ca spuma purtată de puhoi. Teama de voi va fi smulsă din inimile dușmanilor voștri, iar în inimile voastre va fi pus al-wahn.

---

calea lui al-Mubārak ibn Faḍālah, de la Marzūq al-Ṣāmī, de la Abū Asmāʾ al-Raḥabī, de la Thawbān, care a relatat-o. Lanțul este acceptabil, având în vedere starea lui al-Mubārak și a lui Marzūq. Al-Mubārak a declarat explicit că a auzit relatarea.

Ṣāliḥ ibn Rustum Abū ʿAbd al-Salām a relatat-o de la Thawbān. Au consemnat-o Abū Dāwūd (4297), al-Rūyānī în Musnad (654), al-Ṭabarānī în Musnad al-Ṣāmiyyīn (600) și alții. Ṣāliḥ ibn Rustum este necunoscut și, în plus, nu a auzit de la Thawbān, căci al-Bukhārī a judecat relatarea lui de la Makḥūl ca întreruptă. Vezi al-Tārīkh al-kabīr (4/279) și Tahdhīb al-kamāl (13/47).

ʿAmr ibn ʿUbayd al-ʿAbṣamī a relatat-o de la Ḥudhayfah, oprindu-se la acesta. Au consemnat-o al-Ṭayālisī în Musnad (1085) și alții. Al-Nushayrī precizează: Acest ʿAmr ibn ʿUbayd este din Ṣām și nu este bine cunoscut. Ibn Ḥibbān l-a menționat în al-Thiqāt (5/179).

Ei au întrebat: *„Ce este al-wahn?”* El a răspuns:

حبّ الحياة، وكراهة الموت

Iubirea vieții și ura față de moarte.

În al-Musnad, (vezi nota 71, p. 59) din relatarea lui Anas, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

لمّا عُرِجَ بي مررت بقوم لهم أظفار من نحاس يخمِشون وجوههم وصدورهم. فقلتُ: من هؤلاء يا جبريل؟

Când am fost ridicat la cer, am trecut pe lângă niște oameni cu unghii de aramă, cu care își zgâriau fețele și piepturile. Am întrebat: «Cine sunt aceștia, Ǧibrīl?»

El a răspuns: «Aceștia sunt cei care mănâncă din carnea oamenilor și le atacă onoarea.»

În al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī,[159] din relatarea lui Abū Hurayrah, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

يخرج في آخر الزمان قوم يختِلون الدنيا بالدين ، ويلبسون للناس مُسُوكَ الضأن من اللين، ألسنتهم أحلى من السكّر ، وقلوبهم قلوب الذئاب. يقول الله عز وجل: أبي يغترّون؟ وعليّ يجترئون؟ فبي حلفتُ، لأبعثنّ على أولئك منهم فتنةً تدَعُ الحليمَ فيهم حيرانًا

La sfârșitul vremurilor vor apărea oameni care urmăresc prin viclenie câștigul lumesc folosindu-se de religie.[160] Vor îmbrăca în fața oamenilor, piei de oaie, pentru a părea blânzi. Limbile lor vor fi mai dulci decât zahărul, dar inimile lor vor fi inimi de lupi. Allah Cel Atotputernic și Măreț spune: «Oare cu privire la Mine se

159 Nr. 2404. Au mai consemnat-o Ibn al-Mubārak în al-Zuhd (50), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (7), Hannād în al-Zuhd (860), al-Baghawī în Ṣarḥ al-sunnah, 14/394 (4199), și alții, pe calea lui Yaḥyā ibn ʿUbayd Allāh, de la tatăl său, de la Abū Hurayrah, care a relatat-o. Al-Baghawī a spus: „Acest hadith nu este cunoscut decât pe această cale, iar Ṣuʿbah l-a criticat pe Yaḥyā ibn ʿUbayd Allāh." Al-Nushayrī precizează: Al-Ḥākim a spus: „A relatat de la tatăl său, de la Abū Hurayrah, o culegere ale cărei relatări sunt în cea mai mare parte respinse..." Ibn Ḥajar a spus în al-Taqrīb: „Abandonat în transmitere. Al-Ḥākim l-a acuzat în termeni foarte aspri de născocire." Vezi Tahdhīb al-kamāl (31/450–453).
Al-Nushayrī precizează: Ceva asemănător a fost transmis drept cuvinte ale lui Nawf al-Bikālī, care citea cărțile anterioare. El a spus: „Găsesc în Cartea revelată a lui Allah descrierea unor oameni din această comunitate: oameni care caută lumea aceasta prin religie, limbile lor..." A consemnat-o al-Ṭabarī în al-Tafsīr (2/313–314), iar lanțul este ḥasan. Consultă Sunan Saʿīd ibn Manṣūr [al-Tafsīr] (3/830–836).

160 Adică urmăresc lumea aceasta prin faptele Vieții de Apoi. Al-Nihāyah (2/9).

amăgesc și împotriva Mea îndrăznesc? Pe Mine Însumi jur că voi trimite asupra acelora dintre ei o încercare care-l va lăsa pe cel cumpătat dintre ei nedumerit!»

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat,[161] din relatarea lui Jaʿfar ibn Muḥammad, de la tatăl său, de la bunicul său, că ʿAlī a spus: „Va veni peste oameni o vreme când nu va mai rămâne din Islam decât numele, iar din Coran decât scrisul. Moscheile lor vor fi atunci pline de oameni, dar pustii de călăuzire. Învățații lor vor fi cei mai răi de sub bolta cerului. De la ei a pornit tulburarea și la ei se va întoarce."

161 În al-ʿUqūbāt (8). A mai consemnat-o Ibn Baṭṭah în Ibṭāl al-ḥiyal (1), pe calea lui Muḥammad ibn ʿAbd al-Malik al-Daqīqī, de la Yazīd ibn Hārūn, de la ʿAbd Allāh ibn Dukayn, de la Jaʿfar ibn Muḥammad, de la tatăl său, de la bunicul său, de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, care a relatat-o.
Al-Nushayrī precizează: Relatările de la Yazīd ibn Hārūn diferă. Muḥammad ibn Yaḥyā al-Azdī a relatat-o de la Yazīd cu același lanț, atribuind-o Profetului. Au consemnat-o Ibn ʿAdī în al-Kāmil (4/228) și al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (1764).
Saʿīd ibn Sulaymān Saʿdawayh a relatat-o de la ʿAbd Allāh ibn Dukayn cu același lanț, atribuind-o Profetului. A consemnat-o al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (1763). Bișr ibn al-Walīd a relatat-o de la ʿAbd Allāh ibn Dukayn cu același lanț, oprind-o la companion. Au consemnat-o Abū ʿAmr al-Dānī în al-Sunan al-wāridah fī al-fitan wa-ghawāʾilihā (236), Ibn ʿAdī (4/228) și al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (1764).
Al-Nushayrī precizează: Oscilația între atribuirea Profetului și oprirea la companion provine, probabil, de la ʿAbd Allāh ibn Dukayn al-Kūfī. Deși Aḥmad și, într-o relatare, Ibn Maʿīn l-au considerat de încredere, mai mulți l-au declarat slab. Abū Ḥātim al-Rāzī a spus chiar: „Relatările lui sunt respinse; este slab în transmitere. A relatat de la Jaʿfar ibn Muḥammad mai multe relatări respinse."
Al-Nushayrī precizează: Acest hadith pare să facă parte dintre relatările sale respinse, din pricina neconcordanței lui în transmitere. În plus, și forma oprită la companion este întreruptă, după cum a spus al-Bayhaqī, căci ʿAlī ibn al-Ḥusayn nu a auzit de la bunicul său ʿAlī.
O parte a lui a fost relatată pe o altă cale de la ʿAlī, la al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (1765), însă nici aceasta nu este stabilită. Al-Bayhaqī a spus: „Aceasta este o relatare oprită la companion, al cărei lanț până la Șarīk este necunoscut."

A mai consemnat,[162] din relatarea lui Simāk ibn Ḥarb, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, de la tatăl său, care a spus: „Când adulterul și camăta se răspândesc într-o localitate, Allah Cel Atotputernic și Măreț îngăduie nimicirea ei."

Printre relatările mursal ale lui al-Ḥasan se află: „Când oamenii își vor arăta cunoașterea, dar vor neglija faptele, își vor arăta iubire prin vorbe, dar se vor urî în inimi și vor rupe legăturile de rudenie, Allah Cel Atotputernic și Măreț îi va blestema atunci, îi va asurzi și le va orbi vederea."[163]

162 În al-ʿUqūbāt (9). A mai consemnat-o al-Ṭabarī în Tafsīr (15/107), pe calea lui Abū al-Aḥwaṣ Sallām ibn Sulaym, de la Simāk ibn Ḥarb, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, de la tatăl său, care a relatat-o. Al-Nushayrī precizează: În ediția tipărită a Tafsīr-ului lui al-Ṭabarī nu apare expresia „de la tatăl său".
Relatările de la Simāk diferă. Unii au relatat de la Simāk, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, un text asemănător, atribuit Profetului. L-a consemnat al-Ḥākim, 2/43 (2261), și a spus: „Cu lanț autentic." Alții au relatat de la Simāk, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, atribuindu-l Profetului. L-a consemnat al-Ṭabarānī (1/178). Al-Nushayrī precizează: Există o divergență cu privire la faptul că ʿAbd al-Raḥmān a auzit de la tatăl său, Ibn Masʿūd. A mai fost transmis pe o altă cale, de la al-Aʿmaș, de la Abū Sufyān, de la Abū ʿAbd al-Raḥmān, de la ʿAbd Allāh, care a spus: „Niciodată nu a fost nimicit un neam care primise profeția până când nu s-au răspândit printre ei camăta și adulterul." L-au consemnat Abū ʿAmr al-Dānī în al-Sunan al-wāridah fī al-fitan wa-ghawāʾilihā (321) și al-Ṭabarānī, 10/201–202 (10329). Lanțul este autentic dacă se confirmă că Abū ʿAbd al-Raḥmān al-Sulamī a auzit de la Ibn Masʿūd.
Vezi Jāmiʿ al-taḥṣīl (347).

163 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (10). Este o relatare mursal cu lanț slab.

În Sunan Ibn Mājah,[164] din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, se spune: Mă aflam la Trimisul lui Allah ﷺ ca unul dintre zece emigranți.
Trimisul lui Allah ﷺ și-a întors fața spre noi și a spus:

يا معشر المهاجرين، خمسُ خصال وأعوذ بالله أن تدركوهنّ: ما ظهرت الفاحشة في قوم حتى أعلنوا بها إلاّ ابْتُلُوا بالطواعين والأوجاع التي لم تكن في أسلافهم الذين مضوا. ولا نقص قومٌ المكيالَ والميزانَ إلا ابتلُوا بالسنين وشدة المؤنة وجور السلطان. وما منع قوم زكاةَ أموالهم إلا مُنِعوا القَطْرَ من السماء، فلولا البهائم لم يُمطَروا. ولا خفر قوم العهد إلا سلّط الله عليهم عدوَّهم من غيرهم، فأخذوا

164 Nr. 4019. A mai consemnat-o Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (8/333–334), pe calea lui Khālid ibn Yazīd ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la tatăl său, de la ʿAṭāʾ, de la Ibn ʿUmar, care a relatat-o. Acest Khālid ibn Yazīd este foarte slab. Vezi Tahdhīb al-kamāl (8/198–199).
Farwah ibn Qays și Ḥafṣ ibn Ghaylān au relatat de la ʿAṭāʾ, care a spus: „Eram cu ʿAbd Allāh ibn ʿUmar", apoi a relatat-o, însoțită de o întâmplare. Au consemnat-o al-Ḥākim, 4/583 (8623), și Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (11). Al-Ḥākim a autentificat-o, iar al-Dhahabī nu l-a contrazis. Al-Nushayrī precizează: Mai mulți l-au considerat de încredere pe Ḥafṣ ibn Ghaylān al-Dimaṣqī, iar unii l-au declarat slab. Aici se afirmă explicit că ʿAṭāʾ a auzit de la Ibn ʿUmar, ceea ce ʿAlī ibn al-Madīnī neagă. Allah știe cel mai bine. Vezi Tahdhīb al-kamāl (7/71–73) și Jāmiʿ al-taḥṣīl (520).

بعض ما في أيديهم. وما لم تعمل أئمّتُهم بما أنزل الله في
كتابه إلا جعل الله بأسَهم بينهم

O, voi, emigranți! Sunt cinci lucruri — și caut adăpost la Allah să nu le ajungeți: desfrâul nu se răspândește într-un neam, până când oamenii îl săvârșesc pe față, fără ca ei să fie încercați cu ciume și boli care nu se aflau printre înaintașii lor. Niciun neam nu micșorează măsura și cântarul fără să fie încercat cu ani de secetă, greutatea traiului și nedreptatea conducătorului. Niciun neam nu refuză să dea zakāh din averile sale fără să-i fie oprită ploaia din cer; dacă nu ar fi animalele, nu ar primi deloc ploaie. Niciun neam nu încalcă legământul fără ca Allah să dea putere asupra lui unui dușman din afara sa, care îi ia o parte din ce are. Iar dacă imamii lor nu lucrează potrivit celor pogorâte de Allah în Cartea Sa, Allah face ca puterea lor de luptă să se întoarcă unii împotriva altora.

În al-Musnad și în colecțiile Sunan,[165] din relatarea lui ʿAmr ibn Murrah, de la Sālim ibn Abī al-Jaʿd, de la Abū ʿUbaydah, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

إنّ من كان قبلكم كان إذا عمل العامل فيهم بالخطيئة جاءه الناهي تعذيرًا ، فإذا كان الغدُ جالَسَه وواكَلَه وشارَبه، كأنه لم يره على خطيئةٍ بالأمس. فلما رأى الله عَزَّ وَجَلَّ ذلك منهم ضرَبَ بقلوب بعضهم على بعض، ثم لعنهم على لسان نبيهم داود وعيسى بن مريم. ذلك بما عصوا، وكانوا يعتدون. والذي نفس محمَّد بيده، لتأمرُنَّ بالمعروف، ولتنهونَّ عن المنكر، ولتأخذُنّ على يد السفيه، ولتأطُرُنّه على الحق أطرًا، أو ليضربَنّ الله بقلوب بعضكم على بعض، ثم ليلعنَنَّكم كما لعنَهم

165 Au consemnat-o Abū Dāwūd (4337), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (12) și al-Ṭabarānī (10, nr. 10267, 10268), pe calea lui ʿAmr ibn Murrah, de la Sālim al-Afṭas, de la Abū ʿUbaydah, de la Ibn Masʿūd, care a relatat-o. Mai mulți au relatat de la ʿAlī ibn Badhīmah, de la Abū ʿUbaydah, de la Ibn Masʿūd. Au consemnat-o Aḥmad, 1/391 (3713), al-Tirmidhī (3047), care a spus: „Acesta este un hadith ḥasan gharīb", Ibn Mājah (4006) și Abū Dāwūd (4336).
Lanțul hadithului este întrerupt. Abū ʿUbaydah nu a auzit nimic de la tatăl său. Vezi ediția critică a al-Musnad (6/251–252).

La cei de dinaintea voastră, când cineva săvârșea un păcat, cel care îl oprea de la rău venea la el cu o mustrare slabă. A doua zi însă stătea alături de el, mânca și bea cu el, ca și cum nu l-ar fi văzut săvârșind un păcat în ziua de dinainte. Când Allah Cel Atotputernic și Măreț a văzut aceasta la ei, a făcut inimile lor asemenea unele altora, apoi i-a blestemat prin glasul profetului lor Dāwūd și al lui ʿĪsā, fiul lui Maryam. Aceasta pentru că s-au răzvrătit și au încălcat hotarele. Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul lui Muḥammad, veți porunci negreșit binele, veți opri negreșit răul, îl veți prinde de mână pe cel nechibzuit și îl veți aduce cu hotărâre la adevăr! Altfel, Allah va face inimile voastre asemenea unele altora și apoi vă va blestema așa cum i-a blestemat pe ei.

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat[166] de la Ibrāhīm ibn ʿAmr al-Ṣanʿānī, care a spus: Allah i-a revelat lui Yūṣaʿ ibn Nūn: „Voi nimici dintre oamenii tăi patruzeci de mii dintre cei buni și șaizeci de mii dintre cei răi.” El a întrebat: „Doamne, cu cei răi se înțelege, dar ce au făcut cei buni?” El a răspuns: „Nu s-au mâniat pentru mânia Mea și mâncau și beau împreună cu ei.”

Abū ʿUmar ibn ʿAbd al-Barr a consemnat de la Abū Hizzān,[167] care a spus: Allah Cel Atotputernic și Măreț a trimis doi îngeri într-o localitate, poruncindu-le: „Nimiciți-o împreună cu cei din ea!” Ei au găsit acolo un om care stătea și se ruga într-o moschee. Au spus: „Doamne, în ea este robul Tău cutare, care se roagă.” Allah Cel Atotputernic și Măreț a zis: „Nimiciți-o și nimiciți-l

166 În al-ʿUqūbāt (13) și în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (71); a mai consemnat-o ʿAbd al-Ghanī al-Maqdisī în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (43). Lanțul până la Ibrāhīm ibn ʿAmr are o slăbiciune, iar relatarea face parte dintre istorisirile oamenilor Cărții.

167 Au consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (14) și în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (69), Ibn Waḍḍāḥ în al-Bidaʿ wa-l-nahy ʿanhā (286) și al-Maqdisī în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (42). Lanțul până la Abū Hizzān are o slăbiciune. Un text asemănător a fost relatat de la Jābir, atribuit Profetului, dar nu este autentic. Vezi Majmaʿ al-zawāʾid (7/270).

împreună cu ea, căci fața lui nu s-a încruntat niciodată de mânie pentru Mine."

Al-Ḥumaydī a consemnat de la Sufyān ibn ʿUyaynah, care a spus: Mi-a relatat Sufyān ibn Saʿīd, de la Misʿar, că unui înger i s-a poruncit să facă pământul să înghită o localitate. El a spus: „Doamne, în ea se află cutare închinător." Allah Cel Atotputernic și Măreț i-a revelat: „Începe cu el, căci fața lui nu s-a încruntat de mânie pentru Mine nici măcar o clipă."[168]

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat[169] de la Wahb ibn Munabbih, care a spus: Când Dāwūd a săvârșit greșeala, a zis: „Doamne, iartă-mă!" El a răspuns: „Te-am iertat și am pus rușinea ei asupra fiilor lui Isrāʾīl." A întrebat: „Doamne, cum, când Tu ești Judecătorul Drept, Care nu nedreptățește pe nimeni? Eu săvârșesc greșeala, iar rușinea ei cade asupra altuia?" I s-a revelat: „Când ai săvârșit greșeala, ei nu s-au grăbit să te mustre."

168 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (16) și în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (70). Lanțul până la Misʿar ibn Kidām este ḥasan.

169 În al-ʿUqūbāt (15), al-Riqqah wa-l-bukāʾ (387) și al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (72); a mai consemnat-o al-Maqdisī în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (76). (Al-Nushayrī.)
Cele mai multe istorisiri și relatări privitoare la greșeala lui Dāwūd fac parte dintre minciunile evreilor. (Al-Iṣlāḥī.)

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat[170] de la Anas ibn Mālik că el a intrat la ʿĀʾișah împreună cu un alt bărbat. Acesta i-a spus: „Mamă a credincioșilor, vorbește-ne despre cutremur!" Ea a răspuns: „Când oamenii își îngăduie adulterul, beau vin și cântă la instrumente, Allah Cel Atotputernic și Măreț, în cerul Său, Se mânie pentru încălcarea celor oprite și îi spune pământului: «Cutremură-te cu ei!» Dacă se căiesc și încetează, se oprește; altfel, îl prăbușește asupra lor." El a întrebat: „Mamă a credincioșilor, este o pedeapsă pentru ei?" Ea a răspuns: „Este o povață și o milă pentru credincioși, dar o pedeapsă pilduitoare, un chin și o mânie asupra necredincioșilor." Anas a spus: „După cuvintele Trimisului lui Allah ﷺ, nu am auzit nicio relatare de care să mă fi bucurat mai mult decât de aceasta."

170 În al-ʿUqūbāt (17), pe calea lui Muḥammad ibn Nāṣiḥ, de la Baqiyyah ibn al-Walīd, de la Yazīd ibn ʿAbd Allāh al-Juhanī, căruia i-a relatat Abū al-ʿAlāʾ, de la Anas, care a relatat-o. A mai consemnat-o Nuʿaym ibn Ḥammād în al-Fitan (420), iar pe calea lui al-Ḥākim în al-Mustadrak, 4/561–562 (8575), de la Baqiyyah, de la Yazīd ibn ʿAbd Allāh al-Juhanī, de la Abū al-ʿĀliyah, de la Anas, cu un adaos. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith este autentic potrivit condițiilor lui Muslim, iar cei doi nu l-au consemnat." Al-Dhahabī l-a contrazis spunând: „Dimpotrivă, îl socotesc născocit și pus pe seama lui Anas. Nuʿaym transmite într-o măsură extremă relatări respinse, deși al-Bukhārī a relatat de la el."
Al-Nushayrī precizează: Calea lui Ibn Abī al-Dunyā pare mai apropiată de cea corectă, căci Nuʿaym este criticat și există teama să fi greșit. Cât despre relatare, după cum a spus al-Dhahabī, o socotește născocită și pusă pe seama lui Anas, căci Baqiyyah ascunde în transmitere intermediari abandonați și necunoscuți, iar aici nu a declarat explicit că a auzit. În plus, despre Yazīd ibn ʿAbd Allāh, al-Dhahabī a spus: „Relatarea lui nu este autentică", apoi a menționat o relatare de la Ibn ʿUmar. Acest Abū al-ʿAlāʾ ar putea fi Yazīd ibn Dirham: al-Fallās l-a considerat de încredere, Ibn Maʿīn a spus că nu valorează nimic în transmitere, iar Ibn Ḥibbān a spus în al-Thiqāt că greșește mult. Ar putea fi și Mūsā Abū al-ʿAlāʾ, de la care relatează Ḥammād ibn Salamah. Al-Ḥusaynī a spus: „Nu-l cunosc." Este posibil să fie un necunoscut. Vezi Lisān al-mīzān, 8/492, 500 (8553, 8576).

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat[171] într-o relatare mursal că pământul s-a cutremurat pe vremea Trimisului lui Allah ﷺ. El și-a pus mâna pe el, apoi a spus:

اسكني فإنّه لم يأنِ لكِ بعدُ

Liniștește-te, căci încă nu ți-a venit vremea!

Apoi s-a întors spre companionii săi și a zis:

إنّ ربكم يستعتبكم فأعْتِبوه

Domnul vostru vă cere să-I dobândiți mulțumirea; dobândiți-I-o!

După aceea, pământul s-a cutremurat cu oamenii pe vremea lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb. El a spus: *„Oameni, acest cutremur nu s-a petrecut decât din pricina unui lucru nou pe care l-ați săvârșit. Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu, dacă se repetă, nu voi mai locui niciodată alături de voi aici!"*

În Manāqib ʿUmar de Ibn Abī al-Dunyā[172] se relatează că pământul s-a cutremurat pe vremea lui ʿUmar. El l-a lovit cu mâna și a spus: Ce ai? Ce ai? Dacă ar fi Învierea, și-ar spune veștile.

---

171 În al-ʿUqūbāt (18). Este o relatare mursal, după cum au spus autorul și al-Suyūṭī. A fost relatată și de la Ṣahr ibn Ḥawṣab, în formă mursal și prescurtată, la Ibn Abī Ṣaybah, 2/222 (8334). Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus: „Aceasta este o relatare mursal slabă." Ibn ʿAbd al-Barr a spus: „Nu s-a transmis pe nicio cale autentică de la Profet ﷺ că a avut loc un cutremur în vremea sa și nici nu este autentică vreo sunnah a sa în această privință. Prima asemenea întâmplare a fost pe vremea lui ʿUmar..."
Vezi al-Talkhīṣ al-ḥabīr (2/94), Kaṣf al-ṣalṣalah (44) și al-Istidhkār (2/418).

172 Al-Suyūṭī a citat-o și el în Kaṣf al-ṣalṣalah din Manāqib ʿUmar de Ibn Abī al-Dunyā. (Al-Iṣlāḥī.) A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (19). Lanțul este foarte slab. În el apare Saʿd ibn Ṭarīf al-Iskāf, abandonat în transmiterea hadithului. (Al-Nushayrī, pentru analiza lanțului.)

L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ zicând:

إذا كان يوم القيامة فليس فيها ذراع ولا شبر إلا وهو ينطق

În Ziua Învierii, nu va rămâne pe el niciun cot și nicio șchioapă care să nu vorbească.

Imamul Aḥmad a consemnat[173] de la Șafiyyah, care a spus: „Medina s-a cutremurat pe vremea lui ʿUmar. El a zis: «Oameni, ce este aceasta? Cât de repede ați săvârșit lucruri noi! Dacă se repetă, nu voi mai locui alături de voi aici.»”

Kaʿb a spus: „Pământul se cutremură când se săvârșesc păcate pe el; tremură de teama Domnului, slăvită fie măreția Lui, ca El să nu privească spre el.”[174]

ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz le-a scris țînuturilor: Așadar, acest cutremur este un lucru prin care Allah Cel Atotputernic și Măreț îi mustră pe robi. Le-am scris țînuturilor să iasă în cutare zi, din cutare lună.
Cine are ceva să dea milostenie din acel lucru, căci Allah Cel Atotputernic și Măreț spune:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى﴾

A izbutit cel care s-a curățit, a pomenit numele Domnului său și s-a rugat.

Coran, 87:14–15

Spuneți precum a spus Ādam:

173 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit relatarea la Aḥmad. Au consemnat-o Nuʿaym ibn Ḥammād în al-Fitan (421), Ibn Abī Șaybah, 2/222 (8335), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (20), al-Bayhaqī în al-Kubrā (3/342) și alții. Lanțul este autentic.

174 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (21).

﴿رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

Doamne al nostru, ne-am nedreptățit pe noi înșine! Dacă nu ne ierți și nu Te înduri de noi, vom fi dintre cei pierduți.

Coran, 7:23

Spuneți precum a spus Nūḥ:

﴿وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

Dacă nu mă ierți și nu Te înduri de mine, voi fi dintre cei pierduți.

Coran, 11:47

Și spuneți precum a spus Yūnus:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

Nu există alt dumnezeu în afară de Tine! Slavă Ție! Eu am fost dintre cei nedrepți.[175]

Coran, 21:87

175 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (23). Lanțul este autentic.

Imamul Aḥmad a spus:[176] Ne-a relatat Aswad ibn ʿĀmir, de la Abū Bakr, de la al-Aʿmaș, de la ʿAṭāʾ ibn Abī Rabāḥ, de la Ibn ʿUmar, care a spus: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ zicând:

176 În al-Musnad, 2/28 (4825). A mai consemnat-o al-Ṭabarānī în al-Kabīr, 13/432 (13583).
Al-Nushayrī precizează: ʿAṭāʾ nu a auzit de la Ibn ʿUmar. Ibn al-Madīnī a spus: „L-a văzut pe Abū Saʿīd al-Khudrī făcând ocolul Casei și l-a văzut pe ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, dar nu a auzit de la niciunul dintre ei…" Jāmiʿ al-taḥṣīl (520). În plus, există temerea privitoare la transmiterea singulară a lui Abū Bakr ibn ʿAyyāș de la al-Aʿmaș, căci are relatări neobișnuite de la el. Mai mulți au relatat de la Isḥāq Abū ʿAbd al-Raḥmān, de la ʿAṭāʾ al-Khurāsānī, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, cu un adaos. Au consemnat-o Abū Dāwūd (3462), al-Dūlābī în al-Kunā (2/65), al-Ṭabarī în al-Tahdhīb (Musnad ʿUmar, 181) și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (5/208–209), care a spus: „Neobișnuit din relatarea lui ʿAṭāʾ de la Nāfiʿ; numai Ḥaywah a transmis-o de la Isḥāq." Al-Nushayrī precizează: Yaḥyā ibn Ayyūb îl urmează pe Ḥaywah în relatarea de la al-Ṭabarī.
Ibn al-Qayyim a spus în Ḥāșiyat Tahdhīb al-sunan: „Acestea sunt două lanțuri ḥasan, care se întăresc reciproc. Transmițătorii primului lanț sunt imami cunoscuți. Singura temere este ca al-Aʿmaș să nu fi auzit-o de la ʿAṭāʾ ori ca ʿAṭāʾ să nu fi auzit-o de la Ibn ʿUmar. Al doilea lanț arată că hadithul are o bază păstrată de la Ibn ʿUmar. ʿAṭāʾ al-Khurāsānī este de încredere și cunoscut, la fel și Ḥaywah. Cât despre Isḥāq Abū ʿAbd al-Raḥmān, el este un șeic de la care au relatat imami ai egiptenilor, precum Ḥaywah, al-Layth, Yaḥyā ibn Ayyūb și alții."
Al-Nushayrī precizează: Hadithul mai are și alte transmisiuni. Faḍālah ibn Ḥușayn l-a relatat de la Ayyūb, de la Nāfiʿ, cu același lanț, dar aceasta este o relatare respinsă și foarte slabă, care nu poate servi la întărire. Al-Bukhārī și Abū Ḥātim au spus: „Are neconcordanțe în transmiterea hadithului."
După ce i-a menționat hadithul „Niciodată nu i s-a oferit Trimisului lui Allah ﷺ un parfum fără să-l primească", Ibn ʿAdī a spus: „Nimeni în afară de Faḍālah nu relatează aceasta de la Muḥammad ibn ʿAmr despre parfum. El era negustor de parfumuri și a fost acuzat în privința acestui hadith, cu acest lanț anume, că urmărea să-și vândă parfumul." Al-Sājī a spus: „Este sincer în relatare, dar are o slăbiciune și transmite relatări respinse." Vezi al-Kāmil (6/21) și Lisān al-mīzān (6/330–331).
Layth ibn Abī Sulaym l-a relatat de la ʿAbd al-Malik ibn Abī Sulaymān, de la ʿAṭāʾ, de la Ibn ʿUmar. L-au consemnat al-Ṭabarānī, 13/433 (13585), și al-Ṭabarī în al-Tahdhīb (180).
Al-Nushayrī precizează: Layth a avut relatări amestecate și o memorie slabă. În acest hadith a transmis neconcordant. Vezi Musnad al-Rūyānī (1422), Tahdhīb al-Ṭabarī (181) — unde eroarea provine de la Jarīr —,

إذا ضنّ الناس بالدينار والدرهم، وتبايعوا بالعِينة، واتّبعوا أذنابَ البقر، وتركوا الجهاد في سبيل الله = أنزل الله بهم بلاءً، فلا يرفعه حتّى يراجعوا دينَهم

Când oamenii se zgârcesc cu dinarul și dirhamul, fac între ei tranzacții de tip ʿīnah, urmează cozile vacilor și părăsesc jihād-ul pe calea lui Allah, Allah trimite asupra lor o încercare pe care nu o ridică până nu se întorc la religia lor.

Abū Dāwūd l-a relatat cu un lanț ḥasan.

---

al-ʿUqūbāt de Ibn Abī al-Dunyā (317), al-Ḥilyah de Abū Nuʿaym (3/319) și altele.

Abū Janāb Yaḥyā ibn Abī Ḥayyah al-Kalbī a relatat de la Ṣahr ibn Ḥawṣab, de la Ibn ʿUmar, un text asemănător. L-a consemnat Aḥmad (5007). Acesta nu este autentic, căci Abū Janāb are o memorie slabă și ascunde intermediari în transmitere, iar aici nu a declarat explicit că a auzit. În plus, memoria lui Ṣahr este criticată și nu pare să fi auzit de la Ibn ʿUmar, căci el era din Ṣām, iar Ibn ʿUmar din Medina. Formularea relatată la Aḥmad, că ar fi spus „L-am auzit pe Ibn ʿUmar", este o eroare. Allah știe cel mai bine.

Ghassān ibn Bardhīn a relatat: Mi-a spus Rāṣid Abū Muḥammad al-Ḥimmānī că Ibn ʿUmar a spus, apoi a relatat hadithul.

L-a consemnat Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (24). Al-Nushayrī precizează: Lanțul este întrerupt. Este puțin probabil ca Rāṣid să fi auzit de la Ibn ʿUmar, căci el era din Baṣrah, iar Ibn ʿUmar din Medina. În plus, cele mai multe relatări ale lui Rāṣid sunt de la urmașii companionilor. Al-Bukhārī a menționat că l-a văzut pe Anas ibn Mālik. Vezi Tahdhīb al-kamāl (19/16–17).

Ibn al-Qaṭṭān a autentificat hadithul în Bayān al-wahm (5/295–296). Șeicul Islamului a apreciat drept bune cele două lanțuri ale lui Aḥmad și Abū Dāwūd (29/35), iar autorul l-a considerat ḥasan. Ibn ʿAbd al-Hādī a spus: „Transmițătorii lanțului său sunt cei ai colecțiilor Ṣaḥīḥ." Ibn Ḥajar a spus: „După părerea mea, lanțul hadithului [calea lui al-Aʿmaš] pe care l-a autentificat Ibn al-Qaṭṭān are un defect." Vezi al-Talkhīṣ al-ḥabīr (3/21). Al-Albānī l-a autentificat în al-Silsilah al-ṣaḥīḥah (1/15–17), luând împreună căile sale de transmitere.

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat,[177] din relatarea lui Ibn ʿUmar, care a spus: Am prins o vreme când niciunul dintre noi nu se socotea mai îndreptățit la dinarul și dirhamul său decât fratele său musulman.
L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ zicând:

إذا ضنّ الناس بالدينار والدرهم، وتبايعوا بالعِينة، وتركوا الجهاد، وأخذوا أذنابَ البقر = أنزل الله عليهم من السماء بلاءً، فلا يرفعه عنهم حتّى يراجعوا دينهم

Când oamenii se zgârcesc cu dinarul și dirhamul, fac între ei tranzacții de tip ʿīnah, părăsesc jihād-ul și se țin de cozile vacilor, Allah trimite asupra lor din cer o încercare pe care nu o ridică până nu se întorc la religia lor.

Al-Ḥasan a spus: „Pe Allah, tulburarea nu este decât o pedeapsă de la Allah Cel Atotputernic și Măreț asupra oamenilor."[178]

Unul dintre profeții fiilor lui Isrāʾīl a privit ce le făcea Bukht Naṣṣar și a spus: „Din pricina celor agonisite de mâinile noastre, ai dat putere asupra noastră cuiva care nu Te cunoaște și nu se îndură de noi."[179]

Bukht Naṣṣar l-a întrebat pe Dāniyāl: „Ce mi-a dat putere asupra neamului tău?" El a răspuns: „Mărimea păcatului tău și

177 În al-ʿUqūbāt (24), pe calea lui Rāșid Abū Muḥammad al-Ḥimmānī, care a spus că Ibn ʿUmar a zis, apoi a relatat hadithul.

Vezi analiza căilor de transmitere ale relatării despre tranzacțiile de tip ʿīnah 140

178 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (25). Lanțul este autentic.

179 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (28), de la ʿAbd Allāh ibn Abī al-Hudhayl. A menționat acolo că cel care a rostit cuvintele era profetul Dāniyāl.

faptul că neamul meu s-a nedreptățit pe sine."[180]

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat,[181] din relatarea lui ʿAmmār ibn Yāsir și a lui Ḥudhayfah, de la Profet ﷺ:

إن الله عَزَّ وَجَلَّ إذا أراد بالعباد نِقمةً أمات الأطفالَ، وأعقم أرحام النساء، فتنزل النقمة، وليس فيهم مرحوم

Când Allah Cel Atotputernic și Măreț voiește să-i pedepsească pe robi, face să moară copiii și să devină sterpe pântecele femeilor. Astfel, pedeapsa se abate, fără să mai fie printre ei cineva de care să se aibă milă.

A mai consemnat[182] de la Mālik ibn Dīnār, care a spus: „Am citit în Înțelepciune: Allah Cel Atotputernic și Măreț spune: «Eu sunt Allah, Stăpânul regilor. Inimile regilor sunt în mâna Mea. Îi fac pe regi să arate milă celui care Mă ascultă și să-l pedepsească pe cel care nu Mă ascultă. Nu vă ocupați deci cu ocărârea regilor, ci căiți-vă înaintea Mea și îi voi face să se înduplece față de voi.»"

Printre relatările mursal ale lui al-Ḥasan se află: „Când Allah voiește binele unui neam, încredințează conducerea lui oamenilor

180 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (29), tot de la ʿAbd Allāh ibn Abī al-Hudhayl.

181 În al-ʿUqūbāt (26). Au mai consemnat-o al-Daylamī în al-Firdaws, 1/245 (951), și al-Ṣīrāzī în al-Alqāb, după cum se arată în Kanz al-ʿummāl, 3/170 (6011), de la ʿAbd al-Raḥīm ibn ʿAbbād al-Maʿwalī, căruia i-a relatat Rajāʾ ibn Ḥurayth al-Bāhilī, de la Khāzim ibn Jabalah ibn Abī Naḍrah al-ʿAbdī, de la Ḍirār ibn Murrah, de la ʿAbd Allāh ibn Abī al-Hudhayl, de la ʿAmmār ibn Yāsir și Ḥudhayfah, care au relatat-o.
Al-Nushayrī precizează că nu i-a identificat pe ʿAbd al-Raḥīm și Rajāʾ. Cât despre Khāzim ibn Jabalah, el a relatat de la mai mulți și mai mulți au relatat de la el. Însă, dacă este cel menționat în Lisān al-mīzān, 3/313 (2849), care relatează de la Khārijah ibn Muṣʿab, atunci Muḥammad ibn Makhlad al-Dūrī a spus despre el: „Hadithurile lui nu se scriu." Prin urmare, lanțul acestui hadith nu este stabilit.

182 În al-ʿUqūbāt (30). Lanțul are o slăbiciune.

săi cumpătați, iar averea sa publică oamenilor săi generoși. Când voiește răul unui neam, încredințează conducerea lui celor nechibzuiți, iar averea sa publică celor zgârciți."[183]

Imamul Aḥmad[184] și alții au consemnat de la Qatādah: Mūsā a spus: „Doamne, Tu ești în cer, iar noi suntem pe pământ. Care este semnul mâniei Tale și care este semnul mulțumirii Tale?" El a răspuns: „Când îi pun în fruntea voastră pe cei mai buni dintre voi, acesta este unul dintre semnele mulțumirii Mele față de voi. Iar când îi pun în fruntea voastră pe cei mai răi dintre voi, acesta este semnul mâniei Mele față de voi."

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat[185] de la al-Fuḍayl ibn ʿIyāḍ, care a spus: „Allah i-a revelat unuia dintre profeți: «Când cel care Mă cunoaște nu Mă ascultă, dau putere asupra lui celui care nu Mă cunoaște.»"

A mai consemnat,[186] din relatarea lui Ibn ʿUmar, care o atribuie Profetului:

والذي نفسي بيده، لا تقوم الساعة حتى يبعث الله أمراءَ كَذَبَةً، ووزراء فجرةً، وأعوانًا خونَةً، وعُرَفاء ظلمة، وقُرّاء فَسَقَةً. سيماهم سيما الرهبان ، وقلوبهم أنتن من الجِيَف.

183 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (31) și în al-Ḥilm (75).

184 În al-Zuhd; face parte dintre adăugirile fiului său ʿAbd Allāh (1582). Au mai consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (32), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (6/290) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh Dimașq (61/145). Lanțul este slab.

185 În al-ʿUqūbāt (33). A mai consemnat-o al-Șajarī în al-Amālī (2/256).

186 În al-ʿUqūbāt (34). A mai consemnat-o al-Șajarī în al-Amālī (2/264), pe calea lui Kawthar ibn Ḥakīm, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, care a relatat-o. Al-Nushayrī precizează: În lanț se află Kawthar ibn Ḥakīm. Imamul Aḥmad a spus: „Hadithurile lui Kawthar sunt neadevărate; el nu valorează nimic în transmitere." Al-Bukhārī a spus: „Kawthar, de la Nāfiʿ, are relatări respinse." Al-Nasāʾī a spus: „Abandonat în transmiterea hadithului." Ibn ʿAdī a spus: „...Cele mai multe dintre relatările sale nu sunt păstrate corect." Al-Kāmil (6/76–78).

أهواؤهم مختلفة، فيتيح الله لهم فتنةً غبراءَ مظلمةً، فيتَهاوكون فيها. والذي نفس محمَّد بيده، لَيُنْقَضَنّ الإِسلام عروةً عروةً، حتى لا يقال: الله الله. لَتأمرُنَّ بالمعروف، ولَتنهوُنَّ عن المنكر، أو لَيسلّطَنّ اللهُ عليكم شِراركم فليَسومُنّكم سوء العذاب. ثم يدعو خيارُكم، فلا يستجاب لهم. لتأمرُنّ بالمعروف، ولتنهوُنّ عن المنكر، أو ليبعثَنَّ الله عليكم من لا يرحم صغيركم، ولا يوقّر كبيركم

Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu, Ceasul nu va veni până când Allah nu va trimite conducători mincinoși, miniștri nelegiuiți, ajutoare trădătoare, căpetenii nedrepte și recitatori stricați. Înfățișarea lor va fi asemenea celei a călugărilor, dar inimile lor vor fi mai urât mirositoare decât stârvurile. Poftele lor vor fi felurite, iar Allah va aduce asupra lor o tulburare întunecată și prăfuită, în care se vor prăbuși și se vor zbate. Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul lui Muḥammad, Islamul va fi desfăcut legătură cu legătură, până când nu se va mai spune: «Allah, Allah!» Veți porunci negreșit binele și veți opri negreșit răul; altfel, Allah va da putere asupra voastră celor mai răi dintre voi, care vă vor supune celei mai rele pedepse. Apoi cei buni dintre voi vor face rugi, dar nu li se va răspunde. Veți porunci negreșit binele și veți opri negreșit răul; altfel, Allah va trimite împotriva voastră pe cineva care nu se va îndura de cei mici și nu-i va cinsti pe cei vârstnici.

În al-Muʿjam al lui al-Ṭabarānī și în alte lucrări,[187] din relatarea lui Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

ما طفَّفَ قوم كيلًا ولا بخسوا ميزانًا إلا منعهم الله عَزَّ وَجَلَّ القَطْر. وما ظهر في قوم الزنا إلا ظهر فيهم الموت. وما ظهر في قوم الربا إلا سلط الله عليهم الجنون، ولا ظهر في قوم القتلُ -يقتل بعضهم بعضًا- إلا سلط الله عليهم عدوَّهم، ولا ظهر في قوم عملُ قوم لوط إلا ظهر فيهم الخسف. وما ترك قوم الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر إلا لم تُرفع أعمالُهم، ولم يُسمَع دعاؤهم

Niciun neam nu a micșorat măsura și nu a înșelat la cântar fără ca Allah Cel Atotputernic și Măreț să-i oprească ploaia. Adulterul nu s-a răspândit într-un neam fără să se răspândească printre ei moartea. Camăta nu s-a răspândit într-un neam fără ca Allah să dezlănțuie asupra lor nebunia. Uciderea — să se ucidă unii pe alții — nu s-a răspândit într-un neam fără ca Allah să dea putere asupra

187 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit relatarea în cele trei Muʿjam-uri. Totuși, al-Ṭabarānī a consemnat în al-Kabīr, 10/45 (10992), pe calea lui Isḥāq ibn ʿAbd Allāh ibn Kaysān, căruia i-a relatat tatăl său, de la al-Ḍaḥḥāk ibn Muzāḥim, de la Mujāhid și Ṭāwūs, de la Ibn ʿAbbās, un text asemănător. El precizează: Acesta este un hadith respins. Al-Bukhārī a spus în Tārīkh-ul său (5/178), în biografia lui ʿAbd Allāh ibn Kaysān: „Are un fiu [numit] Isḥāq, ale cărui relatări sunt respinse și care nu este dintre oamenii hadithului." Ibn Ḥibbān a spus în al-Thiqāt, în biografia lui ʿAbd Allāh: „Trebuie evitat hadithul său transmis de fiul lui." Vezi Lisān al-mīzān (2/63).

lor dușmanului lor. Fapta neamului lui Lūṭ nu s-a răspândit într-un neam fără să se ivească printre ei prăbușirea pământului. Niciun neam nu a părăsit poruncirea binelui și oprirea răului fără ca faptele sale să nu mai fie înălțate și ruga sa să nu mai fie ascultată.

Ibn Abī al-Dunyā l-a relatat[188] pe calea lui Ibrāhīm ibn al-Aṣʿath, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Zayd, de la tatăl său, de la Saʿīd, cu același lanț.

188 În al-ʿUqūbāt (35). Lanțul este foarte slab. Ibrāhīm ibn al-Aṣʿath este, probabil, slujitorul lui al-Fuḍayl ibn ʿIyāḍ. Întrebat despre un hadith al lui Ibrāhīm ibn al-Aṣʿath, Abū Ḥātim a spus: „Acesta este un hadith neadevărat, născocit. Aveam o părere bună despre Ibrāhīm ibn al-Aṣʿath, dar el a venit cu așa ceva." Al-Nushayrī precizează: El are mai multe relatări respinse. De aceea Ibn Ḥibbān a spus în al-Thiqāt (8/66): „Transmite relatări neobișnuite și singulare, greșește și îi contrazice pe ceilalți." Vezi Lisān al-mīzān (1/245). Zayd ibn al-Ḥawārī al-ʿAmmī al-Baṣrī este, cel puțin, slab. Vezi Tahdhīb al-kamāl (10/58–60) și al-Taqrīb (2131). Al-Nushayrī precizează că nu l-a identificat pe fiul său, ʿAbd al-Raḥmān ibn Zayd. Ceea ce este stabilit în această privință este relatarea lui al-Ḥusayn ibn Wāqid, de la ʿAbd Allāh ibn Buraydah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus: „Niciun neam nu a încălcat legământul fără ca Allah să dea putere asupra lui dușmanului său; desfrâul nu s-a răspândit într-un neam fără ca Allah să-l lovească prin moarte; niciun neam nu a micșorat cântarul fără ca Allah să-l lovească prin ani de secetă; niciun neam nu a refuzat zakāh fără ca Allah să-i oprească ploaia din cer; niciun neam nu a fost nedrept în judecată fără ca puterea de luptă să se întoarcă între ei — cred că a spus — și uciderea." Au consemnat-o al-Bayhaqī în al-Kubrā (3/346–347) și în Ṣuʿab al-īmān, 6/484–485 (3039). Lanțul este autentic. A fost relatată și cu atribuire Profetului, dar aceasta este o eroare. Vezi ʿIlal Ibn Abī Ḥātim, 2/422–423 (2773).

În al-Musnad[189] și în alte lucrări, din relatarea lui ʿUrwah, de la ʿĀ'iṣah, se spune: Trimisul lui Allah ﷺ a intrat la mine răsuflând repede. Am înțeles din chipul său că ceva îl tulburase. Nu a vorbit până când nu a făcut abluțiunea și a ieșit. M-am lipit de peretele odăii.
El a urcat pe amvon, L-a lăudat și L-a preamărit pe Allah, apoi a spus:

أيها الناس إنّ الله عَزَّ وَجَلَّ يقول لكم: مُرُوا بالمعروف
وانهوا عن المنكر، قبل أن تدعوني فلا أجيبَكم،
وتستنصروني فلا أنصرَكم، وتسألوني فلا أعطيَكم

Oameni, Allah Cel Atotputernic și Măreț vă spune: Porunciți binele și opriți răul înainte să Mă chemați și să nu vă răspund, să-Mi cereți ajutorul și să nu vă ajut, să-Mi cereți și să nu vă dau!

Al-ʿUmarī, ascetul,[190] a spus: „Ține de nepăsarea ta față de tine însuți și de îndepărtarea ta de Allah să vezi ceea ce Îl mânie pe Allah, apoi să treci mai departe fără să poruncești binele în acea

189 6/159 (25255). Au mai consemnat-o Ibn Mājah (4004), Isḥāq în Musnad (864), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (36), Ibn Ḥibbān (290), al-Bazzār (3304, 3305, după cum apar în Kaṣf al-astār) și alții, pe calea lui ʿAmr ibn ʿUthmān ibn Hāni', de la ʿĀṣim ibn ʿUmar ibn ʿUthmān, de la ʿUrwah, cu același lanț.
Numai ʿĀṣim a relatat acest hadith de la ʿUrwah. ʿĀṣim este necunoscut, iar transmițătorul de la el, ʿAmr ibn ʿUthmān, nu este nici el bine cunoscut. Numele său a fost inversat în al-Musnad, ca „ʿUthmān ibn ʿAmr". Al-ʿIrāqī și al-Haythamī au declarat hadithul slab. Vezi Majmaʿ al-zawā'id (7/266).

190 Este Abū ʿAbd al-Raḥmān ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-ʿAzīz ibn ʿAbd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb. Au relatat de la el Ibn ʿUyaynah, Ibn al-Mubārak și alții. Spunea adevărul, poruncea binele și nu se temea, în privința lui Allah, de mustrarea nimănui. A murit în anul 184 H. Vezi Siyar aʿlām al-nubalā' (8/373).

privință și fără să oprești răul, de teama cuiva care nu stăpânește nici vătămarea, nici folosul."

A mai spus: „Cine părăsește poruncirea binelui și oprirea răului de teama făpturilor va fi lipsit de ascultarea celorlalți. Chiar de i-ar porunci fiului său ori unuia dintre slujitorii săi, acesta i-ar nesocoti dreptul."[191]

Imamul Aḥmad a consemnat în Musnad-ul său,[192] din relatarea lui Qays ibn Abī Ḥāzim, care a spus: Abū Bakr al-Ṣiddīq, Allah să fie mulțumit de el, a zis: Oameni, voi recitați acest verset, dar îl așezați în afara înțelesului său potrivit:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾

O, voi, cei care ați crezut! Aveți grijă de voi înșivă! Cel rătăcit nu vă va vătăma, dacă sunteți călăuziți.

Coran, 5:105

Eu l-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând: «Când oamenii îl văd pe cel nedrept și nu-l opresc — într-o altă formulare: când văd răul și nu-l schimbă —, este aproape ca Allah să-i cuprindă pe toți cu o pedeapsă de la El.»

191 Au consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (38) și în al-Amr bi-l-maʿrūf wa-l-nahy ʿan al-munkar (14), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (8/284) și al-Maqdisī în al-Amr bi-l-maʿrūf (49). Lanțul este ḥasan.

192 1/2, 7 (1, 16, 29, 30, 35). Au mai consemnat-o Abū Dāwūd (4338), al-Tirmidhī (2168, 3057), Ibn Mājah (4005), Ibn Ḥibbān (304) și alții. Lanțul este autentic. Al-Tirmidhī, Ibn Ḥibbān, al-Nawawī și alții au autentificat hadithul. Există o divergență între atribuirea lui Profetului și oprirea la companion, însă atribuirea Profetului este autentică. Vezi ʿIlal al-Dāraquṭnī (1/249–253).

Al-Awzāʿī a relatat de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, de la Abū Salamah, de la Abū Hurayrah, care a spus că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

إذا أُخفيت الخطيئة لم تضرَّ إلا صاحبَها، وإذا ظهرت فلم تُغيَّر ضرّت العامةَ

Când păcatul este ascuns, nu-l vatămă decât pe cel care îl săvârșește. Când este făcut pe față și nu este schimbat, îi vatămă pe toți.[193]

Imamul Aḥmad a consemnat de la ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb,[194] Allah să fie mulțumit de el: „Este aproape ca localitățile să fie pustiite, deși sunt pline de locuitori." A fost întrebat: „Cum să fie pustiite, deși sunt pline de locuitori?" El a răspuns: „Când

193 Au consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (40) și al-Ṭabarānī în al-Awsaṭ (4770), pe calea lui Marwān ibn Sālim al-Ghifārī, de la al-Awzāʿī, cu același lanț.
Al-Nushayrī precizează: Defectul acestui hadith este Marwān ibn Sālim, care este abandonat și acuzat. Al-Sājī a spus: „Un mincinos care născocește hadithuri." Aici se vede confirmarea acestei judecăți. Ibn al-Mubārak, Bișr ibn Bakr, al-Walīd ibn Muslim, ʿUqbah și alții l-au relatat cu toții de la al-Awzāʿī, de la Bilāl ibn Saʿd, care a rostit aceste cuvinte. Au consemnat-o Ibn al-Mubārak în al-Zuhd (1350), al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (7196), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (5/222), Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (10/490) și alții. Lanțul până la Bilāl ibn Saʿd este autentic.
Un text asemănător este stabilit de la ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz, la Mālik în al-Muwaṭṭaʾ (2836), Nuʿaym în al-Fitan (421) și alții.

194 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (44), pe calea lui Thawr, de la Khālid ibn Maʿdān, care a spus că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a zis, apoi a relatat-o. Acest lanț este întrerupt: Khālid ibn Maʿdān nu l-a prins în viață pe ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb.
Aṣram ibn Ṣāliḥ al-Azdī a relatat de la ʿAbd Allāh ibn Farrūkh că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a spus, apoi a relatat-o. A consemnat-o Abū ʿAmr al-Dānī în al-Sunan al-wāridah fī al-fitan (402). Și acesta este întrerupt: ʿAbd Allāh ibn Farrūkh nu a auzit de la ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb.

nelegiuiții lor se înalță deasupra celor drepți și ipocritul ajunge în fruntea tribului."
Al-Awzāʿī a relatat de la Ḥassān ibn ʿAṭiyyah, de la Profet ﷺ, care a spus:

سيظهر شرار أمتي على خيارها حتى يستخفي المؤمن فيهم كما يستخفي المنافق فينا اليوم

Cei răi din comunitatea mea vor dobândi putere asupra celor buni, până când credinciosul se va ascunde printre ei, așa cum se ascunde astăzi ipocritul printre noi.[195]

Ibn Abī al-Dunyā a consemnat,[196] din relatarea lui Ibn ʿAbbās, care o atribuie Profetului:

يأتي زمان يذوب فيه قلب المؤمن، كما يذوب الملح في الماء

Va veni o vreme când inima credinciosului se va topi așa cum se topește sarea în apă.

195 Au consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (45) și Abū ʿAmr al-Dānī în al-Sunan al-wāridah fī al-fitan (401). Hadithul este muʿḍal, cu mai multe verigi succesive omise. Ḥassān ibn ʿAṭiyyah a murit după anul 120. Un text asemănător a fost relatat de la Jābir, cu atribuire Profetului, dar este neadevărat. Vezi al-Kāmil de Ibn ʿAdī (7/189).

196 În al-ʿUqūbāt (46) și în al-Amr bi-l-maʿrūf (25, 96), pe calea lui Jaʿfar ibn Sulaymān al-Ḍubaʿī, de la Aṣras Abū Ṣaybān, de la ʿAṭāʾ al-Khurāsānī, de la Ibn ʿAbbās, care a relatat-o.
Asad ibn Mūsā a relatat de la Aṣras, de la ʿAṭāʾ al-Khurāsānī, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus, apoi a relatat-o. A consemnat-o Ibn Waḍḍāḥ în al-Bidaʿ wa-l-nahy ʿanhā (273).
Al-Nushayrī precizează: Calea lui Asad pare mai corectă, căci Jaʿfar ibn Sulaymān a exprimat îndoială, spunând: „Cred că de la Ibn ʿAbbās."
Hadithul este muʿḍal, cu lanț slab; Aṣras nu este bine cunoscut.

A fost întrebat: *„Din ce pricină aceasta, Trimis al lui Allah?”* El a răspuns:

مما يرى من المنكر لا يستطيع تغييره

Din pricina răului pe care îl vede și pe care nu îl poate schimba.

Imamul Aḥmad a consemnat,[197] din relatarea lui Jarīr, că Profetul ﷺ a spus:

ما من قوم يُعمَل فيهم بالمعاصي، هم أعزّ وأكثر ممن يعمله، لم يغيروه ، إلا عمّهم الله بعقاب

Orice neam în mijlocul căruia se săvârșesc păcate, iar oamenii lui sunt mai puternici și mai numeroși decât cei care le săvârșesc, fără să schimbe acel rău, va fi cuprins de Allah cu o pedeapsă.

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, (vezi nota 68, p. 56) de la Usāmah ibn Zayd, se relatează: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând:

197 În al-Musnad, 4/364 (19230). Au mai consemnat-o Abū Dāwūd (4339), Ibn Mājah (4009), al-Ṭayālisī (698), al-Ṭabarānī, 2/331–332 (2380–2385), Ibn Ḥibbān (300, 302) și alții, pe căile lui Ṣuʿbah, Isrāʾīl, Yūnus, Maʿmar, Abū al-Aḥwaṣ și ale altora, cu toții de la Abū Isḥāq, de la ʿUbayd Allāh ibn Jarīr, de la tatăl său, Jarīr, care a relatat-o.
Ṣarīk i-a contrazis, relatând de la Abū Isḥāq, de la al-Mundhir ibn Jarīr, de la tatăl său, Jarīr. Au consemnat-o Aḥmad (19192) și al-Ṭabarānī (2379). Relatarea grupului pare mai corectă. În lanțul hadithului este ʿUbayd Allāh ibn Jarīr, pe care Ibn Ḥibbān l-a menționat în al-Thiqāt. Ibn Ḥajar a spus: „Acceptat când este sprijinit de alte căi.” Vezi Tahdhīb al-kamāl (19/17) și al-Taqrīb (4280). Hadithul are mai multe relatări de sprijin, precum hadithul anterior al lui Abū Bakr și altele.

يُجاء بالرجل يوم القيامة، فيلقى في النار، فتندلق أقتابه في النار، فيدور كما يدور الحمار برحاه، فيجتمع عليه أهل النار، فيقولون: أيْ فلان، ما شأنك؟ ألستَ كنت تأمرنا بالمعروف وتنهانا عن المنكر؟ قال: كنت آمركم بالمعروف ولا آتيه، وأنهاكم عن المنكر وآتيه

Omul va fi adus în Ziua Învierii și aruncat în Foc. Măruntaiele i se vor vărsa în Foc și se va învârti asemenea măgarului care învârte piatra morii. Locuitorii Focului se vor aduna în jurul lui și vor spune: «Cutare, ce ai pățit? Nu ne porunceai tu binele și nu ne opreai de la rău?» El va răspunde: «Vă porunceam binele, dar nu-l făceam, și vă opream de la rău, dar îl săvârșeam.»

Imamul Aḥmad a consemnat[198] de la Mālik ibn Dīnār, care a spus: „La un învățat dintre învățații fiilor lui Isrā'īl veneau acasă bărbați și femei. El îi povățuia și le amintea zilele în care Allah Își arătase puterea. Într-o zi l-a văzut pe unul dintre fiii săi făcându-le semne femeilor și a spus: «Mai încet, fiul meu! Mai încet, fiul meu!» Apoi a căzut din pat, măduva spinării i s-a rupt, soția sa a pierdut sarcina și fiii săi au fost uciși. Allah i-a revelat profetului lor: «Spune-i acelui învățat că nu voi mai face să se nască niciodată din urmașii lui un om cu totul devotat adevărului. Mânia ta pentru Mine nu a fost decât să spui: Mai încet, fiul meu! Mai încet, fiul meu!»"

Imamul Aḥmad a consemnat, (vezi nota 97, p. 88) din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

198 În al-Zuhd (524). A mai consemnat-o Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (2/372).

إياكم ومحقراتِ الذنوب، فإنهن يجتمعن على الرجل حتى يهلكنه

Feriți-vă de păcatele socotite neînsemnate, căci ele se adună asupra omului până îl nimicesc!

Trimisul lui Allah ﷺ le-a dat drept pildă niște oameni care au poposit pe un ținut pustiu. Când a venit vremea pregătirii mesei, unul s-a dus și a adus un vreasc, altul a adus un vreasc, până au strâns o grămadă, au aprins focul și au gătit ceea ce au pus pe el.

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī,[199] de la Anas ibn Mālik, se relatează că a spus: „Voi săvârșiți fapte care în ochii voștri sunt mai subțiri decât firul de păr, dar pe care noi, pe vremea Trimisului lui Allah ﷺ, le socoteam dintre cele aducătoare de pierzare."

În cele două Ṣaḥīḥ-uri, (vezi nota 108, p. 96) din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

عُذِّبت امرأة في هِرّة حبَسَتْها حتى ماتت، فدخلت النار. لا هي أطعمتْها، ولا سقَتْها، ولا تركَتْها تأكل من خَشاش الأرض

O femeie a fost pedepsită din pricina unei pisici pe care a ținut-o închisă până a murit; astfel, femeia a intrat în Foc. Nici nu a hrănit-o, nici nu a adăpat-o și nici nu a lăsat-o să mănânce din vietățile pământului.

199 Cartea înmuierii inimilor, capitolul despre ferirea de păcatele socotite neînsemnate (6492).

În al-Ḥilyah de Abū Nuʿaym,[200] se relatează că Ḥudhayfah a fost întrebat: „Într-o singură zi și-au părăsit fiii lui Isrāʾīl religia?" El a răspuns: „Nu. Însă, când li se poruncea ceva, îl părăseau, iar când li se oprea ceva, îl săvârșeau, până s-au dezbrăcat de religia lor așa cum omul se dezbracă de cămașă."

De aici au spus unii dintre înaintași: „Păcatele sunt vestitorul necredinței, așa cum sărutul este vestitorul împreunării, cântatul este vestitorul adulterului, privirea este vestitorul patimii îndrăgostirii, iar boala este vestitorul morții."[201]

Tot în al-Ḥilyah,[202] de la Ibn ʿAbbās, se relatează că a spus: „O, tu, cel care săvârșești păcatul, nu te simți în siguranță față de urmarea lui rea! Ceea ce urmează păcatului este mai grav decât păcatul săvârșit: lipsa ta de rușine față de cei din dreapta și din stânga, în timp ce păcătuiești, este mai gravă decât păcatul. Râsul tău, când nu știi ce va face Allah cu tine, este mai grav decât păcatul. Bucuria ta pentru păcat, când izbutești să-l săvârșești, este mai gravă decât păcatul. Tristețea ta pentru păcat, când îți scapă prilejul de a-l face, este mai gravă decât păcatul. Teama ta de vânt, când mișcă perdeaua ușii în timp ce păcătuiești, fără ca inima ta să se tulbure fiindcă Allah te privește, este mai gravă decât păcatul. Vai ție! Știi care a fost păcatul lui Ayyūb, pentru care Allah l-a încercat cu suferința trupului și cu pierderea averii? Un sărman i-a cerut ajutorul împotriva unui om nedrept, ca să-l apere de el, dar el nu l-a ajutat și nu l-a oprit pe nedrept de la nedreptatea sa. Atunci Allah l-a pus la încercare."

---

200 Al-Ḥilyah (1/279). Lanțul este autentic. Al-Bayhaqī a consemnat în al-Ṣuʿab (6817), cu un lanț ḥasan de la Ḥudhayfah, un text asemănător.

201 În al-Madārij (2/25), autorul a citat de la înaintași: „Păcatele sunt vestitorul necredinței, așa cum febra este vestitorul morții." Sunt cuvintele lui Abū Ḥafṣ al-Naysābūrī (267 H), în Ṭabaqāt al-ṣūfiyyah (116) și al-Ḥilyah (10/244).

202 (1/324), pe calea lui Juwaybir, de la al-Ḍaḥḥāk, de la Ibn ʿAbbās, care a relatat-o. Juwaybir este foarte slab, iar al-Ḍaḥḥāk nu a auzit de la Ibn ʿAbbās.

Imamul Aḥmad a spus:[203] Ne-a relatat al-Walīd, care a zis: L-am auzit pe al-Awzāʿī spunând: L-am auzit pe Bilāl ibn Saʿd[204] zicând: „Nu privi la micimea păcatului, ci privește la Cel pe Care L-ai neascultat!”

Al-Fuḍayl ibn ʿIyāḍ a spus: „Cu cât păcatul este mai mic în ochii tăi, cu atât este mai mare înaintea lui Allah. Și cu cât este mai mare în ochii tăi, cu atât este mai mic înaintea lui Allah.”[205]

Se spune că Allah Preaînalt i-a revelat lui Mūsā: „Mūsā, primul care a murit dintre făpturile Mele este Iblīs, căci nu M-a ascultat. Eu îi socotesc pe cei care nu Mă ascultă printre morți.”[206]

În al-Musnad și în al-Jāmiʿ al lui al-Tirmidhī,[207] din relatarea lui Abū Ṣāliḥ, de la Abū Hurayrah, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis: Când credinciosul păcătuiește, pe inima lui se pune un punct negru. Dacă se căiește, încetează și cere iertare, inima îi este lustruită. Dacă însă adaugă păcate, punctul se mărește până îi acoperă inima.

203 Al-Nushayrī arată că nu a găsit relatarea în al-Zuhd al lui Aḥmad; ea se află în adăugirile lui ʿAbd Allāh la al-Zuhd (2276).
Au mai consemnat-o Ibn al-Mubārak în al-Zuhd (71), al-ʿUqaylī în al-Ḍuʿafāʾ (3/431), al-Fasawī în al-Maʿrifah wa-l-tārīkh (2/405–406), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (5/223), Ibn ʿAsākir în Tārīkh Dimaṣq (10/502), al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6885) și alții. Lanțul este autentic.

204 Este Bilāl ibn Saʿd ibn Tamīm al-Sakūnī Abū ʿAmr al-Dimaṣqī, ascetul și predicatorul. Tatăl său a fost companion. Vezi biografia sa în al-Siyar (5/90).

205 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-Tawbah (64), iar de la el al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6751) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (48/426).

206 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-Tawbah (42), de la Masrūq ibn Sufyān.

207 Au consemnat-o Aḥmad în al-Musnad, 2/297 (7952), al-Tirmidhī (3334), Ibn Mājah (4244), Ibn Ḥibbān (930), al-Ḥākim, 2/562 (3908), și alții. Al-Tirmidhī, Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim și alții au autentificat hadithul.

Aceasta este rugina pe care a pomenit-o Allah Cel Atotputernic și Măreț:

﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

Nicidecum! Ci inimile lor au fost acoperite de rugina celor pe care le agoniseau.
Coran, 83:14

Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith autentic."[208]

Ḥudhayfah a spus: „Când robul păcătuiește, pe inima lui se pune un punct negru, până când inima îi ajunge ca o oaie pestriță."[209]

Imamul Aḥmad a spus:[210] Ne-a relatat Yaʿqūb, de la tatăl său, de la Ṣāliḥ, de la Ibn Ṣihāb, căruia i-a relatat ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, că Trimisul lui Allah ﷺ a zis:

208 În copia lui al-Karūkhī (f. 224 verso): „Ḥasan ṣaḥīḥ". La fel în textul tipărit împreună cu Tuḥfat al-aḥwadhī (9/179).

209 Au consemnat-o Abū Dāwūd în al-Zuhd (285), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/273) și al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6810). Lanțul este autentic. (Al-Nushayrī.) Oaia rabdă' este cea pătată cu roșu și alb ori negru. Dintre capre, rabdă' este cea neagră cu pete roșii. Vezi Lisān al-ʿarab, rădăcina r-b-d.

210 În al-Musnad, 1/458 (4380). Au mai consemnat-o Abū Yaʿlā, 8/438 (5024), și al-Ṣāṣī (869). Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ (13/116): „Transmițătorii ei sunt de încredere, însă este relatată de ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah ibn Masʿūd de la unchiul tatălui său, ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, pe care nu l-a prins în viață…"

أمّا بعد يا معشر قريش، فإنكم أهل لهذا الأمر، ما لم تعصُوا الله. فإذا عصيتموه بعث عليكم من يَلحاكم كما يُلحَى هذا القضيبُ

Aşadar, voi, Qurayş, sunteţi îndreptăţiţi la această conducere câtă vreme nu Îl neascultaţi pe Allah. Dacă Îl neascultaţi, El trimite asupra voastră pe cineva care vă despoaie aşa cum se descojeşte această nuia

— avea o nuia în mână. Apoi a descojit-o şi ea a rămas albă şi lucitoare.

Imamul Aḥmad a consemnat[211] de la Wahb că Domnul Cel Atotputernic și Măreț a spus, printre cele adresate fiilor lui Isrāʾīl: „Când sunt ascultat, sunt mulțumit; când sunt mulțumit, binecuvântez, iar binecuvântarea Mea nu are sfârșit. Când nu sunt ascultat, Mă mânii; când Mă mânii, blestem, iar blestemul Meu ajunge până la a șaptea generație de urmași."

A mai consemnat,[212] de la Wakīʿ, căruia i-a relatat Zakariyyā, de la ʿĀmir, care a spus: ʿĀʾișah i-a scris lui Muʿāwiyah: „Așadar, când robul săvârșește neascultarea față de Allah, omul care îl lăuda ajunge să-l învinuiască."

Abū Nuʿaym a consemnat[213] de la Sālim ibn Abī al-Jaʿd, de la Abū al-Dardāʾ, care a spus: „Omul să se ferească să nu-l blesteme inimile credincioșilor fără ca el să-și dea seama." Apoi a întrebat: „Știi din ce pricină se întâmplă aceasta?" Am răspuns: „Nu." El a spus: „Robul se retrage în singurătate ca să-L neasculte pe Allah, iar Allah pune ura față de el în inimile credincioșilor, fără ca el să-și dea seama."

ʿAbd Allāh ibn Aḥmad a consemnat în cartea al-Zuhd a tatălui

211 În al-Zuhd (289).

212 În al-Zuhd (915). Transmițătorii sunt de încredere, dar Zakariyyā ascunde intermediari în transmitere, iar al-Ṣaʿbī nu a auzit de la ʿĀʾișah, după cum a spus Ibn Maʿīn. ʿAbdah și ʿUbayd Allāh ibn Muʿādh au relatat de la Zakariyyā, de la ʿAbbās ibn Dhurayḥ, de la al-Ṣaʿbī, de la ʿĀʾișah, oprind relatarea la ea. Au consemnat-o Abū Dāwūd în al-Zuhd (337) și al-Khaṭīb în al-Kifāyah (485).
Ibn ʿUyaynah a relatat de la Zakariyyā, de la ʿAbbās ibn Dhurayḥ, de la al-Ṣaʿbī, cu același lanț, atribuind-o Profetului.
A consemnat-o al-Ḥumaydī în Musnad (266).
Hadithul a fost transmis pe alte căi, atât cu atribuire Profetului, cât și cu oprire la companion. La criticii hadithului, el se oprește la ʿĀʾișah. De aceea al-Dāraquṭnī a spus: „Atribuirea lui Profetului nu este stabilită." Al-ʿUqaylī a spus: „Nu este autentic în această privință cu lanț până la Profet; el este oprit la ʿĀʾișah, dintre cuvintele ei." Vezi al-Ḍuʿafāʾ al-kabīr, 3/343, și nota ediției al-Zuhd de Abū Dāwūd (284–285).

213 În al-Ḥilyah (1/215). Lanțul are o întrerupere: Sālim ibn Abī al-Jaʿd nu a auzit de la Abū al-Dardāʾ. Aḥmad a consemnat-o în al-Zuhd (766), de la Ibn ʿUyaynah, care a spus că Abū al-Dardāʾ a zis, apoi a relatat-o prescurtat.

său,[214] de la Muḥammad ibn Sīrīn, că, atunci când l-au copleșit datoriile, s-a întristat și a spus: „Cunosc pricina acestei întristări: un păcat pe care l-am săvârșit cu patruzeci de ani în urmă!”

Aici se află un înțeles subtil în care oamenii greșesc în privința păcatului: ei nu-i văd efectul îndată. Efectul lui poate întârzia, iar păcatul este uitat.

Robul crede atunci că el nu va mai ridica praf după aceea și că lucrurile stau precum a spus poetul:

إذا لم يغبِّرْ حائطٌ في وقوعه

فليس له بعد الوقوع غبارُ

Dacă zidul nu ridică praf când se prăbușește,
nu va mai ridica praf după prăbușire.

Slavă lui Allah! Câte făpturi a nimicit această nenorocire! Câte binefaceri a îndepărtat și câte pedepse a adus!

Cât de mulți dintre învățați se amăgesc prin ea, cu atât mai mult dintre neștiutori! Cel amăgit nu știe că păcatul își face simțit răul, chiar și după o vreme, așa cum își face simțit răul otrava și așa cum se redeschide rana închisă peste stricăciunea ascunsă în ea.

Imamul Aḥmad a consemnat[215] de la Abū al-Dardāʾ: „Adorați-L pe Allah ca și cum L-ați vedea și socotiți-vă printre morți. Să știți că puținul care vă îndestulează este mai bun decât multul care vă

214 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit relatarea în ediția tipărită, care este incompletă. Au consemnat relatarea Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (2/271) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (53/226). Ea este stabilită de la el. Vezi și Dhamm al-hawā (170).

215 În al-Zuhd (716). Au mai consemnat-o Wakīʿ în al-Zuhd (13), Hannād în al-Zuhd (508), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (1/211–212) și alții. Transmițătorii sunt de încredere, dar lanțul este întrerupt. Mai are alte căi de la Abū al-Dardāʾ. Vezi al-Zuhd de Abū Dāwūd (240).

distrage. Și să știți că binele nu se învechește, iar păcatul nu este uitat."

Unul dintre închinători a privit un băiat și i-a contemplat frumusețea. Cineva i s-a arătat în vis și i-a spus: „Vei afla negreșit urmarea acestei fapte după patruzeci de ani."[216]

Aceasta, deși păcatul are și o plată imediată, care nu întârzie. Sulaymān al-Taymī a spus: „Omul săvârșește un păcat în ascuns, iar dimineața poartă asupra sa umilința lui."[217]

Yaḥyā ibn Muʿādh al-Rāzī[218] a spus: „Mă mir de omul cu minte care spune în ruga sa: «O, Allah, nu-i face pe dușmani să se bucure de nenorocirea mea!», iar el însuși îi face să se bucure pe toți dușmanii săi!" A fost întrebat: „Cum aceasta?" El a răspuns: „Îl neascultă pe Allah și astfel îi face pe toți dușmanii să se bucure de nenorocirea lui în Ziua Învierii."[219]

Lipsirea de cunoaștere și întunecarea inimii

Păcatele au urmări urâte, vrednice de osândă și vătămătoare asupra inimii, trupului, vieții lumești și Vieții de Apoi, pe care numai Allah le cunoaște.[220]

Printre ele se află lipsirea de cunoaștere. Cunoașterea este o lumină pe care Allah o aruncă în inimă, iar păcatul stinge acea lumină.

---

216 Este istorisirea lui Abū ʿAbd Allāh Aḥmad ibn Yaḥyā al-Jallāʾ, dintre marii șeici ai Șāmului (m. 306 H). În istorisire a menționat că a uitat Coranul. Vezi Tārīkh Dimașq (6/84).

217 Au consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-Tawbah (195), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (3/31) și al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6839). Lanțul este autentic. (Al-Nushayrī.) Sulaymān ibn Ṭarkhān al-Taymī este un urmaș al companionilor, dintre cei mai buni oameni ai Basrei și dintre închinătorii stăruitori. Vezi biografia lui în al-Siyar (6/195). Ibn al-Qayyim a atribuit această vorbă fiului său, al-Muʿtamir, în Rawḍat al-muḥibbīn (586). (Al-Iṣlāḥī, pentru biografie și atribuirea paralelă.)

218 Dintre marii asceți; a murit la Naysābūr în anul 258. Ṭabaqāt al-ṣūfiyyah (107) și al-Siyar (13/15).

219 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit această relatare.

220 Autorul a menționat o serie de urmări ale păcatelor în Ṭarīq al-hijratayn (591).

Când al-Ṣāfiʿī s-a așezat înaintea lui Mālik și i-a citit, acesta a fost impresionat de ascuțimea minții lui, de vioiciunea inteligenței și de deplinătatea înțelegerii sale. I-a spus: „Văd că Allah a pus în inima ta o lumină. Să nu o stingi prin întunericul păcatului!”[221] Al-Ṣāfiʿī a spus:

شكوتُ إلى وكيعٍ سوءَ حفظي

فأرشدَني إلى ترك المعاصي

M-am plâns lui Wakīʿ de slaba mea memorie,
iar el m-a îndrumat să părăsesc păcatele.

وقال اعلَمْ بأنَّ العلمَ فضلٌ

وفضلُ اللهِ لا يؤتاه عاصِ

Și mi-a spus: „Să știi că știința este un har,
iar harul lui Allah nu-i este dat unui păcătos.”[222]

Printre ele se află lipsirea de mijloacele de trai. În al-Musnad se relatează:

إنّ العبد لَيُحْرَم الرزقَ بالذنب يصيبه

Robul este lipsit de mijloacele de trai din pricina păcatului pe care îl săvârșește.

221 Tārīkh Madīnat Dimaṣq (51/286).
Vezi și relatarea reluată ulterior 225

222 Vezi Dīwān al-Ṣāfiʿī (72).

Acest lucru a fost menționat anterior. (vezi nota 17, p. 12)

Așa cum teama de Allah aduce mijloacele de trai, părăsirea ei aduce sărăcia. Nimic nu atrage mai bine mijloacele de trai de la Allah decât părăsirea păcatelor.

Printre ele se află o înstrăinare pe care păcătosul o simte în inimă între el și Allah. Nicio plăcere nu o poate cumpăni și nici nu se poate măsura cu ea. Chiar dacă i s-ar aduna toate plăcerile lumii, ele nu ar putea compensa acea înstrăinare. Acest lucru nu îl simte decât cel a cărui inimă are viață. Iar „rana nu-i provoacă durere unui mort”.[223]

Chiar dacă nu ar părăsi păcatele decât pentru a se feri de acea înstrăinare, omul cu minte tot ar avea un motiv temeinic să le părăsească.

Un om i s-a plâns unuia dintre cunoscători de înstrăinarea pe care o simțea în sine. Acesta i-a spus:

إذا كنتَ قد أوحشتك الذنوبُ
فدَعْها إذا شئتَ واستأنسِ

Dacă păcatele te-au făcut să te simți străin,
lasă-le, când voiești, și află iarăși apropierea![224]

223 A doua jumătate a unui vers al lui Abū al-Ṭayyib, în Dīwān-ul său (245). Prima jumătate este:
Celui înjosit îi e ușoară înjosirea.

224 Autorul l-a citat și în al-Madārij (2/406). Seamănă cu versul judecătorului Abū Bakr al-Arrajānī și ar putea fi o variantă modificată a acestuia:

أسأتَ فأصبحتَ مستوحشا
فأحسِنْ متى شئتَ واستأنِسِ

Ai făcut rău și ai ajuns înstrăinat;
fă bine când voiești și află apropierea!

Nimic nu este mai amar pentru inimă decât înstrăinarea adusă de păcat peste păcat. La Allah se caută ajutorul.

Printre ele se află înstrăinarea dintre el și ceilalți oameni, îndeosebi dintre el și oamenii buni. Simte o înstrăinare între el și ei. Cu cât aceasta crește, cu atât se îndepărtează de ei și de tovărășia lor, fiind lipsit de binecuvântarea folosului pe care l-ar putea dobândi de la ei. Se apropie de tabăra lui Șayṭān pe măsură ce se îndepărtează de tabăra Celui Milostiv. Această înstrăinare crește până se înstăpânește și ajunge între el și soția, copiii și rudele sale, ba chiar între el și el însuși. Îl vezi înstrăinat de sine!

Unul dintre înaintași a spus: „Îl neascult pe Allah și văd urmarea în purtarea animalului meu și a soției mele."[225]

Printre ele se află îngreunarea treburilor sale. Nu se îndreaptă spre vreun lucru fără să-l găsească închis înaintea sa ori greu de împlinit. Așa cum Allah îi ușurează treburile celui care se teme de El, le îngreunează pe ale celui care părăsește teama de El.

Cât de uimitor este că robul găsește închise înaintea sa porțile binelui și ale folosului și îngreunate căile lor, fără să știe de unde i se trage!

Printre ele se află un întuneric pe care îl găsește cu adevărat în inima sa. Îl simte așa cum simte întunericul nopții adânci când se lasă bezna. Întunericul păcatului devine pentru inima lui asemenea întunericului simțit de ochi. Ascultarea este lumină, iar păcatul este întuneric. Cu cât crește întunericul, cu atât îi sporește rătăcirea, până cade în inovații, abateri și lucruri aducătoare de pierzare, fără să-și dea seama, asemenea unui orb care iese și

---

Vezi Dīwān-ul său (816) și Kharīdat al-qaṣr, secțiunea Fārs (3/281). În al-Muntakhal (2/557), prima jumătate este:

أمستوحشٌ أنت ممّا صنعتَ

Ești înstrăinat din pricina celor făcute?

Vezi și versul reluat ulterior 221

225 Sunt cuvintele lui al-Fuḍayl ibn ʿIyāḍ. În al-Ḥilyah (8/109), formularea este: „…Recunosc aceasta în purtarea măgarului meu și a slujitorului meu".

merge singur în bezna nopții. Acest întuneric crește până se arată în ochi, apoi crește până acoperă fața și devine o întunecime pe ea, văzută de oricine.

ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās a spus:[226] „Fapta bună aduce strălucire feței, lumină inimii, belșug mijloacelor de trai, putere trupului și iubire în inimile făpturilor. Fapta rea aduce întunecime feței, întuneric inimii, slăbiciune trupului, împuținarea mijloacelor de trai și ură în inimile făpturilor."[227]

Printre ele se află faptul că păcatele slăbesc inima și trupul.

Slăbirea inimii este un lucru limpede. Ele continuă să o slăbească până îi înlătură cu totul viața.

Cât despre slăbirea trupului, puterea credinciosului vine din inima sa. Cu cât inima îi este mai puternică, cu atât trupul îi este mai puternic. Nelegiuitul, chiar dacă are un trup puternic, este cel mai slab atunci când vine nevoia. Puterea îl trădează tocmai când are mai mare nevoie să se sprijine pe sine. Privește puterea trupurilor perșilor și romanilor: cum i-a trădat când aveau mai

226 Compară cu ceea ce a citat autorul de la Ibn ʿAbbās și Anas în Rawḍat al-muḥibbīn (586).

227 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit această relatare. Un text asemănător a fost transmis de la al-Ḥasan al-Baṣrī, Mālik ibn Dīnār și Ibrāhīm ibn Adham, precum și de la Anas ibn Mālik, cu atribuire Profetului.
Cât despre al-Ḥasan, cuvintele sale au fost consemnate de Ibn Abī al-Dunyā în al-Tawbah (197, 193), de al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6826) și de alții, cu formularea: „Omul săvârșește o faptă bună, iar ea devine lumină în inima lui și putere în trupul lui. Omul săvârșește o faptă rea, iar ea devine întuneric în inima lui și slăbiciune în trupul lui." Aceasta este formularea lui Ibn Abī al-Dunyā, iar lanțul ei este autentic.
Cât despre Mālik ibn Dīnār, Aḥmad a consemnat cuvintele sale în al-Zuhd (1876), cu formularea: „Allah, Binecuvântat și Preaînalt, are pedepse asupra inimilor și trupurilor, strâmtorare în trai, nemulțumire în privința mijloacelor de trai și slăbiciune în adorare."
Ibrāhīm ibn Adham a spus: „Păcatele aduc slăbiciune puterii și întuneric inimii, iar faptele bune aduc putere trupului și lumină inimii." A consemnat-o al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6827).
Cât despre hadithul lui Anas ibn Mālik, Ibn Abī Ḥātim l-a menționat în al-ʿIlal (1909) și a spus: „Acesta este un hadith respins, iar Abū Sufyān este necunoscut."

mare nevoie de ea, iar oamenii credinței i-au biruit prin puterea trupurilor și a inimilor lor!

Printre ele se află lipsirea de faptele de ascultare. Chiar dacă păcatul nu ar avea altă pedeapsă decât aceea că împiedică o faptă de ascultare care i-ar fi luat locul și taie calea către alta, iar astfel se întrerupe pentru el calea către o a treia, apoi o a patra și tot așa, ar fi de ajuns. Din pricina păcatului îi sunt întrerupte multe fapte de ascultare, fiecare dintre ele fiind mai bună pentru el decât lumea și tot ce se află pe ea. Este asemenea unui om care mănâncă o mâncare ce îi pricinuiește o boală lungă, lipsindu-l de multe mâncăruri mai bune decât aceea. La Allah se caută ajutorul.

Printre ele se află faptul că păcatele scurtează viața și îi șterg negreșit binecuvântarea. Așa cum binele sporește durata vieții, nelegiuirea o scurtează.

Oamenii au avut păreri diferite în această privință. Unii au spus: *„Scurtarea vieții păcătosului înseamnă pierderea și ștergerea binecuvântării ei."* Acesta este un adevăr și o parte dintre efectele păcatelor.

Alții au spus: *„Dimpotrivă, ele îi micșorează cu adevărat durata, așa cum se micșorează mijloacele de trai."* Allah Preaslăvitul a rânduit pentru binecuvântarea mijloacelor de trai cauze care le înmulțesc și le sporesc, iar pentru binecuvântarea vieții, cauze care îi înmulțesc și îi sporesc durata.

Ei au spus: *„Nu este cu neputință ca viața să sporească prin anumite cauze, așa cum se micșorează prin anumite cauze. Mijloacele de trai, termenele vieții, fericirea și nefericirea, sănătatea și boala, bogăția și sărăcia, deși sunt prin hotărârea Domnului Cel Atotputernic și Măreț, El le hotărăște așa cum voiește, prin cauze pe care le-a făcut să aducă și să ceară efectele lor."*

Un alt grup a spus: *„Efectul păcatelor asupra ștergerii vieții constă în faptul că adevărata viață este viața inimii."* De aceea Allah Preaslăvitul l-a socotit pe necredincios mort, lipsit de viață, după cum a spus Preaînaltul:

﴿أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ﴾

Morți, nu vii.
Coran, 16:21

Așadar, viața adevărată este viața inimii. Viața omului este răstimpul în care trăiește, iar aceasta nu cuprinde decât clipele în care trăiește prin Allah. Acelea sunt ceasurile vieții sale. Binele, teama de Allah și ascultarea sporesc aceste clipe, care sunt adevărata sa viață; în afara lor, el nu are viață.
În ansamblu, dacă robul se îndepărtează de Allah și se ocupă cu păcatele, pierde zilele vieții sale adevărate. Va afla urmarea pierderii lor în ziua când va spune:

﴿يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي﴾

O, de-aș fi trimis înainte pentru viața mea!
Coran, 89:24

În această stare, fie are o aspirație către ceea ce îi folosește în lumea aceasta și în Viața de Apoi, fie nu. Dacă nu are o asemenea aspirație, întreaga sa viață este pierdută și i s-a dus în zadar. Dacă are o asemenea aspirație, drumul i se lungește din pricina piedicilor, iar mijloacele binelui îi sunt îngreunate pe măsura preocupării sale de cele potrivnice lor. Aceasta este o micșorare adevărată a vieții sale.

Miezul acestei chestiuni este că viața omului este răstimpul în care trăiește. El nu are viață decât îndreptându-se spre Domnul său, bucurându-se de iubirea și pomenirea Lui și punând mulțumirea Lui mai presus de orice.

Păcatele nasc alte păcate

Printre ele se află faptul că păcatele sădesc altele asemenea lor și se nasc unele din altele, până când robului îi devine greu să se despartă de ele și să iasă din ele. Unii dintre înaintași au spus: „Din pedeapsa faptei rele face parte fapta rea care o urmează, iar din răsplata faptei bune face parte fapta bună care o urmează."[228] Când robul face o faptă bună, alta de lângă ea îi spune: „Fă-mă și pe mine!" Când o face, următoarea îi spune la fel, și tot așa. Câștigul se înmulțește, iar faptele bune sporesc. La fel se întâmplă și în privința faptelor rele, până când ascultarea și păcatele devin dispoziții înrădăcinate, însușiri statornice și deprinderi trainice. Dacă omul care face bine ar părăsi ascultarea, sufletul i s-ar strâmtora, iar pământul, cu toată întinderea lui, i s-ar părea strâmt. S-ar simți ca peștele scos din apă, până s-ar întoarce la ea; atunci sufletul i s-ar liniști și ochii i s-ar bucura.

Dacă răufăcătorul ar părăsi păcatul și s-ar îndrepta spre ascultare, sufletul i s-ar strâmtora, pieptul i s-ar închide și toate căile i s-ar încurca, până s-ar întoarce la păcat. Mulți dintre cei nelegiuiți săvârșesc păcatul fără să simtă vreo plăcere și fără vreun imbold către el, numai din pricina durerii pe care o simt când se despart de el.

Așa a spus limpede șeicul lor, al-Ḥasan ibn Hāniʾ:

وكأسٍ شربتُ على لذة

وأخرى تداويتُ منها بها

Un pahar l-am băut din plăcere,
iar altul, ca să mă lecuiesc de vin tot prin vin.[229]

228 Autorul a menționat-o în Ṭarīq al-hijratayn (486) și a inclus-o în cuvintele sale din al-Madārij (1/184) și al-Fawāʾid (35). Șeicul Islamului a atribuit-o lui Saʿīd ibn Jubayr. Majmūʿ al-fatāwā (10/11); vezi și (15/246), (18/177).

229 Ibn al-Qayyim l-a atribuit aici lui Abū Nuwās, precum și în Zād al-maʿād: „Șeicul stricăciunii a spus" (4/209). Versul este însă al lui al-Aʿṣā, în Dīwān-ul său (223). Versul lui Abū Nuwās cu același înțeles este:

Un altul a spus:

فكانت دوائى وهي دائي بعينه
كما يتداوى شارب الخمر بالخمر

Ea mi-a fost leacul, deși era însăși boala mea,
așa cum băutorul de vin se lecuiește cu vin.[230]

Robul continuă să se străduiască în ascultare, să se deprindă cu ea, să o iubească și să o prefere, până când Allah Preaslăvitul, din mila Sa, trimite asupra lui îngeri care îl îndeamnă cu putere către ea, îl încurajează și îl ridică din patul și de la locul său spre ea. Tot astfel, continuă să se deprindă cu păcatele, să le iubească și să le prefere, până când Allah trimite asupra lui diavoli care îl îndeamnă cu putere către ele.

Cel dintâi a întărit cu ajutoare oștirea ascultării, iar oștenii ei au ajuns printre cei mai de seamă sprijinitori ai săi. Celălalt a întărit cu ajutoare oștirea păcatului, iar oștenii ei au devenit aliați împotriva lui.

Slăbirea voinței de a se căi

Printre ele se află — și acesta este unul dintre lucrurile cele mai de temut pentru rob — faptul că păcatele slăbesc puterea de voință a inimii. Dorința de a păcătui crește, iar voința de a se căi slăbește treptat, până dispare cu totul din inimă. Chiar dacă jumătate din el ar muri, tot nu s-ar căi înaintea lui Allah. Rostește multe cereri de iertare și multă căință mincinoasă, numai cu limba, în timp ce

---

Lasă mustrarea mea, căci mustrarea este o ispitire,
și lecuiește-mă cu ceea ce a fost boala!
Vezi Dīwān-ul său (6).

230 A doua jumătate aparține unui vers cunoscut, atribuit lui al-Majnūn (Dīwān-ul său, 122) și lui Qays ibn Dharīḥ (Poeziile sale, 95). Prima jumătate este:
M-am lecuit de iubirea pentru Laylā tot prin Laylā.
Poate că poetul citat de Ibn al-Qayyim a preluat a doua jumătate.

inima îi rămâne legată de păcat, stăruitoare în el și hotărâtă să-l săvârșească ori de câte ori i se ivește prilejul.

Aceasta este una dintre cele mai grele boli și dintre cele mai apropiate de pieire.

Obișnuința păcatului și fălirea cu el

Printre ele se află faptul că din inimă dispare simțul urâțeniei păcatului. Acesta devine o obișnuință, iar omul nu se mai rușinează nici că oamenii îl văd săvârșindu-l, nici că vorbesc despre el.

Pentru oamenii stricăciunii, aceasta este culmea lipsei de rușine și deplinătatea plăcerii. Unul dintre ei ajunge să se mândrească cu păcatul și să i-l povestească celui care nu știa că l-a săvârșit: *„Cutare, am făcut așa și așa!"*

Acest fel de oameni nu sunt cruțați; de cele mai multe ori li se astupă calea căinței și li se închid porțile ei. Profetul ﷺ a spus:

كل أمتي معافىً إلا المجاهرين. وإنّ من الإجهار أن يستر الله على العبد، ثم يُصبِح يفضَح نفسه، ويقول: يا فلان عملتُ يوم كذا وكذا: كذا وكذا، فيهتك نفسَه، وقد بات يستره ربه

Toată comunitatea mea este cruțată, în afară de cei care își fac păcatele publice. Din această publicitate face parte ca Allah să-l acopere pe rob, iar dimineața el să se dea singur de gol, spunând: «Cutare, în cutare zi am făcut așa și așa!» Își rupe singur acoperământul, deși peste noapte Domnul său îl acoperise.[231]

231 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea bunei-cuviințe, capitolul despre credinciosul care își păstrează acoperite greșelile (6069), și Muslim în Cartea ascezei, capitolul despre interzicerea dezvăluirii propriilor greșeli (2990).

Printre ele se află faptul că fiecare păcat este o moștenire de la unul dintre neamurile pe care Allah Cel Atotputernic și Măreț le-a nimicit. Fapta neamului lui Lūṭ este o moștenire de la neamul lui Lūṭ. A primi mai mult decât dreptul cuvenit și a plăti mai puțin decât ceea ce este datorat este o moștenire de la neamul lui Șuʿayb. Trufia pe pământ și stricăciunea sunt o moștenire de la Faraon și oamenii săi. Îngâmfarea și tirania sunt o moștenire de la neamul lui Hūd. Păcătosul poartă astfel hainele unuia dintre aceste neamuri, care sunt dușmanii lui Allah.

ʿAbd Allāh ibn Aḥmad a relatat în cartea al-Zuhd[232] a tatălui său, de la Mālik ibn Dīnār, care a spus: „Allah i-a revelat unuia dintre profeții fiilor lui Isrāʾīl: «Spune-i neamului tău: Nu intrați în locurile în care intră dușmanii Mei, nu purtați îmbrăcămintea dușmanilor Mei, nu folosiți mijloacele de călărie ale dușmanilor Mei și nu mâncați mâncărurile dușmanilor Mei, ca să nu deveniți dușmanii Mei, așa cum ei sunt dușmanii Mei.»"

În Musnad-ul lui Aḥmad,[233] din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, de la Profet ﷺ, se spune:

---

232 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit această relatare. Ceea ce se află acolo, la nr. 523, sunt cuvintele lui ʿAqīl ibn Mudrik al-Sulamī. Ibn Abī al-Dunyā a consemnat-o în al-Amr bi-l-maʿrūf (73), iar Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (2/371), drept cuvinte ale lui Mālik ibn Dīnār.

233 2/50, 92 (5115, 5667). Au mai consemnat-o Abū Dāwūd (4031), limitându-se la partea despre asemănare, Ibn Abī Ṣaybah (19394), ʿAbd ibn Ḥumayd (al-Muntakhab, 846), al-Ṭabarānī în Musnad al-Ṣāmiyyīn (216) și alții, pe calea lui ʿAbd al-Raḥmān ibn Thābit ibn Thawbān, de la Ḥassān ibn ʿAṭiyyah, de la Abū al-Munīb, de la Ibn ʿUmar.
Numai ʿAbd al-Raḥmān ibn Thābit a transmis acest hadith, iar memoria lui are o slăbiciune. Imamul Aḥmad a spus: „Hadithurile lui sunt respinse." Tahdhīb al-kamāl (17/14–18). Poate fi oare acceptată transmiterea sa singulară a acestui hadith? Al-Bukhārī l-a menționat în Ṣaḥīḥ-ul său fără întregul lanț, cu o formulă nehotărâtă, în Cartea jihād-ului, capitolul despre cele spuse în privința sulițelor (3/1067).
A fost relatat și de la al-Awzāʿī, de la Ḥassān, de la Abū al-Munīb, de la Ibn ʿUmar.
Forma corectă este însă: de la al-Awzāʿī, de la Saʿīd ibn Jabalah, de la Ṭāwūs, în formă mursal. Au consemnat-o Ibn Abī Ṣaybah (19430) și alții.
A fost relatat de la mai mulți companioni, dar niciuna dintre acele căi nu este stabilită.

بُعِثتُ بالسيف بين يدي الساعة حتى يُعبَد اللّٰهُ وحدَه لا شريك له، وجُعِلَ رزقي تحت ظلّ رمحي، وجُعِلَ الذلّة والصغار على من خالف أمري. ومن تشبّه بقوم فهو منهم

Am fost trimis cu sabia înaintea Ceasului, până când Allah va fi adorat Singur, fără niciun asociat. Mijloacele mele de trai au fost rânduite sub umbra suliței mele, iar înjosirea și umilirea au fost rânduite celui care se împotrivește poruncii mele. Cine se aseamănă unui neam este dintre ei.

Pierderea cinstei înaintea lui Allah

Printre ele se află faptul că păcatul îl face pe rob să fie disprețuit înaintea Domnului său și să cadă din bunăvoința Lui.

Al-Ḥasan al-Baṣrī a spus: „Au fost de puțină însemnătate înaintea Lui, de aceea L-au neascultat. Dacă ar fi fost prețuiți înaintea Lui, i-ar fi păzit de păcat.”[234]

Mai mulți au autentificat hadithul, printre ei șeicul Islamului Ibn Taymiyyah, al-Dhahabī, al-ʿIrāqī, Ibn Ḥajar și alții.
Consultă ediția critică a al-Musnad (9/123–126), nota ediției Dhamm al-kalām de al-Harawī (2/392–394), al-Irwāʾ (5/109–111) și al-Furūsiyyah al-muḥammadiyyah de Ibn al-Qayyim (80–81).

234 Al-Nushayrī precizează că nu a găsit această relatare. S-a transmis de la Abū Sulaymān al-Dārānī, care a spus: „Au fost de puțină însemnătate înaintea Lui, așa că i-a lăsat cu păcatele lor. Dacă ar fi fost prețuiți înaintea Lui, i-ar fi oprit de la ele.” Au consemnat-o Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (9/261), al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (6863) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (34/151).

Când robul ajunge disprețuit înaintea lui Allah, nimeni nu-l poate cinsti. Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾

Pe cel pe care Allah îl umilește nu-l poate cinsti nimeni.
Coran, 22:18

Chiar dacă oamenii îi preamăresc în văzul lumii, fiindcă au nevoie de ei ori de teama răului lor, în inimile lor îi socotesc cei mai josnici și mai de puțină însemnătate.

Printre ele se află faptul că robul continuă să săvârșească păcatul până când acesta îi devine ușor și mic în inimă. Acesta este semnul pieirii: cu cât păcatul este mai mic în ochii robului, cu atât este mai mare înaintea lui Allah.

Al-Bukhārī a consemnat în Ṣaḥīḥ-ul său,[235] de la Ibn Masʿūd, care a spus: „Credinciosul își vede păcatele ca și cum s-ar afla la poalele unui munte și s-ar teme să nu cadă peste el. Nelegiuitul își vede păcatele ca pe o muscă așezată pe nasul său; face așa cu mâna și ea zboară."

Urmările păcatului asupra celorlalte făpturi

Printre ele se află faptul că urmarea rea a păcatelor sale îi atinge și pe ceilalți oameni și pe animale. El și ceilalți sunt arși de urmarea rea a păcatelor și a nedreptății.

Abū Hurayrah a spus: „Dropia moare în cuibul ei din pricina nedreptății omului nedrept."[236]

---

235 În Cartea rugilor, capitolul despre căință (6308).

236 Au consemnat-o al-Ṭabarī în Tafsīr (14/126) și al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (7075), pe căile lui Muḥammad ibn Jābir și ʿUmar ibn Jābir, amândoi al-Ḥanafī, de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, de la Abū Salamah, de la Abū Hurayrah, care a auzit un om spunând: „Nedreptul nu se vatămă decât pe sine." Abū Hurayrah a spus: „Ba da, pe Allah…", apoi a relatat-o. Poate fi socotită ḥasan: Muḥammad ibn Jābir are o memorie slabă, iar pe fratele său, ʿUmar, numai Ibn Ḥibbān l-a considerat de încredere.
ʿIkrimah ibn ʿAmmār a relatat-o și el de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, care a spus: „Un om a zis înaintea lui Abū Hurayrah…", apoi a relatat-o. A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (269). Ḍamrah ibn Rabīʿah a

Mujāhid a spus: „Animalele îi blestemă pe păcătoșii dintre fiii lui Ādam când seceta se întețește și ploaia este oprită. Ele spun: «Aceasta este din pricina urmărilor rele ale păcatului fiului lui Ādam.»”[237]

ʿIkrimah a spus: „Animalele pământului și vietățile lui, până și gândacii și scorpionii, spun: «Am fost lipsiți de ploaie din pricina păcatelor fiilor lui Ādam.»”[238]

Nu-i este de ajuns pedeapsa păcatului său, ci mai ajunge să poarte și blestemul celor fără vină.

Umilința păcatului și cinstea ascultării

Printre ele se află faptul că păcatul aduce negreșit umilința. Cinstea, întreaga cinste, se află în ascultarea de Allah Preaînaltul. El a spus:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾

Cine voiește cinstea, a lui Allah este toată cinstea.
Coran, 35:10

Adică să o caute prin ascultarea de Allah, căci nu o găsește decât în ascultarea de El.

În ruga unuia dintre înaintași se afla: „O, Allah, cinstește-mă prin ascultarea de Tine și nu mă umili prin neascultarea față de

---

relatat de la al-Ṣaybānī, care a spus: Abū Hurayrah a auzit un om spunând: „Fiecare oaie atârnă de propriul picior.” Abū Hurayrah a răspuns: „Nicidecum, pe Allah!”, apoi a menționat-o. A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (272). Lanțul acesteia este întrerupt.

237 Au consemnat-o Ibn Wahb în secțiunea Tafsīr din al-Jāmiʿ, 1/13–14 (24), și Ibn Abī Ḥātim în Tafsīr (1448, 1446), pe calea lui Ibn Abī Najīḥ.
Au mai consemnat-o al-Thawrī în Tafsīr (53–54), Ibn Abī Ḥātim (1447), al-Ṭabarī (2/54–55), Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (271), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (3/286–287) și alții, pe calea lui Manṣūr ibn al-Muʿtamir, de la Mujāhid, care a spus: „Scorpionii, gândacii și animalele spun: Ploaia ne-a fost oprită din pricina păcatelor fiilor lui Ādam.”
Este autentică de la Mujāhid.

238 A consemnat-o al-Ṭabarī (2/55), cu un lanț acceptabil.

Tine!”[239]

Al-Ḥasan al-Baṣrī a spus: „Chiar dacă catârii le tropăie sub ei și caii de călărie îi poartă în mers iute și mândru, umilința păcatului nu le părăsește inimile. Allah nu îngăduie decât să-l umilească pe cel care nu Îl ascultă.”[240]

ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak a spus:

رأيتُ الذنوب تميت القلوبَ
وقد يورث الذلَّ إدمانُها

Am văzut că păcatele omoară inimile,
iar stăruința în ele poate aduce umilința.

وترك الذنوب حياة القلوب
وخير لنفسك عصيانُها

Părăsirea păcatelor este viața inimilor,
iar pentru sufletul tău este mai bine să nu-i urmezi pornirile.

وهل أفسد الدينَ إلا الملوكُ
وأحبارُ سَوء ورُهبانُها

Oare cine a stricat religia, dacă nu regii,
învățații răi și călugării ei?[241]

---

239 Din ruga lui Jaʿfar al-Ṣādiq. Vezi al-Ḥilyah (3/228), unde apare: „Nu mă acoperi de rușine.” Vezi și Ṭarīq al-hijratayn (39 verso).

240 Autorul a citat-o în Ighāthat al-lahfān (156, 921) și Rawḍat al-muḥibbīn (201). Abū Nuʿaym a citat în al-Ḥilyah (2/177) o formulare apropiată. Vezi și al-ʿIqd (2/203).

241 Bahjat al-majālis (3/334). Vezi și Zād al-maʿād (4/203) și al-Madārij (3/264).

Întunecarea minții prin păcat

Printre ele se află faptul că păcatele strică mintea. Mintea are o lumină, iar păcatul stinge negreșit lumina minții. Când lumina ei se stinge, mintea slăbește și se împuținează.

Unul dintre înaintași a spus: „Nimeni nu Îl neascultă pe Allah până când mintea nu-i este absentă."[242]

Acest lucru este limpede. Dacă mintea i-ar fi prezentă, l-ar opri de la păcat: el se află în stăpânirea Domnului Preaînalt și sub puterea Lui, iar El îl vede. Omul este în sălașul Lui și pe întinderea Sa, îngerii Lui sunt martori asupra lui și îl privesc, îndemnul Coranului îl oprește, îndemnul credinței îl oprește, îndemnul morții îl oprește, iar îndemnul Focului îl oprește. Binele acestei lumi și al Vieții de Apoi pe care îl pierde prin păcat este de multe ori mai mare decât bucuria și plăcerea pe care le dobândește din el. Oare un om cu mintea sănătoasă ar cuteza să disprețuiască și să nesocotească toate acestea?

Rugina și pecetluirea inimii

Printre ele se află faptul că, atunci când păcatele se înmulțesc, inima celui care le săvârșește este pecetluită, iar el ajunge dintre cei nepăsători.

Unul dintre înaintași a spus despre cuvintele Preaînaltului:

﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

Nicidecum! Ci inimile lor au fost acoperite de rugina celor pe care le agoniseau:

Coran, 83:14

„Este păcatul urmat de alt păcat."[243]

---

242 Ibn Ḥibbān a consemnat în al-Thiqāt (7/658), cu lanțul său, de la Abū al-ʿĀliyah, care a spus: „Niciun rob nu Îl neascultă pe Allah decât din neștiință." Acest înțeles a fost transmis și de la Mujāhid și alții. Al-Munāwī a spus în Fayḍ al-qadīr (1/86): „De aceea un înțelept a spus…", apoi a citat aceste cuvinte.

243 În al-Madārij (3/223): „Ibn ʿAbbās și alții au spus: Este păcatul după păcat, care acoperă inima până ajunge asemenea ruginii pe ea." (Al-Iṣlāḥī.)

Al-Ḥasan a spus: „Este păcatul peste păcat, până când inima orbește.”[244]

Altul a spus: „Când păcatele și neascultările lor s-au înmulțit, le-au înconjurat inimile.”[245]

Temeiul acestui lucru este că inima ruginește din pricina păcatului. Dacă păcatul sporește, rugina pune stăpânire pe ea, până devine un strat acoperitor. Apoi acesta crește până devine pecete, lacăt și sigiliu, iar inima ajunge învăluită și acoperită. Dacă i se întâmplă aceasta după călăuzire și înțelegere limpede, se răstoarnă și partea ei de sus ajunge jos. Atunci dușmanul ei o ia în stăpânire și o mână oriunde voiește.[246]

Păcatele pentru care s-a rostit blestemul

Printre ele se află faptul că păcatele îl aduc pe rob sub blestemul Trimisului lui Allah ﷺ. El a blestemat pentru anumite păcate, iar altele sunt mai mari decât acestea și cu atât mai îndreptățesc intrarea celui care le săvârșește sub blestem.

Le-a blestemat pe cele care tatuează și pe cele care cer să fie tatuate; pe cele care atașează păr și pe cele cărora li se atașează; pe cele care smulg părul feței și pe cele care cer să li se smulgă; pe cele care pilesc dinții și pe cele care cer să le fie pilițți.

L-a blestemat pe cel care ia camătă, pe cel care o dă, pe cel care o consemnează și pe cei doi martori ai ei.

L-a blestemat pe cel care încheie o căsătorie de taḥlīl și pe cel în folosul căruia aceasta este încheiată.

L-a blestemat pe hoț.

Al-Bayhaqī a consemnat-o în al-Ṣuʿab (6812), de la Ibrāhīm ibn Adham. (Al-Nushayrī.)

244 Tafsīr al-Ṭabarī (24/201). Autorul a menționat un text asemănător de la Mujāhid în Ṣifāʾ al-ʿalīl (94). (Al-Iṣlāḥī.) Ibn Abī al-Dunyā a consemnat în al-Tawbah (196) că al-Ḥasan a spus: „Știți ce este acoperirea cu rugină? Păcatul după păcat, până când inima moare.” A mai consemnat în al-ʿUqūbāt (70), de la Muḥammad ibn Wāsiʿ: „Păcatul peste păcat omoară inima.” (Al-Nushayrī.)

245 Autorul a atribuit aceste cuvinte lui al-Farrāʾ în Ṣifāʾ al-ʿalīl (94). Ele se află în Maʿānī al-Qurʾān al acestuia (3/246).

246 Vezi și capitolul al cincisprezecelea din Ṣifāʾ al-ʿalīl (150–183): „Despre pecetluire, sigilare, închidere cu lacătul…”

L-a blestemat pe băutorul de vin, pe cel care îl servește, pe cel care îl stoarce, pe cel care cere să fie stors pentru el, pe vânzător, pe cumpărător, pe cel care se hrănește din prețul său, pe cel care îl transportă și pe cel căruia îi este transportat.

L-a blestemat pe cel care schimbă semnele de hotar ale pământului, adică reperele și limitele lui.

L-a blestemat pe cel care își blestemă părinții.

L-a blestemat pe cel care folosește o ființă vie drept țintă pentru săgeți.

I-a blestemat pe bărbații care imită purtările femeilor și pe femeile care imită purtările bărbaților.

L-a blestemat pe cel care înjunghie un animal ca jertfă pentru altcineva în afară de Allah.

L-a blestemat pe cel care săvârșește o nelegiuire și pe cel care adăpostește un asemenea făptuitor.

I-a blestemat pe cei care fac imagini.

L-a blestemat pe cel care săvârșește fapta neamului lui Lūț.

L-a blestemat pe cel care își insultă tatăl și pe cel care își insultă mama.

L-a blestemat pe cel care îl abate pe un orb de la drum.

L-a blestemat pe cel care se împreunează cu un animal.

L-a blestemat pe cel care înfierează un animal pe față.

L-a blestemat pe cel care vatămă un musulman ori uneltește împotriva lui.

Le-a blestemat pe femeile care vizitează mult mormintele și pe cei care fac din ele locuri de rugăciune și pun lămpi deasupra lor.

L-a blestemat pe cel care o întoarce pe o femeie împotriva soțului ei ori pe un rob împotriva stăpânului său.

L-a blestemat pe cel care are raport anal cu o femeie.

A spus că pe femeia care își petrece noaptea părăsind patul soțului ei o blestemă îngerii până dimineața.

L-a blestemat pe cel care își atribuie descendența altui tată decât al său.

A spus că îngerii îl blestemă pe cel care îndreaptă un obiect de fier spre fratele său.

L-a blestemat pe cel care îi insultă companionii.

Allah l-a blestemat pe cel care răspândește stricăciunea pe pământ, rupe legăturile de rudenie[247] și Îl ofensează pe El și pe Trimisul Său ﷺ.[248]

L-a blestemat pe cel care ascunde ceea ce Allah Preaslăvitul a pogorât din dovezile limpezi și din călăuzire.[249]

I-a blestemat pe cei care le acuză de desfrâu pe femeile caste, neștiutoare de asemenea fapte și credincioase.[250]

---

247 Preaînaltul a spus:

﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ﴾

Oare, dacă vă întoarceți, veți răspândi stricăciunea pe pământ și veți rupe legăturile de rudenie? Aceștia sunt cei pe care Allah i-a blestemat [Muḥammad, 47:22–23].

248 Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

Pe cei care Îl ofensează pe Allah și pe Trimisul Său, Allah i-a blestemat în lumea aceasta și în Viața de Apoi [al-Aḥzāb, 33:57].

249 Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ﴾

Cei care ascund ceea ce am pogorât din dovezile limpezi și din călăuzire, după ce le-am lămurit oamenilor în Carte, pe aceia îi blestemă Allah și îi blestemă cei care blestemă [al-Baqarah, 2:159].

250 Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

L-a blestemat pe cel care socotește calea necredinciosului mai bine călăuzită decât calea credinciosului.[251]

Trimisul lui Allah ﷺ l-a blestemat pe bărbatul care poartă îmbrăcămintea femeii și pe femeia care poartă îmbrăcămintea bărbatului.

L-a blestemat pe cel care dă mită, pe cel care o primește și pe al-rā'iș, adică intermediarul mitei.

A mai blestemat și pentru alte lucruri, în afara acestora.[252]

Chiar dacă săvârșirea lor nu ar însemna decât că făptuitorul se mulțumește să fie dintre cei pe care îi blestemă Allah, Trimisul Său și îngerii Săi, acest lucru ar fi de ajuns pentru a-l îndemna să le părăsească.

Lipsirea de ruga Profetului și a îngerilor

Printre ele se află lipsirea de ruga Trimisului lui Allah ﷺ și de ruga îngerilor. Allah Preaslăvitul i-a poruncit Profetului Său să ceară iertare pentru credincioși și credincioase.

Cei care le acuză de desfrâu pe femeile caste, neștiutoare de asemenea fapte și credincioase sunt blestemați în lumea aceasta și în Viața de Apoi și vor avea parte de o pedeapsă cumplită
[al-Nūr, 24:23].

251 Preaînaltul a spus:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ﴾

Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Carte, care cred în al-Ǧibt și al-Ṭāghūt și spun despre cei care nu cred: Aceștia sunt mai bine călăuziți pe cale decât cei care au crezut? Aceștia sunt cei pe care Allah i-a blestemat
[al-Nisāʾ, 4:51–52].

252 Vezi aceste hadithuri și altele în cartea Marwiyyāt al-laʿn fī al-sunnah al-muṭahharah de șeicul Bāsim ibn Fayṣal al-Jawābirah.

Preaînaltul a spus:

﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ﴾

Cei care poartă Tronul și cei din jurul lui Îl preamăresc pe Domnul lor, aducându-I laudă, cred în El și cer iertare pentru cei care au crezut: «Doamne al nostru, Tu cuprinzi toate lucrurile cu mila și cunoașterea Ta. Iartă-i pe cei care s-au căit și au urmat calea Ta și ferește-i de pedeapsa Iadului! Doamne al nostru, fă-i să intre în grădinile Edenului pe care li le-ai făgăduit, împreună cu cei drepți dintre părinții, soții și urmașii lor! Tu ești Cel Atotputernic, Cel Înțelept. Și ferește-i de rele!»

Coran, 40:7–9

Aceasta este ruga îngerilor pentru credincioșii care se căiesc, urmează Cartea Lui și Sunnah Trimisului Său și nu au altă cale în afara lor. Ceilalți să nu nădăjduiască să li se răspundă prin această rugă, câtă vreme nu au însușirile celui pentru care ea este făcută. Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

Visul Profetului despre pedepsele păcatelor

Printre pedepsele păcatelor se află ceea ce a relatat al-Bukhārī în

Ṣaḥīḥ-ul său,[253] din relatarea lui Samurah ibn Jundab, care a spus:

كان النبي - صلى الله عليه وسلم - ممّا يُكْثِرُ أن يقول لأصحابه: هل رأى أحد منكم البارحة رؤيا؟ فيقصّ عليه من شاء الله أن يقُصَّ. وإنّه قال لنا ذات غداة: إنه أتاني الليلة آتيان، وإنّهما ابتعثاني،

Profetul ﷺ obișnuia să-i întrebe adesea pe companionii săi: „A văzut vreunul dintre voi un vis azi-noapte?" Atunci îi povestea cine voia Allah să povestească. Într-o dimineață ne-a spus: Azi-noapte au venit la mine doi și m-au ridicat.

وإنّهما قالا لي: انطلِقْ، وإنّي انطلقتُ معهما. وإنّا أتينا على رجل مضطجع، وإذا آخَرُ قائمٌ عليه بصخرة، وإذا هو يَهوي بالصخرة لرأسه، فيثلَغُ رأسَه، فيتدَهْدَهُ الحجرُ ها هنا، فيتبع الحجرَ، فيأخذه، فلا يرجع إليه حتى يصحّ رأسه كما كان. ثم يعود عليه، فيفعل به مثلَ ما فعل المرّةَ الأولى .

253 În Cartea tălmăcirii viselor, capitolul despre tălmăcirea visului după rugăciunea de dimineață (7047).

قال: قلت لهما: سبحان الله! ما هذان؟ قالا لي:
انطلِقْ انطلِقْ.

Mi-au spus: «Pornește!» Am pornit împreună cu ei. Am ajuns la un om culcat, deasupra căruia stătea un altul cu o piatră. O prăvălea peste capul lui și i-l zdrobea. Piatra se rostogolea într-o parte, iar el mergea după ea și o lua. Nu se întorcea la om până când capul acestuia nu se vindeca, revenind la starea de dinainte. Apoi se întorcea și făcea iarăși ceea ce făcuse prima dată. Le-am spus: «Slavă lui Allah! Cine sunt aceștia doi?» Mi-au răspuns: «Pornește! Pornește!»

فانطلقنا، فأتَينا على رجلٍ مستلقٍ لِقفاه، وإذا آخَرُ قائمٌ عليه بكَلُّوبٍ من حديد، وإذا هو يأتي أحدَ شِقَّيْ وجهِه، فيُشَرْشِرُ شِدْقَه إلى قفاه، ومِنخرَه إلى قفاه، وعينَه إلى قفاه. ثم يتحول إلى الجانب الآخر، فيفعل به مثل ما فعل بالجانب الأول. فما يفرغ من ذلك الجانب حتى يصحّ ذلك الجانب كما كان، ثم يعود عليه، فيفعل مثل ما فعل في المرة الأولى. قال: قلتُ سبحان الله! ما هذان ؟ فقالا لي:
انطلِقْ انطلِقْ.

Am pornit și am ajuns la un om întins pe spate, deasupra căruia stătea un altul cu un cârlig de fier. El se apropia de una dintre părțile feței sale și îi despica colțul gurii până la ceafă, nara până la ceafă și ochiul până la ceafă. Apoi trecea de cealaltă parte și făcea ceea ce făcuse cu prima. Nu isprăvea cu acea parte până când cealaltă nu se vindeca, revenind la starea de dinainte. Apoi se întorcea și făcea iarăși ceea ce făcuse prima dată. Am spus: «Slavă lui Allah! Cine sunt aceștia doi?» Mi-au răspuns: «Pornește! Pornește!»

فانطلقنا، فأتينا على مثل التنّور، وإذا فيه لغَط وأصوات.
قال: فاطلعنا فيه، فإذا فيه رجال ونساء عُراة، وإذا هم
يأتيهم لهبٌ من أسفل منهم، فإذا أتاهم ذلك اللهبُ
ضَوْضَوْا . فقال: قلتُ ما هؤلاء ؟ قال: قالا لي:
انطلِقْ انطلق.

Am pornit și am ajuns la ceva asemenea unui cuptor. În el se auzeau zarvă și glasuri. Ne-am uitat înăuntru și am văzut bărbați și femei goi. O flacără venea spre ei de dedesubt, iar când îi atingea, strigau cu toții. Am întrebat: «Cine sunt aceștia?» Mi-au răspuns: «Pornește! Pornește!»

قال: فانطلقنا، فأتينا على نهر أحمر مثل الدم، فإذا في النهر
رجلٌ سابحٌ يسبح، وإذا على شط النهر رجلٌ قد جمع عنده

حجارة كثيرة، وإذا ذلك السابح يسبح ما يسبح، ثم يأتي ذلك الذي قد جمع عنده الحجارةَ ، فيفغر له فاه، فيُلقِمه حجرًا، فينطلق، فيسبح، ثم يرجع إليه. كلّما رجع إليه فغَر له فاه، فألقمه حجرًا قلتُ لهما : ما هذان؟ قالا لي: انطلِقْ انطلِقْ.

Am pornit și am ajuns la un râu roșu ca sângele. În râu înota un om, iar pe mal era un altul, care adunase multe pietre lângă el. Înotătorul înota o vreme, apoi venea la cel care adunase pietrele. Își deschidea gura înaintea lui și acesta îi punea în ea o piatră. Pleca, înota, apoi se întorcea la el. Ori de câte ori se întorcea, își deschidea gura, iar acesta îi punea în ea o piatră. I-am întrebat pe cei doi: «Cine sunt aceștia?» Mi-au răspuns: «Pornește! Pornește!»

فانطلقنا، فأتينا على رجل كريه المَرْآةِ ، كأكره ما أنت راءٍ رجلًا مَرْأىً، وإذا هو عنده نارٌ يحُشها ويسعى حولها. قال: قلتُ لهما: ما هذا؟ قالا لي: انطلِقْ انطلِقْ.

Am pornit și am ajuns la un om cu o înfățișare respingătoare, cea mai respingătoare înfățișare de om pe care ai putea-o vedea. Lângă el era un foc, pe care îl ațâța, alergând în jurul lui. I-am întrebat: «Cine este acesta?» Mi-au răspuns: «Pornește! Pornește!»

فانطلقنا، فأتينا على روضة مُعْتمّة فيها من كلّ نَور الربيع، وإذا بين ظهرانَي الروضة رجل طويل لا أكاد أرى رأسه طولًا في السماء، وإذا حول الرجل من أكثرِ ولدان رأيتُهم قطُّ. قال: قلتُ: ما هذا؟ وما هؤلاء ؟ قال: قالا لي: انطلِقْ انطلِقْ.

Am pornit și am ajuns într-o grădină cu vegetație înaltă și deasă, în care erau toate florile primăverii. În mijlocul grădinii se afla un bărbat atât de înalt, încât abia îi vedeam capul, sus, în cer. În jurul lui erau atât de mulți copii, cum nu mai văzusem vreodată. Am întrebat: «Cine este acesta și cine sunt aceștia?» Mi-au răspuns: «Pornește! Pornește!»

فانطلقنا، فأتينا إلى دوحة عظيمة لم أر دوحةً قطّ أعظمَ منها ولا أحسنَ ! قال: قالا لي: ارقَ فيها، فارتقينا فيها إلى مدينة مبنيّة بلَبِنِ ذهب ولبِنِ فضّة. قال: فأتينا باب المدينة، فاستفتحنا، ففُتِح لنا، فدخلناها، فتلقّانا رجالٌ شطرٌ من خلقهم كأحسن ما أنت راءٍ، وشطر منهم

كأقبح ما أنت راءٍ. قال: قالا لهم: اذهبوا، فقَعُوا في ذلك النهر. قال: وإذا نهر معترض يجري كأنّ ماءَه المحضُ في البياض. فذهبوا، فوقعوا فيه، ثم رجعوا إلينا، وقد ذهب ذلك السوء عنهم.

Am pornit și am ajuns la un copac uriaș. Niciodată nu văzusem un copac mai mare și mai frumos! Mi-au spus: «Urcă în el!» Am urcat și am ajuns la o cetate clădită din cărămizi de aur și cărămizi de argint. Am venit la poarta cetății și am cerut să ni se deschidă. Ni s-a deschis și am intrat. Ne-au întâmpinat niște oameni: jumătate din înfățișarea lor era cât se poate de frumoasă, iar cealaltă jumătate, cât se poate de urâtă. Cei doi le-au spus: «Mergeți și intrați în râul acela!» În fața noastră curgea un râu a cărui apă era albă ca laptele curat. Au mers, au intrat în el, apoi s-au întors la noi, iar acea urâțenie dispăruse de pe ei.

قال: قالا لي: هذه جنّة عدن، وهذاك منزلك.

Mi-au spus: «Aceasta este Grădina Edenului, iar acela este sălașul tău.»

قال: فسمَا بصَري صُعُدًا، فإذا قصرٌ مثل الرَّبابة البيضاء .

Mi-am ridicat privirea și am văzut un palat asemenea unui nor alb.

قال: قالا لي: هذاك منزلك. قال: قلت لهما: بارك الله فيكما، فذراني فأدخُلَه. قالا: أمّا الآن فلا، وأنت داخله.

Mi-au spus: «Acela este sălaşul tău.» Le-am zis: «Allah să vă binecuvânteze! Lăsați-mă să intru în el!» Au răspuns: «Acum nu, dar vei intra în el.»

قال: قلت لهما: فإنّي رأيتُ منذ الليلة عجبًا، فما هذا الذي رأيت؟ قال: قالا : أمَا إنا سنخبرك: أما الرجل الأول الذي أتيتَ عليه يثلَغ رأسُه بالحجر، فإنّه الرجل يأخذ القرآنَ، فيرفُضه، وينام عن الصلاة المكتوبة.

Le-am spus: «Azi-noapte am văzut lucruri uimitoare. Ce sunt cele pe care le-am văzut?» Ei au răspuns: Îți vom spune. Primul om pe lângă care ai trecut, al cărui cap era zdrobit cu piatra, este omul care primește Coranul, apoi îl părăsește, și doarme, neîmplinind rugăciunea obligatorie.

وأما الرجل الذي أتيتَ عليه يُشَرْشَرُ شدقُه إلى قفاه، ومنخرُه إلى قفاه، وعينه إلى قفاه، فإنه الرجل يغدو من بيته، فيكذب الكَذْبةَ تبلغُ الآفاق.

Omul pe lângă care ai trecut și căruia i se despica gura până la ceafă, nara până la ceafă și ochiul până la ceafă este omul care pleacă dimineața din casa sa și spune o minciună ce ajunge până în zări.

وأما الرجال والنساء العُراة الذين هم في مثل بناء التنّور، فإنّهم الزناة والزواني.

Bărbații și femeile goi, aflați în construcția asemenea unui cuptor, sunt cei și cele care săvârșesc adulter.

وأما الرجل الذي أتيتَ عليه يسبَح في النهر، ويُلقَم الحجارةَ، فإنه آكل الربا.

Omul pe lângă care ai trecut, care înota în râu și căruia i se puneau pietre în gură, este cel care ia camătă.

وأما الرجلُ الكريهُ المَرآةِ الذي عند النار يحُشّها ويسعى حولها، فإنّه مالكٌ خازنُ جهنم .

Omul cu înfățișarea respingătoare, aflat lângă foc, pe care îl ațâța și în jurul căruia alerga, este Mālik, păzitorul Gheenei.

وأما الرجل الطويل الذي في الروضة، فإنّه إبراهيم. وأما الولدان الذين حوله، فكلُّ مولودٍ مات على الفطرة- وفي رواية البرقاني: وُلِدَ على الفطرة- فقال بعض المسلمين؛ يا رسول الله، وأولاد المشركين؟ فقال رسول الله - صلى الله عليه وسلم -: وأولاد المشركين.

Bărbatul înalt care se afla în grădină este Ibrāhīm. Copiii din jurul lui sunt toți copiii care au murit pe firea înnăscută, fiṭrah. În relatarea lui al-Barqānī: „Care s-au născut pe firea înnăscută.” Unii musulmani au întrebat: „Trimis al lui Allah, și copiii politeiștilor?” Trimisul lui Allah ﷺ a răspuns: Și copiii politeiștilor!

وأما القوم الذين كانوا شطرٌ منهم حسنٌ، وشطرٌ منهم قبيحٌ، فإنّهم قوم خلطوا عملًا صالحًا وآخَرَ سيئًا، تجاوز الله عنهم .

Cât despre oamenii a căror jumătate era frumoasă, iar cealaltă jumătate era urâtă, ei sunt oameni care au amestecat o faptă bună cu alta rea. Allah i-a iertat.

Stricăciunea pe pământ și pierderea binecuvântării
Printre urmările păcatelor și ale neascultării se află faptul că ele pricinuiesc pe pământ felurite stricăciuni în ape, în aer, în semănături, în roade și în locuințe.
Preaînaltul a spus:

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

Stricăciunea s-a arătat pe uscat și pe mare din pricina celor agonisite de mâinile oamenilor, ca El să le dea să guste o parte din ceea ce au făcut, poate că se vor întoarce.
Coran, 30:41

Mujāhid a spus:[254] „Când cel nedrept dobândește conducerea, se străduiește în nedreptate și stricăciune. Din pricina aceasta, Allah oprește ploaia, iar semănăturile și viețuitoarele pier. Allah nu iubește stricăciunea.” Apoi a recitat:

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾

Stricăciunea s-a arătat pe uscat și pe mare din pricina celor agonisite de mâinile oamenilor,

Coran, 30:41

versetul, și a spus: *„Pe Allah, nu este vorba de această mare a voastră, ci fiecare localitate aflată lângă o apă curgătoare este numită baḥr.”*

ʿIkrimah a spus: „Stricăciunea s-a arătat pe uscat și pe mare. Eu nu mă refer la această mare a voastră, ci la fiecare localitate aflată lângă o apă.”[255]

Qatādah a spus: „Uscatul îi desemnează pe locuitorii corturilor, iar marea pe locuitorii satelor și ai ținuturilor cultivate.”[256]

254 În explicarea cuvintelor Preaînaltului:

﴿وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ﴾

Când se întoarce, se străduiește pe pământ să răspândească stricăciunea și să nimicească semănăturile și viețuitoarele. Allah nu iubește stricăciunea [al-Baqarah, 2:205].

Vezi Tafsīr al-Ṭabarī (3/583), (18/510). (Al-Iṣlāḥī.) Lanțul este autentic. (Al-Nushayrī.)

255 Tafsīr al-Ṭabarī (18/510). (Al-Iṣlāḥī.) Lanțul este autentic. (Al-Nushayrī.)

256 Tafsīr al-Ṭabarī (18/511). (Al-Iṣlāḥī.) A mai consemnat-o ʿAbd al-Razzāq în Tafsīr, 2/86 (2284). Lanțul este autentic. (Al-Nushayrī.)

Eu spun: Allah Preaînaltul a numit apa dulce baḥr:

﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾

El este Cel care a lăsat libere cele două mări: aceasta dulce, plăcută, iar aceasta sărată, amară.

Coran, 25:53

În lume nu există o mare dulce stătătoare, ci sunt râurile curgătoare; marea sărată este cea stătătoare. Astfel, localitățile de pe apele curgătoare au fost numite cu numele acelor ape.

Ibn Zayd a spus despre

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾

Stricăciunea s-a arătat pe uscat și pe mare:

Coran, 30:41

„Păcatele."[257]

Eu spun: A vrut să spună că păcatele sunt pricina stricăciunii care s-a arătat. Dacă a vrut să spună că stricăciunea arătată este chiar păcatul, atunci în expresia

﴿لِيُذِيقَهُمْ﴾

ca El să le dea să guste,

Coran, 30:41

lām indică urmarea și cauza.

Potrivit primei înțelegeri, stricăciunea desemnează lipsurile, răul și durerile pe care Allah le pricinuiește pe pământ când robii săvârșesc păcate. Ori de câte ori săvârșesc un păcat nou, El le

257 Tafsīr al-Ṭabarī (18/511). (Al-Iṣlāḥī.) Lanțul este autentic. (Al-Nushayrī.)

aduce o pedeapsă. Unul dintre înaintași a spus: „Ori de câte ori săvârșiți un păcat nou, Allah vă aduce din puterea Sa o pedeapsă."[258]

Ceea ce pare mai vădit — și Allah știe cel mai bine — este că prin *„stricăciune"* sunt avute în vedere păcatele și urmările lor. Aceasta este arătată de cuvintele Lui:

﴿لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا﴾

Ca El să le dea să guste o parte din ceea ce au făcut.
Coran, 30:41

Aceasta este starea noastră, deși El ne-a dat să gustăm doar o mică parte din faptele noastre. Dacă ne-ar da să gustăm urmarea tuturor faptelor noastre, nu ar mai lăsa pe fața pământului nicio vietate.

Printre efectele neascultării față de Allah asupra pământului se află prăbușirile, cutremurele și ștergerea binecuvântării lui. Trimisul lui Allah ﷺ a trecut pe lângă locuințele neamului Thamūd și i-a oprit pe cei care îl însoțeau să intre în ele, să bea din apele lor și să scoată apă din fântânile lor. A poruncit chiar să se dea aluatul frământat cu apa lor cămilelor folosite la scosul apei,[259] din pricina efectului urmării rele a păcatului asupra apei.

Tot astfel este urmarea rea a păcatelor asupra împuținării roadelor și asupra năpastelor care le lovesc. Imamul Aḥmad a menționat în Musnad-ul său,[260] în cuprinsul unei relatări: În

258 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-ʿUqūbāt (50), de la Mālik ibn Dīnār, de la al-Ḥajjāj. Acolo apare: „Din partea conducătorului vostru".

259 Adică: cămilele. Hadithul a fost consemnat de al-Bukhārī în Cartea relatărilor despre profeți, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Și către Thamūd, pe fratele lor Ṣāliḥ" (3379), și de Muslim în Cartea ascezei și a înmuierii inimilor, capitolul „Nu intrați în locuințele celor care s-au nedreptățit pe ei înșiși..." (2981), de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi.

260 2/296 (7949). Al-ʿAbbās al-Dūrī a consemnat în Tārīkh-ul său de la Ibn Maʿīn, 4/191 (3897), un text asemănător, însă a spus: „Prin ascultarea de Allah", în loc de „prin dreptate". Lanțul până la Abū Qaḥdham este autentic.

vistieriile omeyyazilor s-a găsit grâu al cărui bob era cât sâmburele de curmală. El se afla într-o pungă pe care era scris: „Acesta creștea pe vremea dreptății."[261]

Multe dintre aceste năpaste au fost aduse de Allah Preaslăvitul din pricina păcatelor săvârșite de robi. Mai mulți bătrâni ai deșertului mi-au spus că știau roadele mai mari decât sunt acum. Multe dintre năpastele care le lovesc le erau necunoscute și au apărut doar de curând.

Cât despre efectul păcatelor asupra înfățișărilor și făpturilor, al-Tirmidhī a relatat în al-Jāmiʿ[262] de la Profet ﷺ că a spus:

خلق الله آدم، وطولُه في السماء ستّون ذراعًا، فلم يزل الخلق ينقصُ حتّى الآن

Allah l-a creat pe Ādam, iar înălțimea lui era de șaizeci de coți spre cer. De atunci oamenii au continuat să scadă în înălțime până acum.

Când Allah Preaslăvitul va curăța pământul de cei nedrepți, nelegiuiți și trădători și va scoate la iveală un rob al Său din familia Profetului Său ﷺ, care va umple pământul de dreptate, așa cum fusese umplut de nedreptate,[263] iar Mesia îi va ucide pe evrei și pe creștini și va întemeia religia cu care Allah l-a trimis pe Trimisul Său, pământul își va scoate la iveală binecuvântarea și va

261 Formularea din al-Musnad este: „Pe vremea lui Ziyād sau a lui Ibn Ziyād s-a găsit o pungă cu boabe asemenea sâmburilor de curmală, pe care era scris: Acestea au crescut într-o vreme când se lucra cu dreptate."

262 Hadithul se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Ibn al-Qayyim a indicat aceste surse în Zād al-maʿād (2/422) și al-Manār al-munīf (66). Vezi Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, Cartea relatărilor despre profeți, capitolul despre crearea lui Ādam și a urmașilor săi (3326), și Ṣaḥīḥ Muslim, Cartea Raiului, capitolul „Vor intra în Rai neamuri..." (2841).

263 După cum este stabilit în hadithurile despre al-Mahdī, pacea fie asupra lui. Vezi discutarea lor amănunțită în al-Manār al-munīf al autorului (148–153).

reveni la starea de dinainte. Un grup de oameni va mânca dintr-o singură rodie şi se va adăposti la umbra cojii ei; un ciorchine de strugure va fi o povară de cămilă, iar o singură cămilă proaspăt fătată va fi de ajuns pentru o mulţime de oameni.[264] Aceasta fiindcă, atunci când pământul a fost curăţat de păcate, s-au arătat pe el urmele binecuvântării lui Allah Preaînaltul, pe care păcatele şi necredinţa le şterseseră.

Fără îndoială, pedepsele pe care Allah le-a pogorât asupra pământului au lăsat urme care continuă să lucreze în el, căutând păcatele asemănătoare lor, care sunt urmele nelegiuirilor pentru care neamurile au fost pedepsite. Aceste urme de pe pământ provin din acele pedepse, aşa cum aceste păcate provin din acele nelegiuiri. Astfel, înţelepciunea lui Allah şi hotărârea Sa asupra făpturilor sunt potrivite de la început până la sfârşit: pedeapsa mare este pentru nelegiuirea mare, iar cea mai uşoară pentru cea mai uşoară. Aşa judecă El, Preaslăvitul, între făpturile Sale în sălaşul intermediar, al-barzakh, şi în sălaşul răsplăţii.

Priveşte însoţirea lui Şayţān, locul său şi sălaşul său. Când îl însoţeşte pe rob şi pune stăpânire pe el, binecuvântarea este smulsă din viaţa, faptele, vorbele şi mijloacele sale de trai. Când ascultarea de el a avut asupra pământului urmările sale, binecuvântarea a fost smulsă din orice loc în care s-a arătat acea ascultare. Tot astfel, pentru că sălaşul lui este Iadul, acolo nu este nimic din alinare, milă şi binecuvântare.

Ghayrah: gelozia pentru onoare

Printre pedepsele păcatelor se află faptul că ele sting în inimă focul geloziei pentru onoare, ghayrah. Pentru viaţa şi buna ei stare, acesta este asemenea căldurii firești pentru viaţa întregului trup. Gelozia este căldura şi focul inimii, care scot din ea necurăţenia şi însuşirile vrednice de osândă, aşa cum foalele înlătură zgura aurului, argintului şi fierului. Cei mai nobili oameni şi cei cu cele mai înalte năzuinţe au cea mai puternică

264 După cum este stabilit în hadithul lui al-Nawwās ibn Samʿān, Allah să fie mulţumit de el. L-a consemnat Muslim în Cartea tulburărilor, capitolul despre al-Dajjāl (2937).

gelozie pentru ei înșiși, pentru cei apropiați și pentru oameni în general.

De aceea Profetul ﷺ avea cea mai mare gelozie dintre făpturi pentru comunitate, iar Allah Preaslăvitul are o gelozie și mai mare decât a sa.

Este stabilit în al-Ṣaḥīḥ că el ﷺ a spus:

أتعجبون من غيرة سعد؟ لأنا أغيَرُ منه، والله أغيَرُ منّي

Vă mirați de gelozia lui Saʿd? Eu sunt mai gelos decât el, iar Allah este mai gelos decât mine.[265]

Tot în al-Ṣaḥīḥ se relatează că a spus în predica de la eclipsă:

يا أمَّةَ محمَّد، ما أحدٌ أغيرَ من الله أن يزنيَ عبدُه، أو تزنيَ أمَتُه

Comunitate a lui Muḥammad! Nimeni nu este mai gelos decât Allah când robul Său ori roaba Sa săvârșește adulter.[266]

265 Din relatarea lui al-Mughīrah ibn Ṣuʿbah, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea pedepselor prescrise, capitolul despre cel care vede un bărbat alături de soția sa și îl ucide (6846), și Muslim în Cartea jurămintelor reciproce de acuzare (1499). Saʿd este Saʿd ibn ʿUbādah, Allah să fie mulțumit de el.

266 Din relatarea lui ʿĀʾișah, Allah să fie mulțumit de ea. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea eclipsei, capitolul despre milostenia în timpul eclipsei (1044), și Muslim în Cartea eclipsei, capitolul despre rugăciunea eclipsei (901).

Tot în al-Ṣaḥīḥ se relatează de la el că a spus:

لا أحدَ أغيرُ من الله، من أجل ذلك حرّم الفواحشَ ما ظهر منها وما بطن. ولا أحدَ أحبُّ إليه العذرُ من الله، من أجل ذلك أرسل الرسل مبشّرين ومنذرين. ولا أحدَ أحبُّ إليه المدحُ من الله، من أجل ذلك أثنى على نفسه

Nimeni nu este mai gelos decât Allah. De aceea a interzis desfrâul, atât pe cel vădit, cât și pe cel ascuns. Nimănui nu-i sunt mai dragi dezvinovățirile decât lui Allah; de aceea a trimis trimișii ca binevestitori și prevenitori. Nimănui nu-i este mai dragă lauda decât lui Allah; de aceea S-a lăudat pe Sine.[267]

În acest hadith a unit gelozia, al cărei temei este respingerea și ura față de cele urâte, cu iubirea dezvinovățirii, care cere deplinătatea dreptății, milei și facerii de bine. Cu toată puterea geloziei Sale, El, Preaslăvitul, iubește ca robul Său să-I înfățișeze o dezvinovățire și primește dezvinovățirea celui care I-o aduce. El nu-i trage la răspundere pe robii Săi pentru săvârșirea celor care Îi stârnesc gelozia până nu le înlătură orice scuză. De aceea Și-a trimis trimișii și Și-a pogorât Cărțile, pentru a înlătura scuzele și pentru a preveni.

Aceasta este culmea măreției și a facerii de bine și deplinătatea desăvârșirii. Mulți dintre oamenii cu gelozie puternică sunt împinși de ea să lovească repede și să pedepsească fără să înlăture mai întâi scuzele și fără să primească dezvinovățirea celui care le-o aduce. Omul poate avea în realitate o scuză, dar puterea

267 Din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea explicării Coranului, capitolul „Nu vă apropiați de desfrâu, nici de cel vădit, nici de cel ascuns" (4634), și Muslim în Cartea căinței, capitolul despre gelozia lui Allah Preaînaltul (2760).

geloziei nu-i lasă să i-o primească. În schimb, mulți dintre cei care primesc dezvinovățirile fac aceasta din lipsă de gelozie, până lărgesc prea mult căile scuzelor și socotesc scuză ceea ce nu este scuză. Mulți ajung chiar să scuze păcatul prin hotărârea divină. Niciuna dintre aceste două stări nu este vrednică de laudă în mod necondiționat. Este autentic de la Profet ﷺ că a spus:

إنّ من الغيرة ما يحبّها الله، ومنها ما يبغضه الله. فالتي يبغضها الغيرةُ في غير ريبة

Dintre felurile geloziei, unele sunt iubite de Allah, iar altele sunt urâte de El. Gelozia pe care o urăște este cea fără motiv de bănuială.

Apoi a menționat hadithul.[268] Ceea ce este vrednic de laudă este unirea geloziei cu primirea scuzelor: omul este gelos acolo unde

268 Au consemnat-o Aḥmad, 4/154 (17398), ʿAbd al-Razzāq în al-Jāmiʿ, 10/409–410 (19522), al-Ṭabarānī, 17/340 (939), Ibn Khuzaymah (2478) și alții, pe calea lui Maʿmar, de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, de la Zayd ibn Sallām, de la ʿAbd Allāh ibn Zayd al-Azraq, de la ʿUqbah ibn ʿĀmir, care a relatat-o. Hișām al-Dastuwā'ī a relatat de la Yaḥyā, care a spus: „Mi s-a relatat că Abū Sallām a zis: Mi-a relatat ʿAbd Allāh ibn Zayd că ʿUqbah ibn ʿĀmir a spus", apoi a relatat-o. A consemnat-o al-Ṭabarānī, 17/341 (940).
Abān al-ʿAṭṭār, al-Awzāʿī, Ḥajjāj al-Ṣawwāf și Ḥarb ibn Ṣaddād au relatat cu toții de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, de la Muḥammad ibn Ibrāhīm al-Taymī, de la fiul lui Jābir ibn ʿAtīk, de la tatăl său. Au consemnat-o Aḥmad (23747, 23748, 23752), al-Ṭabarānī, 2/189–190 (1773–1777), Ibn Ḥibbān (295) și alții. Șaybān a relatat-o și el, dar relatările de la el diferă. ʿUbayd Allāh ibn Mūsā a relatat de la Șaybān asemenea grupului. A consemnat-o al-Ṭabarānī, 2/190 (1777). Wakīʿ a relatat de la Șaybān, de la Yaḥyā, atribuind-o relatărilor lui Abū Hurayrah. A consemnat-o Ibn Mājah (1996).
Calea grupului este cea mai probabilă, deși în ea se află fiul lui Jābir ibn ʿAtīk: fie ʿAbd al-Raḥmān, care este necunoscut, fie Abū Sufyān, după cum a afirmat categoric Ibn Ḥibbān, iar acesta nu este bine cunoscut.
Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim, Ibn Ḥajar și alții au autentificat hadithul, dar această judecată necesită cercetare. Vezi nota ediției al-Asmā' wa-l-ṣifāt de al-Bayhaqī (2/467–469).

este locul geloziei și primește scuza acolo unde este locul scuzei. Cel care este astfel este cu adevărat vrednic de laudă.

Întrucât El, Preaslăvitul, întrunește toate însușirile desăvârșirii, este mai îndreptățit la laudă decât oricine. Nimeni nu poate ajunge să-L laude așa cum I se cuvine; El este așa cum S-a lăudat și S-a preamărit pe Sine.

Cel care are gelozie se potrivește, așadar, cu Domnul său Preaslăvitul într-o însușire dintre însușirile Lui. Cine se potrivește cu Allah într-o însușire dintre însușirile Lui este condus de acea însușire către El, ca de un frâu; ea îl aduce înaintea Domnului său, îl apropie de El și de mila Lui și îl face iubit de El. El, Preaslăvitul, este Milostiv și îi iubește pe cei milostivi, Generos și îi iubește pe cei generoși, Știutor și îi iubește pe învățați, Puternic și îl iubește pe credinciosul puternic, care Îi este mai drag decât credinciosul slab.[269] Are sfială și îi iubește pe cei cu sfială,[270] este Frumos și iubește frumusețea, este Unic și iubește ceea ce este impar.[271]

Chiar dacă păcatele și neascultarea nu ar face decât să-i aducă omului contrariul acestor însușiri și să-l împiedice să le dobândească, ar fi de ajuns ca pedeapsă. Gândul trecător se preschimbă în șoaptă stăruitoare; șoapta devine voință; voința crește și devine hotărâre; apoi devine faptă; apoi devine însușire statornică și deprindere trainică, înrădăcinată. Atunci ieșirea din ea devine grea, așa cum îi este greu să iasă din însușirile statornicite în sine.

Ceea ce urmărim este că, pe măsură ce se întețește legătura omului cu păcatele, ele scot din inimă gelozia pentru sine, pentru

269 După cum se află în hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-a consemnat Muslim în Cartea hotărârii divine, capitolul despre credința în hotărârea divină (2664).

270 În hadithul lui Yaʿlā ibn Umayyah se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis: „Allah Preaînaltul are sfială și acoperă greșelile; iubește sfiala și acoperirea." Au consemnat-o Aḥmad (4/224), Abū Dāwūd (4012) și al-Nasāʾī (406). Vezi ediția critică a al-Musnad (29/483–484).

271 După cum se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea rugilor, capitolul „Allah are o sută de nume fără unul" (6410), și Muslim în Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre numele lui Allah Preaînaltul (2677).

familia sa și pentru oameni în general. Aceasta poate slăbi foarte mult în inimă, până când el nu mai socotește urât ceea ce este urât, nici la sine, nici la altul. Când ajunge la acest hotar, a intrat pe poarta pieirii.

Mulți dintre aceștia nu se mărginesc la a nu socoti urâtul drept urât, ci înfățișează desfrâul și nedreptatea drept lucruri bune altuia, i le împodobesc, îl cheamă la ele, îl îndeamnă și se străduiesc să i le înlesnească. De aceea cel care încuviințează desfrâul în familia sa, dayyūth, este cea mai stricată făptură a lui Allah, iar Raiul îi este oprit.[272] Tot astfel este cel care îi îngăduie altuia nedreptatea și asuprirea și i le împodobește. Privește la ce a dus lipsa de gelozie!

Aceasta îți arată că temelia religiei este gelozia și că cine nu are gelozie nu are religie.

Gelozia încinge inima, iar prin ea se încing mădularele și resping răul și desfrâul.

Lipsa geloziei omoară inima, iar mădularele mor și nu le mai rămâne nicio putere de a respinge răul.

Gelozia din inimă este asemenea puterii care respinge boala și i se împotrivește. Când puterea dispare, boala găsește un loc pregătit să o primească și nimic care să o respingă. Se înstăpânește și vine pieirea. Ea este și asemenea coarnelor bivolului, cu care acesta se apără pe sine și pe puiul său. Când sunt frânte, dușmanul îndrăznește împotriva lui.

Pierderea sfielii

Printre pedepsele lor se află pierderea sfielii, care este seva vieții inimii și temelia oricărui bine. Pierderea ei este pierderea întregului bine.

272 După cum se află în hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, care a spus: Trimisul lui Allah ﷺ a zis: „Trei nu vor intra în Rai și Allah nu va privi spre ei în Ziua Învierii: cel care se poartă rău cu părinții săi, femeia care ia purtări bărbătești, asemănându-se bărbaților, și cel care încuviințează desfrâul în familia sa…” L-a consemnat imamul Aḥmad în al-Musnad (6180), iar Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim și al-Dhahabī l-au autentificat. Vezi ediția critică a al-Musnad, 10/322. (Al-Iṣlāḥī.)

În al-Ṣaḥīḥ se relatează de la Profet ﷺ că a spus: „Sfiala este în întregime bine.”[273]
A mai spus:

إنّ مما أدرك الناس من كلام النبوة الأولى: إذا لم تستَحْي فاصنَعْ ما شئتَ!

Printre cele ajunse la oameni din cuvintele profeției de odinioară se află: Dacă nu ai sfială, fă ce voiești![274]

Există două explicații ale acestor cuvinte.

Prima: ele sunt o amenințare și o prevenire. Înțelesul este că omul lipsit de sfială săvârșește orice voiește dintre cele urâte, căci sfiala este cea care îl îndeamnă să le părăsească. Dacă nu are sfială care să-l oprească de la ele, le săvârșește. Aceasta este explicația lui Abū ʿUbayd.[275]

A doua: dacă nu te sfiești înaintea lui Allah de o faptă, fă-o. Ceea ce trebuie părăsit este lucrul de care omul se sfiește înaintea lui Allah. Aceasta este explicația imamului Aḥmad, în relatarea lui Ibn Hāniʾ.[276]
Potrivit primei explicații, este o amenințare, asemenea cuvintelor Lui:

﴿اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ﴾

Faceți ce voiți!
Coran, 41:40

273 Din relatarea lui ʿImrān ibn Ḥuṣayn, Allah să fie mulțumit de el. A consemnat-o Muslim în Cartea credinței, capitolul despre numărul ramurilor credinței… (37).

274 A consemnat-o al-Bukhārī în Cartea relatărilor despre profeți (3483, 3484), din relatarea lui Abū Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el.

275 Gharīb al-ḥadīth (2/330).

276 Această explicație nu a fost găsită în ediția tipărită a Masāʾil Ibn Hāniʾ.

Potrivit celei de-a doua, este o încuviințare și o îngăduință.

Dacă se întreabă: *„Există vreo cale de a înțelege cuvintele în amândouă sensurile?”* Eu spun: Nu, nici chiar potrivit părerii celui care aplică unui cuvânt cu mai multe sensuri toate înțelesurile lui, căci îngăduința și amenințarea sunt potrivnice. Totuși, luarea în seamă a unuia dintre cele două sensuri o cere pe a celuilalt.

Ceea ce urmărim este că păcatele slăbesc sfiala robului până când el poate ajunge cu totul lipsit de ea. Nu mai este tulburat de faptul că oamenii îi cunosc starea rea și îl văd. Mulți dintre ei chiar își povestesc starea și faptele urâte pe care le săvârșesc. Ceea ce îi împinge la aceasta este dezbrăcarea de sfială.

Când robul ajunge în această stare, nu mai rămâne nădejde în îndreptarea lui, după cum s-a spus:[277]

وإذا رأى إبليسُ طلعةَ وجهه
حَيَّا، وقال: فديتُ مَن لا يفلحُ

Când Iblīs îi vede chipul arătându-se,
îl salută și spune: „M-aș da răscumpărare pentru cel care nu izbutește!”

Cuvântul ḥayā’, *„sfială”*, derivă din ḥayāh, *„viață”*. Ploaia este numită ḥayā, fără hamzah la sfârșit, fiindcă prin ea trăiesc pământul, plantele și animalele. Tot astfel, prin sfială există viața acestei lumi și a Vieții de Apoi. Cine nu are sfială este mort în lumea aceasta și nefericit în Viața de Apoi.

Păcatele, lipsa sfielii și lipsa geloziei sunt legate între ele în amândouă sensurile. Fiecare o cheamă și o caută stăruitor pe cealaltă. Cine se sfiește de Allah când Îl neascultă, Allah Se va sfii să-l pedepsească în ziua când Îl va întâlni. Cine nu se sfiește să-L neasculte, El nu Se va sfii să-l pedepsească.

277 Versul este al lui al-Buḥturī, în Dīwān-ul său (1/482).

Slăbirea respectului față de Allah

Printre pedepsele păcatelor se află faptul că ele slăbesc negreșit în inimă preamărirea Domnului, slăvită fie măreția Lui, și respectul față de El, fie că robul voiește aceasta, fie că nu. Dacă respectul față de Allah și măreția Lui s-ar înstăpâni în inima robului, el nu ar cuteza să-L neasculte.

Cel amăgit poate spune: *„Ceea ce mă împinge spre păcate este numai buna nădejde și dorința iertării Lui, nicidecum slăbirea măreției Sale în inima mea."*

Aceasta este o înșelare de sine. Măreția lui Allah și slava Sa în inima robului, precum și cinstirea celor sfinte ale Lui stau între om și păcate. Cei care cutează să-L neasculte nu L-au prețuit așa cum I se cuvine. Cum să-L prețuiască așa cum I se cuvine, să-L preamărească, să-I recunoască măreția, să aibă respect și venerație față de El cel pentru care porunca și oprirea Lui sunt neînsemnate? Acesta este un lucru cu totul imposibil și cel mai vădit neadevăr!

Este de ajuns ca pedeapsă pentru păcătos ca din inima sa să dispară preamărirea lui Allah, slăvită fie măreția Lui, cinstirea celor sfinte ale Sale și însemnătatea dreptului Său. Din pedeapsa pentru aceasta face parte ca Allah Cel Atotputernic și Măreț să-i înlăture prestigiul din inimile făpturilor. El ajunge de puțină însemnătate înaintea lor și ele îl disprețuiesc, așa cum porunca Lui a fost neînsemnată pentru el și a disprețuit-o. Pe cât Îl iubește robul pe Allah, pe atât îl iubesc oamenii.

Pe cât se teme de Allah, pe atât se tem oamenii de el. Pe cât Îl preamărește pe Allah și cinstește cele sfinte ale Lui, pe atât cinstesc oamenii cele care îi sunt lui de neîncălcat.

Cum să încalce robul cele sfinte ale lui Allah și să nădăjduiască să nu-i încalce oamenii ceea ce îi este de neîncălcat? Cum să-i fie neînsemnat dreptul lui Allah, fără ca Allah să-l facă neînsemnat înaintea oamenilor? Cum să nesocotească păcatele împotriva lui Allah, fără ca făpturile să-l nesocotească?

El, Preaslăvitul, a arătat aceasta în Cartea Sa, când a pomenit pedepsele păcatelor: că i-a răsturnat pe cei care le săvârșesc din pricina celor agonisite, le-a acoperit inimile și le-a pecetluit din

pricina păcatelor lor; că i-a uitat așa cum ei L-au uitat, i-a umilit așa cum ei I-au umilit religia și i-a părăsit așa cum ei I-au nesocotit porunca.
De aceea Preaînaltul a spus în versetul despre prosternarea făpturilor înaintea Lui:

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾

Pe cel pe care Allah îl umilește nu-l poate cinsti nimeni.
Coran, 22:18

Când prosternarea înaintea Lui le-a devenit neînsemnată, au nesocotit-o și nu au făcut-o, El i-a umilit. Nu au mai avut pe nimeni care să-i cinstească după ce El i-a umilit. Cine îl poate cinsti pe cel pe care Allah l-a umilit ori îl poate umili pe cel pe care Allah l-a cinstit?

Uitarea lui Allah și părăsirea robului

Printre pedepsele lor se află faptul că ele atrag uitarea robului de către Allah, părăsirea lui și lăsarea lui în seama propriului suflet și a diavolului său. Acolo este pieirea alături de care nu mai este nădejde de scăpare.

Preaînaltul a spus:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

O, voi, cei care ați crezut! Temeți-vă de Allah și fiecare suflet să privească la ceea ce a trimis înainte pentru ziua de mâine! Temeți-vă de Allah, căci Allah este Bineștiutor a ceea ce faceți. Nu fiți asemenea celor care L-au uitat pe Allah, iar El i-a făcut să se uite pe ei înșiși. Aceștia sunt cei nelegiuiți.

Coran, 59:18–19

A poruncit teama de El și le-a interzis robilor Săi credincioși să se asemene celor care L-au uitat, părăsind teama de El. A spus că l-a pedepsit pe cel care a părăsit teama de El făcându-l să se uite pe sine: să uite cele care îi folosesc, cele care îl scapă de pedeapsa Lui și cele care îi aduc viața veșnică, deplinătatea plăcerii, a bucuriei și a desfătării ei. L-a făcut să uite toate acestea drept răsplată pentru că el a uitat măreția Lui, teama de El și împlinirea poruncii Sale. Îl vezi pe păcătos nepăsător față de propriul bine, risipindu-l. Allah i-a făcut inima nepăsătoare față de pomenirea Sa, el și-a urmat poftele, iar treburile sale au devenit risipire. Cele care îi folosesc în lumea aceasta și în Viața de Apoi s-au destrămat, și-a nesocotit fericirea veșnică și a înlocuit-o cu cea mai neînsemnată plăcere, care nu este decât un nor de vară ori o nălucă de vis!

أحلامُ نومٍ أو كظلّ زائل
إنّ اللبيبَ بمثلها لا يُخدَعُ

Vise în somn ori asemenea unei umbre trecătoare;
omul cu minte nu se lasă amăgit de ele.[278]

Cea mai mare pedeapsă este ca robul să se uite pe sine, să se neglijeze și să-și risipească partea și sorțul de la Allah, vânzându-le în pierdere și înjosire, pe prețul cel mai mic.

L-a nesocotit pe Cel de Care nu se poate lipsi și Care nu poate fi înlocuit, alegând în schimb pe cel de care se poate lipsi cu totul și care poate fi înlocuit întru totul.

من كلّ شيء إذا ضيّعتَه عوضٌ
وما من الله إنْ ضيّعتَه عوضُ

Pentru orice lucru pierdut există un înlocuitor,
dar pentru Allah, dacă Îl pierzi, nu există înlocuitor.[279]

Allah Preaslăvitul poate înlocui tot ceea ce este în afară de El, dar nimic nu-L poate înlocui pe El.

El face să nu mai ai nevoie de nimic, dar nimic nu face să nu mai ai nevoie de El. Te apără de orice, dar nimic nu te apără de El. Îți dă adăpost împotriva oricărui lucru, dar nimic nu-ți dă adăpost împotriva Lui. Cum să se poată lipsi robul, fie și pentru o clipire, de ascultarea Celui a Cărui stare este aceasta?

278 Autorul a citat versul și în ʿUddat al-ṣābirīn (356) și Miftāḥ dār al-saʿādah (1/462). Face parte dintre versurile lui ʿImrān ibn Ḥiṭṭān în Khizānat al-adab (5/361). Vezi și Ṣiʿr al-khawārij (155).

279 Versul este citat în Zād al-maʿād (4/192), Miftāḥ dār al-saʿādah (3/35) și, fără atribuire, în Ṭabaqāt al-Shāfiʿiyyah (8/228).

Cum să-I uite pomenirea și să-I nesocotească porunca până când El îl face să se uite pe sine, să se piardă și să se nedreptățească în cea mai mare măsură? Robul nu L-a nedreptățit pe Domnul său, ci s-a nedreptățit pe sine. Domnul său nu l-a nedreptățit, ci el însuși s-a nedreptățit!

Pierderea desăvârșirii în adorare

Printre pedepsele lor se află faptul că îl scot pe rob din cercul desăvârșirii în adorare, iḥsān, și îl lipsesc de răsplata celor care o împlinesc. Când iḥsān atinge inima, o împiedică de la păcate. Cine Îl adoră pe Allah ca și cum L-ar vedea face aceasta fiindcă pomenirea, iubirea și teama de El, precum și nădejdea în El i-au cuprins inima, până când ajunge ca și cum L-ar privi. Aceasta stă între el și voința de a păcătui, cu atât mai mult între el și săvârșirea păcatului. Când iese din cercul iḥsān-ului, pierde tovărășia aleșilor săi însoțitori, viața lor tihnită și desfătarea lor deplină.

Dacă Allah voiește binele lui, îl păstrează în cercul credincioșilor în general. Dacă însă Îl neascultă prin păcatele care îl scot din cercul credinței, așa cum a spus Profetul ﷺ:

لا يزني الزاني حين يزني وهو مؤمن، ولا يشرب الخمر حين يشربها وهو مؤمن، ولا يسرق حين يسرق وهو مؤمن، ولا ينتهب نُهبةً ذاتَ شرفٍ يرفع إليه فيها الناسُ أبصارهم حين ينتهبها وهو مؤمن. فإيّاكم إيّاكم، والتوبةُ معروضةٌ بعد

Cel care săvârșește adulter nu este credincios în clipa când îl săvârșește; cel care bea vin nu este credincios în clipa când îl bea; cel care fură nu este credincios în clipa când fură; cel care jefuiește un bun de preț, spre care oamenii își ridică privirile, nu este credincios în clipa când îl jefuiește. Feriți-vă, feriți-vă! Iar căința rămâne deschisă după aceea[280]

— atunci iese din cercul credinței. Pierde tovărășia credincioșilor și frumoasa apărare a lui Allah în favoarea lor, căci Allah îi apără pe cei care au crezut. Pierde orice bine pe care Allah l-a legat în Cartea Sa de credință: aproape o sută de însușiri, fiecare mai bună decât lumea și tot ce se află în ea.

280 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea nedreptăților, capitolul despre jefuirea fără încuviințarea proprietarului (2475), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre micșorarea credinței prin păcate… (57). Formularea este a lui Muslim.

Printre ele se află răsplata măreață:

﴿وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

Allah le va da credincioșilor o răsplată măreață.
Coran, 4:146

Printre ele se află îndepărtarea de la ei a relelor acestei lumi și ale Vieții de Apoi:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾

Allah îi apără pe cei care au crezut.
Coran, 22:38

Printre ele se află cererea de iertare făcută pentru ei de purtătorii Tronului:

﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾

Cei care poartă Tronul și cei din jurul lui Îl preamăresc pe Domnul lor, aducându-I laudă, cred în El și cer iertare pentru cei care au crezut.
Coran, 40:7

Printre ele se află ocrotirea lor de către Allah. Nu este înjosit cel pe care Allah îl ocrotește:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾

Allah este Ocrotitorul celor care au crezut.
Coran, 2:257

Printre ele se află porunca Sa către îngeri să-i întărească:

﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا﴾

Când Domnul tău le revela îngerilor: Eu sunt cu voi; întăriți-i pe cei care au crezut!

Coran, 8:12

Printre ele se află treptele pe care le au la Domnul lor, iertarea și mijloacele de trai alese.[281]
Printre ele se află cinstea:

﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾

A lui Allah este cinstea, a Trimisului Său și a credincioșilor.

Coran, 63:8

Printre ele se află faptul că Allah este alături de oamenii credinței:

﴿وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

Allah este cu credincioșii.

Coran, 8:19

281 După cum se află în cuvintele Preaînaltului:

﴿أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾

Aceștia sunt cu adevărat credincioșii. Ei au trepte la Domnul lor, iertare și mijloace de trai alese

[al-Anfāl, 8:4].

Printre ele se află înălțarea în lumea aceasta și în Viața de Apoi:

﴿يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ﴾

Allah îi va ridica în trepte pe cei dintre voi care au crezut și pe cei cărora li s-a dat cunoaștere.

Coran, 58:11

Printre ele se află dăruirea a două părți din mila Sa, a unei lumini cu care să meargă și iertarea păcatelor lor.[282]

Printre ele se află iubirea pe care El, Preaslăvitul, o rânduiește pentru ei:[283] El îi iubește și îi face iubiți îngerilor, profeților și robilor Săi drepți.

Printre ele se află siguranța lor față de teamă în ziua când teama se întețește:

﴿فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

Cei care au crezut și s-au îndreptat nu vor avea teamă și nu vor fi mâhniți.

Coran, 6:48

---

282 Preaînaltul a spus:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

O, voi, cei care ați crezut! Temeți-vă de Allah și credeți în Trimisul Său! El vă va da două părți din mila Sa, vă va rândui o lumină cu care să mergeți și vă va ierta. Allah este Iertător, Milostiv

[al-Ḥadīd, 57:28].

283 Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا﴾

Celor care au crezut și au făcut fapte bune, Cel Milostiv le va rândui iubire

[Maryam, 19:96].

Printre ele se află faptul că ei sunt cei asupra cărora s-a revărsat binefacerea. Ni s-a poruncit să-I cerem să ne călăuzească pe calea lor de șaptesprezece ori în fiecare zi și noapte.
Printre ele se află faptul că numai pentru ei Coranul este călăuzire și vindecare:

﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ﴾

Spune: Pentru cei care au crezut, el este călăuzire și vindecare. Cei care nu cred au în urechi surzenie și el este pentru ei orbire. Aceștia sunt chemați dintr-un loc îndepărtat.

Coran, 41:44

Ceea ce urmărim este că credința este o cauză care aduce orice bine. Orice bine din lumea aceasta și din Viața de Apoi are drept cauză credința, iar orice rău din lumea aceasta și din Viața de Apoi are drept cauză lipsa credinței. Cum să-i fie ușor robului să săvârșească ceva care îl scoate din cercul credinței și stă între el și aceasta? El nu iese însă din cercul musulmanilor în general. Dacă stăruie în păcate și continuă să le săvârșească, există teama ca inima să-i fie acoperită de rugină, iar aceasta să-l scoată cu totul din Islam. De aici teama puternică a înaintașilor. Unul dintre ei a spus: „Voi vă temeți de păcate, iar eu mă tem de necredință!”[284]

284 Makkī a menționat un text asemănător în Qūt al-qulūb (1/462, ediția al-Ḥalabī, 1381 H), de la Mesia, pacea fie asupra lui, care a spus: „O, voi, apostoli! Voi vă temeți de păcate, iar eu mă tem de necredință.” A mai relatat de la Sahl al-Tustarī că a spus: „Cel care năzuiește se teme să fie încercat prin păcate, iar cunoscătorul se teme să fie încercat prin necredință.” Vezi și Ṭarīq al-hijratayn (93).

Păcatele opresc mersul inimii către Allah

Printre pedepsele lor se află faptul că slăbesc mersul inimii către Allah și către sălașul Vieții de Apoi ori îl îngreunează, îl opresc și îl întrerup, nelăsând-o să facă niciun pas către Allah. Aceasta dacă nu o întorc de la ținta ei înapoi! Păcatul îl învăluie pe cel ajuns, îl oprește pe cel aflat pe drum și îl întoarce pe cel care caută. Inima merge către Allah prin puterea sa. Când se îmbolnăvește din pricina păcatelor, acea putere care o poartă slăbește. Dacă dispare cu totul, se rupe de Allah printr-o ruptură greu de îndreptat. Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

Păcatul fie omoară inima, fie o îmbolnăvește de o boală de temut, fie îi slăbește negreșit puterea, până când slăbiciunea ajunge la cele opt lucruri împotriva cărora Profetul ﷺ a căutat adăpost: grija și tristețea, neputința și lenea, lașitatea și zgârcenia, povara datoriilor și asuprirea oamenilor.[285]

Fiecare două sunt pereche. Grija și tristețea sunt pereche: dacă lucrul neplăcut care atinge inima privește un lucru viitor pe care îl așteaptă, pricinuiește grijă; dacă privește un lucru trecut, deja petrecut, pricinuiește tristețe.

Neputința și lenea sunt pereche: dacă robul nu împlinește mijloacele binelui și ale izbândei pentru că nu are putere, aceasta este neputință; dacă nu le împlinește pentru că nu are voință, aceasta este lene.

Lașitatea și zgârcenia sunt pereche: dacă omul nu aduce folos prin trupul său, aceasta este lașitate; dacă nu aduce folos prin averea sa, aceasta este zgârcenie.

Povara datoriilor și asuprirea oamenilor sunt pereche: dacă altcineva are putere asupra lui pe bună dreptate, aceasta ține de povara datoriilor; dacă o are pe nedrept, aceasta este asuprirea oamenilor.[286]

---

285 A consemnat-o al-Bukhārī în Cartea rugilor, capitolul despre căutarea adăpostului împotriva lașității și lenei (6369), și în alte locuri, din relatarea lui Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el. Vezi și Ṣaḥīḥ Muslim, Cartea pomenirii și a rugii (2706).

286 Vezi explicarea hadithului în Ṭarīq al-hijratayn (86), Miftāḥ dār al-saʿādah (1/375) și Badāʾiʿ al-fawāʾid (714).

Ceea ce urmărim este că păcatele sunt printre cele mai puternice cauze care aduc aceste opt lucruri, așa cum sunt printre cele mai puternice cauze care aduc greutatea încercării, atingerea nenorocirii, răul celor hotărâte și bucuria dușmanilor de nenorocirea omului.[287] Sunt printre cele mai puternice cauze care aduc pierderea binefacerilor lui Allah, schimbarea stării de bine dăruite de El, venirea pe neașteptate a pedepsei Sale și întreaga Sa mânie.[288]

Înlăturarea binefacerilor și venirea pedepselor

Printre pedepsele păcatelor se află faptul că înlătură binefacerile și aduc pedepsele. Nicio binefacere nu se îndepărtează de rob decât din pricina unui păcat și nicio pedeapsă nu se abate asupra lui decât din pricina unui păcat. ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „Nicio încercare nu s-a pogorât decât din pricina unui păcat și nicio încercare nu a fost ridicată decât prin căință."[289]

287 Căutarea adăpostului împotriva lor apare în hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea rugilor, capitolul despre căutarea adăpostului împotriva greutății încercării (6347), și Muslim în Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre căutarea adăpostului împotriva răului celor hotărâte… (2707).

288 Căutarea adăpostului împotriva lor apare în hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi. A consemnat-o Muslim în Cartea pomenirii și a rugii, capitolul „Cei mai mulți locuitori ai Raiului sunt săracii…" (2739).

289 Tot astfel a atribuit-o autorul lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, în Ṭarīq al-hijratayn. Șeicul Islamului a atribuit-o însă lui ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz, Allah să aibă milă de el, în Majmūʿ al-fatāwā (8/163). (Al-Iṣlāḥī.) A fost transmisă și în ruga lui al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib pentru ploaie, cu formularea: „O, Allah, nicio încercare nu s-a pogorât decât din pricina unui păcat și nu a fost îndepărtată decât prin căință…" A consemnat-o Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (26/359), cu un lanț foarte slab. (Al-Nushayrī.)

Preaînaltul a spus:

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾

Orice nenorocire vă lovește este din pricina celor agonisite de mâinile voastre, iar El iartă multe.

Coran, 42:30

Preaînaltul a mai spus:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾

Aceasta fiindcă Allah nu schimbă o binefacere pe care a dăruit-o unui neam până când ei nu schimbă ceea ce se află în ei înșiși.

Coran, 8:53

El, Preaînaltul, a arătat că nu schimbă binefacerile pe care le-a dăruit cuiva până când omul însuși nu schimbă ceea ce se află în sine: înlocuiește ascultarea de Allah cu neascultarea, mulțumirea față de El cu nerecunoștința și cauzele mulțumirii Sale cu cele ale mâniei Sale. Când el schimbă, i se schimbă și lui, ca răsplată potrivită. Domnul tău nu-i nedreptățește pe robi. Dacă înlocuiește neascultarea cu ascultarea, Allah îi înlocuiește pedeapsa cu ocrotirea și umilința cu cinstea.

Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ﴾

Allah nu schimbă ceea ce se află într-un neam până când ei nu schimbă ceea ce se află în ei înșiși. Când Allah voiește răul unui neam, nimic nu-l poate respinge și ei nu au alt ocrotitor în afara Lui.

Coran, 13:11

În unele relatări despre cuvintele dumnezeiești, de la Domnul, Binecuvântat și Preaînalt, se spune că El a zis: „Pe puterea și măreția Mea, niciun rob dintre robii Mei nu trece de la ceea ce iubesc la ceea ce urăsc, fără ca Eu să trec pentru el de la ceea ce iubește la ceea ce urăște. Și niciun rob dintre robii Mei nu trece de la ceea ce urăsc la ceea ce iubesc, fără ca Eu să trec pentru el de la ceea ce urăște la ceea ce iubește."[290]
Frumos a spus poetul:

إذا كنتَ في نعمةٍ فَارْعَها

فإنّ المعاصي تُزيل النِّعَمْ

Dacă ai parte de o binefacere, păzește-o,
căci păcatele înlătură binefacerile.

290 Nota sursei precizează că relatarea nu a fost găsită.

وحُطْها بطاعةِ ربِّ العبادِ
فربُّ العبادِ سريعُ النِّقَمْ

Ocrotește-o prin ascultarea de Domnul robilor,
căci Domnul robilor pedepsește grabnic.

وإيّاك والظلمَ مهما استطعتَ
فظلمُ العبادِ شديدُ الوَخَمْ

Ferește-te de nedreptate cât poți,
căci nedreptățirea robilor are urmări foarte grele.

وسافِرْ بقلبك بينَ الورى
لِتُبصِرَ آثارَ من قد ظَلَمْ

Poartă-ți inima în călătorie printre oameni,
ca să vezi urmele celor care au nedreptățit.

فتلك مساكنُهم بعدَهم
شهود عليهم ولا تُتَهَمْ

Iată locuințele lor rămase după ei,
martori împotriva lor, ce nu pot fi învinuiți de minciună.

وما كان شيء عليهم أضَرَّ
من الظلم، وهو الذي قد قَصَمْ

Nimic nu le-a fost mai vătămător
decât nedreptatea, care i-a și frânt.

فكم تركوا مِنْ جِنان ومِنْ
قُصور وأخرى عليهم أطَمّ

Câte grădini și palate au lăsat,
iar asupra lor a venit alta, mai cumplită:

صلُوا بالجحيم وفات النعيمُ
وكان الذي نالَهم كالحلُمْ

Au ars în Iad și au pierdut desfătarea,
iar ceea ce le revenise a fost ca un vis.[291]

291 Autorul a citat primul vers în Ṭarīq al-hijratayn (134, 589) și Badāʾiʿ al-fawāʾid (712). Ibn ʿAsākir a relatat în Tārīkh Dimaṣq (54/70), cu lanțul său, că ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz obișnuia să citeze acest vers și pe următorul. Formularea de acolo este:

ولا تحقرن صغير الذنوب
فإنّ الإله شديد النقمْ

Să nu socotești neînsemnate păcatele mici,
căci Dumnezeu pedepsește aspru.

Spaima și nesiguranța păcătosului

Printre pedepsele lor se află spaima și teama pe care Allah Preaslăvitul le aruncă în inima păcătosului. Nu-l vezi decât temător și înspăimântat.

Ascultarea este cea mai mare cetate a lui Allah. Cine intră în ea este dintre cei feriți de pedeapsa acestei lumi și a Vieții de Apoi. Cine iese din ea este înconjurat de temeri din toate părțile. Pentru cel care Îl ascultă pe Allah, temerile se prefac în siguranță; pentru cel care nu Îl ascultă, locurile sale de siguranță se prefac în temeri. Nu-l găsești pe păcătos decât cu inima parcă între aripile unei păsări. Dacă vântul mișcă ușa, spune: *„Au venit să mă caute!"* Dacă aude un pas, se teme să nu vestească pieirea. Socotește că orice strigăt este împotriva lui și că orice lucru neplăcut îl caută pe el. Pe cel care se teme de Allah, El îl pune la adăpost de orice; pe cel care nu se teme de Allah, El îl face să se teamă de orice.

بذا قضى اللهُ بين الناس مذ خُلِقوا
أنّ المخاوفَ والإجرامَ في قَرَنِ

Astfel a hotărât Allah între oameni de când au fost creați:
că temerile și nelegiuirile sunt legate împreună.

Înstrăinarea inimii

Printre pedepsele lor se află faptul că aduc în inimă o mare înstrăinare. Păcătosul se simte înstrăinat: înstrăinarea s-a așezat între el și Domnul său, între el și făpturi și între el și el însuși. Cu cât păcatele se înmulțesc, cu atât înstrăinarea crește. Cea mai amară viață este viața celor înstrăinați și temători, iar cea mai plăcută este viața celor care au aflat apropierea. Dacă omul cu minte ar privi și ar cumpăni plăcerea păcatului cu teama și

---

Vezi și Tārīkh Dimaṣq (51/103). Cele două, împreună cu alte versuri, se află în Dīwān-ul atribuit lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el (138).

înstrăinarea pe care le aduce, ar cunoaște cât de rea este starea lui și cât de mare pierderea: a vândut apropierea, siguranța și dulceața ascultării pentru înstrăinarea păcatului și teama pe care o aduce.

فإن كنتَ قد أوحشتك الذنوبُ
فدَعْها إذا شئتَ واستأْنسِ

Dacă păcatele te-au făcut să te simți străin,
lasă-le, când voiești, și află iarăși apropierea! (vezi nota 224, p. 163)

Miezul chestiunii este că ascultarea aduce apropierea de Domnul, iar cu cât apropierea crește, cu atât sporește familiaritatea. Păcatul aduce îndepărtarea de Domnul, iar cu cât îndepărtarea crește, cu atât sporește înstrăinarea. De aceea robul simte înstrăinare între el și dușmanul său, din pricina depărtării dintre ei, chiar dacă îi este alături și aproape. Simte familiaritate și apropiere între el și cel pe care îl iubește, chiar dacă acesta este departe.

Pricina înstrăinării este vălul. Cu cât vălul este mai gros, cu atât înstrăinarea crește. Nepăsarea aduce înstrăinare; mai puternică decât ea este înstrăinarea păcatului, iar mai puternică decât aceasta este înstrăinarea asocierii și a necredinței. Nu găsești pe nimeni care să se atingă de ceva dintre acestea fără ca înstrăinarea să-l cuprindă pe măsura legăturii sale cu acel lucru. Ea îi acoperă fața și inima: se simte înstrăinat, iar ceilalți se înstrăinează de el.

Bolile inimii și leacul lor

Printre pedepsele lor se află faptul că abat inima de la sănătate și dreaptă așezare către boală și strâmbătate. Ea rămâne bolnavă și suferindă, fără să se folosească de hrana care îi aduce viața și buna stare. Efectul păcatelor asupra inimilor este asemenea efectului bolilor asupra trupurilor. Mai mult, păcatele sunt chiar

bolile și suferințele inimilor, iar singurul lor leac este părăsirea lor.

Cei care merg către Allah sunt de acord că inimilor nu li se dă ceea ce năzuiesc până nu ajung la Stăpânul lor. Nu ajung la Stăpânul lor până nu sunt sănătoase și tefere și nu sunt sănătoase și tefere până când boala lor nu se preschimbă în însuși leacul lor. Aceasta nu li se poate împlini decât împotrivindu-se poftelor. Poftele sunt boala lor, iar împotrivirea față de ele este vindecarea lor. Dacă boala se înstăpânește, omoară ori aproape omoară.

Așa cum cel care își oprește sufletul de la pofte are Raiul drept adăpost, tot astfel inima lui se află în acest sălaș într-un rai de acum. Desfătarea altora nu se aseamănă deloc cu desfătarea celor aflați în el. Deosebirea dintre cele două desfătări este asemenea deosebirii dintre desfătarea acestei lumi și cea a Vieții de Apoi. Nu crede aceasta decât cel a cărui inimă le-a cunoscut nemijlocit pe amândouă.

Să nu socotești că vorbele Preaînaltului:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ﴾

Cei drepți se află în desfătare, iar cei nelegiuiți se află în Iad

Coran, 82:13–14

privesc numai desfătarea și Iadul Vieții de Apoi. Ei sunt astfel în toate cele trei sălașuri ale lor: sălașul acestei lumi, sălașul intermediar, al-barzakh, și sălașul statornic. Aceștia sunt în desfătare, iar aceia în Iad. Oare desfătarea este altceva decât desfătarea inimii? Și oare pedeapsa este altceva decât pedeapsa inimii?

Ce pedeapsă este mai grea decât teama, grija, tristețea, strâmtorarea pieptului, îndepărtarea lui de Allah și de sălașul Vieții de Apoi, legarea de altcineva în afara lui Allah și ruperea de Allah, cu câte o parte a sa în fiecare vale? Orice lucru de care se leagă și pe care îl iubește în afara lui Allah îl supune celei mai rele pedepse.

Oricine iubește ceva în afara lui Allah este pedepsit prin acel lucru de trei ori în acest sălaș. Suferă înainte să-l dobândească, până îl dobândește. Când îl dobândește, suferă câtă vreme îl are, de teama să nu-i fie luat ori să-l piardă, prin tulburarea și amărăciunea aduse de el și prin feluritele împotriviri. Când îi este luat, suferința lui pentru el crește. Acestea sunt trei feluri de pedeapsă în acest sălaș.

În al-barzakh, pedeapsa este însoțită de durerea despărțirii, după care nu mai nădăjduiește întoarcerea, de durerea pierderii marii desfătări de care s-a lipsit ocupându-se cu potrivnicul ei, de durerea vălului dintre el și Allah și de durerea regretului care sfâșie măruntaiele. Grija, mâhnirea, regretul și tristețea lucrează în sufletele lor asemenea vietăților și viermilor în trupurile lor. Mai mult, lucrarea lor în suflete este neîntreruptă, până când Allah le întoarce în trupuri. Atunci pedeapsa trece la un fel și mai cumplit și mai amar.

Cât de departe este aceasta de desfătarea celui a cărui inimă saltă de încântare, bucurie și apropiere de Domnul său, de dorul Lui, de tihna iubirii Lui și de liniștea pomenirii Lui! Unul dintre ei ajunge să spună în ceasul morții: „O, ce încântare!”[292]

Altul spune: „Dacă oamenii Raiului se află într-o stare ca aceasta, au parte de o viață plăcută!”[293]

292 Un text asemănător a fost transmis de la Bilāl ibn Saʿd. Când i-a venit moartea, a spus: „Mâine îi întâlnim pe cei iubiți: Muḥammad și însoțitorii săi.” Soția lui spunea: „Vai mie!”, iar el spunea: „O, ce bucurie!” A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-Muḥtaḍarīn (294).

293 Autorul a menționat-o în al-Madārij (1/454), (2/67), (3/259), Ighāthat al-lahfān (932), al-Wābil al-ṣayyib (111), al-Miftāḥ (1/184), al-Rawḍah (271) și scrisoarea către unul dintre frații săi (34). Ibn al-Jawzī a relatat un text asemănător de la Abū Sulaymān al-Maghribī în Ṣifat al-ṣafwah (2/369).

Altul spune: „Sărmanii oameni ai acestei lumi! Au ieșit din ea fără să guste dulceața vieții și fără să guste ce este mai bun în ea!”[294] Altul spune:[295] „Dacă regii și fiii regilor ar ști în ce stare ne aflăm, s-ar lupta cu noi pentru ea cu săbiile.”

Altul spune: „În lumea aceasta se află un rai. Cine nu intră în el nu va intra în Raiul Vieții de Apoi.”[296]

O, tu, care ți-ai vândut partea de mare preț pe cel mai mic preț și ai ieșit cu totul păgubit din această învoială, închipuindu-ți că ai făcut un târg bun! Dacă nu cunoști valoarea mărfurilor, întreabă-i pe cei care le prețuiesc! Cât de uimitor este că ai o marfă al cărei cumpărător este Allah și al cărei preț este Grădina Adăpostului! Mijlocitorul prin care s-a încheiat vânzarea și care a garantat prețul din partea Cumpărătorului este Trimisul, iar tu ai vândut-o pe nimic!

إذا كان هذا فعلَ عبدٍ بنفسه

فَمَنْ ذاله من بعد ذلك يكرِمُ

Dacă astfel se poartă robul cu sine,
cine îl va mai cinsti după aceea?

294 Autorul a menționat-o în al-Madārij (1/454), Ighāthat al-lahfān (932), al-Wābil al-ṣayyib (110), al-Rawḍah (271) și scrisoarea menționată (34). Abū Nuʿaym a relatat-o de la Ibn al-Mubārak în al-Ḥilyah (8/177), cu această continuare: „A fost întrebat: «Ce este mai bun în ea?» A răspuns: «Cunoașterea lui Allah Cel Atotputernic și Măreț.»” (Al-Iṣlāḥī.) Au consemnat-o Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (2/358) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (56/421, 427), de la Mālik ibn Dīnār. (Al-Nushayrī.)

295 Este Ibrāhīm ibn Adham, în al-Ḥilyah (7/429). Vezi al-Miftāḥ (1/183), al-Wābil al-ṣayyib (110) și Ighāthat al-lahfān (932). (Al-Iṣlāḥī.) A mai consemnat-o Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (6/303, 366). (Al-Nushayrī.)

296 Autorul a atribuit aceste cuvinte șeicului Islamului, Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, în al-Madārij (1/536) și al-Wābil al-ṣayyib (109). Le-a auzit de la el.

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾

Pe cel pe care Allah îl umilește nu-l poate cinsti nimeni. Allah face ceea ce voiește.

Coran, 22:18

Pierderea luminii și a călăuzirii

Printre pedepsele lor se află faptul că orbesc vederea lăuntrică a inimii, îi șterg lumina, astupă căile cunoașterii și împiedică izvoarele călăuzirii.

Mālik i-a spus lui al-Ṣāfiʿī, când l-a întâlnit și a văzut acele semne: „Văd că Allah a pus în inima ta o lumină. Să nu o stingi prin întunericul păcatului!” (vezi nota 221, p. 162)

Această lumină continuă să slăbească și să se stingă, în vreme ce întunericul păcatului crește, până când inima ajunge ca noaptea adâncă. În câte locuri de pierzare cade fără să le vadă, asemenea unui orb care iese noaptea pe un drum plin de primejdii! Cât de rară este scăparea și cât de grabnică pieirea!

Apoi acele întunecimi cresc și se revarsă din inimă în mădulare. Fața este acoperită de întunecimea lor, pe măsura puterii și sporirii lor. La moarte, ele se arată în al-barzakh, iar mormântul se umple de întuneric.

Profetul ﷺ a spus:

إنّ هذه القبور ممتلئة على أهلها ظلمةً وإنّ الله منوّرها بصلاتي عليهم

Aceste morminte sunt pline de întuneric asupra celor din ele, iar Allah le luminează prin rugăciunea mea pentru ei.[297]

297 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. A consemnat-o Muslim în Cartea înmormântărilor, capitolul despre rugăciunea la mormânt (956).

În ziua întoarcerii și a adunării trupurilor, întunecimile vor acoperi fețele în chip vădit, văzut de oricine, până când fața ajunge neagră ca tăciunele. Ce pedeapsă, pe care nu o pot cumpăni toate plăcerile lumii de la început până la sfârșit! Ce să mai spunem despre mica parte a robului, tulburată, amărâtă și ostenitoare, într-un răstimp care nu este decât un ceas dintr-un vis? La Allah se caută ajutorul.

Înjosirea sufletului

Printre pedepsele lor se află faptul că micșorează sufletul, îl înjosesc, îl ascund și îl fac neînsemnat, până devine cel mai mic și mai de puțină însemnătate, așa cum ascultarea îl face să crească, îl curățește și îl înalță.
Preaînaltul a spus:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾

A izbutit cel care l-a curățit și a pierdut cel care l-a întinat.
Coran, 91:9–10

Înțelesul este: a izbutit cel care și-a mărit și înălțat sufletul prin ascultarea de Allah și l-a făcut să se arate; a pierdut cel care l-a ascuns, înjosit și micșorat prin neascultarea față de Allah. Temeiul cuvântului tadsiyah este ascunderea. De aici cuvintele Preaînaltului:

﴿أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ﴾

Ori să-l îngroape în țărână.
Coran, 16:59

Păcătosul își ascunde sufletul în păcat, îi ascunde locul și se ascunde de făpturi din pricina răului pe care îl face. Este înjosit înaintea sa, înaintea lui Allah și înaintea făpturilor.

Ascultarea și binele măresc sufletul, îl cinstesc și îl înalță, până devine cel mai nobil, mai mare, mai curat și mai înalt. Cu toate acestea, el este cel mai smerit, mai neînsemnat și mai mic înaintea

lui Allah Preaînaltul. Prin această smerenie a dobândit cinstea, noblețea și creșterea. Nimic nu micșorează sufletele asemenea neascultării față de Allah și nimic nu le mărește, nu le înnobilează și nu le înalță asemenea ascultării de Allah.

Captivitatea inimii în patimi

Printre pedepsele lor se află faptul că păcătosul este mereu captivul diavolului său, închis în temnița patimilor și în lanțurile poftelor sale: un prizonier închis și înlănțuit. Niciun prizonier nu se află într-o stare mai rea decât cel prins de cel mai înverșunat dușman al său; nicio temniță nu este mai strâmtă decât cea a poftelor și niciun lanț mai greu decât cel al patimii. Cum să meargă spre Allah și spre sălașul Vieții de Apoi o inimă prizonieră, închisă și înlănțuită? Cum să facă un singur pas? Când inima este înlănțuită, năpastele o lovesc din toate părțile, potrivit lanțurilor ei. Inima este asemenea păsării: cu cât se înalță, cu atât se depărtează de năpaste; cu cât coboară, cu atât acestea o înconjoară.

În hadith se spune: „Șayṭān este lupul omului."[298]

298 Au consemnat-o Aḥmad, 5/233 (22029), al-Ṭabarānī, 20/164–165 (344, 345), al-Ṣāṣī în Musnad (1387), Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (2/247) și alții, pe calea lui Qatādah, căruia i-a relatat al-ʿAlāʾ ibn Ziyād, de la Muʿādh, că Profetul ﷺ a spus: „Șayṭān este lupul omului, asemenea lupului oilor, care o ia pe oaia depărtată și retrasă. Feriți-vă deci de despărțirea pe văi și țineți-vă de comunitate, de cei mulți și de moschee." Lanțul este întrerupt: al-ʿAlāʾ ibn Ziyād nu l-a prins în viață pe Muʿādh ibn Jabal. Vezi Jāmiʿ al-taḥṣīl (601).
Șahr ibn Ḥawșab a relatat de la Muʿādh un text asemănător. A consemnat-o ʿAbd ibn Ḥumayd în Musnad (al-Muntakhab, 114). Lanțul este întrerupt: Șahr nu l-a prins în viață pe Muʿādh. În plus, în el se află Abān ibn Abī ʿAyyāș, abandonat în transmiterea hadithului.
ʿAṭiyyah a relatat-o de la Ḥizām, de la Muʿādh, oprind-o la acesta. A consemnat-o al-Bayhaqī în al-Șuʿab (2600).
A mai fost transmisă din relatarea lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb la Ibn ʿAsākir (67/231–236) și la alții, dar nu este autentică.
Temeiul înțelesului său are relatări de sprijin. Printre ele se află relatarea lui Abū al-Dardāʾ, atribuită Profetului: „Nu sunt trei oameni într-o localitate sau în pustiu, printre care nu se împlinește rugăciunea, fără ca Șayṭān să pună stăpânire pe ei. Ține-te deci de comunitate, căci lupul nu o mănâncă

Așa cum oaia fără păzitor, aflată între lupi, piere repede, tot astfel robul, dacă nu are un păzitor de la Allah, va fi negreșit sfâșiat de lupul său.

Nu are un păzitor de la Allah decât prin teama de El. Aceasta este ocrotire și scut trainic între el și lupul său, așa cum este ocrotire între el și pedeapsa acestei lumi și a Vieții de Apoi. Cu cât oaia este mai aproape de păstor, cu atât este mai ferită de lup; cu cât se îndepărtează de păstor, cu atât se apropie de pieire. Oaia este cel mai bine ocrotită când se află lângă păstor. Lupul o ia numai pe cea depărtată de turmă, care este cea mai departe de păstor.

Temeiul tuturor acestora este că, pe măsură ce inima se îndepărtează de Allah, năpastele ajung la ea mai repede; pe măsură ce se apropie de Allah, năpastele se îndepărtează de ea.

Îndepărtarea de Allah are trepte, unele mai mari decât altele. Nepăsarea îl îndepărtează pe rob de Allah. Îndepărtarea prin păcat este mai mare decât cea prin nepăsare; îndepărtarea prin inovație este mai mare decât cea prin păcat; iar îndepărtarea prin ipocrizie și asociere este mai mare decât toate acestea.

Pierderea rangului și a cinstirii

Printre pedepsele lor se află pierderea prestigiului, a rangului și a cinstirii înaintea lui Allah și a făpturilor Sale.

Cea mai cinstită făptură înaintea lui Allah este cea care se teme cel mai mult de El, iar cea mai apropiată ca rang este cea care Îl ascultă cel mai mult. Rangul robului înaintea Lui este pe măsura ascultării sale. Când Îl neascultă și se împotrivește poruncii Sale, cade din bunăvoința Lui, iar El îi înlătură prețuirea din inimile robilor Săi. Când nu-i mai rămâne prestigiu înaintea făpturilor și ajunge neînsemnat pentru ele, îl tratează potrivit cu aceasta. Trăiește printre ei cea mai rea viață, cu numele uitat, cu rangul căzut și cu starea înjosită, fără să i se mai arate respect. Nu are

---

decât pe cea depărtată." Au consemnat-o Aḥmad (21710), Ibn Khuzaymah (1486), Ibn Ḥibbān (2101) și alții. Lanțul este acceptabil. Ibn Khuzaymah, Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim au autentificat hadithul. Vezi ediția critică a al-Musnad (36/42).

bucurie și nici veselie. Uitarea numelui și pierderea rangului și a prestigiului aduc orice mâhnire, grijă și tristețe; alături de ele nu este veselie și nici bucurie. Cum s-ar putea compara această durere cu plăcerea păcatului, dacă nu ar fi beția patimii?

Una dintre cele mai mari binefaceri ale lui Allah asupra robului este să-i înalțe pomenirea între oameni și să-i ridice rangul. De aceea i-a ales pe profeții și trimișii Săi cu o parte din aceasta pe care ceilalți nu o au.
Preaînaltul a spus:

﴿وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ﴾

Pomenește-i pe robii Noștri Ibrāhīm, Isḥāq și Yaʿqūb, cei cu putere și vedere limpede! Noi i-am ales cu o însușire deosebită: pomenirea sălașului.

Coran, 38:45–46

Adică i-am ales cu o însușire aparte: frumoasa pomenire prin care sunt pomeniți în acest sălaș.[299] Este pomenirea adevărată pe care a cerut-o Ibrāhīm, prietenul apropiat al lui Allah, spunând:

299 Autorul a explicat acest verset în Ṭarīq al-hijratayn (102), spunând: „El, Preaslăvitul, arată aici pentru ce i-a ales pe profeții și trimișii Săi: legătura lor deosebită cu Viața de Apoi. Există două păreri. Prima: am scos din inimile lor iubirea lumii, pomenirea ei, preferarea și lucrarea pentru ea. A doua: i-am ales cu ceea ce este mai bun în sălașul Vieții de Apoi, deosebindu-i prin aceasta de ceilalți oameni." Șeicul Islamului a explicat „pomenirea sălașului" prin amintirea răsplății și pedepsei făgăduite (Majmūʿ al-fatāwā, 16/193). Aceasta este o a treia părere, cuprinsă în prima, după cum a spus al-Ṭabarī (al-Tafsīr, 20/119). Cât despre interpretarea aleasă aici de autor, al-Ṭabarī nu a indicat-o între cele relatate de la înaintași. Vezi al-Muḥarrar al-wajīz (4/509) și al-Kaṣṣāf (4/99).

﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾

Rânduiește-mi o pomenire adevărată între cei de mai târziu!
Coran, 26:84

El, Preaslăvitul, a spus despre el și fiii săi:

﴿وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾

Le-am dăruit din mila Noastră și le-am rânduit o pomenire adevărată, înaltă.
Coran, 19:50

I-a spus Profetului Său ﷺ:

﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾

Și ți-am înălțat pomenirea.
Coran, 94:4

Urmașii trimișilor au parte de aceasta după cât moștenesc din ascultarea și urmarea lor. Oricine li se împotrivește pierde din această parte pe măsura împotrivirii și neascultării sale.

Numele de laudă și numele de osândă

Printre pedepsele lor se află faptul că îl lipsesc pe om de numele de laudă și noblețe și îl îmbracă în numele de osândă și înjosire. Îl lipsesc de numele de credincios, drept, făcător de bine, temător de Allah, ascultător, întors către El, apropiat al Lui, scrupulos în credință, îndreptător, închinător, temător, mereu întors către Allah, bun, bineplăcut și altele asemenea.

Îl îmbracă în numele de nelegiuit, păcătos, împotrivitor, făcător de rău, stricător, rău, aflat sub mânie, adulterin, hoț, ucigaș, mincinos, trădător, săvârșitor al faptei neamului lui Lūț, viclean, rupător al legăturilor de rudenie și altele asemenea.

Acestea sunt numele nelegiuirii —

﴿بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ﴾

Ce rău este numele nelegiuirii după credință!
Coran, 49:11

—, care aduc mânia Judecătorului, intrarea în Foc și viața rușinii și a umilinței. Celelalte nume aduc mulțumirea Celui Milostiv, intrarea în grădini și noblețea celui numit prin ele față de ceilalți oameni.

Chiar dacă pedeapsa păcatului nu ar însemna decât meritarea acelor nume și a urmărilor lor, mintea ar avea un motiv să-l oprească de la el. Chiar dacă răsplata ascultării nu ar însemna decât dobândirea acelor nume și a urmărilor lor, mintea ar avea un motiv să o poruncească.

Însă nimeni nu poate opri ceea ce dă Allah, nimeni nu poate da ceea ce El oprește, nimeni nu-l poate apropia pe cel pe care El îl îndepărtează și nimeni nu-l poate îndepărta pe cel pe care El îl apropie:

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾

Pe cel pe care Allah îl umilește nu-l poate cinsti nimeni. Allah face ceea ce voiește.
Coran, 22:18

Slăbirea minții și a judecății

Printre pedepsele lor se află faptul că, prin însușirea lor proprie, micșorează mintea. Nu găsești doi oameni cu minte, dintre care unul Îl ascultă pe Allah, iar celălalt Îl neascultă, fără ca mintea celui ascultător să fie mai bogată și mai deplină, gândirea sa mai sănătoasă, părerea sa mai dreaptă, iar ceea ce este corect să-i fie alături.

De aceea cuvântul Coranului li se adresează oamenilor cu minte și înțelegere, precum în cuvintele Lui:

﴿وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ﴾

Temeți-vă de Mine, o, voi, cei cu minte!;
Coran, 2:197

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا﴾

Temeți-vă de Allah, o, voi, cei cu minte, care ați crezut! Allah v-a pogorât o Pomenire;
Coran, 65:10

și

﴿وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

Nu iau aminte decât cei cu minte.
Coran, 2:269

Exemplele asemănătoare sunt multe.

Cum să aibă minte deplină cel care Îl ascultă pe Cel în a Cărui stăpânire și în al Cărui sălaș se află, știind că El îl vede și îl privește? Îl ascultă chiar sub privirea Lui, fără să se ascundă de El, se folosește de binefacerile Lui ca să-I stârnească mânia și cheamă în fiecare clipă asupra sa mânia, blestemul, îndepărtarea de apropierea Lui, izgonirea de la poarta Lui, întoarcerea Lui de la el, lipsirea de sprijin și lăsarea în seama propriului suflet și a dușmanului său. Cheamă căderea din bunăvoința Lui și lipsirea de alinarea mulțumirii și iubirii Sale, de bucuria apropierii Sale, de dobândirea vecinătății Sale și de privirea Feței Sale alături de apropiații Lui, precum și pierderea a încă și mai multe cinstiri ale oamenilor ascultării și atragerea a încă și mai multe pedepse ale

oamenilor neascultării. Ce minte are cel care preferă plăcerea unui ceas, a unei zile ori a unui răstimp, care apoi trece ca un vis ce parcă nici nu a fost, acestei desfătări statornice și acestei măreţe izbânzi, care este chiar fericirea acestei lumi și a Vieții de Apoi? Dacă nu ar avea mintea în temeiul căreia se stabilește dovada împotriva lui, ar fi asemenea celor lipsiți de minte. Ba aceștia pot fi într-o stare mai bună și cu o urmare mai sigură decât a sa. Așa stau lucrurile din acest punct de vedere.

Cât despre efectul păcatelor asupra micșorării minții folosite în traiul lumesc, dacă nu am împărți cu toții această lipsă, cel ascultător dintre noi ar vedea micșorarea minții celui păcătos dintre noi. Însă năpasta este generală, iar nebunia are multe feluri!

Ce uimitor! Dacă mințile ar fi sănătoase, ar ști că drumul spre dobândirea plăcerii, bucuriei, veseliei și vieții plăcute se află numai în mulțumirea Celui în a Cărui mulțumire este întreaga desfătare și în a Cărui nemulțumire și mânie sunt întreaga durere și pedeapsă. În mulțumirea Lui se află bucuria ochilor, veselia sufletelor, viața inimilor, plăcerea duhurilor, buna viață, dulceața traiului și cea mai plăcută desfătare. Dacă un fir de praf din aceasta ar fi cântărit cu desfătarea lumii, aceasta nu l-ar egala. Când inima dobândește chiar și cea mai mică parte din ea, nu primește lumea și tot ce se află în ea drept înlocuitor. Cu toate acestea, omul se bucură de partea sa din lume mai mult decât cei dedați luxului, iar plăcerea acelei părți mici nu-i este tulburată de grijile, mâhnirile, tristețile și împotrivirile care le tulbură lor desfătarea. A dobândit amândouă desfătările și așteaptă încă două, mai mari decât ele.

Cât despre durerile pe care le întâmpină între timp, lucrurile stau după cum a spus Allah Preaslăvitul:

﴿إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

Dacă voi suferiți, și ei suferă așa cum suferiți voi, dar voi nădăjduiți de la Allah ceea ce ei nu nădăjduiesc. Allah este Știutor, Înțelept.

Coran, 4:104

Nu există alt dumnezeu în afară de Allah! Cât de puțină minte are cel care a vândut perlele pe bălegar, moscul pe murdărie și tovărășia celor asupra cărora Allah Și-a revărsat binefacerea — profeți, oameni cu totul devotați adevărului, martiri și oameni drepți — pe tovărășia celor asupra cărora Allah S-a mâniat, pe care i-a blestemat și cărora le-a pregătit Gheena! Ce rău loc de întoarcere!

Ruptura dintre rob și Domnul său

Printre cele mai mari pedepse ale lor se află faptul că aduc ruptura dintre rob și Domnul său, Binecuvântat și Preaînalt. Când se petrece ruptura, mijloacele binelui îi sunt întrerupte, iar mijloacele răului se leagă de el. Ce izbândă, ce nădejde și ce viață are cel căruia i-au fost întrerupte mijloacele binelui și care a tăiat legătura dintre sine și Ocrotitorul și Stăpânul său, de Care nu se poate lipsi nici cât o clipire, de Care are neapărată nevoie și pe Care nimic nu-L poate înlocui? Mijloacele răului s-au legat de el și a legat ceea ce era între sine și cel mai înverșunat dușman al său. Dușmanul l-a luat în grijă, iar Ocrotitorul l-a părăsit. Niciun suflet nu știe felurile de durere și de pedeapsă din această ruptură și această legătură!

Unul dintre înaintași a spus: „L-am văzut pe rob așezat între Allah Preaslăvitul și Șayțān. Dacă Allah Se întoarce de la el, Șayțān îl ia în stăpânire. Dacă Allah îl ia în ocrotire, Șayțān nu are

putere asupra lui."[300]
Preaînaltul a spus:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا﴾

Când le-am spus îngerilor: Prosternați-vă înaintea lui Ādam!, ei s-au prosternat, în afară de Iblīs. El era dintre jinni și a ieșit din ascultarea poruncii Domnului său. Oare îl luați pe el și pe urmașii săi drept ocrotitori în locul Meu, deși ei vă sunt dușmani? Ce rău schimb pentru cei nedrepți!

Coran, 18:50

El, Preaslăvitul, le spune robilor Săi: Eu l-am cinstit pe tatăl vostru, i-am ridicat rangul și l-am preferat altora. Le-am poruncit tuturor îngerilor Mei să se prosterneze înaintea lui, spre cinstire și înnobilare. Ei M-au ascultat, dar dușmanul Meu și al său a refuzat, a încălcat porunca Mea și a ieșit din ascultarea de Mine. Cum vă mai este potrivit după aceasta să-l luați pe el și pe urmașii lui drept ocrotitori în locul Meu, ascultându-l în neascultarea față de Mine și legându-vă de el împotriva mulțumirii Mele, când ei sunt cei mai înverșunați dușmani ai voștri? V-ați legat de dușmanul Meu, deși v-am poruncit să-l socotiți dușman.

300 Imamul Aḥmad a consemnat-o în al-Zuhd (1353), de la Muṭarrif ibn ʿAbd Allāh ibn al-Ṣikhkhīr, cu formularea: „L-am găsit pe acest om așezat între Allah Cel Atotputernic și Măreț și Șayṭān. Dacă Allah știe bine în inima lui, îl trage către El; dacă nu știe bine în el, îl lasă în seama lui însuși. Cel lăsat în seama lui însuși a pierit." Cu această formulare a citat-o autorul de la el în al-Madārij (3/79). (Al-Iṣlāḥī.) Lanțul este ḥasan. Ibn al-Mubārak a consemnat-o în al-Zuhd (298), iar pe calea lui Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (2/201) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (58/308), cu un text asemănător și cu lanț autentic. Ibn Abī al-Dunyā a consemnat-o în Makāyid al-Șayṭān (25), pe o altă cale de la Muṭarrif, cu un text asemănător. (Al-Nushayrī.)

Cel care se leagă de dușmanii regelui este, pentru rege, deopotrivă cu ei. Iubirea și ascultarea nu sunt depline decât prin împotrivirea față de dușmanii celui ascultat și prin legătura cu apropiații săi. Să te legi de dușmanii regelui și apoi să pretinzi că îi ești apropiat este cu neputință. Aceasta chiar dacă dușmanul regelui nu ar fi și dușmanul vostru. Dar cum, când vă este cu adevărat dușman, iar dușmănia dintre voi și el este mai mare decât cea dintre oaie și lup? Cum i-ar sta bine omului cu minte să se lege de propriul dușman și de dușmanul Ocrotitorului și Stăpânului său, în afara Căruia nu are alt stăpân?
El, Preaslăvitul, a arătat urâțenia acestei legături spunând:

﴿وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾

Deși ei vă sunt dușmani,
Coran, 18:50

așa cum a arătat-o spunând:

﴿فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ﴾

A ieșit din ascultarea poruncii Domnului său.
Coran, 18:50

Se arată astfel că dușmănia lui față de Domnul său și dușmănia lui față de noi sunt, fiecare, o cauză care cheamă la împotrivirea față de el. Ce este această legătură? Și ce este acest schimb? Ce rău schimb pentru cei nedrepți!

Se pare că sub această adresare se află o mustrare subtilă, uimitoare: Eu l-am socotit dușman pe Iblīs când nu s-a prosternat înaintea tatălui vostru Ādam, împreună cu îngerii Mei. Dușmănia față de el a fost pentru voi, iar urmarea acestei dușmănii a fost că voi ați încheiat cu el un legământ de împăcare!

Ștergerea binecuvântării vieții și a faptelor

Printre pedepsele lor se află faptul că șterg binecuvântarea vieții, a mijloacelor de trai, a cunoașterii, a faptelor și a ascultării. În

ansamblu, șterg binecuvântarea religiei și a vieții lumești. Nu găsești pe nimeni cu mai puțină binecuvântare în viață, în religie și în traiul lumesc decât pe cel care Îl neascultă pe Allah. Binecuvântarea nu a fost ștearsă de pe pământ decât din pricina păcatelor făpturilor.
Preaînaltul a spus:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾

Dacă locuitorii cetăților ar fi crezut și s-ar fi temut de Allah, le-am fi deschis binecuvântări din cer și de pe pământ.
Coran, 7:96

A mai spus:

﴿وَأَلَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا﴾

Dacă ar fi rămas drepți pe cale, le-am fi dat apă din belșug.
Coran, 72:16

Robul este lipsit de mijloacele de trai din pricina păcatului pe care îl săvârșește. (vezi nota 17, p. 12)

În hadith se spune:

إنّ روح القدس نفث في رُوعي أنّه لن تموت نفس حتى تستكمل رزقها، فاتّقوا الله وأجمِلوا في الطلب، فإنّه لا يُنال ما عند الله إلا بطاعته

Duhul Sfânt mi-a insuflat în inimă că niciun suflet nu va muri până nu-și va primi în întregime mijloacele de trai. Temeți-vă de Allah și căutați-le în chip frumos, căci ceea ce se află la Allah nu se dobândește decât prin ascultarea de El.[301]

301 Au consemnat-o Abū ʿUbayd în Gharīb al-ḥadīth (3/283), iar pe calea lui al-Baghawī în Ṣarḥ al-sunnah (14, nr. 4111), precum și al-Quḍāʿī în Musnad al-Ṣihāb (1151), pe calea lui Zubayd al-Yāmī, de la cel care l-a înștiințat, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd. Relatările ei diferă, iar calea reținută este cea mai corectă. Vezi ʿIlal al-Dāraquṭnī (5/273) și Ṣuʿab al-īmān (9891). Prin urmare, hadithul are un lanț slab, din pricina transmițătorului neprecizat în expresia „de la cel care l-a înștiințat".
Un text asemănător a fost transmis de la Ḥudhayfah, pe calea lui Qudāmah, de la tatăl său, Zāʾidah ibn Qudāmah, de la ʿĀṣim, de la Zirr ibn Ḥubayṣ, de la Ḥudhayfah. L-a consemnat al-Bazzār în Musnad (2914). Al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ (4/71): „În lanț este Qudāmah ibn Zāʾidah ibn Qudāmah, căruia nu i-am găsit o biografie."
Al-Nushayrī precizează: El a relatat de la tatăl său, iar fiul său și un grup au relatat de la el. Vezi al-Thiqāt de Ibn Ḥibbān (8/258) și Nawādir al-uṣūl (90, față).
Înțelesul lui a fost transmis și din relatarea lui Jābir. Al-Walīd ibn Muslim, Ḥajjāj ibn Muḥammad, ʿAbd al-Majīd ibn Abī Rawwād și Muḥammad ibn Bakr au relatat cu toții de la Ibn Jurayj, de la Abū al-Zubayr, de la Jābir, atribuind Profetului: „Oameni, niciunul dintre voi nu va muri până nu-și va primi în întregime mijloacele de trai. Nu socotiți că ele întârzie. Temeți-vă de Allah și căutați-le în chip frumos. Luați ceea ce este îngăduit și lăsați ceea ce este oprit." Au consemnat-o Ibn Mājah (2144), al-Quḍāʿī în Musnad (1152), Ibn al-Jārūd (556), al-Ḥākim, 2/5 (2135), și alții.
ʿAmr ibn al-Ḥārith a relatat de la Saʿīd ibn Abī Hilāl, de la Muḥammad ibn al-Munkadir, de la Jābir, un text asemănător. Au consemnat-o Ibn Ḥibbān (3239) și al-Ḥākim, 2/4–5 (2134).

Și:

إنّ الله جعل الرَّوْحَ والفرحَ في الرضا واليقين، وجعل الهمّ والحزن في الشكّ والسخط

Allah a rânduit alinarea și bucuria în mulțumire și certitudine, iar grija și tristețea în îndoială și nemulțumire.[302]

A fost menționată anterior relatarea[303] consemnată de Aḥmad în al-Zuhd:

أنا الله، إذا رضيتُ باركتُ، وليس لبركتي منتهى. وإذا غضبتُ لعنتُ، ولعنتي تدرك السابع من الولد

Eu sunt Allah. Când sunt mulțumit, binecuvântez, iar binecuvântarea Mea nu are sfârșit. Când Mă mânii, blestem, iar blestemul Meu ajunge până la a șaptea generație de urmași.

Belșugul mijloacelor de trai și al faptelor nu stă în mulțimea lor, nici lungimea vieții în mulțimea lunilor și anilor. Belșugul mijloacelor de trai și al vieții stă în binecuvântarea lor.

302 A consemnat-o Ibn Abī al-Dunyā în al-Riḍā ʿan Allāh bi-qaḍā'ih (94), iar pe calea lui al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (205) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (33/675), pe calea lui Abū Hārūn al-Madīnī, de la Ibn Masʿūd, oprind-o la acesta. Transmițătorii sunt de încredere, dar lanțul este întrerupt: Abū Hārūn nu l-a prins în viață pe Ibn Masʿūd.
A mai fost relatată cu atribuire Profetului, de la Ibn Masʿūd și Abū Saʿīd al-Khudrī, însă nu este autentică. Consultă Ṣuʿab al-īmān de al-Bayhaqī (203, 204).

303 Vezi relatarea de la Wahb ibn Munabbih 159

A fost menţionat anterior[304] că viaţa robului este răstimpul în care trăieşte şi că nu are viaţă cel care se îndepărtează de Allah şi se ocupă cu altcineva. Viaţa animalelor este chiar mai bună decât a sa. Viaţa omului se află în viaţa inimii şi a duhului său, iar inima nu are viaţă decât cunoscându-L pe Creatorul ei, iubindu-L şi adorându-L numai pe El, întorcându-se către El, aflând linişte în pomenirea Lui şi apropiere în vecinătatea Lui. Cine a pierdut această viaţă a pierdut întregul bine, orice ar lua în schimbul ei. Nimic din lume, ba nici întreaga lume nu poate înlocui această viaţă! Pentru orice lucru care îi scapă robului există un înlocuitor; dacă Îl pierde pe Allah, nimic nu-L poate înlocui.

Cum să-L înlocuiască cel sărac prin sine pe Cel Bogat prin Sine, cel neputincios prin sine pe Cel Puternic prin Sine, mortul pe Cel Viu Care nu moare, făptura pe Creator? Cum să-L înlocuiască cel care nu are prin sine nici existenţă, nici vreun lucru pe Cel a Cărui bogăţie, viaţă, desăvârşire, existenţă şi milă sunt nedespărţite de Fiinţa Sa? Cum să-L înlocuiască cel care nu stăpâneşte nici cât un fir de praf pe Cel Căruia Îi aparţine împărăţia cerurilor şi a pământului?

Neascultarea faţă de Allah şterge binecuvântarea mijloacelor de trai şi a vieţii fiindcă Şayţān se ocupă de ea şi de cei care o săvârşesc. El are putere asupra lor, însărcinarea sa este legată de această categorie, iar oamenii ei sunt însoţitorii săi. Oricărui lucru de care Şayţān se leagă şi pe care îl însoţeşte îi este ştearsă binecuvântarea. De aceea s-a rânduit pomenirea numelui lui Allah Preaînaltul la mâncare, băutură, îmbrăcare, încălecare şi împreunare, pentru binecuvântarea adusă de însoţirea numelui Lui. Pomenirea numelui Său îl alungă pe Şayţān; astfel se dobândeşte binecuvântarea, fără nimic care să i se împotrivească.

Oricărui lucru care nu este pentru Allah îi este smulsă binecuvântarea. Numai Domnul este Binecuvântat în Sine, întreaga binecuvântare vine de la El şi orice Îi este atribuit este binecuvântat. Cuvântul Lui este binecuvântat, Trimisul Său este binecuvântat, robul Său credincios, folositor făpturilor, este

304 Vezi discuţia despre scurtarea şi binecuvântarea vieţii 166

binecuvântat, Casa Sa Sfântă este binecuvântată, iar tolba Sa de pe pământ — al-Ṣām[305] — este pământul binecuvântării. A descris-o prin binecuvântare în șase versete din Cartea Sa.[306] Nu este Binecuvântat în Sine decât El Singur, iar binecuvântat nu este decât ceea ce Îi este atribuit — adică iubirii, dumnezeirii și mulțumirii Sale; altfel, întregul univers Îi este atribuit prin stăpânire și creare. În orice ființă, vorbă ori faptă pe care El a îndepărtat-o de Sine nu este binecuvântare și nici bine. În ceea ce este apropiat de El se află binecuvântare pe măsura apropierii.

Contrariul binecuvântării este blestemul. Un pământ pe care Allah l-a blestemat, un om pe care l-a blestemat ori o faptă pe care a blestemat-o este cel mai departe de bine și binecuvântare. Nimic din ceea ce se leagă de ele, se alătură lor ori are vreo legătură cu ele nu are binecuvântare. El l-a blestemat pe dușmanul Său Iblīs și l-a făcut cea mai depărtată făptură de El. Orice vine din partea lui are parte din blestemul lui Allah pe măsura apropierii și legăturii cu el.

De aici se vede marea putere a păcatelor de a șterge binecuvântarea vieții, a mijloacelor de trai, a cunoașterii și a faptelor. Orice timp în care L-ai neascultat pe Allah, orice avere prin care El a fost neascultat, orice trup, prestigiu, cunoaștere ori faptă folosite astfel sunt împotriva celui care le are, nu în folosul său. Din viața, averea, puterea, prestigiul, cunoașterea și faptele sale nu-i aparține decât ceea ce a folosit în ascultarea de Allah.

De aceea sunt oameni care trăiesc în acest sălaș o sută de ani ori pe aproape, dar a căror viață nu ajunge la zece ani ori pe

---

305 Face trimitere la relatarea: „Al-Ṣām este tolba Mea. Pe cel care îi voiește răul îl voi lovi cu o săgeată din ea.” Al-Albānī a spus: „Nu are temei cu atribuire Profetului; poate că este dintre istorisirile israeliților…” Vezi al-Silsilah al-ḍaʿīfah (1/70).

306 Tot astfel a spus în Badāʾiʿ al-fawāʾid (1335): „A descris al-Ṣām prin binecuvântare în șase versete.”
Însă tot acolo a spus și (682): „Împrejurimile Moscheii al-Aqṣā sunt binecuvântate, iar pământul al-Ṣāmului a fost descris prin binecuvântare în patru ori cinci locuri din Cartea Sa.” Aceasta este forma corectă. Sunt patru locuri: al-Aʿrāf (137), al-Anbiyāʾ (71, 81) și Sabaʾ (18). Dacă adăugăm versetul din al-Isrāʾ, sunt cinci.

aproape. Tot astfel, unii stăpânesc grămezi peste grămezi de aur și argint, dar averea lor adevărată nu ajunge la o mie de dirhami ori pe aproape. Așa este și cu prestigiul și cunoașterea.

La al-Tirmidhī[307] se relatează de la Profet ﷺ:

الدنيا ملعونة، ملعون ما فيها، إلا ذكرُ الله عَزَّ وَجَلَّ وما والاه، وعالم أو متعلّم

Lumea este blestemată și este blestemat ceea ce se află în ea, în afară de pomenirea lui Allah Cel Atotputernic și Măreț, de ceea ce se leagă de ea, de un învățat ori de cel care învață.

Într-o altă relatare:

الدنيا ملعونة، ملعون ما فيها، إلا ما كان لله

Lumea este blestemată și este blestemat ceea ce se află în ea, în afară de ceea ce este pentru Allah.[308]

307 Nr. 2322. Au mai consemnat-o Ibn Mājah (4112), al-ʿUqaylī în al-Ḍuʿafāʾ (2/326), al-Bayhaqī în al-Ṣuʿab (1708) și alții, pe calea lui ʿAbd al-Raḥmān ibn Thābit ibn Thawbān, de la ʿAṭāʾ ibn Qurrah, de la ʿAbd Allāh ibn Ḍamrah al-Salūlī, de la Abū Hurayrah, cu atribuire Profetului.
Al-Tirmidhī a spus: „Acesta este un hadith ḥasan gharīb."
Yaḥyā ibn al-Yamān a relatat de la Ibn Thawbān, de la tatăl său, de la ʿAbd Allāh ibn Ḍamrah, de la Kaʿb, drept cuvinte ale acestuia. Au consemnat-o al-Dārimī (331) și alții. Al-Dāraquṭnī a spus că aceasta este o eroare.
ʿAbd al-Raḥmān ibn Thābit ibn Thawbān a transmis acest hadith în mai multe forme neconcordante. Al-ʿUqaylī a socotit acest hadith și altele printre relatările sale respinse, apoi a spus: „Nu-l urmează în transmitere decât cineva mai slab decât el ori asemenea lui." Consultă ʿIlal al-Dāraquṭnī (5/89), (11/44–45).

308 Au consemnat-o Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah (3/157), al-Khalīlī în al-Irṣād (2/711), al-Rāfiʿī în Akhbār Qazwīn (2/274), (3/141), (4/135) și alții, pe calea lui ʿAbd Allāh ibn al-Jarrāḥ al-Quhistānī, de la Abū ʿĀmir ʿAbd al-Malik ibn

Numai în aceasta se află binecuvântarea. Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

Coborârea din treptele înalte

Printre pedepsele lor se află faptul că îl fac pe om dintre cei de jos, după ce fusese pregătit să fie dintre cei înalți. Allah Și-a creat făpturile în două categorii: înalte și joase. A făcut din ʿIlliyyīn sălașul celor înalți și din adâncul cel mai de jos sălașul celor de jos. I-a făcut pe cei care Îl ascultă cei mai înalți în lumea aceasta și în Viața de Apoi, iar pe cei care Îl neascultă cei mai de jos în lumea aceasta și în Viața de Apoi. Tot astfel, i-a făcut pe cei ascultători cele mai cinstite făpturi înaintea Sa, iar pe cei neascultători cele mai neînsemnate făpturi înaintea Sa. Le-a rânduit cinstea acestora și înjosirea și umilința celorlalți.

În Musnad-ul lui Aḥmad, din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, (vezi nota 233, p. 171) se spune că Profetul ﷺ a zis:

جُعل الذلّة والصَّغار على من خالف أمري

Înjosirea și umilința au fost rânduite celui care se împotrivește poruncii mele.

Ori de câte ori robul săvârșește un păcat, coboară o treaptă. Continuă să coboare până ajunge dintre cei mai de jos. Ori de câte ori face o faptă de ascultare, se înalță prin ea o treaptă. Continuă să se înalțe până ajunge dintre cei mai înalți. În zilele vieții sale, robul poate urca dintr-o privință și coborî dintr-alta. Aparține laturii care îl stăpânește mai mult. Cel care a urcat o sută de

---

ʿAmr al-ʿAqadī, de la al-Thawrī, de la Ibn al-Munkadir, de la Jābir, cu atribuire Profetului.
Yaḥyā al-Qaṭṭān a relatat de la al-Thawrī, de la Muḥammad ibn al-Munkadir, de la Profet ﷺ, în formă mursal.
Au consemnat-o Aḥmad în al-Zuhd (154) și Abū Dāwūd în al-Marāsīl (552).
Aceasta este forma corectă: relatarea este mursal, după cum au preferat Abū Ḥātim al-Rāzī, al-Dāraquṭnī și Ibn al-Jawzī.

trepte și a coborât una singură nu este asemenea celui aflat în situația inversă.

Aici însă sufletele sunt încercate de o mare greșeală: robul poate coborî atât de departe, mai departe decât distanța dintre răsărit și apus și decât cea dintre cer și pământ, încât urcarea a o mie de trepte să nu cumpănească această singură coborâre. În al-Ṣaḥīḥ se relatează că Profetul ﷺ a spus:

إنّ العبد لَيتكلّم بالكلمة الواحدة، لا يلقي لها بالًا، يهوي بها في النار أبعدَ مما بين المشرق والمغرب

Robul rostește un singur cuvânt, căruia nu-i dă însemnătate, și prin el cade în Foc mai departe decât distanța dintre răsărit și apus.[309]

Ce urcare poate egala o asemenea cădere?

Coborârea este un lucru de care omul nu se poate lipsi cu totul. Însă unii coboară în nepăsare. Când se trezesc din ea, revin la treapta lor ori la una mai înaltă, după puterea trezirii.

Alții coboară la un lucru îngăduit, fără să urmărească prin el sprijinirea ascultării. Când revin la ascultare, pot reveni la treapta lor, pot să nu mai ajungă la ea ori pot să o depășească. Se pot întoarce cu o năzuință mai înaltă decât înainte, cu una mai slabă ori cu aceeași năzuință.

Alții coboară într-un păcat, fie mic, fie mare. Pentru a reveni la treapta lor, aceștia au nevoie de căință sinceră și de întoarcere adevărată către Allah.

Oamenii au avut păreri diferite: revine omul după căință la treapta sa de dinainte, pornind de la faptul că ea șterge urma păcatului și îl face asemenea unui lucru care nu a existat, ca și cum nu ar fi fost? Sau nu revine, fiindcă efectul căinței constă în

309 Din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Au consemnat-o al-Bukhārī în Cartea înmuierii inimilor, capitolul despre păzirea limbii (6477), și Muslim în Cartea ascezei, capitolul despre păzirea limbii (2988).

înlăturarea pedepsei, pe când treapta pierdută nu mai poate fi atinsă?[310]

Aceştia au spus: Explicaţia este că, dacă s-ar fi ocupat cu ascultarea în timpul în care a păcătuit, ar fi fost pregătit pentru o nouă urcare. Înălţarea lui prin toate faptele anterioare este asemenea câştigului zilnic al omului prin întreaga sa avere: cu cât averea se înmulţeşte, cu atât câştigul se înmulţeşte. În timpul păcatului a pierdut o înălţare şi un câştig prin întreaga sa lucrare. Când reîncepe să lucreze, începe o urcare din coborâre, pe când înainte urca din urcare. Între ele este o mare deosebire.

Au spus: Pilda este cea a doi oameni care urcă pe două scări fără sfârşit şi se află la acelaşi nivel. Unul coboară, fie şi o singură treaptă, apoi începe din nou să urce. Cel care nu a coborât se va afla negreşit deasupra lui.

Şeicul Islamului, Ibn Taymiyyah, a dat între cele două grupuri o judecată demnă de primit: „Adevărul este că, dintre cei care se căiesc, unii revin la o treaptă mai înaltă decât cea de dinainte, unii revin la aceeaşi treaptă, iar alţii nu mai ajung la treapta lor."[311]

Eu spun: Aceasta este după puterea şi deplinătatea căinţei şi după smerenia, supunerea, întoarcerea către Allah, prudenţa, teama de El şi plânsul din frica Lui pe care păcatul le-a adus robului. Aceste lucruri pot creşte atât de mult, încât cel care se căieşte revine la o treaptă mai înaltă şi devine după căinţă mai bun decât înaintea păcatului. Pentru acesta, păcatul poate ajunge o milă: a îndepărtat de la el boala mulţumirii de sine, l-a scăpat de încrederea în sine şi în faptele sale şi l-a făcut să-şi plece obrazul în rugăminte, smerenie şi zdrobire pe pragul Stăpânului şi Ocrotitorului său. I-a arătat propria măsură, sărăcia şi nevoia de păzirea Stăpânului său, de iertarea şi trecerea Lui cu vederea. A scos din inimă trufia ascultării şi i-a frânt mândria, ca să nu se înalţe şi să nu se îngâmfe prin ea ori să se socotească mai bun decât altul. L-a aşezat înaintea Domnului său în locul păcătoşilor,

310 Autorul a discutat pe larg această chestiune în Ṭarīq al-hijratayn (506–545). Vezi şi al-Madārij (1/291–294).

311 Vezi Minhāj al-sunnah (2/434). Autorul a citat cuvintele şeicului său şi în Ṭarīq al-hijratayn (534) şi al-Madārij (1/292).

cu capul plecat, rușinându-se de El, temător, înfricoșat, socotindu-și ascultarea mică și păcatul mare.
S-a cunoscut pe sine prin lipsuri și osândă, iar pe Domnul său ca Singurul Care deține desăvârșirea, lauda și credincioșia, după cum s-a spus:

استأثرَ اللهُ بالوفاء وبالـ
ـحمد وولّى الملامةَ الرّجُلا

Allah Și-a păstrat credincioșia și lauda,
iar omului i-a lăsat învinuirea.[312]

Orice binefacere care ajunge la el de la Allah o socotește prea mare pentru sine, se vede mai prejos de ea și nu se socotește vrednic de ea. Orice pedeapsă ori încercare care îl atinge îl face să se vadă vrednic de ceva și mai mare, iar pe Stăpânul său Îl vede făcându-i bine, fiindcă nu l-a pedepsit pe măsura nelegiuirii sale, nici măcar pentru jumătate ori pentru cea mai mică parte a ei. Pedeapsa pe care o merită nu ar putea-o purta munții neclintiți, cu atât mai puțin acest rob slab și neputincios.

Oricât de mic ar fi păcatul, a-L întâmpina astfel pe Cel Măreț, mai presus de Care nu este nimic măreț, pe Cel Mare, mai mare decât Care nu este nimic, pe Cel Generos, mai slăvit și mai frumos decât Care nu este nimic, Dăruitorul tuturor felurilor de binefaceri, mici și mari, este unul dintre cele mai urâte, mai înfricoșătoare și mai respingătoare lucruri. Oricine, credincios sau necredincios, socotește urât să fie întâmpinați astfel cei mari, slăviți și fruntașii oamenilor. Cei mai josnici și mai lipsiți de demnitate sunt cei care îi întâmpină cu fapte josnice. Cum este atunci cu Cel Măreț al cerurilor și al pământului, Regele cerurilor

312 Dintr-o poezie atribuită lui al-Aʿșā, în Dīwān-ul său (283). Varianta cunoscută este: „Credincioșia și dreptatea". Autorul a citat versul în mai multe locuri. Vezi Ṭarīq al-hijratayn (11), Șifāʾ al-ʿalīl (132) și al-Madārij (1/195).

și al pământului și Dumnezeul locuitorilor cerurilor și ai pământului?

Dacă mila Lui nu ar fi biruit mânia Sa și iertarea Lui nu ar fi luat-o înaintea pedepsei Sale, pământul s-ar fi sfărâmat împreună cu cei care Îl întâmpină cu ceea ce nu I se cuvine. Dacă nu ar fi răbdarea și iertarea Lui, cerurile și pământul s-ar fi prăbușit din pricina păcatelor robilor.

Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾

Allah ține cerurile și pământul să nu se prăbușească. Dacă s-ar prăbuși, nimeni după El nu le-ar putea ține. El este Răbdător, Iertător.

Coran, 35:41

Privește cum se încheie acest verset cu două dintre numele Sale: Cel Răbdător, Cel Iertător. Vei afla în aceasta că, fără răbdarea Lui față de nelegiuiți și fără iertarea Lui pentru păcătoși, cerurile și pământul nu s-ar menține.

El, Preaslăvitul, a spus despre unele forme ale necredinței robilor Săi:

﴿تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا﴾

Aproape că cerurile se despică din pricina lui, pământul se crapă și munții se prăbușesc sfărâmați.

Coran, 19:90

Allah Preaslăvitul i-a scos pe cei doi părinți din Rai din pricina unui singur păcat, prin care au încălcat oprirea Lui. L-a blestemat

pe Iblīs, l-a izgonit și l-a scos din împărăția cerului din pricina unui păcat pe care l-a săvârșit, împotrivindu-se poruncii Sale. Noi însă, cei nechibzuiți, suntem precum s-a spus:

نصِلُ الذنوبَ إلى الذنوب ونرتجي
دَرَكَ الجِنانِ لدى النعيمِ الخالدِ

Legăm păcate de alte păcate și nădăjduim
să ajungem în grădini, la desfătarea veșnică,

ولقد علمنا أخرَجَ الأبوَينِ من
ملكوتها الأعلى بذنب واحد

deși știm că i-a scos pe cei doi părinți
din înalta împărăție a Raiului pentru un singur păcat.[313]

Ceea ce urmărim este că robul poate deveni după căință mai bun și mai înalt în treaptă decât înaintea păcatului. Păcatul îi poate însă slăbi năzuința, înmuia hotărârea și îmbolnăvi inima, iar leacul căinței să nu mai aibă puterea de a-i reda sănătatea de dinainte. Atunci nu revine la treapta sa. Boala poate și să dispară,

313 Cele două versuri sunt ale lui Maḥmūd al-Warrāq în ʿUyūn al-akhbār (2/374), al-Kāmil (514), al-ʿIqd (3/179) și altele. A doua jumătate a primului vers este: „Să ajungi prin ele în grădini și la izbânda închinătorului". În Bahjat al-majālis (2/328): „Izbânda grădinilor și, s-a spus, răsplata închinătorului".
Cuvintele „la desfătarea veșnică", apărute aici, sunt parte dintr-un alt vers al lui Abū Isḥāq al-Ṣābiʾ, în Yatīmat al-dahr (2/259). Autorul l-a citat în Ṭarīq al-hijratayn (298). Cât despre al doilea vers, formularea sa în toate sursele este:
Ai uitat că Allah l-a scos pe Ādam
din ea în lume pentru un singur păcat.
Vezi Dīwān-ul său adunat (78).

sănătatea revenind la starea de dinainte; el se întoarce la aceleași fapte și revine astfel la treapta sa.

Toate acestea sunt când coborârea lui este într-un păcat. Dacă însă coboară într-un lucru care atinge temelia credinței sale, precum îndoielile, neîncrederea și ipocrizia, aceasta este o coborâre după care nu se nădăjduiește o urcare decât prin înnoirea Islamului său de la început.

Îndrăzneala dușmanilor împotriva păcătosului

Printre pedepsele lor se află faptul că îi dau îndrăzneală împotriva robului celui care nu îndrăznea înainte, din feluritele categorii de făpturi. Diavolii îndrăznesc împotriva lui prin vătămare, rătăcire, șoapte, înfricoșare, întristare și prin a-l face să uite lucrurile a căror amintire îi folosește și a căror uitare îl vatămă. Diavolii îndrăznesc împotriva lui până îl împing cu putere spre neascultarea față de Allah.

Diavolii dintre oameni îndrăznesc împotriva lui, vătămându-l cât pot în lipsa și în prezența sa. Îndrăznesc împotriva lui familia, slujitorii, copiii și vecinii săi, ba chiar și animalele! Unul dintre înaintași a spus: „Îl neascult pe Allah și recunosc aceasta în purtarea soției și a animalului meu.” (vezi nota 225, p. 164) Tot astfel, cei care dețin autoritatea îndrăznesc împotriva lui prin pedepse: dacă sunt drepți în ele, aplică asupra lui pedepsele prescrise de Allah. Chiar și sufletul său îndrăznește împotriva lui, se ridică asemenea unui leu și devine greu de stăpânit. Dacă ar voi să-l îndrepte spre bine, nu l-ar asculta și nu i s-ar supune. Îl mână către pieire, fie că vrea, fie că nu.

Aceasta fiindcă ascultarea este cetatea Domnului, Binecuvântat și Preaînalt, în care cine intră este dintre cei aflați în siguranță. Când părăsește cetatea, tâlharii și ceilalți îndrăznesc împotriva lui. Pe măsura îndrăznelii sale de a-L neasculta pe Allah este îndrăzneala acestor năpaste și suflete împotriva sa.

Nu are nimic care să-l apere. Pomenirea lui Allah, ascultarea de El, milostenia, îndrumarea neștiutorului, poruncirea binelui și oprirea răului sunt o ocrotire care îl apără pe rob, asemenea

puterii care respinge boala şi i se împotriveşte. Când puterea cade, boala care vine biruie şi se petrece pieirea.

Robul trebuie să aibă ceva care să-l apere. Urmările faptelor rele şi ale celor bune se resping reciproc, iar judecata este a celei care biruie, după cum s-a arătat. Cu cât latura faptelor bune este mai puternică, cu atât apărarea este mai puternică, fiindcă Allah îi apără pe cei care au crezut. Credinţa este vorbă şi faptă; apărarea este, aşadar, pe măsura puterii credinţei. Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

Părăsirea robului în clipele de nevoie

Printre pedepsele lor se află faptul că îl trădează pe rob tocmai când are mai mare nevoie de sine. Fiecare are nevoie să cunoască ceea ce îi foloseşte şi ceea ce îl vatămă în traiul său şi la întoarcerea sa. Cel mai învăţat este cel care cunoaşte cel mai bine acestea în amănunt, iar cel mai puternic şi mai chibzuit este cel care are putere asupra sufletului şi voinţei sale, folosindu-le pentru ceea ce îi este de folos şi oprindu-le de la ceea ce îl vatămă.

În aceasta se deosebesc cunoaşterea, năzuinţele şi treptele oamenilor. Cel mai cunoscător este cel care cunoaşte cauzele fericirii şi ale nefericirii, iar cel mai bine îndrumat este cel care le preferă pe primele celor din urmă, după cum cel mai nechibzuit este cel care răstoarnă lucrurile.

Păcatele îl trădează pe rob când are mai mare nevoie de sine pentru a dobândi această cunoaştere şi a prefera partea nobilă, înaltă şi statornică celei josnice, inferioare şi trecătoare. Păcatele îl împiedică să desăvârşească această cunoaştere şi să se ocupe de ceea ce i se cuvine mai mult şi îi este mai folositor în amândouă sălaşurile.

Când cade într-un lucru neplăcut şi are nevoie să scape de el, îl trădează inima, sufletul şi mădularele. Este asemenea unui om care are o sabie acoperită de rugină şi înţepenită în teacă, încât nu iese când o trage. Îi apare un duşman care vrea să-l ucidă. Îşi pune mâna pe mâner şi se străduieşte să o scoată, dar ea nu iese; duşmanul îl atacă pe neaşteptate şi îl biruie.

Tot astfel, inima rugineşte prin păcate şi ajunge acoperită de rugină, apăsată de boală. Când are nevoie să lupte cu ea împotriva duşmanului, nu găseşte la ea niciun sprijin. Robul se luptă, înfruntă şi înaintează prin inimă, iar mădularele o urmează. Dacă regele lor nu are putere să se apere, ce se poate aştepta de la ele?

Tot astfel, sufletul se moleşeşte prin patimi şi păcate şi slăbeşte — mă refer la sufletul liniştit —, chiar dacă sufletul care porunceşte răul se întăreşte şi se ridică asemenea unui leu. Cu cât acesta creşte în putere, cu atât celălalt slăbeşte, până când stăpânirea şi conducerea îi rămân celui care porunceşte răul. Sufletul său liniştit poate muri de o moarte după care nu se mai nădăjduieşte viaţă. Acesta este mort în lumea aceasta, mort în al-barzakh şi nu are în Viaţa de Apoi o viaţă de care să se folosească. Viaţa lui este numai una prin care simte durerea.

Ceea ce urmărim este că, atunci când robul cade într-o greutate, strâmtorare ori încercare, inima, limba şi mădularele îl trădează tocmai în privinţa lucrului celui mai folositor lui. Inima nu se îndreaptă spre încrederea în Allah, întoarcerea către El, adunarea întregii atenţii asupra Lui, rugămintea, smerenia şi zdrobirea înaintea Lui.

Limba nu-l ascultă pentru a-L pomeni. Dacă Îl pomeneşte cu limba, nu-şi adună inima şi limba împreună, astfel încât inima să rămână asupra limbii şi pomenirea să aibă efect. Inima şi limba nu rămân adunate asupra Celui pomenit. Dacă pomeneşte ori face rugi, o face cu o inimă neatentă, uitucă şi nepăsătoare.

Dacă ar cere mădularelor să-l ajute printr-o faptă de ascultare care să-l apere, ele nu i s-ar supune şi nu l-ar asculta.

Toate acestea sunt urmări ale păcatelor şi neascultării. Este asemenea celui care are o oştire ce îl apără de duşmani, dar o neglijează, o risipeşte, o slăbeşte şi rupe legătura cu ea. Apoi, când duşmanul îl atacă, îi cere să-şi dea toată silinţa ca să-l apere, deşi nu are putere! Mai este însă ceva şi mai de temut, mai cumplit şi mai amar: să-l trădeze inima şi limba în ceasul morţii şi al trecerii către Allah Preaînaltul. Poate să-i fie cu neputinţă rostirea mărturisirii, după cum oamenii au văzut la mulţi aflaţi pe moarte.

Unuia i s-a spus: *„Spune: Nu există alt dumnezeu în afară de Allah!”*, iar el a răspuns: *„Ah! Ah! Nu pot să o spun!”*

Altuia i s-a spus: „Spune: Nu există alt dumnezeu în afară de Allah!” El a răspuns: „Șah! Tură![314] Te-am învins!”, apoi a murit. Altuia i s-a spus: *„Spune: Nu există alt dumnezeu în afară de Allah!”*, iar el a zis:

يا رُبَّ قائلةٍ يومًا وقد تعبَتْ

كيفَ الطريقُ إلى حمّام مِنجابِ

Câte-o femeie, într-o zi, ostenită, întreba:
„Care este drumul spre baia Minjāb?”[315]

Apoi a murit.[316]

Altuia i s-a spus: *„Spune: Nu există alt dumnezeu în afară de Allah!”* El a început să îngâne cântece, zicând: *„Tanana, tantana”*, până a murit.

Altuia i s-a spus același lucru. A răspuns: *„Ce-mi folosește ceea ce spui, când nu am lăsat niciun păcat fără să-l săvârșesc?”* Apoi a murit fără să o rostească.

Altuia i s-a spus același lucru. A răspuns: *„Ce folos îmi aduce? Nu știu să fi împlinit vreodată pentru Allah vreo rugăciune.”* Nu a rostit-o.

Altuia i s-a spus același lucru, iar el a răspuns că nu crede în ceea ce se spune, apoi a murit.

---

314 Regele și tura sunt piese de șah.

315 Baia Minjāb din Baṣrah este numită după Minjāb ibn Rāṣid al-Ḍabbī. Așa a spus Ibn Quṭaybah în al-Maʿārif (614); la fel în Muʿjam al-buldān (2/299). Al-Thaʿālibī a spus în Thimār al-qulūb (318) că baia pomenită aparținea unei femei numite Minjāb!

316 Al-Muḥṭaḍarīn (178); Al-Taʿāzī wa-l-marāthī (252). Vezi și Muḥāḍarāt al-udabāʾ (2/502) și Muʿjam al-buldān.

Versul și întâmplarea sunt relatate mai jos 438

Altuia i s-a spus același lucru. A răspuns: *„Ori de câte ori vreau să o rostesc, limba mea se oprește de la ea.”*

Cineva care a fost de față la moartea unuia dintre cerșetori mi-a spus că acesta repeta: *„Pentru Allah, un bănuț! Pentru Allah, un bănuț!”*, până a murit.

Un negustor mi-a povestit despre o rudă a sa căreia i-a fost alături pe patul morții. Cei de față îi spuneau ca să repete: *„Nu există alt dumnezeu în afară de Allah!”*, dar el zicea: *„Bucata aceasta este ieftină! Aceasta este o cumpărătură bună! Aceasta este așa…”*, până a murit.

Slavă lui Allah! Câte pilde ca acestea au văzut oamenii! Iar ceea ce le rămâne ascuns din stările celor aflați pe moarte este și mai mult, și mai mare.

Dacă Șayțān a pus stăpânire pe rob pe când mintea îi era prezentă, puterea întreagă și înțelegerea deplină și l-a folosit pentru păcatele pe care le voiește, făcându-i inima nepăsătoare față de Allah, oprindu-i limba de la pomenirea Lui și mădularele de la ascultarea de El, ce se poate aștepta când puterile îi cad, iar inima și sufletul îi sunt ocupate cu durerea morții, în timp ce Șayțān își adună împotriva lui întreaga putere și năzuință și strânge tot ce poate ca să profite de prilej? Acesta este sfârșitul faptelor: atunci diavolul său este cel mai puternic împotriva lui, iar el este în starea sa cea mai slabă. Cine, oare, scapă în aceste împrejurări?

Atunci

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾

Allah îi întărește pe cei care au crezut prin cuvântul statornic, în viața lumească și în Viața de Apoi. Allah îi rătăcește pe cei nedrepți și face ceea ce voiește.

Coran, 14:27

Cum să fie călăuzit către un sfârșit bun cel căruia Allah Preaslăvitul i-a făcut inima nepăsătoare față de pomenirea Sa, care și-a urmat poftele și ale cărui treburi au devenit risipire? Este greu de așteptat ca o inimă îndepărtată de Allah Preaînaltul, nepăsătoare față de El, închinată poftelor sale și roabă patimilor, o limbă uscată de lipsa pomenirii Lui și mădulare lipsite de ascultare, dar ocupate cu neascultarea față de El să primească izbânda unui sfârșit bun.

Teama de sfârșit le-a frânt spinările celor temători de Allah, în vreme ce răufăcătorii și nedrepții parcă ar fi primit un înscris de siguranță!

﴿أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ﴾

Oare aveți de la Noi jurăminte care ajung până în Ziua Învierii, că veți avea ceea ce hotărâți?

Coran, 68:39

يا آمنًا معْ قبيحِ الفعل منه أهَلْ
أتاك توقيعُ أمنٍ أنت تَملكُه

O, tu, care te simți în siguranță cu fapta ta urâtă,
ți-a venit oare un înscris de siguranță pe care îl stăpânești?

جمعتَ شيئَينِ أمنًا واتّباعَ هوىً
هذا وإحداهما في المرء تُهلِكُه

Ai adunat două lucruri: siguranța și urmarea poftelor,
deși unul singur dintre ele îl poate pierde pe om.

والمحسنون على دَرْبِ المخاوفِ قد
ساروا وذلك دربٌ لستَ تَسلكُه

Cei care fac bine au mers pe drumul temerilor,
iar acela este un drum pe care tu nu mergi.

فرّطتَ في الزرع وقتَ البَذْر مِن سَفَهٍ
فكيف عند حصاد الناس تُدركُه

Ai nesocotit semănatul la vremea lui, din nechibzuință;
cum să-l mai ajungi când oamenii culeg?

هذا وأعجبُ شيء منك زهدُك في
دار البقاء بعيشٍ سوف تَتركُه

Cel mai uimitor la tine este că nu dorești
sălașul statornic, pentru un trai pe care îl vei părăsi.

مَنِ السفيهُ إذًا بالله أنت أم الْـ
مَغبونُ في البيع غَبْنًا سوف يُدركه

Pe Allah, cine este atunci nechibzuitul: tu ori cel păgubit într-un târg, care își va afla pierderea?[317]

Orbirea inimii și pierderea discernământului

Printre pedepsele lor se află faptul că orbesc inima; dacă nu o orbesc, îi slăbesc negreșit vederea lăuntrică. A fost arătat că ele o slăbesc negreșit. Când inima orbește și slăbește, pierde din cunoașterea călăuzirii și din puterea de a o pune în lucrare în sine și în ceilalți, pe măsura slăbirii vederii și puterii sale.

Desăvârșirea omului se sprijină pe două temelii: deosebirea adevărului de neadevăr și preferarea adevărului. Treptele făpturilor înaintea lui Allah, în lumea aceasta și în Viața de Apoi, nu se deosebesc decât pe măsura deosebirii lor în aceste două lucruri.

Prin ele i-a lăudat Allah Preaslăvitul pe profeții Săi, spunând:

﴿وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي
الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ﴾

Pomenește-i pe robii Noștri Ibrāhīm, Isḥāq și Yaʿqūb, cei cu putere și vedere limpede!

Coran, 38:45

Mâinile înseamnă puterea de a pune adevărul în lucrare, iar ochii înseamnă vederea lăuntrică în religie. I-a descris, așadar, prin deplinătatea înțelegerii adevărului și prin deplinătatea

317 Poate că versurile sunt ale autorului, Allah să aibă milă de el.

punerii lui în lucrare.[318]

În această privință, oamenii se împart în patru categorii. Aceștia sunt categoria cea mai nobilă a făpturilor și cea mai cinstită înaintea lui Allah.

A doua categorie este opusul acestora: nu are nici vedere lăuntrică în religie, nici putere de a pune adevărul în lucrare. Ei sunt cei mai mulți dintre aceste făpturi, a căror vedere este un fir de praf în ochi, o febră a duhurilor și o boală a inimilor. Îngustează locuințele, ridică prețurile, iar din tovărășia lor nu se dobândește decât rușine și ocară!

A treia categorie: cel care are vedere limpede și cunoaștere a adevărului, dar este slab, fără putere să-l pună în lucrare și să cheme la el. Aceasta este starea credinciosului slab, iar credinciosul puternic este mai bun și mai iubit de Allah decât el. (vezi nota 269, p. 200)

A patra categorie: cel care are putere, năzuință și hotărâre, dar vederea sa lăuntrică în religie este slabă. Abia deosebește între apropiații Celui Milostiv și apropiații lui Șayṭān. Socotește orice lucru negru o curmală și orice lucru alb grăsime; socotește umflătura grăsime, iar leacul folositor otravă.
Niciunul dintre aceștia nu este potrivit pentru a conduce în religie și nici nu este vrednic de ea, în afară de prima categorie.
Preaînaltul a spus:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

Am făcut dintre ei călăuzitori care îndrumau prin porunca Noastră, pentru că au răbdat și au avut certitudine în semnele Noastre.
Coran, 32:24

318 Vezi Iʿlām al-muwaqqiʿīn (1/89), al-Furūsiyyah (120) și Majmūʿ al-fatāwā (4/93).

El, Preaslăvitul, a arătat că prin răbdare și certitudine au dobândit conducerea în religie.

Aceștia sunt cei pe care Allah Preaslăvitul i-a exceptat dintre cei pierduți.

A jurat pe timp — vremea strădaniei celor care pierd și a celor care câștigă — că toți ceilalți sunt dintre cei pierduți, spunând:

﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

Pe timp! Omul este în pierdere, în afară de cei care au crezut, au făcut fapte bune, s-au îndemnat unii pe alții la adevăr și s-au îndemnat unii pe alții la răbdare.

Coran, 103:1–3

Nu S-a mulțumit cu cunoașterea adevărului și răbdarea în el, până când ei nu se îndeamnă unii pe alții la el, nu se îndrumă către el și nu se încurajează în el.

Dacă toți ceilalți sunt în pierdere, se știe că păcatele și neascultarea orbesc vederea lăuntrică a inimii, încât nu mai înțelege adevărul așa cum trebuie, și îi slăbesc puterea și hotărârea, încât nu mai rabdă în el. Ele pot veni asupra inimii până îi răstoarnă înțelegerea, așa cum îi răstoarnă și mersul: vede neadevărul drept adevăr, adevărul drept neadevăr, binele drept rău și răul drept bine. Mersul i se răstoarnă și se întoarce din călătoria către Allah și sălașul Vieții de Apoi către o călătorie spre sălașul sufletelor care urmează deșertăciunea, mulțumite cu viața lumească și liniștite în ea, nepăsătoare față de Allah și semnele Sale, care au părăsit pregătirea pentru întâlnirea Lui.

Chiar dacă păcatele nu ar avea decât această singură pedeapsă, ea ar fi de ajuns ca să cheme la părăsirea lor și la îndepărtarea de ele. Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

În schimb, ascultarea luminează inima, o curăță, o lustruiește, o întărește și o statornicește, până devine asemenea unei oglinzi lustruite, în limpezimea și curățenia ei, și se umple de lumină.

Când Șayṭān se apropie de ea, îl lovește din lumina ei ceea ce îi lovește pe cei care ascultă pe furiș din meteoriții străpungători. Șayṭān se teme de această inimă mai mult decât se teme lupul de leu. Stăpânul ei ajunge chiar să-l doboare pe Șayṭān, care cade la pământ. Diavolii se adună în jurul lui și se întreabă: *„Ce are?”* Li se răspunde: *„L-a lovit un om; a fost deocheat de oameni!”*

فيا نظرة من قلبِ حُرٍّ منوَّرٍ

يكاد لها الشيطانُ بالنور يحرَقُ

O privire dintr-o inimă liberă, luminată,
aproape că îl arde pe Șayṭān prin lumină!

Oare este asemenea această inimă unei inimi cu zările întunecate, cu pofte felurite, pe care Șayṭān și-a făcut-o patrie și și-a pregătit-o locuință? Când îi vede chipul dimineața, o salută spunând: „M-aș da răscumpărare pentru cel care nu izbutește nici în lumea aceasta, nici în Viața de Apoi!”[319]

قرينُك في الدنيا وفي الحشر بعدها

فأنت قرينٌ لي بكلّ مكانِ

Îți sunt însoțitor în lume și la adunarea de după ea;
tu îmi ești însoțitor în orice loc.

319 Exprimarea lui Ibn al-Qayyim face aluzie la versul lui al-Buḥturī:
Când Iblīs îi vede chipul arătându-se,
îl salută și spune: „M-aș da răscumpărare pentru cel care nu a izbutit.”
Vezi versul citat anterior 203

فإنْ كنتَ في دار الشقاء فإنّني

وأنت جميعًا في شقًا وهوان

Dacă te afli în sălaşul nefericirii,
atunci amândoi suntem în nefericire şi umilinţă.

Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ حَتَّى إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾

Celui care se întoarce de la pomenirea Celui Milostiv îi rânduim un diavol, care îi devine însoţitor. Ei îi abat de la cale, iar aceştia se socotesc călăuziţi. Când ajunge la Noi, spune: O, de-ar fi între mine şi tine depărtarea dintre răsărit şi apus! Ce rău însoţitor! Nu vă va folosi astăzi, după ce aţi fost nedrepţi, că împărtăşiţi pedeapsa.

Coran, 43:36–39

El, Preaslăvitul, a arătat că celui care se abate de la pomenirea Sa — Cartea pe care a pogorât-o Trimisului Său —, întorcându-se de la ea, orb faţă de ea, cu vederea lăuntrică slăbită în înţelegerea, cercetarea şi cunoaşterea înţelesului voit de Allah prin ea, Allah îi rânduieşte un diavol ca pedeapsă pentru îndepărtarea de Cartea Sa.

Acesta este însoțitorul care nu-l părăsește nici când stă, nici când călătorește, ocrotitorul și tovarășul său: ce rău ocrotitor și ce rău tovarăș!

رضيعَي لِبانٍ ثديَ أم تقاسما
بأسحمَ داجٍ عوضُ لا نتفرَّقُ

Doi frați de lapte, de la sânul aceleiași mame, au jurat,
în bezna nopții: „Nicicând să nu ne despărțim!”[320]

Apoi El, Preaslăvitul, a arătat că Șayṭān îl abate pe însoțitorul și apropiatul său de la calea ce duce către El și către Raiul Său. Omul rătăcit, abătut de la cale, se socotește însă pe o cale călăuzită. Când cei doi însoțitori vin în Ziua Învierii, unul îi spune celuilalt: *„O, de-ar fi între mine și tine depărtarea dintre răsărit și apus! Ce rău însoțitor mi-ai fost în lume! M-ai abătut de la călăuzire după ce îmi venise, m-ai oprit de la adevăr și m-ai rătăcit până am pierit. Ce rău însoțitor îmi ești astăzi!”* Când cel lovit de o nenorocire o împarte cu altul, află prin faptul că nu este singur o ușurare și o mângâiere. El, Preaslăvitul, a arătat însă că aceasta nu există pentru cei care împart pedeapsa. Însoțitorul nu află odihnă și nici cea mai mică bucurie din pedepsirea celuilalt alături de el, deși nenorocirile din lume devin mângâiere când sunt generale.

320 Al lui al-Aʿṣā, în Dīwān-ul său (275).

Al-Khansā' a spus despre fratele său, Șakhr:

فلولا كثرةُ الباكين حولي
على إخوانهم لقتلتُ نفسي

Dacă nu ar fi mulțimea celor care plâng în jurul meu
pentru frații lor, mi-aș fi luat viața.

وما يبكون مثل أخي ولكن
أعزّي النفسَ عنه بالتأسّي

Ei nu plâng însă pe cineva asemenea fratelui meu;
îmi mângâi sufletul pentru el știind că nu sunt singură.[321]

Allah Preaslăvitul le-a oprit oamenilor Focului și această măsură de alinare, spunând:

﴿وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾

Nu vă va folosi astăzi, după ce ați fost nedrepți, că împărtiți pedeapsa.
Coran, 43:39

Păcatele și uneltirile lui Șayṭān

Printre pedepsele lor se află faptul că păcatele sunt un ajutor pe care omul îl dă dușmanului împotriva sa și o oștire prin care îl întărește în lupta cu el.

Allah Preaslăvitul l-a încercat pe om cu un dușman care nu-l părăsește nici cât o clipire. Omul doarme, dar dușmanul său rămâne treaz, pândindu-l; omul își pierde vigilența, dar acela nu

321 Dīwān al-Khansā' (326).

și-o pierde. El și neamul său îl văd de unde omul nu-i vede. Își dă întreaga silință să-i fie dușman în orice stare și nu lasă nicio uneltire pe care o poate aduce asupra lui fără să i-o aducă. Se folosește împotriva lui de fiii tatălui său, dintre diavolii jinnilor, și de ceilalți, dintre diavolii oamenilor. I-a întins lațuri, i-a căutat pieirea, a întins curse în jurul lui și i-a pus capcane și plase. Le-a spus ajutoarelor sale: *„Luați-l pe dușmanul vostru și al tatălui vostru! Să nu vă scape! Să nu fie partea lui Raiul, iar partea voastră Focul, partea lui mila, iar partea voastră blestemul! Știți că rușinea, blestemul și îndepărtarea de mila lui Allah care ne-au atins pe mine și pe voi au fost din pricina lui și pentru el. Dați-vă silința să-i faceți părtașii noștri în această nenorocire, fiindcă am pierdut părtășia cu cei drepți dintre ei în Rai!"* El, Preaslăvitul, ne-a făcut cunoscute toate acestea despre dușmanul nostru și ne-a poruncit să ne pregătim pentru el și să ne rânduim cele de trebuință împotriva lui.

Când El, Preaslăvitul, a știut că Ādam și fiii săi au fost încercați cu acest dușman și că i s-a dat putere asupra lor, i-a sprijinit cu oștiri și luptători cu care să-l înfrunte. Și pe dușmanul lor l-a sprijinit cu luptători și oștiri cu care să-i înfrunte. A deschis târgul luptei în acest sălaș, de-a lungul vieții care, față de Viața de Apoi, este asemenea unei singure răsuflări dintre răsuflările ei. A cumpărat de la credincioși viețile și averile lor, în schimbul Raiului: ei luptă pe calea lui Allah, ucid și sunt uciși. A arătat că aceasta este o făgăduință adevărată, întărită asupra Sa în cele mai nobile Cărți: Tora, Evanghelia și Coranul. A arătat apoi că nimeni nu este mai credincios legământului său decât El, Preaslăvitul. Le-a poruncit să se bucure de acest târg. Cine vrea să-i cunoască prețul să privească cine este Cumpărătorul, ce preț este oferit pentru marfă și prin cine s-a încheiat învoiala. Ce izbândă este mai mare și ce negoț mai câștigător?[322] Apoi El, Preaslăvitul, a întărit aceasta prin cuvintele Sale:

322

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾

O, voi, cei care ați crezut! Să vă îndrum către un negoț care vă scapă de o pedeapsă dureroasă? Credeți în Allah și în Trimisul Său și luptați pe calea lui Allah cu averile și cu viețile voastre. Aceasta este mai bine pentru voi, dacă ați ști! El vă va ierta păcatele și vă va face să intrați în grădini pe sub care curg râuri și în locuințe plăcute, în grădinile Edenului. Aceasta este izbânda măreață. Și încă un lucru

---

Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

Allah a cumpărat de la credincioși viețile și averile lor, în schimbul Raiului. Ei luptă pe calea lui Allah, ucid și sunt uciși: o făgăduință adevărată, întărită asupra Sa în Tora, în Evanghelie și în Coran. Cine este mai credincios legământului său decât Allah? Bucurați-vă de târgul pe care l-ați încheiat! Aceasta este izbânda măreață

[al-Tawbah, 9:111].

pe care îl iubiți: ajutor de la Allah și o biruință apropiată.
Binevestește-le credincioșilor!
Coran, 61:10–13

El, Preaslăvitul, nu i-a dat acestui dușman putere asupra robului Său credincios, care face parte din categoria de făpturi cea mai iubită de El, decât pentru că lupta Îi este cea mai dragă, iar oamenii ei au cele mai înalte trepte înaintea Lui și sunt cei mai apropiați de El. A încredințat stindardul acestui război esenței făpturilor Sale: inima, locul cunoașterii, iubirii și adorării Lui, al sincerității, încrederii și întoarcerii către El. I-a încredințat conducerea războiului și a sprijinit-o cu o oștire de îngeri care nu o părăsesc. Ei se schimbă înaintea și în urma ei, unii luând locul altora; când pleacă un rând, vine altul. O întăresc, îi poruncesc binele, o îndeamnă la el, îi făgăduiesc cinstirea lui Allah și o îmbărbătează la răbdare: *„Nu este decât răbdarea unui ceas, după care ai parte de odihnă veșnică."*

Apoi El, Preaslăvitul, i-a dat altă oștire, din revelația și Cuvântul Său: i-a trimis Trimisul Său și i-a pogorât Cartea Sa, sporindu-i puterea, ajutorul și pregătirea.

Pe lângă acestea, a sprijinit-o cu mintea, ca sfetnic și rânduitor; cu cunoașterea, care o îndrumă și o sfătuiește; cu credința, care o statornicește, o întărește și o ajută; și cu certitudinea, care îi dezvăluie adevărul lucrurilor, până când parcă vede ceea ce Allah le-a făgăduit apropiaților și celor din tabăra Sa pentru lupta împotriva dușmanilor Săi. Mintea rânduiește treburile oștirii; cunoașterea așază lucrurile războiului și mijloacele sale în locurile potrivite; credința întărește, dă putere și răbdare; certitudinea o face să înainteze și să pornească atacuri adevărate.

Apoi El, Preaslăvitul, l-a sprijinit pe cel care conduce acest război cu puteri vădite și lăuntrice. A făcut din ochi iscoada sa, din ureche aducătorul veștilor sale, din limbă tâlmaciul său și din mâini și picioare ajutoarele sale. I-a rânduit pe îngeri și pe purtătorii Tronului să ceară iertare pentru el și să ceară să-l ferească de rele și să-l facă să intre în grădini.

El, Preaslăvitul, Și-a luat asupra Sa apărarea lui, spunând: „Aceștia sunt tabăra Mea, iar tabăra lui Allah este cea care izbutește.”[323] Aceștia sunt oștirea Mea:

﴿وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾

Oștirea Noastră este cea care biruie.
Coran, 37:173

I-a învățat pe robii Săi cum se poartă acest război și această luptă, adunându-le în patru îndemnuri:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

O, voi, cei care ați crezut! Răbdați, întreceți-vă în răbdare, stați de strajă și temeți-vă de Allah, poate că veți izbândi!
Coran, 3:200

Această luptă nu se împlinește decât prin cele patru lucruri. Răbdarea nu i se împlinește decât prin întrecerea în răbdare cu dușmanul, adică prin a-i sta împotrivă și a-l înfrunta. Când rabdă în fața dușmanului, are nevoie de alt lucru: straja. Aceasta înseamnă să rămână la hotarul inimii și să-l păzească, pentru ca dușmanul să nu intre prin el, și să păzească hotarul ochiului, al urechii, al limbii, al pântecelui, al mâinii și al piciorului. Prin aceste hotare intră dușmanul, străbate locuințele și strică tot ce poate. Straja înseamnă să rămână la aceste hotare și să nu le lase

323 Preaînaltul a spus:

﴿أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

Aceștia sunt tabăra lui Allah. Cu adevărat, tabăra lui Allah este cea care izbutește!
[al-Mujādilah, 58:22].

locurile goale, încât dușmanul să găsească hotarul nepăzit și să intre.

Iată-i pe companionii Trimisului lui Allah ﷺ, cele mai bune făpturi după profeți și trimiși și cei mai puternici în apărarea și paza împotriva lui Șayṭān. În ziua de la Uḥud au părăsit locul în care li se poruncise să rămână. Dușmanul a intrat pe acolo și s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat.

Ceea ce adună aceste trei lucruri și stâlpul pe care se sprijină este teama de Allah. Nici răbdarea, nici întrecerea în răbdare, nici straja nu folosesc fără teama de El, iar teama de El nu se înalță decât pe temelia răbdării.

Privește acum în tine întâlnirea celor două oștiri și alinierea celor două tabere: cum ești uneori biruitor, iar alteori ești biruit!

Regele necredinței a venit cu luptătorii și oștirile sale. A găsit inima în cetatea ei, așezată pe tronul împărăției sale, cu porunca împlinită de ajutoarele ei și cu oștirea adunată în jur, luptând pentru ea și apărându-i ținutul. Nu a putut s-o atace decât întorcând împotriva ei pe unii dintre conducătorii și ostașii ei. A întrebat care dintre ostași îi este cel mai apropiat și mai de seamă. I s-a spus: *„Sufletul."* Le-a zis ajutoarelor sale: „Intrați la el prin ceea ce dorește. Cercetați ce iubește și care este lucrul său iubit, făgăduiți-i-l și amăgiți-l cu nădejdea lui. Întipăriți în el chipul lucrului iubit, când este treaz și când doarme. Când află liniște și tihnă în el, aruncați asupra lui cârligele patimii și trageți-l cu ele către voi.

Când se întoarce împotriva inimii și devine aliatul vostru împotriva ei, stăpâniți hotarul ochiului, al urechii, al limbii, al gurii, al mâinii și al piciorului. Stați de strajă la aceste hotare cât puteți! Când intrați prin ele către inimă, ea este ucisă, prinsă ori rănită adânc. Nu lăsați hotarele goale și nu îngăduiți vreunui detașament să intre pe acolo la inimă și să vă scoată. Dacă sunteți biruiți, străduiți-vă să slăbiți detașamentul, ca să nu ajungă la inimă ori să ajungă atât de slab, încât să nu-i fie de niciun folos.

Când stăpâniți aceste hotare, împiedicați privirea ochiului să fie una care ia aminte și învață. Faceți-o numai privire de desfătare, admirație și petrecere. Dacă fură o privire din care învață,

stricați-o prin privirea nepăsării, admirației și patimii, căci aceasta îi este mai apropiată, se prinde mai bine de suflet și îi este mai ușoară. Luați hotarul ochiului, fiindcă prin el vă atingeți ținta! Nu i-am stricat pe fiii lui Ādam prin nimic asemenea privirii. Prin ea semăn în inimă sămânța patimii, apoi o ud cu apa dorinței. Continui să-i făgăduiesc și să-l amăgesc până îi întăresc hotărârea și îl mân cu frâul patimii către ieșirea de sub ocrotire.

Nu neglijați acest hotar! Stricați-l cât puteți și faceți ca lucrul lui să-i pară neînsemnat. Spuneți-i: *«Ce înseamnă o privire care te cheamă să-L preamărești pe Creator și să cercetezi minunata Lui lucrare și frumusețea acestui chip, creat tocmai ca privitorul să afle prin el dovada despre El? Allah nu ți-a creat ochii în zadar și nu a creat acest chip ca să-l ascundă privirii!»*

Dacă îl găsiți cu puțină cunoaștere și cu mintea stricată, spuneți-i: «Acest chip este o arătare a Adevărului și un loc al manifestării Sale.» Chemați-l la doctrina unirii, ittiḥād; dacă nu o primește, la sălășluirea Divinului, ḥulūl, generală ori particulară.[324] Nu vă mulțumiți cu mai puțin de la el, căci prin aceasta ajunge dintre frații creștinilor. Porunciți-i apoi castitatea, paza de sine, închinarea și desprinderea de lume și prindeți prin el pe neștiutori. Acesta este unul dintre cei mai apropiați urmași ai mei și dintre cei mai mari ostași ai mei; ba eu sunt dintre ostașii și ajutoarele lui!"

Uneltirile diavolului prin auz

„Apoi păziți hotarul urechii, să nu intre prin el ceea ce vă strică treaba. Străduiți-vă să nu lăsați să intre prin el decât neadevărul, căci acesta este ușor sufletului, care îl găsește dulce și plăcut. Alegeți-i cuvintele cele mai dulci și mai fermecătoare pentru minți și amestecați-l cu ceea ce doresc sufletele. Aruncați cuvântul: dacă vedeți că îl ascultă cu luare-aminte, împingeți-l

324 Ittiḥād: unitatea existenței, adică părerea că Cel Adevărat este însăși creația. Ḥulūl general: părerea că Allah Se află prin Ființa Sa în orice loc. Ḥulūl particular: precum părerea nestorienilor dintre creștini despre Mesia, că dumnezeirea s-a sălășluit în natura omenească. Vezi Majmūʿ al-fatāwā (2/171–172) și Ṣarḥ al-Nūniyyah de Muḥammad Khalīl Harrās (1/59–68).

înainte cu altele asemenea lui. Ori de câte ori găsiți că îi place ceva, pomeniți-i-l fără încetare.

Feriți-vă să nu intre prin acest hotar ceva din Cuvântul lui Allah, din cuvintele Trimisului Său ﷺ ori din cuvintele sfătuitorilor! Dacă sunteți biruiți și intră ceva, puneți o piedică între el și înțelegerea, cercetarea, cugetarea și învățătura acelui lucru. Fie aduceți împotriva lui contrariul său, fie îl înfățișați ca înfricoșător de mare și greu: oamenii au fost opriți de la el, nu au nicio cale să ajungă la el și este o povară prea grea ca să o poarte. Ori îl faceți ieftin în ochii sufletelor, spunând că preocuparea mai însemnată trebuie să fie pentru ceea ce este mai înalt în ochii oamenilor, mai prețuit și mai neobișnuit pentru ei și are mai mulți primitori. Adevărul însă este părăsit, iar cel care îl primește se expune dușmăniei. Ceea ce are trecere între oameni este mai vrednic de ales", și altele asemenea. Îi aduc neadevărul în orice înfățișare pe care o primește și care îi este ușoară și îi arată adevărul în orice înfățișare pe care o urăște și care îi este grea.

Dacă vrei să cunoști aceasta, privește la frații lor dintre diavolii oamenilor: cum înfățișează poruncirea binelui și oprirea răului ca amestec fără rost, căutare a greșelilor oamenilor, expunere la o încercare pe care omul nu o poate purta, stârnire de tulburări între oameni și altele asemenea. Înfățișează urmarea Sunnei și descrierea Domnului Preaînalt prin ceea ce El S-a descris și prin ceea ce L-a descris Trimisul Său drept asemănare cu făpturile, taşbīh, corporalizare, tajsīm, și precizare a modalității, takyīf.

Numesc faptul că Allah este deasupra făpturilor Sale, înălțarea Sa deasupra Tronului și deosebirea Sa de făpturi „ocupare a unui spațiu". Numesc coborârea Sa la cerul cel mai de jos și cuvintele Lui: „Cine Îmi cere, ca să-i dau?"[325] mișcare și deplasare. Numesc ceea ce a descris despre Sine — Mâna și Fața — organe și mădulare. Numesc faptele Sale „evenimente temporale", iar însușirile Sale „accidente". Apoi, prin negarea acestor lucruri,

325 Face trimitere la hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, consemnat de al-Bukhārī în Cartea rugăciunii de noapte, capitolul despre rugă și rugăciune la sfârșitul nopții (1145), și de Muslim în Cartea rugăciunii călătorilor, capitolul despre îndemnul la rugă… (758).

ajung să nege ceea ce El a descris despre Sine și îi fac pe neînvățați și pe cei cu vedere lăuntrică slabă să creadă că afirmarea însușirilor rostite de Cartea lui Allah și de Sunnah Trimisului Său cere aceste lucruri. Înfățișează această negare a însușirilor drept declarare a transcendenței și preamărire.
Cei mai mulți oameni au mințile slabe: primesc un lucru sub un nume și resping același lucru sub alt nume! Preaînaltul a spus:

﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا﴾

Astfel i-am făcut fiecărui profet un dușman: diavolii dintre oameni și jinni, care își insuflă unii altora vorbe împodobite, spre amăgire.
Coran, 6:112

Le-a numit *„împodobite”*, deși sunt neadevăr, fiindcă cel care le spune le împodobește și le înfrumusețează cât poate, apoi le aruncă în auzul celui amăgit, care se lasă înșelat.

Ceea ce urmărim este că Șayțān a rămas la hotarul urechii, făcând să intre în ea ceea ce îl vatămă pe rob și nu-i folosește și oprind intrarea a ceea ce îi folosește. Dacă intră ceva fără alegerea lui, i-l strică.

Limba: neadevărul și tăcerea față de adevăr

Apoi spune: „Stați la hotarul limbii! Este hotarul cel mai mare și se află în fața regelui. Faceți să curgă pe ea cuvinte care îl vatămă și nu-i folosesc și opriți-o să rostească ceva folositor: pomenirea lui Allah Preaînaltul, cererea iertării, recitarea Cărții Sale, sfătuirea robilor Săi ori vorbirea despre cunoașterea folositoare.

La acest hotar aveți două lucruri mari; nu contează pe care îl dobândiți. Primul: rostirea neadevărului, căci cel care îl rostește este un frate al vostru și dintre cei mai mari ostași și ajutoare ale voastre.

Al doilea: tăcerea față de adevăr. Cel care tace față de adevăr este un frate mut al vostru, așa cum primul este un frate vorbitor.

Poate că al doilea frate vă este mai folositor decât toți. Nu ați auzit vorbele sfătuitorului: Cel care rostește neadevărul este un diavol vorbitor, iar cel care tace față de adevăr este un diavol mut?[326]

Stați de strajă, stați de strajă la acest hotar, ca să nu rostească adevăr ori să se oprească de la neadevăr! Înfrumusețați-i rostirea neadevărului pe orice cale și înfricoșați-l de rostirea adevărului pe orice cale.

Să știți, fiii mei, că hotarul limbii este cel prin care îi pierd pe fiii lui Ādam și îi arunc pe fețe în Foc. Câți uciși, prizonieri și răniți am luat prin acest hotar!

Vă dau o povață, păstrați-o: unul dintre voi să rostească un cuvânt prin limba fratelui său dintre oameni, iar altul să fie pe limba ascultătorului, care să-l laude, să-i dea mare însemnătate, să se mire de el și să-i ceară fratelui să-l repete.
Ajutați-vă împotriva oamenilor pe orice cale, intrați la ei pe orice ușă și stați la pândă în orice loc! Nu ați auzit jurământul pe care l-am făcut Domnului lor, spunând:

﴿قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾

Pentru că m-ai rătăcit, le voi sta la pândă pe calea Ta cea dreaptă. Apoi voi veni împotriva lor din față, din spate, din dreapta și din stânga și nu-i vei găsi pe cei mai mulți dintre ei mulțumitori.

Coran, 7:16–17

326 Ceva asemănător apare în Iʿlām al-muwaqqiʿīn (2/177). Al-Quṣayrī a relatat dintre cuvintele șeicului său Abū ʿAlī al-Daqqāq: „Cine tace față de adevăr este un diavol mut.” Al-Risālah (120).

Nu mă vedeți că i-am stat fiului lui Ādam în toate căile sale? Dacă îmi scapă pe o cale, îi stau în alta, până dobândesc ceea ce urmăresc ori o parte din aceasta.
Trimisul lor i-a prevenit despre aceasta, spunându-le:

إن الشيطان قد قعد لابن آدم بطرقه كلّها، فقعد له بطريق الإسلام، فقال: أتُسلِمُ وتذَر دينك ودين آبائك؟ فخالفه، وأسلم. فقعد له بطريق الهجرة، فقال: أتهاجر وتذر أرضك وسماءك؟ فخالفه، وهاجر. فقعد له بطريق الجهاد، فقال: تجاهد، فتُقتَلُ، فيُقسَم المال ، وتُنكح الزوجةُ!

Șayṭān i-a stat fiului lui Ādam în toate căile sale. I-a stat în calea Islamului și i-a zis: Îmbrățișezi Islamul și părăsești religia ta și religia părinților tăi? El i s-a împotrivit și a îmbrățișat Islamul. I-a stat în calea emigrării și i-a zis: Emigrezi și îți părăsești pământul și cerul? El i s-a împotrivit și a emigrat. I-a stat în calea jihād-ului și i-a zis: Lupți și ești ucis, averea îți este împărțită, iar soția se căsătorește cu altul![327]

Tot astfel, stați-le în toate căile binelui! Dacă unul vrea să dea milostenie, stați-i în cale și spuneți-i în sinea lui: *«Îți scoți averea și rămâi asemenea acestui cerșetor, ajungând deopotrivă cu el?»* Nu

327 Au consemnat-o al-Nasāʾī (3134), Aḥmad, 3/483 (15958), Ibn Ḥibbān (4593), Ibn Abī ʿĀṣim în al-Jihād (13), al-Bukhārī în Tārīkh-ul său (4/187–188) și alții, pe calea lui Mūsā ibn al-Musayyab, căruia i-a relatat Sālim ibn Abī al-Jaʿd, de la Sabrah ibn Abī Fākih. Există o divergență în precizarea numelui companionului, iar calea reținută este cea corectă. Ibn Ḥibbān a autentificat hadithul, al-ʿIrāqī i-a autentificat lanțul, iar Ibn Ḥajar a socotit lanțul ḥasan. Vezi al-Iṣābah (3/64) și ediția critică a al-Jihād de Ibn Abī ʿĀṣim (1/150–151).

ați auzit ce am pus pe limba unui om căruia altul i-a cerut milostenie? El a spus: *«Sunt averile noastre; dacă vi le dăm, ajungem asemenea vouă.»*

Stați-i în calea pelerinajului și spuneți: *«Drumul său este înfricoșător și greu; cel care îl străbate își expune viața și averea pieirii.»*

Tot astfel stați-i în celelalte căi ale binelui, îndepărtându-l de ele și pomenindu-i greutățile și primejdiile lor.

Apoi stați în căile păcatelor, faceți-le frumoase în ochii fiilor lui Ādam și împodobiți-le în inimile lor. Faceți din femei cele mai mari ajutoare ale voastre în aceasta. Prin porțile lor intrați la ei; ce bune ajutoare vă sunt!

Apoi păziți hotarul mâinilor și al picioarelor: împiedicați mâinile să lucreze la ceea ce vă vatămă și picioarele să meargă într-acolo.

Să știți că cel mai mare ajutor pentru a păzi aceste hotare este împăcarea cu sufletul care poruncește răul. Ajutați-l și folosiți-vă de el, sprijiniți-l și luați sprijin de la el. Fiți alături de el în lupta împotriva sufletului liniștit și străduiți-vă să-l frângeți și să-i nimiciți puterile. Nu aveți altă cale decât să-i tăiați izvoarele de sprijin. Când acestea sunt tăiate, sprijinul sufletului care poruncește răul crește și ajutoarele lui vi se supun, coborâți inima din cetatea sa, înlăturați-o din împărăția ei și puneți în locul ei sufletul. Acesta nu poruncește decât ceea ce doriți și iubiți și nu vă aduce nicidecum ceea ce urâți. Nu vi se împotrivește în nimic din ceea ce îl îndrumați; când îi sugerați un lucru, se grăbește să-l facă.

Dacă simțiți că inima se luptă să-și recapete împărăția și vreți să fiți feriți de aceasta, încheiați între ea și suflet o căsătorie. Împodobiți și înfrumusețați sufletul și arătați-i-l sub cel mai frumos chip de mireasă. Spuneți-i: *«Gustă unirea și bucuria cu această mireasă, așa cum ai gustat războiul și ai cunoscut amărăciunea loviturilor și a rănilor. Apoi cumpănește plăcerea acestei împăcări cu amărăciunea acelei lupte. Lasă războiul să-și pună jos poverile! Nu este o zi care trece, ci un război ce ține până la*

moarte, iar puterile tale sunt prea slabe pentru o luptă fără încetare.»

Folosiți-vă, fiii mei, de două oștiri mari, alături de care nu veți fi biruiți.

Prima este oștirea nepăsării. Faceți inimile fiilor lui Ādam nepăsătoare față de Allah și de sălașul Vieții de Apoi pe orice cale. Nu aveți nimic mai puternic pentru a vă atinge ținta. Când inima uită de Allah, puneți stăpânire pe ea și pe ajutoarele ei.

A doua este oștirea patimilor. Împodobiți-le în inimile lor și înfrumusețați-le în ochii lor.

Atacați-i cu aceste două oștiri, căci nu aveți nimic mai puternic împotriva fiilor lui Ādam. Folosiți patimile pentru a întări nepăsarea și nepăsarea pentru a întări patimile. Uniți doi oameni nepăsători, apoi folosiți-vă de ei împotriva celui care Îl pomenește pe Allah. Unul nu-i biruie pe cinci: alături de cei doi nepăsători sunt doi diavoli, ceea ce îi face patru, iar diavolul celui care pomenește este cu ei.

Dacă vedeți un grup adunat pentru ceva care vă vatămă — pomenirea lui Allah ori cercetarea poruncilor, opririlor și religiei Sale — și nu puteți să-i despărțiți, folosiți împotriva lor oameni asemenea lor, care își pierd vremea. Apropiați-i de ei și tulburați-i prin aceștia.

În ansamblu, pregătiți pentru fiecare lucru ceea ce i se potrivește. Intrați la fiecare dintre fiii lui Ādam prin poarta dorinței și patimii sale. Sprijiniți-l și ajutați-l să le dobândească. Dacă Allah le-a poruncit să rabde împotriva voastră, să se întreacă cu voi în răbdare și să păzească hotarele împotriva voastră, răbdați și voi, întreceți-vă în răbdare și stați de strajă împotriva lor. Profitați de prilejurile patimii și mâniei lor: nicăieri nu-i prindeți mai bine pe fiii lui Ādam decât în aceste două locuri!

Să știți că pe unii îi stăpânește mai mult patima, iar puterea mâniei lor este slabă și înfrântă. Luați împotriva lor calea patimii și lăsați calea mâniei. Pe alții îi stăpânește mai mult mânia, dar nu lăsați nepăzită calea patimii și nu-i părăsiți hotarul, căci cel care nu-și stăpânește sufletul la mânie este și mai puțin în stare să-l stăpânească la patimă. Uniți-i mânia cu patima, amestecați-le și

chemați-l la patimă prin poarta mâniei și la mânie prin calea patimii.

Să știți că nu aveți împotriva fiilor lui Ādam arme mai puternice decât aceste două.

Nu i-am scos pe cei doi părinți ai lor din Rai decât prin patimă și nu am aruncat dușmănia între urmașii lor decât prin mânie. Prin ea le-am rupt legăturile de rudenie și le-am vărsat sângele, iar prin ea unul dintre cei doi fii ai lui Ādam și-a ucis fratele.

Să știți că mânia este un cărbune aprins în inima fiului lui Ādam, iar patima este un foc care izbucnește din inimă. Focul se stinge cu apă, rugăciune, pomenire și rostirea măreției lui Allah.[328] Feriți-vă să-i îngăduiți fiului lui Ādam, la mânie și patimă, să se apropie de abluțiune și rugăciune: acestea le sting focul mâniei și al patimii.

Profetul lor le-a poruncit aceasta, spunând:

إنّ الغضبَ جمرةٌ في قلب ابن آدم. أما رأيتم من احمرار عينيه وانتفاخ أوداجه؟ فمن أحسَّ بذلك فليتوضأ

Mânia este un cărbune aprins în inima fiului lui Ādam. Nu ați văzut roșeața ochilor și umflarea venelor gâtului său? Cine simte aceasta să facă abluțiunea.[329]

328 Face trimitere la hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, la al-ʿUqaylī în al-Ḍuʿafāʾ (2/296), Ibn ʿAdī în al-Kāmil (4/151), Ibn al-Sunnī în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah (295–298) și alții, pe mai multe căi de la ʿAmr ibn Ṣuʿayb, de la tatăl său, de la bunicul său. Niciuna nu este stabilită; toate sunt foarte slabe. Autorul și șeicul său au indicat slăbiciunea prin expresia „s-a relatat…”. Vezi Majmūʿ al-fatāwā (24/229) și al-Wābil al-ṣayyib (359).

329 Au consemnat-o al-Tirmidhī (2191), Ibn Mājah (4000), Aḥmad, 3/19 (11143), al-Ḥākim, 4/551 (8543), și alții, pe calea lui ʿAlī ibn Zayd ibn Judʿān, de la Abū Naḍrah, de la Abū Saʿīd al-Khudrī, într-o relatare lungă. Al-Ḥākim a spus: „Numai ʿAlī ibn Zayd ibn Judʿān al-Quraṣī a relatat acest hadith în această desfășurare de la Abū Naḍrah, iar cei doi șeici, Allah să fie mulțumit de ei, nu l-au folosit pe ʿAlī ibn Zayd drept dovadă.” Al-Dhahabī a comentat: „Ibn Judʿān este potrivit în transmiterea hadithului.”

Le-a mai spus:

إنّما تُطفَأُ النارُ بالماء

Focul se stinge numai cu apă.[330]

Allah le-a dat povaţa să se folosească împotriva voastră de răbdare şi rugăciune. Puneţi o piedică între ei şi acestea şi faceţi-i să le uite. Folosiţi-vă împotriva lor de patimă şi mânie. Armele voastre cele mai puternice şi mai vătămătoare sunt nepăsarea şi urmarea poftelor; armele lor cele mai puternice şi cetăţile lor cele mai trainice sunt pomenirea lui Allah şi împotrivirea faţă de pofte. Dacă vedeţi un om care se împotriveşte poftelor sale, fugiţi din umbra lui şi nu vă apropiaţi de el!"

Ceea ce urmărim este că păcatele şi neascultarea sunt arme şi ajutoare pe care robul le dă duşmanilor săi, sprijinindu-i împotriva sa. Ei se luptă cu el folosind armele lui, iar el este alături de ei împotriva sa.

Evaluarea critică din ediţia arabă precizează că Ibn Judʿān este mai aproape de slăbiciune, mai ales când este singurul care transmite această desfăşurare lungă.
A mai fost transmis de la al-Ḥasan al-Baṣrī şi Zayd ibn Aslam, de la Profet ﷺ, în formă mursal ori muʿḍal. L-a consemnat ʿAbd al-Razzāq, 11/188 (20288, 20289).
În relatarea citată din al-Tirmidhī (2191), încheierea este: „Cine simte ceva din aceasta să se lipească de pământ", în loc de „să facă abluţiunea". Relatarea despre abluţiune este cea discutată în nota următoare.

330 Au consemnat-o Abū Dāwūd (4784), Aḥmad (4/226), al-Bukhārī în Tārīkh-ul său (7/8), al-Ṭabarānī, 17/167 (443), şi Ibn Ḥibbān în al-Majrūḥīn (2/25), pe calea lui Abū Wāʾil al-Qāṣṣ, de la ʿUrwah ibn Muḥammad ibn ʿAṭiyyah, de la tatăl său, de la bunicul său, cu atribuire Profetului: „Mânia este de la Şayṭān, iar Şayṭān a fost creat din foc. Focul se stinge numai cu apă, aşadar, când unul dintre voi se mânie, să facă abluţiunea."
Acest lanţ este slab. Muḥammad ibn ʿAṭiyyah este necunoscut. Ibn Ḥibbān a socotit hadithul printre relatările respinse ale lui Abū Wāʾil al-Qāṣṣ, spunând: „Relatează de la ʿUrwah ibn Muḥammad ibn ʿAṭiyyah şi ʿAbd al-Raḥmān ibn Yazīd al-Ṣanʿānī lucruri uimitoare, care par făurite. Nu este îngăduit să fie folosit ca dovadă."

Aceasta este culmea neștiinței:

ما يبلغ الأعداءُ من جاهلٍ

ما يبلغ الجاهلُ من نفسه

Dușmanii nu ajung să-i facă neștiutorului
ceea ce își face el singur.[331]

Unul dintre lucrurile uimitoare este că robul își dă silința să se înjosească, pretinzând că se cinstește. Se străduiește să se lipsească de partea cea mai înaltă și mai nobilă, pretinzând că lucrează în folosul său. Își dă întreaga silință să se facă neînsemnat, mic și ascuns, pretinzând că se înalță, se ridică și crește!

Unul dintre înaintași spunea în predica sa: „Câți nu se înjosesc, pretinzând că se cinstesc; se umilesc, pretinzând că își dau cinste; se micșorează, pretinzând că se măresc; se risipesc, pretinzând că își păzesc dreptul! Este destulă neștiință ca omul să fie alături de dușmanul său împotriva sa și să ajungă prin fapta lui să-și facă ceea ce dușmanul nu poate."[332] Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

Uitarea de sine

Printre pedepsele lor se află faptul că îl fac pe rob să se uite pe sine. Când se uită, se neglijează, se strică și se pierde.

Dacă se întreabă: *„Cum se uită robul pe sine? Dacă se uită pe sine, ce își mai amintește? Și ce înseamnă uitarea de sine?"*

---

331 Versul este al lui Ṣāliḥ ibn ʿAbd al-Quddūs în al-Tamthīl wa-l-muḥāḍarah (77) și al-Ḥamāsah al-Baṣriyyah (874). Autorul l-a citat în Ṭarīq al-hijratayn (134), al-Madārij (1/192), Badāʾiʿ al-fawāʾid (1188) și al-Miftāḥ (3/38).

332 Nota sursei precizează că nu a fost găsită această formulare. Prima propoziție a fost transmisă drept cuvinte ale lui Abū al-Dardāʾ la al-Bayhaqī în al-Zuhd al-kabīr (344), cu un lanț slab.

Se răspunde: Da, se uită pe sine în cea mai mare măsură. Preaînaltul a spus:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

Nu fiți asemenea celor care L-au uitat pe Allah, iar El i-a făcut să se uite pe ei înșiși. Aceștia sunt cei nelegiuiți.
Coran, 59:19

Când L-au uitat pe Domnul lor Preaslăvitul, El i-a uitat și i-a făcut să se uite pe ei înșiși, după cum a spus:

﴿نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ﴾

L-au uitat pe Allah, iar El i-a uitat.
Coran, 9:67

L-a pedepsit pe cel care L-a uitat cu două pedepse. Prima: El, Preaslăvitul, l-a uitat. A doua: l-a făcut să se uite pe sine.

Uitarea robului de către El, Preaslăvitul, înseamnă neglijarea, părăsirea, lipsirea de sprijin și pierderea lui. Pieirea îi este mai aproape decât mâna de gură!

A-l face să se uite pe sine înseamnă a-l face să uite cele mai înalte foloase ale sale, cauzele fericirii, izbândei, îndreptării și desăvârșirii sale. Îl face să uite toate acestea, încât nu-i trec prin minte, nu le păstrează în amintire și nu-și îndreaptă năzuința către ele ca să le dorească. Nu-i trec prin minte ca să le urmărească și să le aleagă.

Îl face și să uite defectele, lipsurile și vătămările propriului suflet, încât nu-i trece prin minte să le îndepărteze și să le îndrepte.

Îl face să uite bolile și durerile sufletului și inimii, încât nu-i trece prin inimă să le lecuiască și nici să se străduiască să înlăture suferințele și bolile care îl duc la stricăciune și pieire. Este bolnav,

împovărat de boală, iar boala îl poartă către pierzare, dar el nu o simte și nu se gândește să o trateze. Aceasta este una dintre cele mai mari pedepse generale și particulare.

Ce pedeapsă este mai mare decât aceea a celui care s-a neglijat, s-a risipit și a uitat ceea ce îi folosește, boala, leacul și cauzele fericirii, izbândei, îndreptării și vieții sale veșnice în desfătarea statornică?

Cine cercetează acest pasaj vede că cele mai multe dintre aceste făpturi au uitat cu adevărat de sine, s-au risipit și și-au pierdut partea de la Allah. S-au vândut ieftin, pe un preț mic, într-un târg în pierdere. Aceasta li se arată la moarte și se arată pe deplin în Ziua arătării pierderii, când robul vede că a fost păgubit în învoiala încheiată pentru sine în acest sălaș și în negoțul făcut pentru întoarcerea sa. Fiecare face negoț în lumea aceasta pentru Viața sa de Apoi.

Cei care pierd, socotindu-se oameni ai câștigului, au cumpărat viața lumească, partea și plăcerile lor din ea cu Viața de Apoi și partea lor de acolo. Și-au risipit bunătățile în viața lumească, s-au bucurat de ele, s-au mulțumit și s-au liniștit în ele. Strădania lor a fost să le dobândească: au vândut, au cumpărat și au negustorit. Au vândut viitorul pe prezent, plata amânată pe cea imediată și ceea ce lipsește privirii pe ceea ce este la îndemână, spunând: *„Aceasta este chibzuința."* Unul dintre ei spune:

Ia ceea ce vezi și lasă ceea ce ai auzit![333]

„Cum să vând ceea ce este prezent, la îndemână și văzut în acest sălaș pe ceea ce nu se vede, cu plata amânată într-un sălaș diferit de acesta?" La aceasta se adaugă slăbiciunea credinței, puterea imboldului patimii, iubirea celor grabnice și imitarea semenilor.

333 Al lui al-Mutanabbī, în Dīwān-ul său (490). A doua jumătate a versului este: În arătarea soarelui ai de ajuns, fără Saturn.

Cei mai mulți oameni se află în acest negoț păgubitor, despre ai cărui oameni Allah Preaslăvitul a spus:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾

Aceștia sunt cei care au cumpărat viața lumească pe Viața de Apoi. Pedeapsa nu le va fi ușurată și nu vor fi ajutați.

Coran, 2:86

A spus despre ei:

﴿فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾

Negoțul lor nu le-a adus câștig și nu au fost călăuziți.

Coran, 2:16

În Ziua arătării pierderii, li se arată paguba acestui negoț, iar sufletele li se sfâșie de regret.

Cei care câștigă au vândut ceea ce piere pe ceea ce rămâne, ceea ce este ieftin pe ceea ce este prețios și ceea ce este neînsemnat pe ceea ce este măreț. Au spus: *„Cât prețuiește lumea aceasta, de la început până la sfârșit, ca să ne vindem partea de la Allah și din sălașul Vieții de Apoi pentru ea? Ce să mai spunem despre ceea ce dobândește robul din ea în acest răstimp scurt, care este în realitate asemenea unei clipe de vis și nu se poate compara deloc cu sălașul statornic?”*

Preaînaltul a spus:

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ﴾

În ziua când îi va aduna, li se va părea că nu au rămas decât un ceas din zi, recunoscându-se unii pe alții.

Coran, 10:45

Preaînaltul a spus:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشَاهَا كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا﴾

Te întreabă despre Ceas: Când va sosi? Ce poți tu să spui despre el? Numai la Domnul tău este cunoașterea lui. Tu ești numai un prevenitor pentru cel care se teme de el. În ziua când îl vor vedea, li se va părea că nu au rămas decât o seară ori o dimineață.

Coran, 79:42–46

Preaînaltul a spus:

﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ﴾

În ziua când vor vedea ceea ce li se făgăduiește, li se va părea că nu au rămas decât un ceas din zi.

Coran, 46:35

Preaînaltul a spus:

﴿قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَاسْأَلِ الْعَادِّينَ قَالَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

El va întreba: Câți ani ați rămas pe pământ? Vor răspunde: Am rămas o zi ori o parte dintr-o zi; întreabă-i pe cei care numără! El va spune: Nu ați rămas decât puțin, dacă ați fi știut!

Coran, 23:112–114

Preaînaltul a spus:

﴿يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا﴾

În ziua când se va sufla în Trâmbiță, îi vom aduna pe nelegiuiți cu ochii albaștri. Vor șopti între ei: Nu ați rămas decât zece zile! Noi știm mai bine ceea ce spun, când cel mai chibzuit dintre ei va zice: Nu ați rămas decât o zi.

Coran, 20:102–104

Aceasta este realitatea lumii la venirea Învierii. Când au cunoscut puținătatea ședерii lor în ea și că au un alt sălaș, al vieții adevărate și al statorniciei, au socotit cea mai mare pagubă să vândă sălașul care rămâne pe cel care piere. Au făcut negoțul oamenilor chibzuiți și nu s-au lăsat amăgiți de negoțul celor nechibzuiți. În Ziua arătării pierderii li se arată câștigul negoțului

și valoarea celor cumpărate. Fiecare om din această lume vinde, cumpără și negustorește. Toți oamenii ies dimineața: unul își vinde sufletul și îl pierde, altul îl cumpără și îl eliberează.[334]

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ
الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ
حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ
فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُم بِهِ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

Allah a cumpărat de la credincioși viețile și averile lor, în schimbul Raiului. Ei luptă pe calea lui Allah, ucid și sunt uciși: o făgăduință adevărată, întărită asupra Sa în Tora, în Evanghelie și în Coran. Cine este mai credincios legământului său decât Allah? Bucurați-vă de târgul pe care l-ați încheiat! Aceasta este izbânda măreață.

Coran, 9:111

Aceasta este prima plată din prețul acestui negoț. Negustoriți, voi, cei sărăciți! Iar tu, care nu poți plăti acest preț, ai aici un alt preț.

334 În hadithul lui Abū Mālik al-Aṣʿarī, Allah să fie mulțumit de el, se spune că Trimisul lui Allah ﷺ a zis: „Toți oamenii ies dimineața; fiecare își vinde sufletul, fie eliberându-l, fie ducându-l la pierzare." L-a consemnat Muslim în Cartea curățirii, capitolul despre meritul abluțiunii (223).

Dacă ești dintre oamenii acestui negoț, dă-l:

﴿التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ
السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾

Cei care se căiesc, se închină, aduc laudă, postesc, fac plecăciunea, se prosternează, poruncesc binele, opresc răul și păzesc hotarele lui Allah. Binevestește-le credincioșilor!

Coran, 9:112

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ
عَذَابٍ أَلِيمٍ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

O, voi, cei care ați crezut! Să vă îndrum către un negoț care vă scapă de o pedeapsă dureroasă? Credeți în Allah și în Trimisul Său și luptați pe calea lui Allah cu averile și cu viețile voastre. Aceasta este mai bine pentru voi, dacă ați ști!

Coran, 61:10–11

Ceea ce urmărim este că păcatele îl fac pe rob să-și uite partea din acest negoț câștigător și îl ocupă cu negoțul păgubitor. Aceasta este de ajuns ca pedeapsă. Allah este Cel de la Care se caută ajutorul.

Pierderea binefacerilor prezente și viitoare

Printre pedepsele păcatelor se numără și faptul că ele înlătură binefacerile deja primite și le întrerup pe cele care ar urma să

vină: fac să piară ceea ce există și împiedică ceea ce urma să sosească. Binefacerile lui Allah deja primite nu sunt păstrate prin nimic asemenea ascultării de El, iar cele care lipsesc nu sunt dobândite prin nimic asemenea ascultării de El. Ceea ce se află la El nu se dobândește decât prin ascultarea de El.

Allah, Preaslăvitul, a rânduit pentru fiecare lucru o cauză și o pricină de pieire: o cauză care îl aduce și o pricină care îl nimicește. A făcut din ascultarea de El cauza care aduce binefacerile Sale, iar din neascultarea de El pricinile care le împiedică. Când vrea să păstreze binefacerea Sa asupra robului, îi inspiră să o îngrijească prin ascultarea de El în folosirea ei. Iar când vrea să o înlăture de la el, îl lasă fără ajutor, până ce Îi nesocotește poruncile folosindu-se tocmai de ea.

Este uimitor că robul știe toate acestea: le vede la sine și la alții, iar despre cele pe care nu le-a văzut află din relatările privitoare la cei cărora le-au fost înlăturate binefacerile lui Allah din pricina neascultării de El. Cu toate acestea, stăruie în neascultarea de Allah, de parcă ar fi exceptat de la această rânduială ori scos de sub această regulă generală; de parcă acest lucru i-ar privi pe oameni, dar nu și pe el, și ar ajunge la făpturi, dar nu și la el!

Ce neștiință poate fi mai mare decât aceasta? Ce nedreptate față de sine o poate întrece? Judecata Îi aparține lui Allah, Cel Preaînalt, Cel Mare.

Îndepărtarea îngerului și apropierea diavolului

Printre pedepsele păcatelor se numără și faptul că ele îl îndepărtează de rob pe ocrotitorul său, cea mai folositoare și mai sinceră față de el dintre făpturi, a cărui apropiere îi aduce fericirea: îngerul însărcinat cu el. În schimb, îl apropie de el pe dușmanul său, cea mai înșelătoare și mai vătămătoare față de el dintre făpturi: diavolul. Când robul Îl nesocotește pe Allah, îngerul se îndepărtează de el potrivit cu acea neascultare; chiar și pentru o singură minciună se îndepărtează foarte mult.

În unele relatări se spune:

إذا كذب العبدُ تباعد منه المَلَك ميلًا مِن نتَنِ ريحه

Când robul minte, îngerul se îndepărtează de el o milă, din pricina mirosului său urât.[335]

Dacă atât se îndepărtează îngerul de el pentru o singură minciună, cât de mult se va îndepărta pentru ceea ce este mai grav și mai rușinos decât aceasta?

Unul dintre predecesori a spus: „Când un bărbat întreține raporturi sexuale cu alt bărbat, pământul strigă către Allah, iar îngerii fug la Domnul lor și I se plâng de grozăvia celor văzute."[336]

Unul dintre predecesori a spus: „Când robul se trezește dimineața, îngerul și diavolul se grăbesc către el. Dacă Îl pomenește pe Allah, Îi proclamă măreția, Îl laudă și mărturisește că nu există alt dumnezeu vrednic de adorare în afară de El, îngerul îl alungă pe diavol și îl ia în ocrotire. Dacă își începe ziua cu altceva, îngerul se îndepărtează de el, iar diavolul îl ia în

335 L-au transmis al-Tirmidhī (1972), al-Ṭabarānī în Al-Muʿjam al-ṣaghīr (853), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt (477), Ibn Ḥibbān în Al-Majrūḥīn (2/137), Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (5/283) și alții, pe calea lui ʿAbd al-Raḥīm ibn Hārūn, de la ʿAbd al-ʿAzīz ibn Abī Rawwād, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, ca relatare atribuită Profetului ﷺ. Hadithul este respins, nefiind stabilit, întrucât ʿAbd al-Raḥīm ibn Hārūn este singurul care îl transmite de la ʿAbd al-ʿAzīz. Despre ʿAbd al-Raḥīm, Abū Ḥātim a spus: „Necunoscut; nu-l cunosc." Al-Dāraquṭnī a spus: „Transmițător ale cărui relatări sunt abandonate; minte." Ibn ʿAdī a spus: „Nu am văzut ca cei dinainte să fi vorbit despre el. L-am menționat numai din pricina unor hadithuri respinse pe care le-a transmis de la oameni de încredere."

336 În Rawḍat al-muḥibbīn (505), autorul a atribuit începutul relatării lui ʿAbbās al-Dūrī. Apoi a citat acolo (514), de la „unii învățați", un text mai lung decât cel de aici. [Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.] Al-Ājurrī l-a transmis în Dhamm al-liwāṭ (2), de la ʿAbbās al-Dūrī, care a spus: „Mi-a ajuns vestea că pământul strigă din pricina unui bărbat care întreține raporturi cu alt bărbat." Al-Dhahabī l-a menționat cu același înțeles în Al-Kabāʾir (70). [Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī.]

stăpânire."[337]

Îngerul continuă să se apropie de rob până când cârmuirea, întâietatea și ascultarea ajung să-i aparțină.
Atunci îngerii îl ocrotesc în viața sa, la moarte și la înviere, după cum spune Preaînaltul:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

Cei care spun: «Domnul nostru este Allah», apoi rămân statornici — asupra lor coboară îngerii, spunând: «Nu vă temeți și nu vă întristați! Primiți vestea bună a Grădinii care vă era făgăduită! Noi suntem ocrotitorii voștri în viața lumească și în Viața de Apoi.»
Coran, 41:30–31

Când îngerul îl ia în ocrotire, îl ocrotește cea mai sinceră, mai folositoare și mai binevoitoare față de el dintre făpturi. Îl întărește, îl învață, îi întărește inima și îl sprijină.
Preaînaltul spune:

﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا﴾

Când Domnul tău le revela îngerilor: «Eu sunt cu voi! Întăriți-i, așadar, pe cei care cred!»
Coran, 8:12

La moarte, îngerul îi spune: „Nu te teme, nu te întrista și

337 Zā'id ibn Aḥmad al-Nushayrī precizează că nu a găsit această relatare.

primește vestea bună a ceea ce te va bucura!”[338] Îl întărește prin cuvântul statornic atunci când are cea mai mare nevoie de el: în viața lumească, la moarte și în mormânt, când este întrebat.

Nimeni nu-i este mai folositor robului decât îngerul care îl însoțește. Acesta îi este ocrotitor când este treaz și când doarme, în viață, la moarte și în mormânt; îi alină singurătatea, îi este însoțitor când este singur și îi vorbește în taină. Luptă pentru el împotriva dușmanului său, îl apără de acesta și îl ajută împotriva lui. Îi făgăduiește binele, îi dă vestea bună a acestuia și îl îndeamnă să recunoască adevărul.

Așa se arată în relatarea transmisă atât ca atribuită Profetului ﷺ, cât și ca spusă de un Companion:

إنّ لِلمَلَكِ بقلب ابن آدم لَمَّةً، وللشيطان لَمّةً. فلمّةُ المَلَك إيعادٌ بالخير وتصديقٌ بالوعد، ولَمَّةُ الشيطان إيعاد بالشرّ وتكذيب بالحق

Îngerul are o înrâurire asupra inimii fiului lui Adam, iar diavolul are și el o înrâurire. Înrâurirea îngerului este făgăduința binelui și recunoașterea făgăduinței, iar înrâurirea diavolului este amenințarea cu răul și tăgăduirea adevărului.[339]

338 Vezi mai sus relatarea lui al-Barāʾ ibn ʿĀzib, Allah să fie mulțumit de el. 62, 71

339 L-au transmis al-Tirmidhī (2988), Ibn Ḥibbān (997), al-Ṭabarī (3/88), Ibn Abī Ḥātim în comentariul său coranic (2810), al-Bazzār (2027) și alții, pe calea lui Abū al-Aḥwaṣ, de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, de la Murrah al-Hamdānī, de la Ibn Masʿūd, de la Profet ﷺ.
Alți transmițători l-au contrazis însă pe Abū al-Aḥwaṣ în atribuirea relatării Profetului ﷺ. Ḥammād ibn Salamah, Ḥammād ibn Zayd, Ibn ʿUlayyah, Misʿar, ʿAmr și Jarīr au transmis-o cu toții de la ʿAṭāʾ, de la Murrah, de la Ibn Masʿūd, ca spusele acestuia. Au transmis această variantă Aḥmad în Al-Zuhd (853), al-Ṭabarī (3/88–89) și al-Ṭabarānī, 9/101 (8532).

Când apropierea îngerului de rob se întărește, el vorbește prin limba acestuia și îi pune pe limbă cuvântul drept. Când se îndepărtează de el, iar diavolul se apropie, acesta vorbește prin limba lui și îi pune pe limbă minciuna și vorba rușinoasă. Astfel vezi un om prin a cărui limbă vorbește îngerul și un altul prin a cărui limbă vorbește diavolul.
În relatare se spune:

إنّ السكينة تنطق على لسان عمر

Liniștea statornică vorbește prin limba lui ʿUmar.[340]

Când unul dintre ei auzea un cuvânt bun de la cineva, spunea: *„Numai îngerul ți l-a pus pe limbă."* Iar când auzea opusul lui, spunea: *„Numai diavolul ți l-a pus pe limbă."* Îngerul pune

---

Abū Iyās al-Bajalī și ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah au transmis-o și ei ca spusele lui Ibn Masʿūd. Au transmis-o Aḥmad în Al-Zuhd (852), al-Ṭabarī (3/89) și Abū Dāwūd în Al-Zuhd (174). Lanțul său este autentic. Abū Ḥātim și Abū Zurʿah al-Rāzī au socotit preferabilă varianta care se oprește la Ibn Masʿūd. Vezi ʿIlal de Ibn Abī Ḥātim (2/244–245).

340 L-au transmis Aḥmad în Faḍā'il al-ṣaḥābah și ʿAbd Allāh în completările la această lucrare (310, 470, 601, 623, 634, 711), Ibn ʿAsākir în istoria sa (44/108), Ibn al-Jaʿd în Musnad (2403) și alții, pe calea lui al-Shaʿbī, de la ʿAlī.
Căile sale diferă în privința lanțului și a textului. În plus, al-Shaʿbī l-a văzut pe ʿAlī, dar nu a auzit de la el decât un singur cuvânt, iar această relatare nu face parte din ceea ce a auzit. Vezi ʿIlal de al-Dāraquṭnī (4/136).
Al-Walīd ibn al-ʿAyzār a transmis de la ʿAmr ibn Maymūn, de la ʿAlī, că a spus: „Noi, Companionii Trimisului lui Allah ﷺ, fiind încă numeroși, nu tăgăduiam că liniștea statornică vorbea prin limba lui ʿUmar." Au transmis-o al-Fasawī în Al-Maʿrifah wa-l-tārīkh (1/246), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (4/152), Ibn ʿAsākir (44/110) și alții. Abū Nuʿaym a spus: „Acest hadith este neobișnuit ca relatare a lui ʿAmr și al-Walīd; nu l-am consemnat decât pe această cale." Al-Haythamī a spus în Al-Majmaʿ (9/67): „…iar lanțul său este bun."
ʿĀṣim l-a transmis de la Zirr ibn Ḥubaysh, de la ʿAlī, în același fel. Au transmis-o Maʿmar în Al-Jāmiʿ (11/222) și Aḥmad în Faḍā'il al-ṣaḥābah (522). Există și aici diferențe. Vezi ʿIlal de al-Dāraquṭnī (3/122–124). Relatarea este stabilită ca spusă de ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el.

adevărul în inimă și îl pune pe limbă; diavolul pune falsul în inimă și îl face să curgă pe limbă.
Una dintre pedepsele neascultării este, așadar, că îl îndepărtează de rob pe ocrotitorul său, în a cărui apropiere, vecinătate și ocrotire se află fericirea sa, și îl apropie pe dușmanul său, în a cărui apropiere și alianță se află pieirea, nenorocirea și stricăciunea sa. Îngerul chiar îl apără pe rob și răspunde în locul lui când un nechibzuit îl jignește și îl ocărăște. Astfel, doi oameni s-au certat în fața Profetului ﷺ. Unul a început să-l ocărască pe celălalt, iar acesta a rămas tăcut; apoi a rostit un cuvânt ca să-i răspundă, iar Profetul ﷺ s-a ridicat. Omul a spus:

„Trimis al lui Allah, când i-am răspuns la o parte dintre cuvinte, te-ai ridicat."

El a răspuns:

كان الملك ينافح عنك، فلمّا رددتَ عليه جاء الشيطانُ، فلم أكن لأجلِسَ

Îngerul te apăra; când i-ai răspuns, a venit diavolul, iar eu nu puteam rămâne așezat.[341]

341 L-au transmis Abū Dāwūd (4896), al-Bukhārī în istoria sa (2/102), al-Bayhaqī în Al-Shuʿab (6242), iar al-Dāraquṭnī l-a menționat în Al-ʿIlal (8/153), pe căile lui al-Layth ibn Saʿd și ʿAbd al-Ḥamīd ibn Jaʿfar, amândoi de la Saʿīd al-Maqburī, de la Bashīr ibn al-Muḥarrar, de la Saʿīd ibn al-Musayyab, care a relatat ceva asemănător fără a numi Companionul. Muḥammad ibn ʿAjlān l-a transmis de la Saʿīd al-Maqburī, de la Abū Hurayrah, de la Profet ﷺ, cu un text asemănător, mai lung. L-au transmis Abū Dāwūd (4897), Aḥmad, 2/436 (9624), al-Bayhaqī în Al-Sunan (10/236) și alții. Al-Bukhārī a spus: „Prima variantă este mai corectă", referindu-se la cea cu lanț întrerupt înainte de Companion. Al-Dāraquṭnī a socotit-o și el corectă pe aceasta.
În lanț se află Bashīr ibn al-Muḥarrar, a cărui stare nu este bine cunoscută.

Când robul musulman se roagă pentru fratele său în lipsa acestuia, îngerul spune „Āmīn” la ruga lui și adaugă: „Să ai parte de același lucru!”[342] Iar când termină de recitat Al-Fātiḥah, îngerii spun „Āmīn” la ruga sa.[343]

Când robul credincios, care Îl adoră numai pe Allah și urmează calea Sa și Sunnah Trimisului Său, păcătuiește, purtătorii Tronului și cei din jurul lui cer iertare pentru el.[344]

Când adoarme în stare de abluțiune, un înger petrece noaptea în veșmântul de lângă trupul său.[345]

---

342 Așa cum apare în hadithul lui Abū al-Dardāʾ, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre meritul rugii pentru musulmani în lipsa lor (2732).

343 Așa cum apare în hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre rostirea cu glas tare a lui Āmīn de către imam (780), și Muslim în Cartea rugăciunii, capitolul despre tasmiʿ, taḥmīd și taʾmīn (410).

344 Preaînaltul spune:

﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾

Cei care poartă Tronul și cei din jurul lui Îl preamăresc pe Domnul lor prin laudă, cred în El și cer iertare pentru cei care cred: «Domnul nostru, Tu cuprinzi totul prin îndurare și știință! Iartă-i pe cei care s-au pocăit și au urmat calea Ta și ferește-i de pedeapsa Iadului!»

[Ghāfir 40:7]

345 Se referă la hadithul transmis de Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ (1051), Ibn al-Mubārak în Al-Musnad (64) și Al-Zuhd (1244), Ibn ʿAdī (2/317), al-Bayhaqī în Al-Shuʿab (2526) și alții, pe calea lui Ibn al-Mubārak, de la al-Ḥasan ibn Dhakwān, de la Sulaymān al-Aḥwal, de la ʿAṭāʾ, de la Ibn ʿUmar. Astfel l-au transmis Ḥibbān al-Marwazī și Abū ʿĀṣim Aḥmad ibn Jawwās al-Ḥanafī, amândoi de la Ibn al-Mubārak. În schimb, al-Ḥasan ibn ʿĪsā, al-Ḥusayn al-Marwazī și Suwayd ibn Naṣr, cu toții de la Ibn al-Mubārak, l-au atribuit lui Abū Hurayrah.
ʿĀṣim ibn ʿAlī l-a transmis de la Ismāʿīl ibn ʿAyyāsh, de la al-ʿAbbās ibn ʿUtbah, de la ʿAṭāʾ, de la Ibn ʿUmar, cu un text asemănător. L-au transmis

Îngerul credinciosului îl apără, luptă pentru el, îl ocrotește, îl învață, îl întărește și îi dă curaj. Nu se cuvine, așadar, să-i fie un vecin rău, să-l rănească peste măsură, să-l alunge și să-l îndepărteze, căci el îi este oaspete și vecin. Dacă cinstirea unui oaspete dintre oameni și bunătatea față de vecin sunt cerințe și urmări ale credinței, ce să spunem despre cinstirea celui mai ales dintre oaspeți și a celui mai bun și mai binevoitor dintre vecini?

Când robul îl rănește pe înger prin felurite păcate, nedreptăți și fapte rușinoase, acesta se roagă Domnului său împotriva lui și spune: „Allah să nu-ți răsplătească prin bine!”[346] Tot astfel, se roagă pentru el când îl cinstește prin ascultare și binefacere. Unul dintre Companioni a spus:

إنّ معكم من لا يفارقكم، فاستحيُوا منهم وأكرِموهم

Alături de voi sunt unii care nu vă părăsesc; rușinați-vă, așadar, de ei și cinstiți-i![347]

al-ʿUqaylī în Al-Ḍuʿafāʾ (3/363) și al-Ṭabarānī în Al-Awsaṭ (5087), dar acesta din urmă l-a atribuit lui Ibn ʿAbbās.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează că variația lanțului poate proveni de la al-Ḥasan ibn Dhakwān, iar ʿAṭāʾ nu a auzit de la Ibn ʿUmar. A doua cale nu este validă. Al-ʿUqaylī a spus că hadithul lui nu este valid, apoi a citat această relatare. Al-Mundhirī și Ibn Ḥajar au socotit bun lanțul relatării lui Ibn ʿAbbās; vezi Al-Targhīb (1/231) și Al-Fatḥ (11/109). Al-ʿUqaylī a socotit însă hadithul slab, spunând: „Acesta — adică hadithul lui Ibn ʿAbbās — a fost transmis și cu alt lanț decât acesta, de asemenea slab.”

346 Nota sursei precizează că nu a fost găsită această relatare.

347 Nota sursei precizează că nu a fost găsită ca spusă de Companioni. A fost transmisă numai ca atribuită Profetului ﷺ, în hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, transmis de al-Tirmidhī (2800), pe calea lui Yaḥyā ibn Yaʿlā Abū Muḥayyāh, de la Layth ibn Abī Sulaym, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar: „Feriți-vă de dezgolire, căci alături de voi sunt unii care nu vă părăsesc decât atunci când vă faceți nevoile și când bărbatul se apropie de soția sa. Rușinați-vă, așadar, de ei și cinstiți-i!” Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este neobișnuit; nu-l cunoaștem decât pe această cale.”

Nimeni nu este mai josnic decât cel care nu se rușinează în fața cuiva nobil și de mare rang, nu-i recunoaște măreția și nu-l respectă.
Preaslăvitul a atras atenția asupra acestui înțeles prin cuvintele Sale:

﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ﴾

Peste voi sunt, cu adevărat, păzitori, scribi nobili.
Coran, 82:10–11

Adică: rușinați-vă de acești păzitori nobili și cinstiți-i; prețuiți-i într-atât încât să nu vadă la voi ceea ce v-ați rușina să vadă cineva asemenea vouă.

Îngerii sunt deranjați de ceea ce îi deranjează și pe fiii lui Adam.[348] Dacă pe fiul lui Adam îl deranjează cel care săvârșește nelegiuiri și păcate în fața lui, chiar dacă el însuși poate face asemenea lucruri, ce să spunem despre suferința scribilor nobili dintre îngeri? La Allah căutăm ajutor.

Păcatele și cauzele pieirii

Printre pedepsele păcatelor se numără și faptul că ele atrag cauzele pieirii robului în această lume și în Viața de Apoi.

Păcatele sunt boli care, dacă se înrădăcinează, ucid în mod inevitabil. Trupul nu poate fi sănătos decât prin hrană care să-i

---

Al-Ḥasan ibn Abī Jaʿfar al-Baṣrī l-a transmis de la Layth, de la Muḥammad ibn ʿAmr, de la tatăl său, de la Zayd ibn Thābit, cu un text asemănător. L-a transmis al-Bayhaqī în Al-Shuʿab (7345).
Evaluarea critică din ediția arabă precizează că al-Ḥasan ibn Abī Jaʿfar este slab în transmiterea hadithurilor. Lanțurile hadithului se întâlnesc la Layth ibn Abī Sulaym, a cărui memorie a fost criticată. Al-Tirmidhī, al-Bayhaqī și ʿAbd al-Ḥaqq al-Ishbīlī l-au socotit slab; Ibn al-Qaṭṭān a fost de acord cu acesta. Vezi Bayān al-wahm wa-l-īhām (1279).
Un text asemănător a fost transmis și de la Abū Hurayrah, dar este foarte slab. Vezi Shuʿab al-īmān (7344).

348 Așa cum apare în hadithul lui Jābir ibn ʿAbd Allāh, Allah să fie mulțumit de ei. L-a transmis Muslim în Cartea moscheilor, capitolul despre interdicția pentru cel care a mâncat usturoi… (564).

păstreze puterea, prin eliminarea materiilor stricate și a umorilor rele care, dacă îl copleșesc, îl îmbolnăvesc, și printr-un regim care să-l oprească de la ceea ce îl vatămă și de al cărui rău se teme. Tot astfel, viața inimii nu este deplină decât prin hrana credinței și a faptelor bune, care îi păstrează puterea; prin curățirea pocăinței sincere, care elimină din ea materiile stricate și umorile rele; și printr-un regim care îi păstrează sănătatea și o ferește de ceea ce i se împotrivește, adică prin renunțarea la ceea ce contravine sănătății. Evlavia este un nume care cuprinde aceste trei lucruri; ceea ce lipsește din ele lipsește, în aceeași măsură, și din evlavie.

Odată lămurite acestea, păcatele se împotrivesc tuturor celor trei lucruri: atrag materiile vătămătoare, aduc amestecul dăunător care contrazice regimul și împiedică eliminarea prin pocăință sinceră.

Privește un trup bolnav, în care s-au adunat umori rele și materii care provoacă boala, dar care nu le elimină și nu ține un regim pentru a se feri de ele: cum ar putea fi sănătos și cum ar putea dăinui?
Bine a spus poetul:

جسمُك بالحِمْية حصّنتَه

مخافةً من ألم طاري

Ți-ai ocrotit trupul prin cumpătare,
de teama unei dureri ce te-ar putea lovi;

وكان أولى بك أن تحتمي
من المعاصي خشيةَ النار

mai potrivit era să te ferești de păcate,
de teama Focului.[349]

Cel care își păstrează puterea împlinind poruncile, ține regimul ferindu-se de cele interzise și elimină amestecul dăunător prin pocăință sinceră nu lasă necăutat niciun bine și nu lasă nefolosită nicio cale de scăpare de rău. La Allah căutăm ajutor.

349 Versurile sunt ale lui Maḥmūd al-Warrāq. În Muḥāḍarāt al-udabāʾ (2/407), primul vers este transmis astfel:

عمرُك قد أفنيتَه تحتمي
فيه من البارِدِ والحارِ

Ți-ai petrecut viața ferindu-te în ea de frig și de căldură.

Vezi Dīwān-ul său (87).

3 Pedepsele prescrise de Lege

Dacă aceste pedepse nu te înspăimântă și nu găsești nicio înrâurire a lor asupra inimii tale, înfățișează-i pedepsele legale pe care Allah și Trimisul Său le-au rânduit pentru fărădelegi: tăierea mâinii pentru furtul a trei dirhami; tăierea mâinii și a piciorului pentru tâlhărie împotriva celui a cărui avere și viață sunt ocrotite; sfâșierea pielii prin biciuire pentru o acuzație de desfrâu adusă unei persoane caste sau pentru o picătură de vin introdusă în trup; uciderea cu pietre, într-un chip cumplit, pentru introducerea glandului într-un organ genital interzis. Pentru cel căruia nu i s-a împlinit binefacerea statutului de muḥṣan, această pedeapsă a fost ușurată la o sută de lovituri și un an de surghiun departe de țara și locul său, pe pământ străin. Capul robului este despărțit de trup dacă întreține raporturi cu o rudă cu care căsătoria îi este oprită, dacă părăsește rugăciunea obligatorie ori rostește un cuvânt de necredință. A poruncit uciderea celui care întreține raporturi sexuale cu un bărbat asemenea lui și uciderea celui cu care a săvârșit fapta. A poruncit uciderea celui care întreține raporturi cu un animal și uciderea animalului împreună cu el. A avut de gând să ardă casele celor care lipsesc de la rugăciunea în adunare. Mai sunt și alte pedepse rânduite pentru fărădelegi, pe care, în înțelepciunea Sa, le-a făcut potrivite cu imboldurile către acele fărădelegi și cu puterea de a le înfrâna.

Pentru ceea ce firea respinge și către care nu are niciun imbold, S-a mulțumit cu interdicția și cu o pedeapsă corectivă, fără a rândui o pedeapsă fixă, ca în cazul consumului de excremente, al băutului sângelui și al consumului de mortăciuni. Pentru ceea ce firea dorește a rânduit o pedeapsă pe măsura stricăciunii faptei și a imboldului firesc către ea.[350]

350 Vezi Majmūʿ al-fatāwā (34/198).

De aceea, întrucât imboldul firesc către desfrâu este unul dintre cele mai puternice, pedeapsa sa cea mai grea este una dintre cele mai cumplite și mai aspre forme de ucidere, iar pedeapsa sa mai ușoară este cea mai înaltă treaptă a biciuirii, la care se adaugă surghiunul. Întrucât raporturile sexuale între bărbați întrunesc ambele aspecte, pedeapsa lor fixă este uciderea în toate cazurile. Iar fiindcă imboldul către furt este puternic, la fel ca stricăciunea lui, pentru el a fost rânduită tăierea mâinii.

Cugetă la înțelepciunea Sa în vătămarea mădularului prin care a fost săvârșită fărădelegea: tâlharului i-a fost vătămată mâna și piciorul, uneltele tâlhăriei sale. În schimb, celui care aduce o acuzație de desfrâu nu i-a fost vătămată limba cu care a săvârșit fărădelegea, căci răul tăierii ei ar depăși răul fărădelegii, iar acesta nu s-ar ridica la gravitatea lui. De aceea, S-a mulțumit cu îndurerarea întregului trup prin biciuire.

Dacă se întreabă: *„De ce nu i-a fost vătămat desfrânatului organul cu care a săvârșit păcatul?”*, se răspunde: din mai multe motive.

Primul: răul acestui lucru ar depăși răul fărădelegii, căci ar opri procrearea și l-ar expune pieirii.

Al doilea: organul sexual este ascuns, iar tăierea lui nu ar împlini scopul pedepsei fixe: descurajarea și înfrânarea altor făptași asemenea lui, spre deosebire de tăierea mâinii.

Al treilea: dacă îi taie o mână, îi rămâne o alta care o înlocuiește, spre deosebire de organul sexual.

Al patrulea: plăcerea desfrâului a cuprins întregul trup; de aceea, era mai potrivit ca pedeapsa să cuprindă întregul trup, în loc să fie mărginită la o parte din el.

Pedepsele Legiuitorului au venit, așadar, în chipul cel mai desăvârșit, cel mai potrivit cu rațiunea și cel mai temeinic în slujirea binelui.

Scopul este să arătăm că păcatele atrag fie pedepsele legale, fie pedepsele rânduite prin hotărârea divină, ori Allah le adună pe amândouă asupra robului. El le poate înlătura pe amândouă de la cel care se pocăiește și face bine.

Pedepsele legale și pedepsele hotărâte de Allah

Pedepsele păcatelor sunt de două feluri: cele legale și cele rânduite prin hotărârea divină. Când sunt aplicate cele legale, ele înlătură ori ușurează pedepsele rânduite prin hotărârea divină. Domnul Preaînalt aproape niciodată nu le adună pe amândouă asupra robului Său, decât atunci când una singură nu este de ajuns pentru a înlătura urmarea păcatului și nu ajunge pentru a-i vindeca boala.

Dacă pedepsele legale sunt lăsate deoparte, ele se prefac în pedepse rânduite prin hotărârea divină. Acestea pot fi mai aspre decât cele legale ori mai ușoare, însă îi cuprind pe mai mulți, pe când cele legale îi privesc numai pe făptași. Domnul, Binecuvântatul și Preaînaltul, nu pedepsește prin Lege decât pe cel care a săvârșit fărădelegea ori a pricinuit-o. Pedeapsa rânduită prin hotărârea divină poate fi însă atât generală, cât și individuală. Când neascultarea rămâne ascunsă, ea nu-l vatămă decât pe făptaș; când este făcută public, vatămă atât individul, cât și întreaga obște. Dacă oamenii văd răul și se unesc în a nu-l dezaproba, este de temut că Allah îi va cuprinde pe toți în pedeapsa Sa.

Am arătat mai înainte că Allah, Preaslăvitul, a rânduit pedeapsa legală pe măsura stricăciunii păcatului și a imboldului firesc către el. A făcut-o de trei feluri: uciderea, tăierea și biciuirea. A rânduit uciderea pentru necredință și pentru ceea ce o urmează și se apropie de ea: desfrâul și raporturile sexuale între bărbați. Necredința corupe religiile, iar celelalte corup descendența și neamul omenesc.

Imamul Aḥmad a spus: „După omor, nu cunosc un păcat mai mare decât desfrâul.”[351] A adus ca dovadă hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, care a spus: „Trimis al lui Allah, care păcat este cel mai mare?” El a răspuns:

351 Autorul a citat aceste cuvinte și în Rawḍat al-muḥibbīn (497).

أن تجعل لله نِدًّا وهو خَلَقَك

Să-I faci lui Allah un egal, deși El te-a creat.

Am întrebat: *„Apoi care?”* A răspuns:

أن تقتل ولدك مخافةَ أن يطعَمَ معك

Să-ți ucizi copilul de teamă că va mânca împreună cu tine.

Am întrebat: *„Apoi care?”* A răspuns:

أن تُزانيَ بحليلة جارك.

Să săvârșești desfrâu cu soția vecinului tău.

Allah, Preaslăvitul, a revelat spre întărirea acestor cuvinte:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut sacru decât pe drept și nu săvârșesc desfrâu...[352]

Coran, 25:68

352 L-au transmis al-Bukhārī în Cartea comentariului coranic, capitolul despre cuvintele Preaînaltului: „Nu-I faceți lui Allah egali, de vreme ce știți!” [Al-Baqarah 2:22] (4477), precum și în alte locuri, și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre faptul că asocierea este cel mai urât dintre păcate (86).

Profetul ﷺ a menționat cel mai grav caz din fiecare fel, pentru ca răspunsul să corespundă întrebării. Fiind întrebat despre cel mai mare păcat, a răspuns menționând cele mai grave categorii și cel mai grav caz din fiecare categorie.

Cel mai grav fel de asociere este ca robul să-I facă lui Allah un egal.

Cel mai grav fel de omor este să-și ucidă copilul de teamă că acesta va împărți cu el hrana și băutura.

Cel mai grav fel de desfrâu este să-l săvârșească cu soția vecinului, căci stricăciunea desfrâului sporește odată cu înmulțirea drepturilor încălcate.

Desfrâul cu o femeie căsătorită este mai mare ca păcat și pedeapsă decât cel cu o femeie necăsătorită: el încalcă dreptul soțului, îi corupe căsnicia și îi atribuie un copil care nu este al lui, pe lângă alte feluri de vătămare. Este, așadar, mai mare ca păcat și fărădelege decât desfrâul cu o femeie care nu are soț.

Dacă soțul ei îi este vecin, la acestea se adaugă încălcarea drepturilor vecinătății și vătămarea vecinului în cel mai grav chip, ceea ce se numără printre cele mai mari nelegiuiri.
S-a transmis în mod autentic de la Profet ﷺ că a spus:

لا يدخل الجنةَ من لا يأمن جارُه بوائقَه

Nu va intra în Rai cel de ale cărui rele vecinul său nu este în siguranță.[353]

Niciun rău nu este mai mare decât desfrâul cu soția acestuia. Desfrâul cu o sută de femei necăsătorite este mai ușor înaintea lui Allah decât desfrâul cu soția vecinului.

Dacă vecinul îi este frate ori rudă, se adaugă ruperea legăturilor de rudenie, iar păcatul se înmulțește.

353 Din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, transmis de Muslim în Cartea credinței, capitolul despre interdicția vătămării vecinului (46). Al-bawā'iq este pluralul lui bā'iqah: nenorocirea, răul cumplit și atacul ucigaș. Vezi comentariul lui al-Nawawī (2/377).

Dacă vecinul este plecat într-o faptă de ascultare de Allah, precum rugăciunea, căutarea științei ori lupta, păcatul se înmulțește. Cel care săvârșește desfrâu cu soția celui plecat să lupte pe calea lui Allah va fi adus în fața lui în Ziua Învierii, iar acestuia i se va spune: „Ia din faptele lui bune cât dorești!" Profetul ﷺ a spus: „Ce credeți, așadar?"[354] Adică: ce credeți că îi va mai lăsa din faptele bune, când i se dă puterea să ia din ele cât dorește și are atât de multă nevoie chiar și de o singură faptă bună? Atunci nici tatăl nu-i va lăsa fiului său, nici prietenul prietenului său un drept care i se cuvine de la el.

Dacă se întâmplă ca femeia să-i fie rudă, se adaugă și ruperea legăturii de rudenie cu ea.

Dacă desfrânatul are statutul de muḥṣan, păcatul este mai mare. Dacă este vârstnic, păcatul este și mai mare: el este unul dintre cei trei cărora Allah nu le va vorbi în Ziua Învierii, nu-i va curăți și care vor avea parte de o pedeapsă dureroasă.[355]

Dacă la acestea se adaugă faptul că fapta are loc într-o lună sacră, într-un ținut sacru ori într-un timp prețuit de Allah, precum timpurile rugăciunii și ale primirii rugilor, păcatul se înmulțește.

Judecă după aceasta stricăciunile păcatelor și felul în care treptele lor de vinovăție și pedeapsă se înmulțesc. La Allah căutăm ajutor.

---

354 Din hadithul lui Buraydah, Allah să fie mulțumit de el, al cărui text este: Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Soțiile celor care luptă pe calea lui Allah sunt sacre pentru cei rămași acasă precum propriile lor mame. Dacă un om dintre cei rămași acasă îi ține locul unuia dintre luptători în îngrijirea familiei sale, apoi îl trădează în privința ei, va fi adus în fața lui în Ziua Învierii, iar acesta va lua din faptele lui cât dorește. Ce credeți, așadar?" L-a transmis Muslim în Cartea conducerii, capitolul despre inviolabilitatea soțiilor luptătorilor (1897).

355 Așa cum apare în hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea credinței, capitolul despre asprimea interdicției de a lăsa veșmântul să atârne… (107).

Rațiunile pedepselor legale

Preaslăvitul a rânduit tăierea pentru vătămarea averilor de care nu te poți feri. Nu te poți feri de hoț, fiindcă el ia averea pe ascuns, sparge zidurile caselor și se cațără peste ele, intrând pe altundeva decât pe uși. Este asemenea pisicii ori șarpelui care intră la tine pe unde nu știi. Stricăciunea furtului său nu ajunge să merite uciderea, dar nici nu este înlăturată prin biciuire. Cel mai potrivit mijloc de a o opri este, așadar, despărțirea mădularului prin care săvârșește fărădelegea.

A rânduit biciuirea pentru coruperea minții și pentru sfâșierea onoarei prin acuzații de desfrâu.

Pedepsele Sale legale se întemeiază, așadar, pe aceste trei feluri, după cum și ispășirile sunt de trei feluri: eliberarea unui sclav — cea mai înaltă dintre ele —, hrănirea și postul.

Apoi, Preaslăvitul a împărțit păcatele în trei categorii:

O categorie pentru care există o pedeapsă fixă. Pentru aceasta nu a rânduit ispășire, fiind de ajuns pedeapsa fixă.

O categorie pentru care nu a rânduit pedeapsă fixă, ci ispășire: raporturile sexuale în timpul zilei de Ramadan, raporturile sexuale în starea de iḥrām, ẓihār-ul, uciderea din greșeală, încălcarea jurământului și altele.

O categorie pentru care nu a rânduit nici pedeapsă fixă, nici ispășire. Aceasta este de două feluri:

Primul: ceea ce firea respinge, precum consumul de excremente și băutul urinei ori al sângelui.

Al doilea: ceea ce are o stricăciune mai mică decât faptele pentru care a rânduit o pedeapsă fixă, precum privirea, sărutul, atingerea, conversația, furtul unei monede mărunte (fals) și altele asemenea.

A rânduit ispășirea în trei feluri de situații:

Primul: ceea ce era îngăduit în principiu, dar a devenit interzis printr-o împrejurare, iar omul l-a săvârșit în starea în care intervenise interdicția; de pildă, raporturile sexuale în starea de iḥrām ori în timpul postului. Aceeași regulă se extinde la raporturile sexuale în timpul menstruației și al sângerării de după naștere, spre deosebire de raporturile anale. De aceea, apropierea

făcută de unii juriști între acestea și raporturile în timpul menstruației nu este corectă: cele dintâi nu sunt îngăduite într-un timp și interzise în altul, ci se aseamănă raporturilor sexuale între bărbați și băutului a ceea ce îmbată.

Al doilea fel: ceea ce omul și-a asumat înaintea lui Allah printr-un legământ ori printr-un jurământ pe Allah, ori ceea ce Allah a făcut interzis și de care omul dorește apoi să se dezlege.[356] Allah, Preaslăvitul, a rânduit dezlegarea ei prin ispășire și a numit-o „dezlegare". Această ispășire nu șterge o pângărire a sfințeniei Numelui prin încălcarea jurământului, așa cum au crezut unii juriști: încălcarea poate fi obligatorie, recomandată ori îngăduită. Ispășirea este, de fapt, dezlegarea de ceea ce și-a asumat.

Al treilea fel: situațiile în care ispășirea repară ceea ce s-a pierdut, precum ispășirea uciderii din greșeală, chiar dacă nu a existat un păcat, și ispășirea uciderii vânatului din greșeală. Acestea țin de repararea vătămării; primul fel ține de descurajare, iar cel de mijloc de dezlegarea de ceea ce era oprit prin angajamentul asumat.

Pedeapsa fixă și cea corectivă nu se adună pentru același păcat: dacă există o pedeapsă fixă, aceasta este de ajuns; altfel, este de ajuns pedeapsa corectivă. Nici pedeapsa fixă și ispășirea nu se adună pentru același păcat. Orice păcat pentru care există o pedeapsă fixă nu are ispășire, iar cel pentru care există ispășire nu are pedeapsă fixă.

Se pot aduna pedeapsa corectivă și ispășirea pentru un păcat care nu are pedeapsă fixă? Există două opinii. Este cazul raporturilor sexuale în starea de iḥrām ori în timpul postului și al raporturilor în timpul menstruației, dacă socotim obligatorie ispășirea pentru acestea. S-a spus că pedeapsa corectivă este obligatorie pentru încălcarea sfințeniei prin săvârșirea fărădelegii. S-a spus și că nu există pedeapsă corectivă aici, fiind de ajuns ispășirea, întrucât aceasta repară și șterge.

356 Autorul precizează în continuare că această categorie privește „dezlegarea de ceea ce era oprit prin angajamentul asumat". (N. tr.)

Pedepsele inimilor și ale sufletelor

Pedepsele rânduite prin hotărârea divină sunt de două feluri: unele lovesc inimile și sufletele, iar altele trupurile și averile.

Cele care lovesc inimile sunt de două feluri:

Primul: suferințe reale prin care inima este lovită.

Al doilea: întreruperea mijloacelor care îi dau viață și o fac dreaptă. Când acestea sunt întrerupte, în ea apar contrariile lor.

Pedeapsa inimilor este cea mai aspră dintre cele două și este temelia pedepsei trupurilor. Ea se întărește și sporește până când trece de la inimă la trup, așa cum durerea trupului trece la inimă. Când sufletul se desparte de trup, rânduiala se leagă de el; atunci pedeapsa inimii se arată limpede și devine vădită, vizibilă. Aceasta este numită pedeapsa mormântului, iar raportul ei cu viața intermediară este asemenea raportului pedepsei trupurilor cu această lume.

Pedepsele trupurilor și gravitatea păcatelor

Și pedepsele trupurilor sunt de două feluri: unele în această lume, iar altele în Viața de Apoi.

Asprimea și durata lor depind de gravitatea ori ușurința stricăciunilor pentru care au fost rânduite.

În această lume și în Viața de Apoi nu există niciun rău în afara păcatelor și a pedepselor lor; numele *„rău”* le cuprinde pe toate acestea. Obârșia lui este răul sufletului și răutatea faptelor. Acestea sunt cele două obârșii de care Profetul ﷺ căuta adăpost în predica sa, spunând:

ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا

Căutăm adăpost la Allah de relele sufletelor noastre și de relele faptelor noastre.[357]

357 L-au transmis al-Tirmidhī (1105), Aḥmad, 1/393 (3721) și 1/432 (4116), Ibn Mājah (1892), al-Nasāʾī (1164), Abū Dāwūd (2118), Abū al-Shaykh în Dhikr riwāyat al-aqrān (51, 52) și alții, pe căile lui al-Aʿmash, Yūnus ibn Abī Isḥāq, Shuʿbah și Israʾīl, cu toții de la Abū Isḥāq, de la Abū al-Aḥwaṣ, de la ʿAbd

Răutatea faptelor izvorăște din relele sufletului; astfel, tot răul se întoarce la răul sufletului, căci faptele rele sunt ramurile și roadele lui.

S-au dat interpretări diferite cuvintelor *„și de relele faptelor noastre”*. Înseamnă ele: *„de faptele noastre rele”*, astfel încât expresia să lege un fel de categoria din care face parte și să aibă sensul *„dintre”*? S-a spus și că înseamnă: *„de pedepsele lor, care aduc suferință”*; în acest caz, sensul este: *„și de pedepsele faptelor noastre, care ne aduc suferință”*.

În favoarea acestei opinii stă faptul că astfel cererea de adăpost cuprinde tot răul. Relele sufletelor aduc faptele rele, iar acestea aduc pedepsele dureroase. Menționând relele sufletelor, a atras atenția asupra urâțeniei faptelor pe care ele o cer și s-a mulțumit să le menționeze pe cele dintâi, fiindcă ele sunt obârșia. Apoi a menționat capătul și sfârșitul răului: urmările care îi aduc robului suferință din pricina faptelor sale, adică pedepsele și durerile. Această cerere de adăpost cuprinde, așadar, obârșia răului, ramurile, sfârșitul și urmările lui.[358]

Allāh ibn Masʿūd, ca relatare atribuită Profetului ﷺ în predica pentru o nevoie.

Shuʿbah, al-Thawrī și alții l-au transmis de la Abū Isḥāq, de la Abū ʿUbaydah, de la tatăl său, ʿAbd Allāh ibn Masʿūd. L-au transmis Aḥmad (3720, 4115) și alții.

După ce a menționat ambele căi, al-Tirmidhī a spus: „Ambele hadithuri sunt autentice, căci Isrāʾīl le-a reunit, spunând: de la Abū Isḥāq, de la Abū al-Aḥwaṣ și Abū ʿUbaydah, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, de la Profet ﷺ.” Aceasta este stabilită și din hadithul lui Ibn ʿAbbās, în episodul despre Ḍimād. L-a transmis al-Ṭabarānī, 8/304 (8148); baza relatării se află la Muslim (868).

358 Vezi și Badāʾiʿ al-fawāʾid (716), Ṭarīq al-hijratayn (200) și Ighāthat al-lahfān (151).

Printre rugile îngerilor pentru credincioși sunt și cuvintele lor:

﴿وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ﴾

Ferește-i de rele! Pe cel pe care îl vei feri atunci de rele, pe acela l-ai miluit.

Coran, 40:9

Acestea cuprind cererea de a-i feri de faptele rele și de pedepsele lor, care îi aduc făptașului suferință. Când Preaslăvitul îi ferește de fapta rea, îi ferește și de răsplata ei rea, deși cuvintele Sale

﴿وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ﴾

Pe cel pe care îl vei feri atunci de rele, pe acela l-ai miluit

Coran, 40:9

se referă mai vădit la pedepsele faptelor, de care se cere să fie feriți în acea Zi.

Dacă se spune: *„Dar ei I-au cerut Preaslăvitului să-i ferească de pedeapsa Iadului, iar aceasta înseamnă ferirea de pedepsele dureroase. Așadar, relele de care au cerut apoi să fie feriți sunt faptele rele. Ceea ce au cerut îngerii este, astfel, asemenea lucrului de care a căutat adăpost Profetul ﷺ. Cuvântul «atunci» nu contrazice acest lucru, căci se cere ferirea în acea Zi de răul faptelor rele, iar acestea sunt rele în sine."*

Se răspunde: ferirea de rele este de două feluri. Primul este ferirea de săvârșirea lor prin călăuzire și sprijin divin, astfel încât omul să nu le facă. Al doilea este ferirea de răsplata lor prin iertare, astfel încât să nu fie pedepsit pentru ele. Versetul cuprinde, așadar, cererea ambelor lucruri; determinarea de timp se leagă de propoziția condițională, nu de cea care exprimă cererea.

Cugetă la ceea ce cuprinde această relatare despre îngeri: lauda adusă lor pentru credință, fapte bune și binefacerea față de credincioși prin cererea iertării pentru aceștia. Înaintea cererii lor

de iertare, au invocat ca mijloc de apropiere de Allah, Preaslăvitul, nemărginirea științei și a îndurării Sale.[359]

Nemărginirea științei Sale cuprinde cunoașterea păcatelor lor și a cauzelor acestora, a neputinței lor de a se păzi, a stăpânirii dușmanului lor, a sufletelor, poftelor și firilor lor, precum și a lumii și podoabelor ei care le-au fost înfrumusețate. Cuprinde cunoașterea lor de când i-a făcut să răsară din pământ și de când erau embrioni în pântecele mamelor lor; știința Sa dinainte că ei Îi vor nesocoti poruncile și că El iubește îngăduința și iertarea, precum și alte lucruri din nemărginita Sa știință, pe care nimeni în afară de El nu o poate cuprinde.

Nemărginirea îndurării Sale înseamnă că niciunul dintre cei care cred în El, Îl adoră numai pe El și Îl iubesc nu piere lipsit de îndurarea Lui. Îndurarea Sa este nemărginită și numai cei nefericiți ies din cercul ei. Nimeni nu este mai nefericit decât cel pe care nu-l cuprinde îndurarea Sa, care a cuprins totul.

359 Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا﴾

Cei care poartă Tronul și cei din jurul lui Îl preamăresc pe Domnul lor prin laudă, cred în El și cer iertare pentru cei care cred: «Domnul nostru, Tu cuprinzi totul prin îndurare și știință!»
[Ghāfir 40:7]

Apoi I-au cerut[360] să-i ierte pe cei care se pocăiesc și urmează calea Sa: drumul Său drept, care duce la El și care constă în a-L cunoaște, a-L iubi și a-L asculta. Ei se întorc prin pocăință de la ceea ce El urăște și urmează calea pe care El o iubește.

Apoi I-au cerut să-i ferească de pedeapsa Iadului și să-i primească, împreună cu înaintașii, urmașii și soții lor credincioși, în Grădinile veșniciei pe care li le-a făgăduit. Deși Preaslăvitul nu-Și încalcă făgăduința, El le-a făgăduit acele Grădini prin anumite cauze. Printre ele se află și ruga îngerilor ca El să-i primească acolo prin îndurarea Sa. Astfel, au intrat prin îndurarea Sa, din care face parte faptul că i-a călăuzit către faptele care duc acolo și i-a pus pe îngerii Săi să se roage pentru intrarea lor. Preaslăvitul a arătat apoi că, după această rugă, îngerii Săi au spus:

﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

Tu ești Cel Puternic, Cel Înțelept.
Coran, 40:8

Adică obârșia, cauza și împlinirea acestui lucru izvorăsc din desăvârșirea puterii și a științei Tale. Puternicia este desăvârșirea puterii, iar înțelepciunea este desăvârșirea științei. Prin aceste două însușiri, Preaslăvitul hotărăște ceea ce voiește, poruncește și

360 Preaînaltul spune:

﴿فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

Iartă-i pe cei care s-au pocăit și au urmat calea Ta și ferește-i de pedeapsa Iadului! Domnul nostru, primește-i în Grădinile veșniciei pe care li le-ai făgăduit, împreună cu cei drepți dintre părinții, soții și urmașii lor! Tu ești Cel Puternic, Cel Înțelept.
[Ghāfir 40:7–8]

oprește, răsplătește și pedepsește. Aceste două însușiri sunt obârșia creației și a poruncii.

Scopul este să arătăm că pedepsele faptelor rele sunt de mai multe feluri: pedepse legale; pedepse rânduite prin hotărârea divină, fie în inimă, fie în trup, fie în amândouă; pedepse în sălașul vieții intermediare de după moarte; și pedepse în Ziua adunării trupurilor.

Păcatul nu este niciodată lipsit de pedeapsă. Din pricina neștiinței sale, robul nu simte însă pedeapsa în care se află, fiind asemenea celui beat, amorțit ori adormit, care nu simte durerea; când se trezește și își vine în fire, simte ceea ce îl doare. Pedepsele urmează păcatelor așa cum arderea urmează focului, sfărâmarea urmează lovirii, înecul urmează apei, stricarea trupului urmează otrăvurilor, iar bolile urmează cauzelor care le aduc.

Vătămarea poate însoți păcatul ori poate veni după el, fie la scurt timp, fie după o vreme, așa cum boala poate urma cauzei sale ori o poate însoți. Robul greșește adesea în această privință: săvârșește păcatul, dar nu-i vede îndată urmarea și nu știe că acesta lucrează treptat, puțin câte puțin, întocmai cum lucrează otrăvurile și lucrurile vătămătoare. Dacă robul intervine la timp prin leacuri, curățire și regim, se poate salva; altfel, se îndreaptă spre pieire. Aceasta se întâmplă dacă este vorba despre un singur păcat al cărui efect nu l-a înlăturat; ce să mai spunem despre păcatul adăugat altui păcat, în fiecare zi și în fiecare ceas? La Allah căutăm ajutor.

Pedepsele păcatelor descrise în Coran

Adu-ți înaintea ochilor câteva dintre pedepsele pe care Allah, Preaslăvitul, le-a rânduit pentru păcate, socotește că unele dintre ele te-ar putea ajunge și fă din aceasta un îndemn pentru suflet să părăsească păcatele. Îți voi înfățișa o parte dintre ele, de ajuns pentru cel cu judecată chiar dacă dă crezare numai unei părți.

Printre ele se află: pecetluirea inimilor și a auzului, vălul așezat peste priviri, încuietorile și acoperămintele puse pe inimi, rugina și pecetea lor, întoarcerea inimilor și a privirilor, așezarea unei piedici între om și inima sa, lăsarea inimii nepăsătoare față de

pomenirea Domnului, facerea omului să uite de sine, faptul că Allah nu voiește curățirea inimii, îngustarea pieptului până la apăsare, ca și cum omul ar urca spre cer, abaterea inimilor de la adevăr, sporirea bolii lor și răsturnarea lor, astfel încât rămân întoarse. Imamul Aḥmad a transmis[361] de la Ḥudhayfah ibn al-Yamān, Allah să fie mulțumit de el, că a spus: „Inimile sunt de patru feluri: o inimă curată, în care strălucește o candelă — aceasta este inima credinciosului; o inimă acoperită — aceasta este inima necredinciosului; o inimă răsturnată — aceasta este inima fățarnicului; și o inimă hrănită din două izvoare, unul de credință și altul de fățărnicie — ea aparține celui care o stăpânește mai mult dintre cele două."

Printre ele se află și slăbirea voinței de ascultare și împiedicarea omului de la ea.

Printre ele se află și facerea inimii surde, astfel încât nu aude adevărul, mute, astfel încât nu-l rostește, și oarbe, astfel încât nu-l vede. Raportul dintre inimă și adevăr — singurul care îi poate fi de folos — ajunge asemenea raportului dintre urechea surdului și sunete, dintre ochiul orbului și culori și dintre limba mutului și vorbire.

Din aceasta se înțelege că surzenia, muțenia și orbirea aparțin inimii în mod esențial și real, iar mădularelor în mod secundar și derivat.

361 Nota sursei precizează că relatarea nu a fost găsită la Aḥmad și că este posibil să se afle în Al-Zuhd, întrucât ediția tipărită este incompletă. Au transmis relatarea Ibn al-Mubārak în Al-Zuhd (1439), al-Ṭabarī (1/406), Ibn Abī Shaybah (30395, 37384), al-Khaṭṭābī în Al-Gharīb (1/332) și Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (1/276), pe căile lui al-Aʿmash, Abān ibn Taghlib, Qays ibn al-Rabīʿ și ʿAmr ibn Qays al-Mulāʾī, cu toții de la ʿAmr ibn Murrah, de la Abū al-Bakhtarī, de la Ḥudhayfah, ca spusele acestuia.
Layth ibn Abī Sulaym i-a contrazis, transmițând de la ʿAmr ibn Murrah, de la Abū al-Bakhtarī, de la Abū Saʿīd, de la Profet ﷺ, un text mai lung. L-a transmis Aḥmad în Al-Musnad, 3/17 (11129). Layth are relatările amestecate; în plus, chiar varianta care se oprește la Companion are un lanț întrerupt: Abū al-Bakhtarī, pe numele său Saʿīd ibn Fayrūz, nu a ajuns să-l întâlnească pe Ḥudhayfah ibn al-Yamān, Allah să fie mulțumit de amândoi.

﴿فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ﴾

Nu ochii orbesc, ci inimile din piepturi.
Coran, 22:46

Nu se neagă aici orbirea fizică a ochilor; cum ar putea fi așa, când Preaînaltul spune:

﴿لَّيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ﴾

Nu este nicio vină asupra orbului
Coran, 24:61

și:

﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى﴾

S-a încruntat și s-a întors, pentru că orbul a venit la el?
Coran, 80:1–2

Înțelesul este că adevărata orbire deplină este orbirea inimii. În comparație cu ea, orbirea ochilor este ca și cum n-ar fi orbire; poate fi chiar negată în raport cu desăvârșirea și puterea celeilalte, așa cum a spus Profetul ﷺ:

ليس الشديد بالصُّرَعة، ولكنّ الذي يملك نفسه عند الغضب

Cel puternic nu este cel care îi doboară pe alții la luptă, ci cel care se stăpânește la mânie.[362]

Tot astfel a spus:

ليس المسكين بالطوّاف الذي ترده اللقمة واللقمتان، ولكن المسكين الذي لا يسأل الناس، ولا يُفطَن له فيتُصدّقَ عليه

Sărmanul nu este cel care umblă cerșind și pe care îl întorc una ori două îmbucături, ci sărmanul este cel care nu le cere oamenilor și de care ei nu-și dau seama, ca să-i ofere milostenie.[363]

Exemplele asemenea acestora sunt numeroase.

Scopul este să arătăm că printre pedepsele neascultării se află facerea inimii oarbe, surde și mute.

Printre ele se află și scufundarea inimii, așa cum un loc se scufundă cu tot ce se află în el. Inima se prăbușește în adâncurile cele mai de jos, fără ca stăpânul ei să simtă. Semnul acestei prăbușiri este că ea se învârte neîncetat în jurul lucrurilor josnice,

362 Din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea bunei purtări, capitolul despre ferirea de mânie (6114), și Muslim în Cartea virtuții și a legăturilor de rudenie, capitolul despre meritul celui care se stăpânește la mânie… (2609).

363 Tot din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea zakāt-ului, capitolul despre cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul: „Nu le cer oamenilor cu stăruință”… (1479), și Muslim în Cartea zakāt-ului, capitolul despre sărmanul care nu găsește îndestulare… (1039).

al murdăriilor și al viciilor. Dimpotrivă, inima pe care Allah a înălțat-o și a apropiat-o de El se învârte neîncetat în jurul virtuții, al binelui și al celor mai înalte fapte, cuvinte și însușiri.

Unul dintre predecesori a spus: „Aceste inimi cutreieră: unele cutreieră în jurul Tronului, iar altele în jurul latrinei."[364]

Printre ele se află și preschimbarea inimii: ea este preschimbată așa cum se preschimbă înfățișarea, ajungând asemenea inimii animalului cu care se aseamănă prin purtare, fapte și fire. Unele inimi sunt preschimbate în firea porcului, din pricina puternicei asemănări a stăpânului lor cu el; altele sunt preschimbate în firea câinelui, a măgarului, a șarpelui, a scorpionului ori a altora asemenea.

Aceasta este interpretarea dată de Sufyān ibn ʿUyaynah cuvintelor Preaînaltului:

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ﴾

Nu există vietate pe pământ și nici pasăre care zboară cu cele două aripi ale sale care să nu alcătuiască obști asemenea vouă.

Coran, 6:38

364 Autorul l-a menționat în Al-Miftāḥ (1/466), iar Shaykh al-Islām în Majmūʿ al-fatāwā (5/524). Sunt cuvintele lui Aḥmad ibn Khaḍrawayh al-Balkhī, unul dintre însoțitorii lui Ḥātim al-Aṣamm, mort în 237 H. Vezi Ṭabaqāt al-ṣūfiyyah (104) și Ṣifat al-ṣafwah (2/295). Al-ḥushsh înseamnă locul în care omul își face nevoile.

El a spus: „Unii au firea fiarelor care atacă, alții au firea câinilor, a porcului ori a măgarului. Unii se fălesc în hainele lor așa cum se fălește păunul în pene; alții sunt greoi la minte ca măgarul; unii îi pun pe alții înaintea lor, precum cocoșul; alții sunt prietenoși și iubiți, precum porumbeii; unii țin dușmănie, precum cămila; alții sunt numai bunătate, precum oile; unii seamănă lupilor, iar alții vulpilor, care se strecoară întocmai ca ele.”[365]

365 Vezi Al-ʿUzlah de al-Khaṭṭābī (159) și comentariul coranic al lui al-Qurṭubī (6/270).

Allah Preaînaltul i-a asemănat pe oamenii neștiinței și ai rătăcirii când cu măgarii,[366] când cu câinele,[367] când cu vitele.[368] Această asemănare se întărește înlăuntru până când se arată în

366 Preaînaltul spune:

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

Pilda celor cărora li s-a încredințat Tora, dar care apoi n-au purtat-o, este asemenea măgarului care poartă cărți. Cât de rea este pilda neamului care tăgăduiește semnele lui Allah! Allah nu călăuzește neamul nedrept.

[Al-Jumuʿah 62:5]

367 Preaînaltul spune:

﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

Istorisește-le vestea celui căruia i-am dat semnele Noastre, dar care s-a desprins de ele; diavolul l-a ajuns, iar el a fost dintre cei rătăciți. Dacă am fi voit, l-am fi înălțat prin ele, dar el s-a lipit de pământ și și-a urmat pofta. Pilda lui este asemenea câinelui: dacă îl alungi, gâfâie, iar dacă îl lași, tot gâfâie. Aceasta este pilda neamului care tăgăduiește semnele Noastre. Istorisește-le, așadar, întâmplările, poate vor cugeta!

[Al-Aʿrāf 7:175–176]

368 Preaînaltul spune:

﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾

înfățișarea dinafară printr-un semn ușor, pe care îl văd cei cu discernământ, și se arată în fapte într-un chip pe care îl vede oricine. Ea continuă să se întărească până când atrage după sine înfățișarea, iar aceasta se schimbă, cu îngăduința lui Allah: preschimbarea deplină. Allah, Preaslăvitul, preschimbă înfățișarea dinafară în înfățișarea acelui animal, așa cum a făcut cu acei iudei și cu cei asemenea lor și cum va face cu unii din această comunitate, preschimbându-i în maimuțe și porci.[369]

Preaslăvit fie Allah! Câte inimi sunt răsturnate fără ca stăpânul lor să simtă! Câte inimi sunt preschimbate ori prăbușite! Câți oameni sunt ispitiți de laudele primite, amăgiți de faptul că Allah le ascunde păcatele și atrași treptat spre pieire prin binefacerile Lui! Toate acestea sunt pedepse și înjosire, dar cel neștiutor le socotește cinstire.

Printre ele se află și faptul că Allah întoarce uneltirea împotriva celui care uneltește, înșelarea împotriva celui care înșală și batjocura împotriva celui care batjocorește și abate inima celui care se abate de la adevăr.

Printre ele se află și răsturnarea inimii, astfel încât ea vede falsul drept adevăr și adevărul drept fals, binele drept rău și răul drept bine. Omul strică, dar crede că îndreaptă; abate de la calea lui Allah, dar crede că îi cheamă pe oameni către ea; cumpără rătăcirea în schimbul călăuzirii, dar se socotește călăuzit; își

---

Am făcut pentru Iad mulți dintre djinni și oameni: ei au inimi cu care nu înțeleg, ochi cu care nu văd și urechi cu care nu aud. Sunt asemenea vitelor, ba chiar mai rătăciți; ei sunt cei nepăsători.
[Al-Aʿrāf 7:179]

Vezi și Sūrat Al-Furqān, versetele 43–44.

369 Așa cum apare în hadithul lui Abū ʿĀmir — ori Abū Mālik — al-Ashʿarī, Allah să fie mulțumit de el, care l-a auzit pe Profet ﷺ spunând: „Vor fi, cu siguranță, oameni din comunitatea mea care vor socoti îngăduite desfrâul, mătasea, vinul și instrumentele muzicale. Unii se vor așeza lângă un munte, iar seara li se va întoarce turma. La ei va veni cineva cu o nevoie, iar ei vor spune: «Întoarce-te la noi mâine!» Allah îi va nimici peste noapte, va prăvăli muntele și îi va preschimba pe alții în maimuțe și porci până în Ziua Învierii." L-a transmis al-Bukhārī în Cartea băuturilor, capitolul despre cel care socotește vinul îngăduit și îl numește altfel (5590).

urmează pofta, dar pretinde că Îl ascultă pe Stăpânul său. Toate acestea se numără printre pedepsele păcatelor care lovesc inimile. Printre ele se află și vălul pus între inimă și Domnul în această lume, precum și vălul cel mare din Ziua Învierii. Preaînaltul spune:

﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ﴾

Nicidecum! Ci ceea ce agoniseau le-a acoperit inimile de rugină. Nicidecum! În acea Zi, ei vor fi despărțiți de Domnul lor printr-un văl.

Coran, 83:14–15

Păcatele i-au împiedicat să străbată distanța dintre ei și inimile lor, să ajungă la ele și să vadă ce le îndreaptă și le curăță ori ce le strică și le aduce nenorocirea. I-au împiedicat și să străbată distanța dintre inimile lor și Domnul lor, astfel încât inimile să ajungă la El, să dobândească apropierea și cinstirea Sa, să-și găsească bucuria în El și să se simtă împăcate cu El. Păcatele au fost, dimpotrivă, un văl între ei și inimile lor și un văl între ei și Domnul și Creatorul lor.
Printre ele se află și viața apăsătoare în această lume și în viața intermediară, precum și pedeapsa din Viața de Apoi. Preaînaltul spune:

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى﴾

Cel care se îndepărtează de pomenirea Mea va avea o viață apăsătoare și îl vom aduna orb în Ziua Învierii.

Coran, 20:124

Viața apăsătoare a fost tâlcuită ca pedeapsa mormântului.[370] Fără îndoială, aceasta face parte din viața apăsătoare, însă versetul cuprinde un înțeles mai larg. Deși expresia este nehotărâtă într-un enunț afirmativ, generalitatea ei rezultă din sens,[371] căci Preaslăvitul a legat viața apăsătoare de îndepărtarea de pomenirea Sa.

Cel care se îndepărtează de ea are parte de o viață apăsătoare pe măsura îndepărtării sale, chiar dacă se bucură în această lume de tot felul de desfătări. În inima lui există înstrăinare, înjosire, regrete care sfâșie inimile, nădejdi deșarte și o suferință prezentă. Beția poftelor, a patimii îndrăgostirii, a iubirii lumii și a stăpânirii i le ascunde — dacă nu li se adaugă și beția vinului! Beția acestor lucruri este mai mare decât cea a vinului: cel beat de vin își revine și se trezește, însă cel beat de poftă și de iubirea lumii nu se trezește decât când ajunge în oastea morților.

---

370 Așa cum s-a transmis de la Abū Hurayrah și Abū Saʿīd ca relatare atribuită Profetului ﷺ, iar de la Ibn Masʿūd și Ibn ʿAbbās ca spusele lor. Hadithul lui Abū Hurayrah a fost transmis de Ibn Ḥibbān (3119), pe calea lui Ḥammād ibn Salamah, ca atribuit Profetului ﷺ. A fost transmis de la el și ca spusele sale, de al-Ḥākim, 1/537 (1405).
ʿAbdah și Yazīd ibn Hārūn au fost de acord cu varianta care se oprește la Companion. Au transmis-o al-Ṭabarī (16/227–228) și în Tahdhīb al-āthār, Musnad ʿUmar (728), Ibn Abī Shaybah, 3/59 (12061), și Hannād (354).
Hadithul lui Abū Saʿīd al-Khudrī a fost transmis ca atribuit Profetului ﷺ de al-Ḥākim, 2/413 (3439), și al-Bayhaqī în ʿAdhāb al-qabr (58, 59). A fost transmis pe alte căi ca spusele Companionului, de Ibn Abī Shaybah, 7/144 (34837), al-Ṭabarī (16/228) și al-Bayhaqī în ʿAdhāb al-qabr (59). Varianta care se oprește la Companion este mai corectă.
Ibn Abī Hilāl l-a transmis și el de la Abū Ḥāzim, de la Abū Saʿīd, ca spusele acestuia. L-a transmis al-Ṭabarī (16/227).
Relatarea care se oprește la Ibn Masʿūd a fost transmisă de Hannād în Al-Zuhd (352), al-Ṭabarānī (9, nr. 9143) și al-Ṭabarī (16/228); lanțul său este bun.
Relatarea lui Ibn ʿAbbās a fost transmisă de al-Bayhaqī în ʿAdhāb al-qabr (68), cu un lanț bun.
Acest înțeles s-a transmis și de la al-Suddī, Abū Ṣāliḥ, Mujāhid și Zādhān. Vezi al-Ṭabarī (16/228) și ʿAdhāb al-qabr de al-Bayhaqī (63, 64).

371 Vezi și Al-Fawāʾid (168) și Madārij al-sālikīn (1/422; 3/259).

Viața apăsătoare îl însoțește în această lume, în viața intermediară și în Ziua întoarcerii sale pe cel care se îndepărtează de mesajul de aducere-aminte pe care Allah l-a revelat Trimisului Său ﷺ.

Ochiul nu-și găsește bucuria, inima nu se liniștește și sufletul nu-și află pacea decât în Dumnezeul și Adoratul său, Cel adevărat; tot ceea ce este adorat în afară de El este deșertăciune. Cel care își găsește bucuria în Allah devine prilej de bucurie pentru orice ochi; iar cel care nu-și găsește bucuria în Allah își sfâșie sufletul cu regrete pentru această lume.
Allah Preaînaltul a rânduit viața bună numai pentru cel care crede în El și face fapte drepte, după cum spune:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Pe cel care face o faptă dreaptă, fie bărbat, fie femeie, fiind credincios, îl vom face să trăiască o viață bună și îi vom răsplăti după cele mai bune dintre faptele lor.

Coran, 16:97

Le-a făgăduit celor cu credință și fapte drepte răsplata unei vieți bune în această lume și cea mai bună răsplată în Ziua Învierii. Ei au astfel cea mai bună dintre cele două vieți și sunt vii în amândouă sălașurile.

Asemenea sunt cuvintele Preaînaltului:

﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ﴾

Cei care au făcut bine vor avea bine în această lume, iar sălașul Vieții de Apoi este și mai bun. Ce minunat este sălașul celor evlavioși!

Coran, 16:30

Tot astfel sunt și cuvintele Preaînaltului:

﴿وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ﴾

Cereți iertare Domnului vostru, apoi întoarceți-vă la El cu pocăință! El vă va dărui o bucurie frumoasă până la un soroc hotărât și îi va da fiecăruia cu merit răsplata meritului său.

Coran, 11:3

Cei evlavioși și binefăcători au dobândit desfătarea acestei lumi și a Vieții de Apoi și au avut parte de viața bună în amândouă sălașurile. Starea bună a sufletului, bucuria inimii, veselia, plăcerea, încântarea, liniștea, deschiderea, lumina și larghețea ei, precum și ferirea ei de poftele interzise și de îndoielile deșarte sunt adevărata desfătare. Desfătarea trupului nu se poate compara cu ea. Unul dintre cei care au gustat această plăcere spunea: „Dacă regii și fiii regilor ar ști în ce stare ne aflăm, s-ar lupta cu noi cu săbiile pentru ea.” (vezi nota 295, p. 224)

Altul a spus: „Peste inimă trec clipe în care îmi spun: dacă locuitorii Raiului trăiesc ceva asemănător, atunci au cu adevărat o viață bună.” (vezi nota 293, p. 223)

Altul a spus: „În această lume există o grădină, care este aici asemenea Raiului în Viața de Apoi. Cel care intră în ea va intra și în acel Rai, iar cel care nu intră în ea nu va intra în Raiul Vieții de Apoi." (vezi nota 296, p. 224)
Profetul ﷺ a făcut aluzie la această grădină prin cuvintele:

إذا مررتم برياض الجنّة فارتَعوا

Când treceți pe lângă grădinile Raiului, desfătați-vă în ele!

Ei au întrebat: „Ce sunt grădinile Raiului?" El a răspuns: „Cercurile de pomenire."[372]
El a spus și:

ما بين بيتي ومنبري روضة من رياض الجنّة

Între casa mea și amvonul meu se află o grădină dintre grădinile Raiului.[373]

372 L-au transmis al-Tirmidhī (3510), Aḥmad, 3/150 (12545), Abū Yaʿlā, 6/155 (3432), Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (6/136), Ibn Ḥibbān în Al-Majrūḥīn (2/252), Ibn ʿAsākir (10/386) și alții, pe calea lui Muḥammad ibn Thābit al-Bunānī, de la tatăl său, de la Anas.
Al-Tirmidhī a spus: „Bun și neobișnuit pe această cale, din hadithul lui Thābit, de la Anas."
Evaluarea critică din ediția arabă precizează că Muḥammad ibn Thābit este slab, iar acest hadith se numără printre relatările sale respinse. De aceea, al-Bukhārī nu a recunoscut acest hadith al lui și a spus: „El are relatări ciudate." Ibn ʿAdī și Ibn Ḥibbān au socotit și ei acest hadith printre relatările sale respinse.
A fost transmis și pe altă cale de la Anas, dar aceasta este foarte slabă.
A venit și din hadithurile lui Ibn ʿUmar, Jābir și Ibn ʿAbbās, cu formulări apropiate, dar niciuna nu este validă. Vezi Al-Silsilah al-ḍaʿīfah (3/291) și Al-Ṣaḥīḥah (nr. 2562).

373 L-a transmis al-Bukhārī în Cartea meritului rugăciunii în moscheile din Mecca și Medina, capitolul despre meritul locului dintre mormânt și amvon, de la ʿAbd Allāh ibn Zayd al-Māzinī (1195) și Abū Hurayrah (1196), Allah să

Să nu crezi că aceste cuvinte ale Preaînaltului —

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ﴾

Cei drepți sunt în desfătare, iar nelegiuiții sunt într-un Foc aprins

Coran, 82:13–14

— privesc numai Ziua întoarcerii. Cei dintâi sunt în desfătare în toate cele trei sălașuri ale lor, iar ceilalți sunt într-un Foc aprins în toate cele trei. Ce plăcere și desfătare lumească ar putea fi mai frumoasă decât dreptatea inimii, curăția pieptului, cunoașterea și iubirea Domnului Preaînalt și lucrarea potrivit cu voia Sa? Este oare viața adevărată altceva decât viața inimii sănătoase? Allah Preaînaltul l-a lăudat pe prietenul Său apropiat pentru sănătatea inimii sale, spunând:

﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

Din rândul celor care l-au urmat a fost și Ibrāhīm, când a venit înaintea Domnului său cu o inimă sănătoasă.

Coran, 37:83–84

Și a relatat despre el că a spus:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

În Ziua în care nici averea, nici fiii nu vor folosi, ci numai cel care vine la Allah cu o inimă sănătoasă.

Coran, 26:88–89

Inima sănătoasă este cea ferită de asociere, pizmă, dușmănie, invidie, zgârcenie, trufie și iubirea lumii și a stăpânirii. Ea este ferită de orice boală care o îndepărtează de Allah, de orice îndoială care se împotrivește vestirii Sale, de orice poftă care se

fie mulțumit de ei. L-a transmis și Muslim în Cartea pelerinajului, capitolul despre locul dintre mormânt și amvon… (1390, 1391).

împotrivește poruncii Sale, de orice voință care rivalizează cu voia Sa și de orice piedică ce o desparte de Allah. Această inimă sănătoasă se află într-o grădină primită mai devreme în această lume, într-o grădină în viața intermediară și în Rai în Ziua întoarcerii.

Sănătatea ei nu este însă deplină până când nu se ferește de cinci lucruri: asocierea care contrazice unicitatea lui Allah; inovația care contrazice Sunnah; pofta care contrazice porunca; nepăsarea care contrazice pomenirea; și patima care contrazice dedicarea deplină și sinceritatea. Aceste cinci lucruri sunt văluri ce despart de Allah; sub fiecare se află multe categorii, care cuprind nenumărate cazuri.

De aceea, robul are o nevoie atât de mare, ba chiar o trebuință de neînlăturat, să-I ceară lui Allah să-l călăuzească pe drumul drept. Nicio rugă nu-i este mai necesară și nimic nu-i este mai folositor decât ea. Drumul drept cuprinde cunoștințe, voințe, fapte și renunțări, vădite și lăuntrice, care îl privesc în fiecare clipă. Robul poate cunoaște unele amănunte ale drumului drept și le poate ignora pe altele; ceea ce nu cunoaște poate fi mai mult decât ceea ce cunoaște.

Ceea ce cunoaște poate fi în stare să împlinească ori poate să nu fie în stare, deși acel lucru face parte din drumul drept, chiar dacă el nu-l poate împlini. Ceea ce este în stare să facă poate fi dorit de sufletul său ori poate să nu fie dorit, din lene, delăsare, din pricina unei piedici ori a altui lucru. Ceea ce dorește poate să facă ori poate să nu facă. În ceea ce face poate împlini condițiile sincerității ori poate să nu le împlinească. În ceea ce împlinește cu sinceritate poate urma pe deplin exemplul profetic ori poate să nu-l urmeze pe deplin. În ceea ce urmează exemplul profetic poate rămâne statornic ori inima îi poate fi abătută de la acel lucru.

Toate acestea se petrec și se întâlnesc printre oameni: unii au parte de ele într-o măsură mai mică, alții într-o măsură mai mare.

Călăuzirea către toate acestea nu se află în firea robului. Când este lăsat în seama firii sale, între el și toate acestea se așază o piedică. Aceasta este răsturnarea prin care Allah i-a făcut pe

fățarnici să cadă înapoi din pricina păcatelor lor: i-a lăsat să revină la firea lor și la neștiința și nedreptatea cu care au fost create sufletele lor.[374]

Domnul, Binecuvântatul și Preaînaltul, este pe un drum drept în judecata și hotărârea Sa, în opririle și poruncile Sale.[375] El îl călăuzește pe cine voiește către drumul Său drept prin harul și îndurarea Sa, așezând călăuzirea acolo unde se potrivește; și îl abate pe cine voiește de la drumul Său drept prin dreptatea și înțelepciunea Sa, fiindcă locul nu este potrivit să o primească. Aceasta decurge din drumul drept pe care El Se află.

El Se află pe un drum drept și le-a așezat robilor Săi, prin porunca Sa, un drum drept, către care i-a chemat pe toți ca dovadă împotriva lor și ca dreptate din partea Sa. Pe cei pe care a voit i-a călăuzit să-l urmeze, ca binefacere și har din partea Sa.

---

374 Preaînaltul spune:

﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا﴾

De ce sunteți două tabere în privința fățarnicilor, când Allah i-a făcut să cadă înapoi din pricina a ceea ce au agonisit? Vreți să-l călăuziți pe cel pe care Allah l-a lăsat să rătăcească? Celui pe care Allah îl lasă să rătăcească nu-i vei găsi nicio cale.

[Al-Nisāʾ 4:88]

375 Preaînaltul spune:

﴿إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

Domnul meu este pe un drum drept.

[Hūd 11:56]

Autorul a explicat pe larg versetul în Iʿlām al-muwaqqiʿīn (1/162). Vezi ceva asemănător în Al-Fawāʾid (23), Shifāʾ al-ʿalīl (87, 201, 275), Al-Madārij (1/18; 3/456).

Vezi și mai jos explicația despre drumul drept. 545, 546
Compară apoi cu ceea ce a susținut în Badāʾiʿ al-fawāʾid (208).

Prin această dreptate și acest har nu a ieșit de pe drumul Său drept pe care Se află.

Când va veni Ziua întâlnirii cu El, le va așeza făpturilor Sale un drum drept care le va duce în Rai. Apoi îi va abate de la el pe cei pe care i-a abătut în această lume și îi va ține pe el pe cei pe care i-a ținut pe el în această lume. Lumina credinței lor în El, în Trimisul Său și în ceea ce a adus acesta, care se afla în inimile lor aici, o va face o lumină văzută, ce va înainta înaintea lor și în dreapta lor în întunericul podului. Le va păstra lumina până când îl vor fi trecut, așa cum le-a păstrat credința în El până când L-au întâlnit. Va stinge lumina fățarnicilor tocmai când vor avea cea mai mare nevoie de ea, așa cum a stins-o din inimile lor în această lume. Va așeza faptele neascultătorilor pe cele două laturi ale drumului, ca niște cârlige și spini care îi smulg, așa cum i-au smuls în această lume de la statornicia pe el. Puterea și iuțeala mersului lor pe acel drum vor fi pe măsura puterii și iuțelii cu care au mers către El în această lume.[376]

Le va așeza credincioșilor un bazin din care să bea, potrivit cu adăparea lor din Legea Sa în această lume. Îi va lipsi de băutura lui acolo pe cei pe care i-a lipsit aici de adăparea din Legea și religia Sa.[377]

Privește Viața de Apoi ca și cum ai vedea-o cu ochii și cugetă la înțelepciunea lui Allah, Preaslăvitul, în amândouă sălașurile. Atunci vei ști cu o certitudine lipsită de îndoială că această lume este ogorul Vieții de Apoi, semnul și modelul ei. Treptele oamenilor acolo, în fericire și nenorocire, sunt potrivite treptelor lor aici în credință și fapte bune ori în contrariile acestora. De la Allah vine izbânda.

Una dintre cele mai mari pedepse ale păcatelor este, așadar, ieșirea de pe drumul drept în această lume și în Viața de Apoi.

---

376 Vezi hadithul despre podul întins peste Iad 88

377 Hadithurile despre Bazin au fost transmise de un grup de Companioni. Autorul a spus în Sharḥ al-sunan (13/56): „Patruzeci de Companioni au transmis hadithurile despre Bazin; multe dintre ele, ba cele mai multe, se află în colecțiile autentice." Unele sunt transmise deopotrivă de al-Bukhārī și Muslim, iar altele numai de unul dintre ei.

Felurile păcatelor și rădăcinile lor

Întrucât păcatele se deosebesc prin trepte și stricăciuni, și pedepsele lor din această lume și din Viața de Apoi se deosebesc potrivit acestor diferențe.

Cu ajutorul și călăuzirea lui Allah, vom înfățișa despre ele o secțiune scurtă și cuprinzătoare. Spunem, așadar:

La obârșie, ele sunt de două feluri: părăsirea unei porunci și săvârșirea unui lucru interzis. Acestea sunt cele două păcate prin care Allah, Preaslăvitul, i-a încercat pe părintele djinnilor și pe cel al oamenilor.

Fiecare se împarte, după locul în care se săvârșește, în păcat vădit, al mădularelor, și păcat lăuntric, al inimii.

După dreptul pe care îl privesc, se împart în încălcări ale dreptului lui Allah și ale dreptului făpturilor Sale. Orice drept al făpturilor Sale cuprinde și dreptul Lui, însă este numit drept al făpturilor fiindcă împlinirea lui poate fi cerută de ele și el cade dacă ele renunță la el.

Aceste păcate se împart apoi în patru categorii: păcate de pretenție la suveranitate, păcate diavolești, păcate de fiară și păcate animalice. Ele nu ies din aceste categorii.

Păcatele de pretenție la suveranitate înseamnă ca omul să-și însușească ceea ce nu i se cuvine din însușirile Stăpânirii divine: măreția, maiestatea, puterea de neînvins, dominația, supremația, înrobirea făpturilor și altele asemenea.

În această categorie intră asocierea cu Domnul Preaînalt. Ea este de două feluri: asocierea cu El în Numele și Însușirile Sale și așezarea altor dumnezei alături de El; și asocierea în faptele prin care omul se îndreaptă către El. Acest al doilea fel poate să nu atragă intrarea în Foc, deși anulează fapta în care altcineva a fost asociat lui Allah.

Această categorie este cea mai gravă dintre felurile de păcate. În ea intră vorbirea despre Allah fără știință în privința creației și a poruncii Sale. Cel care săvârșește asemenea păcate Îi dispută lui Allah, Preaslăvitul, Stăpânirea și împărăția și Îi face un egal. Acesta este cel mai grav păcat înaintea lui Allah, alături de care nicio faptă nu folosește.

Păcatele diavoleşti

Păcatele diavoleşti înseamnă asemănarea cu diavolul prin invidie, asuprire, înşelătorie, pizmă, amăgire, uneltire, îndemnarea la neascultarea de Allah şi înfrumuseţarea ei, oprirea de la ascultarea Lui şi înfăţişarea ei ca urâtă, născocirea de inovaţii în religia Sa şi chemarea la inovaţii şi rătăcire.

Acest fel urmează celui dintâi ca stricăciune, deşi stricăciunea lui este mai mică.

Păcatele de fiară şi păcatele animalice

Păcatele de fiară sunt păcatele agresiunii, mâniei, vărsării de sânge şi năpustirii asupra celor slabi şi neputincioşi. Din ele se nasc felurite vătămări ale neamului omenesc şi îndrăzneala la nedreptate şi agresiune.

Păcatele animalice sunt, de pildă, lăcomia şi râvna de a împlini poftele pântecelui şi ale organului sexual. Din ele se nasc desfrâul, furtul, însuşirea averilor orfanilor, zgârcenia, avariţia, laşitatea, spaima nestăpânită, lipsa răbdării şi altele.

Această categorie cuprinde cele mai multe păcate ale făpturilor, fiindcă ele nu au putinţa de a săvârşi păcatele de fiară şi pe cele de pretenţie la suveranitate. Din ea intră în toate celelalte categorii: ea le trage către ele ca de un frâu. Din ea intră în păcatele de fiară, apoi în cele diavoleşti, apoi ajung să dispute Stăpânirea divină şi să facă asocieri cu unicitatea Lui.

Cel care cugetă temeinic la aceasta vede limpede că păcatele sunt anticamera asocierii, a necredinţei şi a disputării Stăpânirii lui Allah.

Păcatele mari și păcatele mici

Coranul, Sunnah, consensul Companionilor, al Urmașilor de după ei și al imamilor arată că printre păcate sunt unele mari și altele mici. Preaînaltul spune:

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾

Dacă vă feriți de păcatele mari care vă sunt oprite, vom șterge faptele voastre rele.

Coran, 4:31

Și spune:

﴿الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ﴾

Cei care se feresc de păcatele mari și de faptele rușinoase, în afara micilor greșeli…

Coran, 53:32

În colecția autentică s-a transmis de la Profet ﷺ că a spus:

الصلوات الخمس والجمعة إلى الجمعة ورمضان إلى رمضان

مكفِّراتٌ لما بينهنّ، إذا اجتُنِبَت الكبائر

Cele cinci rugăciuni, o vineri până la următoarea și un Ramadan până la următorul șterg păcatele dintre ele, dacă păcatele mari sunt evitate.[378]

Aceste fapte care șterg păcatele au trei trepte. Prima: să nu ajungă să șteargă păcatele mici, din pricina slăbiciunii lor, a slăbiciunii sincerității cu care sunt săvârșite și a îndeplinirii slabe

378 Din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea curățirii, capitolul despre cele cinci rugăciuni… (233).

a cerințelor lor. Sunt asemenea unui leac slab, care nu poate înfrunta boala nici ca măsură, nici ca putere.

A doua: să fie pe măsura păcatelor mici, fără a se ridica la ștergerea vreunui păcat mare.

A treia: să aibă puterea de a șterge păcatele mici și să le mai rămână putere prin care să șteargă și unele păcate mari.

Cugetă la aceasta, căci îți înlătură multe nelămuriri.

În cele două colecții autentice[379] s-a transmis de la Profet ﷺ că a spus:

ألا أنبّئكم بأكبر الكبائر؟

Să nu vă vestesc cele mai mari dintre păcatele mari?

Am spus: *„Ba da, Trimis al lui Allah!"* El a răspuns:

الإشراك بالله، وعقوق الوالدين، وشهادة الزور

Asocierea cu Allah, neascultarea față de părinți și mărturia mincinoasă.

În cele două colecții autentice[380] s-a transmis de la Profet ﷺ:

اجتنبوا السبعَ الموبقات

Feriți-vă de cele șapte păcate nimicitoare!

379 Din hadithul lui Abū Bakrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea mărturiilor, capitolul despre mărturia mincinoasă (2653), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre păcatele mari și cele mai mari dintre ele (87).

380 Din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea testamentelor, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Cei care mănâncă pe nedrept averile orfanilor…" [Al-Nisā' 4:10] (2766), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre păcatele mari (89).

S-a întrebat: *„Care sunt, Trimis al lui Allah?”* El a răspuns:

الشرك بالله ، والسحر، وقتل النفس التي حرم الله إلا بالحق، وأكل مال اليتيم، وأكل الربا، والتولّي يوم الزحف، وقذف المحصنات الغافلات المؤمنات

Asocierea cu Allah, magia, uciderea fără drept a sufletului pe care Allah l-a făcut sacru, însușirea averii orfanului, consumarea dobânzii, fuga de pe câmpul de luptă și acuzarea de desfrâu a femeilor caste, credincioase, care nici nu se gândesc la asemenea fapte.

În cele două colecții autentice (vezi nota 352, p. 299) s-a transmis că Profetul ﷺ a fost întrebat: „Care păcat este cel mai mare înaintea lui Allah?” El a răspuns:

أن تدعو لله ندًّا، وهو خَلَقَك

Să chemi un egal alături de Allah, deși El te-a creat.

S-a întrebat: *„Apoi care?”* El a răspuns:

أن تقتل ولدك مخافةَ أن يطعَمَ معك

Să-ți ucizi copilul de teamă că va mânca împreună cu tine.

S-a întrebat: *„Apoi care?”* El a răspuns:

أن تُزانيَ بحليلة جارك

Să săvârșești desfrâu cu soția vecinului tău.

Allah Preaînaltul a revelat spre întărirea acestor cuvinte:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut sacru decât pe drept și nu săvârșesc desfrâu…

Coran, 25:68

Oamenii au avut două opinii despre păcatele mari: sunt ele cuprinse într-un număr limitat?

Apoi, cei care au spus că sunt limitate au avut opinii diferite asupra numărului lor.

ʿAbd Allāh ibn Masʿūd a spus: „Sunt patru.”[381]

ʿAbd Allāh ibn ʿUmar a spus: „Sunt șapte.”[382]

ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ a spus: „Sunt nouă.”[383]

Altul a spus: „Sunt unsprezece.”[384]

Altul a spus: „Sunt șaptezeci.”[385]

---

381 L-a transmis al-Ṭabarī (5/40), cu un lanț autentic. Are și alte căi, între care există diferențe. S-a transmis de la el și că a spus: „Păcatele mari sunt trei: pierderea nădejdii în ușurarea de la Allah, deznădejdea… și sentimentul de siguranță…” L-a transmis al-Ṭabarī (5/41), dar lanțul său este întrerupt. Este stabilit de la Ibn Masʿūd că a spus: „Păcatele mari sunt cele din primele treizeci de versete ale Sūratei Al-Nisāʾ.” L-a transmis al-Ṭabarī (5/37).

382 Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī precizează că de la Ibn ʿUmar a găsit opinia că sunt nouă, așa cum a transmis de la el Ṭaysalah ibn Mayyās. Vezi Al-Tārīkh al-kabīr de al-Bukhārī (4/367) și al-Ṭabarī (5/39). (Al-Nushayrī.) Opinia că sunt șapte a fost transmisă de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, ʿUbayd ibn ʿUmayr al-Laythī și ʿAṭāʾ. Vezi comentariul coranic al lui al-Ṭabarī (8/235–238). (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.)

383 S-a arătat mai înainte că această opinie este stabilită de la Ibn ʿUmar.

384 Această opinie a fost transmisă de la Ibn Masʿūd, în Zād al-masīr (2/66), și de la ʿAlī, în comentariul lui Ibn Kathīr (1/460).

385 Ṭāwūs și alții au transmis de la Ibn ʿAbbās că numărul lor este mai aproape de șaptezeci. Saʿīd ibn Jubayr a transmis de la el că este mai aproape de șapte sute. Vezi comentariul lui al-Ṭabarī (8/245).

Abū Ṭālib al-Makkī a spus: „Le-am adunat din spusele Companionilor și am găsit patru în inimă: asocierea, stăruința în neascultare, deznădejdea față de îndurarea lui Allah și sentimentul de siguranță față de uneltirea lui Allah. Patru sunt în limbă: mărturia mincinoasă, acuzarea de desfrâu a femeilor caste, jurământul mincinos care cufundă în păcat și magia. Trei sunt în pântece: băutul vinului, însușirea averii orfanului și consumarea dobânzii. Două sunt în organul sexual: desfrâul și raporturile sexuale între bărbați. Două sunt în mâini: omorul și furtul. Unul este în picioare: fuga de pe câmpul de luptă. Iar unul privește întregul trup: neascultarea față de părinți."[386]

Dintre cei care nu le-au mărginit la un număr, unii au spus: „Tot ceea ce Allah a oprit în Coran este păcat mare, iar ceea ce Trimisul ﷺ a oprit este păcat mic."[387]

Un grup a spus: „Tot ceea ce este oprit cu o amenințare de blestem, mânie ori pedeapsă este păcat mare, iar ceea ce nu este însoțit de nimic din acestea este păcat mic."[388]

S-a spus: „Tot ceea ce are rânduită o pedeapsă fixă în această lume ori o amenințare în Viața de Apoi este păcat mare; ceea ce nu are rânduită nici una, nici cealaltă este păcat mic."[389]

---

386 Vezi Qūt al-qulūb (2/288) și Fatḥ al-bārī (12/183).

387 Vezi comentariul lui al-Ṭabarī (8/244).

388 Ceva asemănător s-a transmis de la Ibn ʿAbbās și al-Ḥasan al-Baṣrī. Vezi comentariul la Ṣaḥīḥ Muslim al lui al-Nawawī (2/444).

389 Ibn Ḥajar a spus: „Printre cei care au afirmat aceasta se află imamul Aḥmad, potrivit celor transmise de al-Qāḍī Abū Yaʿlā, iar dintre șāfiʿiți, al-Māwardī, care a spus: «Păcatul mare este cel care atrage pedepse fixe ori căruia îi este adresată amenințarea.»" Al-Fatḥ (10/410). Temeiul este ceea ce s-a transmis de la Ibn ʿAbbās și alții în tâlcuirea micilor greșeli din cuvintele Preaînaltului:

﴿الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ﴾

Cei care se feresc de păcatele mari și de faptele rușinoase, în afara micilor greșeli...
[Al-Najm 53:32]

Vezi comentariul lui al-Ṭabarī (22/68).

S-a spus: *„Tot ceea ce legile revelate au interzis deopotrivă face parte dintre păcatele mari, iar ceea ce a fost interzis într-o lege, dar nu și în alta este păcat mic."*

S-a spus: *„Orice faptă al cărei făptaș a fost blestemat de Allah ori de Trimisul Său este un păcat mare."*

S-a spus că ele sunt cele menționate[390] de la începutul Sūratei Al-Nisāʾ până la cuvintele:

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾

Dacă vă feriți de păcatele mari care vă sunt oprite, vom șterge faptele voastre rele.[391]

Coran, 4:31

Cei care nu le-au împărțit în păcate mari și mici[392] au spus: „Toate păcatele, privite ca îndrăzneală împotriva lui Allah, Preaslăvitul, neascultare de El și încălcare a poruncii Sale, sunt mari. Luarea în seamă a Celui a Cărui poruncă a fost nesocotită și ale Cărui interdicții au fost încălcate cere ca toate păcatele să fie mari; ele sunt egale în această stricăciune."

Ei au spus: *„Aceasta este lămurită de faptul că păcatele nu-L vatămă pe Allah, Preaslăvitul, și nu-L afectează. Așadar, unele nu sunt mai mari decât altele în raport cu El. Nu rămâne decât neascultarea și împotrivirea față de El, iar în această privință nu există deosebire între un păcat și altul."*

Ei au spus: *„Dovada este că stricăciunea păcatelor urmează îndrăznelii și cutezanței împotriva dreptului Domnului Preaînalt. Dacă un om ar bea vin ori ar întreține un raport sexual interzis fără să creadă că este oprit, ar aduna neștiința cu stricăciunea săvârșirii*

390 Este opinia lui Ibn Masʿūd, transmisă de la el de Masrūq, ʿAlqamah și Ibrāhīm. Vezi comentariul lui al-Ṭabarī (8/233). A fost transmisă și de la Ibn ʿAbbās în Zād al-masīr (2/66).

391 Vezi și alte definiții în Madārij al-sālikīn al autorului (1/321–327).

392 Printre ei se află Abū Isḥāq al-Isfarāyīnī și Abū Bakr ibn al-Ṭayyib al-Bāqillānī. Al-Qāḍī ʿIyāḍ a atribuit această opinie cercetătorilor temeinici; a ales-o și Imām al-Ḥaramayn, arătând că nu contrazice ceea ce a spus majoritatea. Vezi Al-Fatḥ (10/409) și Madārij al-sālikīn.

unui lucru interzis. Dacă ar face aceasta un om care crede că este oprit, el ar săvârși numai una dintre cele două stricăciuni; totuși, acesta este cel care merită pedeapsa, spre deosebire de primul. Aceasta arată că stricăciunea păcatului urmează îndrăznelii și cutezanței."

Ei au spus: *„O dovedește și faptul că neascultarea cuprinde disprețuirea poruncii și a opririi Celui care trebuie ascultat și încălcarea sfințeniei Sale. În această privință nu există deosebire între un păcat și altul."*

Ei au spus: *„Robul nu trebuie, așadar, să privească la mărimea ori micimea păcatului în sine, ci la rangul și măreția Celui pe care L-a nesocotit și la încălcarea sfințeniei Sale prin neascultare. În această privință nu există deosebire între o neascultare și alta. Dacă un rege ascultat și măreț i-ar porunci unuia dintre slujitorii săi să meargă pentru o treabă într-un ținut îndepărtat, iar altuia să meargă pentru o altă treabă lângă casă, și amândoi l-ar nesocoti și i-ar încălca porunca, ar fi deopotrivă urâți de el și decăzuți din prețuirea lui."*

Ei au spus: *„De aceea, păcatul celui care părăsește pelerinajul deși se află în Mecca ori părăsește rugăciunea de vineri deși locuiește lângă moschee este mai urât înaintea lui Allah decât păcatul celui care o părăsește dintr-un loc îndepărtat, obligația unuia fiind mai mare decât a celuilalt. Dacă un om ar avea două sute de dirhami și ar refuza să plătească zakāt-ul lor, iar altul ar avea două sute de milioane și ar refuza să plătească zakāt-ul lor, ar fi egali în refuzul de a împlini ceea ce îi este obligatoriu fiecăruia. Nu ar fi de neconceput să fie egali și în pedeapsă, dacă fiecare stăruie în refuzul zakāt-ului averii sale, fie averea mică, fie mare."*

Asocierea și negarea însușirilor lui Allah

Lămurirea deplină a acestei chestiuni este următoarea:

Allah, Atotputernicul și Mărețul, i-a trimis pe trimișii Săi, a pogorât Cărțile Sale și a creat cerurile și pământul pentru a fi cunoscut, pentru a-I fi recunoscută unicitatea și pentru a fi adorat, astfel încât religia să fie în întregime a Lui, ascultarea să fie în întregime a Lui și chemarea să fie către El.

Preaînaltul spune:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

Nu i-am creat pe djinni și pe oameni decât ca să Mă adore.

Coran, 51:56

Preaînaltul spune:

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

Nu am creat cerurile, pământul și ceea ce se află între ele decât întru adevăr.

Coran, 15:85

Preaînaltul spune:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾

Allah este Cel care a creat șapte ceruri și tot atâtea pământuri. Porunca se pogoară între ele, ca să știți că Allah are putere asupra tuturor lucrurilor și că Allah a cuprins totul cu știința Sa.

Coran, 65:12

Preaînaltul spune:

﴿جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

Allah a făcut din Kaʿbah, Casa Sacră, un sprijin pentru oameni, precum și din luna sacră, animalele de jertfă și cele însemnate cu ghirlande. Aceasta, ca să știți că Allah cunoaște ceea ce se află în ceruri și pe pământ și că Allah este Atoatețiutor.

Coran, 5:97

Preaslăvitul a arătat că scopul creației și al poruncii este ca El să fie cunoscut prin Numele și Însușirile Sale, să fie adorat singur, fără asociere, și ca oamenii să împlinească dreptatea prin care dăinuie cerurile și pământul.
Preaînaltul spune:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾

I-am trimis pe trimișii Noștri cu dovezi limpezi și am pogorât împreună cu ei Cartea și balanța, pentru ca oamenii să împlinească dreptatea.

Coran, 57:25

A arătat că i-a trimis pe trimișii Săi și a pogorât Cărțile Sale pentru ca oamenii să împlinească echitatea, adică dreptatea. Printre cele mai mari forme ale echității este recunoașterea unicității lui Allah; ea este chiar fruntea și temelia dreptății, pe când asocierea este o nedreptate imensă. Asocierea este cea mai

mare nedreptate, iar recunoașterea unicității Lui este cea mai deplină dreptate. Ceea ce contrazice cel mai puternic acest scop este cel mai mare dintre păcatele mari, iar treptele lor diferă după măsura în care îl contrazic. Ceea ce corespunde cel mai deplin acestui scop este cea mai necesară dintre obligații și cea mai obligatorie dintre faptele de ascultare.

Cugetă temeinic la acest principiu și judecă după el amănuntele sale. Vei cunoaște astfel înțelepciunea Celui mai Înțelept dintre judecători și a Celui mai Știutor în ceea ce le-a impus robilor Săi și în ceea ce le-a interzis, precum și deosebirea treptelor de ascultare și de neascultare.

Întrucât asocierea cu Allah contrazice prin însăși natura ei acest scop, ea este, fără excepție, cel mai mare dintre păcatele mari. Allah i-a oprit Raiul oricărui asociator și le-a îngăduit celor care Îi recunosc unicitatea sângele, averea și familia acestuia, precum și luarea lor ca robi, fiindcă au părăsit împlinirea robiei față de El. Allah, Preaslăvitul, a refuzat să primească de la asociator vreo faptă, să primească o mijlocire pentru el, să-i răspundă în Viața de Apoi unei rugi ori să-i ierte acolo vreo cădere. Asociatorul este cel mai neștiutor dintre cei neștiutori despre Allah, fiindcă Îi face un egal dintre făpturile Sale. Aceasta este culmea neștiinței despre El, după cum este și culmea nedreptății din partea omului, deși asociatorul nu I-a făcut nedreptate Domnului său, ci numai sieși.

Se ridică aici o întrebare:[393] asociatorul urmărește, de fapt, cinstirea măreției Domnului, Binecuvântatul și Preaînaltul, socotind că, din pricina măreției Sale, nu se cuvine să ajungă la El decât prin intermediari și mijlocitori, așa cum se întâmplă cu regii. El nu urmărește să disprețuiască măreția Stăpânirii divine, ci să o cinstească. Spune: „Îi ador pe acești intermediari numai ca să mă apropie de El și să mă ducă înaintea Lui. El este țința, iar aceștia sunt mijloace și mijlocitori." De ce atrage acest lucru nemulțumirea și mânia Lui, Binecuvântatul și Preaînaltul, șederea

393 De aici până la sfârșitul capitolului următor, al-Maqrīzī a preluat textul cu adaptări în tratatul său Tajrīd al-tawḥīd al-mufīd (59–62).

veşnică în Foc, vărsarea sângelui celor care îl săvârşesc şi îngăduirea luării familiilor şi averilor lor?

De aici decurge o altă întrebare: ar fi cu putinţă ca Allah, Preaslăvitul, să le legifereze robilor Săi apropierea de El prin mijlocitori şi intermediari, astfel încât interdicţia acestui lucru să fie cunoscută numai prin Lege? Sau el este urât în firea înnăscută şi în raţiune, fiind cu neputinţă să vină o lege revelată cu el, iar legile revelate nu au făcut decât să întărească recunoaşterea înnăscută şi raţională a urâţeniei lui, mai mare decât orice urâţenie?

Care este taina faptului că el nu este iertat, spre deosebire de celelalte păcate, după cum spune Preaînaltul:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

Allah nu iartă să I se facă asociaţi, dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui voieşte.

Coran, 4:48

Cugetă la această întrebare şi adună-ţi inima şi mintea asupra răspunsului ei. Nu o lua uşor, căci prin ea se deosebesc cei care Îi recunosc lui Allah unicitatea de asociatori, cei care Îl cunosc de cei care nu-L cunosc şi oamenii Raiului de oamenii Focului. Spunem, aşadar (de la Allah cerem călăuzire şi sprijin, de la El căutăm ajutor şi îndreptare: pe cel pe care Allah îl călăuzeşte nimeni nu-l poate rătăci, iar pe cel pe care El îl lasă să rătăcească nimeni nu-l poate călăuzi; nimeni nu poate opri ceea ce El dă şi nimeni nu poate da ceea ce El opreşte):

Asocierea este de două feluri:

Asocierea care priveşte Fiinţa Celui adorat, Numele, Însuşirile şi faptele Sale.

Şi asocierea în adorarea Lui şi în faptele îndreptate către El, chiar dacă făptaşul crede că Preaslăvitul nu are asociat în Fiinţa, Însuşirile ori faptele Sale.

Primul fel de asociere este de două categorii:

Prima: asocierea prin negare. Este cea mai urâtă formă de asociere, precum asocierea lui Faraon când a spus: „Și ce este Domnul lumilor?”[394] I-a spus și lui Hāmān: „Clădește-mi un turn, poate voi ajunge să-L văd pe Dumnezeul lui Mūsā, deși eu îl socotesc mincinos.”[395] Asocierea și negarea sunt legate una de alta: orice asociator neagă ceva, iar oricine neagă astfel face asociere. Asocierea nu presupune însă neapărat negarea Creatorului de la temelie; asociatorul Îl poate recunoaște pe Creator, Preaslăvitul, și Însușirile Sale, dar să nege dreptul unicității Sale.

Obârșia asocierii și temelia la care ea se întoarce sunt negarea. Aceasta este de trei feluri: negarea legăturii dintre ceea ce este făcut și Făcătorul și Creatorul său;

negarea desăvârșirii sfinte a Făcătorului, Preaslăvitul, prin negarea Numelor, Însușirilor și faptelor Sale;

și golirea faptelor îndreptate către El de adevărata recunoaștere a unicității Sale, care îi este obligatorie robului.

Din aceasta face parte asocierea grupării adepților unității existenței, care spun: „Nu există Creator și creatură, nici două lucruri distincte; Cel Adevărat, mai presus de asemănare, este chiar creatura supusă asemănării.”[396]

Din aceasta face parte asocierea celor care neagă adevărul și susțin că lumea nu are început și nu are sfârșit, că nu a fost niciodată inexistentă, ci a existat dintotdeauna și va exista mereu. După ei, toate lucrurile care apar se întemeiază pe cauze și intermediari care au cerut aducerea lor la existență, numiți de ei *„intelecte”* și *„suflete”*.

Din aceasta face parte asocierea celor care neagă Numele, Însușirile și faptele Domnului Preaînalt dintre extremiștii jahmiților și carmaților. Ei nu-I afirmă niciun Nume și nicio

394 Așa cum apare în Sūrat Al-Shuʿarāʾ, versetul 23.

395 Vezi Sūrat Al-Qaṣaṣ, versetul 38, și Ghāfir, versetele 36–37.

396 Cuvintele „Cel Adevărat, mai presus de asemănare…” sunt ale lui Ibn ʿArabī, în Fuṣūṣ al-ḥikam (78).

Însușire, făcând astfel creatura mai desăvârșită decât El, căci desăvârșirea unei ființe este prin numele și însușirile sale.

Asocierea altor divinități lui Allah

A doua categorie: asocierea celui care așază alături de El un alt dumnezeu, fără a-I nega Numele, Însușirile și Stăpânirea. Așa este asocierea creștinilor care L-au făcut al treilea din trei, făcând din Mesia un dumnezeu și din mama lui o divinitate.

Din aceasta face parte asocierea magilor, care atribuie întâmplările bune luminii și pe cele rele întunericului.

Din aceasta face parte asocierea qadariților, care susțin că ființa vie își creează singură faptele și că acestea apar fără voința, puterea și vrerea lui Allah. De aceea, ei se aseamănă magilor.
Din aceasta face parte asocierea celui care s-a certat cu Ibrāhīm despre Domnul său:

﴿إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ﴾

Când Ibrāhīm a spus: «Domnul meu este Cel care dă viață și dă moarte», el a spus: «Eu dau viață și dau moarte.»
Coran, 2:258

Acesta s-a făcut pe sine egal cu Allah, pretinzând că dă viață și moarte, așa cum Allah dă viață și moarte. Ibrāhīm i-a arătat că urmarea necesară a spuselor sale este să poată aduce soarele din altă parte decât cea din care îl aduce Allah.

Aceasta nu este o trecere la alt argument, așa cum au pretins unii dintre cei care se ocupă de dispută, ci impunerea consecinței necesare a dovezii, dacă ea este adevărată.

Din aceasta face parte asocierea multora dintre cei care Îi fac asociați prin astrele cerești și le socotesc stăpâni care cârmuiesc treburile acestei lumi, după credința asociatorilor sabeeni și a altora.

Din aceasta face parte asocierea adoratorilor soarelui, a adoratorilor focului și a altora.

Unii dintre aceștia pretind că cel adorat de ei este adevăratul dumnezeu; alții pretind că este cel mai mare dintre dumnezei; alții că este un dumnezeu printre alți dumnezei și că, dacă îi consacră adorarea, i se dăruiesc și se desprind de orice altceva pentru el, acesta se va îndrepta către ei și se va îngriji de ei. Alții pretind că divinitatea lor inferioară îi apropie de cea de deasupra ei, iar cea superioară îi apropie de una și mai înaltă, până când aceste divinități îi apropie de Allah, Preaslăvitul. Uneori intermediarii sunt mulți, alteori puțini.

Asocierea în adorare

Asocierea în adorare este mai ușoară decât această asociere și mai puțin gravă. Ea poate proveni de la cel care crede că nu există alt dumnezeu vrednic de adorare în afară de Allah și că nimeni nu vatămă, nu folosește, nu dă și nu oprește decât Allah; că nu există alt dumnezeu în afară de El și alt stăpân în afară de El. Omul nu-I este însă sincer lui Allah în faptele sale și în robia sa, ci lucrează uneori pentru folosul propriu, alteori pentru a dobândi lumea, iar alteori pentru înălțare, rang și prestigiu înaintea făpturilor. Din faptele și strădania lui, o parte este pentru Allah, o parte pentru sine, folosul și pofta sa, o parte pentru diavol și o parte pentru făpturi. Aceasta este starea celor mai mulți oameni.

Aceasta este asocierea despre care Profetul ﷺ a spus, potrivit celor transmise de Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său:[397]

397 Nota sursei precizează că relatarea nu se află în ediția tipărită și că este posibil ca autorul să fi greșit în această privință. Texte asemănătoare s-au transmis de la Abū Mūsā, Abū Bakr, ʿĀʾishah și Ibn ʿAbbās, dar niciunul nu este stabilit. Cel mai bun dintre ele este hadithul lui Abū Mūsā al-Ashʿarī. L-au transmis Aḥmad în Al-Musnad, 4/403 (19606), al-Bukhārī în Al-Kunā (509) și alții, pe calea lui Abū ʿAlī al-Kāhilī, care a spus: „Abū Mūsā al-Ashʿarī ne-a ținut o predică și a spus: «Oameni, feriți-vă de această asociere, căci ea este mai ascunsă decât mersul furnicii…»" În ea, Abū Mūsā spune: „Trimisul lui Allah ﷺ ne-a ținut într-o zi o predică…" și relatează ceva asemănător.
Al-Haythamī a spus: „L-au transmis Aḥmad și al-Ṭabarānī în Al-Kabīr și Al-Awsaṭ. Transmițătorii lui Aḥmad sunt cei ai colecției autentice, în afară

الشرك في هذه الأمّة أخفى من دبيب النمل

Asocierea în această comunitate este mai ascunsă decât mersul furnicii.

Ei au întrebat: *„Cum scăpăm de ea, Trimis al lui Allah?”* El a răspuns:

قل: اللهم إنّي أعوذ بك أن أشرِك بك وأنا أعلم،

وأستغفرك لما لا أعلم

Spune: «O, Allah, caut adăpost la Tine să-Ți fac asociați cu bună știință și Îți cer iertare pentru ceea ce nu știu!»

---

de Abū ʿAlī, pe care Ibn Ḥibbān l-a socotit demn de încredere.” Al-Majmaʿ (10/223). Vezi și Al-Targhīb wa-l-tarhīb (1/40).

S-a transmis și ca spusele lui Ibn Masʿūd și Ibn ʿAbbās. Ibn Ḥibbān l-a transmis în Al-Thiqāt (5/342), pe calea lui Kardūs al-Thaʿlabī, de la Ibn Masʿūd, care a spus: „Asocierea în comunitatea lui Muḥammad ﷺ și între cei care se roagă este mai ascunsă decât mersul furnicii.” Lanțul său este acceptabil.

Ibn Abī Ḥātim l-a transmis în comentariul său coranic (230), pe calea lui ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, despre cuvintele „Nu-I faceți lui Allah egali”: „Este asocierea, mai ascunsă decât mersul furnicii pe o piatră neagră netedă, în întunericul nopții. Ea înseamnă să spui: «Pe Allah și pe viața ta, cutare, și pe viața mea!» sau: «Dacă n-ar fi fost câinele acesta al lui, ar fi venit hoții la noi...»” Lanțul său este bun.

Orice ostentație este, așadar, asociere. Preaînaltul spune:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

Spune: «Eu sunt numai un om asemenea vouă. Mi se revelează că Dumnezeul vostru este un Dumnezeu unic. Cel care nădăjduiește întâlnirea cu Domnul său să facă fapte drepte și să nu asocieze pe nimeni în adorarea Domnului său!»

Coran, 18:110

Adică: după cum El este un Dumnezeu unic și nu există alt dumnezeu în afară de El, tot astfel adorarea trebuie să-I fie închinată numai Lui. După cum El singur deține dumnezeirea, tot astfel trebuie să-I fie închinată numai Lui robia adorării. Fapta dreaptă este cea lipsită de ostentație și întemeiată pe Sunnah.

Printre rugile lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, era: „O, Allah, fă ca toate faptele mele să fie drepte, fă-le sincere pentru Fața Ta și nu lăsa nimănui vreo parte din ele!”[398]

Această asociere în adorare anulează răsplata faptei. Omul poate fi pedepsit pentru ea dacă fapta era obligatorie, fiindcă îl așază în rândul celui care n-a săvârșit-o, astfel încât este pedepsit pentru părăsirea poruncii.

398 L-a transmis Aḥmad în Al-Zuhd (615), pe calea lui al-Ḥasan, potrivit căruia ʿUmar obișnuia să spună aceste cuvinte. Al-Ḥasan nu a auzit de la ʿUmar. Abū al-Shaykh l-a transmis în Ṭabaqāt al-muḥaddithīn bi-Aṣbahān (1018), pe altă cale.

Allah, Preaslăvitul, a poruncit numai adorarea Lui cu sinceritate. Preaînaltul spune:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾

Nu li s-a poruncit decât să-L adore pe Allah, închinându-I numai Lui religia, drepți în credință.

Coran, 98:5

Cel care nu-I este sincer lui Allah în adorare nu a împlinit ceea ce i s-a poruncit; a adus, dimpotrivă, altceva decât lucrul poruncit, care nu este valid și nu este primit de la el.
Allah Preaînaltul spune:

أنا أغنى الشركاء عن الشرك، فمن عمل عملًا أشرك معي فيه غيري، فهو للذي أشرك به، وأنا منه بريء

Eu sunt Cel care nu are nicio nevoie de asociere. Cine face o faptă în care Îmi asociază pe altcineva, aceasta este pentru cel pe care Mi l-a asociat, iar Eu sunt dezlegat de ea.[399]

Această asociere se împarte în asociere care poate fi iertată și care nu poate fi iertată, în asociere mare și mică.

Primul fel se împarte în grav și mai grav, iar nimic din el nu este iertat. Din el face parte asocierea cu Allah în iubire și preamărire: omul să iubească o făptură așa cum Îl iubește pe Allah.

399 L-a transmis Muslim în Cartea ascezei și a înduioșării inimilor, capitolul despre cel care Îi asociază altceva lui Allah în faptele sale (2985), din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

Aceasta face parte din asocierea pe care Allah nu o iartă și despre care Preaslăvitul a spus:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

Printre oameni sunt unii care își iau egali în afară de Allah și îi iubesc așa cum Îl iubesc pe Allah. Dar cei care cred au o iubire mai puternică pentru Allah.

Coran, 2:165

Cei care au săvârșit această asociere le vor spune divinităților lor, după ce Focul îi va fi adunat împreună:

﴿تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ إِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Pe Allah, am fost într-o rătăcire vădită când vă făceam egali cu Domnul lumilor!

Coran, 26:97–98

Se știe că nu i-au făcut egali cu Preaslăvitul în creare, dăruirea hranei, aducerea morții și a vieții, stăpânire ori putere. I-au făcut egali cu El numai în iubire, adorare, supunere și smerire înaintea lor. Aceasta este culmea nedreptății și a neștiinței. Cum poate fi făcută țărâna egală cu Stăpânul stăpânilor? Cum pot fi făcuți robii egali cu Stăpânul lor? Cum poate fi făcut egal cel sărac prin sine, slab prin sine, neputincios prin sine, nevoiaș prin sine, care de la sine nu are decât neființa, cu Cel bogat prin Sine și puternic prin Sine, a Cărui bogăție, putere, stăpânire, dărnicie, binefacere, știință, îndurare și desăvârșire absolută și deplină sunt nedespărțite de Ființa Sa? Ce nedreptate poate fi mai urâtă? Ce judecată poate fi mai nedreaptă decât aceea care Îl pune pe Cel fără egal pe aceeași treaptă cu făpturile Sale?

Preaînaltul spune:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ﴾

Laudă lui Allah, Cel care a creat cerurile și pământul și a făcut întunecimile și lumina! Cu toate acestea, cei care nu cred Îi fac Domnului lor egali.

Coran, 6:1

Asociatorul L-a făcut egal pe Cel care a creat cerurile și pământul și a făcut întunecimile și lumina cu acela care nu stăpânește, pentru sine ori pentru alții, nici măcar cât un fir de colb în ceruri sau pe pământ. Ce fel de egalitate, care cuprinde cea mai mare și mai urâtă nedreptate!

Capitol[400]

Acestei asocieri îi urmează asocierea cu Preaslăvitul în fapte, cuvinte, voințe și intenții.

Asocierea în fapte este, de pildă, prosternarea înaintea altcuiva, ocolirea rituală a altui loc decât Casa Sa, raderea capului ca act de robie și supunere față de altcineva, sărutarea altor pietre decât Piatra Neagră, care este dreapta Sa pe pământ[401], și sărutarea mormintelor, atingerea lor rituală și prosternarea înaintea lor.

Profetul ﷺ i-a blestemat pe cei care au făcut din mormintele profeților și ale oamenilor drepți locuri de rugăciune în care să I se roage lui Allah. Cum este atunci cu cei care fac din morminte idoli pe care îi adoră în afară de Allah?

400 Al-Maqrīzī a preluat acest capitol cu adaptări în tratatul său Tajrīd al-tawḥīd al-mufīd (50–59).

401 Expresia nu este stabilită ca hadith al Profetului ﷺ, ci este cunoscută ca relatare de la Ibn ʿAbbās. Ibn Taymiyyah arată că ea nu înseamnă că Piatra Neagră ar fi un atribut al lui Allah ori însăși dreapta Sa; formularea conține o comparație. Vezi Bayān talbīs al-Jahmiyyah, vol. 6, discuția despre această relatare. (N. tr.)

În cele două colecții autentice s-a transmis de la el că a spus:

لعن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد

Allah i-a blestemat pe iudei și pe creștini: au făcut din mormintele profeților lor locuri de rugăciune.[402]

În colecția autentică s-a transmis de la el:

إنّ من شرار الناس مَن تدركهم الساعة وهم أحياء، والذين يتخذون القبور مساجد

Printre cei mai răi oameni sunt cei pe care Ceasul îi ajunge în viață și cei care fac din morminte locuri de rugăciune.[403]

402 Din hadithul lui ʿĀʾishah și al lui Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de ei. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea rugăciunii (436, 435) și în alte locuri și Muslim în Cartea moscheilor, capitolul despre interdicția clădirii locurilor de rugăciune peste morminte (531).

403 L-au transmis Aḥmad, 1/405 (3844), Ibn Khuzaymah (789), Ibn Ḥibbān (6847), al-Bazzār în Al-Musnad (1724) și alții, pe calea lui Zāʾidah, de la ʿĀṣim ibn Abī al-Najūd, de la Abū Wāʾil Shaqīq ibn Salamah, de la Ibn Masʿūd, ca atribuit Profetului ﷺ. Al-Bukhārī a menționat numai prima parte în Cartea încercărilor, fără lanț complet, dar într-o formulă categorică. Vezi Al-Fatḥ (13/14).
Abū al-Aḥwaṣ a transmis de la Ibn Masʿūd, de la Profet ﷺ: „Ceasul nu va veni decât peste cei mai răi oameni." L-au transmis Muslim (2949) și alții.
Qays ibn al-Rabīʿ l-a transmis de la al-Aʿmash, de la Ibrāhīm, de la ʿAbīdah al-Salmānī, de la Ibn Masʿūd, de la Profet ﷺ, cu un text asemănător și cu adaosul de la început: „În unele cuvântări este magie." L-au transmis Aḥmad, 1/454 (4342), și alții. Această variantă a fost transmisă numai de Qays de la al-Aʿmash, iar Qays este slab.

Tot în colecția autentică s-a transmis de la el:

إن من كان قبلكم كانوا يتخذون القبور مساجد. ألا ، فلا تتخذوا القبور مساجد، فإنّي أنهاكم عن ذلك

Cei de dinaintea voastră făceau din morminte locuri de rugăciune. Luați aminte: să nu faceți din morminte locuri de rugăciune! Eu vă opresc de la aceasta.[404]

În Musnad-ul imamului Aḥmad și în Ṣaḥīḥ-ul lui Ibn Ḥibbān[405] s-a transmis de la Profet ﷺ:

لعن الله زوّارات القبور والمتخذين عليها المساجد والسُّرُج

Allah le-a blestemat pe femeile care vizitează des mormintele și pe cei care așază deasupra lor locuri de rugăciune și făclii.

404 Din hadithul lui Jundub, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea moscheilor, capitolul despre interdicția clădirii locurilor de rugăciune peste morminte (532).

405 Nota ediției arabe: Musnad Aḥmad, 1/229 (2030), și Ibn Ḥibbān (3179). L-au transmis și al-Tirmidhī (320), Abū Dāwūd (3236), Ibn Mājah (1575), al-Nasā'ī (2043), al-Ḥākim, 1/530 (1384), și alții, pe calea lui Muḥammad ibn Juḥādah, de la Abū Ṣāliḥ, de la Ibn ʿAbbās. Al-Tirmidhī a spus: „Hadith bun." Al-Ḥākim a spus: „Acest Abū Ṣāliḥ nu este al-Sammān, a cărui transmitere este folosită ca dovadă, ci Bādhām. Cei doi autori ai colecțiilor autentice nu l-au folosit ca dovadă, dar hadithul este cunoscut printre imami, iar eu i-am găsit o cale care îl susține..." și a menționat-o. Evaluarea critică din ediția arabă precizează că acest Abū Ṣāliḥ este Bādhām, clientul lui Umm Hāni', socotit slab de cei mai mulți învățați. Vezi Tahdhīb al-kamāl (4/8). Pentru o discuție amănunțită a hadithului, vezi Juz' ziyārat al-nisā' li-l-qubūr de shaykh Bakr Abū Zayd, Allah să-l păzească. Prima parte a hadithului are relatări de sprijin care o întăresc.

El a spus:

اشتدّ غضب الله على قوم اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد

Mânia lui Allah s-a înăsprit împotriva unui neam care a făcut din mormintele profeților săi locuri de rugăciune.[406]

El a spus:

إنّ من كان قبلكم كانوا إذا مات فيهم الرجل الصالح بنوا على قبره مسجدًا، وصوّروا فيه تلك الصورة . أولئك شِرار الخلق عند الله يوم القيامة

Cei de dinaintea voastră, când murea printre ei un om drept, clădeau deasupra mormântului său un loc de rugăciune și înfățișau în el acea imagine. Aceștia sunt cei mai răi dintre făpturi înaintea lui Allah în Ziua Învierii.[407]

406 L-au transmis al-Bazzār, Kashf al-astār (440), și Ibn ʿAbd al-Barr în Al-Tamhīd (5/43), pe calea lui ʿUmar ibn Șuhbān, de la Zayd ibn Aslam, de la ʿAṭāʾ ibn Yasār, de la Abū Saʿīd, de la Profet ﷺ. Al-Haythamī a spus în Al-Majmaʿ (2/28): „L-a transmis al-Bazzār, iar în lanțul său se află ʿUmar ibn Șuhbān; toți sunt de acord că este slab."
Evaluarea critică din ediția arabă precizează că alți transmițători l-au contrazis pe ʿUmar ibn Șuhbān. Imamul Mālik și alții au transmis relatarea fără a numi Companionul, iar aceasta este mai corectă. Mālik a transmis de la Zayd ibn Aslam, de la ʿAṭāʾ ibn Yasār, de la Profet ﷺ, fără a numi Companionul. A transmis-o în Al-Muwaṭṭaʾ (475), iar Ibn Saʿd (2/212). Maʿmar și Muḥammad ibn ʿAjlān au transmis de la Zayd ibn Aslam, de la Profet ﷺ, cu cel puțin două verigi consecutive lipsă. Au transmis-o ʿAbd al-Razzāq (1587) și Ibn Abī Shaybah (11818).

407 Din hadithul lui ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea rugăciunii, capitolul despre rugăciunea într-o biserică

Aceasta este starea celui care I se prosternează lui Allah într-un loc de rugăciune ridicat peste un mormânt; care este atunci starea celui care se prosternează mormântului însuși?
Profetul ﷺ a spus:

اللهمّ لا تجعل قبري وثنًا يُعبَد

O, Allah, nu face din mormântul meu un idol care să fie adorat![408]

Profetul ﷺ a ocrotit recunoașterea unicității lui Allah cu cea mai mare grijă, până într-atât încât a oprit rugăciunea voluntară închinată lui Allah, Preaslăvitul, la răsăritul și la apusul soarelui,[409] pentru a nu deveni un mijloc de asemănare cu adoratorii soarelui, care i se prosternează în aceste două momente. A închis calea către aceasta oprind rugăciunea după ʿAṣr și după rugăciunea de dimineață,[410] fiindcă aceste două intervale se învecinează cu cele două momente în care asociatorii se prosternează soarelui.

---

(434) și în alte locuri, și Muslim în Cartea moscheilor, capitolul despre interdicția clădirii locurilor de rugăciune peste morminte (528).

408 L-au transmis Aḥmad, 2/246 (7358), al-Bukhārī în istoria sa (3/47), Ibn Saʿd (2/213), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (7/317) și alții, pe calea lui Sufyān ibn ʿUyaynah, de la Ḥamzah ibn al-Mughīrah, de la Suhayl, de la tatăl său, de la Abū Hurayrah, ca atribuit Profetului ﷺ.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: despre Ḥamzah, Ibn Maʿīn a spus: „Nu este nicio problemă cu el." Nota sursei precizează că nu a fost găsit un alt transmițător de la Suhayl care să-l urmeze în această relatare. Al-Dāraquṭnī și Abū Nuʿaym l-au socotit printre relatările izolate ale lui Ḥamzah. Vezi Aṭrāf al-gharāʾib (5/347).
Este stabilit de la ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb că a spus: „O, Allah, nu face din mormântul meu un idol!" Vezi ʿIlal de al-Dāraquṭnī (2/220–221).

409 Așa cum apare în hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea timpurilor rugăciunii (582) și Muslim în Cartea rugăciunii călătorilor (828).

410 Așa cum apare în hadithul lui Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el, și al altora, în Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (581, 584, 586) și Ṣaḥīḥ Muslim (827, 826, 825).

Despre prosternarea înaintea altcuiva în afară de Allah, el a spus:

لا ينبغي لأحد أن يسجد لأحد إلا لله

Nu se cuvine ca cineva să se prosterneze înaintea altcuiva decât Allah.[411]

Expresia „nu se cuvine" este folosită în cuvintele lui Allah și ale Trimisului Său pentru ceea ce este cu desăvârșire oprit prin Lege,[412] precum în cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَٰنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا﴾

Nu se cuvine Celui Milostiv să-Și ia un fiu,
Coran, 19:92

411 Hadithul a fost transmis de Ibn Ḥibbān (4162) și Ibn Abī al-Dunyā în Al-ʿIyāl (534), pe căile lui Abū Usāmah și al-Naḍr ibn Ismāʿīl al-Bajalī, amândoi de la Muḥammad ibn ʿAmr, de la Abū Salamah, de la Abū Hurayrah, în întâmplarea celor două cămile. În ea se spune: „Cei aflați cu el au spus: «I s-a prosternat» — adică Profetului ﷺ. Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Nu se cuvine ca cineva să se prosterneze înaintea altcuiva. Dacă s-ar cuveni ca cineva să se prosterneze înaintea altcuiva, i-aș porunci femeii să se prosterneze înaintea soțului ei, din pricina marelui drept pe care Allah i l-a dat asupra ei.»" Aceasta este formularea lui Ibn Ḥibbān, iar lanțul său este bun.
Hadithul a fost transmis prescurtat de al-Tirmidhī (1159) și al-Bayhaqī (7/291), pe calea lui al-Naḍr ibn Shumayl, de la Muḥammad ibn ʿAmr, prin lanțul menționat. Al-Tirmidhī a spus: „Hadithul lui Abū Hurayrah este bun și neobișnuit pe această cale, din hadithul lui Muḥammad ibn ʿAmr, de la Abū Salamah, de la Abū Hurayrah."

412 Autorul a spus în Iʿlām al-muwaqqiʿīn (1/43): „În cuvintele lui Allah și ale Trimisului Său, expresia «nu se cuvine» este folosită în mod constant pentru ceea ce este oprit prin Lege ori prin hotărârea divină, pentru ceea ce este imposibil și cu neputință." Vezi și Badāʾiʿ al-fawāʾid (1307).

în cuvintele Sale:

﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ﴾

Nu l-am învățat poezia și nici nu i se cuvine,
Coran, 36:69

în cuvintele Sale:

﴿وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ﴾

Nu diavolii l-au pogorât și nici nu li se cuvine
Coran, 26:210–211

și în cuvintele Sale despre îngeri:

﴿مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾

Nu ni se cuvenea să ne luăm ocrotitori în afară de Tine.
Coran, 25:18

Asocierea în exprimare și jurământ

Din asocierea cu Preaslăvitul face parte asocierea în exprimare, precum jurământul pe altcineva în afară de El. Imamul Aḥmad și Abū Dāwūd au transmis de la Profet ﷺ că a spus:

من حلف بغير الله فقد أشرك

Cel care jură pe altcineva în afară de Allah a făcut asociere.

Al-Ḥākim și Ibn Ḥibbān l-au socotit autentic.[413]

413 L-au transmis Aḥmad, 2/125 (6072), Abū Dāwūd (3251), al-Tirmidhī (1535), Ibn Ḥibbān (2177), al-Ḥākim, 4/231 (7814), și alții, pe diferite căi de la al-Ḥasan ibn ʿUbayd Allāh, de la Saʿd ibn ʿUbaydah: Ibn ʿUmar a auzit un om spunând „Pe Kaʿbah!", iar el a spus: „Nu jura pe altcineva în afară de Allah, căci l-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând: «Cel care jură pe

Din aceasta face parte și ca omul să-i spună unei făpturi: *„Ce voiește Allah și ce voiești tu."* S-a transmis cu temei de la Profet ﷺ că un om i-a spus: *„Ce voiește Allah și ce voiești tu."* El a răspuns:

أجعَلْتَني لله نِدًّا؟ قل: ما شاء الله وحدَه

M-ai făcut egal cu Allah? Spune: «Ce voiește numai Allah!»[414]

Aceasta, deși Allah i-a recunoscut robului o voință, precum în cuvintele Sale:

﴿لِمَنْ شَاءَ مِنكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ﴾

Pentru acela dintre voi care voiește să rămână drept.
Coran, 81:28

altcineva în afară de Allah a săvârșit necredință ori asociere.»" Tot astfel l-au transmis Saʿīd ibn Masrūq și al-Aʿmash de la Saʿd ibn ʿUbaydah, la Aḥmad (4904).
Shuʿbah, Shaybān și Jarīr ibn ʿAbd al-Ḥamīd l-au transmis cu toții de la Manṣūr ibn al-Muʿtamir, de la Saʿd ibn ʿUbaydah, de la Muḥammad al-Kindī, de la Ibn ʿUmar, ca atribuit Profetului ﷺ; în el se află și o întâmplare. L-au transmis Aḥmad (5375, 5593), al-Ṭaḥāwī în Sharḥ mushkil al-āthār (831) și alții. Vezi Al-Silsilah al-ṣaḥīḥah (2042) și ediția verificată a Al-Musnad (8/504).

414 L-au transmis Aḥmad (1839, 1964, 2561, 3247), al-Bukhārī în Al-Adab al-mufrad (234), Ibn Mājah (2117), al-Nasāʾī în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah (988), al-Bayhaqī (3/217) și alții, pe diferite căi de la al-Ajlaḥ, de la Yazīd ibn al-Aṣamm, de la Ibn ʿAbbās, că un om a spus… și a menționat relatarea. Evaluarea critică din ediția arabă precizează că lanțurile hadithului se întâlnesc la al-Ajlaḥ, asupra căruia există dezacord. De aceea, al-Būṣīrī a spus: „Acest lanț îl cuprinde pe al-Ajlaḥ ibn ʿAbd Allāh, asupra căruia există dezacord. Aḥmad, Abū Ḥātim, al-Nasāʾī, Abū Dāwūd și Ibn Saʿd l-au socotit slab; Ibn Maʿīn, al-ʿIjlī și Yaʿqūb ibn Sufyān l-au socotit demn de încredere. Ceilalți transmițători ai lanțului sunt de încredere…"
Nota sursei adaugă că hadithul are relatări de sprijin; vezi-le în ediția verificată a Al-Musnad (3/339).

Ce să spunem atunci despre cel care zice: *„Mă bizui pe Allah și pe tine”*, *„Allah și tu îmi sunteți de ajuns”*, *„Nu-i am decât pe Allah și pe tine”*, *„Aceasta este de la Allah și de la tine”*, *„Aceasta este din binecuvântările lui Allah și din binecuvântările tale”*, *„Allah este sprijinul meu în cer, iar tu ești sprijinul meu pe pământ”*? Ori despre cel care spune: *„Pe Allah și pe viața cutăruia”*, *„Un legământ pentru Allah și pentru cutare”*, *„Mă pocăiesc înaintea lui Allah și înaintea cutăruia”*, *„Îmi pun nădejdea în Allah și în cutare”* și altele asemenea?

Compară aceste expresii cu spusele omului: *„Ce voiește Allah și ce voiești tu”*, apoi privește care sunt mai grave. Îți va fi limpede că acela care le rostește merită cu atât mai mult răspunsul dat de Profet ﷺ celui care a rostit acele cuvinte. Dacă el l-a făcut astfel egal cu Allah, acesta a făcut pe cineva care nu se apropie în niciun fel de Trimisul lui Allah ﷺ, ba poate chiar se numără printre dușmanii lui, egal cu Domnul lumilor.

Prosternarea, adorarea, bizuirea, întoarcerea către El, evlavia, teama, încrederea că El este de ajuns, pocăința, legământul, jurământul, preamărirea, proclamarea măreției Sale, mărturisirea unicității Sale, lauda, cererea iertării, raderea capului în semn de supunere și adorare, ocolirea rituală a Casei și ruga sunt toate dreptul exclusiv al lui Allah, care nu se cuvine și nu poate fi îndreptat către nimeni altcineva, fie înger apropiat, fie profet trimis.

În Musnad-ul imamului Aḥmad[415] se relatează că un om care săvârșise un păcat a fost adus la Profet ﷺ. Când s-a oprit înaintea lui, a spus:

415 Aḥmad, 3/435 (15587), al-Ṭabarānī în Al-Kabīr, 1/286 (839, 840), al-Ḥākim, 4/284 (7654), și alții, pe calea lui Muḥammad ibn Muṣʿab al-Qirqisānī, de la Sallām ibn Miskīn și al-Mubārak ibn Faḍālah, de la al-Ḥasan al-Baṣrī, de la al-Aswad ibn Sarīʿ, ca atribuit Profetului ﷺ. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț autentic, dar cei doi nu l-au transmis.”
Al-Dhahabī l-a corectat, spunând: „Ibn Muṣʿab este slab.”
Evaluarea critică din ediția arabă adaugă că al-Ḥasan nu a auzit de la al-Aswad ibn Sarīʿ, după cum au afirmat unii imami ai criticii, precum Ibn al-Madīnī, Yaḥyā ibn Maʿīn, Abū Dāwūd, al-Bazzār și Ibn Qāniʿ.

اللهم إنّي أتوب إليك، ولا أتوب إلى محمّد.

O, Allah, mă pocăiesc înaintea Ta și nu mă pocăiesc înaintea lui Muḥammad.

El a spus:

عرَفَ الحقَّ لأهله

A recunoscut dreptul Celui căruia I se cuvine.

Asocierea în voințe și intenții

Asocierea în voințe și intenții este o mare fără țărm, din care puțini scapă. Cel care urmărește prin fapta sa altceva decât Fața lui Allah ori intenționează altceva decât apropierea de El și căutarea răsplății de la El a făcut asociere în intenția și voința sa.

Sinceritatea înseamnă să-I fii sincer lui Allah în cuvinte, fapte, voințe și intenție. Aceasta este credința dreaptă, religia lui Ibrāhīm, pe care Allah a poruncit-o tuturor robilor Săi și în afara căreia nu primește nimic de la nimeni.

Ea este adevărata esență a Islamului:

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

Celui care caută altă religie decât Islamul nu i se va primi, iar în Viața de Apoi va fi dintre cei pierduți.

Coran, 3:85

Ea este religia lui Ibrāhīm, de la care numai cel mai nesăbuit dintre nesăbuiți se îndepărtează.

Capitol[416]

Dacă ai înțeles această introducere, ți s-a deschis calea răspunsului la întrebarea amintită. Spunem, așadar, căutând numai de la Allah îndreptarea:

Adevărata esență a asocierii este ca omul să se asemene Creatorului și să asemene creatura cu El. Aceasta este în realitate *„asemănarea”*, nu afirmarea Însușirilor de desăvârșire cu care Allah, Preaslăvitul, S-a descris pe Sine și cu care L-a descris Trimisul Său. Cel căruia Allah i-a răsturnat inima, i-a orbit vederea lăuntrică și l-a făcut să cadă înapoi a inversat lucrurile, amestecând chestiunea și numind recunoașterea unicității *„asemănare”*, iar asemănarea *„preamărire și ascultare”*. Asociatorul aseamănă creatura cu Creatorul în prerogativele dumnezeirii. Printre prerogativele dumnezeirii se află stăpânirea exclusivă a răului și a folosului, a dăruirii și a opririi; aceasta cere ca ruga, teama, nădejdea și bizuirea să se lege numai de El. Cel care le leagă de o făptură a asemănat-o Creatorului și l-a făcut pe cel care nu stăpânește pentru sine nici rău, nici folos, nici moarte, nici viață și nici înviere — cu atât mai puțin pentru altul — asemenea Celui căruia Îi aparține întreaga poruncă. Frâiele tuturor lucrurilor sunt în mâinile Sale, iar întoarcerea lor este la El. Ceea ce El voiește se întâmplă, iar ceea ce nu voiește nu se întâmplă. Nimeni nu poate opri ceea ce El dă și nimeni nu poate da ceea ce El oprește. Dacă îi deschide robului Său o poartă a îndurării, nimeni nu o poate închide; dacă o reține de la el, nimeni nu i-o poate trimite. Una dintre cele mai urâte asemănări este, așadar, asemănarea celui neputincios și sărac prin sine cu Cel puternic și bogat prin Sine.

Printre prerogativele dumnezeirii se află desăvârșirea absolută din toate privințele, fără nicio lipsă în vreun fel. Aceasta cere ca întreaga adorare să-I aparțină numai Lui. Preamărirea, cinstirea, teama, ruga, nădejdea, întoarcerea către El, pocăința, bizuirea, căutarea ajutorului și smerirea deplină împreună cu iubirea deplină — toate acestea trebuie, potrivit rațiunii, Legii și firii

416 Al-Maqrīzī a preluat acest capitol și pe următorul cu adaptări și prescurtări în tratatul său Tajrīd al-tawḥīd al-mufīd (62–72).

înnăscute, să-I aparțină numai Lui; potrivit rațiunii, Legii și firii înnăscute, ele nu pot aparține altcuiva. Cel care îndreaptă ceva din acestea către altcineva l-a asemănat pe acela Celui care nu are asemănare, nu are seamăn și nu are egal. Aceasta este cea mai urâtă și mai falsă asemănare. Din pricina urâțeniei sale cumplite și a faptului că ea cuprinde culmea nedreptății, Preaslăvitul le-a arătat robilor Săi că nu o iartă, deși Și-a prescris Sieși îndurarea.

Printre prerogativele dumnezeirii se află robia adorării, care se sprijină pe două temelii fără de care nu poate dăinui: iubirea deplină și smerirea deplină. Aceasta este adorarea desăvârșită,[417] iar treptele făpturilor în ea se deosebesc potrivit deosebirii lor în aceste două temelii. Cel care își îndreaptă iubirea, smerirea și supunerea către altcineva în afară de Allah l-a asemănat cu El în dreptul Său exclusiv. Este cu neputință să vină vreo lege revelată cu aceasta, iar urâțenia ei este statornicită în orice fire înnăscută și în orice rațiune. Diavolii au schimbat însă firile și mințile celor mai multe făpturi, le-au stricat și i-au abătut pe oameni de la ele. Cei cărora Allah le-a rânduit dinainte binele au rămas pe firea dintâi. El le-a trimis trimișii Săi și a pogorât asupra lor Cărțile Sale, potrivit cu firile și mințile lor, astfel încât au sporit în lumină peste lumină.

﴿يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾

Allah călăuzește către lumina Sa pe cine voiește.
Coran, 24:35

Odată înțelese acestea, printre prerogativele dumnezeirii se află prosternarea. Cel care se prosternează înaintea altcuiva a asemănat creatura cu El.

Printre ele se află bizuirea. Cel care se bizuie pe altcineva l-a asemănat cu El.

417 Autorul a explicat această esență a adorării în multe locuri din cărțile sale, între care Al-Fawā'id (183), Ṭarīq al-hijratayn (511, 642) și Madārij al-sālikīn (1/92, 74; 3/441).

Printre ele se află pocăința. Cel care se pocăiește înaintea altcuiva l-a asemănat cu El.

Printre ele se află jurământul pe Numele Său, ca preamărire și cinstire a Lui. Cel care jură pe altcineva l-a asemănat cu El.

Acestea privesc asemănarea altcuiva cu El.

Cât despre încercarea omului de a se asemăna Lui: cel care se socotește măreț, se trufește și îi cheamă pe oameni să-l laude peste măsură, să-l preamărească, să i se supună, să-și pună nădejdea în el și să-și lege inimile de el prin teamă, nădejde, refugiu și căutarea ajutorului s-a asemănat lui Allah și I-a disputat Stăpânirea și dumnezeirea. El merită ca Allah să-l înjosească în cel mai josnic chip, să-l umilească deplin și să-l pună sub picioarele făpturilor Sale.

În colecția autentică s-a transmis de la Profet ﷺ că a spus:

يقول الله عز وجل: العظمة إزاري، والكبرياء ردائي، فمن نازعني واحدًا منهما عذّبتُه

Allah, Atotputernicul și Mărețul, spune: «Măreția este veșmântul Meu de jos, iar maiestatea este mantia Mea. Pe cel care Îmi dispută una dintre ele îl voi pedepsi.»[418]

Dacă făuritorul de imagini, care face imaginea cu mâna sa, se numără printre oamenii cel mai aspru pedepsiți în Ziua Învierii pentru că se aseamănă lui Allah numai în făurire, ce să spunem despre asemănarea cu Allah în Stăpânire și dumnezeire?

418 Din hadithul lui Abū Saʿīd al-Khudrī și al lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de amândoi. L-a transmis Muslim în Cartea virtuții și a legăturilor de rudenie, capitolul despre interdicția trufiei (2620).

Profetul ﷺ a spus:

أشدُّ الناس عذابًا يوم القيامة المصوّرون، يقال لهم: أحْيُوا ما خلقتم

Cei mai aspru pedepsiți în Ziua Învierii sunt făuritorii de imagini. Li se va spune: «Dați viață celor pe care le-ați creat!»[419]

În colecția autentică s-a transmis de la Profet ﷺ că a spus:

قال الله عَزَّ وَجَلَّ: ومن أظلم ممن ذهب يخلق خلقًا كخلقي؟ فَلْيخلقوا ذرّةً! فليخلقوا شعيرةً

Allah, Atotputernicul și Mărețul, a spus: «Cine este mai nedrept decât cel care încearcă să creeze o făptură asemenea creației Mele? Să creeze o furnică! Să creeze un bob de orz!»[420]

Prin furnică și prin bobul de orz a atras atenția asupra celor mai mari și mai însemnate decât ele.

Scopul este să arătăm că, dacă aceasta este starea celui care I se aseamănă în făurirea unei imagini, cum este atunci starea celui care I se aseamănă în prerogativele Stăpânirii și dumnezeirii Sale?

---

419 Prima propoziție este din hadithul lui Ibn Masʿūd, iar cealaltă din hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de ei. Le-au transmis al-Bukhārī în Cartea veșmintelor, capitolul despre pedeapsa făuritorilor de imagini în Ziua Învierii (5950, 5951), și Muslim în Cartea veșmintelor și a podoabelor, capitolul despre interdicția făuririi imaginii unei ființe vii (2109, 2108).

420 Din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea unicității lui Allah, capitolul despre cuvintele Preaînaltului: „Allah v-a creat pe voi și ceea ce faceți” (7559), și Muslim în Cartea veșmintelor și a podoabelor, capitolul despre interdicția făuririi imaginii unei ființe vii (2111).

Tot astfel este și cel care I se aseamănă printr-un nume care nu I se cuvine decât lui Allah singur, precum *„Regele regilor”*, *„Judecătorul judecătorilor”* și altele asemenea.
S-a transmis în mod autentic de la Profet ﷺ că a spus:

إنّ أخنَع الأسماءِ عند الله رجل تسمّى بشاهان شاه: ملِك الملوك ، ولا ملِك إلا الله

Cel mai josnic nume înaintea lui Allah este al unui om care se numește «Shāhān Shāh», adică «Regele regilor»; nu există însă rege în afară de Allah.[421]

În altă formulare:

أغيَظُ رجلٍ على الله رجلٌ تسمّى بملِك الأملاك

Omul care stârnește cea mai mare mânie a lui Allah este cel care se numește «Regele regilor».[422]

Aceasta este ura și mânia lui Allah față de cel care I se aseamănă printr-un nume ce nu I se cuvine decât Lui. Preaslăvitul singur este Regele regilor și singur este Judecătorul judecătorilor: El îi judecă pe toți judecătorii și hotărăște asupra tuturor, nimeni altcineva.

421 Hadithul a fost transmis de al-Bukhārī în Cartea bunei purtări, capitolul despre numele cele mai urâte de Allah (6205, 6206), și Muslim în Cartea bunelor maniere, capitolul despre interdicția numirii cu Regele stăpânitorilor și Regele regilor (2143), din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Formularea din ambele este: „s-a numit Regele stăpânitorilor”; expresia „Shāhān Shāh” a venit ca explicație din cuvintele lui Sufyān. Al-akhnaʿ înseamnă cel mai coborât și mai disprețuit.

422 Ṣaḥīḥ Muslim, hadithul precedent (2143).

Părerea rea despre Allah

Odată lămurite acestea, există aici un mare principiu care dezvăluie taina chestiunii: cel mai grav păcat înaintea lui Allah este părerea rea despre El.[423] Cel care are o părere rea despre El I-a atribuit contrariul desăvârșirii Sale sfinte și I-a atribuit ceea ce contrazice Numele și Însușirile Sale. De aceea, Allah, Preaslăvitul, i-a amenințat pe cei care au o părere rea despre El cum nu i-a amenințat pe alții.
Preaînaltul spune:

﴿عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

Asupra lor se va întoarce nenorocirea! Allah S-a mâniat pe ei, i-a blestemat și le-a pregătit Iadul. Ce rea întoarcere!
Coran, 48:6

Iar celor care au negat una dintre Însușirile Sale, Preaînaltul le spune:

﴿وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

Această părere a voastră, pe care ați avut-o despre Domnul vostru, v-a dus la pieire, astfel încât ați ajuns dintre cei pierduți.
Coran, 41:23

423 Vezi și Ighāthat al-lahfān (1/129).

Preaînaltul a relatat despre prietenul Său apropiat, Ibrāhīm ﷺ, că le-a spus oamenilor săi:

﴿مَاذَا تَعْبُدُونَ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Ce adorați? Vreți, prin minciună, dumnezei în afară de Allah? Ce părere aveți, așadar, despre Domnul lumilor?
Coran, 37:85–87

Adică: în ce fel credeți că vă va răsplăti când Îl veți întâlni, după ce ați adorat pe altcineva? Ce ați crezut despre El, încât ați adorat pe altcineva alături de El? Ce lipsă ați presupus în Numele, Însușirile și Stăpânirea Sa, încât aceasta v-a făcut să aveți nevoie de adorarea altcuiva?

Dacă ați fi avut despre El părerea care I se cuvine: că este Atoateștiutor, că are putere asupra tuturor lucrurilor, că nu are nevoie de nimic în afară de El, iar tot ceea ce este în afară de El are nevoie de El; că împlinește dreptatea față de făpturile Sale; că El singur le cârmuiește, fără ca altcineva să-I fie asociat în aceasta; că știe amănuntele tuturor lucrurilor și nimic din creația Sa nu-I este ascuns; că El singur le este de ajuns, fără să aibă nevoie de ajutor; și că este Milostiv prin Sine, fără să aibă nevoie, în îndurarea Sa, de cineva care să-L înduplece la îndurare!

Aceasta este deosebirea față de regi și de ceilalți conducători. Ei au nevoie de cineva care să le aducă la cunoștință starea supușilor și nevoile lor, de cineva care să-i ajute la împlinirea nevoilor acestora și de cineva care să le ceară îndurare și să-i înduplece prin mijlocire. Au nevoie în mod necesar de intermediari din pricina nevoii, neputinței, slăbiciunii și cunoașterii lor limitate.

Cât despre Cel care are putere asupra tuturor lucrurilor, Cel care nu are prin Sine nevoie de nimic, Atoateștiutorul, Milostivul, Îndurătorul, a Cărui îndurare cuprinde totul: introducerea unor intermediari între El și făpturile Sale înseamnă micșorarea dreptului Stăpânirii, dumnezeirii și unicității Sale și o părere rea

despre El. Este cu neputință ca El să le legifereze aceasta robilor Săi, iar rațiunea și firea înnăscută o resping. Urâțenia ei este statornicită în mințile sănătoase mai presus de orice altă urâțenie.

Aceasta se lămurește și prin faptul că adoratorul îl preamărește pe cel adorat, i se închină, i se supune și se smerește înaintea lui.

Numai Domnul Preaînalt merită preamărirea, cinstirea, adorarea, supunerea și smerirea deplină. Acesta este dreptul Său exclusiv. Una dintre cele mai urâte nedreptăți este ca dreptul Său să fie dat altcuiva ori împărțit între El și altul, mai ales dacă cel făcut asociat în dreptul Său este chiar robul și proprietatea Sa. Preaînaltul spune:

﴿ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ﴾

V-a dat o pildă chiar din voi înșivă: aveți printre cei pe care îi stăpânesc mâinile voastre drepte asociați la ceea ce v-am dăruit, astfel încât să fiți egali în aceasta și să vă temeți de ei așa cum vă temeți unii de alții?

Coran, 30:28

Adică: dacă unuia dintre voi îi repugnă ca robul său să-i fie asociat în averea primită, cum Îmi faceți voi dintre robii Mei asociați în ceea ce Îmi aparține numai Mie, anume dumnezeirea, care nu i se cuvine altuia și nu poate aparține altcuiva? Cel care pretinde aceasta nu M-a prețuit cum se cuvine, nu M-a preamărit cum se cuvine și nu Mi-a recunoscut exclusivitatea a ceea ce Îmi aparține numai Mie, fără vreo făptură a Mea.[424]

424 Vezi și Iʿlām al-muwaqqiʿīn (1/158).

Nu L-a prețuit pe Allah cum se cuvine cel care a adorat pe altcineva alături de El. Preaînaltul spune:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

Oameni, vi s-a dat o pildă; ascultați-o! Cei pe care îi chemați în afară de Allah nu vor crea nici măcar o muscă, chiar dacă s-ar uni pentru aceasta. Iar dacă musca le-ar lua ceva, nu l-ar putea lua înapoi de la ea. Slab este cel care cere și slab este cel de la care se cere! Nu L-au prețuit pe Allah cum se cuvine. Allah este Puternic, Măreț.

Coran, 22:73–74

Nu L-a prețuit pe Allah cum se cuvine cel care a adorat alături de El pe cineva care nu poate crea nici cea mai slabă și mai mică vietate, iar dacă musca i-ar lua ceva din ceea ce are asupra lui, nu l-ar putea lua înapoi de la ea.[425]

425 Vezi și Iʿlām al-muwaqqiʿīn (1/181).

Preaînaltul spune:

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

Nu L-au prețuit pe Allah cum se cuvine. Pământul întreg va fi în pumnul Său în Ziua Învierii, iar cerurile vor fi strânse în dreapta Sa. Preaslăvit și Preaînalt este El, mai presus de ceea ce Îi asociază!

Coran, 39:67

Nu L-a prețuit cum se cuvine pe Cel a Cărui stare și măreție sunt astfel acela care I-a asociat în adorare pe cineva care nu are nimic din toate acestea, ci este cel mai neputincios și mai slab. Nu L-a prețuit pe Cel Puternic și Măreț cum se cuvine cel care I-a asociat pe cel slab și umil. Tot astfel, nu L-a prețuit cum se cuvine cel care a spus că El nu a trimis făpturilor Sale vreun trimis și nu a pogorât vreo Carte. I-a atribuit, dimpotrivă, ceea ce nu I se potrivește și nu se cuvine din partea Sa: neglijarea făpturilor Sale, lăsarea lor în pierzare și fără rost și crearea lor în zadar, fără scop.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care a negat realitățile Numelor Sale cele mai frumoase și ale Însușirilor Sale înalte, negând auzul și văzul Său, voința și alegerea Sa, înălțarea Sa deasupra făpturilor Sale, vorbirea Sa și faptul că îi vorbește cui voiește dintre făpturi, cu ceea ce voiește. Nici cel care a negat cuprinderea puterii Sale și legătura ei cu faptele robilor Săi, cu ascultarea și neascultarea lor, scoțându-le de sub puterea, voința și crearea Sa și pretinzând că ei își creează singuri ceea ce voiesc, fără voința Domnului. Astfel, în împărăția Sa s-ar petrece ceea ce El nu voiește, iar ceea ce El voiește nu s-ar petrece! Allah este cu mult prea înalt față de spusele celor asemenea magilor.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care a spus că El îl pedepsește pe rob pentru ceea ce robul nu face, asupra căruia nu

are putere și în care nu are nicio înrâurire, ci care este însăși fapta Domnului, măreață fie slava Sa. Potrivit acestei spuse, El l-ar pedepsi pe rob pentru fapta Sa, deși tot El, Preaslăvitul, l-ar fi constrâns la ea, iar constrângerea Sa ar fi mai puternică decât aceea a unei făpturi asupra alteia. Or, dacă firea înnăscută și rațiunea recunosc drept urât ca un stăpân să-și silească robul la o faptă ori să-l împingă fără scăpare către ea, apoi să-l pedepsească, cum ar putea Cel mai Drept dintre cei drepți, Cel mai Înțelept dintre judecători și Cel mai Milostiv dintre milostivi să-l constrângă pe rob la o faptă la care acesta nu contribuie și asupra căreia nu are înrâurire, care nu se petrece prin voința lui și care nici măcar nu este fapta lui, apoi să-l pedepsească pentru ea veșnic?

Allah este cu mult prea înalt față de aceasta. Spusa acestora este mai rea decât spusa celor asemenea magilor, iar niciuna dintre cele două grupări nu L-a prețuit pe Allah cum se cuvine.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care nu a exclus prezența Sa într-o fântână,[426] într-o latrină ori într-un loc de care omul se ferește chiar să pomenească, ci L-a plasat pretutindeni; în schimb, L-a „ferit" de Tronul Său, negând că S-a înălțat deasupra lui, că la El se înalță cuvântul bun și fapta dreaptă,[427] că îngerii și Duhul se înalță la El și coboară de la El și că El cârmuiește porunca din cer spre pământ, apoi aceasta se înalță la El.[428] L-a „ferit" de înălțarea deasupra Tronului împărăției, apoi L-a plasat în orice loc în care omului, ba chiar și altor viețuitoare, le-ar repugna să se afle.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care a negat realitatea iubirii, îndurării, milei, mulțumirii, mâniei și urii Sale; nici cel care a negat realitatea înțelepciunii Sale, adică scopurile vrednice de laudă urmărite prin faptele Sale; nici cel care a negat realitatea faptelor Sale și nu I-a afirmat o acțiune proprie, săvârșită prin alegere, ci a socotit faptele Sale numai efecte despărțite de El. A negat astfel realitatea venirii și sosirii Sale, a înălțării Sale

426 Autorul a spus în Al-Nūniyyah (315): „Oamenii aceștia nu L-au ferit de vreo fântână, nici de mormânt, nici de latrină și nici de țarcurile cămilelor."

427 Vezi Sūrat Fāțir, versetul 10.

428 Vezi Sūrat Al-Maʿārij, versetul 4, și Sūrat Al-Sajdah, versetul 5.

deasupra Tronului, a vorbirii Sale către Mūsā dinspre muntele Ṭūr și a venirii Sale în Ziua Învierii pentru a judeca El Însuși între robii Săi, precum și alte fapte și Însușiri ale desăvârșirii Sale pe care le-au negat, pretinzând că, prin negarea lor, L-au prețuit cum se cuvine.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care I-a atribuit o soție și un fiu, cel care a susținut că El sălășluiește în făpturile Sale ori că El este însăși această existență.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care a spus că El i-a înălțat pe dușmanii Trimisului Său și ai familiei acestuia, le-a înălțat pomenirea și le-a dat împărăția, califatul și cinstea, în timp ce i-a coborât pe cei apropiați Trimisului Său și pe cei din familia lui, i-a înjosit, i-a umilit și a așezat asupra lor umilința oriunde ar fi aflați. Aceasta cuprinde cea mai gravă învinuire adusă Domnului. El este cu mult prea înalt față de spusele rāfiḍiților.

Această spusă derivă din afirmația iudeilor și a creștinilor despre Domnul lumilor: *„El a trimis un rege nedrept, care și-a pretins profeția, a mințit despre Allah și a petrecut multă vreme mințind mereu despre El, spunând: «A spus cutare lucru, a poruncit cutare lucru și a oprit cutare lucru.» A abrogat legile profeților și trimișilor Săi, a socotit îngăduite sângele, averile și familiile celor care îi urmau și a spus: «Allah mi-a îngăduit aceasta!» Iar Domnul Preaînalt l-a făcut biruitor, l-a sprijinit, l-a înălțat, l-a cinstit, i-a răspuns rugilor, i-a dat putere asupra potrivnicilor și a ridicat dovezi ale adevărului său. Oricine i s-a împotrivit a fost biruit de el. L-a adeverit prin cuvântul, fapta și încuviințarea Sa, aducând dovezi ale adeveririi lui una după alta."* Se știe că aceasta cuprinde cea mai gravă învinuire și defăimare a Domnului, Preaslăvitul și Preaînaltul, a științei, înțelepciunii, îndurării și Stăpânirii Sale. Allah este cu mult prea înalt față de spusele tăgăduitorilor.

Compară spusa acestora cu spusa fraților lor dintre rāfiḍiți și vei găsi că amândouă sunt:

رضيعي لِبانٍ ثديَ أمٍّ تقاسما
بأسحمَ داجٍ عوضُ لا نتفرَّقُ

Doi frați de lapte, de la sânul aceleiași mame, au jurat, în bezna nopții: „Nicicând să nu ne despărțim!” (vezi nota 320, p. 261)

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care a spus că El i-ar putea pedepsi pe cei apropiați Lui și pe cei care nu L-au nesocotit nici cât ai clipi, făcându-i să intre în sălașul Focului, iar pe dușmanii Săi și pe cei care nu au crezut în El nici cât ai clipi i-ar putea desfăta, făcându-i să intre în sălașul fericirii; că amândouă lucrurile ar fi la fel în raport cu El și că numai vestirea venită de la El arată contrariul. Ei spun că au exclus aceasta din pricina vestirii, nu fiindcă ar contrazice înțelepciunea și dreptatea Sa. Preaslăvitul i-a mustrat însă în Cartea Sa cu cea mai puternică mustrare pe cei care au socotit cu putință aceasta despre El și a făcut dintr-o asemenea judecată una dintre cele mai rele.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care a pretins că El nu-i readuce la viață pe morți, nu-i învie pe cei din morminte și nu-Și adună făpturile pentru o Zi în care să-l răsplătească pe cel care a făcut bine pentru binele său și pe cel care a făcut rău pentru răul său, să-i dea celui nedreptățit dreptul său de la asupritor și să-i cinstească cu cea mai aleasă cinstire pe cei care au îndurat greutăți în această lume pentru El și pentru mulțumirea Sa; să le lămurească făpturilor Sale cele asupra cărora se deosebeau și să le arate celor care nu au crezut că au fost mincinoși.

Nu L-a prețuit cum se cuvine nici cel care I-a socotit porunca neînsemnată și a nesocotit-o, I-a încălcat oprirea, I-a pierdut dreptul și I-a neglijat pomenirea, lăsându-și inima nepăsătoare față de El; cel pentru care propria poftă este mai de preț decât căutarea mulțumirii Lui, iar ascultarea unei făpturi mai însemnată

decât ascultarea Sa. Lui Allah nu-I rămân decât rămășițele inimii, cuvintelor și faptelor sale, iar altcineva este pus înainte în toate acestea, fiindcă acela contează pentru el. Ia ușor privirea lui Allah asupra sa și cunoașterea Sa despre el, deși se află în stăpânirea Lui și șuvița frunții sale este în mâna Lui. În schimb, dă mare însemnătate privirii și cunoașterii unei făpturi despre el, cu toată inima și toate mădularele sale. Se rușinează de oameni, dar nu se rușinează de Allah; se teme de oameni, dar nu se teme de Allah. Se poartă cu făpturile cât poate de bine, dar, când se poartă cu Allah, Îi dă ceea ce are mai neînsemnat și mai de dispreț. Când se ridică în slujba dumnezeului său dintre oameni, o face cu seriozitate, străduință și devotament, eliberându-și pentru el inima și mădularele și punându-l înaintea multora dintre propriile interese. Iar când se ridică să împlinească dreptul Domnului său — dacă hotărârea divină îi îngăduie —, o face într-un chip pe care o făptură nu l-ar primi de la alta și Îi dă din avere ceea ce s-ar rușina să-i înfățișeze unei făpturi asemenea lui! L-a prețuit pe Allah cum se cuvine cel care este astfel? L-a prețuit cum se cuvine cel care Îl pune alături de dușmanul Său chiar în dreptul Său exclusiv de cinstire, preamărire, ascultare, smerire, supunere, teamă și nădejde? Chiar dacă I-ar face asociat în acestea pe cea mai apropiată făptură de El, tot ar fi o îndrăzneală și o cutezanță împotriva dreptului Său exclusiv, o disprețuire a Lui și o asociere între El și altcineva în ceea ce nu i se cuvine și nu poate aparține decât Lui, Preaslăvitul. Cum este atunci când Îl pune alături de cea mai urâtă făptură înaintea Lui, cea mai neînsemnată și mai detestată de El — adevăratul Său dușman?

În afară de Allah nu a fost adorat, în realitate, decât diavolul, după cum spune Preaînaltul:

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

Nu v-am cerut, fii ai lui Adam, să nu-l adorați pe diavol, căci el vă este un dușman vădit, și să Mă adorați pe Mine? Acesta este un drum drept.

Coran, 36:60–61

Când asociatorii i-au adorat pe îngeri, după cum pretindeau, adorarea lor s-a îndreptat către diavol, deși ei credeau că îi adoră pe îngeri.[429] Preaînaltul spune:

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ﴾

În Ziua în care îi va aduna pe toți, apoi le va spune îngerilor: «Pe voi vă adorau aceștia?» Ei vor spune: «Preaslăvit fii Tu! Tu ești Ocrotitorul nostru, nu ei. Dimpotrivă, ei îi adorau pe djinni; cei mai mulți credeau în ei.»

Coran, 34:40–41

Diavolul îl cheamă pe asociator să-l adore și îl face să creadă că este un înger.

Tot astfel, adoratorii soarelui, lunii și astrelor pretind că adoră ființele spirituale ale acestor astre, cele care le vorbesc și le

429 Vezi și Ighāthat al-lahfān (2/979).

împlinesc nevoile. De aceea, când soarele răsare, diavolul îl însoțește, iar necredincioșii i se prosternează; astfel, prosternarea lor se îndreaptă către el. La fel se întâmplă și la apus.

Tot astfel, cel care l-a adorat pe Mesia și pe mama sa nu i-a adorat, în realitate, pe ei, ci pe diavol. El pretinde că îl adoră pe cel care i-a poruncit să-l adore pe el și pe mama sa, a fost mulțumit cu aceasta pentru ei și le-a poruncit-o. Acesta este diavolul alungat — blestemul lui Allah asupra lui —, nu robul și Trimisul lui Allah.

Raportează toate acestea la cuvintele Preaînaltului:

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

Nu v-am cerut, fii ai lui Adam, să nu-l adorați pe diavol, căci el vă este un dușman vădit?

Coran, 36:60

Oricine dintre fiii lui Adam a adorat pe altcineva decât Allah, oricine ar fi fost acela, și-a îndreptat adorarea către diavol. Adoratorul se folosește de cel adorat pentru a-și dobândi ținta, iar cel adorat se folosește de adorator prin preamărirea pe care acesta i-o aduce și prin asocierea lui cu Allah, ceea ce este culmea mulțumirii diavolului.

De aceea, Preaînaltul spune:

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ﴾

În Ziua în care îi va aduna pe toți: «O, adunare a djinnilor, mulți oameni ați atras!»

Coran, 6:128

— adică i-ați amăgit și rătăcit.

﴿وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾

Iar aliații lor dintre oameni vor spune: «Domnul nostru, ne-am folosit unii de alții și am ajuns la sorocul pe care ni l-ai hotărât.» El va spune: «Focul va fi sălașul vostru, în care veți rămâne veșnic, afară de ceea ce voiește Allah.» Domnul tău este Înțelept, Atoateștiutor.

Coran, 6:128

Aceasta este o fină arătare a tainei pentru care asocierea este cel mai mare dintre păcatele mari înaintea lui Allah: ea nu este iertată fără pocăință și atrage șederea veșnică în pedeapsă. Interzicerea și urâțenia ei nu provin numai din oprirea ei, ci este cu neputință ca Allah, Preaslăvitul, să legifereze adorarea altui dumnezeu în afară de El, așa cum este cu neputință pentru El ceea ce contrazice Însușirile desăvârșirii și măreției Sale. Cum s-ar putea crede despre Cel unic în Stăpânire, dumnezeire, măreție și slavă că ar îngădui ori ar primi ca altcineva să-I fie asociat în acestea? Allah este cu mult prea înalt față de aceasta.

Asocierea și trufia

Întrucât asocierea contrazice mai mult decât orice lucrul pentru care Allah a creat făpturile și pentru care a dat poruncile, ea este cel mai mare dintre păcatele mari înaintea lui Allah.

La fel este și trufia, împreună cu urmările ei, după cum s-a arătat. Allah, Preaslăvitul, a creat făpturile și a pogorât Cărțile pentru ca ascultarea să-I aparțină numai Lui, iar asocierea și trufia contrazic aceasta.

De aceea, Allah le-a oprit Raiul oamenilor asocierii și ai trufiei. Nu va intra în el cel în a cărui inimă se află trufie cât un fir de colb.[430]

Vorbirea despre Allah fără știință

După acestea, ca mărime a stricăciunii, urmează vorbirea despre Allah fără știință în privința Numelor, Însușirilor și faptelor Sale și descrierea Lui prin contrariul însușirilor cu care El S-a descris pe Sine și cu care L-a descris Trimisul Său. Aceasta contrazice și se împotrivește cel mai puternic desăvârșirii Celui căruia Îi aparțin creația și porunca și atacă însăși Stăpânirea și prerogativele Domnului.

Dacă aceasta se face cu știință, este o împotrivire încăpățânată, mai urâtă decât asocierea și mai mare ca păcat înaintea lui Allah. Asociatorul care recunoaște Însușirile Domnului este mai bun decât cel care neagă Însușirile desăvârșirii Sale. Tot astfel, cel care îi recunoaște unui rege împărăția, nu-i neagă stăpânirea și nici însușirile prin care merită să fie rege, dar îi face un asociat în unele lucruri ca să-l apropie de el, este mai bun decât cel care neagă însușirile regelui și ceea ce îl face rege.

Aceasta este statornicită în toate firile înnăscute și în toate mințile. Ce comparație se poate face între atacarea și negarea Însușirilor de desăvârșire și adorarea unui intermediar între Cel adorat în adevăr și adorator, prin care omul caută să se apropie de El, adorând acel intermediar ca preamărire și cinstire a Lui? Boala negării este boala grea pentru care nu există leac.

430 Așa cum apare în hadithul transmis de Muslim de la Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, în Cartea credinței, capitolul despre interdicția trufiei și lămurirea ei (91).

De aceea, Allah a relatat despre căpetenia negatorilor, Faraon, că a tăgăduit vestea adusă de Mūsā că Domnul său este deasupra cerurilor. El a spus:

﴿يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا﴾

Hāmān, clădește-mi un turn, poate voi ajunge la căi — căile cerurilor —, ca să-L văd pe Dumnezeul lui Mūsā; eu îl socotesc mincinos.

Coran, 40:36–37

Shaykh Abū al-Ḥasan al-Ashʿarī a adus acest verset ca dovadă în cărțile sale împotriva negatorilor. Am menționat cuvintele lui în altă carte.[431]

Vorbirea despre Allah fără știință și asocierea sunt legate una de alta.

Întrucât inovațiile care duc în rătăcire înseamnă neștiință despre Însușirile lui Allah și tăgăduirea celor vestite de El despre Sine și de Trimisul Său despre El, din încăpățânare și neștiință, ele se numără printre cele mai mari păcate — dacă nu ajung la necredință — și sunt mai iubite de Iblīs decât marile păcate. Unul dintre predecesori a spus: „Inovația îi este mai iubită lui Iblīs decât neascultarea, fiindcă omul se pocăiește de neascultare, dar nu se pocăiește de inovație."[432] Iblīs a spus: „I-am nimicit pe fiii lui Adam prin păcate, iar ei m-au nimicit prin cererea iertării și prin «Nu există alt dumnezeu vrednic de adorare în afară de Allah». Când am văzut aceasta, am răspândit printre ei patimile rătăcirii:

431 Vezi Ijtimāʿ al-juyūsh al-islāmiyyah (295) și Al-Ṣawāʿiq al-mursalah (1244).

432 Sunt cuvintele lui Sufyān al-Thawrī. Le-au transmis Ibn al-Jaʿd în Al-Musnad (1885), al-Lālakāʾī în Sharḥ uṣūl al-iʿtiqād (238), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (7/26) și al-Bayhaqī în Shuʿab al-īmān, 16/482 (9009). Lanțul său este bun. (Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī.) Vezi și Madārij al-sālikīn (1/322).

ei păcătuiesc, dar nu se pocăiesc, fiindcă socotesc că fac bine!”[433]

Se știe că păcătosul se vatămă numai pe sine, pe când inovatorul vatămă neamul omenesc. Încercarea inovatorului privește temelia religiei, iar încercarea păcătosului privește pofta. Inovatorul s-a așezat în calea oamenilor pe drumul drept al lui Allah, abătându-i de la el, pe când păcătosul nu face astfel. Inovatorul atacă Însușirile Domnului și desăvârșirea Sa, pe când păcătosul nu face astfel. Inovatorul contrazice ceea ce a adus Trimisul, pe când neascultătorul nu face astfel. Inovatorul le taie oamenilor calea către Viața de Apoi, pe când neascultătorul merge încet din pricina păcatelor sale.

Gravitatea nedreptății și a agresiunii

Întrucât nedreptatea și agresiunea contrazic dreptatea prin care dăinuie cerurile și pământul și pentru împlinirea căreia Allah, Preaslăvitul, i-a trimis pe trimișii Săi și a pogorât Cărțile Sale, ele se numără printre cele mai mari păcate înaintea lui Allah. Gravitatea lor este pe măsura stricăciunii lor în sine.

Uciderea de către om a propriului copil mic, fără nicio vină — față de care Allah a sădit în inimi milă și duioșie, dându-le părinților o parte aparte și vădită din acestea —, de teamă că va împărți cu el hrana, băutura și averea, este una dintre cele mai urâte și mai grave nedreptăți. Tot astfel este uciderea propriilor părinți, care au fost pricina existenței sale, și uciderea unei rude.

Treptele omorului se deosebesc potrivit urâțeniei sale și dreptului celui ucis ca omul să se străduiască să-i păstreze viața și să-i facă bine. De aceea, cei mai aspru pedepsiți oameni în Ziua Învierii sunt cel care a ucis un profet și cel ucis de un profet. După aceștia urmează cel care a ucis un imam ori un învățat care le poruncește oamenilor dreptatea, îi cheamă la Allah și îi sfătuiește cu sinceritate în religia lor.

433 L-au transmis Abū Yaʿlā în Al-Musnad (136), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Sunnah (7), al-Hamadhānī al-ʿAṭṭār în Futyā wa-jawābuhā fī al-iʿtiqād (11) și alții. Lanțul său este foarte slab: în el se află ʿAbd al-Ghafūr, ale cărui hadithuri sunt abandonate și care fabrica hadithuri. Și ʿUthmān ibn Muṭayr este slab; din pricina lui, al-Haythamī a socotit hadithul slab în Majmaʿ al-zawāʾid (10/207). (Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī.) Vezi și Shifāʾ al-ʿalīl (414).

Allah, Preaslăvitul, a făcut ca răsplata uciderii intenționate a unui suflet credincios să fie șederea veșnică în Foc, mânia Celui Atotputernic, blestemul Său și pregătirea unei pedepse cumplite.[434] Aceasta este urmarea uciderii intenționate a unui credincios, dacă nu intervine ceva care să o împiedice. Nu există dezacord că primirea Islamului după omor, de bunăvoie și prin alegere, împiedică împlinirea acestei răsplăți.

Împiedică însă pocăința musulmanului împlinirea ei după săvârșirea omorului?[435] Predecesorii și cei de după ei au avut două opinii, transmise amândouă și de la Aḥmad.

Cei care au spus că pocăința nu împiedică împlinirea ei au socotit că este vorba despre un drept al unui om pe care acesta nu și l-a primit în viața lumească, din care a ieșit nedreptățit. Dreptul trebuie, așadar, să-i fie împlinit în sălașul dreptății.

Ei au spus: *„Moștenitorul nu a obținut satisfacerea dreptului celui ucis, ci numai pe cea a propriului său drept, în privința căruia Allah i-a dat de ales între a-l cere și a renunța la el. Ce folos are cel ucis din satisfacerea dreptului moștenitorului său? Ce reparare a nedreptății suferite a dobândit el prin satisfacerea dreptului moștenitorului său?"*

Aceasta este cea mai corectă dintre cele două opinii în chestiune: dreptul celui ucis nu se stinge prin satisfacerea dreptului moștenitorului. Ambele opinii se găsesc la adepții lui Aḥmad, ai lui al-Shāfiʿī și ai altora.

Un alt grup a socotit că dreptul se stinge prin pocăință și prin satisfacerea dreptului moștenitorului, fiindcă pocăința șterge ceea

434 Așa cum spune Preaînaltul în Sūrat Al-Nisāʾ, versetul 93:

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾

Cel care ucide intenționat un credincios va avea drept răsplată Iadul, în care va rămâne veșnic. Allah Se va mânia pe el, îl va blestema și îi va pregăti o pedeapsă cumplită.

435 Vezi și Madārij al-sālikīn (1/398).

ce a fost înaintea ei, iar pedeapsa fixă pentru păcatul săvârșit a fost aplicată.

Ei au spus: Dacă pocăința șterge urmele necredinței, magiei și ale lucrurilor mai mari ca păcat decât omorul, cum ar putea să nu ajungă să șteargă urma omorului? Allah a primit pocăința necredincioșilor care i-au ucis pe cei apropiați Lui și i-a făcut dintre cei mai aleși robi ai Săi; i-a chemat la pocăință și pe cei care i-au ars pe cei apropiați Lui și i-au chinuit din pricina religiei lor. El a spus:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

Spune: O, robi ai Mei, care ați întrecut măsura împotriva voastră, nu deznădăjduiți de îndurarea lui Allah! Allah iartă toate păcatele. El este Iertătorul, Îndurătorul.

Coran, 39:53

Aceasta privește omul care se pocăiește și cuprinde necredința și ceea ce este mai prejos de ea.

Ei au spus: *„Cum să se pocăiască robul de păcat, apoi să fie pedepsit pentru el după pocăință? Se știe că aceasta nu are loc în Legea și răsplata lui Allah."*

Ei au spus: *„Pocăința acestui păcătos constă în a se preda. Nu se poate preda celui ucis, de aceea Legiuitorul l-a așezat pe moștenitorul îndreptățit în locul lui și a făcut predarea către acesta asemenea predării către cel ucis. Este ca predarea unei averi datorate moștenitorului celui îndreptățit: aceasta ține locul predării ei celui care a lăsat moștenirea."*

Lămurirea temeinică a acestei chestiuni este că de omor se leagă trei drepturi: dreptul lui Allah, dreptul celui ucis și dreptul moștenitorului îndreptățit. Dacă ucigașul se predă acestuia de

bunăvoie și prin alegere, căindu-se de ceea ce a făcut, temându-se de Allah și pocăindu-se sincer, dreptul lui Allah se stinge prin pocăință, iar dreptul moștenitorului prin satisfacerea lui, împăcare ori iertare. Rămâne dreptul celui ucis: Allah îl va despăgubi în Ziua Învierii în numele robului Său care s-a pocăit și a făcut bine și îi va împăca pe cei doi. Astfel, dreptul unuia nu se pierde, iar pocăința celuilalt nu este anulată.

În privința averii,[436] au existat opinii diferite. Un grup a spus: „Dacă îi restituie moștenitorului averea pe care o datorează, este eliberat de răspunderea ei în Viața de Apoi, așa cum a fost eliberat în această lume."

Alt grup a spus: *„Dreptul celui nedreptățit prin luarea averii rămâne asupra lui în Ziua Învierii. Nedreptatea suferită de el nu a fost îndreptată prin primirea averii de către moștenitor, fiindcă el a fost lipsit de folosirea ei întreaga viață și a murit fără să se folosească de ea. Aceasta este o nedreptate a cărei îndreptare nu i-a folosit lui, ci altcuiva."*

Pe acest temei au spus că, dacă dreptul trece de la unul la altul și moștenitorii sunt mai mulți, toți pot să-l ceară, fiindcă el trebuia să-l împlinească față de fiecare dintre ei când acela era moștenitor. Aceasta este opinia unui grup dintre adepții lui Mālik și Aḥmad.

Shaykh-ul nostru a făcut o distincție între cele două opinii, spunând: *„Dacă cel care a lăsat moștenirea putea să-și ia averea și să o ceară, dar nu a luat-o până a murit, dreptul de a o cere în Viața de Apoi îi revine moștenitorului, așa cum îi revine și în această lume. Dacă însă nu putea să o ceară și să o ia, fiind împiedicat prin nedreptate și agresiune, dreptul de a o cere în Viața de Apoi îi aparține lui."*

Această distincție este una dintre cele mai bune lămuriri care se pot da. Dacă asupritorul a consumat averea celui care a lăsat moștenirea, iar acesta nu a putut să și-o ia înapoi de la el, ea devine asemenea robului său ucis de un ucigaș, casei sale arse de altcineva ori hranei și băuturii sale consumate de altul.

436 Vezi și Madārij al-sālikīn (1/391).

Asemenea bunuri au fost pierdute de cel care a lăsat moștenirea, nu de moștenitor. Dreptul de a le cere îi aparține celui în a cărui proprietate se aflau când au fost pierdute.

Rămâne însă întrebarea: dacă averea constă în imobile, pământ ori bunuri concrete care rămân și după moarte, acestea sunt proprietatea moștenitorului, iar uzurpatorul este dator în orice clipă să i le predea. Dacă nu-i predă bunurile sale, moștenitorul dobândește dreptul de a le cere înaintea lui Allah, așa cum are dreptul de a le cere și în această lume.

Aceasta este o întrebare puternică, din care nu se poate ieși decât spunând că amândoi au dreptul de a cere, așa cum, dacă ar fi uzurpată o avere deținută în comun de un grup, fiecare ar avea dreptul să-și ceară partea. Tot astfel, dacă cineva ar pune stăpânire pe o fundație pioasă rânduită unor generații succesive și le-ar anula tuturor drepturile asupra ei, în Ziua Învierii toate ar avea dreptul de a cere, fără ca una să fie mai îndreptățită decât alta. Allah știe mai bine.

Gravitatea omorului fără drept

Întrucât stricăciunea omorului este atât de mare, Preaînaltul a spus:

﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ﴾

Din această pricină le-am prescris fiilor lui Isrā'īl că acela care ucide un suflet, fără ca acesta să fi ucis un alt suflet ori să fi răspândit stricăciune pe pământ, este ca și cum i-ar fi ucis pe toți oamenii, iar cel care salvează o viață este ca și cum i-ar fi salvat pe toți oamenii. Trimișii Noștri au venit la ei cu dovezi limpezi; cu toate acestea, mulți dintre ei întrec apoi măsura pe pământ.

Coran, 5:32

Înțelegerea acestui lucru le-a fost dificilă multor oameni. Ei au spus: *„Se știe că păcatul celui care a ucis o sută de oameni este mai mare înaintea lui Allah decât păcatul celui care a ucis unul singur."* Ei au greșit fiindcă au crezut că asemănarea privește măsura păcatului și a pedepsei. Textul nu arată însă aceasta și nu este necesar ca, dacă un lucru este asemănat cu altul, să preia toate judecățile care i se aplică acestuia.
Preaînaltul spune:

﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا﴾

În Ziua în care o vor vedea, va fi ca și cum n-ar fi zăbovit decât o seară ori dimineața ei.

Coran, 79:46

Și spune:

﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلَاغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ﴾

În Ziua în care vor vedea ceea ce li se făgăduiește, va fi ca și cum n-ar fi zăbovit decât un ceas dintr-o zi. Aceasta este o vestire! Oare vor fi nimiciți alții decât oamenii nelegiuiți?

Coran, 46:35

Aceasta nu cere ca zăbovirea lor în această lume să fi fost numai atât.

Profetul ﷺ a spus:

من صلّى العشاءَ في جماعةٍ فكأنما قام نصف الليل، ومن صلّى الفجر في جماعة فكأنما قام الليل كلَّه

Cel care împlinește rugăciunea ʿIshāʾ în adunare este ca și cum ar fi stat în rugăciune jumătate din noapte, iar cel care împlinește rugăciunea Fajr în adunare este ca și cum ar fi stat în rugăciune noaptea întreagă.[437]

Adică împreună cu ʿIshāʾ, așa cum apare în altă formulare.[438] Și mai limpezi sunt cuvintele sale:

من صام رمضان وأتبعه ستًا من شوال فكأنما صام الدهر

Cel care postește Ramadanul, apoi îi adaugă șase zile din Shawwāl, este ca și cum ar fi postit tot timpul[439]

și cuvintele: Cel care recită

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

Spune: El este Allah, Unicul
Coran, 112:1

437 Din hadithul lui ʿUthmān ibn ʿAffān, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea moscheilor, capitolul despre meritul rugăciunilor ʿIshāʾ și Ṣubḥ în adunare (656).

438 Aḥmad l-a transmis în Al-Musnad, 1/57 (408), cu formularea: „Cel care împlinește rugăciunile ʿIshāʾ și Ṣubḥ în adunare este ca și cum ar fi stat în rugăciune o noapte."

439 Hadithul a fost transmis de Muslim de la Abū Ayyūb al-Anṣārī, Allah să fie mulțumit de el, în Cartea postului, capitolul despre recomandarea postului a șase zile din Shawwāl (1164).

este ca și cum ar fi recitat o treime din Coran.[440]

Se știe că răsplata celui care face aceste lucruri nu ajunge la răsplata faptei cu care este asemănată, astfel încât amândouă să fie egale. Dacă răsplata ar fi egală, celui care împlinește ʿIshāʾ și Fajr în adunare nu i-ar mai folosi rugăciunea de noapte decât prin oboseală și trudă.

După credință, robului nu i s-a dat nimic mai bun decât înțelegerea cuvintelor lui Allah și ale Trimisului Său. Acesta este harul lui Allah, pe care îl dă cui voiește.

Dacă se întreabă: *„În ce privință a fost făcută asemănarea între cel care ucide un singur suflet și cel care îi ucide pe toți oamenii?"* Se răspunde: în mai multe privințe.

Prima: fiecare Îl nesocotește pe Allah și pe Trimisul Său, Îi încalcă porunca și se expune pedepsei Sale. Fiecare a atras asupra sa mânia lui Allah, blestemul Său și vrednicia de a rămâne veșnic în Focul Iadului, iar pentru el a fost pregătită o pedeapsă cumplită, chiar dacă adâncurile pedepsei sunt diferite. Păcatul celui care a ucis un profet, un imam drept ori un învățat care le poruncește oamenilor dreptatea nu este asemenea păcatului celui care a ucis pe cineva fără o asemenea însușire aparte dintre oamenii de rând.

A doua: amândoi merită în aceeași măsură să li se ia viața.

A treia: amândoi au aceeași îndrăzneală de a vărsa sângele oprit. Cel care ucide un suflet fără ca acesta să merite, numai pentru a răspândi stricăciune pe pământ ori pentru a-i lua averea,

---

440 Aceasta este stabilită în hadithul lui Abū al-Dardāʾ de la Muslim (811), cu formularea: „Este vreunul dintre voi neputincios să recite într-o noapte o treime din Coran?" Ei au întrebat: „Cum să recite o treime din Coran?" El a răspuns: „«Spune: El este Allah, Unicul» echivalează cu o treime din Coran."
Ceva asemănător s-a transmis de la Abū Hurayrah tot la Muslim (812) și de la Abū Saʿīd al-Khudrī la al-Bukhārī (5015).
Cu formularea folosită de autor l-au transmis Aḥmad în Al-Musnad, 5/141 (21275), Abū ʿUbayd în Faḍāʾil al-Qurʾān (143–144) și al-Ḍiyāʾ în Al-Mukhtārah (1239, 1240), de la Ubayy ibn Kaʿb ori de la un bărbat dintre Anșār. Al-Tirmidhī (2896) l-a transmis de la Abū Ayyūb și a spus: „Acest hadith este bun."

îndrăznește să-l ucidă pe oricine îi cade în putere și pe care îl poate ucide. El este, așadar, un dușman al neamului omenesc.

O altă privință: este numit ucigaș, nelegiuit, nedrept ori neascultător prin uciderea unui singur om, așa cum ar fi numit dacă i-ar ucide pe toți oamenii.

O alta: Allah, Preaslăvitul, i-a făcut pe credincioși în iubirea, mila și legătura lor reciprocă asemenea unui singur trup: dacă un mădular suferă, întregul trup îi răspunde prin febră și nesomn.[441] Dacă ucigașul nimicește un mădular al acestui trup, este ca și cum ar fi nimicit întregul trup și i-ar fi îndurerat toate mădularele. Cel care vatămă un singur credincios este ca și cum i-ar fi vătămat pe toți credincioșii, iar cel care îi vatămă pe toți credincioșii îi vatămă pe toți oamenii. Allah îi apără pe oameni prin credincioșii aflați printre ei; vătămarea ocrotitorului este vătămarea celui ocrotit.

Profetul ﷺ a spus:

لا تقتلُ نفسٌ ظلمًا بغير حقّ إلا كان على ابن آدم الأول كِفْلٌ من دمها ؛ لأنّه أول من سنّ القتل

Niciun suflet nu este ucis pe nedrept, fără drept, fără ca asupra primului fiu al lui Adam să cadă o parte din vina pentru sângele său, fiindcă el a fost primul care a deschis calea omorului.[442]

441 Așa cum apare în hadithul lui al-Nuʿmān ibn Bashīr, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea bunei purtări, capitolul despre mila față de oameni și animale (6011), și Muslim în Cartea virtuții și a legăturilor de rudenie, capitolul despre mila reciprocă a credincioșilor (2586).

442 Din hadithul lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Relatările despre profeți, capitolul despre crearea lui Adam și a urmașilor săi (3335), și Muslim în Cartea jurămintelor privitoare la omor, capitolul despre păcatul celui care a deschis calea omorului (1677).

Această ameninţare nu a venit despre primul desfrânat, primul hoţ ori primul băutor de ceva îmbătător, deşi primul asociator poate fi mai îndreptăţit la ea decât primul ucigaş, fiindcă el a deschis calea asocierii. De aceea, Profetul ﷺ l-a văzut pe ʿAmr ibn Luḥayy suferind o pedeapsă cumplită în Foc, fiindcă el a fost primul care a schimbat religia lui Ibrāhīm.[443]
Preaînaltul spune:

﴿وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ﴾

Nu fiţi primii care nu cred în el!
Coran, 2:41

Adică: cei de după voi v-ar lua ca pildă, iar păcatul necredinţei lor ar cădea asupra voastră. Aceeaşi judecată îl priveşte pe cel care deschide o cale rea, apoi este urmat pe ea.

443 Aşa cum apare în hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulţumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea virtuţilor, capitolul despre istoria tribului Khuzāʿah (3521), şi Muslim în Cartea Raiului, a desfătării şi a locuitorilor săi, capitolul despre faptul că în Foc intră cei trufaşi… (2856).

În Jāmiʿ al-Tirmidhī,[444] de la Ibn ʿAbbās, de la Profet ﷺ, se relatează:

يجيء المقتول بالقاتل يوم القيامة، ناصيته ورأسه بيده، وأوداجه تشخُب دمًا، يقول: يا رب سَلْ هذا: فيمَ قتلني؟

În Ziua Învierii, cel ucis îl va aduce pe ucigaș, ținându-l cu mâna de șuvița frunții și de cap, în timp ce venele gâtului său țâșnesc sânge, și va spune: «Domnul meu, întreabă-l pe acesta pentru ce m-a ucis!»

Când i s-a amintit lui Ibn ʿAbbās pocăința, el a recitat acest verset:

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا﴾

Cel care ucide un credincios...,
Coran, 4:93

444 Cu numărul 3029. L-a transmis și al-Nasāʾī (4005), pe căile lui Warqāʾ și Muḥammad ibn Thābit al-ʿAbdī, amândoi de la ʿAmr ibn Dīnār, de la Ibn ʿAbbās.
ʿAmmār al-Duhnī și alții l-au transmis de la Sālim ibn Abī al-Jaʿd, de la Ibn ʿAbbās, cu un text asemănător. L-au transmis al-Nasāʾī (3999), Ibn Mājah (2621), Aḥmad (2683, 1941), al-Ṭabarānī (12597) și alții.
Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus în Muwāfaqat al-khubr al-khabar (2/334): „Acest hadith este autentic." Evaluarea critică din ediția arabă precizează că Sālim ibn Abī al-Jaʿd transmite adesea cu întrerupere; a auzit oare de la Ibn ʿAbbās sau nu? Vezi și identificarea surselor din Sunan Saʿīd ibn Manṣūr, partea de comentariu coranic (4/1319).
Saʿīd ibn Jubayr a transmis de la Ibn ʿAbbās că versetul nu a fost abrogat de nimic, fără să menționeze textul atribuit Profetului. Vezi al-Bukhārī (4590, 4766) și Muslim (3023).
Abū Muʿāwiyah al-Bajalī a transmis de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, ca spusele acestuia: „Cel ucis va veni în Ziua Învierii ținându-și capul în dreapta, cu venele gâtului țâșnind sânge, și va spune: «Domnul meu, sângele meu este în sarcina cutăruia!» Amândoi vor fi luați și sprijiniți de Tron. Nu știu ce va hotărî între ei." Apoi a invocat versetul și a menționat restul relatării. L-a transmis al-Ṭabarī (5/220).

apoi a spus: *„Acest verset nu a fost abrogat și nici schimbat. Cum să aibă el pocăință?”* Al-Tirmidhī a spus: *„Acest hadith este bun.”*

Tot acolo,[445] de la Nāfiʿ, se relatează: ʿAbd Allāh ibn ʿUmar a privit într-o zi Kaʿbah și a spus: „Cât de măreață ești și cât de mare este inviolabilitatea ta! Dar credinciosul are înaintea lui Allah o inviolabilitate mai mare decât tine.” Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este bun.”

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī,[446] de la Jundub,[447] se relatează că a spus: „Primul lucru care putrezește la om este pântecele său. Cel dintre voi care poate să nu mănânce decât ceva curat să facă astfel; iar cel care poate să nu lase să stea între el și Rai o mână de sânge pe care a vărsat-o să facă astfel.”

Tot în Ṣaḥīḥ-ul său,[448] de la Ibn ʿUmar, se relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

445 Cu numărul 2032; la început se află un text atribuit Profetului. L-au transmis și Ibn Ḥibbān, 13/75 (5763), Abū al-Shaykh al-Aṣbahānī în Al-Tanbīh wa-l-tawbīkh (95), fără să menționeze spusele Companionului, al-Baghawī în Sharḥ al-sunnah, 13/104 (3526), și alții, pe calea lui al-Ḥusayn ibn Wāqid, de la Awfā ibn Dalham, de la Nāfiʿ. Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este bun și neobișnuit; nu-l cunoaștem decât din hadithul lui al-Ḥusayn ibn Wāqid…”
Și Awfā ibn Dalham este singurul care l-a transmis de la Nāfiʿ. Însoțitorii lui Nāfiʿ nu l-au transmis, deși Awfā era din Basra, iar Nāfiʿ din Medina.
S-a transmis de la Ibn ʿUmar și ca atribuit Profetului, de Ibn Mājah (3932) și al-Ṭabarānī în Musnad al-shāmiyyīn, 2/396 (1568), dar nu este valid.
A fost transmis și pe căile lui Mujāhid și Ṭāwūs, de la Ibn ʿAbbās, ca atribuit Profetului, de al-Ṭabarānī (11/37) și alții. A fost transmis și de la Mujālid, de la al-Shaʿbī, de la Ibn ʿAbbās, ca spusele acestuia, de Ibn Abī Shaybah, 5/434 (27745).

446 L-a transmis al-Bukhārī în Cartea judecătților, capitolul despre cel care îi împovărează pe alții și pe care Allah îl va împovăra (7152).

447 Relatarea citată este de la Jundub ibn ʿAbd Allāh al-Bajalī, Allah să fie mulțumit de el.

448 În Cartea despăgubirilor pentru omor, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Cel care ucide intenționat un credincios va avea drept răsplată Iadul” (6862).

لا يزال المؤمن في فسحة من دينه ما لم يُصِبْ دمًا حرامًا

Credinciosul rămâne într-o larghețe a religiei sale atât timp cât nu varsă sânge oprit.

Al-Bukhārī a menționat[449] și de la Ibn ʿUmar că a spus:

من ورطات الأمور التي لا مخرج لمن أوقع نفسَه فيها :
سفكُ الدم الحرام بغير حِلّه

Printre primejdiile din care nu există ieșire pentru cel care se aruncă în ele se află vărsarea fără drept a sângelui oprit.

În cele două colecții autentice, de la Abū Hurayrah,[450] ca relatare atribuită Profetului, se transmite:

سباب المسلم فسوق، وقتاله كفر

Ocărârea musulmanului este nelegiuire, iar lupta împotriva lui este necredință.

Tot în ele[451] s-a transmis de la Profet ﷺ:

449 În Cartea despăgubirilor pentru omor (6863).

450 Hadithul aflat în cele două colecții autentice este însă de la Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea credinței, capitolul despre teama credinciosului ca fapta sa să nu fie anulată fără să simtă (48), și Muslim în Cartea credinței (64). Hadithul lui Abū Hurayrah a fost transmis de Ibn Mājah în Cartea încercărilor (3940).

451 Din hadithul lui Jarīr ibn ʿAbd Allāh al-Bajalī, Allah să fie mulțumit de el, și al altora. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea încercărilor (7077–7080) și Muslim în Cartea credinței (65–66).

لا ترجعوا بعدي كفارًا، يضرب بعضكم رقاب بعض

Să nu vă întoarceți după mine la necredință, tăindu-vă unii altora gâturile!

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī[452] s-a transmis de la Profet ﷺ:

من قتل معاهَدًا لم يَرَحْ رائحة الجنّة، وإنّ ريحها ليوجد من مسيرة أربعين عامًا

Cel care ucide un om aflat sub legământ nu va simți mirosul Raiului, deși mirosul lui se simte de la o depărtare de patruzeci de ani de mers.

Aceasta este pedeapsa ucigașului unui dușman al lui Allah atunci când acesta se află sub legământul și ocrotirea Sa; cum va fi atunci pedeapsa ucigașului robului Său credincios?

Dacă o femeie a intrat în Foc din pricina unei pisici pe care a închis-o până a murit de foame și de sete, iar Profetul ﷺ a văzut-o în Foc, în timp ce pisica o zgâria pe față și pe piept, (vezi nota 108, p. 96) care va fi pedeapsa celui care a ținut închis un credincios fără nicio vină, până a murit?

În unele cărți de Sunan[453] s-a transmis de la Profet ﷺ:

452 Din hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, Allah să fie mulțumit de amândoi. L-a transmis în Cartea tributului și a armistițiilor, capitolul despre păcatul celui care ucide un om aflat sub legământ, fără ca acesta să fi săvârșit vreo fărădelege (3166).

453 L-au transmis al-Nasāʾī (3990), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Diyāt (8), Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (2/21) și alții, pe calea lui Bashīr ibn al-Muhājir, de la Ibn Buraydah, de la tatăl său, ca atribuit Profetului: „Uciderea credinciosului este mai gravă înaintea lui Allah, Atotputernicul și Mărețul, decât pieirea lumii." În lanț se află Bashīr ibn al-Muhājir al-Ghanawī, care are o slăbiciune.

لَزوالُ الدنيا أهونُ على اللهِ مِن قتلِ مؤمنٍ بغير حقّ

Pieirea lumii este mai ușoară înaintea lui Allah decât uciderea fără drept a unui credincios.

Stricăciunile desfrâului

Stricăciunea desfrâului se numără printre cele mai mari stricăciuni. Ea contrazice buna rânduială a lumii prin care sunt păstrate descendențele, este ocrotită castitatea, sunt păzite drepturile inviolabile și este evitat ceea ce stârnește cea mai mare dușmănie și ură între oameni: ca fiecare să corupă soția, fiica, sora ori mama celuilalt. În aceasta se află ruinarea lumii; de aceea, stricăciunea lui urmează ca gravitate stricăciunii omorului. Allah, Preaslăvitul, l-a pomenit alături de el în Cartea Sa, iar Trimisul Său alături de el în Sunnah sa, după cum s-a arătat.

Imamul Aḥmad a spus: „După uciderea unui suflet, nu cunosc nimic mai grav decât desfrâul.” (vezi nota 351, p. 298)

S-a transmis și de la al-Barāʾ, de Ibn Mājah (2619), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Diyāt (7), Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (3/145) și alții, pe calea lui Rawḥ ibn Janāḥ, de la Abū al-Jahm, clientul lui al-Barāʾ, de la al-Barāʾ. În lanț se află Rawḥ ibn Janāḥ, care are o slăbiciune. Vezi Tahdhīb al-kamāl (9/234).
S-a transmis și de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, de al-Tirmidhī (1395), al-Nasāʾī (3987), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Diyāt (5) și alții, pe calea lui Muḥammad ibn Abī ʿAdī, de la Shuʿbah, de la Yaʿlā ibn ʿAṭāʾ, de la tatăl său, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, ca atribuit Profetului. Al-Bukhārī a spus: „Varianta corectă se oprește la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr.”
Această variantă are un lanț acceptabil. În el se află ʿAṭāʾ al-ʿĀmirī, tatăl lui Yaʿlā, un Urmaș de la care nu a transmis decât fiul său; Ibn Ḥibbān l-a menționat în Al-Thiqāt. Vezi Tahdhīb al-kamāl (20/133) și Tārīkh Khalīfah ibn Khayyāṭ (218).

Preaslăvitul a întărit interdicția lui prin cuvintele:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا إِلَّا مَنْ تَابَ﴾

Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut sacru decât pe drept și nu săvârșesc desfrâu — cel care face aceasta va întâlni pedeapsa. În Ziua Învierii, pedeapsa îi va fi înmulțită și va rămâne veșnic în ea, umilit, în afară de cel care se pocăiește…

Coran, 25:68–70

A pomenit desfrâul alături de asociere și de uciderea unui suflet și a făcut ca răsplata lor să fie șederea veșnică într-o pedeapsă înmulțită, dacă robul nu înlătură pricina acesteia prin pocăință, credință și faptă dreaptă.
Preaînaltul spune:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

Nu vă apropiați de desfrâu! El este o faptă rușinoasă și o cale rea.

Coran, 17:32

A arătat astfel urâțenia lui în sine: răul a cărui urâțenie a ajuns atât de departe încât este recunoscută de minți și chiar de multe animale.

Al-Bukhārī a menționat în Ṣaḥīḥ-ul său[454] de la ʿAmr ibn Maymūn al-Awdī că a spus:

رأيتُ في الجاهلية قردًا زنى بقردة، فاجتمع القرود عليهما، فرجموهما حتى ماتا

În vremea neștiinței am văzut o maimuță mascul săvârșind desfrâu cu o femelă. Maimuțele s-au adunat împotriva lor și le-au lovit cu pietre până au murit.

Apoi a arătat că sfârșitul lui este o cale rea: o cale către pieire, ruină și sărăcie în această lume și o cale către pedeapsă, rușine și osândă în Viața de Apoi.
Întrucât luarea în căsătorie a soțiilor taților este una dintre cele mai urâte forme ale sale, a deosebit-o printr-o mustrare și mai mare, spunând:

﴿إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

A fost o faptă rușinoasă, urâtă și o cale rea.
Coran, 4:22

454 L-a transmis în Cartea virtuților ajutoarelor medinite, capitolul despre jurămintele privitoare la omor în vremea neștiinței (3849), cu formularea: „În vremea neștiinței am văzut o maimuță femelă în jurul căreia se adunaseră alte maimuțe, fiindcă săvârșise desfrâu. Au lovit-o cu pietre, iar eu am lovit-o împreună cu ele.” Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (499) și Fatḥ al-bārī (7/160).

Preaslăvitul a legat izbânda robului de păzirea castității sale față de aceasta; fără ea, nu are cale către izbândă. El a spus:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾

Au izbândit credincioșii, cei care sunt smeriți în rugăciunea lor, cei care se îndepărtează de vorbele deșarte, cei care împlinesc zakāt-ul și cei care își păzesc castitatea, în afară de soțiile lor ori de cele pe care le stăpânesc mâinile lor drepte, căci pentru acestea nu sunt de mustrat. Cei care caută altceva sunt cei care întrec limitele.

Coran, 23:1–7

Aceasta cuprinde trei lucruri: cel care nu-și păzește castitatea nu se numără printre cei izbânditori, ci printre cei de mustrat și cei care întrec limitele. A pierdut izbânda, a meritat numele de încălcător al limitelor și a căzut sub mustrare. Îndurarea și înfruntarea durerii poftei sunt mai ușoare decât chiar și o parte din acestea.

Asemenea este faptul că Preaslăvitul l-a mustrat pe om pentru că a fost creat nestatornic, fără răbdare nici la bine, nici la rău: când îl atinge binele, oprește și se zgârcește, iar când îl atinge răul, își pierde răbdarea.

I-a exceptat apoi pe cei care se salvează dintre făpturile Sale, menționând între ei:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾

Cei care își păzesc castitatea, în afară de soțiile lor ori de cele pe care le stăpânesc mâinile lor drepte, căci pentru acestea nu sunt de mustrat. Cei care caută altceva sunt cei care întrec limitele.

Coran, 70:29–31

Preaînaltul i-a poruncit Profetului Său ﷺ să le poruncească celor credincioși să-și coboare privirile și să-și păzească castitatea și să-i înștiințeze că El vede faptele lor și le cunoaște:

﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾

El cunoaște trădarea ochilor și ceea ce ascund piepturile.

Coran, 40:19

Întrucât începutul acestora vine din privire, a așezat porunca de a o coborî înaintea celei de a păzi castitatea. Întâmplările încep prin privire, așa cum mare parte din foc pornește dintr-o scânteie neînsemnată.[455] Este mai întâi o privire, apoi un gând, apoi un pas, apoi un păcat.

De aceea s-a spus: *„Cel care păzește aceste patru lucruri își ocrotește religia: privirile, gândurile, cuvintele și pașii."* Robul trebuie, așadar, să fie paznicul propriu la aceste patru porți și să rămână neclintit la hotarele lor, fiindcă pe acolo intră dușmanul său, străbate sălașurile și nimicește cu desăvârșire tot ceea ce ajunge să stăpânească.

Păzirea privirii

Cele mai multe păcate intră la rob prin aceste patru porți. Vom aminti pentru fiecare o secțiune potrivită. Privirile sunt iscoada poftei și solul ei, iar păzirea lor este temelia păzirii castității. Cel care își lasă privirea liberă este dus de ea spre locurile pieirii. Profetul ﷺ a spus:

لا تُتْبِعِ النظرةَ النظرةَ، فإنّما لك الأولى، وليست لك الآخِرة

Nu adăuga o privire alteia, căci cea dintâi îți este îngăduită, iar cea de după ea nu-ți este îngăduită.[456]

455 Vezi versurile despre începutul ispitelor prin privire 398

456 L-au transmis Abū Dāwūd (2149), al-Tirmidhī (2777), Aḥmad, 5/353, 352 (22974, 22991), și alții, pe calea lui Sharīk al-Qāḍī, de la Abū Rabīʿah al-Iyādī, de la Ibn Buraydah, de la tatăl său.
Sharīk a transmis o dată: de la Abū Rabīʿah și Abū Isḥāq, de la ʿAbd Allāh ibn Buraydah, de la tatăl său. L-a transmis Aḥmad, 5/357 (23021).
Evaluarea critică din ediția arabă precizează că memoria lui Sharīk s-a înrăutățit după ce a preluat judecătoria, iar menționarea lui Abū Isḥāq este o greșeală a sa.

În lanț se află Abū Rabīʿah al-Iyādī, pe numele său ʿUmar ibn Rabīʿah. Ibn Maʿīn l-a socotit demn de încredere, iar Abū Ḥātim a spus: „Are hadithuri respinse." Lanțul hadithului este, așadar, slab.
A venit și pe altă cale, dar aceasta nu este stabilită. Vezi partea despre post din Sharḥ al-ʿUmdah de Ibn Taymiyyah (1/306).

În Al-Musnad[457] s-a transmis de la Profet ﷺ:

النظرة سهم مسموم من سهام إبليس، فمن غضّ بصره
عن محاسن امرأةٍ لله أورث الله قلبه حلاوةَ إلى يوم يلقاه

Privirea este o săgeată otrăvită dintre săgețile lui Iblīs. Celui care își coboară privirea de la frumusețea unei femei pentru Allah, Allah îi dăruiește în inimă o dulceață până în Ziua în care Îl întâlnește.

Acesta este înțelesul hadithului.
El a spus:

غُضّوا أبصاركم، واحفظوا فروجكم

Coborâți-vă privirile și păziți-vă castitatea![458]

457 Atribuirea către Al-Musnad apare și în Badāʾiʿ al-fawāʾid (817). (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.)
Nota sursei precizează că hadithul nu a fost găsit în Al-Musnad. Hadithul a fost transmis de al-Ḥākim, 4/349 (7875), și al-Quḍāʿī în Musnad al-Shihāb (292), pe calea lui Isḥāq ibn ʿAbd al-Wāḥid al-Qurashī, de la Hushaym, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Isḥāq, de la Muḥārib ibn Dithār, de la Ṣilah ibn Zufar, de la Ḥudhayfah, ca atribuit Profetului. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț autentic, dar cei doi nu l-au transmis." Al-Dhahabī l-a corectat, spunând: „Isḥāq este foarte slab, iar ʿAbd al-Raḥmān este al-Wāsiṭī, pe care l-au socotit slab."
ʿAbd al-Raḥmān ibn Isḥāq l-a atribuit o dată lui Ibn Masʿūd, altă dată lui Ibn ʿUmar și altă dată lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib. Vezi Muʿjam al-Ṭabarānī, vol. 10, nr. 10362, Musnad al-Shihāb (293) și Dhamm al-hawā de Ibn al-Jawzī (116). Lanțurile hadithului se întâlnesc la ʿAbd al-Raḥmān ibn Isḥāq, iar el este slab. Vezi Majmaʿ al-zawāʾid (8/63).

458 L-au transmis Aḥmad, 5/323 (22757), Ibn Ḥibbān (271), al-Ḥākim, 4/399 (8066), și alții, pe calea lui ʿAmr ibn Abī ʿAmr, de la al-Muṭṭalib ibn ʿAbd Allāh, de la ʿUbādah ibn al-Ṣāmit, ca atribuit Profetului: „Garantați-mi șase lucruri din partea voastră și vă garantez Raiul..." Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț autentic, dar cei doi nu l-au transmis." Al-Dhahabī l-a

El a spus:

إيّاكم والجلوس على الطرقات

Feriți-vă de a sta pe drumuri!

Ei au spus: *„Trimis al lui Allah, sunt locurile noastre de întâlnire, de care nu ne putem lipsi."* El a spus:

فإن كنتم لابدّ فاعلين، فأعطوا الطريق حقه

Dacă trebuie neapărat să stați acolo, dați drumului dreptul său!

Ei au întrebat: *„Care este dreptul lui?"* El a răspuns:

غضّ البصر، وكفّ الأذى، وردّ السلام

Coborârea privirii, oprirea vătămării și răspunsul la salut.[459]

Privirea este obârșia celor mai multe întâmplări care îl lovesc pe om. O privire naște un gând trecător; gândul trecător naște o

---

corectat, spunând: „În el este o întrerupere, iar relatarea sa de sprijin…" și a menționat hadithul lui Anas.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează că al-Muṭṭalib nu a auzit de la ʿUbādah, căci Abū Ḥātim a spus: „Nu a auzit de la Jābir." Jābir a murit în 72 H, iar ʿUbādah în 34 H sau, potrivit altei opinii, după aceea. Mai mult, al-Bukhārī și al-Dārimī au spus: „Nu știm ca al-Muṭṭalib ibn Ḥanṭab să fi auzit de la vreunul dintre Companionii Profetului ﷺ."
Al-Mundhirī, al-Dhahabī și al-Haythamī au criticat hadithul pentru întreruperea lanțului. Vezi Tahdhīb al-kamāl (28/84), Al-Targhīb wa-l-tarhīb (3/64) și Majmaʿ al-zawāʾid (4/145).
A fost transmis și din hadithul lui Anas, dar nu este stabilit.

459 Din hadithul lui Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea nedreptăților, capitolul despre spațiile din fața caselor… (2465), și Muslim în Cartea veșmintelor și a podoabelor (2121).

cugetare; cugetarea naște o poftă; pofta naște o voință; aceasta se întărește și ajunge o hotărâre fermă. Fapta urmează negreșit, dacă nu intervine ceva care să o împiedice.

În această privință s-a spus: „Răbdarea de a-ți coborî privirea este mai ușoară decât răbdarea față de durerea care îi urmează."[460] Poetul a spus:

كلُّ الحوادث مبداها من النظرِ
ومعظمُ النار من مستصغَر الشررِ

Toate întâmplările își au începutul în privire,
iar mare parte din foc pornește dintr-o scânteie neînsemnată.

كم نظرةٍ بلغت من قلب صاحبها
كمبلغ السهم بين القوس والوتَرِ

Câte priviri au pătruns în inima celui care privește,
ca săgeata ivită dintre arc și coardă!

والعبد ما دام ذا طَرْفٍ يقلّبه
في أعين العِين موقوفٌ على الخطرِ

Cât timp robul își plimbă privirea
prin ochii femeilor cu ochi mari, el rămâne în primejdie.

460 În ʿUddat al-ṣābirīn (40), autorul a citat o predică a lui al-Ḥajjāj în care se spune: „Răbdarea de a te feri de cele oprite de Allah este mai ușoară decât răbdarea față de pedeapsa Sa." Vezi ceva asemănător de la Ziyād, clientul lui Ibn ʿAyyāsh, în Dhamm al-hawā (61).

يسرّ مقلتَه ما ضرَّ مهجتَه
لا مرحبًا بسرورٍ عاد بالضررِ

Îi bucură ochiul ceea ce îi vatămă sufletul;
nu fie binevenită bucuria care aduce vătămare![461]

Printre relele privirii este că ea naște regrete, suspine și arderi lăuntrice. Robul vede ceea ce nu poate dobândi și de care nu se poate lipsi cu răbdare. Una dintre cele mai mari suferințe este să vezi ceva de care nu poți răbda să te lipsești nici în parte și din care nu poți dobândi nici măcar o parte.
Poetul a spus:

وكنتَ متى أرسلتَ طرفَك رائدًا
لقلبك يومًا أتعبتك المناظرُ

Când îți trimiți privirea iscoadă pentru inimă,
într-o zi te vor istovi cele văzute.

رأيتَ الذي لا كلُّه أنت قادرٌ
عليه ولا عن بعضه أنت صابرُ

Vei vedea ceea ce nu poți dobândi în întregime,
dar nici să rabzi lipsa unei părți nu ești în stare.[462]

461 Cele patru versuri sunt în Rawḍat al-muḥibbīn, iar ultimele două dintre ele în Al-Mudhish (296).

462 Autorul le-a citat în Badāʾiʿ al-fawāʾid (817), Rawḍat al-muḥibbīn (343, 194) și Ighāthat al-lahfān (104). Cele două versuri se află în antologia Ḥamāsah a

Acest vers are nevoie de explicație. El vrea să spună că vezi ceea ce nu poți răbda să-ți lipsească în nicio parte și din care nu poți dobândi nimic. Cuvintele *„nu poți dobândi în întregime”* neagă putința asupra întregului, iar aceasta nu este negată decât prin negarea putinței asupra fiecărei părți.
Câți nu și-au lăsat privirile libere, iar acestea nu s-au oprit până ce omul n-a zăcut răpus printre ele! S-a spus:

يا ناظرًا ما أقلعتْ لحظاتُه
حتّى تشحّط بينهن قتيلُ

Tu, care privești, ale cărui priviri nu s-au oprit
până când un om a zăcut răpus în mijlocul lor![463]

Iar eu am spus, într-un șir de versuri:

ملّ السلامةَ فاغتدت لحظاتُه
وقفًا على طللٍ يُظَنّ جميلا

S-a plictisit de tihnă, iar privirile lui au ajuns
închinate unei siluete pe care o credea frumoasă.

---

lui Abū Tammām, fără atribuirea autorului. Vezi comentariul lui al-Marzūqī (1238).

463 Versul este al lui Abū Nuwās, în Dīwān-ul său (255). Vezi și Maṣāriʿ al-ʿushshāq (2/11). Autorul a folosit adesea expresia „a zăcut răpus în mijlocul lor”, incluzând-o în proza și poezia sa, ca aici, în Al-Madārij (1/369) și în Al-Rawḍah (204).

Vezi nota la cele două versuri care urmează. 400, 401

ما زال يُتبِع إثرَه لحظاتِه

حتى تشحّط بينهن قتيلا

Nu a încetat să o urmărească din priviri,
până când a zăcut răpus în mijlocul lor.[464]

464 În Al-Rawḍah (206), autorul a citat alte două versuri din „spusele poetului” — poate se referă la sine:

نظرُ العيون إلى العيون هو الذي

جعل الهلاكَ إلى الفؤاد سبيلا

ما زالت اللحظات تغزو قلبه

حتى تشحّط بينهن قتيلا

Privirea ochilor către alți ochi este cea care a deschis pieirii calea către inimă.
Privirile nu au încetat să-i atace inima, până când a zăcut răpus în mijlocul lor.

În Al-Ṣawāʿiq (980) a citat douăzeci și cinci de versuri — probabil din poezia sa — cu aceeași rimă. Cele două versuri de aici nu sunt printre ele, însă al doilea dintre cele două din Al-Rawḍah se găsește acolo, cu „îndoielile” în loc de „privirile”.

Este uimitor că privirea omului este o săgeată care nu ajunge la cel privit înainte să-şi facă loc în inima celui care priveşte. Dintr-o poezie a mea:

يا راميًا بسهام اللحظ مجتهدًا
أنتَ القتيلُ بما تَرمي فلا تُصِبِ

Tu, care ţinteşti cu sârguinţă săgeţile privirii,
eşti răpus de propriile lovituri; nu mai ţinti!

وباعثَ الطرْفِ يرتاد الشفاءَ له
احبِسْ رسولك لا يأتيك بالعطب

Tu, care-ţi trimiţi privirea să-i caute leac inimii,
opreşte-ţi solul, să nu-ţi aducă pieirea![465]

Şi mai uimitor este că privirea răneşte inima, iar omul îi adaugă rană peste rană, fără ca durerea rănii să-l oprească să o cheme din nou. Am mai spus, în acest înţeles:

ما زلتَ تُتبِـعُ نظرةً في نظرةٍ
في إثر كلِّ مليحةٍ ومليح

Adaugi mereu privire după privire,
în urma fiecărui chip frumos, de femeie ori de bărbat,

465 Cele două versuri sunt în Al-Rawḍah (195), unde apare: „fereşte-te de el, căci îţi aduce"; şi într-un şir de versuri din Al-Badā'iʿ (818), unde apare: „fereşte-te de el, căci se întoarce".

وتظنّ ذاك دواءَ جرحك وَهْو في التـ

ـحقيق تجريحٌ على تجريح

crezând că acesta este leacul rănii tale,
când, în adevăr, este rană peste rană.

فذبحتَ طرفَك باللّحاظِ وبالبكا

فالقلبُ منك ذبيحٌ ايُّ ذبيح

Ți-ai răpus ochiul cu priviri și plâns;
iar inima ta zace, cumplit, răpusă.

S-a spus: „Stăpânirea privirilor este mai ușoară decât nesfârșitul regretelor.”[466]

Stăpânirea gândurilor trecătoare

Gândurile trecătoare sunt și mai greu de stăpânit, fiindcă ele sunt începutul binelui și al răului; din ele se nasc voințele, năzuințele și hotărârile. Cel care ia aminte la gândurile sale trecătoare ține frâul propriului suflet și își supune pofta. Cel biruit de ele este cu atât mai mult biruit de pofta și sufletul său. Iar pe cel care le ia ușor, gândurile trecătoare îl duc cu sila către pieire.

466 Vezi foloasele coborârii privirii 471

Ele continuă să treacă prin inimă până când ajung nădejdi deșarte:

﴿كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾

Asemenea unui miraj într-o câmpie, pe care cel însetat îl socotește apă. Când ajunge la el, nu-l găsește a fi nimic, dar Îl găsește pe Allah acolo, iar El îi împlinește socoteala. Allah este grabnic la socoteală.

Coran, 24:39

Cel mai josnic în năzuință și mai coborât la suflet este omul care se mulțumește cu dorințe mincinoase în locul lucrurilor adevărate, le atrage către sine și se împodobește cu ele. Pe viața lui Allah, ele sunt capitalul celor faliți și negoțul celor fără lucrare. Sunt hrana sufletului gol, care s-a mulțumit, în locul întâlnirii, cu o vizită a închipuirii și, în locul adevărurilor, cu speranțe mincinoase.
Poetul a spus:

مُنىً إنْ تكن حقًّا تكن أحسن المُنَى
وإلا فقد عِشْنا بها زمنًا رَغْدَا

Dorințe care, de s-ar împlini, ar fi cele mai frumoase;
iar de nu, am trăit măcar prin ele o vreme în desfătare.[467]

467 Versul este al unui bărbat din Banū al-Ḥārith. Vezi comentariul la Ḥamāsah al lui al-Marzūqī (1413).

Pentru om, nimic nu este mai vătămător decât ele: se nasc din neputință și lene și nasc delăsare, părere de rău și regret. Cel care se pierde în dorințe, fiind lipsit de atingerea realității prin simțuri, îi cioplește chipul în inimă, îl îmbrățișează și îl strânge la sine. Se mulțumește astfel cu apropierea unui chip iluzoriu, închipuit, zugrăvit de mintea sa, care nu-i folosește la nimic. Este asemenea celui flămând și însetat care își închipuie mâncarea și băutura și se vede mâncând și bând.

A se liniști în aceasta și a-i găsi dulceață arată josnicia și coborârea sufletului. Noblețea, curățirea, puritatea și înălțarea sufletului stau în alungarea oricărui gând fără realitate, în a nu primi să-l aducă în minte și în a se socoti mai presus de el.

Gândurile trecătoare se împart apoi în categorii care se întorc la patru temelii:

gânduri prin care omul atrage foloasele acestei lumi;
gânduri prin care îndepărtează vătămările acestei lumi;
gânduri prin care atrage binele Vieții de Apoi;
și gânduri prin care îndepărtează vătămările Vieții de Apoi.

Să-și mărginească, așadar, gândurile trecătoare, cugetările și preocupările la aceste patru categorii. Dacă le-a mărginit la ele, să nu lase deoparte, pentru altceva, ceea ce poate împlini împreună din acestea. Dacă gândurile se înghesuie fiindcă lucrurile de care se leagă se suprapun, să-l pună înainte pe cel mai important, de a cărui pierdere se teme, și să-l amâne pe cel mai puțin important, pe care nu se teme să-l piardă.

Rămân alte două categorii: una importantă, care nu se pierde, și alta neimportantă, care însă se pierde. În fiecare există un motiv de a o pune înainte, iar aici apar șovăiala și nedumerirea. Dacă o pune înainte pe cea importantă, se teme să nu o piardă pe cea de sub ea; dacă o pune înainte pe cea de sub ea, este abătut de ocuparea cu aceasta de la lucrul important.

Tot astfel, i se înfățișează două lucruri pe care nu le poate împlini împreună și nu-l poate dobândi pe unul decât pierzându-l pe celălalt. Acesta este locul folosirii judecății, a discernământului și a cunoașterii. De aici s-au înălțat cei care s-au înălțat, au izbutit cei care au izbutit și au pierdut cei care au pierdut. Mulți dintre

cei pe care îi vezi prețuindu-și mult mintea și cunoașterea pun înainte lucrul neimportant care nu se pierde, în locul celui important care se pierde. Nu vei găsi pe nimeni cu totul ferit de aceasta: unii o fac mai puțin, alții mai mult.

În această privință judecă marele principiu în jurul căruia se învârt Legea și hotărârea divină și la care se întorc creația și porunca: alegerea celui mai mare și mai înalt dintre două foloase, chiar dacă se pierde folosul mai mic, și acceptarea celui mai mic dintre două rele pentru a-l îndepărta pe cel mai mare. Astfel, se lasă un folos pentru a dobândi unul mai mare și se săvârșește un rău pentru a îndepărta unul mai grav. Gândurile și cugetările celui cu judecată nu ies din această rânduială. Cu ea au venit legile revelate, iar binele acestei lumi și al Vieții de Apoi nu se poate întemeia decât pe ea.

Cele mai înalte, mai nobile și mai folositoare cugetări sunt cele pentru Allah și pentru Viața de Apoi. Cele pentru Allah sunt de mai multe feluri:

Primul: cugetarea la versetele Sale revelate, înțelegerea lor și a înțelesului urmărit de El prin ele. Pentru aceasta le-a pogorât Allah Preaînaltul, nu numai pentru recitarea lor; recitarea este un mijloc. Unul dintre predecesori a spus: „Coranul a fost pogorât ca să se lucreze după el, dar ei au făcut din simpla lui recitare lucrarea lor."[468]

Al doilea: cugetarea la semnele Sale văzute, luarea învățăturii din ele și folosirea lor ca dovezi pentru Numele, Însușirile, înțelepciunea, binefacerea, bunătatea și dărnicia Sa. Allah, Preaslăvitul, i-a îndemnat pe robii Săi să cugete la semnele Sale, să le cerceteze înțelesul și să le înțeleagă, mustrându-l pe cel nepăsător față de acestea.

Al treilea: cugetarea la darurile, binefacerea și binefacerile Sale asupra făpturilor, la feluritele favoruri dăruite lor și la nemărginirea îndurării, iertării și îngăduinței Sale.

Aceste trei feluri fac să izvorască din inimă cunoașterea lui Allah, iubirea, teama și nădejdea în El. Cugetarea neîncetată la

468 Sunt cuvintele lui al-Ḥasan al-Baṣrī. Vezi Madārij al-sālikīn (1/451), Miftāḥ dār al-saʿādah (1/555) și Rabīʿ al-abrār.

acestea, împreună cu pomenirea, întipărește în inimă cunoașterea și iubirea.

Al patrulea: cugetarea la defectele și bolile sufletului și la defectele faptelor. Această cugetare este foarte folositoare și deschide calea către orice bine; ea frânge sufletul care poruncește răul. Când acesta este frânt, sufletul liniștit prinde viață, se înviorează și ajunge să cârmuiască. Inima se însuflețește, cuvântul ei se răspândește în împărăția sa și își trimite căpeteniile și oștenii să-i împlinească binele.

Al cincilea: cugetarea la datoria și lucrarea clipei și adunarea întregii preocupări asupra ei. Cunoscătorul este „fiul clipei sale";[469] dacă o pierde, își pierde toate foloasele. Toate foloasele se nasc din timp, iar dacă îl risipește, nu-l mai poate recupera niciodată.

Al-Shāfiʿī, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „I-am însoțit pe sufiți și nu am dobândit de la ei decât două spuse. Prima este: «Timpul este o sabie: ori îl tai tu, ori te taie el.»" A menționat apoi și cealaltă spusă.[470]

Timpul omului este, în adevăr, viața sa; el este materia vieții sale veșnice în desfătare neîntreruptă ori a traiului său apăsător într-o pedeapsă dureroasă. Trece mai repede decât norii. Ceea ce este din timpul său pentru Allah și prin Allah este viața și existența sa adevărată. Restul nu este socotit din viața lui, chiar dacă trăiește în el ca animalele. Dacă își petrece timpul în nepăsare, uitare și nădejdi deșarte, iar cel mai bun lucru în care îl petrece este somnul și lipsa de lucrare, moartea sa este mai bună pentru el decât viața. Dacă robul nu are din rugăciunea sa decât ceea ce a înțeles din ea, tot astfel nu are din viața sa decât ceea ce a fost în ea prin Allah și pentru El.

Gândurile și cugetările din afara acestor categorii sunt fie șoapte diavolești, fie nădejdi deșarte și amăgiri mincinoase, asemenea gândurilor celor a căror judecată este vătămată: ale

469 Despre spusa „cunoscătorul este fiul clipei sale" și explicarea ei, vezi Madārij al-sālikīn (3/341; 3/128–131) și Miftāḥ dār al-saʿādah (1/305).

470 Cealaltă spusă este: „Dacă nu-ți ocupi sufletul cu adevărul, te va ocupa el cu falsul." Vezi Al-Madārij (3/129) și Manāqib al-Shāfiʿī de al-Bayhaqī (2/208).

beților, ale celor cu mintea tulburată și ale celor chinuiți de obsesii.
Starea acestora pare să spună, la dezvăluirea adevărurilor:

إن كان منزلتي في الحشر عندكمُ
ما قد لقيتُ فقد ضيّعتُ أيامي

Dacă locul meu la Adunare, înaintea voastră,
este ceea ce am întâlnit, atunci mi-am risipit zilele.

أمنيّةٌ ظفرتْ نفسي بها زمنًا
واليوم أحسَبها أضغاثَ أحلامِ

O nădejde de care sufletul meu s-a bucurat o vreme,
iar astăzi o socotesc vise încâlcite.[471]

Să știi că venirea unui gând nu vatămă; ceea ce vatămă este să-l chemi și să stai de vorbă cu el. Gândul este asemenea unui trecător pe drum: dacă nu-l chemi și îl lași, trece și se îndepărtează de tine. Dacă îl chemi, te farmecă prin vorbă, înșelare și amăgire. El este lucrul cel mai ușor pentru sufletul gol, lipsit de lucrare, și cel mai greu pentru inima și sufletul nobil, ceresc, liniștit.

Allah, Preaslăvitul, a așezat în om un suflet care poruncește răul și un suflet liniștit, iar ele sunt dușmane. Tot ceea ce îi este ușor unuia îi este greu celuilalt; ceea ce îl desfată pe unul îl doare pe celălalt. Nimic nu-i este mai greu sufletului care poruncește răul decât lucrarea pentru Allah și punerea mulțumirii Sale înaintea propriei pofte, dar nimic nu-i este mai folositor. Nimic

471 Cele două versuri sunt ale lui Ibn al-Fāriḍ; vezi Dīwān-ul său (207).

nu-i este mai greu sufletului liniștit decât lucrarea pentru altcineva decât Allah și răspunsul la chemarea poftei, dar nimic nu-i este mai vătămător. Îngerul se află cu acesta din dreapta inimii, iar diavolul cu celălalt din stânga inimii. Războaiele continuă și nu-și lasă armele până când sufletul își împlinește sorocul în această lume. Tot falsul se adună alături de diavol și de sufletul care poruncește răul, iar tot adevărul alături de înger și de sufletul liniștit. Luptele se schimbă și biruința trece de la o parte la alta, iar izbânda este cu răbdarea. Cel care rabdă, stăruie în răbdare, rămâne de veghe și se teme de Allah va avea sfârșitul bun în această lume și în Viața de Apoi.[472] Allah a dat o judecată care nu se schimbă niciodată: sfârșitul bun este al evlaviei și al celor evlavioși.[473]

Inima este o tăbliță goală, iar gândurile sunt înscrisuri întipărite în ea. Cum s-ar cuveni celui cu judecată ca înscrisurile tăbliței sale să fie minciuni, amăgiri, înșelări, nădejdi deșarte și miraje fără realitate? Ce înțelepciune, știință ori călăuzire s-ar putea întipări alături de aceste înscrisuri? Dacă dorește să le întipărească pe tăblița inimii sale, este ca și cum ar scrie știință folositoare într-un loc ocupat de scrieri fără folos. Dacă nu-și golește inima de gândurile rele, gândurile folositoare nu se vor statornici în ea: ele nu se așază decât într-un loc liber.
S-a spus:

أتاني هواها قبل أن أعرف الهوى

فصادف قلبًا خاليًا فتمكّنا

Iubirea ei mi-a venit înainte să cunosc iubirea;
a găsit o inimă goală și s-a înstăpânit.[474]

472 Se face aluzie la versetul 200 din Sūrat Āl ʿImrān.

473 Așa cum apare în Sūrat Al-Aʿrāf (128), Hūd (49), Ṭā Hā (132) și în altele.

474 Un vers cunoscut, atribuit de autor, în Rawḍat al-muḥibbīn (240), lui Qays ibn al-Mulawwaḥ, Majnūn Laylā. Este atribuit și altora. Vezi Dīwān al-Majnūn (219).

De aceea, mulți dintre cei care urmează calea spirituală și-au întemeiat drumul pe paza gândurilor, fără să lase vreun gând să le intre în inimi, pentru ca acestea să devină goale, gata să primească dezvăluirea și arătarea realităților înalte în ele.

Aceștia au păzit un lucru, dar le-au scăpat altele. Au golit inimile, nelăsând niciun gând să bată la poarta lor, iar ele au rămas goale, fără nimic în ele. Diavolul le-a găsit astfel și a semănat în ele falsul în forme pe care i-a făcut să le creadă cele mai înalte și mai nobile lucruri. Le-a dat acestea în locul gândurilor care sunt materia științei și a călăuzirii. Când inima se golește de asemenea gânduri, diavolul vine, găsește locul liber și îl ocupă cu ceea ce se potrivește stării omului. Fiindcă nu a putut să-l ocupe cu gândurile josnice, l-a ocupat cu dorința desprinderii și a golirii de voința fără de care robul nu are nici îndreptare, nici izbândă și care trebuie să-i stăpânească inima: dorirea celor pe care Allah le voiește în religie și în poruncă, pe care le iubește și le primește. Inima trebuie să fie preocupată să le cunoască în amănunt, să le împlinească și să le pună în lucrare printre oameni, să cugete la căile către ele și să ajungă la ele intrând între oameni pentru a le împlini. Diavolul i-a mituit ca să renunțe la acestea, chemându-i să le lase și să le părăsească, sub înfățișarea renunțării la gândurile și mijloacele acestei lumi. I-a făcut să creadă că desăvârșirea lor se află în acea desprindere și golire. Nicidecum![475]

Desăvârșirea se află în umplerea inimii și a lăuntrului cu gânduri, voințe și cugetări pentru dobândirea celor care Îl mulțumesc pe Domnul Preaînalt, de la rob și de la oameni, și în cugetarea la căile de a le dobândi și a ajunge la ele. Cei mai desăvârșiți oameni sunt cei cu cele mai multe gânduri, cugetări și voințe îndreptate către aceasta, după cum cei mai nedesăvârșiți sunt cei cu cele mai multe gânduri, cugetări și voințe pentru propriile foloase și pofte, oriunde s-ar afla acestea. La Allah căutăm ajutor.

475 Vezi și Ṭarīq al-hijratayn (380).

Gândurile despre cele care Îl mulțumesc pe Domnul Preaînalt se înghesuiau asupra lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb. Uneori le punea în lucrare chiar în rugăciune, pregătindu-și oastea în timp ce se ruga.[476] Astfel, unea jihād-ul cu rugăciunea.

Aceasta ține de îmbinarea mai multor acte de adorare într-un singur act. Este o cale rară și nobilă, cunoscută numai de cel sincer în căutare, plin de știință și cu năzuințe înalte, care intră într-un act de adorare și dobândește prin el multe altele.[477] Acesta este harul lui Allah, pe care îl dă cui voiește.

Păzirea limbii

Cuvintele se păzesc prin a nu lăsa să iasă niciun cuvânt fără rost. Omul să vorbească numai despre ceea ce nădăjduiește să-i aducă folos și spor în religie. Când vrea să rostească un cuvânt, să cerceteze: aduce el câștig și folos sau nu? Dacă nu aduce, să se oprească. Dacă aduce, să cerceteze dacă nu pierde prin el un cuvânt mai folositor, ca să nu-l risipească pe acela pentru acesta.

Dacă vrei să afli ce se află în inimă, ia drept dovadă mișcarea limbii, fiindcă ea dezvăluie ceea ce este în inimă, fie că omul voiește, fie că nu.

Yaḥyā ibn Muʿādh a spus: „Inimile sunt asemenea oalelor care fierb cu ceea ce au în ele, iar limbile sunt polonicele lor. Privește omul când vorbește: limba lui îți scoate din ceea ce se află în inimă — dulce și acru, apă bună și apă sărată și altele. Ceea ce scoate limba îți arată gustul inimii sale."[478]

Adică: după cum guști cu limba mâncarea din oală și îi cunoști astfel adevărata fire, tot așa guști prin limba omului ceea ce se află în inima lui. Prin limba sa guști ce are în inimă, așa cum prin limba ta guști ce este în oală.

476 Al-Bukhārī a transmis-o fără lanț complet în Cartea lucrării în rugăciune, capitolul despre gândirea la un lucru în rugăciune (p. 239). Ibn Abī Shaybah a transmis-o cu lanț complet în Al-Muṣannaf, 2/188 (7951). Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar i-a socotit lanțul autentic în Al-Fatḥ (3/90).

477 Vezi și Zād al-maʿād (1/250).

478 Ḥilyat al-awliyāʾ (10/67).

În hadithul lui Anas, atribuit Profetului, se spune:

لا يستقيم إيمان عبد حتى يستقيم قلبه، ولا يستقيم قلبه حتى يستقيم لسانه

Credința robului nu devine dreaptă până când inima lui nu devine dreaptă, iar inima lui nu devine dreaptă până când limba lui nu devine dreaptă.[479]

Profetul ﷺ a fost întrebat ce îi face pe cei mai mulți oameni să intre în Foc. El a răspuns: „Gura și părțile rușinoase."[480]

Al-Tirmidhī a spus: *„Hadith autentic."*

Muʿādh l-a întrebat pe Profet ﷺ despre fapta care îl va face să intre în Rai și îl va îndepărta de Foc. El i-a arătat capul, stâlpul și culmea ei, apoi a spus:

ألا أخبرك بملاك ذلك؟

Să nu-ți arăt ce le ține pe toate acestea?

---

479 L-au transmis Aḥmad, 3/198 (13048), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt wa-ādāb al-lisān (9), al-Quḍāʿī în Musnad al-Shihāb (887) și alții, pe calea lui ʿAlī ibn Masʿadah, de la Qatādah, de la Anas, cu un adaos. Hadithul este respins: ʿAlī ibn Masʿadah este singurul care îl transmite de la Qatādah, iar ʿAlī este slab. Al-Haythamī și al-ʿIrāqī au socotit hadithul slab. Vezi Majmaʿ al-zawā'id (1/53). S-a transmis pe altă cale de la Anas, dar nu este valid. Acest înțeles este însă stabilit ca spus de Ibn Masʿūd. L-au transmis al-Ṭabarānī în Al-Kabīr (8990), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (4/165) și alții, de la Zubayd, de la Murrah al-Ṭayyib, de la Ibn Masʿūd, cu un text mai lung. Lanțul său este autentic. A fost transmis și ca atribuit Profetului, dar aceasta nu este stabilită. Vezi ʿIlal de al-Dāraquṭnī (5/271).

480 L-au transmis al-Tirmidhī (2004), Ibn Mājah (4246), al-Bukhārī în Al-Adab al-mufrad (294), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt (4), Ibn Ḥibbān (476), al-Ḥākim, 4/360 (7919), și alții, pe calea lui ʿAbd Allāh ibn Idrīs, de la tatăl și unchiul său, de la bunicul său, Yazīd al-Awdī, de la Abū Hurayrah. Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este autentic și neobișnuit." Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim l-au socotit autentic.

Muʿādh a spus: *„Ba da, Trimis al lui Allah!”* El și-a prins propria limbă, apoi a spus: *„Ține-o în frâu pe aceasta!”* Muʿādh a întrebat: *„Vom fi trași la răspundere pentru ceea ce vorbim?”* El a răspuns:

ثكلتك أمّك يا معاذ! وهل يَكُبّ الناسَ في النار على
وجوههم -أو على مناخرهم- إلا حصائدُ ألسنتهم؟

Vai ție, Muʿādh! Oare altceva îi aruncă pe oameni în Foc, cu fețele — ori cu nasurile — în jos decât roadele limbilor lor?[481]

Al-Tirmidhī a spus: *„Hadith autentic.”*

481 L-au transmis al-Tirmidhī (2616), Ibn Mājah (3973), Aḥmad, 5/231 (22016), și alții, pe calea lui Maʿmar, de la ʿĀṣim ibn Abī al-Najūd, de la Abū Wāʾil, de la Muʿādh, cu un text mai lung.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: al-Ḥāfiẓ Ibn Rajab al-Ḥanbalī a comentat aprecierea ca autentic făcută de al-Tirmidhī: „Ceea ce a spus, Allah să-l miluiască, poate fi discutat din două privințe. Prima: nu este stabilit că Abū Wāʾil a auzit de la Muʿādh, deși l-a prins în viață. Muʿādh era în Shām, iar Abū Wāʾil în Kufa… A doua: Ḥammād ibn Salamah l-a transmis de la ʿĀṣim ibn Abī al-Najūd, de la Shahr ibn Ḥawshab, de la Muʿādh.
Imamul Aḥmad [5/248 (22133)] și alții l-au transmis pe scurt. Al-Dāraquṭnī a spus: «Aceasta este mai aproape de corectitudine, fiindcă hadithul este cunoscut din transmiterea lui Shahr, deși există diferențe în transmiterea de la el.»
Spun — adică Ibn Rajab —: transmiterea lui Shahr de la Muʿādh este cu siguranță întreruptă. În privința lui Shahr există dezacord dacă este demn de încredere ori slab. Imamul Aḥmad [5/245 (22122)] l-a transmis din relatarea lui Shahr, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Ghanm, de la Muʿādh. Imamul Aḥmad l-a transmis și [5/233, 237 (22032, 22068)] pe căile lui ʿUrwah ibn al-Nazzāl și Maymūn ibn Abī Shabīb, amândoi de la Muʿādh. Nici ʿUrwah, nici Maymūn nu au auzit de la Muʿādh. Există și alte căi de la Muʿādh, toate slabe.” Jāmiʿ al-ʿulūm wa-l-ḥikam (2/135). Vezi și ʿIlal de al-Dāraquṭnī (6/73–79).
Al-ʿUqaylī a spus în Al-Ḍuʿafāʾ (3/480), după ce a socotit slab acest hadith al lui Anas de la Muʿādh: „În acest capitol există hadithuri stabilite de la Muʿādh și de la alții pe alte căi decât aceasta.”
Vezi și Ibn Ḥibbān (214).

Este uimitor că omului îi este ușor să se păzească și să se ferească de hrana neîngăduită, nedreptate, desfrâu, furt, băutul vinului, privirea oprită și altele, dar îi este greu să-și păzească mișcarea limbii. Ajungi să vezi un om dat ca pildă în religiozitate, ascetism și adorare, care rostește cuvinte ce atrag mânia lui Allah fără să le dea însemnătate. Printr-un singur asemenea cuvânt alunecă mai departe decât depărtarea dintre răsărit și apus![482] Câți oameni nu vezi ferindu-se cu scrupulozitate de faptele rușinoase și de nedreptate, în timp ce limba lor sfâșie onoarea celor vii și a celor morți, fără să le pese ce spun!

Dacă vrei să cunoști aceasta, privește relatarea transmisă de Muslim în Ṣaḥīḥ-ul său[483] de la Jundub ibn ʿAbd Allāh. Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

قال رجل: والله لا يغفر الله لفلان. فقال الله عز وجل: مَن ذا الذي يتألّى عليّ أنّي لا أغفر لفلان؟ قد غفرتُ له، وأحبطتُ عملَك

Un om a spus: «Pe Allah, Allah nu-l va ierta pe cutare!» Allah, Atotputernicul și Mărețul, a spus: «Cine este cel care jură că Eu nu-l voi ierta pe cutare? Eu l-am iertat, iar fapta ta am anulat-o.»

Acest adorator,[484] care Îl adorase pe Allah cât îi fusese dat să-L adore, și-a văzut întreaga lucrare anulată prin acel singur cuvânt!

---

482 Vezi hadithul lui Abū Hurayrah despre cuvântul care îl face pe om să cadă în Foc, citat mai jos. 416

Hadithul a fost citat și mai înainte, în discuția despre căderea pricinuită de un singur cuvânt. 244

483 Cartea virtuții și a legăturilor de rudenie, capitolul despre interdicția de a-l face pe om să deznădăjduiască de îndurarea lui Allah (2621).

484 Adoratorul este menționat în hadithul lui Abū Hurayrah care urmează, nu în hadithul lui Jundub de dinainte.

În hadithul lui Abū Hurayrah apare ceva asemănător. Apoi Abū Hurayrah a spus:

تكلم بكلمةٍ أوبقَتْ دنياه وآخرته

A rostit un cuvânt care i-a nimicit această lume și Viața de Apoi.[485]

În cele două colecții autentice,[486] din hadithul lui Abū Hurayrah, de la Profet ﷺ, se relatează:

485 L-au transmis Abū Dāwūd (4901), Aḥmad, 2/323, 363 (8292, 8749), Ibn Ḥibbān (5712) și alții, pe calea lui ʿIkrimah ibn ʿAmmār, de la Ḍamḍam ibn Jaws, de la Abū Hurayrah, cu un text mai lung.
În lanț se află ʿIkrimah ibn ʿAmmār, a cărui memorie a fost criticată. Transmițătorii de la el diferă în privința ultimei propoziții. Au transmis-o ca spusă de Abū Hurayrah: ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak în Al-Zuhd (900), Abū al-Walīd al-Ṭayālisī la Ibn Ḥibbān, Abū ʿĀmir al-ʿAqadī și ʿAbd al-Ṣamad la Aḥmad și ʿAlī ibn Thābit la Abū Dāwūd.
Au transmis-o ca atribuită Profetului: Mūsā ibn Masʿūd la al-Mizzī în Tahdhīb al-kamāl (13/326) și Ghassān ibn ʿUbayd la Ibn Abī al-Dunyā în Ḥusn al-ẓann (45).
Corect este că propoziția se oprește la Companion.

486 L-a transmis al-Bukhārī în Cartea înduioșării inimilor, capitolul despre păzirea limbii (6478), pe calea lui Abū Ṣāliḥ, de la Abū Hurayrah. Muslim nu l-a transmis pe această cale.

إنّ العبد ليتكلم بالكلمة من رضوان الله، لا يلقي لها بالًا، يرفعه الله بها درجات. وإن العبد ليتكلم بالكلمة من سخط الله، لا يلقي لها بالًا، يهوي بها في جهنم

Robul rostește un cuvânt care aduce mulțumirea lui Allah, fără să-i dea însemnătate, iar Allah îl înalță prin el cu mai multe trepte. Și robul rostește un cuvânt care atrage mânia lui Allah, fără să-i dea însemnătate, iar prin el cade în Iad.

La Muslim[487] se spune:

إنّ العبد لَيتكلّم بالكلمة، ما يتبيّن ما فيها، يهوي بها في النار أبعدَ ما بين المشرق والمغرب

Robul rostește un cuvânt fără să cerceteze ce cuprinde, iar prin el cade în Foc mai departe decât depărtarea dintre răsărit și apus.

487 Cu numărul 2988. Se află și la al-Bukhārī (6477), pe calea lui ʿĪsā ibn Ṭalḥah, de la Abū Hurayrah.

La al-Tirmidhī,[488] din hadithul lui Bilāl ibn al-Ḥārith al-Muzanī, de la Profet ﷺ, se relatează:

إنّ أحدكم ليَتكلّم بالكلمة من رضوان الله، ما يظنّ أن تبلغ ما بلغتْ، فيكتب الله له بها رضوانه إلى يوم يلقاه. وإنّ أحدكم لَيتكلّم بالكلمة من سخط الله، ما يظن أن تبلغ ما بلغت، فيكتب الله له بها سخطه إلى يوم يلقاه

Unul dintre voi rostește un cuvânt care aduce mulțumirea lui Allah, fără să creadă că va ajunge atât de departe, iar Allah îi scrie prin el mulțumirea Sa până în Ziua în care Îl întâlnește. Și unul dintre voi rostește un cuvânt care atrage mânia lui Allah, fără să creadă că va ajunge atât de departe, iar Allah îi scrie prin el mânia Sa până în Ziua în care Îl întâlnește.

ʿAlqamah spunea:[489] „De la câte vorbe m-a oprit hadithul lui

488 Cu numărul 2319. L-au transmis și Ibn Mājah (3969), Aḥmad, 3/469 (15852), al-Bukhārī în istoria sa (2/106–107), Ibn Ḥibbān (80, 281, 287), al-Ḥākim, 1/106–107 (136–140), și alții, pe căi de la Muḥammad ibn ʿAmr ibn ʿAlqamah, de la tatăl său, de la bunicul său, ʿAlqamah, de la Bilāl ibn al-Ḥārith al-Muzanī. Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este bun și autentic." Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith este autentic." Ibn Ḥibbān l-a socotit și el autentic.
Imamul Mālik și alții l-au transmis de la Muḥammad ibn ʿAmr ibn ʿAlqamah, prin același lanț, fără să menționeze „de la bunicul său". Al-Bukhārī a preferat prima variantă, cea a grupului de transmițători, spunând: „Prima este mai corectă." Spre ea au înclinat și al-Tirmidhī, al-Dāraquṭnī și Ibn ʿAbd al-Barr. Vezi ediția verificată a Al-Musnad (25/181–182).

489 ʿAlqamah este Ibn Waqqāṣ al-Laythī, transmițătorul hadithului de la Bilāl al-Muzanī.

Bilāl ibn al-Ḥārith!”[490]

490 Această spusă a lui ʿAlqamah nu apare în Jāmiʿ al-Tirmidhī.

Tot în Jāmiʿ al-Tirmidhī,[491] din hadithul lui Anas, se relatează că un om dintre Companioni a murit, iar alt om a spus: „Primește vestea bună a Raiului!" Trimisul lui Allah ﷺ i-a spus:

أَوَ لا تدري فلعلّه تكلم فيما لا يعنيه، أو بخل بما لا ينقصه

Oare nu știi? Poate că a vorbit despre ceea ce nu-l privea ori a refuzat să dea din ceea ce nu i-ar fi adus vreo pierdere.

Al-Tirmidhī a spus: „Hadith bun." (vezi nota 491, p. 419)
Într-o altă formulare, un tânăr a căzut martir în ziua de la Uḥud și a fost găsit cu o piatră legată pe pântece de foame. Mama sa i-a șters țărâna de pe față și a spus: *„Bucură-te, fiul meu, Raiul este al tău!"* Profetul ﷺ a spus:

وما يدريك، لعلّه كان يتكلّم فيما لا يعنيه، ويمنع ما لا يضرّه

De unde știi? Poate că vorbea despre ceea ce nu-l privea și refuza să dea din ceea ce nu i-ar fi adus vreo pagubă.

491 Cu numărul 2316. L-au transmis și Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt (109), Abū Yaʿlā (4017), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (5/56) și alții, pe căile lui Yaḥyā ibn Yaʿlā și ʿUmar ibn Ḥafṣ, de la tatăl său, de la al-Aʿmash, de la Anas.
Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este neobișnuit"; într-un exemplar: „bun și neobișnuit". Abū Nuʿaym a spus: „Numai ʿUmar l-a transmis de la tatăl său, Ḥafṣ." Al-Dhahabī a spus în Al-Siyar (6/240): „Neobișnuit, socotit printre relatările izolate ale lui ʿUmar ibn Ḥafṣ, shaykh-ul lui al-Bukhārī." În plus, al-Aʿmash l-a văzut pe Anas ibn Mālik, dar nu a auzit nimic de la el.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: calea lui Yaḥyā ibn Yaʿlā al-Aslamī nu este stabilită. Ibn Maʿīn a spus despre el: „Nu este nimic." Abū Ḥātim a spus: „Slab în hadith, nu este puternic." Din pricina lui, al-Haythamī a socotit hadithul slab în Al-Majmaʿ (10/303).
S-a transmis pe calea lui Saʿīd ibn al-Ṣalt, de la al-Aʿmash, de la Abū Sufyān, de la Anas, la al-Bayhaqī în Al-Shuʿab (10342), dar nu este valid.

În cele două colecții autentice,[492] din hadithul lui Abū Hurayrah, atribuit Profetului, se spune:

من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فَلْيقل خيرًا أو لِيَصْمُتْ

Cel care crede în Allah și în Ziua de Apoi să spună binele ori să tacă.

Într-o formulare a lui Muslim:[493]

من كان يؤمن بالله واليوم الآخر، فإذا شهد أمرًا فليتكلّمْ بخير أو لِيسكتْ

Cel care crede în Allah și în Ziua de Apoi, când ia parte la un lucru, să spună ceva bun ori să tacă.

Al-Tirmidhī a menționat,[494] cu un lanț autentic de la Profet ﷺ:

492 L-au transmis al-Bukhārī în Cartea înduioșării inimilor, capitolul despre păzirea limbii (6475), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre îndemnul la cinstirea vecinului… (47).

493 În Cartea alăptării, capitolul despre purtarea față de femei (1468).

494 Cu numărul 2317. L-au transmis și Ibn Mājah (3976), Ibn Ḥibbān (229), al-Quḍāʿī în Musnad al-Shihāb (192), Ibn ʿAbd al-Barr în Al-Tamhīd (9/198–199) și alții, pe calea lui Qurrah ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Miṣrī, de la al-Zuhrī, de la Abū Salamah, de la Abū Hurayrah, ca atribuit Profetului. Imamul Mālik, Maʿmar ibn Rāshid, Yūnus ibn Yazīd și Ziyād ibn Saʿd l-au contrazis, transmițând cu toții de la al-Zuhrī, de la ʿAlī ibn al-Ḥusayn, de la Profet ﷺ, fără a numi Companionul. Au transmis-o al-Tirmidhī (2318), ʿAbd al-Razzāq (11/307), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Zuhd (103) și al-Quḍāʿī (193). Al-Tirmidhī a spus: „Astfel au transmis mai mulți dintre însoțitorii lui al-Zuhrī, de la al-Zuhrī, de la ʿAlī ibn al-Ḥusayn, de la Profet ﷺ, ceva asemănător cu hadithul lui Mālik, cu lanțul întrerupt înainte de Companion. După noi, aceasta este mai corectă decât hadithul lui Abū Salamah de la Abū Hurayrah. ʿAlī ibn al-Ḥusayn nu a ajuns să-l întâlnească pe ʿAlī ibn Abī Ṭālib."

من حسن إسلام المرء تركُه ما لا يعنيه

Din buna împlinire a Islamului de către om face parte să lase ceea ce nu-l privește.

Sufyān ibn ʿAbd Allāh al-Thaqafī a spus: Am zis: *«Trimis al lui Allah, spune-mi despre Islam un cuvânt despre care să nu mai întreb pe nimeni după tine!»* El a spus:

قل: آمنتُ بالله، ثمّ استقِمْ

Spune: Cred în Allah, apoi rămâi drept!

Am întrebat: «Trimis al lui Allah, de ce te temi cel mai mult pentru mine?» El și-a prins propria limbă și a spus: «De aceasta.» Hadithul este autentic.[495]
De la Umm Ḥabībah, soția Profetului ﷺ, de la Profet ﷺ, se relatează că a spus:

Imamul Aḥmad, Yaḥyā ibn Maʿīn, al-Bukhārī, al-ʿUqaylī, al-Dāraquṭnī și alții au preferat varianta cu lanț întrerupt. Vezi partea despre post din Sharḥ al-ʿUmdah de Ibn Taymiyyah (2/791).

495 L-a transmis Muslim în Cartea credinței, capitolul care adună însușirile Islamului (38), până la cuvintele „apoi rămâi drept". Pentru partea finală despre limbă, vezi și al-Tirmidhī (2410) și Ibn Mājah (3972).

كلام ابن آدم عليه لا له، إلا أمرٌ بمعروف، أو نهيٌ عن المنكر ، أو ذكرُ الله

Vorbirea fiului lui Adam este împotriva lui, nu în folosul său, în afară de poruncirea binelui, oprirea răului ori pomenirea lui Allah.[496]

Al-Tirmidhī a spus: *„Hadith bun."*

În alt hadith se spune: „Când robul se trezește dimineața, toate mădularele se pleacă înaintea limbii și îi spun: «Teme-te de Allah în privința noastră, căci noi depindem de tine! Dacă ești dreaptă, suntem drepte, iar dacă te strâmbi, ne strâmbăm.»"[497]

---

496 L-au transmis al-Tirmidhī (2412), Ibn Mājah (3974), al-Bukhārī în istoria sa (1/261–262), ʿAbd Allāh ibn Aḥmad în completările la Al-Zuhd (123), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt (14), al-Nasāʾī în Al-Amālī (15), al-Ḥākim, 1/557 (3892), și alții, pe calea lui Muḥammad ibn Yazīd ibn Khunays: „L-am auzit pe Saʿīd ibn Ḥassān al-Makhzūmī: mi-a relatat Umm Ṣāliḥ, de la Ṣafiyyah bint Shaybah, de la Umm Ḥabībah."
Al-Bukhārī l-a transmis în istoria sa (1/261), de la Muḥammad ibn Yazīd ibn Khunays, de la Saʿīd ibn Ḥassān, de la Umm Ṣāliḥ, cu lanț întrerupt. Umm Ṣāliḥ este necunoscută.
Al-Tirmidhī a socotit hadithul slab, spunând: „Acest hadith este neobișnuit; nu-l cunoaștem decât din hadithul lui Muḥammad ibn Yazīd ibn Khunays." Ibn Ḥajar a spus: „Bun și neobișnuit." Al-Amālī al-muṭlaqah (160).

497 L-au transmis al-Tirmidhī (2407), Abū Yaʿlā (2, nr. 1185), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (4/309), Ibn ʿAbd al-Barr în Al-Tamhīd (21/40) și alții, pe căi de la Ḥammād ibn Zayd, de la Abū al-Ṣahbāʾ, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Abū Saʿīd al-Khudrī, ca atribuit Profetului.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: Ḥammād ibn Zayd ori Abū al-Ṣahbāʾ, a cărui stare este necunoscută, varia și se îndoia, spunând: „Nu știu decât că l-a atribuit Profetului" ori: „Cred că este de la Profet ﷺ." Așa au transmis de la Ḥammād ibn Zayd: ʿAffān ibn Muslim, Bishr ibn al-Sarī, ʿImrān ibn Mūsā, Musaddad și al-Ṭayālisī, la Aḥmad în Al-Musnad (11908), al-Marwazī în completările sale la Al-Zuhd de Ibn al-Mubārak (1012), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt (12), Ibn al-Sunnī (1) și al-Ṭayālisī în Al-Musnad (2323).

Predecesorii își cereau socoteală chiar și pentru cuvintele *„o zi caldă”* și *„o zi rece”*.

Unul dintre marii învățați[498] a fost văzut în vis și întrebat despre starea lui. A spus: „Sunt oprit la socoteală pentru un cuvânt pe care l-am rostit. Am spus: «Câtă nevoie au oamenii de ploaie!» Mi s-a spus: «De unde știi? Eu cunosc mai bine ceea ce le este de folos robilor Mei.»”

Unul dintre Companioni i-a spus slujitorului său într-o zi: „Adu merindele, să ne jucăm cu ele!” Apoi a spus: „Îi cer iertare lui Allah! Nu rostesc niciun cuvânt fără să-i pun căpăstru și frâu, în afară de acest cuvânt, care mi-a ieșit fără căpăstru și fără frâu.”[499] Sau a spus ceva asemănător.

Cea mai ușoară mișcare a mădularelor este mișcarea limbii, dar ea este cea mai vătămătoare pentru rob.

Uneori, Ḥammād ibn Zayd îl transmitea ca oprit la Companion. Astfel l-au transmis de la el ʿAbd al-Raḥmān ibn Mahdī, Ḥammād ibn Usāmah, Isḥāq ibn Abī Isrāʾīl și Abū Kāmil al-Jaḥdarī, la al-Tirmidhī (2407), Aḥmad în Al-Zuhd (1084) și Ibn ʿAbd al-Barr în Al-Tamhīd (20/41).
Al-Tirmidhī a spus când a citat varianta oprită la Companion: „Aceasta este mai corectă decât hadithul lui Muḥammad ibn Mūsā” — adică cel atribuit Profetului. „Acest hadith nu ne este cunoscut decât din hadithul lui Ḥammād ibn Zayd. Mai mulți l-au transmis de la Ḥammād ibn Zayd fără să-l atribuie Profetului.”

498 Este al-Junayd. Vezi Al-Tadwīn fī akhbār Qazwīn (1/264).

499 L-au transmis Aḥmad, 4/123 (17114), Ibn al-Mubārak în Al-Zuhd (843), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Ṣamt (438), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (6/77–78) și alții, pe căile lui Ibn al-Mubārak, Rawḥ și ʿĪsā ibn Yūnus, cu toții de la al-Awzāʿī, de la Ḥassān ibn ʿAṭiyyah, care a spus: „Mi-a ajuns că Shaddād ibn Aws era într-o călătorie și i-a spus slujitorului său…” și a menționat ceva asemănător. Rawḥ a adăugat un hadith atribuit Profetului: „Când oamenii adună aur și argint, voi adunați aceste cuvinte: O, Allah, Îți cer statornicie în poruncă…”
Suwayd ibn ʿAbd al-ʿAzīz l-a transmis de la al-Awzāʿī, de la Ḥassān ibn ʿAṭiyyah, de la Abū ʿUbayd Allāh Muslim ibn Mishkam, de la Shaddād. L-au transmis Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ (935) și Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (1/266). Evaluarea critică din ediția arabă precizează: Suwayd este slab; varianta grupului de transmițători este preferabilă, dar este întreruptă, fiindcă Ḥassān ibn ʿAṭiyyah nu a auzit de la Shaddād. Hadithul atribuit Profetului are și altă cale. Vezi ediția verificată a Al-Musnad (28/356).

Predecesorii și cei de după ei au avut două opinii: este scris tot ceea ce rostește robul ori numai binele și răul? Prima este mai vădită.[500]

Unul dintre predecesori a spus:[501] „Toată vorbirea fiului lui Adam este împotriva lui, nu în folosul său, în afară de pomenirea lui Allah și de ceea ce ține de ea."

Al-Ṣiddīq, Allah să fie mulțumit de el, își prindea limba și spunea: „Aceasta m-a dus în locurile primejdiei."

(vezi nota 125, p. 111)

Cuvântul este prizonierul tău; când ți-a ieșit din gură, ai devenit prizonierul lui. Allah veghează asupra limbii oricărui vorbitor:

﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

Nu rostește niciun cuvânt fără să aibă lângă el un supraveghetor pregătit.

Coran, 50:18

Limba are două mari rele: dacă scapă de unul, nu scapă de celălalt — răul vorbirii și răul tăcerii. Fiecare poate fi, la timpul său, mai mare ca păcat decât celălalt. Cel care tace în fața adevărului este un diavol mut, neascultător față de Allah, fățarnic și lingușitor, dacă nu se teme pentru sine; iar cel care vorbește falsul este un diavol vorbitor, neascultător față de Allah. Cele mai multe făpturi se abat în vorbire și în tăcere, aflându-se între aceste două feluri.

Oamenii căii de mijloc — cei ai drumului drept — și-au oprit limbile de la fals și le-au dat drumul în ceea ce le aduce folos în Viața de Apoi. Niciunul dintre ei nu primește să rostească un cuvânt care să se piardă fără folos, cu atât mai puțin unul care să-l vateme în Viața de Apoi.

500 Vezi comentariul coranic al lui al-Ṭabarī (21/424), Al-Muḥarrar al-wajīz (5/160), Majmūʿ al-fatāwā (7/49) și Madārij al-sālikīn (1/114).

501 În Al-Madārij (1/115), autorul l-a numit „hadithul cunoscut". (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.) Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī precizează că nu a găsit această relatare.

Robul poate veni în Ziua Învierii cu fapte bune cât munții și să afle că limba i le-a dărâmat pe toate. Poate veni și cu fapte rele cât munții și să afle că limba i le-a dărâmat prin multa pomenire a lui Allah și prin ceea ce ține de ea.

Păzirea pașilor

Pașii se păzesc prin a nu-și pune piciorul decât acolo unde nădăjduiește răsplată. Dacă pașii nu-i aduc un spor de răsplată, mai bine este să nu-i facă. Din orice lucru îngăduit către care pășește poate scoate un mijloc de apropiere de Allah, prin intenția sa pentru El, astfel încât pașii săi să devină apropiere.
Întrucât poticnirea este de două feluri — poticnirea piciorului și poticnirea limbii —, ele au fost pomenite împreună în cuvintele Preaînaltului:

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾

Robii Celui Milostiv sunt cei care umblă pe pământ cu smerenie, iar când cei neștiutori li se adresează, spun: «Pace!»

Coran, 25:63

I-a descris prin dreptate în cuvinte și în pași, după cum a unit privirile și gândurile în cuvintele Sale:

﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾

El cunoaște trădarea ochilor și ceea ce ascund piepturile.

Coran, 40:19

Păzirea castității și primejdia desfrâului

Toate acestea le-am amintit ca introducere la interzicerea faptelor rușinoase și la obligația păzirii castității.

Profetul ﷺ a spus:

أكثرُ ما يُدخِل الناسَ النارَ: الفم والفرج

Gura și părțile rușinoase îi fac pe cei mai mulți oameni să intre în Foc. (vezi nota 480, p. 412)

În cele două colecții autentice s-a transmis de la el:

لا يحلّ دم امرئ مسلم إلا بإحدى ثلاث: الثيّب الزاني، والنفس بالنفس، والتارك لدينه المفارق للجماعة

Sângele unui musulman nu este îngăduit decât pentru unul dintre trei lucruri: cel care a cunoscut căsătoria și săvârșește desfrâu, un suflet pentru un suflet și cel care își părăsește religia, despărțindu-se de comunitate.[502]

În pomenirea desfrâului alături de necredință și omor, acest hadith este asemenea versetului din Al-Furqān[503] și hadithului lui Ibn Masʿūd. (vezi nota 352, p. 299)

502 Din hadithul lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea despăgubirilor pentru omor, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Un suflet pentru un suflet și un ochi pentru un ochi" (6878), și Muslim în Cartea jurămintelor privitoare la omor, capitolul despre cazurile în care sângele musulmanului devine îngăduit (1676).

503 Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut sacru decât pe drept și nu săvârșesc desfrâu.
[Al-Furqān 25:68]

Trimisul lui Allah ﷺ a început cu ceea ce se întâmplă mai des, apoi cu ceea ce urmează. Desfrâul se întâmplă mai des decât omorul, iar omorul mai des decât apostazia. Este și o trecere de la un păcat mare la unul și mai mare.

Stricăciunea desfrâului contrazice buna stare a lumii. Dacă femeia săvârșește desfrâu, aduce rușine familiei, soțului și rudelor sale și le pleacă frunțile între oameni. Dacă rămâne însărcinată prin desfrâu și își ucide copilul, adună desfrâul cu omorul. Dacă i-l atribuie soțului, introduce între rudele lui și ale sale un străin care nu este dintre ele: el le moștenește fără să fie dintre ele, le vede, rămâne singur cu ele și li se atribuie prin neam fără să fie dintre ele. Acestea se adaugă celorlalte stricăciuni ale desfrâului ei. Desfrâul bărbatului aduce, de asemenea, amestecarea descendențelor, coruperea unei femei caste și expunerea ei la pieire și stricăciune. În acest mare păcat se află ruinarea lumii și a religiei, chiar dacă el umple mormintele în viața intermediară și Focul în Viața de Apoi. Câte lucruri oprite nu sunt socotite îngăduite prin desfrâu, câte drepturi nu sunt pierdute și câte nedreptăți nu sunt săvârșite!

Printre însușirile lui se află faptul că aduce sărăcie, scurtează viața și îl îmbracă pe făptaș în întunecarea chipului și în veșmântul disprețului oamenilor.

Printre însușirile sale se află și faptul că împrăștie inima, o îmbolnăvește, dacă nu o ucide, aduce griji, tristețe și teamă, îl îndepărtează pe făptaș de înger și îl apropie de diavol.

După stricăciunea omorului, nu este una mai mare decât a lui. De aceea a fost rânduită pentru el uciderea în chipul cel mai cumplit, mai aspru și mai greu. Dacă unui om i-ar ajunge vestea că soția sa ori o femeie din familia sa a fost ucisă, aceasta i-ar fi mai ușoară decât vestea că a săvârșit desfrâu.

Saʿd ibn ʿUbādah a spus: *„Dacă aș vedea un bărbat cu soția mea, l-aș lovi cu tăișul sabiei, nu cu latul ei."* Cuvintele au ajuns la Trimisul lui Allah ﷺ, iar el a spus:

أتعجبون من غيرة سعد؟ واللهِ لأنا أغيَرُ منه، واللهُ أغيَرُ منّي. ومن أجْلِ غيرة الله حرّم الفواحشَ ما ظهر منها وما بطن

Vă mirați de gelozia lui Saʿd? Pe Allah, eu sunt mai gelos decât el, iar Allah este mai gelos decât mine. Din pricina geloziei Sale, Allah a interzis faptele rușinoase, atât pe cele vădite, cât și pe cele ascunse.

Hadithul este transmis de al-Bukhārī și Muslim.
(vezi nota 265, p. 197)
Tot în cele două colecții autentice s-a transmis de la el:

إن الله يغار، وإنّ المؤمن يغار ، وغيرةُ الله أن يأتي العبدُ ما حرَّم عليه

Allah are gelozie, iar credinciosul are și el gelozie. Gelozia lui Allah privește săvârșirea de către rob a ceea ce El i-a oprit.[504]

504 Hadithul este de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea căsătoriei, capitolul despre gelozie (5223), și Muslim în Cartea pocăinței, capitolul despre gelozia lui Allah Preaînaltul și interzicerea faptelor rușinoase (2761).

În cele două colecții autentice s-a transmis de la el:

لا أحدَ أغيَرُ من الله، من أجل ذلك حرّم الفواحشَ ما ظهر منها وما بطن. ولا أحدَ أحب إليه العذرُ من الله، من أجل ذلك أرسل الرسلَ مبشّرين ومنذرين. ولا أحدَ أحبُّ إليه المدحُ من الله، من أجل ذلك أثنى على نفسه

Nimeni nu este mai gelos decât Allah; de aceea a interzis faptele ruşinoase, pe cele vădite şi pe cele ascunse. Nimănui nu-i este mai iubită dezvinovățirea decât lui Allah; de aceea a trimis trimişii ca vestitori de bine și prevenitori. Nimănui nu-i este mai iubită lauda decât lui Allah; de aceea S-a lăudat pe Sine. (vezi nota 267, p. 198)

În cele două colecții autentice, în predica sa de la rugăciunea eclipsei, s-a transmis că Profetul ﷺ a spus:

يا أمّة محمَّد، والله إنه لا أحدَ أغيرُ من الله أن يزني عبده أو تزني أمته. يا أمة محمَّد، والله لو تعلمون ما أعلم لضحكتم قليلًا ولبكيتم كثيرًا

Comunitate a lui Muḥammad, pe Allah, nimeni nu este mai gelos decât Allah când robul ori roaba Sa săvârșește desfrâu! Comunitate a lui Muḥammad, pe Allah, dacă ați ști ceea ce știu eu, ați râde puțin și ați plânge mult.

Apoi și-a ridicat mâinile și a spus: „O, Allah, oare am transmis?” (vezi nota 266, p. 197)

Pomenirea anume a acestui mare păcat după rugăciunea eclipsei ascunde o taină minunată pentru cel care cugetă la ea.

Răspândirea desfrâului este unul dintre semnele ruinării lumii și dintre semnele Ceasului. În cele două colecții autentice, de la Anas ibn Mālik, se relatează că a spus: Vă voi spune un hadith pe care nimeni după mine nu vi-l va mai spune, pe care l-am auzit de la Profet ﷺ.

L-am auzit pe Profet ﷺ spunând:

من أشراط الساعة أن يُرفع العلمُ، ويظهر الجهل، ويُشرَب الخمرُ، ويَظهر الزنا، ويقلّ الرجال، وتكثر النساء حتى يكون لخمسين امرأةً القيّم الواحد

Printre semnele Ceasului sunt ridicarea științei, răspândirea neștiinței, băutul vinului, răspândirea desfrâului, împuținarea bărbaților și înmulțirea femeilor, până când cincizeci de femei vor avea un singur îngrijitor.[505]

Rânduiala lui Allah, Preaslăvitul, în făpturile Sale a fost ca, atunci când desfrâul se răspândește, El să Se mânie, iar mânia Sa să se înăsprească. Această mânie trebuie să aibă asupra pământului urmarea unei pedepse.

ʿAbd Allāh ibn Masʿūd a spus: „Dobânda și desfrâul nu s-au răspândit într-o așezare fără ca Allah să îngăduie nimicirea ei." (vezi nota 162, p. 130)

Unul dintre învățații fiilor lui Isrāʾīl l-a văzut pe un fiu al său făcându-i semne unei femei și a spus: „Ușor, fiul meu!" Tatăl a fost aruncat din pat, i s-a rupt măduva spinării, iar soția sa a pierdut

505 L-au transmis al-Bukhārī în Cartea științei, capitolul despre ridicarea științei și răspândirea neștiinței (80–81), și Muslim în Cartea științei, capitolul despre ridicarea științei… (2671).

sarcina. I s-a spus: „Așa te-ai mâniat pentru Mine? Niciun învățat nu va mai fi vreodată din neamul tău!" (vezi nota 198, p. 153)

Preaslăvitul a deosebit pedeapsa fixă a desfrâului de celelalte prin trei însușiri. Prima: uciderea pentru el este în cel mai cumplit chip; când a ușurat-o, a unit pedeapsa trupului prin biciuire cu pedeapsa inimii prin surghiunirea omului din țara sa pentru un an.

A doua: le-a oprit robilor Săi să fie cuprinși, în religia Sa, de o milă față de desfrânați care să-i împiedice să aplice pedeapsa fixă. Preaslăvitul a rânduit această pedeapsă din mila și îndurarea Sa față de ei. El este mai milostiv decât voi; îndurarea Sa nu L-a împiedicat să poruncească această pedeapsă, astfel încât nici mila care se află în inimile voastre să nu vă împiedice să-I împliniți porunca.

Deși aceasta privește toate pedepsele fixe, a fost pomenită anume la pedeapsa desfrâului din pricina nevoii deosebite de a fi amintită. Oamenii nu găsesc în inimile lor față de desfrânat asprimea și duritatea pe care le au față de hoț, de cel care aduce o acuzație de desfrâu ori de băutorul de vin. Inimile lor au mai multă milă de desfrânat decât de ceilalți făptași, iar realitatea o arată. Le-a fost oprit ca această milă să-i cuprindă și să-i ducă la lăsarea neaplicată a pedepsei lui Allah.

Pricina acestei mile este că păcatul se întâmplă între cei de neam ales, cei de mijloc și cei de jos, iar în suflete se află cele mai puternice imbolduri către el. Cei care iau parte la el sunt mulți, iar cea mai frecventă cauză este patima îndrăgostirii. Inimile sunt înclinate să-i arate milă celui îndrăgostit, iar mulți oameni socotesc ajutarea lui ascultare și apropiere de Allah, chiar dacă persoana iubită îi este oprită. Lucrul acesta nu trebuie socotit neobișnuit: el este statornicit la mulți dintre cei asemenea vitelor. Ni s-au relatat multe asemenea întâmplări, cele mai multe despre cei cu judecată neîmplinită, precum slujitorii și femeile.

În plus, acest păcat se întâmplă cel mai adesea cu acordul ambelor părți. Nu cuprinde agresiunea, nedreptatea și siluirea care fac sufletele să se ferească de el; în ele se află o poftă

puternică spre el. Și-l închipuie astfel, iar în ele apare o milă care împiedică aplicarea pedepsei fixe.

Toate acestea țin de slăbiciunea credinței. Credința deplină înseamnă ca omul să aibă tăria prin care să împlinească porunca lui Allah și mila prin care să-i arate îndurare celui pedepsit, fiind astfel în acord cu Domnul său Preaînalt în porunca și îndurarea Sa.

A treia: Preaslăvitul a poruncit ca pedeapsa celor doi să aibă loc în fața unui grup de credincioși, nu într-un loc retras unde nu-i vede nimeni. Aceasta împlinește mai deplin folosul pedepsei fixe și înțelepciunea descurajării.

Pedeapsa desfrânatului cu statut de muḥṣan este înrudită cu pedeapsa dată de Allah, Preaslăvitul, neamului lui Lūṭ, prin aruncarea pietrelor. Aceasta fiindcă desfrâul și raporturile sexuale între bărbați au în comun urâțenia și în fiecare se află o stricăciune care contrazice înțelepciunea lui Allah în creație și poruncă. Stricăciunile raporturilor sexuale între bărbați nu pot fi cuprinse și numărate. Pentru cel asupra căruia este săvârșită fapta ar fi mai bine să fie ucis decât să se săvârșească fapta cu el, fiindcă se strică într-un chip după care nu se mai nădăjduiește vreodată îndreptarea. Binele său piere cu totul, iar pământul soarbe apa rușinii de pe fața lui; după aceasta nu se mai rușinează nici de Allah, nici de făpturile Sale. Sămânța celui care a săvârșit fapta lucrează în inima și în sufletul său așa cum lucrează otrava în trup.[506]

Oamenii au avut două opinii dacă cel cu care s-a săvârșit fapta intră în Rai; l-am auzit pe Shaykh al-Islām relatându-le.
Cei care au spus că nu intră în Rai au adus mai multe dovezi, între care cuvintele Profetului ﷺ:

506 Al-Ṭuruq al-ḥukmiyyah (138).

لا يدخل الجنّة ولد زنية

Copilul născut din desfrâu nu intră în Rai.[507]

Ei au spus: „Dacă aceasta este starea copilului născut din desfrâu, deși el nu are nicio vină în această privință, el este totuși socotit un loc al oricărui rău și al necurăției și este de așteptat să nu vină niciodată bine din el, fiindcă este creat dintr-o sămânță necurată. Dacă trupul crescut din ceea ce este neîngăduit este mai îndreptățit la Foc, cum este atunci trupul creat din sămânța neîngăduită?

Cel cu care s-a săvârșit fapta este mai rău decât copilul născut din desfrâu, mai rușinat, mai necurat și mai lipsit de rușine. Este de așteptat să nu fie călăuzit către bine și să fie despărțit de el. Ori de câte ori face un bine, i se rânduiește ceva care să-l strice, ca pedeapsă. Rareori îl vezi pe cel care a fost astfel în copilărie fără să fie la maturitate mai rău decât înainte. Nu este călăuzit către știință folositoare, faptă dreaptă ori pocăință sinceră."

Lămurirea temeinică a chestiunii este aceasta: dacă cel încercat cu această nenorocire se pocăiește, se întoarce către Allah și

507 L-au transmis Aḥmad, 2/203 (6892), Ibn Ḥibbān (8, nr. 3383), al-Nasāʾī în Al-Kubrā (4916) și al-Ṭaḥāwī în Sharḥ al-mushkil (914), pe căile lui al-Thawrī, Shaybān și Jarīr, de la Manṣūr, de la Sālim ibn Abī al-Jaʿd, de la Jābān, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, ca atribuit Profetului.
Shuʿbah l-a transmis de la Manṣūr, de la Sālim, de la Nubayṭ ibn Sharīṭ, de la Jābān, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr. L-au transmis Aḥmad (6882), al-Nasāʾī în Al-Kubrā (4914), Ibn Ḥibbān (3384) și alții.
Al-Nasāʾī a spus: „Nu știm ca altcineva să-l fi urmat pe Shuʿbah în menționarea lui Nubayṭ ibn Sharīṭ." Tuḥfat al-ashrāf (6/283). Al-Bukhārī a spus în Al-Tārīkh al-kabīr (2/257), după ce a menționat calea lui Shuʿbah: „Nu este valid. Nu se știe ca Jābān să fi auzit de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, nici Sālim de la Jābān ori de la Nubayṭ." Ibn Khuzaymah a spus: „Jābān este necunoscut."
Shuʿbah l-a transmis pe altă cale de la Ibn ʿAmr ca spusele acestuia. L-a transmis al-Nasāʾī (4917).
Mujāhid l-a transmis și el, dar există multe diferențe în transmiterea de la el. Vezi amănuntele la al-Nasāʾī în Al-Kubrā, la Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (3/307–309) și în ediția verificată a Al-Musnad (11/473–474, 493–495).

primește o pocăință sinceră și o faptă dreaptă; dacă este la maturitate mai bun decât în copilărie, își înlocuiește faptele rele cu fapte bune, își spală rușinea prin felurite ascultări și acte de apropiere, își coboară privirea, își păzește castitatea de cele interzise și este sincer cu Allah în purtarea sa, atunci el este iertat și face parte dintre oamenii Raiului. Allah iartă toate păcatele. Dacă pocăința șterge orice păcat, până și asocierea cu Allah, uciderea profeților și a celor apropiați Lui, magia, necredința și altele, ea nu poate fi neputincioasă să șteargă acest păcat.[508]

Înțelepciunea lui Allah a statornicit, prin dreptate și har, că omul care se pocăiește de păcat este asemenea celui care nu are păcat.[509] Allah, Preaslăvitul, i-a făgăduit celui care se pocăiește de asociere, omor și desfrâu că îi va schimba faptele rele în fapte bune.[510] Aceasta este o judecată generală pentru orice om care se pocăiește de orice păcat.

508 Vezi și Majmūʿ al-fatāwā (15/408).

509 Această spusă a venit în hadithuri de la Ibn Masʿūd, Ibn ʿAbbās și alții, dar niciunul nu este stabilit. Este stabilită de la nobilul Urmaș ʿĀmir al-Shaʿbī; a transmis-o Wakīʿ în Al-Zuhd (278). Vezi amănuntele în Tabyīḍ al-ṣaḥīfah bi-uṣūl al-aḥādīth al-ḍaʿīfah (57–63).

510 În cuvintele Preaînaltului:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut sacru decât pe drept și nu săvârșesc desfrâu — cel care face aceasta va întâlni pedeapsa. În Ziua Învierii, pedeapsa îi va fi înmulțită și va rămâne veșnic în ea, umilit, în afară de cel care se pocăiește, crede și face o faptă dreaptă. Acestora Allah le va schimba faptele rele în fapte bune. Allah este Iertător, Îndurător.

[Al-Furqān 25:68–70]

Preaînaltul a spus:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

Spune: «O, robi ai Mei, care ați întrecut măsura împotriva voastră, nu deznădăjduiți de îndurarea lui Allah! Allah iartă toate păcatele. El este Iertătorul, Îndurătorul.»

Coran, 39:53

Niciun păcat nu este scos din această generalitate. Aceasta îi privește însă numai pe cei care se pocăiesc.

Cât despre cel cu care s-a săvârșit fapta și care este la maturitate mai rău decât în copilărie, fără să fi fost călăuzit către pocăință sinceră ori faptă dreaptă, fără să fi îndreptat ceea ce a pierdut, să fi readus la viață ceea ce a omorât ori să fi înlocuit faptele rele cu fapte bune, este puțin probabil să fie călăuzit la moarte către un sfârșit prin care să intre în Rai, ca pedeapsă pentru faptele sale. Allah, Preaslăvitul, pedepsește o faptă rea printr-o altă faptă rea, iar pedepsele faptelor rele se înmulțesc unele prin altele, după cum răsplătește o faptă bună printr-o altă faptă bună.

Dacă privești la mulți dintre cei aflați pe patul morții, vezi că sunt împiedicați să aibă un sfârșit bun, ca pedeapsă pentru faptele lor rele.

Ḥāfiẓul Abū Muḥammad ʿAbd al-Ḥaqq ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Ishbīlī, Allah să aibă milă de el, a spus:[511]

511 În cartea Al-ʿĀqibah (178–180).

واعلم أنّ لسوء الخاتمة -أعاذنا الله منها- أسبابًا ، ولها طرق وأبواب، أعظمها: الإكباب على الدنيا، والإعراض عن الأخرى، والإقدام والجرأة على معاصي الله عز وجل. وربما غلب على الإنسان ضرب من الخطيئة، ونوع من المعصية، وجانب من الإعراض، ونصيب من الجرأة والإقدام، فملكَ قلبَه، وسبق عقله، وأطفأ نوره، وأرسل عليه حجبه ، فلم تنفع فيه تذكرة، ولا نجعت فيه موعظة. فربما جاءه الموت على ذلك، فسمع النداء من مكان بعيد، فلم يتبيّن له المراد، ولا علم ما أراد، وإن كرّر عليه الداعي وأعاد!

Să știi că sfârșitul rău — Allah să ne ferească de el — are cauze, căi și porți. Cele mai mari sunt: cufundarea în viața lumească, întoarcerea de la Viața de Apoi și înaintarea cu îndrăzneală în neascultarea de Allah, Atotputernicul și Preaslăvitul. Uneori, un anumit fel de greșeală îl stăpânește pe om, un fel de neascultare, o parte de îndepărtare și o măsură de îndrăzneală în săvârșirea răului îi cuprind inima, îi iau înaintea minții, îi sting lumina și aruncă asupra lui vălurile lor. Atunci, nicio aducere-aminte nu-i mai folosește și niciun îndemn nu mai are izbândă. Se poate ca moartea să-l găsească în această stare: aude chemarea ca dintr-un loc îndepărtat, dar nu deslușește ce i se cere și nu înțelege ce voiește cel care îl cheamă, chiar dacă acesta îi repetă mereu chemarea!

El a spus:

ويروى أنّ بعض رجال الناصر نزل به الموت، فجعل ابنه يقول: قل: لا إله إلا الله، فقال: الناصر مولاي! فأعاد عليه القول، فأعاد مثل ذلك. ثم أصابته غشية، فلمّا أفاق قال: الناصر مولاي. وكان هذا دأبه، كلمّا قيل له: قل: لا إله إلا الله، قال: الناصر مولاي . ثم قال لابنه: يا فلان، الناصر إنّما يعرفك بسيفك، والقتل، القتل . ثم مات

Se relatează că pe unul dintre oamenii lui al-Nāșir l-a ajuns moartea. Fiul său a început să-i spună: «Spune: Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah!» El a răspuns: «Al-Nāșir este stăpânul meu!» I-a repetat îndemnul, iar el a dat același răspuns. Apoi și-a pierdut cunoștința. Când și-a revenit, a spus: «Al-Nāșir este stăpânul meu.» Așa făcea mereu: ori de câte ori i se spunea: «Spune: Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah!», răspundea: «Al-Nāșir este stăpânul meu.» Apoi i-a spus fiului său: «Omule, al-Nāșir te cunoaște numai prin sabia ta; omoară, omoară!» Apoi a murit.

ʿAbd al-Ḥaqq a spus:

وقيل لآخر ممن أعرفه: قل: لا إله إلا الله، فجعل يقول: الدار الفلانية أصلحوا فيها كذا، والبستان الفلاني افعلوا فيه كذا

Unuia dintre cei pe care îi cunosc i s-a zis: «Spune: Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah!» El a început să spună: «La casa aceea, reparați cutare lucru, iar în grădina aceea faceți cutare lucru.»

El a mai spus: „Printre cele pe care Abū Ṭāhir al-Silafī mi-a îngăduit să le relatez de la el se află întâmplarea unui om pe care l-a ajuns moartea. I s-a spus: «Spune: Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah!» El a început să spună în persană: «Dah, yāzdah», adică: «Zece, unsprezece.»[512]

Altuia i s-a spus: «Spune: Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah!» El a început să spună: «Pe unde se ajunge la baia lui Minjāb?»[513] El a spus: Aceste cuvinte au o poveste. Un bărbat stătea în fața casei sale, a cărei ușă semăna cu intrarea acelei băi. O tânără frumoasă a trecut pe lângă el și a întrebat: „Pe unde se ajunge la baia lui Minjāb?" El i-a spus: „Aceasta este baia lui Minjāb." Ea a intrat în casă, iar el a intrat după ea. Când s-a văzut în casa lui și a înțeles că o înșelase, s-a arătat bucuroasă și încântată că se întâlnise cu el. I-a spus: „Ar fi bine să avem ceva care să ne facă șederea plăcută și să ne bucure ochii." El i-a răspuns: „Îți aduc îndată tot ce dorești și poftești." A ieșit și a lăsat-o în casă, fără să încuie. A luat cele de trebuință și

512 ʿAbd al-Ḥaqq a precizat după această întâmplare: „Omul acesta era dintre funcționarii administrației; socotelile și cântarul ajunseseră să-l stăpânească."

513 Vezi și versul despre baia Minjāb citat mai înainte 252

s-a întors, dar a găsit că ea ieșise și plecase, fără să-l păgubească de nimic.
Bărbatul a ajuns stăpânit de patimă, o pomenea mereu și umbla pe drumuri și pe ulițe, spunând:

يا رُبَّ قائلةٍ يومًا وقد تعبت
كيف الطريق إلى حمّام مِنجاب

Câte-o femeie, într-o zi, ostenită, întreba:
„Care este drumul spre baia Minjāb?"

Într-o zi, pe când spunea acestea, o tânără i-a răspuns de la o fereastră:

قَرْنانُ هلّا جعلتَ إذ ظفرتَ بها
حِرزًا على الدار أو قفلًا على الباب

Încornoratule, de ce, când ai pus mâna pe ea,
N-ai pus o pază la casă ori un zăvor la ușă?

Patima i s-a întețit și tulburarea i s-a făcut și mai puternică. A rămas astfel până când acel vers a fost ultima sa vorbă din această lume."

El a spus: Se relatează că un bărbat[514] s-a îndrăgostit de cineva. Patima sa a devenit atât de puternică, iar iubirea i-a cuprins inima atât de mult, încât a căzut doborât de suferință și a rămas țintuit la pat din pricina ei. Celălalt se ferea de el și îl respingea cu tărie.

514 Acest bărbat este Aḥmad ibn Kulayb, gramaticianul și poetul, legat de Abū al-Ḥasan Aslam ibn Aḥmad ibn Saʿīd, fiul judecătorului suprem. Al-Ḥumaydī a inclus întâmplarea în Jadhwat al-muqtabis (143), prin relatarea lui Ibn Ḥazm. Vezi Maṣāriʿ al-ʿushshāq (1/297) și Muʿjam al-udabāʾ (1/422).

Mijlocitorii au continuat să umble între ei până când acela i-a făgăduit că va veni să-l viziteze. Când nefericitul a fost înștiințat, s-a bucurat nespus, mâhnirea i s-a risipit și a început să-l aștepte la vremea pe care o hotărâse pentru el. În timp ce aștepta, mijlocitorul a venit și i-a spus: «A mers cu mine o parte din drum, apoi s-a întors. L-am rugat și am stăruit pe lângă el, dar mi-a spus: „El m-a pomenit și m-a făcut de rușine. Nu voi intra în locuri îndoielnice și nu mă voi expune învinuirilor." Am încercat din nou, dar a refuzat și a plecat.» Când nefericitul a auzit, și-a pierdut orice nădejde, iar starea i s-a înrăutățit și mai mult. Au început să se arate asupra lui semnele morții.
În acea stare, spunea:

أسلَمُ، يا راحةَ العليلِ
ويا شِفا المدنِف النحيلِ

Aslam, tu, alinare a celui bolnav,
Tu, vindecare a celui istovit și slăbit,

رضاك أشهى إلى فؤادي
من رحمة الخالق الجليلِ

Mulțumirea ta este inimii mele mai dragă
Decât îndurarea Mărețului Creator.

I-am spus: «Omule, teme-te de Allah!» A răspuns: «S-a întâmplat deja.» M-am ridicat și am plecat de lângă el. Nu trecusem încă de poarta casei sale când am auzit strigătul care vestea moartea. La Allah căutăm adăpost de un deznodământ rău și de un sfârșit nefast![515]

515 Al-ʿĀqibah (180).

ولقد بكى سفيان الثوري ليلةً إلى الصباح، فلما أصبح قيل له: كلُّ هذا خوفًا من الذنوب؟ فأخذ تِبْنةً من الأرض، وقال: الذنوب أهون من هذا، وإنّما أبكي من خوف الخاتمة

Sufyān al-Thawrī a plâns într-o noapte până dimineața. Când s-a făcut dimineață, a fost întrebat: «Toate acestea din teamă de păcate?» A luat un fir de pai de pe pământ și a spus: «Păcatele sunt mai neînsemnate decât acesta. Plâng numai de teama sfârșitului.»[516]

Aceasta ține de cea mai adâncă înțelegere: omul se teme că păcatele sale îl vor lăsa fără sprijin la moarte și îl vor împiedica să aibă un sfârșit bun.

Imamul Aḥmad[517] a relatat despre Abū al-Dardāʾ că, atunci când i s-a apropiat moartea, își pierdea cunoștința, apoi își revenea și recita:

516 Al-ʿĀqibah (175).

517 În Al-Zuhd; relatarea nu se află în ediția tipărită. Pe calea sa au transmis-o Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (1/17), al-Bayhaqī în Al-Shuʿab (10184) și alții. Imamul Aḥmad a spus: „Ne-a relatat al-Walīd ibn Muslim: mi-a relatat Ibn Jābir, de la Ismāʿīl ibn ʿUbayd Allāh, de la Umm al-Dardāʾ", care a povestit-o.
Abū Dāwūd a transmis-o în Al-Zuhd (212), pe calea lui al-Walīd ibn Muslim, cu același lanț.
Au mai transmis-o Ibn al-Mubārak în Al-Zuhd (32), Ibn Abī Shaybah (34596), Ibn Abī al-Dunyā în Al-Muḥtaḍarīn (126), Ibn ʿAsākir în Tārīkh-ul său (47/197–198) și alții, pe calea lui Ibn al-Mubārak, de la Ibn Jābir, cu același lanț și cuvinte asemănătoare. Este stabilită și autentică.

﴿وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

Noi le întoarcem inimile și privirile, așa cum n-au crezut întâia oară, și îi lăsăm să rătăcească orbește în nelegiuirea lor.
Coran, 6:110

De aceasta se temeau Înaintașii în privința păcatelor: să nu ajungă un văl între ei și un sfârșit bun.
El a spus:[518]

واعلم أنّ سوء الخاتمة -أعاذنا الله منها- لا تكون لمن استقام ظاهره، وصلح باطنه، ما سمع بهذا ولا علم به، ولله الحمد. وإنّما تكون لمن له فساد في العقيدة ، أو إصرار على الكبائر، وإقدام على العظائم. فربّما غلب ذلك عليه، حتى ينزل به الموت قبل التوبة، فيأخذه قبل إصلاح الطوِيّة، ويُصطلَم قبل الإنابة، فيظفر به الشيطان عند تلك الصدمة، ويختطفه عند تلك الدهشة. والعياذ بالله

Să știi că sfârșitul rău — Allah să ne ferească de el — nu îl are cel a cărui purtare văzută este dreaptă și al cărui lăuntru este bun. Nu s-a auzit și nu se cunoaște așa ceva, și lui Allah I se cuvine lauda. El îl are numai cel cu stricăciune în credință, care stăruie în păcate

518 Este vorba despre ʿAbd al-Ḥaqq al-Ishbīlī. Vezi cartea Al-ʿĀqibah (181).

mari și se aruncă în fapte cumplite. Acestea pot ajunge să-l stăpânească până când îl lovește moartea înainte de a se pocăi: îl ia înainte să-și îndrepte lăuntrul și îl răpune înainte de a se întoarce către Allah. Atunci, Satana îl biruie în acel ceas de lovitură și îl răpește în acea tulburare. La Allah căutăm adăpost!

El a spus:

ويروى أنّه كان بمصر رجل يلزم مسجدًا للأذان والصلاة ، وعليه بهاء الطاعة وأنوار العبادة، فرقي يومًا المنارةَ على عادته للأذان، وكان تحت المنارة دار لنصراني، فاطّلع فيها، فرأى ابنة صاحب الدار، فافتتن بها، فترك الأذان ونزل إليها، ودخل الدار عليها، فقالت له: ما شأنك؟ وما تريد؟ قال: أريدكِ. قالت: لماذا؟ قال: قد سَبَيتِ لُبِّي، وأخذتِ بمجامع قلبي. قالت: لا أجيبك إلى ريبة أبدًا. قال: أتزوجك. قالت: أنت مسلم، وأنا نصرانية، وأبي لا يزوجني منك. قال لها: أتنصّر. قالت: إن فعلت أفعل. فتنصّر الرجل ليتزوجها، وأقام معهم في الدار فلمّا كان في أثناء

ذلك اليوم رقي إلى سطح كان في الدار ، فسقط منه، فمات. فلم يظفر بها ، وفاته دينه!

Se relatează că în Egipt era un om care venea neîncetat la o moschee pentru chemarea la rugăciune și pentru rugăciune. Asupra lui se vedeau frumusețea ascultării și luminile adorării. Într-o zi, a urcat în minaret, ca de obicei, pentru a face chemarea la rugăciune. Sub minaret se afla casa unui creștin. A privit înăuntru și a văzut-o pe fiica stăpânului casei, de care a fost fermecat. A lăsat chemarea la rugăciune, a coborât la ea și a intrat în casă. Ea l-a întrebat: «Ce ai? Ce dorești?» El a răspuns: «Te doresc pe tine.» Ea a întrebat: «De ce?» El a spus: «Mi-ai robit mintea și mi-ai cuprins toată inima.» Ea i-a răspuns: «Nu voi încuviința niciodată o legătură necuvenită.» El a spus: «Mă căsătoresc cu tine.» Ea a răspuns: «Tu ești musulman, iar eu sunt creștină; tatăl meu nu mă va mărita cu tine.» El i-a spus: «Mă fac creștin.» Ea a răspuns: «Dacă faci asta, mă căsătoresc cu tine.» Bărbatul s-a făcut creștin ca să se căsătorească cu ea și a rămas cu ei în casă. În cursul acelei zile, s-a urcat pe un acoperiș al casei, a căzut și a murit. Nu a ajuns la ea, iar religia și-o pierduse![519]

Fapta neamului lui Lūṭ: opiniile juriștilor

Întrucât stricăciunea raporturilor sexuale între bărbați se numără printre cele mai mari stricăciuni, pedeapsa lor în această lume și în Viața de Apoi se numără printre cele mai mari pedepse.

Oamenii au avut trei opinii: pedeapsa acestei fapte este mai aspră decât a desfrâului, pedeapsa desfrâului este mai aspră ori pedepsele celor două sunt egale.[520]

Abū Bakr al-Ṣiddīq, ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Khālid ibn al-Walīd, ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, Jābir ibn Zayd,

519 Al-ʿĀqibah (181).

520 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (504), Dhamm al-hawā (202–205), Al-Muḥallā (11/380–386) și Al-Mughnī (12/348–350).

[ʿUbayd Allāh ibn] ʿAbd Allāh ibn Maʿmar,[521] al-Zuhrī, Rabīʿah ibn Abī ʿAbd al-Raḥmān, Mālik, Isḥāq ibn Rāhawayh, imamul Aḥmad — potrivit celei mai autentice dintre cele două relatări de la el[522] — și al-Shāfiʿī, într-una dintre cele două opinii ale sale, au susținut că pedeapsa acestei fapte este mai aspră decât pedeapsa desfrâului: moartea în toate cazurile, fie că făptuitorul are statut de muḥṣan, fie că nu.

ʿAṭāʾ ibn Abī Rabāḥ, al-Ḥasan al-Baṣrī, Saʿīd ibn al-Musayyab,[523] Ibrāhīm al-Nakhaʿī,[524] Qatādah, al-Awzāʿī,

---

521 ʿUbayd Allāh ibn Maʿmar ibn ʿUthmān l-a văzut pe Profet ﷺ și a murit în timpul califatului lui ʿUthmān, Allah să fie mulțumit de el. ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn Maʿmar este nepotul său de frate; cei doi sunt uneori confundați. Pentru numele din text, vezi Al-Mughnī (12/349); Masāwiʾ al-akhlāq de al-Kharāʾiṭī (459); Dhamm al-liwāṭ de al-Ājurrī (35); Ibn Abī Shaybah (28339); Ibn Abī al-Dunyā, Al-Malāhī (158); Dhamm al-hawā (204). Vezi și Al-Iṣābah (5/55).

522 Este relatarea lui Isḥāq al-Kawsaj de la el. Vezi Masāʾil-urile sale (7/3471) și Dhamm al-hawā (255).

523 În Dhamm al-hawā (204) se află că a spus: „Este lapidat, fie că are statut de muḥṣan, fie că nu." (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.) La fel, în Al-Masāwiʾ de al-Kharāʾiṭī (454) și Dhamm al-liwāṭ de al-Ājurrī (50). ʿAbd al-Razzāq (13489) a transmis de la el: „La fel ca pedeapsa desfrânatului; dacă are statut de muḥṣan, este lapidat", așa cum a relatat autorul aici. În lanț se află al-Aslamī, abandonat în transmitere, și Ibn Jurayj, care practica tadlīs.

524 Așa se află în Dhamm al-hawā (204). Acolo, la p. 205, are o altă opinie, asemenea primei opinii din text: „Dacă ar fi cineva care să merite lapidarea de două ori, acela ar fi cel care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ." (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.)
Prima sa opinie au transmis-o ʿAbd al-Razzāq (13487), Ibn Abī Shaybah (28333, 28335), al-Ṭaḥāwī în Sharḥ al-mushkil (9/448–449) și al-Ājurrī (38), pe calea lui Ḥammād ibn Abī Sulaymān și Abū Maʿshar, de la al-Nakhaʿī, care a spus: „Pedeapsa acestei fapte este pedeapsa desfrânatului."
A doua opinie a fost relatată de Ḥammād ibn Salamah, de la Ḥammād ibn Abī Sulaymān, de la al-Nakhaʿī. Au transmis-o Ibn Abī Shaybah (28336) și al-Ājurrī (36, 37). Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī precizează: prima formulare este mai autentică, fiindcă au relatat-o Sufyān al-Thawrī și alții, de la Ḥammād ibn Abī Sulaymān.
El are și o a treia opinie, împărtășită de al-Ḥakam ibn ʿUtaybah, unul dintre discipolii săi de seamă: al-Thawrī a relatat de la Manṣūr, de la al-Nakhaʿī, că a spus: „Este lovit cu o pedeapsă mai mică decât cea legală fixă." Au

al-Shāfiʿī — potrivit opiniei predominante a școlii sale —, imamul Aḥmad, potrivit celei de-a doua relatări de la el, Abū Yūsuf și Muḥammad au susținut că pedeapsa acestei fapte și pedeapsa desfrânatului sunt egale.

Al-Ḥakam[525] și Abū Ḥanīfah au susținut că pedeapsa ei este mai mică decât a desfrânatului și constă într-o pedeapsă discreționară, taʿzīr.

Ei au spus că este un păcat pentru care nici Allah, nici Trimisul Său nu au stabilit o pedeapsă legală precisă; de aceea, pentru el se aplică taʿzīr, asemenea consumului de mortăciune, sânge și carne de porc.

Ei au spus și că este un raport sexual într-un loc pe care firea nu îl dorește; dimpotrivă, Allah Preaînaltul a alcătuit-o cu respingere față de acesta, chiar și la animalul necuvântător. Prin urmare, nu are o pedeapsă legală fixă, asemenea raportului cu un măgar ori cu alt animal.

Ei au spus că făptuitorul nu este numit zānī nici în limbă, nici în Legea revelată, nici în uzul obișnuit; astfel, el nu intră sub textele care stabilesc pedeapsa legală a desfrânaților.

Ei au spus: vedem că regulile Legii revelate[526] sunt astfel: dacă omul are o reținere firească față de un păcat, acea reținere este de ajuns în locul unei pedepse legale fixe. Dacă firea îl împinge către el, i se stabilește o pedeapsă potrivit cu puterea acelei înclinații. De aceea, s-a stabilit o pedeapsă legală fixă pentru desfrâu, furt și consumul de băuturi amețitoare, dar nu pentru consumul de mortăciune, sânge ori carne de porc.

Ei au spus: de aici urmează că nici raportul cu un animal ori cu o persoană moartă nu are o pedeapsă legală fixă. Allah,

---

transmis-o Ibn Abī Shaybah (28338), Ibn Ḥazm în Al-Muḥallā (11/382) și alții; lanțul este autentic.
Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī precizează: aceasta este mai autentică decât relatarea lui Ḥammād ibn Abī Sulaymān și Abū Maʿshar. Allah știe mai bine.

525 Este al-Ḥakam ibn ʿUtaybah, învățatul oamenilor din Kūfah, unul dintre discipolii de seamă ai lui Ibrāhīm al-Nakhaʿī. A murit în anul 115 H. Siyar aʿlām al-nubalāʾ (5/208–213).

526 Vezi explicarea regulii privitoare la imboldurile și reținerile firești 296

Preaslăvitul, a sădit în firea omului cea mai puternică respingere față de raportul unui bărbat cu alt bărbat, după cum a sădit respingerea față de chemarea de către un bărbat a cuiva care să săvârșească fapta cu el. Desfrâul este diferit, fiindcă acolo imboldul se află de ambele părți.

Ei au spus: dacă unul dintre cele două sexe caută plăcere cu cineva de același sex, nu i se impune pedeapsa legală fixă, așa cum se întâmplă dacă două femei întrețin relații între ele și fiecare caută plăcere în cealaltă.

Susținătorii primei opinii — care sunt majoritatea comunității, iar mai mulți au relatat în această privință consensul Companionilor — au spus că între păcate nu există o stricăciune mai mare decât aceasta. Ea urmează stricăciunii necredinței și poate fi mai mare decât stricăciunea omorului, după cum vom arăta, dacă voiește Allah.

Ei au spus că Allah Preaînaltul nu a încercat cu acest păcat mare pe nimeni din lume înaintea neamului lui Lūț. I-a pedepsit cu o pedeapsă cu care nu a pedepsit alt neam și a adunat asupra lor felurite pedepse: nimicirea, răsturnarea locuințelor peste ei, scufundarea în pământ și ploaia de pietre din cer. I-a făcut o pildă de pedeapsă cum nu a făcut cu alt neam. Aceasta, din pricina marii stricăciuni a acestei fărădelegi, de la care pământul aproape că se clatină din toate laturile când ea se săvârșește pe el. Îngerii fug spre marginile cerurilor și ale pământului când o văd, de teamă ca pedeapsa să nu coboare asupra făptuitorilor și să-i atingă și pe ei. Pământul strigă către Domnul său, Binecuvântatul și Preaînaltul, iar munții aproape că se mută din locurile lor.

Uciderea celui cu care se săvârșește fapta ar fi mai bună pentru el decât acel raport, căci, atunci când bărbatul săvârșește fapta cu el, îl ucide într-un fel după care nu se mai nădăjduiește viața. Dacă însă este ucis, este o victimă nedreptățită și un martir, iar acest lucru i-ar putea folosi în Viața de Apoi.

Ei au spus: dovada este că Allah, Preaslăvitul, a lăsat pedeapsa ucigașului la alegerea ocrotitorului victimei: dacă voiește, cere moartea lui, iar dacă voiește, îl iartă. În schimb, a făcut obligatorie moartea celui care săvârșește fapta neamului lui Lūț, ca pedeapsă

legală, după consensul Companionilor Trimisului lui Allah ﷺ. Asupra ei arată și Sunnah autentică și limpede a Trimisului lui Allah ﷺ, căreia nu i se împotrivește altă dovadă. Dimpotrivă, potrivit ei au lucrat Companionii și califii săi drept călăuziți.

S-a stabilit despre Khālid ibn al-Walīd că, într-una dintre regiunile arabilor, a găsit un bărbat cu care se întreținea raporturi ca și cu o femeie. I-a scris lui Abū Bakr al-Ṣiddīq, iar Abū Bakr s-a sfătuit cu Companionii, Allah să fie mulțumit de ei. ʿAlī ibn Abī Ṭālib a fost cel mai aspru în privința lui și a spus: „Numai un singur neam dintre neamuri a săvârșit aceasta și știți ce i-a făcut Allah. Părerea mea este să fie ars în foc." Abū Bakr i-a scris lui Khālid, iar acesta l-a ars.[527]

ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās a spus: „Se caută cea mai înaltă clădire din localitate; făptuitorul este aruncat de pe ea cu fața în jos, apoi se aruncă pietre după el."[528] ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās a luat această pedeapsă din pedeapsa dată de Allah celor din neamul lui Lūṭ. Ibn ʿAbbās este cel care a relatat de la Profet ﷺ:

من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط، فاقتلوا الفاعل والمفعول به

Pe cei pe care îi găsiți săvârșind fapta neamului lui Lūț, ucideți-i: atât pe cel care o săvârșește, cât și pe cel cu care este săvârșită.

527 Au transmis-o al-Kharā'iṭī în Al-Masāwi' (451), Ibn Abī al-Dunyā în Dhamm al-malāhī (145), al-Ājurrī în Dhamm al-liwāṭ (29), al-Bayhaqī în Al-Sunan (8/232), Ibn Ḥazm în Al-Muḥallā (11/381) și alții, pe căile lui Muḥammad ibn al-Munkadir, Mūsā ibn ʿUqbah și Ṣafwān ibn Sulaym, care au relatat că Khālid ibn al-Walīd... Al-Bayhaqī a spus: „Este mursal." Ibn Ḥazm a spus: „Toate aceste lanțuri sunt întrerupte; niciunul dintre ei nu l-a prins în viață pe Abū Bakr."

528 Au transmis-o Ibn Abī Shaybah (28328), al-ʿAbbās al-Dūrī în Tārīkh-ul său (4/329), Ibn Abī al-Dunyā în Dhamm al-malāhī (135), al-Ājurrī în Dhamm al-liwāṭ (35), al-Bayhaqī (8/232) și alții, pe calea lui Abū Naḍrah, care a spus: „Ibn ʿAbbās a fost întrebat: care este pedeapsa celui care săvârșește această faptă?", apoi a relatat răspunsul. Lanțul este autentic.

L-au transmis autorii Sunan,[529] iar Ibn Ḥibbān și alții l-au socotit autentic. Imamul Aḥmad l-a folosit ca dovadă. Lanțul său îndeplinește condițiile lui al-Bukhārī.
Ei au spus că s-a stabilit de la el că a spus:

لعن الله مَن عمِلَ عملَ قوم لوط. لعن الله من عمل عمل قوم لوط. لعن الله من عمل عمل قوم لوط

Allah l-a blestemat pe cel care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ.
Allah l-a blestemat pe cel care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ.
Allah l-a blestemat pe cel care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ.[530]

De la el nu a venit blestemarea desfrânatului în niciun hadith. A blestemat mai multe categorii de făptuitori ai păcatelor mari, dar nu i-a blestemat mai mult de o dată, pe când blestemarea celor

529 Au transmis hadithul Abū Dāwūd (4462), al-Tirmidhī (1456), Ibn Mājah (2561), Aḥmad, 1/300 (2732), Ibn ʿAdī (5/116), Ibn al-Jārūd (820), al-Ḥākim, 4/395 (8047), și alții, pe căile lui al-Darāwardī și Sulaymān ibn Bilāl, de la ʿAmr ibn Abī ʿAmr, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, ca atribuit Profetului. Al-Tirmidhī a spus: „Cunoaștem acest hadith de la Ibn ʿAbbās, de la Profet ﷺ, numai pe această cale." Al-Ḥākim a spus: „Este un hadith cu lanț autentic; cei doi nu l-au transmis și are o relatare de sprijin." Al-Bukhārī a fost întrebat despre el și a spus: „ʿAmr ibn Abī ʿAmr este sincer în relatare, dar a relatat de la ʿIkrimah lucruri respinse și în niciunul nu a menționat că l-ar fi auzit de la ʿIkrimah." Yaḥyā ibn Maʿīn, al-Nasāʾī și Ibn ʿAdī au respins acest hadith transmis de ʿAmr. Imamul al-Shāfiʿī a spus: „Dacă este autentic, îl voi urma." Vezi Al-Talkhīṣ al-ḥabīr (4/91–92).
Are și alte căi de la ʿIkrimah, dar niciuna nu este stabilită. A fost relatat și de la Abū Hurayrah și Jābir, fără să fie stabilit.

530 L-au transmis Aḥmad, 1/309, 317 (2816, 2913, 2915), al-Nasāʾī în Al-Kubrā (7337), Abū Yaʿlā, 4/414 (2539), Ibn Ḥibbān (4417), al-Ḥākim, 4/396 (8052), și alții, pe căile lui Zuhayr ibn Muḥammad, Sulaymān ibn Bilāl și ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī al-Zinād, toți de la ʿAmr ibn Abī ʿAmr, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, într-o relatare mai lungă atribuită Profetului.
Al-Nasāʾī a spus: „ʿAmr nu este puternic în transmitere." Vezi hadithul precedent.

care săvârşesc fapta neamului lui Lūţ a repetat-o, întărind-o de trei ori.

Companionii Trimisului lui Allah ﷺ au căzut de acord asupra pedepsei sale cu moartea; nu au existat doi dintre ei care să aibă opinii diferite în această privinţă. S-au deosebit numai în privinţa felului în care să fie ucis. Unii au crezut că aceasta înseamnă o deosebire de opinie asupra uciderii lui şi au relatat-o ca pe o chestiune de dezacord între Companioni. Între ei însă, ea era o chestiune de consens, nu una de dezacord.
Ei au spus: cine cugetă la cuvintele Lui, Preaslăvitul:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

Nu vă apropiaţi de desfrâu! El este o faptă ruşinoasă şi o cale rea,
Coran, 17:32

şi la cuvintele Sale despre raporturile sexuale între bărbaţi:

﴿أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾

Săvârşiţi voi fapta ruşinoasă pe care n-a mai săvârşit-o nimeni din lume înaintea voastră?,
Coran, 7:80

înţelege deosebirea dintre ele. Căci Allah, Preaslăvitul, a folosit cuvântul faḥishah nearticulat în privinţa desfrâului: el este una dintre faptele ruşinoase. În privinţa celeilalte fapte l-a folosit articulat, ceea ce arată că aceasta întruneşte sensurile numelui *„fapta ruşinoasă”*. Este asemenea spuselor: *„Zayd este bărbatul”* ori *„Ce bărbat bun este Zayd!”* Cu alte cuvinte: săvârşiţi fapta a cărei urâţenie este recunoscută de oricine? Fiind atât de vădită şi deplină, urâţenia ei nu mai are nevoie să fie numită, astfel încât numele nu trimite la altă faptă.

Este asemenea cuvintelor lui Faraon către Mūsā:

﴿وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ﴾

Și ai săvârșit fapta aceea pe care ai săvârșit-o.
Coran, 26:19

Adică fapta cumplită, vădită și cunoscută de oricine.
Apoi, Preaslăvitul a întărit arătarea urâțeniei ei prin aceea că nimeni din lume nu o săvârșise înaintea lor. A spus:

﴿مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾

Pe care n-a mai săvârșit-o nimeni din lume înaintea voastră.
Coran, 7:80

A întărit-o din nou, numind limpede ceea ce face inimile să se strângă, urechile să se ferească și firile să respingă cu cea mai mare tărie: un bărbat se apropie de alt bărbat și întreține raporturi cu el ca și cu o femeie.
A spus:

﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ﴾

Voi vă apropiați de bărbați.
Coran, 7:81

Apoi a arătat că se pot lipsi de aceasta și că îi împinge numai pofta, nu nevoia pentru care bărbatul înclină către femeie: împlinirea dorinței, plăcerea unirii, dobândirea dragostei și a îndurării prin care femeia își uită părinții și își pomenește soțul, dobândirea urmașilor, prin care se păstrează această specie, cea mai nobilă dintre făpturi, păzirea castității femeii și împlinirea dorinței ei, crearea legăturii de înrudire prin căsătorie, soră a înrudirii de sânge, purtarea de grijă a bărbaților față de femei, nașterea, din unirea cu ele, a celor mai iubiți de Allah dintre făpturi, precum profeții, cei apropiați Lui și cei drepți, faptul că

Profetul ﷺ îi va întrece pe ceilalți profeți prin numărul comunității sale și alte foloase ale căsătoriei. Stricăciunea celeilalte fapte se împotrivește tuturor acestora și le întrece prin răul ei, care nu poate fi cuprins și ale cărui amănunte nu le știe decât Allah.

Apoi a întărit urâțenia acesteia prin faptul că făptuitorii au răsturnat firea în care Allah i-a creat pe bărbați și au întors natura sădită de El în ei: dorința pentru femei, nu dorința pentru bărbați. Au întors lucrurile, au răsturnat firea și natura și s-au apropiat cu poftă de bărbați în locul femeilor. De aceea, Allah, Preaslăvitul, le-a răsturnat locuințele, făcând partea lor de sus să ajungă dedesubt. Tot astfel, ei înșiși au fost răsturnați și întorși cu capul în jos în pedeapsă.

Apoi, Preaslăvitul a întărit urâțenia acesteia judecând că au întrecut măsura, adică au depășit hotarul. A spus:

﴿بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ﴾

Dimpotrivă, voi sunteți un neam care întrece măsura.
Coran, 7:81

Cugetă: s-a spus așa ceva, ori ceva apropiat, despre desfrâu? Preaslăvitul a întărit aceasta în privința lor prin cuvintele:

﴿وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ﴾

Și l-am izbăvit din cetatea care săvârșea nelegiuirile.
Coran, 21:74

Apoi a întărit osândirea lor prin două însușiri de o urâțenie deplină:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ﴾

Ei erau un neam rău și nelegiuit.
Coran, 21:74

I-a numit *„stricători”* în cuvintele profetului lor:

﴿قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ﴾

El a spus: «Doamne, ajută-mă împotriva neamului de stricători!»
Coran, 29:30

I-a numit *„nedrepți”* în cuvintele îngerilor către Ibrāhīm:

﴿إِنَّا مُهْلِكُو أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ﴾

Noi vom nimici locuitorii acestei cetăți, căci locuitorii ei erau nedrepți.
Coran, 29:31

Cugetă la cei care au fost loviți de asemenea pedepse și pe care Allah i-a osândit prin asemenea mustrări!
Când Ibrāhīm, prietenul Său apropiat, a stăruit înaintea îngerilor pentru ei, după ce aceștia îl înștiințaseră că îi vor nimici, i s-a spus:

﴿يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ﴾

O, Ibrāhīm, lasă aceasta! Porunca Domnului tău a venit, iar asupra lor va veni o pedeapsă care nu poate fi înlăturată.
Coran, 11:76

Cugetă la răutatea neamului lui Lūț și la răzvrătirea lor fără măsură împotriva lui Allah: când au auzit că la profetul lor Lūț sosiseră oaspeți dintre cei mai frumoși oameni la înfățișare, au venit la el în grabă.

Când i-a văzut, le-a spus:

﴿يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ﴾

O, neam al meu, acestea sunt fiicele mele; ele sunt mai curate pentru voi.

Coran, 11:78

Și-a pus fiicele înainte pentru a-și apăra oaspeții, oferindu-le în căsătorie, de teamă ca el și oaspeții săi să nu fie loviți de o rușine grea. A spus:

﴿يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ﴾

O, neam al meu, acestea sunt fiicele mele; ele sunt mai curate pentru voi! Temeți-vă de Allah și nu mă faceți de rușine în privința oaspeților mei! Oare nu este printre voi un om chibzuit?

Coran, 11:78

Ei i-au răspuns, dar cu răspunsul unui tiran îndărătnic:

﴿لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ﴾

Tu știi că nu avem niciun drept asupra fiicelor tale și știi bine ce dorim.

Coran, 11:79

Profetul lui Allah a scos atunci un suspin din pieptul său apăsat, dintr-o inimă mâhnită și adânc îndurerată, spunând:

﴿لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾

De-aș avea putere împotriva voastră ori de m-aș putea adăposti la un sprijin puternic!

Coran, 11:80

Trimișii lui Allah i-au adus alinare, i-au dezvăluit adevărul și l-au înștiințat că aceia nu pot ajunge nici la ei, nici la el din pricina lor: să nu se teamă, să nu le dea însemnătate și să se liniștească.
Au spus:

﴿قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾

O, Lūț, noi suntem trimișii Domnului tău. Ei nu vor ajunge la tine.

Coran, 11:81

I-au dat vestea bună pe care o aduseseră pentru el și vestea pedepsei care avea să lovească neamul său, spunând:

﴿فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ﴾

Pleacă la vreme de noapte cu familia ta și niciunul dintre voi să nu privească înapoi, în afară de soția ta: ceea ce îi va lovi pe ei o va lovi și pe ea. Vremea lor hotărâtă este dimineața.

Coran, 11:81

Profetului lui Allah i s-a părut îndepărtată vremea nimicirii lor și a spus: *„Doresc să fie mai repede decât atât."* Îngerii au spus:

﴿أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ﴾

Oare nu este aproape dimineața?
Coran, 11:81

Pe Allah, între nimicirea vrăjmașilor lui Allah și izbăvirea profetului Său și a celor apropiați Lui nu a fost decât răstimpul dintre ceasurile dinaintea zorilor și ivirea lor. Locuințele le-au fost smulse din temelii și ridicate către cer, până când îngerii au auzit lătratul câinilor și răgetul măgarilor. Atunci a ieșit porunca de neînlăturat de la Mărețul Domn către robul și trimisul Său Jibrīl: să le răstoarne peste ei.
Așa a vestit El în Revelația limpede, spunând, Atotputernicul:

﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ﴾

Când a venit porunca Noastră, am făcut partea ei de sus să ajungă dedesubt și am trimis asupra lor o ploaie de pietre din lut întărit.
Coran, 11:82

I-a făcut un semn pentru lumi, un îndemn pentru cei cu frică de Allah, o pildă de pedeapsă și niște înaintași pentru nelegiuiții care le împărtășesc faptele. A lăsat locuințele lor pe drumul călătorilor.

﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

În aceasta sunt semne pentru cei care iau aminte. Ea se află pe un drum cunoscut. În aceasta este un semn pentru credincioși.

Coran, 15:75–77

I-a luat pe neașteptate, în timp ce dormeau. Puterea pedepsei Sale a venit asupra lor, pe când rătăceau orbește în beția lor. Ceea ce agonisiseră nu le-a fost de niciun folos.
Acele plăceri s-au prefăcut în dureri și au ajuns să fie chinuiți prin ele:

مآربُ كانت في الحياة لأهلها

عِذابًا فصارت في الممات عَذابا

Dorințe ce în viață le fuseseră dulci
La moarte li s-au făcut chin.[531]

Plăcerile au trecut și au lăsat în urmă regrete. Pofta s-a sfârșit și a lăsat nenorocire. S-au bucurat puțin și au fost pedepsiți îndelung. Au păscut într-o pășune vătămătoare, care le-a adus apoi o pedeapsă dureroasă. Vinul acelei pofte i-a îmbătat și nu s-au trezit din ea decât în locuințele celor pedepsiți. Nepăsarea aceea i-a adormit și nu s-au deșteptat decât în lăcașurile celor nimiciți. Pe Allah, au regretat cu cel mai adânc regret, când

531 Autorul l-a citat și în Ṭarīq al-hijratayn (119), Rawḍat al-muḥibbīn (632) și Al-Fawā'id (46); în aceasta din urmă se află: „erau în tinerețe… s-au făcut la bătrânețe".
Versul va apărea din nou în discuția despre plăcerile care lasă în urmă durere. 629

regretul nu mai folosea. Pentru cele săvârşite mai înainte au plâns sânge în loc de lacrimi.

De i-ai vedea pe cei de deasupra şi pe cei de dedesubt dintre ei, în timp ce focul le iese prin deschizăturile feţelor şi ale trupurilor! Ei se află între straturile Iadului şi beau cupe de apă clocotită în locul băuturii plăcute.
În timp ce sunt târâţi pe feţe, li se spune:

﴿ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ﴾

Gustaţi ceea ce aţi agonisit!
Coran, 39:24

﴿اصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

Ardeţi în el! Răbdaţi ori nu răbdaţi, totuna este pentru voi. Sunteţi răsplătiţi numai pentru ceea ce aţi făptuit.
Coran, 52:16

Allah, Preaslăvitul, a apropiat distanţa pedepsei dintre acel neam şi cei care le împărtăşesc faptele, spunând, ca să-i înfricoşeze cu împlinirea ameninţării:

﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ﴾

Ea nu este departe de cei nedrepţi.
Coran, 11:83

فيا ناكحي الذُّكرانِ يهنيكم البشرى
فيومَ معادِ الناس إنّ لكم أجرا

O, voi, cei care vă uniți cu bărbați, bucurați-vă de vestea bună:
În Ziua învierii oamenilor veți avea răsplată!

كلوا واشربوا وازنُوا ولوطوا وأبشِروا
فإنكمُ زَفًّا إلى الجنّة الحمرا

Mâncați și beți, desfrânați-vă, săvârșiți fapta neamului lui Lūț și bucurați-vă,
Căci veți fi duși în alai spre grădina cea roșie!

فإخوانكم قد مهّدوا الدارَ قبلكم
وقالوا: إلينا عجِّلوا لكم البشرى

Frații voștri v-au pregătit lăcașul înaintea voastră
Și au spus: „Grăbiți-vă la noi! Iată vestea bună pentru voi!”

وها نحن أسلاف لكم في انتظاركم
سيجمعنا الجبَّارُ في ناره الكبرى

„Noi suntem înaintașii voștri și vă așteptăm;
Cel Atotputernic ne va aduna în marele Său Foc.”

ولا تحسَبوا أنّ الذين نكحتمُ
يغيبون عنكم بل ترونهمُ جَهْرا

Să nu credeți că aceia cu care v-ați unit
Vor lipsi de lângă voi: îi veți vedea deslușit.

ويلعن كلٌّ منكمُ خليله
ويشقَى به المحزونُ في الكرّة الأخرى

Fiecare dintre voi își va blestema prietenul,
Iar cel mâhnit va fi nenorocit din pricina lui la întoarcerea de apoi.

يعذَّب كلٌّ منهمُ بشريكه
كما اشتركا في لذّةٍ تُوجِب الوِزْرا

Fiecare va fi chinuit prin partenerul său,
Așa cum au împărțit o plăcere care aduce povara păcatului.

Capitol: Răspunsurile la argumentele celor care socotesc pedeapsa acestei fapte mai mică decât pedeapsa desfrâului

Cât despre afirmația lor că este un păcat pentru care Allah nu a stabilit o pedeapsă legală precisă, răspunsul are mai multe laturi:

Prima: cel care transmite de la Allah a făcut obligatorie pedeapsa cu moartea pentru făptuitor. Ceea ce a legiferat Trimisul lui Allah ﷺ a legiferat de la Allah. Dacă voiți să spuneți că pedeapsa nu este cunoscută prin Legea revelată, afirmația este falsă. Dacă voiți să spuneți că ea nu este stabilită prin textul

Cărții, din aceasta nu urmează lipsa judecății sale, fiindcă ea este stabilită prin Sunnah.

A doua: acest argument al vostru este contrazis de lapidare, care a fost stabilită prin Sunnah.

Dacă spuneți: *„Dimpotrivă, a fost stabilită printr-un text coranic a cărui rostire a fost abrogată, dar a cărui judecată a rămas”*, răspundem: atunci argumentul vostru este contrazis de pedeapsa celui care bea vin.

A treia: negarea unei anumite dovezi nu implică negarea oricărei dovezi și nici a ceea ce este dovedit. Cu atât mai mult cu cât am arătat că dovada pe care ați negat-o nu lipsește!

Cât despre afirmația voastră că este un raport sexual într-un loc pe care firea nu îl dorește, ci față de care Allah a sădit în fire respingerea, fiind asemenea raportului cu o persoană moartă ori cu un animal, răspunsul are mai multe laturi. Prima: este o analogie care nu poate fi luată în seamă, fiind respinsă de Sunnah Trimisului lui Allah ﷺ și de consensul Companionilor, după cum s-a arătat.

A doua: a pune pe același plan raportul cu un tânăr frumos, fără barbă, a cărui ispită întrece orice altă ispită, și raportul cu o măgăriță ori cu o femeie moartă este una dintre cele mai greșite analogii. A cântat oare cineva vreodată iubirea pentru o măgăriță, o vacă ori o moartă? I-a robit aceasta mintea vreunui îndrăgostit, i-a înrobit inima ori i-a stăpânit gândirea și sufletul? Nu există o analogie mai greșită decât aceasta.

A treia: argumentul este contrazis de raportul cu mama, fiica ori sora, față de care există respingere firească; cu toate acestea, potrivit uneia dintre cele două opinii, pedeapsa este una dintre cele mai aspre: moartea în toate cazurile, indiferent dacă făptuitorul are sau nu statut de muḥṣan. Aceasta este una dintre cele două relatări de la imamul Aḥmad și opinia lui Isḥāq ibn Rāhawayh și a unui grup dintre învățații hadithului.

Abū Dāwūd[532] a transmis hadithul lui al-Barāʾ ibn ʿĀzib, care a spus: „L-am întâlnit pe unchiul meu purtând steagul și l-am întrebat: «Încotro mergi?» El a răspuns: «Trimisul lui Allah ﷺ m-a trimis la un om care s-a căsătorit cu femeia tatălui său, după acesta, ca să-i tai capul și să-i iau averea.»” Al-Tirmidhī a spus: „Acest hadith este bun.”[533] Al-Jūzajānī a spus: „Unchiul lui al-Barāʾ se numește al-Ḥārith ibn ʿAmr.”[534]

În Sunan de Ibn Mājah,[535] din hadithul lui Ibn ʿAbbās, se află că Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

من وقع على ذات محرم فاقتلوه

Pe cel care întreține raporturi cu o femeie dintre rudele cu care îi este interzisă căsătoria, ucideți-l.

---

532 La nr. 4457. L-au transmis și al-Nasāʾī (3332), Ibn al-Jārūd (681), al-Dārimī (2285) și alții, pe calea lui Zayd ibn Abī Unaysah, de la ʿAdī ibn Thābit, de la Yazīd ibn al-Barāʾ, de la tatăl său, care l-a relatat.
L-au transmis al-Suddī, Ashʿath ibn Sawwār — asupra căruia există deosebiri de transmitere —, al-Rabīʿ ibn al-Rukayn și alții, de la ʿAdī, de la al-Barāʾ, de la unchiul său din partea mamei, fără Yazīd ibn al-Barāʾ. Au transmis-o Aḥmad (18557, 18578, 18610), al-Tirmidhī (1362), care a spus „bun și singular”, Ibn Mājah (2607) și alții.
Abū Ḥātim a preferat relatarea lui Zayd ibn Abī Unaysah, fiindcă îl include pe Yazīd ibn al-Barāʾ. Vezi Al-ʿIlal de Ibn Abī Ḥātim (1207, 1277) și ʿIlal al-Dāraquṭnī (6/20–22).
Lanțul hadithului este bun.

533 Al-Tirmidhī l-a numit „bun și singular” (1362).

534 Se spune că era unchiul său din partea mamei. În unele căi ale hadithului: „L-am întâlnit pe unchiul meu din partea mamei.” Vezi Al-Iṣābah (1/588).

535 La nr. 2568. L-au transmis al-Tirmidhī (1462), Aḥmad în Al-Musnad, 1/300 (2727), al-Ṭabarī în Al-Tahdhīb, Musnad Ibn ʿAbbās (871), al-Ṭabarānī (vol. 11, nr. 11580), Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (5/286) și Ibn Ḥibbān în Al-Majrūḥīn (1/110), pe calea lui Ibrāhīm ibn Ismāʿīl ibn Abī Ḥabībah, de la Dāwūd ibn Ḥuṣayn, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, în forme scurte și lungi.
Al-Tirmidhī a spus: „Nu cunoaștem acest hadith decât pe această cale; Ibrāhīm ibn Ismāʿīl este socotit slab în acest hadith.”
Abū Ḥātim al-Rāzī a spus: „Este un hadith respins, pe care nu l-a relatat decât Ibn Abī Ḥabībah.”
Al-ʿIlal (1367).

Lui al-Ḥajjāj i-a fost adus un om care își siluise sora. El a spus: *„Închideți-l și întrebați-i pe Companionii Trimisului lui Allah ﷺ care se află aici."* L-au întrebat pe ʿAbd Allāh ibn Muṭarrif, iar acesta a spus: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând:

من تخطّى حُرمَ المؤمنين فخُطُوا وسطه بالسيف

Pe cel care încalcă hotarele inviolabile ale credincioșilor, loviți-l cu sabia prin mijloc.[536]

În aceasta este o dovadă pentru execuția prin tăiere în două. Este și o dovadă de sine stătătoare în această chestiune: pedeapsa pentru un raport cu cineva cu care acesta nu este îngăduit în nicio împrejurare este moartea. Dovada este cazul celui care întreține raporturi cu mama ori cu fiica sa. Tot astfel se spune despre

536 L-au transmis Ibn Abī ʿĀṣim (vol. 5, nr. 2817), al-Baghawī în Muʿjam al-ṣaḥābah (vol. 4, nr. 1712), Ibn Qāniʿ în Muʿjam al-ṣaḥābah (562), Abū Nuʿaym în Maʿrifat al-ṣaḥābah (vol. 4, nr. 2771), al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (111) și în Masāwiʾ al-akhlāq (575), al-ʿUqaylī în Al-Ḍuʿafāʾ (2/201–202), Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (3/175) și alții, pe calea lui Rifdah ibn Quḍāʿah, de la Ṣāliḥ ibn Rāshid al-Qurashī, care a spus că lui al-Ḥajjāj i-a fost adus un bărbat, apoi a povestit întâmplarea.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: acest hadith nu este stabilit, din pricina slăbiciunii lui Rifdah și a greșelii sale în hadith. Abū Ḥātim și Abū Zurʿah l-au socotit greșit și eronat. Al-Bukhārī a spus: „Hadithul său nu este autentic", adică hadithul lui Ṣāliḥ ibn Rāshid; altă dată a spus: „Lanțul său nu este autentic." Ibn Mandah a spus: „Singular."
Ibn al-Sakan a spus: „Lanțul său trebuie cercetat."
Abū Zurʿah socotește că forma corectă este o opinie juridică a lui ʿAbd Allāh ibn Muṭarrif ibn al-Shikhkhīr.
Așa au relatat-o de la el Qatādah și Dāwūd ibn Abī Hind.
Nota sursei precizează: această opinie a transmis-o al-Ṭabarī în Al-Tahdhīb, Musnad Ibn ʿAbbās (887–889), și al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (112), pe calea lui Qatādah; de asemenea, Ibn Abī Shaybah (4/131, potrivit Al-Iṣābah) și al-Ṭabarī în Al-Tahdhīb (891), pe calea lui Ḥumayd, de la Bakr ibn ʿAbd Allāh, care a relatat-o. Lanțul opiniei juridice este autentic.
Vezi ʿIlal Ibn Abī Ḥātim (1369), Al-Jarḥ wa-l-taʿdīl (5/152–153, 182), Al-Tārīkh al-kabīr de al-Bukhārī (4/279; 5/34) și Al-Iṣābah, 4/131 (4951).

raportul cu rudele cu care căsătoria este interzisă și cu cineva cu care raportul nu îi este îngăduit în nicio împrejurare: pedeapsa lui este moartea, asemenea celui care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ.

Cercetarea temeinică este ca pentru ambele chestiuni să fie adus drept dovadă textul revelat. Analogia mărturisește pentru corectitudinea fiecăreia.

Musulmanii au căzut de acord că celui care săvârșește desfrâu cu o rudă cu care îi este interzisă căsătoria i se aplică pedeapsa legală fixă. S-au deosebit numai în privința felului ei: este moartea în toate cazurile ori este pedeapsa desfrânatului? Există două opinii.

Al-Shāfiʿī, Mālik și Aḥmad, într-una dintre cele două relatări de la el, au susținut că pedeapsa este aceea a desfrânatului.

Aḥmad, Isḥāq și un grup dintre învățații hadithului au susținut că pedeapsa este moartea în toate cazurile.

Tot astfel, au căzut cu toții de acord că, dacă întreține raporturi cu ea sub numele căsătoriei, cunoscând interdicția, i se aplică pedeapsa legală fixă. Numai Abū Ḥanīfah a socotit că aceasta este o îndoială care înlătură pedeapsa legală fixă. Cei care i se împotrivesc spun că, dacă săvârșește fapta sub numele căsătoriei, își face fărădelegea și mai grea și mai aspră, fiindcă încalcă două mari interdicții: cea a contractului și cea a raportului sexual. Cum să-i fie micșorată pedeapsa prin adăugarea încălcării contractului la încălcarea desfrâului?

Cât despre raportul cu o femeie moartă, juriștii au două opinii, amândouă întâlnite în școala lui Aḥmad și în altele. Una este că se impune pedeapsa legală fixă; aceasta este opinia lui al-Awzāʿī. Fapta lui este o fărădelege și un păcat mai mari, fiindcă la fapta rușinoasă se adaugă încălcarea inviolabilității celei moarte.

Raporturile cu animale: opiniile juriștilor

Cât despre raportul sexual cu un animal, juriștii au trei opinii:

Prima: făptuitorul este pedepsit disciplinar, fără pedeapsă legală fixă. Aceasta este opinia lui Mālik, Abū Ḥanīfah, al-Shāfiʿī, într-una dintre cele două opinii ale sale, și Isḥāq.

A doua opinie: judecata lui este aceea a desfrânatului: este biciuit dacă nu are statut de muḥṣan și lapidat dacă are acest statut. Aceasta este opinia lui al-Ḥasan.

A treia opinie: judecata lui este aceea a celui care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ. Aḥmad a afirmat-o limpede; ea se ramifică potrivit celor două relatări despre pedeapsa acelei fapte: este moartea obligatorie ori este asemenea pedepsei desfrânatului?

Cei care au spus că pedeapsa lui este moartea au adus drept dovadă hadithul transmis de Abū Dāwūd,[537] de la Ibn ʿAbbās, de la Profet ﷺ:

من أتى بهيمةً فاقتلوه واقتلوها معه

Pe cel care are raporturi cu un animal, ucideți-l și ucideți animalul împreună cu el.

Ei au spus: fiind un raport care nu este îngăduit în nicio împrejurare, pedeapsa lui este moartea, asemenea pedepsei celui care săvârșește fapta neamului lui Lūṭ.

Cei care nu au socotit că i se aplică o pedeapsă legală fixă au spus: hadithul despre aceasta nu este autentic. Dacă ar fi autentic,

537 La nr. 4464. L-au transmis al-Tirmidhī (1455), al-Ṭabarī în Al-Tahdhīb, Musnad Ibn ʿAbbās (875), al-Ḥākim, 4/396 (8049), și al-Bayhaqī (8/233), pe calea lui ʿAmr ibn Abī ʿAmr, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās.
Este un hadith respins, criticat de imami precum Aḥmad, al-Bukhārī, Abū Dāwūd, al-Tirmidhī și alții. Motivul respingerii, potrivit celor mai mulți învățați, este opinia lui Ibn ʿAbbās că acela care are raporturi cu un animal nu are o pedeapsă legală fixă; trimiterile urmează mai jos.
L-a relatat și ʿAbbād ibn Manṣūr, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās. Au transmis-o al-Ṭabarī în Al-Tahdhīb, 1/550 (23), al-Bayhaqī (8/233) și al-Ḥākim, 4/396 (8050).
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: în acest lanț se află ʿAbbād ibn Manṣūr, care practica tadlīs; poate că l-a omis pe Ibrāhīm ibn Muḥammad ibn Abī Yaḥyā al-Aslamī, abandonat în transmitere. În biografia lui ʿAbbād ibn Manṣūr din Al-Majrūḥīn (2/166), Ibn Ḥibbān a spus: „Tot ceea ce a relatat de la ʿIkrimah a auzit de la Ibrāhīm ibn Abī Yaḥyā, de la Dāwūd ibn al-Ḥuṣayn, dar a ascuns această intermediere și a relatat de la ʿIkrimah." Vezi ʿIlal Ibn Abī Ḥātim (1345).

l-am urma și nu ne-ar fi îngăduit să ne împotrivim lui. Ismāʿīl ibn Saʿīd al-Shālanjī a spus: „L-am întrebat pe Aḥmad despre cel care are raporturi cu un animal. El s-a oprit fără să dea o hotărâre și nu a socotit stabilit hadithul lui ʿAmr ibn Abī ʿAmr în această privință."[538] Al-Ṭaḥāwī a spus: „Hadithul este slab." În plus, cel care îl relatează este Ibn ʿAbbās, iar el a dat opinia că făptuitorul nu are o pedeapsă legală fixă.[539] Abū Dāwūd a spus: „Aceasta slăbește hadithul."

Fără îndoială, reținerea firească față de raportul cu un animal este mai puternică decât reținerea firească față de raportul între bărbați. Cele două nu sunt egale în firea oamenilor; a le pune pe același plan este una dintre cele mai greșite analogii, după cum s-a arătat.

Relațiile între femei: limitele analogiei juridice

Cât despre analogia voastră între raportul unui bărbat cu alt bărbat și atingerea intimă dintre două femei, ea este una dintre cele mai greșite analogii, fiindcă în al doilea caz nu există penetrare. Corespondentul său ar fi atingerea intimă între doi bărbați fără penetrare.

---

538 Al-Mughnī (12/352).

539 Opinia lui a fost transmisă de Abū Dāwūd (4465), al-Tirmidhī în Al-Sunan (1455) și Al-ʿIlal al-kabīr (428), al-Ṭabarī în Al-Tahdhīb (867–869), al-Ṭaḥāwī în Sharḥ al-mushkil (9/440–441), al-Ḥākim, 4/396 (8051), al-Kharāʾiṭī în Masāwiʾ al-akhlāq (457) și al-Bayhaqī (8/234), pe căile lui Shuʿbah, al-Thawrī, Abū al-Aḥwaṣ, Sharīk, Abū Bakr ibn ʿAyyāsh, Abū ʿAwānah și Israʾīl, toți de la ʿĀṣim ibn Bahdalah, de la Abū Razīn, de la Ibn ʿAbbās, care a spus: „Cel care are raporturi cu un animal nu are o pedeapsă legală fixă."
Abū Ḥanīfah a relatat de la ʿĀṣim ibn ʿUmar, de la Abū Razīn, de la Ibn ʿAbbās, cuvinte asemănătoare.
Au transmis-o al-Nasāʾī în Al-Kubrā (7341) și al-Ṭaḥāwī în Sharḥ al-mushkil (9/440), care a spus: „Aceasta nu este corectă; ʿĀṣim ibn ʿUmar este slab în hadith."
Forma corectă este relatarea grupului. ʿĀṣim este Ibn Bahdalah, după cum se spune limpede în relatările lui al-Thawrī, Abū al-Aḥwaṣ și Abū ʿAwānah. Relatarea are un lanț bun. Prin această relatare, al-Bukhārī, al-Tirmidhī, Abū Dāwūd și al-Ṭaḥāwī au arătat defectul hadithului atribuit Profetului.

Totuși, în unele relatări atribuite Profetului se află:

إذا أتت المرأة المرأة فهما زانيتان

Dacă o femeie se apropie de o femeie, amândouă sunt desfrânate.[540]

Prin aceasta nu se impune însă pedeapsa legală fixă, fiindcă lipsește penetrarea, chiar dacă asupra lor se folosește numele general al desfrâului, asemenea desfrâului ochiului, mâinii, piciorului și gurii.

Odată stabilit acest lucru, musulmanii au căzut de acord că judecata raportului cu un sclav este aceeași cu judecata raportului cu altcineva.

---

540 L-au transmis al-Ājurrī, pe scurt, în Dhamm al-liwāṭ (17), și al-Bayhaqī în Al-Kubrā (8/233), pe calea lui Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la Khālid al-Ḥadhdhāʾ, de la Ibn Sīrīn, de la Abū Mūsā, ca atribuit Profetului. Începutul este: „Dacă un bărbat se apropie de un bărbat, amândoi sunt desfrânați…" Al-Bayhaqī a spus: „Nu îl cunosc pe acest Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥmān; hadithul este respins cu acest lanț." Răspunzându-i, Ibn al-Turkumānī a spus: „Spun: este cunoscut ca al-Maqdisī al-Qushayrī. A relatat de la… Ibn Abī Ḥātim l-a menționat în cartea sa [Al-Jarḥ, 7/325] și a spus: al-Bukhārī l-a menționat; l-am întrebat pe tatăl meu despre el, iar el a spus: este abandonat în hadith, minția și născocea hadithuri."
Are o altă cale, menționată de al-Bukhārī în Tārīkh-ul său (2/81) și de Ibn Abī Ḥātim în introducerea la Al-Jarḥ (1/342). Au transmis-o al-Ājurrī în Dhamm al-liwāṭ (16), al-Ṭabarānī în Al-Awsaṭ, 3/153 (4157), și al-Khaṭīb în Tālī talkhīṣ al-mutashābih (268), pe calea lui Abū Dāwūd al-Ṭayālisī, de la Bishr ibn al-Faḍl, de la tatăl său, de la Khālid al-Ḥadhdhāʾ, de la Anas ibn Sīrīn, de la Abū Yaḥyā, de la Abū Mūsā, ca atribuit Profetului: „O femeie nu se atinge intim de o altă femeie fără ca amândouă să fie desfrânate…"
Al-Ṭabarānī a spus: „Acest hadith nu este relatat de la Abū Mūsā decât cu acest lanț; Abū Dāwūd este singurul care l-a transmis. Abū Yaḥyā, de la care a relatat Anas ibn Sīrīn în acest hadith, este Maʿbad ibn Sīrīn."
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: la al-Ājurrī apare „de la Abū Yaḥyā al-Muʿarqib", al cărui nume este Muṣaddiʿ. Al-ʿIjlī l-a socotit demn de încredere, Ibn Maʿīn nu l-a cunoscut, iar Ibn Ḥibbān l-a criticat în Al-Majrūḥīn (3/39). Ibn Ḥajar a spus: „Acceptabil." Tahdhīb al-kamāl (28/15). Hadithul nu este autentic: în lanț se află Bishr ibn al-Faḍl ibn al-Walīd al-ʿAyzār. Al-Azdī a spus: „Necunoscut."

Cine crede că raportul sexual al omului cu sclavul său este îngăduit, aducând drept dovadă cuvintele Preaînaltului:

﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾

În afară de soțiile lor ori de cele pe care le stăpânesc mâinile lor drepte, căci atunci nu sunt de învinuit,

Coran, 70:30

și pune aceasta pe același plan cu roaba pe care o stăpânește, este necredincios, căruia i se cere pocăința, așa cum i se cere apostatului. Dacă se pocăiește, este lăsat; dacă nu, este executat. Raportul omului cu propriul sclav este asemenea raportului cu sclavul altuia în privința păcatului și a judecății.

4 Tratarea patimii amoroase

Dacă se întreabă: După toate acestea, mai există un leac pentru această boală greu de vindecat și o ruqyah pentru această vrajă ucigătoare? Ce mijloc există pentru a îndepărta această tulburare? Este vreo cale dreaptă către izbândă? Se poate trezi cel îmbătat de vinul patimii? Își mai stăpânește îndrăgostitul inima, când patima a ajuns în adâncul ei? Mai are medicul vreun mijloc prin care să-l vindece de boala sa rea? Dacă cineva îl mustră, se desfată cu mustrarea, fiindcă ea îi pomenește ființa iubită. Dacă cineva îl dojenește, dojana îl ațâță și îl poartă pe calea lucrului dorit. Starea sa o strigă, ba chiar limba lui o rostește:

وقف الهوى بي حيث أنتِ فليس لي

متأخَّرٌ عنه ولا متقدَّمُ

Iubirea m-a oprit acolo unde ești;
Nu pot nici să mă retrag, nici să înaintez.

وأهنتِني فأهنتُ نفسي جاهدًا

ما من يهون عليكِ ممن يُكرَمُ

M-ai înjosit, iar eu m-am străduit să mă înjosesc singur;
Cel care îți este neînsemnat nu poate fi cinstit.

أشبهتِ أعدائي فصرتُ أحِبّهم
إذ كان حظّي منكِ حظّي منهمُ

Ai semănat cu vrăjmașii mei, iar eu am ajuns să-i iubesc,
Fiindcă partea mea de la tine este asemenea părții mele de la ei.

أجد الملامةَ في هواكِ لذيذةً
حبًّا لذكرِكِ فَلْيَلُمْني اللُّوَّمُ

Mustrarea pentru iubirea ta îmi pare dulce,
De dragul pomenirii tale; să mă mustre, dar, cei ce mustră!"[541]

Poate tocmai aceasta este ceea ce se urmărea prin întrebarea de la început, asupra căreia s-a cerut răspunsul: boala pentru care s-a cerut leacul.
Răspunsul este: da. Răspunsul pornește chiar de la început:

وما أنزل الله سبحانه من داءٍ إلا أنزل له دواءً. علمه من علمه، وجهله من جهله

Allah, Preaslăvitul, nu a trimis vreo boală fără să-i trimită un leac.
Îl cunoaște cine îl cunoaște și nu îl cunoaște cine nu îl cunoaște.
(vezi nota 4, p. 2)

Vorbirea despre leacul acestei boli urmează două căi:

541 Versurile sunt ale lui Abū al-Shīṣ al-Khuzāʿī, în Dīwān-ul său (151). Autorul le-a citat în Rawḍat al-muḥibbīn (452) și le-a criticat în Ṭarīq al-hijratayn (659).

Prima: curmarea cauzei sale înainte de a se ivi.

A doua: smulgerea ei după ce s-a instalat.

Amândouă sunt ușoare pentru cel căruia Allah i le ușurează și cu neputință pentru cel pe care El nu îl ajută, căci frâiele tuturor lucrurilor sunt în mâinile Sale.

Cât despre calea care împiedică ivirea acestei boli, ea cuprinde două lucruri:

Primul: coborârea privirii,[542] după cum s-a arătat. Privirea este o săgeată otrăvită dintre săgețile lui Iblīs. Cine își lasă privirile slobode își prelungește regretele. Coborârea privirii are mai multe foloase și este una dintre părțile acestui leac folositor.[543]

Primul folos: împlinirea poruncii lui Allah, care este culmea fericirii robului în viața sa și la întoarcerea de apoi. Nimic nu îi este robului mai folositor în această lume și în Viața de Apoi decât împlinirea poruncilor Domnului său, Binecuvântatul și Preaînaltul. Cine a dobândit fericirea în această lume și în Viața de Apoi a dobândit-o numai prin împlinirea poruncilor Sale; cine a ajuns nefericit în această lume și în Viața de Apoi a ajuns astfel numai prin nesocotirea poruncilor Sale.

Al doilea: împiedică să ajungă urmarea săgeții otrăvite, care i-ar putea aduce pieirea, la inima sa.

Al treilea: îi dăruiește inimii apropiere liniștitoare de Allah și o adună asupra Lui. Lăsarea privirii slobode împrăștie inima, o dezbină și o îndepărtează de Allah. Nimic nu îi este robului mai vătămător decât lăsarea privirii slobode, fiindcă ea pune înstrăinare între rob și Domnul său.

Al patrulea: întărește inima și o bucură, după cum lăsarea privirii slobode o slăbește și o întristează.

Al cincilea: aduce lumină inimii, după cum lăsarea privirii slobode îi aduce întuneric.

---

542 Al doilea mijloc este explicat în capitolul următor 478

543 Despre foloasele coborârii privirii, vezi Rawḍat al-muḥibbīn (194–252) și Ighāthat al-lahfān (103–106).

Vezi și cele arătate mai înainte despre vătămările privirii 394

De aceea, Preaslăvitul a pomenit versetul Luminii după porunca de a coborî privirea, spunând:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾

Spune-le credincioșilor să-și coboare privirile și să-și păzească castitatea.

Coran, 24:30

Apoi a spus, după aceasta:

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ﴾

Allah este Lumina cerurilor și a pământului. Pilda luminii Sale este ca o firidă în care se află o candelă.

Coran, 24:35

Adică pilda luminii Sale în inima robului Său credincios, care I-a împlinit poruncile și s-a ferit de interdicțiile Sale.

Când inima se luminează, cetele binelui vin către ea din toate părțile; când se întunecă, norii încercării și ai răului vin asupra ei de pretutindeni. Câte inovații și rătăciri, urmări ale patimii și îndepărtări de călăuzire, întoarceri de la mijloacele fericirii și preocupări cu mijloacele nefericirii! Lumina din inimă este cea care i le dezvăluie. Când acea lumină lipsește, omul rămâne asemenea orbului care bâjbâie prin întunericul adânc.

Al șaselea: îi dăruiește un discernământ pătrunzător și adevărat, prin care deosebește între cel care are dreptate și cel care susține falsul, între cel sincer și cel mincinos.

Shujāʿ al-Kirmānī[544] spunea: „Cine își clădește purtarea văzută pe urmarea Sunnei, iar lăuntrul pe veghea necontenită asupra sa;

544 Este vorba despre Abū al-Fawāris Shāh ibn Shujāʿ al-Kirmānī, descendent al regilor și învățat dintre sufiți. A murit înainte de anul 300 H. Vezi Ṭabaqāt

cine își coboară privirea de la cele interzise, își oprește sufletul de la pofte și se hrănește din cele îngăduite nu greșește în discernământul său pătrunzător." Acest Shujāʿ nu greșea în discernământul său.[545]

Allah, Preaslăvitul, îl răsplătește pe rob pentru faptă cu ceva de același fel. Cine lasă ceva pentru Allah primește de la Allah ceva mai bun în schimb. Dacă își coboară privirea de la cele interzise de Allah, El îl răsplătește lăsând să se răspândească lumina vederii sale lăuntrice, în schimbul opririi privirii pentru El. Îi deschide poarta științei, credinței, cunoașterii și discernământului pătrunzător, adevărat și corect, care nu poate fi dobândit decât prin vederea lăuntrică a inimii.
La polul opus se află rătăcirea oarbă prin care Allah a descris neamul lui Lūṭ, opusă vederii lăuntrice. Preaînaltul a spus:

﴿لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

Pe viața ta, ei rătăcesc orbește în beția lor.
Coran, 15:72

I-a descris prin beție, care este stricarea minții, și prin rătăcire oarbă, care este stricarea vederii lăuntrice.

al-ṣūfiyyah (192); Rawḍat al-muḥibbīn (200); Ighāthat al-lahfān (105); Al-Madārij (2/484); Al-Rūḥ (535).

545 Vezi Ḥilyat al-awliyāʾ (10/253) și Al-Risālah al-Qushayriyyah (428). Cuvintele lui Shāh sunt citate și în lucrările menționate în nota precedentă.

Atașamentul față de chipuri duce la stricarea minții, la orbirea vederii lăuntrice și la bețiа inimii, după cum a spus poetul:

سُكْرانِ سُكرُ هوًى وسُكرُ مُدامةٍ

ومتى إفاقةُ مَن به سُكرانِ ؟

Două bețiі: bețiа iubirii și bețiа vinului.
Când se va trezi cel cuprins de două bețiі?[546]

Altul a spus:

قالوا جُنِنتَ بمن تهوى فقلتُ لهم

العشقُ أعظم ممّا بالمجانينِ

Mi-au spus: „Ai înnebunit după cea iubită!" Le-am răspuns:
„Patima este mai mare decât ceea ce au nebunii.

العشق لا يستفيق الدهرَ صاحبُه

وإنّما يُصرَع المجنونُ في الحين

Cel stăpânit de patimă nu-și revine nicicând,
Pe când pe nebun îl doboară criza numai din când în când."[547]

546 Versul este al lui al-Khalīʿ al-Shāmī, în Yatīmat al-dahr (1/271). Este citat și în Al-Tibyān (273), Rawḍat al-muḥibbīn (203) și Al-Madārij (3/308).

547 Autorul a citat cele două versuri în Rawḍat al-muḥibbīn (130, 292) și le-a preluat în Ighāthat al-lahfān (873) din Iʿtilāl al-qulūb de al-Kharāʾiṭī. În Al-Rawḍah (242) le-a atribuit lui Qays, adică Majnūn Laylā, așa cum apare în Al-Aghānī (2/32) și Maṣāriʿ al-ʿushshāq (1/126; 2/181). Vezi Dīwān-ul său (218). Vezi și Al-Iʿtilāl (377).

Al șaptelea: îi dăruiește inimii statornicie, curaj și putere. Allah adună pentru el puterea vederii lăuntrice și a dovezii cu puterea capacității și a tăriei, așa cum se află în relatare: „De umbra celui care se împotrivește patimii sale se teme Satana."[548]

La cel care își urmează patima găsești opusul: înjosirea, decăderea, umilința, josnicia și nimicnicia sufletului, pe care Allah, Preaslăvitul, le-a pus asupra celui care nu Îl ascultă. Al-Ḥasan a spus: „Chiar dacă îi poartă catârii cu tropot și caii nearabi cu pas semeț, umilința neascultării stă asupra grumazurilor lor. Allah nu voiește decât să-l înjosească pe cel care nu Îl ascultă."[549]

Allah, Preaslăvitul, a făcut cinstea însoțitoarea ascultării de El și umilința însoțitoarea neascultării. Preaînaltul a spus:

﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾

A lui Allah este cinstea, a Trimisului Său și a credincioșilor.
Coran, 63:8

A spus și:

﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

Nu slăbiți și nu vă întristați! Voi sunteți cei deasupra, dacă sunteți credincioși.
Coran, 3:139

Credința este vorbă și faptă, văzută și lăuntrică.

---

548 Abū Nuʿaym a transmis în Al-Ḥilyah (4/60), de la Wahb ibn Munabbih: „Cine își pune pofta sub picior îl face pe Satana să se sperie de umbra sa." A transmis și în 2/365, de la Mālik ibn Dīnār: „Cine biruie pofta vieții lumești este cel de umbra căruia se teme Satana."

549 Vezi și cuvintele lui al-Ḥasan al-Baṣrī citate mai înainte 175

Preaînaltul a spus:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾

Cine dorește cinstea, a lui Allah este cinstea întreagă. Către El se înalță cuvântul bun, iar fapta dreaptă îl ridică.

Coran, 35:10

Adică cine dorește cinstea să o caute prin ascultarea de Allah și pomenirea Lui: cuvânt bun și faptă dreaptă.
În ruga de qunūt se află:

إنّه لا يذِلّ من واليتَ، ولا يعِزّ من عاديتَ

Nu este înjosit cel pe care Tu îl ocrotești și nu este cinstit cel căruia Tu îi ești potrivnic.[550]

Cine Îl ascultă pe Allah și-a arătat loialitatea față de El prin acea ascultare și are parte de cinste potrivit ascultării sale. Cine nu Îl ascultă I s-a făcut potrivnic în ceea ce nu L-a ascultat și are parte de umilință potrivit neascultării sale.

---

550 L-au transmis Abū Dāwūd (1425, 1426), Ibn Mājah (1178), al-Tirmidhī (464), Aḥmad, 1/199, 200 (1718, 1721), Ibn Khuzaymah (1095), Ibn al-Jārūd (272), al-Bayhaqī (2/209) și alții, pe căile lui Abū Isḥāq al-Sabīʿī, Yūnus ibn Abī Isḥāq și al-ʿAlāʾ ibn Ṣāliḥ, de la Burayd ibn Abī Maryam, de la Abū al-Ḥawrāʾ, de la al-Ḥasan ibn ʿAlī.
Shuʿbah a relatat diferit de ei: de la Burayd ibn Abī Maryam, cu același lanț și cuvinte asemănătoare, fără să menționeze „în witr”.
Au transmis-o Aḥmad, 1/200 (1723), Ibn Khuzaymah (1096), Ibn Ḥibbān (722) și alții.
Hadithul este autentic, dar Ibn Khuzaymah a criticat expresia „în witr” ori „în qunūt-ul rugăciunii witr”. Să fie cercetate cuvintele sale în Ṣaḥīḥ-ul său (1096).

Al optulea: îi închide Satanei intrarea în inimă. El intră odată cu privirea și pătrunde cu ea în inimă mai repede decât pătrunde aerul într-un loc gol. Îi înfățișează frumusețea chipului privit, îl împodobește și îl face un idol lângă care inima stă în adorare. Apoi îi face făgăduințe, îi trezește dorințe, aprinde în inimă focul poftei și aruncă asupra ei lemnele păcatelor la care nu ar fi putut ajunge fără acel chip. Inima se află atunci în flăcări. Din acea văpaie vin răsuflările în care simte dogorirea focului, suspinele și arsurile acelea. Focurile i-au înconjurat inima din toate părțile, iar ea se află în mijlocul lor asemenea unei oi în mijlocul unui cuptor.

De aceea, pedeapsa celor cu pofte pentru chipurile interzise a fost să li se facă în barzakh un cuptor de foc, în care sunt puse sufletele lor până în ziua învierii trupurilor, așa cum Allah Preaînaltul i-a arătat Profetului Său ﷺ în vis, în hadithul asupra autenticității căruia s-a căzut de acord. (vezi nota 253, p. 182)

Al nouălea: eliberează inima pentru a cugeta la cele ce îi folosesc și a se ocupa de ele. Lăsarea privirii slobode o împrăștie de la acestea și se pune între ea și ele; treburile i se destramă și ajunge să-și urmeze patima și să fie nepăsătoare față de pomenirea Domnului său. Preaînaltul a spus:

> *„Nu-l asculta pe cel a cărui inimă am făcut-o nepăsătoare față de pomenirea Noastră, care și-a urmat patima și a cărui treabă a ajuns risipită."*
> **[Al-Kahf 18:28]**

Lăsarea privirii slobode aduce aceste trei lucruri, pe măsura ei.

Al zecelea: între ochi și inimă există o trecere și o cale prin care unul îl înrăurește pe celălalt: fiecare se îndreaptă odată cu îndreptarea celuilalt și se strică odată cu stricarea lui. Dacă se strică inima, se strică și privirea; dacă se strică privirea, se strică și inima. La fel este și în privința îndreptării. Când ochiul ajunge pustiit și stricat, inima ajunge pustiită și stricată, asemenea unei gropi de gunoi, care este locul necurățeniilor, murdăriilor și întinărilor. Ea nu mai este potrivită să găzduiască în sine cunoașterea lui Allah, iubirea Lui, întoarcerea către El, apropierea liniștitoare de El și bucuria apropierii Sale. În ea locuiesc numai contrariile acestora.

Acestea sunt câteva dintre foloasele coborârii privirii, prin care le poți întrevedea și pe celelalte.

Îndreptarea inimii către o iubire mai folositoare

Al doilea mijloc: preocuparea inimii cu ceva care o oprește de la această patimă și o împiedică să cadă în ea. Acesta este fie o teamă care o neliniștește, fie o iubire care o pune în mișcare. Dacă inima este lipsită de teama pierderii unui lucru, pierdere mai păgubitoare pentru ea decât dobândirea acestui lucru iubit; de teama unui rău a cărui venire este mai vătămătoare decât pierderea acestui lucru iubit; ori de iubirea unui lucru mai folositor și mai bun decât acesta, a cărui pierdere este mai păgubitoare decât pierderea acestuia, atunci nu poate scăpa de patima pentru chipuri.

Lămurirea este că sufletul nu părăsește un lucru iubit decât pentru unul mai înalt ori de teama unui rău a cărui venire îl păgubește mai mult decât pierderea acelui lucru iubit. Omul are nevoie aici de două lucruri; dacă amândouă ori unul dintre ele lipsesc, nu poate trage folos din sine:

Primul: o vedere lăuntrică sănătoasă, prin care deosebește treptele lucrurilor iubite și ale celor neplăcute. Astfel, îl alege pe cel mai înalt dintre două lucruri iubite în locul celui mai de jos și rabdă răul mai mic pentru a scăpa de cel mai mare. Aceasta este însușirea de căpetenie a rațiunii. Cel care face contrariul nu este socotit chibzuit; animalele pot fi chiar într-o stare mai bună decât el.

Al doilea: tărie a hotărârii și răbdare prin care să poată face lucrul acesta și să-l lase pe celălalt. Deseori, omul cunoaște măsura deosebirii, dar slăbiciunea sufletului, a năzuinței și a hotărârii sale îl împiedică să aleagă ceea ce este mai folositor, din pricina lăcomiei, a dorinței nestăpânite, a înjosirii sufletului și a josniciei năzuinței sale. Un astfel de om nu trage folos din sine și nici altora nu le este folositor.

Allah, Preaslăvitul, nu a dat întâietatea în religie decât oamenilor răbdării și ai certitudinii.

Preaînaltul a spus — iar prin cuvintele Sale sunt călăuziți cei ce află călăuzirea:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

Am făcut dintre ei îndrumători care călăuzeau după porunca Noastră, când au răbdat și au crezut cu certitudine în semnele Noastre.

Coran, 32:24

Acesta este cel care se folosește de știința sa și de care se folosesc oamenii. Opusul său nu se folosește de știința sa, iar altora nu le este de folos. Dintre oameni sunt și unii care se folosesc de știința lor pentru ei înșiși, fără să le fie folositori altora. Primul merge în lumina sa și oamenii merg în lumina lui. Celui de-al doilea i s-a stins lumina; el merge în întuneric, iar cel care îl urmează merge în întunericul lui. Al treilea merge singur în lumina sa.

Iubirea lui Allah și patima pentru chipuri

Odată ce ai înțeles această premisă, iubirea Celui mai înalt Iubit și patima pentru chipuri nu se pot aduna niciodată în inimă. Sunt două lucruri potrivnice care nu se întâlnesc: unul trebuie să-l scoată pe celălalt. Dacă întreaga putere a iubirii cuiva este îndreptată către Cel mai înalt Iubit, iubirea altora în afara Lui fiind deșertăciune și chin pentru cel care o poartă, aceasta îl întoarce de la iubirea altora. Dacă iubește altceva, nu îl iubește decât de dragul Lui, pentru că îi este un mijloc către iubirea Lui ori îl îndepărtează de ceea ce se împotrivește și contrazice iubirea Sa.

Iubirea adevărată cere unicitatea Celui iubit și să nu-I fie asociat altcineva în această iubire. Dacă o ființă iubită dintre făpturi se simte jignită și geloasă când cel care o iubește împarte iubirea pentru ea cu altcineva, îl urăște pentru aceasta, îl

îndepărtează, nu îi îngăduie apropierea și îl socotește mincinos când își pretinde iubirea, cu toate că ea nu este vrednică de îndreptarea întregii puteri a iubirii către ea, atunci cum este în privința Celui mai înalt Iubit, Căruia singur I se cuvine această iubire și în afara Căruia orice asemenea iubire este chin și nenorocire pentru cel care o poartă? De aceea, Allah, Preaslăvitul, nu iartă să-I fie făcută asociere în această iubire, dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui voiește.

Iubirea chipurilor îl lipsește pe rob de iubirea pentru ceea ce îi este mai folositor decât ele; ba îl lipsește de iubirea Celui fără de a Cărui iubire unică nu are nici îndreptare, nici fericire, nici viață folositoare. Să aleagă, așadar, una dintre cele două iubiri, fiindcă ele nu se pot aduna în inimă și nici nu pot lipsi amândouă din ea. Pe cel care se întoarce de la iubirea lui Allah, de la pomenirea Lui și de la dorul întâlnirii cu El, Allah îl încearcă prin iubirea altcuiva, cu care îl chinuie în această lume, în barzakh și în Viața de Apoi. Îl chinuie fie prin iubirea idolilor, fie a crucilor, fie a focurilor, fie a tinerilor fără barbă, fie a femeilor, fie a banilor, fie a tovarășilor și prietenilor, fie prin iubirea unor lucruri mai prejos de acestea, de cea mai mare josnicie și nimicnicie. Omul este robul lucrului pe care îl iubește, oricare ar fi acesta!
După cum s-a spus:

أنت القتيل بكلّ من أحببتَه
فاختر لنفسك في الهوى من تصطفي

Oricine ai iubi, el te răpune;
Alege, așadar, pe cine dorești să iubești.[551]

551 Este al lui Ibn al-Fāriḍ, în Dīwān-ul său (151). Autorul l-a citat și în Tahdhīb al-sunan (6/181), Badā'iʿ al-fawā'id (672) și Rawḍat al-muḥibbīn (162, 568).

Cel a cărui divinitate nu este Stăpânul și Ocrotitorul său își are patima drept divinitate. Preaînaltul a spus:

﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِن بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

L-ai văzut pe cel care și-a luat patima drept divinitate, pe care Allah l-a lăsat să rătăcească cu știință, i-a pecetluit auzul și inima și i-a pus un văl peste vedere? Cine îl va călăuzi după Allah? Oare nu luați aminte?

Coran, 45:23

Treptele iubirii și sensul adorării

Însușirea proprie a adorării este iubirea însoțită de supunere și smerire înaintea celui iubit. Cine iubește ceva și i se supune și-a făcut inima roabă acelui lucru. Adorarea este chiar ultima treaptă a iubirii, numită și tatayyum.[552] Prima ei treaptă este ʿalāqah, atașamentul, numită astfel pentru că inima se leagă de cel iubit. Poetul a spus:

552 Autorul a consacrat în Madārij al-sālikīn (3/27) un capitol treptelor iubirii, menționând zece trepte: prima este ʿalāqah, iar ultima khullah. Despre numele iubirii și derivarea lor, vezi Rawḍat al-muḥibbīn (95).

وعُلِّقتُ ليلى وَهْيَ ذات تمائم
ولم يبدُ للأتراب من ثديها حَجْمُ

M-am legat de Laylā pe când încă purta amulete,
Fără să fi ajuns la dezvoltarea pubertară printre cele de-o vârstă.[553]

Altul a spus:

أعلاقةً أمَّ الوُلَيِّدِ بعد ما
أفنانُ رأسكَ كالثَّغام المُخْلِسِ

Te mai leagă iubirea de Umm al-Wulayyid, după ce
Ramurile părului tău seamănă cu thughām-ul pe jumătate uscat?[554]

După ea urmează ṣabābah, revărsarea iubirii, numită astfel fiindcă inima se revarsă către cel iubit.

553 Este al lui Majnūn Laylā, în Al-Aghānī (2/13) și în alte lucrări. Vezi Dīwān-ul său (186).

554 Autorul l-a citat în Al-Badāʾiʿ (256, 529), Al-Rawḍah (102) și Al-Madārij (3/27). Este al lui al-Marrār ibn Saʿīd al-Faqʿasī. Vezi Khizānat al-adab (11/232). Thughām este o plantă cu fructe și flori albe, cu care este asemănată cărunțirea. Al-mukhlis este aceea care are o parte uscată și o parte verde. Prin ea este asemănat părul cărunt, în care albul se amestecă cu negrul.

Poetul a spus:

تشكّى المحبّون الصبابةَ ليتني

تحملتُ ما يلقَون من بينهم وحدي

Cei ce iubesc se plâng de ardoarea iubirii; de-aș putea
Să port eu singur tot ceea ce îndură ei!

فكانت لقلبي لذةُ الحبّ كلها

فلم يلقَها قبلي محبٌّ ولا بعدي

Atunci, inima mea ar avea întreaga dulceață a iubirii,
Pe care niciun îndrăgostit n-ar fi întâlnit-o înainte ori după mine.[555]

Urmează gharām: iubirea se lipește de inimă fără să se mai desprindă de ea. De aici este numit creditorul gharīm, pentru că stăruie pe lângă celălalt.
De aici sunt și cuvintele Preaînaltului:

﴿إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا﴾

Pedeapsa ei este necurmată.
Coran, 25:65

Cei de mai târziu au îndrăgit folosirea acestui cuvânt pentru iubire, dar îl întâlnești rar cu acest sens în poezia arabilor.

555 Autorul a citat versurile în Rawḍat al-muḥibbīn (271, 279), ca aparținând unui poet din Al-Ḥamāsah. Vezi Ḥamāsat Abī Tammām (2/35). Cele două versuri sunt ale lui Majnūn Laylā în Dīwān-ul său (92).

Urmează ʿishq, patima, care este iubirea peste măsură. De aceea, Domnul Preaînaltul nu este descris prin acest cuvânt și el nu se folosește în privința Lui.[556]

Urmează shawq, dorul: călătoria inimii către Cel iubit, cu cea mai mare grabă.[557] Termenul a fost folosit și în privința Domnului Preaînaltul, așa cum se află în Musnad-ul imamului Aḥmad,[558] din hadithul lui ʿAmmār ibn Yāsir: el a făcut o rugăciune scurtă. Întrebat despre aceasta, a spus: Am rostit în ea rugi cu care se ruga Profetul ﷺ:

اللهم إنّي أسألك بعلمك الغيب وقدرتك على الخلق، أحْيني إذا كانت الحياة خيرًا لي ، وتوفّني إذا كانت الوفاة خيرًا لي. اللهم وَأسألك خشيتك في الغيب والشهادة، وأسألك كلمةَ الحقّ في الغضب والرضا ، وأسألك القصد في الفقر والغنى، وأسألك نعيمًا لا ينفد، وأسألك قرةَ عين لا تنقطع، وأسألك بردَ العيش بعد الموت، وأسألك لذة النظر إلى وجهك الكريم ، وأسألك الشوق إلى لقائك، في

556 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (110).

557 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (112), Ṭarīq al-hijratayn (713) și Al-Madārij (3/53).

558 4/264 (18325). L-au transmis al-Nasāʾī (1306), al-Ṭabarānī în Al-Duʿāʾ (625) și alții, pe calea lui Isḥāq al-Azraq și a altora, de la Sharīk al-Qāḍī, de la Abū Hāshim, de la Abū Mijlaz, care a spus că ʿAmmār i-a condus în rugăciune, apoi a relatat întâmplarea.
L-au relatat Ḥammād ibn Zayd, Ḥammād ibn Salamah și alții, de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, de la tatăl său, de la ʿAmmār. Au transmis-o al-Nasāʾī (1305), Ibn Ḥibbān (1971), al-Bayhaqī în Al-Asmāʾ wa-l-ṣifāt (244) și alții.
Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim și alții au socotit hadithul autentic.

غير ضرّاء مُضِرّة ولا فتنة مضِلّة. اللهم زينا بزينة الإيمان

واجعلنا هداةً مهتدين

O, Allah, prin știința Ta asupra nevăzutului și prin puterea Ta asupra făpturilor, Te rog: ține-mă în viață dacă viața este mai bună pentru mine și ia-mă la Tine când moartea este mai bună pentru mine. O, Allah, Îți cer teama de Tine în ascuns și la vedere. Îți cer cuvântul adevărului la mânie și la mulțumire. Îți cer cumpătare în sărăcie și în bogăție. Îți cer o fericire care nu se sfârșește și o bucurie a ochilor care nu se întrerupe. Îți cer tihna vieții de după moarte. Îți cer plăcerea de a privi Fața Ta nobilă și dorul întâlnirii cu Tine, fără o suferință vătămătoare și fără o ispită care să rătăcească. O, Allah, împodobește-ne cu podoaba credinței și fă-ne îndrumători drept călăuziți!

Într-o altă relatare se află:

طال شوق الأبرار إلى لقائي، وأنا إلى لقائهم أشدّ شوقًا

Dorul celor drepți de întâlnirea cu Mine s-a prelungit, iar dorul Meu de întâlnirea cu ei este și mai puternic.[559]

559 Autorul a inclus-o în Ṭarīq al-hijratayn (715) și Rawḍat al-muḥibbīn (113), spunând acolo: „A venit într-o relatare din tradițiile israeliților." Autorul Al-Firdaws a transmis-o (8067) de la Abū al-Dardāʾ. Vezi Iḥyāʾ al-ʿulūm (4/324) și Ḥilyat al-awliyāʾ (10/96).
(Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.)
ʿAbd al-Ghanī al-Maqdisī a transmis-o în Al-Targhīb fī al-duʿāʾ (16), de la Aḥmad ibn Makhlad al-Khurāsānī, care a spus: „Allah, Atotputernicul și Preaslăvitul, a spus: «Dorul celor drepți de întâlnirea cu Mine s-a prelungit, iar dorul Meu de ei este și mai puternic. Cei care tânjesc nu au tânjit decât prin prisosul dorului Meu de ei…»" (Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī.)

Acesta este sensul pe care Profetul ﷺ l-a exprimat prin cuvintele:

من أحبَّ لقاءَ اللهِ أحبّ اللهُ لقاءَه

Cine iubește întâlnirea cu Allah, Allah iubește întâlnirea cu el.[560]

Unii dintre oamenii vederii lăuntrice[561] au spus despre cuvintele Preaînaltului:

﴿مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللهِ لَآتٍ﴾

Cine nădăjduiește întâlnirea cu Allah, vremea hotărâtă de Allah va veni:

Coran, 29:5

când Allah, Preaslăvitul, a știut cât de puternic este dorul celor apropiați Lui de a-L întâlni și că inimile lor nu se liniștesc înaintea întâlnirii, le-a rânduit un termen și o vreme pentru întâlnire, prin care sufletele lor să se liniștească.

Cea mai bună și mai plăcută viață este, fără îndoială, viața celor care iubesc, tânjesc și află apropiere liniștitoare. Viața lor este cu adevărat viața bună; pentru rob nu există o viață mai bună, mai fericită și mai tihnită decât aceasta.

560 Din hadithul lui ʿUbādah ibn al-Ṣāmit, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea înduioșării inimilor, capitolul „Cine iubește întâlnirea cu Allah, Allah iubește întâlnirea cu el" (6507), și Muslim în Cartea pomenirii și a rugii, capitolul cu același început (2683).

561 Este Abū ʿUthmān al-Ḥīrī al-Naysābūrī (298 H). Vezi Al-Risālah al-Qushayriyyah (332).
Autorul a citat cuvintele sale și în Rawḍat al-muḥibbīn (113, 581).

Ea este viața bună pomenită în cuvintele Preaînaltului:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً﴾

Pe cel care săvârșește o faptă dreaptă, bărbat ori femeie, și este credincios, îl vom face să trăiască o viață bună.

Coran, 16:97

Nu este vorba despre viața împărtășită de credincioși și necredincioși, de cei drepți și cei nelegiuiți: mâncare, îmbrăcăminte, băutură și viață conjugală plăcute. În acestea, vrăjmașii lui Allah îi pot chiar întrece de multe ori pe cei apropiați Lui.

Allah, Preaslăvitul, i-a făgăduit fiecăruia care săvârșește fapte drepte să-l facă să trăiască o viață bună. El este Cel adevărat în făgăduință, care nu Își încalcă făgăduința. Ce viață este mai bună decât viața celui ale cărui preocupări s-au adunat toate într-una singură: mulțumirea lui Allah? El și-a adunat împrăștierea inimii prin îndreptarea către Allah, iar voințele și gândurile sale, care înainte erau despărțite, fiecare într-o vale, s-au adunat asupra Lui. Pomenirea Celui mai înalt Iubit, iubirea Lui, dorul întâlnirii cu El și apropierea liniștitoare de El au ajuns să-l stăpânească. În jurul acestora se rotesc preocupările, voințele și țelurile sale, ba chiar gândurile trecătoare ale inimii. Dacă tace, tace prin Allah; dacă vorbește, vorbește prin Allah. Dacă aude, prin El aude; dacă vede, prin El vede. Prin El lucrează cu mâna și prin El merge. Prin El se mișcă și prin El stă. Prin El trăiește, prin El moare și prin El este înviat,

așa cum se află în Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, de la Profet ﷺ, în ceea ce relatează de la Domnul său, Binecuvântatul și Preaînaltul, că a spus:

ما تقرّب إليّ عبدي بمثل أداء ما افترضتُ عليه. ولا يزال عبدي يتقرّب إلي بالنوافل حتّى أحبّه. فإذا أحببتُه كنتُ سمعَه الذي يسمع به، وبصره الذي يبصر به، ويده التي يبطش بها، ورجله التي يمشي بها . فبي يسمع، وبي يبصر، وبي يبطش، وبي يمشي. ولئن سألني لأعطينّه ، ولئن استعاذني لأعيذَنّه. وما ترددّتُ عن شيء أنا فاعلُه ترددّي عن قبض نفس عبدي المؤمن، يكره الموتَ وأكره مساءتَه، ولا بدّ له منه

Robul Meu nu s-a apropiat de Mine prin ceva asemenea împlinirii celor pe care i le-am impus. Robul Meu continuă să se apropie de Mine prin fapte de adorare de bunăvoie, până când îl iubesc. Când îl iubesc, sunt auzul lui cu care aude, vederea lui cu care vede, mâna lui cu care lucrează și piciorul lui cu care merge. Prin Mine aude, prin Mine vede, prin Mine lucrează cu mâna și prin Mine merge. Dacă Îmi cere, îi voi da negreșit, iar dacă Îmi cere adăpost, îl voi adăposti negreșit. Nu am șovăit în privința vreunui lucru pe care îl fac așa cum șovăiesc în privința luării sufletului robului Meu credincios: lui îi este neplăcută moartea, iar Mie Îmi este neplăcut să-i fac rău; totuși, ea îi este de neocolit.[562][563]

562 În textul hadithului 6502 din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī consultat, încheierea „totuși, ea îi este de neocolit” nu apare. Despre adaosul „Prin Mine aude… și prin Mine merge”, vezi nota sursei la acest hadith. (N. tr.)

563 Din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis al-Bukhārī în Cartea înduioșării inimilor, capitolul despre smerenie (6502), în afara cuvintelor: „Prin Mine aude… și prin Mine merge.” Cu acest adaos,

Acest nobil hadith divin — al cărui sens și înțeles îi rămân închise celui cu fire grosolană și inimă împietrită — a restrâns cauzele iubirii Sale la două lucruri: împlinirea îndatoririlor impuse și apropierea de El prin fapte de adorare de bunăvoie.

Preaslăvitul a vestit că împlinirea îndatoririlor impuse de El este cel mai iubit lucru prin care se apropie cei care caută apropierea Sa. După ele vin faptele de adorare de bunăvoie. Cel care iubește continuă să le înmulțească până când ajunge iubit de Allah. Când ajunge iubit de Allah, iubirea lui Allah pentru el îi trezește o altă iubire a sa pentru Allah, mai înaltă decât iubirea dintâi. Această iubire îi ocupă inima, întorcând-o de la gândirea și preocuparea pentru altceva decât Cel iubit, îi stăpânește sufletul și nu mai lasă în el loc pentru altceva. Pomenirea Celui iubit, iubirea Lui și însușirile Sale cele mai înalte ajung să țină frâiele inimii și să stăpânească sufletul, așa cum Cel iubit îl stăpânește pe iubitorul sincer în iubirea sa, care și-a adunat întreaga putere a iubirii pentru El.

Fără îndoială, dacă acest iubitor aude, aude prin Cel iubit; dacă vede, vede prin El; dacă lucrează cu mâna, lucrează prin El; dacă merge, merge prin El. Cel iubit este în inima sa, alături de el, îi aduce liniște și îi este însoțitor. Prepoziția bāʾ are aici sensul

---

autorul l-a preluat ca relatare a lui al-Bukhārī în Rawḍat al-muḥibbīn (554) și Al-Madārij (2/413); la fel, Shaykh al-Islām în Majmūʿ al-fatāwā (5/511) și în alte lucrări. Al-Albānī a spus: „Nu am văzut acest adaos la al-Bukhārī și nici la alții dintre autorii de colecții pe care i-am menționat. Ḥāfiẓul l-a amintit în cursul explicației hadithului, preluându-l de la al-Ṭūfī, fără să-l atribuie cuiva." Silsilat al-aḥādīth al-ṣaḥīḥah (4/191). Despre explicarea hadithului, vezi Majmūʿ al-fatāwā (18/129). (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.)

Această versiune este amintită fără lanț de al-Ḥakīm al-Tirmidhī în Nawādir al-uṣūl (f. 56 recto, 70 recto, 190 recto). El a spus: „Aceasta este susținută de hadithul lui ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, de la Trimisul lui Allah ﷺ, de la Jibrīl, de la Domnul său, Atotputernicul și Preaslăvitul: «Când îl iubesc pe robul Meu, sunt auzul, vederea și limba lui; prin Mine aude, prin Mine vede, prin Mine vorbește și prin Mine înțelege.»" (Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī.)

însoțirii.[564] Este o însoțire fără seamăn, care nu poate fi pricepută numai din descrierea ei și din cunoașterea despre ea: ține de o stare trăită, nu de simpla cunoaștere teoretică.
Dacă făptura găsește aceasta în iubirea unei alte făpturi, pentru care nu a fost creată și pe care nu a fost întemeiată firea sa, după cum a spus unul dintre îndrăgostiți:

خيالك في عيني وذكرك في فمي
ومثواك في قلبي فأين تغيبُ؟

Chipul tău este în ochii mei și pomenirea ta în gura mea;
Lăcașul tău este în inima mea: unde ai putea lipsi?[565]

Altul a spus:

ومن عجبٍ أنّي أحِنّ إليهم
وأسأل عنهم مَن لقيتُ وهم معي

Ciudat este că tânjesc după ei
Și îi întreb de ei pe cei întâlniți, deși sunt cu mine.

564 Vezi ʿUddat al-ṣābirīn (78–79).

565 Este al lui Abū al-Ḥakam Ibn Ghalindū al-Ishbīlī, medicul. Vezi Muʿjam al-udabāʾ (1194). Autorul l-a citat în Rawḍat al-muḥibbīn (155), Ṭarīq al-hijratayn (46) și, împreună cu alt vers, în Miftāḥ dār al-saʿādah (1/439). Vezi și Al-Jawāb al-ṣaḥīḥ (3/336, 368) și Minhāj al-sunnah (5/377).

وتطلبهم عيني وهم في سوادها
ويشتاقهم قلبي وهم بين أضلُعي

Ochiul meu îi caută, deși sunt în pupila lui,
Inima mea îi dorește, deși sunt între coastele mele.[566]

Acestea sunt mai fine decât cuvintele altuia:

إن قلتُ غبتَ فقلبي لا يصدّقني
إذ أنت فيه مكان السرِّ لم تغِبِ

Dacă spun că ai lipsit, inima nu mă crede,
Fiindcă ești în ea, în locul tainei, și n-ai lipsit.

أو قلتُ ما غبتَ قال الطرف ذا كَذِبٌ
فقد تحيّرتُ بين الصدق والكذبِ

Dacă spun că n-ai lipsit, ochiul spune: „Este minciună!”
Am rămas nedumerit între adevăr și minciună.[567]

Nimic nu îi este iubitorului mai aproape decât cel iubit.

566 Cele două versuri sunt ale lui al-Qāḍī al-Fāḍil, în Dīwān-ul său (492). Autorul le-a citat în Hidāyat al-ḥayārā (153), Al-Rawḍah (100, 385) și Al-Miftāḥ (1/439); Shaykhul său le-a citat în Al-Radd ʿalā al-Bakrī (349), Al-Jawāb al-ṣaḥīḥ (3/336, 368) și Al-Minhāj (5/377).

567 Autorul le-a citat în Hidāyat al-ḥayārā (154).

Iubirea îl poate stăpâni până când cel iubit îi este mai aproape decât propriul sine, astfel încât se uită pe sine, dar nu îl uită pe el, după cum a spus poetul:

أريد لأنسى ذكرها فكأنّما
تمثَّلُ لي ليلى بكلّ سبيلِ

Vreau să uit pomenirea ei, dar parcă
Laylā mi se înfățișează pe fiecare cale.[568]

Altul a spus:

يراد من القلب نسيانُكم
وتأبى الطباعُ على الناقل

I se cere inimii să vă uite,
Dar firea se împotrivește celui care ar muta-o.[569]

Hadithul a pomenit în mod aparte auzul, vederea, mâna și piciorul, fiindcă acestea sunt uneltele percepției și ale faptei. Auzul și vederea aduc în inimă voința și respingerea, iubirea și ura, iar ea pune în lucru mâna și piciorul. Dacă auzul robului este prin Allah și vederea lui prin Allah, el este păzit în uneltele percepției sale și este păzit în iubirea și ura sa; astfel, este păzit și în ceea ce face cu mâna și în mersul său.

Cugetă cum pomenirea auzului, vederii, mâinii și piciorului a fost de ajuns fără să mai fie pomenită limba.

Dacă așa stau lucrurile cu percepția auzului, care uneori se petrece prin alegerea omului, iar alteori fără alegerea sa, cu

568 Este al lui Kuthayyir, în Dīwān-ul său (252).
569 Este al lui al-Mutanabbī, în Dīwān-ul său (395).

vederea, care poate veni și pe neașteptate, fără alegere, și cu mișcarea mâinii și a piciorului, de care robul nu se poate lipsi, atunci cum este cu mișcarea limbii, care nu se petrece decât cu intenție și alegere și de care robul se poate lipsi, în afară de locurile în care i s-a poruncit? În plus, limba este înrâurită de inimă mai deplin decât celelalte mădulare, fiind tălmaciul și trimisul ei.
Cugetă cum a întărit Preaînaltul faptul că robul este prin El când aude, vede, lucrează cu mâna și merge, spunând:

كنتُ سمعه الذي يسمع به، وبصره الذي يبصر به، ويده التي يبطش بها، ورجله التي يمشي بها

Sunt auzul lui cu care aude, vederea lui cu care vede, mâna lui cu care lucrează și piciorul lui cu care merge.

Astfel a întărit că El este alături de robul Său și că robul Său este prin El în percepțiile prin auz și vedere și în mișcările mâinii și piciorului. Cugetă cum a spus:

فبي يسمع، وبي يبصر، وبي يبطش

Prin Mine aude, prin Mine vede și prin Mine lucrează cu mâna,

și nu a spus: *„Pentru Mine aude, pentru Mine vede și pentru Mine lucrează cu mâna."*

Cineva ar putea crede că prepoziția lām ar fi mai potrivită aici, fiindcă arată mai limpede scopul și faptul că aceste lucruri sunt pentru Allah, ceea ce este mai specific decât faptul că se petrec prin El.

Aceasta este însă o închipuire și o greșeală. Prepoziția bāʾ nu are aici numai sensul cererii de ajutor: mișcările și percepțiile celor drepți și ale celor nelegiuiți se petrec deopotrivă prin ajutorul lui Allah.

Aici, bāʾ are sensul însoțirii: el aude, vede, lucrează cu mâna și merge, iar Eu sunt însoțitorul său și sunt alături de el,[570] asemenea cuvintelor din celălalt hadith:

أنا مع عبدي ما ذكرني وتحركت بي شفتاه

Eu sunt alături de robul Meu câtă vreme Mă pomenește și buzele lui se mișcă prin pomenirea Mea.[571]

Aceasta este prezența alături de rob în chip aparte, pomenită în cuvintele Sale:

﴿لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾

Nu te întrista, Allah este cu noi,
Coran, 9:40

570 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (555).

571 Al-Bukhārī l-a amintit fără lanț complet, de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, în Cartea unicității lui Allah, capitolul despre cuvintele Preaînaltului: „Nu-ți mișca limba cu el”, și despre purtarea Profetului ﷺ când cobora asupra lui revelația. (Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī.) L-au transmis Ibn al-Mubārak în Al-Zuhd (956), Aḥmad, 2/540 (10975, 10976), al-Bukhārī în Khalq afʿāl al-ʿibād (436), Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său (815), al-Ṭabarānī în Musnad al-Shāmiyyīn (1417), al-Bayhaqī în Al-Shuʿab (506, 507) și Ibn ʿAsākir (70/50–51), pe căile lui Rabīʿah ibn Yazīd al-Dimashqī, ʿAbd al-Raḥmān ibn Yazīd ibn Jābir, Saʿīd ibn ʿAbd al-ʿAzīz, al-Awzāʿī — în versiunea preferată de la el — și Muḥammad ibn Muhājir, toți de la Ismāʿīl ibn ʿUbayd Allāh, de la Karīmah bint al-Ḥasḥās al-Muzaniyyah, care a spus: „Abū Hurayrah ne-a relatat, pe când eram în casa acesteia”, adică a lui Umm al-Dardāʾ, „că l-a auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ”, apoi a povestit hadithul. Lanțul este autentic. Karīmah este o Urmașă pe care Ibn Ḥibbān a socotit-o demnă de încredere.

și în cuvintele Profetului ﷺ:

ما ظنّك باثنين الله ثالثهما

Ce crezi despre doi, al căror al treilea este Allah?[572]

De asemenea, în cuvintele Preaînaltului:

﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾

Allah este cu făptuitorii de bine;
Coran, 29:69

﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾

Allah este cu cei care au frică de El și cu cei care fac bine;
Coran, 16:128

﴿وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

Răbdați, căci Allah este cu cei răbdători;
Coran, 8:46

﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾

El a spus: «Nicidecum! Domnul meu este cu mine și mă va călăuzi»;
Coran, 26:62

572 Din hadithul lui Anas, de la Abū Bakr, Allah să fie mulțumit de ei. L-au transmis al-Bukhārī în Virtuțile Companionilor Profetului ﷺ, capitolul despre virtuțile emigranților (3653), și Muslim în Virtuțile Companionilor, capitolul despre virtuțile lui Abū Bakr (2381).

și în cuvintele Sale către Mūsā și Hārūn:

﴿إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

Eu sunt cu voi doi: aud și văd.[573]
Coran, 20:46

Prepoziția bāʾ exprimă sensul acestei prezențe alături de rob, spre deosebire de lām. Sinceritatea, răbdarea, încrederea în Allah și ajungerea robului în treptele adorării nu sunt cu putință decât prin acest bāʾ și prin această prezență alături de el.

Când robul este prin Allah, greutățile îi devin ușoare și temerile i se prefac în siguranță. Prin Allah, tot ce este anevoios devine ușor, tot ce este greu se înlesnește și tot ce este departe se apropie.

Prin Allah dispar grijile, apăsările și tristețile. Cu Allah nu este nici grijă, nici apăsare, nici tristețe, în afară de cazul în care robului îi lipsește sensul acestui bāʾ. Inima sa ajunge atunci asemenea peștelui care a părăsit apa: sare și se zbate până când se întoarce în ea.

Când robul s-a potrivit astfel cu Domnul său în cele iubite de El, Domnul S-a potrivit cu robul Său în nevoile și cererile sale. A spus:

ولئن سألني لأعطينه ولئن استعاذني لأعيذنّه

Dacă Îmi cere, îi voi da negreșit, iar dacă Îmi cere adăpost, îl voi adăposti negreșit.

Adică: așa cum el s-a potrivit cu voia Mea prin împlinirea poruncilor Mele și prin apropierea de Mine cu cele iubite de Mine, Eu îi răspund dorinței și temerii sale în ceea ce Îmi cere să fac pentru el și de ceea ce Îmi cere să-l adăpostesc.

Această potrivire de ambele părți s-a întărit până când a adus șovăirea Domnului, Preaslăvitul, în privința morții robului Său:

573 Vezi Majmūʿ al-fatāwā (11/249).

robului nu îi place moartea, iar Domnului Preaînaltul nu Îi place ceea ce îi este neplăcut robului Său și nici să-i facă rău. Din această latură ar urma să nu-l facă să moară. Binele său este însă în moarte, căci El nu l-a făcut să moară decât ca să-l aducă la viață; nu l-a îmbolnăvit decât ca să-l însănătoșească; nu l-a sărăcit decât ca să-l îmbogățească; nu l-a lipsit decât ca să-i dea. Nu l-a scos din Rai, pe când era în coapsa tatălui său, decât ca să-l readucă acolo în cea mai bună stare. Nu i-a spus tatălui său: „Ieși din el", decât voind să-l readucă în el.[574]

Acesta este Cel iubit cu adevărat, nimeni altul.
Chiar dacă în fiecare loc de unde îi crește robului un fir de păr s-ar afla o iubire deplină pentru Allah, aceasta ar fi numai o parte din ceea ce El merită de la robul Său:

نقِّلْ فؤادَك حيث شئتَ من الهوى
ما الحبّ إلا للحبيب الأولِ

Poartă-ți inima unde vrei printre iubiri;
Iubirea nu este decât pentru cel iubit întâi.

كم منزلٍ في الأرض يألفه الفتى
وحنينه أبدًا لأول منزلِ

Oricâte locuințe de pe pământ ar îndrăgi tânărul,
Dorul său rămâne mereu pentru întâia locuință.[575]

574 Vezi răspunsul lui Shaykh al-Islām la o întrebare despre șovăirea pomenită în hadith, în Majmūʿ al-fatāwā (18/129–131). Vezi și 10/58–59.

575 Sunt ale lui Abū Tammām, în Dīwān-ul său cu explicația lui al-Tabrīzī (4/253).

Tatayyum: iubirea și supunerea față de cel iubit

Urmează tatayyum, ultima dintre treptele iubirii: iubitorul se face robul celui iubit. Expresia tayyamahu al-ḥubb înseamnă că iubirea l-a făcut rob. De aici este numele Taym Allāh, adică robul lui Allah. Esența acestei înrobiri este smerirea și supunerea înaintea Celui iubit. Tot astfel se spune *„drum netezit”*, adică un drum pe care pașii l-au făcut supus. Robul este cel pe care iubirea și supunerea înaintea Celui iubit l-au smerit. De aceea, cea mai nobilă dintre stările și treptele robului este starea de rob al lui Allah; el nu are o treaptă mai nobilă decât aceasta.

Allah, Preaslăvitul, l-a pomenit pe cel mai cinstit și mai iubit de El dintre făpturi — Trimisul Său Muḥammad ﷺ — prin însușirea de rob în cele mai nobile trepte ale sale: chemarea către El, provocarea adusă ca dovadă a profeției și călătoria nocturnă.[576] A spus:

﴿وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا﴾

Când robul lui Allah s-a ridicat să-L cheme, aproape că s-au îngrămădit asupra lui.

Coran, 72:19

A spus și:

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ﴾

Dacă aveți îndoială asupra celor pe care le-am pogorât robului Nostru, aduceți o sură asemenea ei.

Coran, 2:23

576 Vezi Ṭarīq al-hijratayn (18), Madārij al-sālikīn (3/29), Shifāʾ al-ʿalīl (243), Rawḍat al-muḥibbīn (143) și Miftāḥ dār al-saʿādah (1/110).

Și a spus:

﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾

Slavă Celui care l-a purtat noaptea pe robul Său de la Moscheea Sacră la Moscheea Îndepărtată.

Coran, 17:1

În hadithul mijlocirii se află:

اذهبوا إلى محمّدٍ، عبدٍ غفر الله له ما تقدّم من ذنبه وما تأخّر

Mergeți la Muḥammad, rob căruia Allah i-a iertat păcatele de mai înainte și de mai târziu.[577]

El a dobândit treapta mijlocirii prin desăvârșirea stării sale de rob și prin desăvârșirea iertării lui Allah pentru el.

Allah, Preaslăvitul, a creat făpturile pentru a-L adora numai pe El, fără asociat: cea mai deplină iubire împreună cu cea mai deplină supunere și smerire. Aceasta este esența Islamului și religia lui Ibrāhīm, de care nu se întoarce decât cel ce se nesocotește pe sine.

577 Din hadithul lui Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea unicității lui Allah, capitolul despre cuvintele Preaînaltului „Ceea ce am creat cu mâinile Mele" (7415) și în alte locuri, și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre cel cu treapta cea mai de jos în Rai (193).

Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ
اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ إِذْ قَالَ لَهُ
رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ
وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ
قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

Cine se întoarce de la religia lui Ibrāhīm, în afară de cel care se nesocotește pe sine? Noi l-am ales în această lume, iar în Viața de Apoi el este dintre cei drepți. Când Domnul său i-a spus: «Supune-te!», el a răspuns: «M-am supus Domnului lumilor.» Ibrāhīm le-a poruncit aceasta fiilor săi, și tot astfel Yaʿqūb: «O, fiii mei, Allah v-a ales religia; să nu muriți decât musulmani!» Ați fost voi martori când moartea i s-a apropiat lui Yaʿqūb și el i-a întrebat pe fiii săi: «Ce veți adora după mine?» Ei au răspuns: «Vom adora Dumnezeul tău și Dumnezeul părinților tăi, Ibrāhīm, Ismāʿīl și Isḥāq: un singur Dumnezeu, iar Lui Îi suntem supuși.»

Coran, 2:130–133

De aceea, cel mai mare păcat înaintea lui Allah este asocierea, iar Allah nu iartă să-I fie făcută asociere.

Rădăcina asocierii cu Allah este a-I asocia pe altcineva în iubire, după cum a spus Preaînaltul:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

Dintre oameni sunt unii care iau semeni în afara lui Allah, iubindu-i asemenea iubirii pentru Allah; dar cei care cred Îl iubesc pe Allah cu o iubire mai puternică.

Coran, 2:165

Preaslăvitul a vestit că unii dintre oameni Îi fac asociere, luând în afara Lui un semen pe care îl iubesc asemenea iubirii pentru Allah. A vestit și că cei care cred Îl iubesc pe Allah mai puternic decât își iubesc asociaționiștii pe cei pe care I i-au făcut semeni.

S-a spus și că sensul este că ei Îl iubesc pe Allah mai puternic decât Îl iubesc cei care Îi fac semeni. Aceștia, chiar dacă Îl iubesc pe Allah, împart iubirea între El și cei pe care I i-au făcut semeni, iar iubirea lor pentru Allah slăbește. Cei care Îl socotesc unic pe Allah, având iubirea curată numai pentru El, au o iubire mai puternică decât a acelora. Punerea Domnului lumilor pe același plan cu semenii și egalarea Lui cu ei se află în această iubire, după cum s-a arătat.

Voia lui Allah în privința făpturilor Sale fiind ca această iubire să-I fie închinată numai Lui, El l-a mustrat cu cea mai puternică mustrare pe cel care și-a luat în afara Lui un ocrotitor ori un mijlocitor. Uneori le-a pomenit împreună, alteori a mustrat separat luarea unuia ori a celuilalt.

Preaînaltul a spus:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾

Allah este Cel care a creat cerurile, pământul și cele dintre ele în șase zile, apoi S-a înălțat deasupra Tronului. În afara Lui nu aveți nici ocrotitor, nici mijlocitor. Oare nu luați aminte?

Coran, 32:4

A spus și:

﴿وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

Avertizează-i prin el pe cei care se tem că vor fi adunați la Domnul lor: în afara Lui nu au nici ocrotitor, nici mijlocitor, pentru ca ei să aibă frică de Allah.

Coran, 6:51

Când le-a pomenit separat, a spus:

﴿أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ﴾

Oare și-au luat mijlocitori în afara lui Allah? Spune: «Chiar dacă ei nu stăpânesc nimic și nu pricep?»

Coran, 39:43

Preaînaltul a spus și:

﴿مِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

Înaintea lor este Iadul. Nici ceea ce au agonisit, nici ocrotitorii pe care i-au luat în afara lui Allah nu le vor folosi cu nimic. Ei au parte de o pedeapsă mare.

Coran, 45:10

Dacă robul își îndreaptă loialitatea numai către Domnul său, El îi rânduiește mijlocitori și leagă loialitatea dintre el și robii Săi credincioși. Aceștia îi devin apropiați pentru Allah, spre deosebire de cel care ia o făptură drept ocrotitor în afara lui Allah.

Una este un lucru, iar cealaltă alt lucru, după cum mijlocirea falsă, întemeiată pe asociere, este una, iar mijlocirea adevărată și stabilită, dobândită numai prin afirmarea unicității lui Allah, este alta. Aici se află deosebirea dintre oamenii unicității și oamenii asocierii. Allah călăuzește pe cine voiește pe o cale dreaptă.

Ceea ce se urmărește este că esența stării de rob nu se împlinește odată cu asocierea altcuiva lui Allah în iubire. Iubirea de dragul lui Allah este însă diferită: ea ține de cerințele și urmările stării de rob. Credința nu se desăvârșește fără iubirea Trimisului — ba chiar fără a-l pune în iubire înaintea propriului sine, a părinților și a copiilor —, fiindcă iubirea lui face parte din iubirea lui Allah. Tot astfel este orice iubire în Allah și pentru Allah.

În cele două Ṣaḥīḥ-uri, Profetul ﷺ a spus:

ثلاث من كنّ فيه وجد حلاوة الإيمان

Trei lucruri, de se află în cineva, îl fac să găsească dulceața credinței.

Într-o altă formulare din Ṣaḥīḥ:

لا يجد حلاوة الإيمان إلا من كان فيه ثلاث خصال-:
أن يكون الله ورسوله أحبَّ إليه مما سواهما، وأن يحبّ
المرءَ لا يحبّه إلا لله، وأن يكره أن يرجع في الكفر بعد إذ
أنقذه الله منه، كما يكره أن يُلقى في النار

Nu găsește dulceața credinței decât cel care are trei însușiri: Allah și Trimisul Său să-i fie mai iubiți decât orice altceva; să-l iubească pe om numai pentru Allah; să urască întoarcerea la necredință, după ce Allah l-a izbăvit din ea, așa cum urăște să fie aruncat în foc.[578]

În hadithul din Sunan se află:

من أحبّ لله، وأبغض لله، وأعطى لله، ومنع لله، فقد
استكمل الإيمان

Cine iubește pentru Allah, urăște pentru Allah, dă pentru Allah și, pentru Allah, se abține să dea și-a desăvârșit credința.[579]

578 Din hadithul lui Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea credinței, capitolul despre dulceața credinței (16), cu prima formulare, și în Cartea bunei purtări, capitolul despre iubirea pentru Allah (6041), cu a doua formulare; Muslim în Cartea credinței, capitolul despre însușirile celui care găsește dulceața credinței (43).

579 L-au transmis Abū Dāwūd (4681), al-Ṭabarānī (vol. 8, nr. 7737), al-Baghawī în Sharḥ al-sunnah (vol. 13, nr. 3469), al-Lālakā'ī în Sharḥ uṣūl al-iʿtiqād (1618) și alții, pe calea lui Yaḥyā ibn al-Ḥārith al-Dhimārī, de la al-Qāsim ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la Abū Umāmah, ca atribuit Profetului. ʿAbd al-Raḥmān ibn Yazīd l-a relatat de la al-Qāsim, de la Abū Umāmah, ca spusele acestuia. L-au transmis Ibn Abī Shaybah, 7/145 (34719), și al-Lālakā'ī în Sharḥ uṣūl al-iʿtiqād (1714). Evaluarea critică din ediția arabă

În alt hadith:

ما تحابّ رجلان في الله إلا كان أفضلُهما أشدَّهما حبًّا لصاحبه

Dacă doi oameni se iubesc pentru Allah, cel mai bun dintre ei este cel care își iubește mai puternic tovarășul.[580]

---

precizează: la al-Lālakā'ī, ʿAbd al-Raḥmān ibn Yazīd este identificat limpede ca „Ibn Jābir", demn de încredere.
Corect este însă că el este ʿAbd al-Raḥmān ibn Yazīd ibn Tamīm, slab în transmitere, după cum au arătat al-Bukhārī și alții.
A mai fost relatat pe alte căi de la Yaḥyā al-Dhimārī, dar ele nu sunt stabilite.
Se află și în hadithul lui Muʿādh al-Juhanī, la al-Tirmidhī (2521), care a spus „bun", și la Aḥmad (3/438); în lanțul său există slăbiciune.

580 L-au transmis al-Bukhārī în Al-Adab al-mufrad (544), al-Ṭayālisī în Musnad-ul său (2166), Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său (566), al-Bazzār în Musnad-ul său (vol. 13, nr. 6869), al-Ḥākim, 4/189 (7321), și alții, pe calea lui Mubārak ibn Faḍālah, de la Thābit, de la Anas, ca atribuit Profetului. Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim l-au socotit autentic. Al-Dhahabī a spus: „Acest hadith are un lanț bun."
L-a urmat ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr al-Ḥumaydī, de la Thābit, cu același lanț, dar această cale nu este stabilită.
Evaluarea critică din ediția arabă precizează: atribuirea lui Profetului este o greșeală. Corect este că sunt cuvintele lui Muṭarrif ibn ʿAbd Allāh al-Shikhkhīr. Spre aceasta a înclinat și al-Khaṭīb: Ḥammād ibn Salamah a relatat de la Thābit, de la Muṭarrif, care a spus: „Spuneam între noi că, dacă doi oameni se iubesc pentru Allah…" Al-Khaṭīb l-a amintit în Tārīkh-ul său (9/440).
Sulaymān ibn al-Mughīrah a relatat de la Ghaylān ibn Jarīr: „L-am auzit pe Muṭarrif spunând: Dacă niște oameni se iubesc pentru Allah, Atotputernicul și Preaslăvitul, cel mai bun dintre ei este cel care își iubește mai puternic tovarășul. I-am pomenit aceasta lui al-Ḥasan, iar el a spus: A spus adevărul." Au transmis-o Aḥmad în Al-Zuhd (1326) și Ibn ʿAsākir (57/194).
Al-Dāraquṭnī a spus: „Ḥammād ibn Salamah l-a relatat de la Thābit ca mursal; aceasta este forma corectă." Al-ʿIlal (vol. 4, f. 36 recto).

Această iubire ține de cerințele și urmările iubirii lui Allah. Cu cât este ea mai puternică, cu atât este și rădăcina ei mai puternică.

Cele patru feluri de iubire

Aici sunt patru feluri de iubire care trebuie deosebite. Cei care au rătăcit au rătăcit numai fiindcă nu le-au deosebit:

Primul: iubirea lui Allah. Ea singură nu ajunge pentru izbăvirea de pedeapsa Lui și dobândirea răsplății Sale, fiindcă asociaționistul, închinătorul crucii, evreul și alții Îl iubesc pe Allah.

Al doilea: iubirea pentru ceea ce iubește Allah. Aceasta îl aduce pe om în Islam și îl scoate din necredință. Cei mai iubiți oameni de Allah sunt cei care împlinesc cel mai bine această iubire și o au cea mai puternică în ei.

Al treilea: iubirea de dragul lui Allah și întru El. Ea ține de cerințele iubirii pentru ceea ce El iubește. Iubirea pentru ceea ce El iubește nu este dreaptă decât prin iubirea în El și pentru El.

Al patrulea: iubirea alături de Allah. Aceasta este iubirea întemeiată pe asociere. Cine iubește ceva alături de Allah, nu pentru Allah, nu de dragul Lui și nu în El, și-a luat un semen în afara lui Allah. Aceasta este iubirea asociaționiștilor.

Rămâne un al cincilea fel, care nu intră în chestiunea de față: iubirea firească. Ea este înclinarea omului către ceea ce se potrivește firii sale, precum iubirea celui însetat pentru apă, a celui flămând pentru hrană, iubirea somnului, a soției și a copilului.

Această formulare a venit și de la Abū Zurʿah ibn ʿAmr ibn Jarīr și Abū Fazārah. Au transmis-o Aḥmad în Al-Zuhd (2242) și Hannād în Al-Zuhd (485).

Ea nu este mustrată decât dacă îl abate de la pomenirea lui Allah și îl îndepărtează de iubirea Lui, după cum a spus Preaînaltul:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

O, voi care credeți, să nu vă abată averile și copiii voștri de la pomenirea lui Allah! Cei care fac aceasta sunt cei pierduți.

Coran, 63:9

A spus și:

﴿رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾

Bărbați pe care nici negoțul, nici vânzarea nu îi abat de la pomenirea lui Allah.

Coran, 24:37

Khullah: prietenia apropiată

Urmează khullah, prietenia apropiată, care cuprinde desăvârșirea iubirii și capătul ei: în inima iubitorului nu mai rămâne loc pentru altcineva decât Cel iubit. Este o treaptă care nu îngăduie împărțirea cu altcineva în niciun fel. Această treaptă le-a fost hărăzită celor doi prieteni apropiați — binecuvântarea și pacea lui Allah fie asupra lor —, Ibrāhīm și Muḥammad.
Profetul ﷺ a spus:

إن الله اتخذني خليلًا، كما اتخذ إبراهيم خليلًا

Allah m-a luat drept prieten apropiat, așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat.[581]

În Ṣaḥīḥ se află că Profetul ﷺ a spus:

لو كنت متخذا من أهل الأرض خليلًا لاتخذتُ أبا بكر خليلًا، ولكن صاحبكم خليل الله

Dacă mi-aș fi luat un prieten apropiat dintre oamenii pământului, l-aș fi luat pe Abū Bakr, dar tovarășul vostru este prietenul apropiat al lui Allah.[582]

În alt hadith:

إني أبرأ إلى كلّ خليل من خُلّته

Mă dezic de prietenia apropiată a oricărui prieten apropiat.[583]

Când Ibrāhīm a cerut un copil, i-a fost dăruit, iar iubirea lui s-a legat de inimă și a luat o parte din ea. Cel iubit S-a arătat gelos pentru prietenul Său apropiat, fiindcă în inima lui era loc și pentru altcineva, și i-a poruncit să-l sacrifice. Porunca a venit în

581 Din hadithul lui Jundub, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea moscheilor, capitolul despre interzicerea ridicării moscheilor pe morminte (532).

582 Din hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Virtuțile Companionilor, capitolul despre virtuțile lui Abū Bakr al-Ṣiddīq, Allah să fie mulțumit de el (2383).

583 L-a transmis Muslim în același loc, din hadithul lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el (2383/7). Formularea este: „Mă dezic de orice prieten apropiat și de prietenia sa apropiată."

vis, pentru ca împlinirea ei să fie o încercare și o punere la probă mai mari. Nu se urmărea însă sacrificarea fiului, ci smulgerea lui din inimă, pentru ca inima să-I fie curată numai Domnului. Când prietenul apropiat s-a grăbit să asculte și a pus iubirea lui Allah înaintea iubirii fiului său, scopul a fost împlinit: sacrificarea a fost înlăturată, iar fiul răscumpărat printr-o jertfă măreață. Domnul Preaînaltul nu a poruncit vreun lucru pe care apoi să-l desființeze cu totul: trebuie să rămână ceva din el ori un înlocuitor al său. Astfel a păstrat rânduiala răscumpărării, recomandarea milosteniei înaintea convorbirii în taină și cele cinci rugăciuni după ridicarea celor cincizeci, păstrând răsplata lor.
A spus:

لا يبدَّل القولُ لديَّ، هي خمس، وهي خمسون في الأجر

Cuvântul nu se schimbă la Mine: ele sunt cinci, dar sunt cincizeci ca răsplată.[584]

Deosebirea dintre iubire și khullah

Ceea ce cred unii, în chip greșit, că iubirea este mai desăvârșită decât khullah, iar Ibrāhīm este prietenul apropiat al lui Allah, pe când Muḥammad este iubitul lui Allah, vine din neștiința lor. Iubirea este generală, iar khullah este aparte și reprezintă capătul iubirii. Profetul ﷺ a vestit că Allah l-a luat drept prieten apropiat și a negat că ar avea alt prieten apropiat decât Domnul său, deși a vestit iubirea sa pentru ʿĀ'ishah, tatăl ei, ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb și alții.[585]

În plus, Allah, Preaslăvitul, îi iubește pe cei care se pocăiesc, pe cei care se curățesc, pe cei răbdători, pe făptuitorii de bine, pe cei cu frică de El și pe cei drepți în judecată. Khullah Sa este însă

584 Este o parte din hadithul călătoriei nocturne, transmis de al-Bukhārī la începutul Cărții rugăciunii (349) și de Muslim în Cartea credinței, capitolul despre călătoria nocturnă (163), de la Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el.

585 Ca în hadithul lui ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, Allah să fie mulțumit de el, transmis de al-Bukhārī (3662) și Muslim (2384), amândoi în Virtuțile Companionilor.

numai pentru cei doi prieteni apropiați. Tânărul care se pocăiește este iubit de Allah.[586]

Această închipuire vine numai din puțina știință și înțelegere a celor vestite de Allah și de Trimisul Său.

Alegerea dintre lucrurile iubite

S-a arătat că robul nu lasă ceea ce iubește și dorește decât pentru altceva pe care îl iubește și îl dorește; el lasă lucrul iubit mai puțin pentru cel iubit mai mult. Tot astfel, face ceva neplăcut pentru a dobândi un lucru a cărui iubire este mai puternică decât respingerea faptei pe care o face ori pentru a scăpa de un rău pe care îl respinge mai puternic decât respinge ceea ce face.

S-a arătat că însușirea de căpetenie a rațiunii este alegerea celui mai înalt dintre două lucruri iubite în locul celui mai de jos și a celui mai ușor dintre două lucruri neplăcute în locul celui mai greu. S-a arătat că aceasta este desăvârșirea puterii iubirii și a urii.

Aceasta nu se împlinește pentru el decât prin două lucruri: puterea percepției și curajul inimii. Rămânerea în urmă și lucrarea împotriva acestei reguli vin fie din slăbiciunea percepției, astfel încât nu a înțeles treptele lucrurilor iubite și ale celor neplăcute așa cum sunt, fie din slăbiciunea sufletului și neputința inimii, care nu îl ascultă în alegerea lucrului mai bun pentru el, deși știe că este mai bun. Dacă percepția lui este sănătoasă, sufletul i se întărește și inima prinde curaj să aleagă lucrul iubit mai înalt și răul mai mic, atunci a fost călăuzit către mijloacele fericirii.

La unii oameni, puterea poftei este mai mare decât puterea rațiunii și a credinței; cea mai tare o biruie pe cea slabă. La alții, puterea credinței și a rațiunii este mai mare decât puterea poftei.

Medicul îi oprește pe mulți bolnavi de la ceea ce le face rău, dar sufletul și pofta nu îi lasă până nu iau acel lucru. Omul își pune pofta înaintea rațiunii, iar medicii îl numesc *„lipsit de demnitate”*.

586 Ibn Abī al-Dunyā a relatat-o în Cartea pocăinței, iar Abū al-Shaykh în Cartea răsplății, din hadithul lui Anas, cu un lanț slab, în formularea: „Allah îl iubește pe tânărul care se pocăiește.” Așa a spus al-ʿIrāqī în Takhrīj al-Iḥyāʾ (4/5).

Tot astfel, cei mai mulți bolnavi ai inimii aleg ceea ce le sporește boala, din pricina poftei lor puternice pentru acel lucru.

Rădăcina răului este slăbiciunea percepției, slăbiciunea sufletului și josnicia lui. Rădăcina binelui este desăvârșirea percepției, puterea, noblețea și curajul sufletului.

Iubirea și voința sunt rădăcina și începutul oricărei fapte, iar ura și respingerea sunt rădăcina și începutul oricărei abțineri. Aceste două puteri ale inimii sunt rădăcina fericirii și nefericirii robului.

O faptă aleasă nu ia naștere decât odată cu pricina ei, iubirea și voința. Lipsa faptei poate veni uneori din lipsa imboldului și a cauzei ei, iar alteori din existența urii și a respingerii care o împiedică. De acest al doilea fel țin porunca și interdicția; el este ceea ce se numește înfrânare și de care se leagă răsplata și pedeapsa.

Astfel se înlătură neclaritatea din întrebarea dacă nesăvârșirea unei fapte este ceva existent ori o simplă absență. Lămurirea temeinică este că aceasta este de două feluri: dacă vine din lipsa cauzei care ar determina fapta, este o absență; dacă vine dintr-o cauză care împiedică fapta, este ceva existent.[587]

Plăcerea, durerea și alegerea folosului

Orice ființă vie alege atât fapta, cât și abținerea de bunăvoie pentru folosul a cărui dobândire îi aduce plăcere ori pentru îndepărtarea durerii, prin a cărei dispariție află vindecare. De aceea se spune: i-a vindecat pieptul și i-a vindecat inima.

587 Vezi Ighāthat al-lahfān (824).

Poetul a spus:

هي الشفاءُ لدائي لو ظفرتُ بها
وليس منها شفاءُ الداءِ مبذولُ

Ea mi-ar fi leacul bolii, de-aș putea ajunge la ea,
Dar leacul bolii nu-mi este dăruit din partea ei.[588]

Acesta este un lucru pe care îl alege omul chibzuit, ba chiar și animalul necuvântător. Cei mai mulți oameni greșesc însă grav în această privință: caută plăcerea prin ceea ce le aduce apoi cea mai mare durere. Își pricinuiesc durere tocmai acolo unde cred că își dobândesc plăcerea și își vindecă inima cu ceea ce le aduce cea mai grea boală.

Aceasta este starea celui care își mărginește privirea la ceea ce este imediat, fără să privească urmările. Însușirea de căpetenie a rațiunii este privirea către urmări. Cel mai chibzuit om este cel care alege plăcerea și odihna viitoare, statornice, în locul celor imediate, trecătoare și pieritoare. Cel mai nechibzuit dintre oameni este cel care vinde fericirea veșnică, viața bună și statornică și plăcerea cea mai înaltă, în care nu este tulburare ori lipsă de niciun fel, pentru o plăcere tulburată, amestecată cu dureri și temeri, care piere repede și se sfârșește curând.

Unul dintre învățați[589] a spus: am cugetat la cele pentru care se străduiesc oamenii chibzuiți și am văzut că întreaga lor străduință urmărește un singur lucru, deși căile dobândirii lui sunt diferite. Am văzut că toți caută numai să îndepărteze grija și apăsarea din sufletele lor. Unul prin mâncare și băutură, altul prin negoț și câștig, altul prin căsătorie, altul ascultând cântece și sunete

588 Versul este al lui Hishām ibn ʿUqbah, fratele lui Dhū al-Rummah, și este una dintre mărturiile poetice citate de Sībawayh (1/71, 177). Vezi și Maṣāriʿ al-ʿushshāq (2/190).

589 Este Ibn Ḥazm; autorul i-a rezumat cuvintele. Vezi Al-Akhlāq wa-l-siyar (13–16).

încântătoare, altul prin distracție și joacă. Mi-am spus: acesta este lucrul urmărit de oamenii chibzuiți, dar niciuna dintre aceste căi nu duce la el; poate chiar cele mai multe duc la opusul său. Dintre toate aceste căi, n-am văzut una care să ducă la el în afară de îndreptarea către Allah, împlinirea faptelor numai pentru El și punerea mulțumirii Sale înaintea oricărui lucru. Dacă celui care urmează această cale îi scapă partea sa din această lume, el a dobândit partea înaltă, alături de care nu există pierdere. Dacă robul o dobândește, a dobândit totul; dacă o pierde, a pierdut totul. Dacă își dobândește și partea din această lume, o primește în chipul cel mai plăcut. Nimic nu îi este robului mai folositor decât această cale și nimic nu îl duce mai sigur la plăcerea, bucuria și fericirea sa. De la Allah vine izbânda.

Iubirea pentru sine și iubirea pentru altceva

Lucrul iubit este de două feluri: iubit pentru sine și iubit pentru altceva. Ceea ce este iubit pentru altceva trebuie să ajungă, în cele din urmă, la Cel iubit pentru Sine, pentru a înlătura o înlănțuire nesfârșită, cu neputință. Tot ceea ce este în afara Celui iubit cu adevărat este iubit pentru altceva. Nimic nu este iubit pentru sine în afară de Allah singur. Tot ceea ce este iubit în afara Lui are iubirea subordonată iubirii Domnului Preaînaltul, precum iubirea îngerilor, profeților și celor apropiați Lui. Ea urmează iubirii Sale, Preaslăvitul, și ține de cerințele ei, fiindcă iubirea Celui iubit cere iubirea pentru ceea ce El iubește.

Acest loc cere mare luare-aminte, fiindcă aici se deosebește iubirea folositoare față de altceva decât Allah de cea care nu folosește, ci poate chiar vătăma.

Să știi că nu este iubit pentru Sine decât Cel a Cărui desăvârșire ține în chip necesar de Ființa Sa, a Cărui dumnezeire, stăpânire și lipsă de nevoie țin în chip necesar de Ființa Sa. Cât despre altceva, ura și respingerea lui vin din împotrivirea față de cele iubite de El și din potrivnicia sa față de ele. Ura și respingerea lui sunt pe măsura puterii ori slăbiciunii acestei împotriviri. Ceea ce se împotrivește mai puternic celor iubite de El este respins mai

puternic, fie că este vorba despre ființe, însușiri, fapte, voințe ori altceva.

Aceasta este o balanță dreaptă prin care se cântăresc potrivirea și împotrivirea față de Domnul, loialitatea și vrăjmășia față de El. Dacă vedem un om iubind ceea ce Domnul Preaînaltul respinge și respingând ceea ce El iubește, știm că are parte de vrăjmășie față de El pe măsura aceasta. Dacă vedem un om iubind ceea ce iubește Domnul și respingând ceea ce El respinge — iar ceea ce Îi este mai iubit Domnului îi este și lui mai iubit și mai ales, iar ceea ce Îi este mai urât Domnului îi este și lui mai urât și mai îndepărtat —, știm că are parte de loialitate față de Domnul pe măsura aceasta.

Ține-te cât poți de strâns de acest principiu, pentru tine și pentru ceilalți. Apropierea de Allah înseamnă potrivirea cu Ocrotitorul Cel vrednic de laudă în ceea ce iubește și în ceea ce Îl mânie. Ea nu stă în mult post, multă rugăciune, purtarea hainelor sfâșiate ori exerciții ascetice.

Ceea ce este iubit pentru altceva este, de asemenea, de două feluri:

Primul: lucrul a cărui percepere și dobândire îi aduc iubitorului plăcere.

Al doilea: lucrul care îi pricinuiește durere, dar pe care îl rabdă fiindcă îl duce la ceea ce iubește, precum luarea unui medicament neplăcut.

Preaînaltul a spus:

﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

V-a fost prescrisă lupta, deși vă este neplăcută. Se poate să vă fie neplăcut un lucru și el să fie bun pentru voi și se poate să iubiți un lucru și el să fie rău pentru voi. Allah știe, iar voi nu știți.

Coran, 2:216

Preaslăvitul a vestit că lupta le este neplăcută, cu toate că le este bună, fiindcă îi duce la lucrul iubit cel mai mare și mai folositor.

Sufletele iubesc odihna, tihna și bunăstarea, dar acestea le sunt rele, fiindcă duc la pierderea acelui lucru iubit. Omul chibzuit nu privește numai la plăcerea imediată a lucrului iubit, alegând-o, ori la durerea imediată a lucrului neplăcut, ferindu-se de ea, fiindcă aceasta îi poate fi rea. Îi poate aduce chiar cea mai mare durere și îl poate lipsi de cea mai mare plăcere. Chiar oamenii chibzuiți ai acestei lumi rabdă greutăți neplăcute pentru plăcerea pe care acestea le-o aduc după ele, deși este trecătoare.

Sunt, așadar, patru lucruri: Un lucru neplăcut care duce la un lucru neplăcut. Un lucru neplăcut care duce la un lucru iubit. Un lucru iubit care duce la un lucru iubit. Un lucru iubit care duce la un lucru neplăcut. În lucrul iubit care duce la alt lucru iubit se adună două imbolduri către faptă; în lucrul neplăcut care duce la alt lucru neplăcut se adună două imbolduri către abținere. Rămân celelalte două feluri, asupra cărora trag cele două imbolduri: ele sunt câmpul încercării și al punerii la probă. Sufletul alege ceea ce îi este mai apropiat, adică lucrul imediat. Rațiunea și credința aleg ceea ce este mai folositor și mai statornic. Inima stă între cele două imbolduri, înclinând când către unul, când către celălalt.

Aici este locul încercării, atât prin Legea revelată, cât și prin hotărârea divină. Imboldul rațiunii și al credinței strigă mereu: „Veniți la izbândă! Dimineața, oamenii laudă mersul din timpul nopții;[590] la moarte, robul laudă frica de Allah." Dacă întunericul nopții iubirii se adâncește, iar puterea poftei și a voinței ajunge să stăpânească, el spune: „O, suflete, rabdă!

فما هي إلا ساعة ثم تنقضي

ويذهب هذا كلُّه ويزولُ

Nu este decât un ceas, apoi se sfârșește,
Iar toate acestea se duc și pier."[591]

Iubirea lui Allah și a Trimisului Său

Dacă iubirea este rădăcina oricărei fapte, adevărate ori false, rădăcina faptelor religioase este iubirea lui Allah și a Trimisului Său, după cum rădăcina vorbelor religioase este credința în adevărul celor vestite de Allah și de Trimisul Său.

Orice voință care împiedică desăvârșirea iubirii pentru Allah și Trimisul Său și îi face concurență, ori orice îndoială care împiedică desăvârșirea încredințării de adevăr, se împotrivește rădăcinii credinței ori o slăbește. Dacă se întărește până când se împotrivește însăși rădăcinii iubirii și încredințării de adevăr, este necredință și asociere majoră. Dacă nu i se împotrivește, îi știrbește desăvârșirea și pricinuiește slăbiciune și răcirea hotărârii și a căutării. Îl acoperă cu un văl pe cel ajuns, îi taie calea celui care caută și îl întoarce înapoi pe cel dornic.

Loialitatea nu este dreaptă decât împreună cu vrăjmășia față de ceea ce îi este potrivnic.

590 Este o zicală răspândită, spusă despre omul care rabdă greutatea nădăjduind odihna. Majmaʿ al-amthāl (2/318).

591 Autorul l-a citat în Al-Badāʾiʿ (672), Madārij al-sālikīn (3/229) și Rawḍat al-muḥibbīn (80). Bahāʾ Zuhayr are un vers asemănător, al cărui prim emistih este: „Nu este decât o absență, apoi ne întâlnim" (Dīwān, 210).

Preaînaltul a vestit despre căpetenia celor cu credință curată și iubire că le-a spus oamenilor săi:

﴿قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾

Vedeți voi ceea ce adorați, voi și părinții voștri cei de demult? Ei îmi sunt vrăjmași, în afară de Domnul lumilor.

Coran, 26:75–77

Loialitatea și prietenia apropiată ale prietenului lui Allah nu au fost drepte decât prin împlinirea acestei vrăjmășii. Nu există loialitate fără dezicere; sau, altfel spus, nu există loialitate față de Allah decât prin dezicerea de orice altceva adorat în afara Lui. Preaînaltul a spus:

﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾

Ați avut o pildă bună în Ibrāhīm și în cei care erau cu el, când le-au spus oamenilor lor: «Noi ne dezicem de voi și de ceea ce adorați în afara lui Allah.»

Coran, 60:4

Preaînaltul a spus:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ﴾

Când Ibrāhīm le-a spus tatălui său și oamenilor săi: «Eu mă dezic de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat, căci El mă va călăuzi.»

Coran, 43:26–27

Adică a făcut din această loialitate față de Allah și dezicere de orice altceva adorat în afara Lui un cuvânt statornic între urmașii săi, pe care profeții și cei care îi urmează îl moștenesc unii de la alții. Este cuvântul *„Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah”*, pe care căpetenia celor cu credință curată l-a lăsat moștenire celor care îl urmează până în Ziua Învierii.

Este cuvântul prin care stau pământul și cerurile și pe care Allah a întemeiat firea tuturor făpturilor. Pe el s-a întemeiat religia, pentru el a fost rânduită direcția rugăciunii și au fost scoase săbiile jihādului. El este dreptul curat al lui Allah asupra tuturor robilor. Este cuvântul care păzește sângele, averea și urmașii în această lume și izbăvește de pedeapsa mormântului și a Focului. Este înscrisul fără de care nimeni nu intră în Rai și funia prin care nu ajunge la Allah cel care nu se prinde de ea.

Este cuvântul Islamului și cheia Lăcașului păcii. Prin el, oamenii s-au împărțit în nefericiți și fericiți, primiți și alungați. Prin el s-a despărțit lăcașul necredinței de lăcașul credinței și s-a deosebit lăcașul fericirii de lăcașul nefericirii și al umilinței. Este stâlpul care poartă îndatoririle și faptele recomandate:

ومن كان آخر كلامه: لا إله إلا الله، دخل الجنّة

Cel ale cărui ultime cuvinte sunt: «Nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah» intră în Rai.[592]

Sufletul și taina acestui cuvânt sunt a-L socoti unic pe Domnul — măreață Îi este lauda, sfinte Îi sunt numele, binecuvântat Îi este numele, înaltă Îi este măreția și nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de El — în iubire, cinstire, slăvire, teamă și nădejde, precum și în cele care le urmează: încrederea, întoarcerea către El, dorința și frica. Nimeni altul nu este iubit astfel; tot ceea ce este iubit în afara Lui este iubit numai ca urmare a iubirii Sale și ca mijloc de sporire a ei. Nimeni altul nu este temut astfel, nimeni altul nu este nădăjduit astfel, în nimeni altul nu se pune încrederea; numai către El se îndreaptă dorința și numai de El este frica. Nu se jură decât pe numele Său, nu se face legământ decât Lui, nu se caută pocăința decât la El, nu se ascultă decât porunca Sa, nu este luat decât El drept Cel de ajuns, nu I se cere izbăvire în greutăți decât Lui și nu se caută adăpost decât la El. Nu se face prosternare decât Lui și nu se aduce jertfă decât Lui și în numele Său. Toate acestea se adună într-un singur lucru: a nu-L adora decât pe El, prin toate felurile de adorare. Aceasta este împlinirea mărturiei că nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah.

592 Aceasta este formularea unui hadith transmis de Abū Dāwūd (3116), Aḥmad, 5/233 (22034), al-Bazzār în Musnad-ul său (2626), al-Ḥākim, 1/503 (1299), și alții, pe calea lui Ṣāliḥ ibn Abī ʿArīb, de la Kathīr ibn Murrah, de la Muʿādh ibn Jabal, ca atribuit Profetului. Al-Ḥākim a spus: „Este un hadith cu lanț autentic; cei doi nu l-au transmis…" Evaluarea critică din ediția arabă precizează: în lanț se află Ṣāliḥ ibn Abī ʿArīb, pe care Ibn Ḥibbān l-a menționat în Al-Thiqāt. Ibn al-Qaṭṭān a spus: „Starea lui nu este cunoscută." Ibn Ḥajar a spus: „Acceptabil." Tahdhīb al-kamāl (13/73).
Muslim (26) a transmis de la ʿUthmān că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Cel care moare știind că nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah intră în Rai."

De aceea, Allah a oprit Focul să-l atingă pe cel care mărturisește că nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah cu adevărata mărturie.[593] Este cu neputință să intre în Foc cel care împlinește adevărul acestei mărturii și stă drept în ea, după cum a spus Preaînaltul:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ﴾

Cei care își împlinesc mărturiile.
Coran, 70:33

Astfel, el își împlinește mărturia în cele văzute și în cele lăuntrice, în inimă și în trup. La unii oameni, mărturia este moartă; la alții, doarme și se trezește dacă este deșteptată; la alții este culcată, iar la alții este mai aproape de a se ridica în picioare. În inimă, ea este asemenea sufletului în trup: un suflet mort, unul bolnav, mai aproape de moarte, unul mai aproape de viață și unul sănătos, care împlinește cele folositoare trupului.
În hadithul autentic, Profetul ﷺ a spus:

إنّي لأعلم كلمةً لا يقولها عبدٌ عند الموت إلا وجدتْ روحُه لها رَوحًا

Cunosc un cuvânt pe care niciun rob nu îl rostește la moarte fără ca sufletul lui să afle prin el alinare.[594]

593 Ca în hadithul lui Anas ibn Mālik, Allah să fie mulțumit de el. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea științei, capitolul despre a le împărtăși știința unora fără ceilalți (128), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre dovada că acela care moare pe unicitatea lui Allah intră negreșit în Rai (32).

594 L-au transmis Ibn Mājah (3795), al-Nasāʾī în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah (1101) și Ibn Ḥibbān (205), pe calea lui Ismāʿīl ibn Abī Khālid, de la al-Shaʿbī, de la Yaḥyā ibn Ṭalḥah, de la mama sa, Saʿdā al-Murriyyah, soția lui Ṭalḥah ibn ʿUbayd Allāh, care a spus că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a trecut pe lângă Ṭalḥah, apoi a povestit întâmplarea pe larg. Lanțul este autentic.

Viața sufletului stă în viața acestui cuvânt din el, după cum viața trupului stă în prezența sufletului. Așa cum cel care moare ținându-se de această mărturie se află în Rai și se bucură de el, tot astfel sufletul celui care trăiește împlinindu-l și stând drept în el se bucură de grădina adăpostului, iar viața lui este cea mai bună viață.
Preaînaltul a spus:

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾

Cel care se teme să stea înaintea Domnului său și își oprește sufletul de la patimă va avea Raiul drept adăpost.
Coran, 79:40–41

Raiul îi este adăpost în Ziua întâlnirii, iar grădina cunoașterii, iubirii și apropierii liniștitoare de Allah, a dorului de întâlnirea cu El, a bucuriei și a mulțumirii cu El și cu ceea ce vine de la El este adăpostul sufletului său în această lume. Celui care are aici această grădină drept adăpost îi va fi adăpost Raiul veșnic în Ziua întoarcerii. Cel lipsit de această grădină va fi și mai lipsit de cealaltă. Cei drepți sunt în fericire, chiar dacă viața le este grea și lumea li se îngustează. Cei nelegiuiți sunt în foc, chiar dacă lumea li se lărgește.

Mujālid ibn Saʿīd l-a relatat de la al-Shaʿbī, de la Jābir ibn ʿAbd Allāh, care l-a auzit pe ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb vorbindu-i lui Ṭalḥah ibn ʿUbayd Allāh. L-au transmis Aḥmad, 1/28 (187), Abū Yaʿlā (640) și alții. În lanț se află Mujālid, slab în memorare; poate a greșit în această privință.
Ibn Ḥibbān, autorul și alții au socotit hadithul autentic.

Preaînaltul a spus:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً﴾

Pe cel care săvârșește o faptă dreaptă, bărbat ori femeie, și este credincios, îl vom face să trăiască o viață bună.

Coran, 16:97

Viața bună este grădina acestei lumi.
Preaînaltul a spus:

﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا﴾

Cui voiește Allah să-i dea călăuzire îi deschide pieptul pentru Islam; cui voiește să-l lase să rătăcească îi face pieptul strâmt și apăsat.

Coran, 6:125

Ce fericire este mai bună decât deschiderea pieptului? Ce pedeapsă este mai amară decât strâmtorarea lui? Preaînaltul a spus:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

Cei apropiați lui Allah nu au de ce să se teamă și nu se vor întrista: cei care au crezut și au avut frică de El. Ei au vestea bună în viața lumească și în Viața de Apoi. Cuvintele lui Allah nu se schimbă. Aceasta este izbânda cea mare.

Coran, 10:62–64

Credinciosul sincer față de Allah are una dintre cele mai bune vieți, cea mai tihnită stare, pieptul cel mai deschis și inima cea mai bucuroasă. Aceasta este o grădină de acum, înaintea Raiului viitor.
Profetul ﷺ a spus:

إذا مررتم برياض الجنّة فارتعوا

Când treceți pe lângă grădinile Raiului, pășunați în ele.

Oamenii au întrebat: „Care sunt grădinile Raiului?” A răspuns: „Cercurile pomenirii.” (vezi nota 372, p. 321)

Tot de aici sunt cuvintele Profetului ﷺ:

ما بين بيتي ومنبري روضة من رياض الجنّة

Între casa mea și amvonul meu este o grădină dintre grădinile Raiului. (vezi nota 373, p. 321)

Tot de aici este răspunsul său, când a fost întrebat despre postul său neîntrerupt:

إنّي لستُ كهيئتكم، إنّي أظَلُّ عند ربّي يطعمني ويسقيني

Eu nu sunt asemenea vouă. Rămân la Domnul meu, care mă hrănește și îmi dă să beau.[595]

Profetul ﷺ a vestit astfel că hrana pe care o primește la Domnul său ține locul mâncării și băuturii materiale și că aceasta este un lucru numai al său, la care nimeni altcineva nu este părtaș alături de el.

Când se oprește de la mâncare și băutură, are în locul lor ceva care le ține locul, le înlocuiește și îl face să nu aibă nevoie de ele, după cum s-a spus:[596]

595 Din hadithul lui ʿĀ'ishah, Allah să fie mulțumit de ea. L-au transmis al-Bukhārī în Cartea postului, capitolul despre postul neîntrerupt (1964), și Muslim în Cartea postului, capitolul despre interzicerea postului neîntrerupt (1105).

596 Autorul a citat versurile în Zād al-maʿād (2/33), Miftāḥ dār al-saʿādah (1/185) și Rawḍat al-muḥibbīn (165). Sunt ale lui Idrīs ibn Abī Ḥafṣah, dintr-o poezie a sa despre Isḥāq ibn Ibrāhīm al-Muṣʿabī. Vezi Al-Anwār de al-Shimshāṭī (1/400). Acolo și în Al-Mudhish (455), Dīwān al-maʿānī (1/63) și Al-Ḥamāsah al-Baṣriyyah (484) se află primele două versuri împreună cu un al treilea diferit de cel citat aici.

لها أحاديث من ذكراك تَشغلها
عن الشراب وتُلهيها عن الزادِ

Are povești despre tine, care o țin departe
De băutură și o fac să uite merindele.

لها بوجهك نور تستضيء به
ومن حديثك في أعقابها حادِ

Are în chipul tău o lumină cu care se luminează,
Iar din vorbele tale, un cântăreț care o mână din urmă.

إذا شكَتْ من كَلال السيرِ أُوعِدُها
رَوْحَ اللقاء فتحيا عند ميعادِ

Când se plânge de osteneala drumului, îi făgăduiesc
Alinarea întâlnirii: la vremea făgăduită prinde viață.

Fericirea apropierii de Allah și durerea pierderii ei
Cu cât prezența unui lucru îi este robului mai folositoare și are mai mare nevoie de el, cu atât durerea pierderii lui este mai puternică. Cu cât lipsa unui lucru îi este mai folositoare, cu atât prezența lui îi pricinuiește o durere mai puternică. Nimic nu îi este robului mai folositor decât îndreptarea către Allah, preocuparea cu pomenirea Lui, desfătarea în iubirea Lui și punerea mulțumirii Sale înaintea tuturor. Nu are viață, fericire, bucurie ori încântare decât prin acestea. Lipsa lor este lucrul cel mai dureros și chinul cel mai aspru pentru el. Sufletul nu vede această durere și acest chin numai fiindcă este ocupat cu altceva

și cufundat în acel altceva; prin el, nu mai vede durerea pierderii în care se află, despărțit de ceea ce îi este mai iubit și mai folositor.

Este asemenea unui om beat, cufundat în beția sa, căruia i-au ars casa, averile, familia și copiii. Cufundat în beție, nu simte durerea și regretul acelei pierderi. Când își revine, i se ridică vălul beției și se trezește din somnul vinului, atunci își cunoaște bine starea.

La fel stau lucrurile când se ridică vălul, se văd primele semne ale Vieții de Apoi și omul ajunge în pragul despărțirii de această lume și al trecerii din ea către Allah. Durerea, regretul și chinul de acolo sunt însă de multe ori mai puternice. Cel lovit de o nenorocire în această lume nădăjduiește să-i fie îndreptată printr-o răsplătire în schimb și știe că a pierdut ceva trecător, fără dăinuire. Cum este însă cel a cărui nenorocire stă în pierderea Celui care nu are nici răsplătire în schimb, nici înlocuitor și cu care lumea întreagă nu se poate măsura? Dacă Allah, Preaslăvitul, ar fi rânduit moartea din pricina acestui regret și a acestei dureri, robul ar fi fost vrednic de ea. Moartea ar ajunge cea mai mare dorință a sa și cel mai mare regret pentru lipsa ei. Aceasta, dacă durerea ar fi numai pentru pierdere; cum este însă când asupra sufletului și trupului vin și alte pedepse reale, a căror măsură nu poate fi cuprinsă? Binecuvântat este Cel care a făcut această făptură slabă să poarte cele două dureri mari, pe care nici munții neclintiți nu le-ar putea purta! Înfățișează-ți acum lucrul cel mai iubit din lume, fără de care viața nu îți este bună. Te trezești și ți-a fost luat, fiind despărțit de el tocmai când ai cea mai mare nevoie de el. Cum ți-ar fi starea? Și pentru acesta există înlocuitori. Cum este însă cu Cel care nu are înlocuitor?

من كلّ شيء إذا ضيّعتَه عوض

وما من الله إنْ ضيّعتَه عوضُ

Pentru orice lucru pierdut există un înlocuitor,
dar pentru Allah, dacă Îl pierzi, nu există înlocuitor.
(vezi nota 279, p. 207)

Într-o relatare divină se află:

ابنَ آدم خلقتك لعبادتي فلا تلعَبْ، وتكفّلت برزقك فلا تتعَبْ، ابنَ آدم اطلبْني تجدْني، فإن وجدتَني وجدتَ كلّ شيء، وإن فُتُّك فاتك كلُّ شيء. وأنا أحب إليك من كلّ شيء

Fiu al lui Ādam, te-am creat ca să Mă adori, așadar nu te juca. M-am îngrijit de hrana ta, așadar nu te osteni. Fiu al lui Ādam, caută-Mă și Mă vei găsi. Dacă M-ai găsit, ai găsit totul. Dacă Mă pierzi, ai pierdut totul. Eu îți sunt mai iubit decât orice.[597]

Iubirea, adorarea și întoarcerea către Allah

Iubirea este un gen sub care se află feluri deosebite ca măsură și însușire. De aceea, cel mai adesea se pomenește în privința lui Allah Preaînaltul ceea ce Îi este propriu și I se cuvine dintre felurile ei, nefiind potrivit decât numai Lui, precum adorarea,

597 Este o relatare din tradițiile israeliților, după cum a precizat Shaykh al-Islām în Al-Fatāwā (8/52).
Autorul a citat-o în Ṭarīq al-hijratayn (95, 526) și Madārij al-sālikīn (2/349, 452; 3/291, 324, 411).

întoarcerea către El și cele asemenea. Adorarea nu se cuvine decât numai Lui, tot astfel și întoarcerea către El.[598]
Iubirea poate fi pomenită și prin numele ei general, ca în cuvintele Preaînaltului:

﴿فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾

Allah va aduce un neam pe care El îl iubește și care Îl iubește.
Coran, 5:54

Și în cuvintele Sale:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

Dintre oameni sunt unii care iau semeni în afara lui Allah, iubindu-i asemenea iubirii pentru Allah; dar cei care cred Îl iubesc pe Allah cu o iubire mai puternică.
Coran, 2:165

Cea mai mare dintre iubirile mustrate este iubirea alături de Allah: iubitorul pune pe același plan iubirea sa pentru Allah și iubirea pentru semenul pe care l-a luat în afara Lui. Cea mai mare dintre iubirile lăudate este iubirea lui Allah singur și iubirea pentru ceea ce El iubește. Aceasta este rădăcina și începutul fericirii; nimeni nu scapă de pedeapsă decât prin ea. Iubirea mustrată, întemeiată pe asociere, este rădăcina și începutul nefericirii; numai oamenii ei rămân în pedeapsă. Oamenii iubirii, care L-au iubit pe Allah și L-au adorat numai pe El, fără asociat, nu intră în Foc; dintre cei care intră totuși în el din pricina păcatelor lor, niciunul nu rămâne în el.

598 Vezi Ighāthat al-lahfān (840).

În jurul acestor lucruri se desfășoară Coranul:[599] porunca acelei iubiri și a cerințelor ei, interzicerea celeilalte iubiri și a cerințelor ei, pildele și comparațiile despre cele două feluri de oameni, povestirile lor, amănuntul faptelor, al apropiaților și al celor adorați de fiecare fel, vestirea despre ceea ce El face cu ambele feluri și despre starea lor în cele trei lăcașuri: această lume, barzakh și lăcașul statornic. Coranul vorbește despre aceste două feluri de oameni.

Rădăcina chemării tuturor trimișilor, de la primul până la ultimul, este adorarea lui Allah singur, fără asociat, cuprinzând desăvârșirea iubirii Sale, a supunerii și smeririi înaintea Lui, a cinstirii și slăvirii Sale, precum și cele care le urmează: ascultarea și frica de Allah.

În cele două Ṣaḥīḥ-uri[600] s-a stabilit, din hadithul lui Anas, că Profetul ﷺ a spus:

والذي نفسي بيده، لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحبَّ إليه من ولده ووالده والناس أجمعين

Pe Cel în mâna Căruia este sufletul meu, niciunul dintre voi nu crede până când nu îi sunt mai iubit decât copilul său, tatăl său și toți oamenii.

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī[601] se află că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „O, Trimis al lui Allah, pe Allah, îmi ești mai iubit decât orice, în afară de mine însumi.” Profetul ﷺ a spus:

599 Vezi Ighāthat al-lahfān (840).

600 L-au transmis al-Bukhārī în Cartea credinței, capitolul despre faptul că iubirea Trimisului ﷺ ține de credință (15), și Muslim în Cartea credinței, capitolul despre obligația iubirii Trimisului lui Allah ﷺ (44).

601 În Cartea jurămintelor și a legămintelor, capitolul despre felul în care jura Profetul ﷺ (6632), din hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Hishām, Allah să fie mulțumit de el.

لا يا عمر، حتى أكون أحبَّ إليك من نفسك

Nu, ʿUmar, până când nu îți sunt mai iubit decât tine însuți.

El a răspuns: *„Pe Cel care te-a trimis cu adevărul, îmi ești mai iubit decât mine însumi."* Profetul ﷺ a spus: *„Acum, ʿUmar!"*

Dacă aceasta este starea iubirii față de robul și Trimisul Său și obligația de a o pune înaintea iubirii omului pentru sine, pentru copilul, tatăl său și toți oamenii, atunci cum este cu iubirea Celui care l-a trimis, Preaslăvitul și Preaînaltul, și cu obligația de a o pune înaintea iubirii oricărui alt lucru?

Iubirea Domnului Preaînaltul se deosebește de iubirea altora prin măsura, însușirea și închinarea ei numai Lui, Preaslăvitul. Se cuvine ca El să-i fie robului mai iubit decât copilul și tatăl său, ba chiar decât auzul, vederea și sufletul său dintre coaste. Dumnezeul și Cel adorat cu adevărat de el trebuie să-i fie mai iubit decât toate acestea.

Un lucru poate fi iubit dintr-o latură, nu din alta, și poate fi iubit pentru altceva. Nimic nu este iubit pentru sine, din toate laturile, în afară de Allah singur.
Dumnezeirea nu se cuvine decât Lui:

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾

Dacă în ele ar fi alte divinități în afară de Allah, amândouă s-ar strica.

Coran, 21:22

Adorarea înseamnă iubire, ascultare și supunere.[602]

Iubirea și mișcarea făpturilor

Rădăcina oricărei mișcări din lumea de sus și din cea de jos este

602 Vezi Ighāthat al-lahfān (845).

iubirea: ea îi este cauza eficientă și cauza finală.[603]

Mișcările sunt de trei feluri: mișcare aleasă și voită, mișcare naturală și mișcare constrânsă.

Temeiul mișcării naturale este repausul. Corpul se mișcă numai când a ieșit din locul său statornic și din centrul său natural; atunci se mișcă pentru a se întoarce acolo. Ieșirea din centrul și locul său statornic vine numai de la o forță care îl constrânge și îl mișcă. Are, așadar, o mișcare constrânsă, pricinuită de cel care îl mișcă și îl constrânge, și o mișcare naturală proprie, prin care caută întoarcerea la centrul său. Amândouă mișcările urmează forței care îl constrânge și îl mișcă; aceasta este rădăcina amândurora.

Mișcarea aleasă și voită este rădăcina celorlalte două și urmează voinței și iubirii. Astfel, toate cele trei mișcări urmează iubirii și voinței.

Dovada[604] că mișcările se mărginesc la aceste trei este că, dacă lucrul mișcat își percepe mișcarea, ea este voită. Dacă nu o percepe, mișcarea este fie potrivită firii sale, fie nu: prima este naturală, iar a doua constrânsă.

Odată stabilit acest lucru, mișcările din ceruri, de pe pământ și dintre ele — ale sferelor cerești, soarelui, lunii, stelelor, vânturilor, norilor, ploii și plantelor, precum și mișcările pruncilor din pântecele mamelor lor — se petrec prin mijlocirea îngerilor care rânduiesc porunca și împart cele rânduite, după cum arată textele Coranului și ale Sunnei în mai multe locuri.

Credința în aceasta ține de desăvârșirea credinței în îngeri. Allah a însărcinat îngeri cu pântecele mamelor, cu ploaia, cu plantele, cu vânturile, cu sferele cerești, cu soarele, luna și stelele.

A însărcinat cu fiecare rob patru îngeri: doi scriitori, la dreapta și la stânga sa, și doi păzitori, înaintea și în urma lui. A însărcinat

603 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (146), capitolul al patrulea: „Lumea de sus și cea de jos au fost create prin iubire și pentru ea; mișcările sferelor cerești, soarelui, lunii și stelelor, mișcările îngerilor și animalelor și mișcarea oricărui lucru mișcat au luat naștere prin iubire."
Vezi și Ighāthat al-lahfān (824, 827, 837).

604 Vezi Al-Ṣafadiyyah (175).

îngeri cu luarea sufletului său și pregătirea lui pentru locul statornic din Rai ori din Foc; îngeri cu întrebarea, încercarea și pedepsirea lui în mormânt ori cu fericirea sa de acolo; îngeri care să-l ducă la adunare când se ridică din mormânt; îngeri cu pedepsirea lui în Foc ori cu fericirea sa în Rai.

A însărcinat îngeri cu munții și îngeri cu norii, pe care îi mână acolo unde li se poruncește. Cu ploaia a însărcinat îngeri care o coboară, la porunca lui Allah, într-o măsură cunoscută, după voia Lui. A însărcinat îngeri cu sădirea Raiului, pregătirea celor din el, a așternuturilor, cu zidirea și îngrijirea lui; asemenea și îngeri cu Focul.

Cea mai mare oștire a lui Allah sunt îngerii. Cuvântul malak arată că este un trimis care împlinește porunca altuia; ei nu au nimic din stăpânirea poruncii. Întreaga poruncă Îi aparține lui Allah. Ei o rânduiesc și o împart numai la porunca și cu îngăduința Lui.
Preaînaltul a vestit despre ei:

﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَٰلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا﴾

Nu coborâm decât la porunca Domnului tău. Ale Lui sunt cele dinaintea noastră, cele din urma noastră și cele dintre acestea. Domnul tău nu este uitător.

Coran, 19:64

Preaînaltul a spus și:

﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى﴾

Câți îngeri sunt în ceruri, a căror mijlocire nu folosește cu nimic decât după ce Allah îngăduie cui voiește și de care este mulțumit!

Coran, 53:26

Preaslăvitul a jurat pe cetele de îngeri care Îi împlinesc porunca în creație, spunând:

﴿وَالصَّافَّاتِ صَفًّا فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا﴾

Pe cei înșiruiți în rânduri! Pe cei care alungă cu putere! Pe cei care rostesc pomenirea!

Coran, 37:1–3

Și a spus:

﴿وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا﴾

Pe cei care smulg cu putere! Pe cei care desprind ușor! Pe cei care înoată! Pe cei care întrec în grabă! Pe cei care rânduiesc porunca!

Coran, 79:1–5

Am arătat sensul acestora și taina jurământului pe ele în cartea Aymān al-Qur'ān.[605]

Odată cunoscut acest lucru, toate acele iubiri, mișcări, voințe și fapte sunt adorarea de către ei a Domnului pământului și

605 Este lucrarea tipărită cu titlul Al-Tibyān fī aqsām al-Qur'ān. Vezi pp. 83, 89, 258.

cerurilor; toate mișcările naturale și constrânse le urmează. Fără iubire nu s-ar fi rotit sferele cerești, nu s-ar fi mișcat stelele luminoase, nu ar fi suflat vânturile supuse, nu ar fi trecut norii purtători de ploaie, nu s-ar fi mișcat pruncii în pântecele mamelor, nu ar fi ieșit din semințe feluritele plante, nu s-ar fi zbătut valurile mărilor pline, nu s-ar fi mișcat cei care rânduiesc și împart porunca și nu ar fi slăvit cu lauda Creatorului lor pământurile și cerurile, cu feluritele făpturi din ele.
Slavă Celui pe care Îl slăvesc cele șapte ceruri, pământul și cei din ele:

﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾

Nu este nimic care să nu-L slăvească prin lauda Sa, dar voi nu pricepeți slăvirea lor. El este Îngăduitor, Iertător.
Coran, 17:44

Iubirea Creatorului și buna rânduială a lumii

Odată ce se cunoaște aceasta, fiecare ființă vie are voință, iubire și faptă potrivit ei, iar rădăcina mișcării oricărui lucru mișcat este iubirea și voința. Buna rânduială a făpturilor nu este cu putință decât dacă mișcările și iubirea lor sunt numai pentru Creatorul și Făcătorul lor, după cum ele nu există decât prin crearea lor numai de către El.
De aceea a spus Preaînaltul:

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾

Dacă în ele ar fi alte divinități în afară de Allah, amândouă s-ar strica.
Coran, 21:22

Nu a spus că nu ar fi existat, că ar fi fost inexistente ori că ar fi încetat să existe: El, Preaslăvitul, poate să le păstreze într-o stare

de stricăciune. Ele nu pot însă să fie drepte și în bună rânduială decât dacă Allah singur este Cel adorat de ele și de tot ceea ce cuprind și locuiește în ele. Dacă lumea ar avea două divinități, rânduiala ei s-ar strica în cel mai înalt grad. Fiecare ar căuta să o biruie pe cealaltă, să se ridice deasupra ei și să fie singura divinitate, fiindcă asocierea este o lipsă care contrazice desăvârșirea dumnezeirii, iar o divinitate nu s-ar mulțumi să fie o divinitate cu lipsuri. Dacă una ar birui-o pe cealaltă, numai ea ar fi divinitatea, iar cea biruită nu ar fi divinitate. Dacă niciuna nu ar birui-o pe cealaltă, ar urma neputința și lipsa fiecăreia; dumnezeirea niciuneia nu ar fi deplină. Ar trebui, așadar, să fie deasupra lor o divinitate care le biruie și le stăpânește. Altfel, fiecare s-ar duce cu ceea ce a creat și ar căuta să se ridice deasupra celeilalte. În aceasta stă stricarea rânduielii cerurilor, pământului și celor din ele, după cum se cunoaște stricarea unei cetăți când are doi regi deopotrivă de puternici, a femeii când are doi soți și a turmei de cămile[606] când are doi masculi reproducători.

Rădăcina stricăciunii lumii vine din neînțelegerile dintre regi și califi. De aceea, vrăjmașii Islamului nu au nădăjduit să-l biruie în vreo vreme decât atunci când regii musulmanilor s-au înmulțit și s-au dezbinat, fiecare stăpânind separat o țară și căutând să se ridice deasupra celorlalți.

Buna stare și dreapta rânduială a cerurilor și a pământului, precum și așezarea făpturilor în cea mai deplină ordine sunt printre cele mai vădite dovezi că nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Allah, singur, fără asociat. A Lui este stăpânirea și a Lui lauda; El este Atotputernic asupra tuturor lucrurilor. Tot ceea ce este adorat de la Tronul Său până la adâncul pământului Său este fals, în afară de Fața Sa Preaînaltă.

606 Shawl: cămile al căror lapte s-a împuținat, la șapte ori opt luni după fătare. Vezi Al-Ṣiḥāḥ, rădăcina sh-w-l.

Preaînaltul a spus:

﴿مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

Allah nu Și-a luat vreun fiu și nu este alături de El vreo altă divinitate. Altfel, fiecare divinitate s-ar fi dus cu ceea ce a creat și unele s-ar fi ridicat deasupra altora. Slavă lui Allah, departe de ceea ce Îi atribuie! Cunoscătorul nevăzutului și al celor văzute, înalt este El față de ceea ce Îi asociază.[607]

Coran, 23:91–92

Preaînaltul a spus:

﴿أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾

Oare și-au luat din pământ divinități care pot învia morții? Dacă în ele ar fi alte divinități în afară de Allah, amândouă s-ar strica. Slavă lui Allah, Domnul Tronului, departe de ceea ce Îi atribuie! El nu este întrebat despre ceea ce face, dar ei sunt întrebați.

Coran, 21:21–23

607 Vezi și Al-Ṣawāʿiq al-mursalah (463).

Preaînaltul a spus:

﴿قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَابْتَغَوْا إِلَى ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا﴾

Spune: «Dacă ar fi alături de El alte divinități, după cum spun ei, ele ar căuta atunci o cale către Stăpânul Tronului.»

Coran, 17:42

S-a spus că sensul este că ar căuta o cale către El pentru a-L birui și a-L învinge, așa cum fac regii unii cu alții. Asupra acestui sens arată cuvintele din celălalt verset:

﴿وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾

Unele s-ar fi ridicat deasupra altora. Slavă lui Allah, departe de ceea ce Îi atribuie!

Coran, 23:91

Shaykhul nostru[608] a spus: sensul corect este că ele ar căuta o cale către El prin apropiere și ascultare. Cum să le adorați în afara Lui, când, dacă ar fi divinități așa cum spuneți, ar fi tot robii Lui?

El a spus: asupra acestui sens arată mai multe lucruri:

608 Este vorba despre Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el. Vezi Majmūʿ al-fatāwā (16/577), Darʾ al-taʿāruḍ (9/350) și Risālah fī qunūt al-ashyāʾ (23).

Printre ele sunt cuvintele Preaînaltului:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾

Aceia pe care îi cheamă caută mijlocul apropierii de Domnul lor, care dintre ei să fie mai aproape. Ei nădăjduiesc îndurarea Sa și se tem de pedeapsa Sa; pedeapsa Domnului tău trebuie temută.
Coran, 17:57

Adică aceia pe care îi adorați în afara Mea sunt robii Mei, după cum și voi sunteți robii Mei; nădăjduiesc îndurarea Mea și se tem de pedeapsa Mea. De ce îi adorați, așadar, în afara Mea?[609]
Al doilea: Preaslăvitul nu a spus că ar căuta o cale împotriva Lui, ci că ar căuta o cale către El. Această expresie se folosește pentru apropiere, ca în cuvintele Preaînaltului:

﴿اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾

Temeți-vă de Allah și căutați mijlocul apropierii de El.
Coran, 5:35

Pentru biruire se folosește însă prepoziția ʿalā, ca în cuvintele Sale:

﴿فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا﴾

Dacă vă ascultă, nu căutați cale împotriva lor.
Coran, 4:34

609 Vezi Al-Ṣawāʿiq al-mursalah (463).

Al treilea: ei nu spuneau că divinitățile lor Îl biruie și caută să se ridice deasupra Lui. Preaslăvitul a spus:

﴿قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ﴾

Spune: «Dacă ar fi alături de El alte divinități, după cum spun ei.»
Coran, 17:42

Ei spuneau numai că divinitățile lor caută apropierea de El și îi aduc și pe ei mai aproape. El a spus: dacă ar fi așa cum spuneți, acele divinități ar fi robii Lui; de ce adorați robii Săi în afara Lui?

Iubirea folositoare și iubirea vătămătoare

Iubirea are urmări, însoțitori, cerințe și stări, fie că este lăudată ori mustrată, folositoare ori vătămătoare: gustarea, trăirea lăuntrică, dulceața, dorul, apropierea liniștitoare, legătura cu cel iubit și apropierea de el, despărțirea și depărtarea de el, respingerea și părăsirea, bucuria și veselia, plânsul și tristețea și alte stări și urmări ale ei.

Iubirea lăudată este iubirea folositoare, care îi aduce omului ceea ce îi folosește în această lume și în Viața de Apoi. Ea este semnul fericirii sale. Iubirea vătămătoare este cea care îi aduce omului ceea ce îl vatămă în această lume și în Viața de Apoi; ea este semnul nefericirii sale.[610]

Este cunoscut că ființa vie și chibzuită nu alege să iubească ceea ce o vatămă și o face nefericită. Aceasta vine numai din neștiință și nedreptate. Sufletul poate dori ceea ce îi face rău și nu îi folosește — aceasta fiind o nedreptate a omului față de sine — fie pentru că nu cunoaște starea lucrului iubit, dorindu-l și iubindu-l fără să știe vătămarea din iubirea lui, cum este cazul celui care își urmează patima fără știință; fie cunoscând vătămarea, dar punând patima înaintea științei. Iubirea sa se poate alcătui și din două lucruri: o credință stricată și o patimă mustrată. Aceasta este starea celui care urmează presupunerea și cele dorite de suflete.

610 Vezi Ighāthat al-lahfān (846).

Iubirea stricată nu vine decât din neștiință și credință stricată, din patimă biruitoare ori din îmbinarea lor, sprijinindu-se una pe alta. O îndoială în care adevărul se amestecă cu falsul îi înfrumusețează lucrul iubit, iar o poftă îl cheamă să-l dobândească. Oștirea îndoielii și a poftei se ajută împotriva oștirii rațiunii și credinței; izbânda este a celei mai puternice.

Odată cunoscut acest lucru, urmările fiecărui fel de iubire au judecata celui din care provin. Urmările iubirii folositoare și lăudate, semnul fericirii robului, îi sunt toate folositoare și au aceeași judecată ca ea. Dacă plânge, îi folosește; dacă se întristează, îi folosește; dacă se bucură, îi folosește; dacă se strânge în sine, îi folosește; dacă se deschide, îi folosește. El trece prin treptele și stările iubirii cu spor, câștig și putere.

Urmările și efectele iubirii vătămătoare și mustrate îi sunt toate vătămătoare celui care o poartă și îl îndepărtează de Domnul său. Oricum s-ar mișca între urmările ei și s-ar așeza în treptele ei, rămâne în pierdere și depărtare.

Tot astfel este orice faptă născută din ascultare ori din neascultare. Tot ceea ce se naște din ascultare este un spor și o apropiere pentru om, iar tot ceea ce se naște din neascultare este pierdere și depărtare pentru el.
Preaînaltul a spus:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطَئُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ

وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Aceasta fiindcă nu îi ating setea, osteneala ori foamea pe calea lui Allah, nu calcă vreun loc care îi mânie pe necredincioși și nu dobândesc vreun câștig de la un vrăjmaș fără să li se scrie pentru aceasta o faptă dreaptă. Allah nu pierde răsplata făptuitorilor de bine. Nu cheltuiesc nimic, mic ori mare, și nu străbat vreo vale fără să li se scrie, pentru ca Allah să-i răsplătească după cele mai bune dintre faptele lor.

Coran, 9:120–121

În primul verset, Preaslăvitul a vestit că, pentru ceea ce se naște din ascultarea și faptele lor, li se scrie o faptă dreaptă. În al doilea, a vestit că faptele drepte pe care le-au săvârșit ei înșiși le sunt scrise ca atare. Deosebirea este că primul lucru nu este fapta lor, ci s-a născut din ea și, pentru el, li s-a scris o faptă dreaptă. Al doilea este însăși fapta lor, care le-a fost scrisă.
Cel răpus de iubire să cugete temeinic la acest capitol, ca să știe ce este în folosul și ce este împotriva lui:

سيعلم يومَ العرض أيَّ بضاعةٍ
أضاعَ وعند الوزن ما كان حَصّلا

În Ziua înfățișării va ști ce marfă
A pierdut și, la cântărire, ce a agonisit.[611]

Iubirea și voința la temelia faptelor religioase

După cum iubirea și voința sunt rădăcina oricărei fapte, așa cum s-a arătat, ele sunt și rădăcina oricărei religii, adevărate ori false.

611 Versul se află într-un fragment de unsprezece versuri citat în Ighāthat al-lahfān (428–429), poate compus de autor.

Religia cuprinde fapte lăuntrice și văzute, iar iubirea și voința sunt rădăcina tuturor acestora.

Dīn înseamnă ascultare, obicei și purtare: o ascultare statornică și neîntreruptă, devenită purtare și obicei.
De aceea, purtarea a fost explicată prin religie în cuvintele Preaînaltului:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

Tu ai o purtare măreață.
Coran, 68:4

Imamul Aḥmad a relatat de la Ibn ʿUyaynah că Ibn ʿAbbās a spus: „Adică: o religie măreață."[612] ʿĀ'ishah a fost întrebată despre purtarea Trimisului lui Allah ﷺ și a răspuns: „Purtarea lui era Coranul."[613]

Dīn cuprinde sensul supunerii altuia și al biruirii lui, dar și sensul smeririi, supunerii și ascultării. De aceea, se folosește de la cel mai înalt către cel mai de jos, ca în expresia: *„L-am supus și s-a supus"*, adică l-am biruit și el s-a smerit.
Poetul a spus:

هو دانَ الرِّبابَ إذ كرهوا الـ
ـدِّينَ فأضْحَوا بعزّة وصِيالِ

El a supus neamul al-Ribāb, când urau supunerea,
Iar ei au ajuns în putere și vigoare de luptă.[614]

612 Al-Ṭabarī (29/18) l-a transmis pe calea lui ʿAlī ibn Abī Ṭalḥah, de la Ibn ʿAbbās; lanțul este bun. ʿAṭā' l-a relatat de la Ibn ʿAbbās; al-Wāḥidī l-a amintit în Al-Wasīṭ (4/334).

613 L-a transmis Muslim în Rugăciunea călătorilor, capitolul cuprinzător despre rugăciunea de noapte (746).

614 Este al lui al-Aʿshā, în Dīwān-ul său (61). După cuvântul „supunerea", acolo se află: „ajungându-i prin incursiune și putere de luptă".

Se folosește și de la cel mai de jos către cel mai înalt: dintu Allāh ori dintu lillāh, iar despre cineva se spune că nu Îl ascultă pe Allah și nu Îi urmează nicio religie. Dāna Allāh înseamnă că L-a ascultat pe Allah, L-a iubit și s-a temut de El; dāna lillāh înseamnă că s-a smerit înaintea Lui, I s-a supus, s-a umilit și a ascultat.

În dīn-ul lăuntric trebuie să existe iubire și supunere, la fel ca în adorare. Dīn-ul văzut nu cere însă neapărat iubire, deși în el se află ascultare și supunere văzută.

Allah, Preaslăvitul, a numit Ziua Învierii *„Ziua Judecății”*, yawm al-dīn, fiindcă este ziua în care îi judecă pe oameni după faptele lor: bine pentru bine și rău pentru rău. Aceasta cuprinde răsplătirea și socoteala lor; de aceea este explicată ca Ziua răsplății și Ziua socotelii.
Preaînaltul a spus:

﴿فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ تَرْجِعُونَهَا﴾

Dacă nu sunteți supuși judecății, de ce n-o aduceți înapoi?
Coran, 56:86–87

Adică: de ce nu aduceți sufletul înapoi la locul său, dacă nu sunteți sub stăpânire, biruiți și supuși răsplății?

Acest verset are nevoie de explicare.[615] El a fost adus ca dovadă împotriva tăgăduirii învierii și a socotelii. Dovada trebuie să implice ceea ce dovedește, astfel încât mintea să treacă de la ea la acel lucru, prin legătura lor necesară. Orice lucru care implică altul este o dovadă pentru ceea ce implică, fără ca inversa să fie obligatorie.

Felul în care se aduce dovada este că, tăgăduind învierea și răsplata, ei nu au crezut în Domnul lor și au tăgăduit puterea, stăpânirea și înțelepciunea Sa. Fie recunosc că au un Domn care îi stăpânește și dispune de ei după voia Sa, îi face să moară când voiește și îi aduce la viață când voiește, le poruncește și le interzice, îl răsplătește pe făptuitorul binelui și îl pedepsește pe

615 Vezi Al-Tibyān fī aqsām al-Qur'ān (150).

făptuitorul răului; fie nu recunosc un Domn cu aceste însușiri. Dacă Îl recunosc, cred în înviere, în ridicarea din morți și în dîn-ul poruncii și al răsplății. Dacă Îl tăgăduiesc și nu cred în El, pretind că nu sunt sub stăpânire, că nu se hotărăște asupra lor și că nu au un Domn care să dispună de ei după voia Sa. De ce nu pot, așadar, să îndepărteze moartea când vine și să aducă sufletul înapoi la locul său când a ajuns la gât?

Aceste cuvinte li se adresează celor prezenți lângă omul pe moarte, care îi văd moartea. Adică: de ce nu îi aduceți sufletul înapoi la locul său, dacă aveți putere și stăpânire și nu sunteți sub cârmuirea și puterea Celui Atotputernic, care Își împlinește hotărârile și poruncile asupra voastră?

Aceasta este arătarea deplină a neputinței lor: nu pot aduce un singur suflet dintr-un loc în altul, chiar dacă oamenii și jinnii s-ar aduna pentru aceasta!

Ce semn al stăpânirii Sale, al unicității Sale, al felului în care dispune de robii Săi și al împlinirii și desfășurării hotărârilor Sale asupra lor!

Dîn-ul este de două feluri: dîn al Legii revelate și al poruncii și dîn al socotelii și al răsplății. Amândouă Îi aparțin numai lui Allah: întregul dîn este al lui Allah, fie poruncă, fie răsplată. Iubirea este rădăcina amândurora.

Ceea ce Preaslăvitul a rânduit și a poruncit Îi este iubit și plăcut. Ceea ce a interzis Îi este neplăcut și urât, fiindcă se împotrivește celor iubite și plăcute Lui; El iubește opusul său. Astfel, întregul Său dîn al poruncii se întoarce la iubirea și mulțumirea Sa.

Dīn-ul robului pentru Allah, prin această ascultare, nu este primit decât dacă vine din iubire și mulțumire, după cum a spus Profetul ﷺ:

ذاق طعم الإيمان من رضي بالله ربًّا، وبالإسلام دينًا، وبمحمّد رسولًا

A cunoscut gustul credinței cel mulțumit de Allah ca Domn, de Islam ca religie și de Muḥammad ca Trimis.[616]

Acest dīn stă pe iubire; din pricina ei și pentru ea a fost rânduit și pe ea a fost întemeiat.

La fel este dīn-ul Său al răsplății: el cuprinde răsplătirea făptuitorului de bine pentru binele său și a făptuitorului de rău pentru răul său. Amândouă Îi sunt iubite Domnului, fiindcă sunt dreptatea și harul Său, iar acestea țin de însușirile desăvârșirii Sale. Preaslăvitul Își iubește numele și însușirile și îl iubește pe cel care le iubește.

Fiecare dintre cele două feluri de dīn este calea Sa dreaptă pe care Se află El, Preaslăvitul.

616 Din hadithul lui al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib, Allah să fie mulțumit de el. L-a transmis Muslim în Cartea credinței (34).

El este pe o cale dreaptă în poruncă, interdicție, răsplată și pedeapsă, după cum a vestit Preaînaltul despre profetul Său Hūd, care le-a spus oamenilor săi:

﴿أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

Îl iau pe Allah martor și mărturisiți și voi că mă dezic de ceea ce Îi asociați în afara Lui! Uneltiți împotriva mea cu toții și nu-mi dați răgaz! Eu mi-am pus încrederea în Allah, Domnul meu și Domnul vostru. Nu există nicio vietate pe care El să n-o țină de șuvița frunții. Domnul meu este pe o cale dreaptă.

Coran, 11:54–56

Când profetul lui Allah a știut că Domnul său este pe o cale dreaptă în creația și porunca Sa, în răsplata și pedeapsa Sa, în hotărârea și rânduirea Sa, în oprirea și dăruirea Sa, în sănătatea și încercarea date de El, în ajutorul și părăsirea Sa, fără să iasă din cerințele desăvârșirii Sale sfinte, cerute de numele și însușirile Sale — dreptate, înțelepciune, îndurare, bunătate și har —, a știut și că El pune răsplata la locul ei, pedeapsa la locul care i se cuvine, ajutorul, părăsirea, dăruirea, oprirea, călăuzirea și lăsarea în rătăcire la locurile potrivite lor. Astfel, El merită lauda și slăvirea depline.

Această știință și cunoaștere l-au făcut să strige înaintea fruntașilor neamului său, cu suflet statornic și inimă fără teamă, închinată numai lui Allah:

﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

Eu mi-am pus încrederea în Allah, Domnul meu și Domnul vostru. Nu există nicio vietate pe care El să n-o țină de șuvița frunții. Domnul meu este pe o cale dreaptă.

Coran, 11:56

Apoi a vestit puterea Sa cuprinzătoare și stăpânirea Sa asupra tuturor celor în afara Lui, precum și supunerea oricărui lucru înaintea măreției Sale:

﴿مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا﴾

Nu există nicio vietate pe care El să n-o țină de șuvița frunții.

Coran, 11:56

Cum să mă tem de ceva a cărui șuviță este în mâna altcuiva, aflat în puterea, stăpânirea și autoritatea Aceluia, nu a sa? Nu este aceasta decât cea mai mare neștiință și cea mai urâtă nedreptate!

Apoi a vestit că El, Preaslăvitul, este pe o cale dreaptă în tot ceea ce hotărăște și rânduiește. Robul nu se teme, așadar, de nedreptate ori asuprire din partea Sa. Nu mă tem de ceea ce este mai prejos de El, fiindcă șuvița frunții sale este în mâna Lui; nu mă tem nici de nedreptate ori asuprire din partea Lui, fiindcă El este pe o cale dreaptă. Judecata Sa se împlinește asupra robului Său, iar hotărârea Sa este dreaptă față de el. A Lui este stăpânirea și a Lui este lauda.

Felul în care dispune de robii Săi nu iese din dreptate și har. Dacă dăruiește, cinstește, călăuzește și ajută, o face prin harul și

îndurarea Sa. Dacă oprește, înjosește, lasă să rătăcească, părăsește și face nefericit, o face prin dreptatea și înțelepciunea Sa. El este pe o cale dreaptă și în una, și în cealaltă.
În hadithul autentic se află:

ما أصاب عبدًا قطّ همّ ولا حَزَنٌ، فقال: اللهمّ إنّي عبدك، ابن عبدك، ابن أمتك، ناصيتي بيدك، ماض فيّ حكمُك، عدل فيّ قضاؤك، أسألك بكلّ اسم هو لك، سمّيتَ به نفسَك، أو أنزلتَه في كتابك، أو علّمته أحدًا من خلقك، أو استأثرتَ به في علم الغيب عندك، أن تجعل القرآن العظيم ربيع قلبي، ونور صدري، وجلاء حزني، وذهاب همّي وغمّي = إلا أذهب الله همّه وغمّه، وأبدله مكانه فرحًا

Niciun rob nu este atins vreodată de grijă ori tristețe și spune: «O, Allah, sunt robul Tău, fiul robului Tău și fiul roabei Tale. Șuvița frunții mele este în mâna Ta. Judecata Ta se împlinește asupra mea, iar hotărârea Ta este dreaptă față de mine. Îți cer prin fiecare nume al Tău cu care Te-ai numit, pe care l-ai pogorât în Cartea Ta, pe care l-ai învățat uneia dintre făpturile Tale ori pe care l-ai păstrat la Tine în știința nevăzutului să faci din Coranul măreț primăvara inimii mele, lumina pieptului meu, îndepărtarea tristeții mele și alungarea grijii și apăsării mele», fără ca Allah să-i alunge grija și apăsarea și să-i dea în locul lor bucurie. (vezi nota 39, p. 25)

Aceasta cuprinde judecata Domnului în creație și în poruncă, precum și hotărârea Sa, care se împlinește prin alegerea robului ori fără alegerea sa. Amândouă judecățile se împlinesc asupra robului Său și amândouă hotărârile sunt drepte față de el. Acest hadith este desprins din acel verset, între ele fiind o înrudire cât se poate de strânsă.[617]

Stricăciunile patimii și pilda lui Yūsuf

Încheiem răspunsul cu un capitol despre patima pentru chipuri și stricăciunile ei din această viață și din Viața de Apoi, deși ele sunt de multe ori mai numeroase decât poate pomeni cineva. Această patimă strică însăși inima; când ea se strică, se strică voințele, vorbele și faptele și se strică însăși afirmarea unicității lui Allah, după cum s-a arătat și vom mai lămuri, dacă voiește Allah.

Allah, Preaslăvitul, a povestit această boală despre două feluri de oameni: cei care săvârșesc fapta neamului lui Lūț și femeile. A vestit patima soției lui al-ʿAzīz pentru Yūsuf, încercările ei de a-l ademeni și uneltirile împotriva lui. A vestit și starea la care a ajuns Yūsuf prin răbdarea, castitatea și frica sa de Allah, deși încercarea lui era una pe care nu o poate răbda decât cel pe care Allah îl ajută să rabde. Săvârșirea unei fapte este pe măsura puterii imboldului și a înlăturării piedicii, iar imboldul era aici de o putere deplină, din mai multe laturi:[618] Prima: Allah, Preaslăvitul, a sădit în firea bărbatului înclinarea către femeie, asemenea înclinării celui însetat către apă și a celui flămând către hrană. Mulți oameni rabdă lipsa mâncării și a băuturii, dar nu rabdă lipsa femeilor. Aceasta nu este mustrată dacă se îndreaptă către ceea ce este îngăduit, ci este lăudată.

617 Vezi Zād al-maʿād (4/256) și Al-Fawāʾid (21).

618 Autorul a pomenit mai multe dintre laturile de aici în Madārij al-sālikīn (2/156), Ṭarīq al-hijratayn (496) și Rawḍat al-muḥibbīn (449). În Al-Madārij a precizat că le-a auzit de la Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el. Vezi Majmūʿ al-fatāwā (15/138).

În Cartea renunțării la cele lumești a imamului Aḥmad,[619] din hadithul lui Yūsuf ibn ʿAṭiyyah al-Ṣaffār, de la Thābit, de la Anas, de la Profet ﷺ, se află:

حُبب إليّ من دنياكم النساء والطيب، أصبر عن الطعام والشراب ولا أصبر عنهن

Mi-au fost făcute iubite din lumea voastră femeile și parfumul. Rabd lipsa mâncării și a băuturii, dar nu rabd lipsa lor.

A doua: Yūsuf, pacea fie asupra lui, era tânăr, iar dorința și avântul tinereții sunt mai puternice.

A treia: era necăsătorit; nu avea nici soție, nici roabă cu care să aibă relații, care să-i domolească puterea dorinței.

619 Nu se află în ediția tipărită. Al-Munāwī a trimis la ea în Al-Fatḥ al-samāwī (1/377): „ʿAbd Allāh ibn Aḥmad l-a relatat în Adaosurile la Al-Zuhd, de la tatăl său, pe calea lui Yūsuf ibn ʿAṭiyyah, de la Thābit, cu lanț legat." Mai înainte l-a transmis al-Zaylaʿī în Takhrīj al-aḥādīth wa-l-āthār al-wāqiʿah fī al-Kashshāf (1/196), pe calea lui Abū Maʿmar; Ibn Ḥibbān l-a transmis în Al-Majrūḥīn (3/135), pe calea lui Qutaybah ibn Saʿīd, amândoi de la Yūsuf ibn ʿAṭiyyah, de la Thābit, de la Anas, care a spus că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Allah, Mărețul și Preaînaltul, a făcut bucuria ochilor mei în rugăciune. Mi-a făcut parfumul iubit, așa cum i-a făcut hrana iubită celui flămând și apa celui însetat. Cel flămând se satură, cel însetat își potolește setea, dar eu nu mă satur de rugăciune." Când intra în casă, se afla în rugăciune ori în slujba familiei sale. Aceasta este formularea lui Ibn Ḥibbān. Hadithul nu este autentic; defectul său este Yūsuf ibn ʿAṭiyyah, abandonat în transmiterea hadithului.
Observație asupra propoziției „Rabd lipsa mâncării și a băuturii, dar nu rabd lipsa lor": al-Suyūṭī l-a criticat pe al-Zarkashī pentru includerea ei, spunând că a parcurs de multe ori Al-Zuhd de Aḥmad și nu a găsit-o. Ceea ce se află acolo este: „Bucuria ochilor mei este în rugăciune; mi-au fost făcute iubite femeile și parfumul; cel flămând se satură și cel însetat își potolește setea, dar eu nu mă satur de femei." Poate că a avut în vedere această cale. Vezi Fayḍ al-qadīr (3/37).

A patra: se afla într-o țară străină. Străinului îi este cu putință acolo să-și împlinească dorința într-un chip care nu îi este cu putință în țara sa, între rude și cunoscuți.

A cincea: femeia avea rang și frumusețe; fiecare dintre acestea, luată singură, era un imbold către raportul cu ea.

A șasea: ea nu se împotrivea și nu refuza. Pe mulți oameni, împotrivirea și refuzul femeii îi fac să-și piardă dorința pentru ea, fiindcă simt în sine umilința supunerii și a rugăminții către ea. Altora, refuzul și împotrivirea le sporesc dorința și iubirea, după cum a spus poetul:

وزادني كلَفًا في الحبّ أنْ مَنَعتْ
أحبُّ شيءٍ إلى الإنسان ما مُنِعا

Mi-a sporit patima în iubire faptul că s-a împotrivit;
Omul iubește cel mai mult ceea ce îi este refuzat.[620]

Firile oamenilor sunt diferite în această privință. La unii, iubirea se înmulțește când femeia se oferă și dorește, dar se stinge când ea refuză și se împotrivește.

Unul dintre judecători mi-a povestit că voința și dorința lui se sting când soția ori roaba sa refuză și se împotrivește, până acolo încât nu mai stăruie pe lângă ea. La alții, iubirea și voința se înmulțesc prin refuz, iar dorința li se întărește cu cât sunt mai mult opriți. Plăcerea izbânzii le este asemenea celei de a prinde vânatul după ce s-a ferit și a fugit ori de a înțelege o chestiune după ce s-a dovedit anevoioasă și au dorit mult să o înțeleagă.

A șaptea: ea a cerut, a dorit, a căutat să-l ademenească și și-a dat toată silința. L-a scutit de osteneala cererii și de umilința dorinței îndreptate către ea; ea era cea dornică și umilită, iar el era cel prețuit și căutat.

620 Versul este al lui al-Aḥwaṣ, în poeziile sale adunate (195). Autorul l-a citat și în Rawḍat al-muḥibbīn (180).

A opta: se afla în casa ei, sub puterea și stăpânirea ei, astfel încât se temea că ea îl va vătăma dacă nu îi va da ascultare. Se adunau, așadar, imboldul dorinței și cel al temerii.

A noua: nu se temea că ea ori cineva din partea ei îl va da în vileag, fiindcă ea însăși era cea care cerea și dorea. Închisese ușile și îndepărtase privirile de pază.

A zecea: în cele văzute, era robul ei în casă, putând intra, ieși și sta alături de ea fără să i se reproșeze. Familiaritatea era, așadar, mai veche decât cererea și este unul dintre cele mai puternice imbolduri. Unei femei nobile dintre femeile arabilor[621] i s-a spus: „Ce te-a împins la desfrâu?" Ea a răspuns: „Apropierea pernei și îndelungata convorbire în taină." Se referea la apropierea pernei bărbatului de perna ei și la îndelungatele convorbiri în taină dintre ei.

A unsprezecea: ea a cerut ajutor împotriva lui de la femei iscusite în viclenie și înșelare, i le-a pus înainte și li s-a plâns de starea ei, ca să le folosească împotriva lui.
El a cerut însă ajutor de la Allah împotriva lor, spunând:

﴿وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾

Dacă nu îndepărtezi de la mine uneltirea lor, voi înclina către ele și voi fi dintre cei neștiutori.
Coran, 12:33

A douăsprezecea: l-a amenințat cu închisoarea și înjosirea. Aceasta este o formă de constrângere: este o amenințare venită de la cineva despre care se crede cu tărie că va împlini cele cu care amenință. Se adunau, astfel, imboldul poftei și cel al izbăvirii de strâmtorarea închisorii și a înjosirii.

621 Este Hind bint al-Khuss al-Iyādiyyah, femeie dinaintea Islamului, isteață, elocventă și iscusită la vorbă. Vezi Gharīb Abī ʿUbayd (1/166) și Al-Bayān de al-Jāḥiẓ (1/312, 324).

A treisprezecea: soțul nu a arătat gelozia pentru onoare și demnitatea prin care să-i despartă și să-i îndepărteze pe unul de celălalt. Tot ce le-a spus a fost, către Yūsuf:

﴿أَعْرِضْ عَنْ هَذَا﴾

Lasă aceasta,
Coran, 12:29

iar femeii:

﴿وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ﴾

Cere iertare pentru păcatul tău, căci ai fost dintre cei care greșesc.
Coran, 12:29

Gelozia puternică pentru onoare a bărbatului este una dintre cele mai puternice piedici, dar el nu a arătat-o.
În ciuda tuturor acestor imbolduri, Yūsuf a ales mulțumirea lui Allah și teama de El. Iubirea sa pentru Allah l-a făcut să aleagă închisoarea în locul desfrâului, spunând:

﴿قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ﴾

El a spus: «Doamne, închisoarea îmi este mai iubită decât cele la care mă cheamă.»
Coran, 12:33

A știut că nu poate îndepărta aceasta de la sine și că, dacă Domnul Preaînaltul nu îl păzește și nu îndepărtează uneltirea lor de la el, ar înclina către ele prin firea sa și ar fi dintre cei neștiutori. Aceasta ține de desăvârșirea cunoașterii Domnului său și a propriului sine.

În această poveste sunt peste o mie de învățături, foloase și înțelepciuni.[622] Poate că Allah ne va ajuta să le strângem într-o lucrare de sine stătătoare.

Patima neamului lui Lūṭ

A doua categorie despre care El a povestit patima sunt cei din neamul lui Lūṭ, după cum a spus Preaînaltul:

﴿وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

Oamenii cetății au venit bucuroși. El a spus: «Aceștia sunt oaspeții mei; nu mă faceți de rușine! Temeți-vă de Allah și nu mă înjosiți!» Ei au spus: «Oare nu ți-am interzis să primești oaspeți?» El a spus: «Acestea sunt fiicele mele, dacă vreți să faceți ceva.» Pe viața ta, ei rătăcesc orbește în beția lor.

Coran, 15:67–72

Și această categorie a fost cuprinsă de patimă.

Preaslăvitul a povestit-o despre două categorii, fiecare îndrăgostindu-se de chipurile care îi erau interzise, fără să-i pese de vătămarea din patima sa.

Este o boală al cărei leac i-a istovit pe medici și a cărei vindecare le-a fost greu de găsit. Pe viața lui Allah, ea este boala greu de vindecat și otrava ucigătoare: nu s-a legat de vreo inimă fără ca oamenilor să le fie greu să o scape din robia ei și nu și-a aprins focul în vreun suflet fără ca făpturilor să le fie greu să-l izbăvească din focul său.

622 A spus ceva asemănător în Shifāʾ al-ʿalīl (224).

Ea este de mai multe feluri. Uneori este necredință, precum patima celui care își ia ființa iubită drept semen, iubind-o așa cum Îl iubește pe Allah. Cum este atunci dacă iubirea pentru ea este în inima sa mai mare decât iubirea pentru Allah? Această patimă nu îi este iertată celui care o poartă, fiind dintre cele mai mari asocieri, iar Allah nu iartă să-I fie făcută asociere. Ea este iertată numai prin pocăința care șterge păcatul.

Semnul acestei patimi necredincioase, întemeiate pe asociere, este că iubitorul pune mulțumirea ființei iubite înaintea mulțumirii Domnului său. Când dreptul și partea ființei iubite intră în conflict cu dreptul Domnului și ascultarea de El, pune dreptul ființei iubite înaintea dreptului Domnului, alege mulțumirea ei înaintea mulțumirii Lui și îi dă cele mai de preț lucruri pe care le poate da; Domnului său, dacă Îi dă ceva, Îi dă ceea ce are mai rău. Își dă toată silința pentru mulțumirea ființei iubite, ascultarea și apropierea de ea, lăsând pentru Domnul său, dacă Îl ascultă, numai ce rămâne din ceasurile sale după ființa iubită.

Cugetă la starea celor mai mulți îndrăgostiți de chipuri: o găsești potrivită cu aceasta? Pune apoi starea lor pe un taler și afirmarea unicității și credința lor pe celălalt. Cântărește cu o cântărire care Îi este plăcută lui Allah și Trimisului Său și se potrivește dreptății.

Unul dintre ei poate spune limpede că întâlnirea cu ființa iubită îi este mai dragă decât afirmarea unicității Domnului său, după cum a spus îndrăgostitul nelegiuit:

يترشّفْن من فمي رَشَفاتٍ
هنّ أحلى فيه من التوحيد

Ele sorb din gura mea picături
Mai dulci acolo decât mărturisirea unicității.[623]

Tot astfel, celălalt nelegiuit a spus limpede că întâlnirea cu ființa iubită îi este mai dorită decât îndurarea Domnului său — la Tine, o, Allah, căutăm adăpost de această părăsire —, spunând:

وصلُك أشهى إلى فؤادي
من رحمة الخالقِ الجليلِ

Întâlnirea cu tine îi este inimii mele mai dorită
Decât îndurarea Mărețului Creator.[624]

Fără îndoială, această patimă se numără printre cele mai mari asocieri.

Mulți îndrăgostiți spun limpede că în inima lor nu mai este deloc loc pentru altcineva decât ființa iubită. Ea le-a stăpânit întreaga inimă, iar ei au devenit robii ei din toate laturile. Un astfel de om a ales, în locul robiei Creatorului, măreață fie slava Sa, robia unei făpturi asemenea lui. Starea de rob înseamnă iubirea și supunerea depline; el și-a istovit întreaga putere a iubirii, a supunerii și a smeririi pentru ființa iubită, dându-i astfel însăși esența robiei.

Stricăciunea acestui lucru mare și stricăciunea faptei rușinoase nu se pot măsura: aceea este un păcat mare, iar făptuitorul ei are

623 Dintr-o poezie a lui al-Mutanabbī, spusă în anii săi de tinerețe. Dīwān-ul său (35).

624 Vezi și întâmplarea lui Aḥmad ibn Kulayb, cu versul adresat lui Aslam.

judecata celor asemenea lui; stricăciunea acestei patimi este însă stricăciunea asocierii.

Unul dintre shaykhii cu cunoaștere lăuntrică spunea: *„Mai degrabă aș fi încercat cu o faptă rușinoasă cu acel chip decât să fiu încercat, în privința lui, cu o patimă care îmi face inima roabă și o ține ocupată departe de Allah."*

Sinceritatea față de Allah ca leac al patimii

Leacul acestei boli ucigătoare este ca omul să cunoască mai întâi boala cu care a fost încercat, potrivnică afirmării unicității lui Allah. Apoi să săvârșească fapte de adorare văzute și lăuntrice care să-i ocupe inima și să o oprească de la gândirea neîncetată la ea. Să caute mult adăpost și să se roage smerit lui Allah, Preaslăvitul, pentru a o îndepărta de la el și pentru a se întoarce cu inima către El.

Nu are un leac mai folositor decât sinceritatea față de Allah. Acesta este leacul pe care Allah l-a pomenit în Cartea Sa:

﴿كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾

Astfel, ca să îndepărtăm de la el răul și fapta rușinoasă. El era dintre robii Noștri sinceri.[625]

Coran, 12:24

Preaslăvitul a vestit că a îndepărtat de la el răul patimii și fapta rușinoasă prin sinceritatea sa.[626] Când inima este curată și își închină sincer faptele lui Allah, patima pentru chipuri nu o stăpânește.

625 Citirea lui Ibn Kathīr, Abū ʿAmr și Ibn ʿĀmir este mukhliṣīn, „cei sinceri". Pe această citire se întemeiază argumentul autorului. Vezi Al-Iqnāʿ (671).

626 Asemănător în Zād al-maʿād (4/268), Ighāthat al-lahfān (133, 854, 868) și Miftāḥ dār al-saʿādah (1/277).

Ea nu stăpânește decât o inimă goală, după cum a spus poetul:

فصادف قلبًا خاليًا فتمكّنا

A găsit o inimă goală și s-a înstăpânit. (vezi nota 474, p. 409)

Omul cu judecată să știe că rațiunea și Legea revelată cer dobândirea foloaselor și desăvârșirea lor, precum și înlăturarea stricăciunilor și împuținarea lor. Când omului cu judecată i se ivește un lucru în care vede atât un folos, cât și o stricăciune, îi revin două îndatoriri: una de cunoaștere și una de faptă. Cea de cunoaștere este să afle care dintre cele două laturi — folosul și stricăciunea — cântărește mai greu. Când îi devine limpede, este dator să aleagă ceea ce îi este mai folositor.

Se știe că în patima pentru chipuri nu este niciun folos religios sau lumesc. Dimpotrivă, stricăciunea ei religioasă și lumească depășește de multe ori orice folos închipuit în ea. Aceasta, din mai multe privințe:

În primul rând: iubirea făpturii și pomenirea ei îl țin ocupat departe de iubirea Domnului Preaînalt și de pomenirea Lui. Cele două nu se adună în inimă fără ca una să o învingă pe cealaltă și să-i revină stăpânirea și biruința.

În al doilea rând: inima sa este chinuită prin ființa iubită. Cine iubește altceva decât pe Allah este, negreșit, chinuit prin acel lucru:

فما في الأرض أشقى من محبٍّ

وإن وَجَد الهوى حلوَ المذاقِ

Nu-i pe pământ mai nefericit decât cel îndrăgostit,
Chiar dacă află iubirea dulce la gust.

تراه باكيًا في كل حين
مخافةَ فُرْقةٍ أو لاشتياقِ

Îl vezi plângând în fiecare clipă,
De teama despărțirii ori de dor.

فيبكي إن نأوا شوقًا إليهم
ويبكي إن دنَوا حذرَ الفراقِ

Dacă se depărtează cei iubiți, plânge de dorul lor;
Dacă se apropie, plânge de teama despărțirii.

فتسخَن عينُه عند الفراق
وتسخَن عينُه عند التلاقي

Ochiul i se înfierbântă la despărțire,
Și i se înfierbântă la întâlnire.[627]

Patima, chiar dacă îndrăgostitul o găsește dulce, este unul dintre cele mai mari chinuri ale inimii.

În al treilea rând: inima îndrăgostitului este captivă în mâna ființei iubite, care o supune înjosirii. Dar, din pricina beției patimii, el nu-și simte nenorocirea. Inima sa este

627 Versurile sunt ale lui Nuṣayb, în Dīwān-ul său reconstituit (111). Se află și în Al-Ḥamāsah (2/93), fără atribuire. Autorul le-a citat și în Ighāthat al-lahfān (92, 823).

كعصفورةٍ في كفِّ طفلٍ يسومُها

حياضَ الردى والطفل يلهو ويلعب

Ca o vrăbiuță în mâna unui copil ce o mână
Spre locurile pieirii, în vreme ce el se distrează și se joacă.[628]

Viața îndrăgostitului este viața unui captiv legat, iar viața celui ferit de patimă este viața celui lăsat liber, fără legături. Îndrăgostitul este, așa cum s-a spus:[629]

طليقٌ برأي العينِ وهو أسيرُ

عليلٌ على قطب الهلاك يدورُ

Liber în ochii lumii, deși este captiv;
Bolnav, se învârte în jurul axei pieirii.

ومَيْتٌ يُرَى في صورة الحيِّ غاديًا

وليس له حتى النشور نشورُ

Un mort ce se vede umblând sub chipul unui viu,
Dar care până la înviere nu are înviere.

628 Autorul a citat versul și în Rawḍat al-muḥibbīn (202) și Ighāthat al-lahfān (823). Este atribuit lui Ibn al-Zayyāt în Muʿjam al-shuʿarāʾ de al-Marzubānī (366) și lui al-Fatḥ ibn Khāqān în Al-Zahrah (85). În Iʿtilāl al-qulūb (312) este recitat de Ibn al-Zayyāt. Vezi și Dīwān Majnūn Laylā (38).

629 Autorul a citat primul emistih al întâiului vers în Rawḍat al-muḥibbīn (201).

أخو غمَراتٍ ضاع فيهن قلبُه

فليس له حتى الممات حضورُ

Cuprins de vâltori în care inima i s-a pierdut,
Iar până la moarte nu-și mai vine în fire.

În al patrulea rând: patima îl ține ocupat departe de folosul religiei și al vieții sale lumești. Nimic nu risipește mai mult foloasele religiei și ale vieții lumești decât patima pentru chipuri.

Foloasele religiei țin de adunarea inimii din împrăștierea ei și de îndreptarea ei către Allah. Patima pentru chipuri este lucrul care o împrăștie și o risipește cel mai mult.

Cât despre foloasele vieții lumești, ele urmează, în realitate, foloaselor religiei. Celui căruia i se destramă și i se pierd foloasele religiei i se pierd cu atât mai mult cele ale vieții lumești.

În al cincilea rând: nenorocirile acestei lumi și ale Vieții de Apoi ajung la cei stăpâniți de patima pentru chipuri mai repede decât focul la lemnul uscat.

Pricina este că, pe cât se apropie inima de patimă și își întărește legătura cu ea, pe atât se îndepărtează de Allah. Cele mai depărtate inimi de Allah sunt inimile celor stăpâniți de patima pentru chipuri. Când inima se depărtează de Allah, nenorocirile o lovesc din toate părțile, căci diavolul o ia în stăpânire. Dacă dușmanul o ia în stăpânire și o supune, nu cruță nimic spre a-i aduce nenorocire și nu lasă nicio vătămare pe care i-o poate pricinui fără să i-o pricinuiască.

Ce să crezi atunci despre o inimă pe care a pus stăpânire dușmanul ei, cel mai dornic dintre făpturi de rătăcirea și stricarea ei, și de care S-a depărtat Ocrotitorul ei, Cel fără a Cărui apropiere și ocrotire nu are nici fericire, nici izbândă, nici bucurie?

În al șaselea rând: când patima pune stăpânire pe inimă, se înrădăcinează și își întărește puterea, strică mintea și naște gânduri obsedante. Cel cuprins de ea poate ajunge asemenea celor

care și-au pierdut mințile și nu se mai pot folosi de ele. Istorisirile îndrăgostiților despre aceasta se găsesc la locurile lor; unele se și văd cu ochii.

Cea mai de preț înzestrare a omului este rațiunea, prin care se deosebește de celelalte viețuitoare. Când își pierde rațiunea, ajunge asemenea dobitoacelor necuvântătoare; ba starea animalului poate fi mai bună decât a sa. Ce i-a răpit mintea lui Majnūn Laylā și celor asemenea lui, dacă nu patima? Nebunia sa poate chiar să o întreacă pe a altuia, după cum s-a spus:

قالوا جُنِنتَ بمن تهوى فقلتُ لهم
العشق أعظم مما بالمجانين

Mi-au spus: „Ai înnebunit după cea iubită!" Le-am răspuns:
„Patima este mai mare decât ceea ce au nebunii.

العشق لا يستفيق الدهرَ صاحبُه
وإنّما يُصرَع المجنونُ في الحين

Cel stăpânit de patimă nu-și revine nicicând,
Pe când pe nebun îl doboară criza numai din când în când."
(vezi nota 547, p. 474)

În al șaptelea rând: patima poate strica simțurile sau unele dintre ele, fie lăuntric, fie trupește.

Stricarea lăuntrică urmează stricării inimii. Când inima se strică, se strică și ochiul, urechea și limba.

Omul vede frumos ceea ce este urât la el și la ființa iubită, după

cum se află în Al-Musnad,[630] într-o relatare atribuită Profetului:

حبّك للشيء يُعمي ويُصِمّ

Iubirea ta pentru un lucru orbește și surzește.

Ea orbește ochiul inimii, împiedicându-l să vadă relele și cusururile ființei iubite, iar ochiul nu le mai vede. Îi surzește urechea, împiedicând-o să asculte mustrarea în privința ei, iar urechea nu o mai aude.

Dorințele ascund cusururile. Cine dorește un lucru nu-i vede cusururile, până când dorința pentru el se stinge; atunci le zărește. Dorința puternică este un văl peste ochi, care îl împiedică să vadă lucrul așa cum este, după cum s-a spus:

630 Al-Musnad, 5/194 (21694) și 6/455 (27548). Au transmis-o și Abū Dāwūd (5130), al-Bukhārī în Tārīkh (2/107), al-Bazzār în Musnad (4125), al-Ṭabarānī în Musnad al-Shāmiyyīn (1454), al-Quḍāʿī în Musnad al-Shihāb (219) și alții, pe calea lui Abū Bakr ibn ʿAbd Allāh ibn Abī Maryam al-Ghassānī, de la Khālid ibn Muḥammad al-Thaqafī, de la Bilāl ibn Abī al-Dardāʾ, de la Abū al-Dardāʾ, uneori atribuind-o Profetului și alteori oprind-o la companion.
Ḥumayd ibn Muslim și Ḥarīz ibn ʿUthmān au transmis-o amândoi de la Bilāl ibn Abī al-Dardāʾ, de la Abū al-Dardāʾ, drept cuvânt al acestuia. Au transmis-o al-Bukhārī (2/107), Ibn ʿAsākir în Tārīkh (10/523) și alții. Lanțul oprit la companion este autentic. Al-Sakhāwī și al-Suyūṭī au socotit mai întemeiată această atribuire.

هوِيتُكَ إذ عيني عليها غشاوةٌ
فلما انجلتْ قطّعتُ نفسي ألومُها

Te-am iubit când peste ochiul meu era un văl;
Când s-a risipit, m-am sfâșiat de mustrări.[631]

Cel prins într-un lucru nu-i vede cusururile, iar cel din afara lui, care nu a intrat în el, nu-i vede nici el cusururile. Le vede numai cel care a intrat în el și apoi a ieșit. De aceea, companionii care au intrat în Islam după necredință au fost mai buni decât cei născuți în Islam. ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a spus: „Legăturile Islamului vor fi desfăcute una câte una când se vor naște în Islam oameni care nu cunosc jāhiliyyah."[632]

Cât despre stricarea văzută a simțurilor, patima îmbolnăvește trupul și îl sleiește; poate duce chiar la pieirea lui, așa cum se știe din istorisirile celor pe care i-a ucis patima.

La Ibn ʿAbbās, pe când se afla la ʿArafah, a fost adus un tânăr atât de slăbit, încât ajunsese os fără carne. El a întrebat: „Ce are acesta?" I s-a spus: „Este cuprins de patimă." Atunci Ibn ʿAbbās a căutat adăpost la Allah de patimă mare parte a zilei.[633]

631 De al-Ḥārith ibn Khālid al-Makhzūmī, în culegerea poeziilor sale (101). Versiunea este: „Te-am însoțit", referindu-se la ʿAbd al-Malik. Astfel l-a citat autorul și în Miftāḥ dār al-saʿādah (1/467).

632 Citat de autor în Madārij al-sālikīn (1/343) și Miftāḥ dār al-saʿādah (2/288). Criticul ediției arabe nu a identificat sursa acestei atribuiri către ʿUmar.

633 Au transmis-o al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (322), Ibn al-Jawzī în Dhamm al-hawā (373) și Ibn ʿAsākir în Tārīkh (37/21–22; 29/179), pe calea lui Muḥammad ibn ʿĪsā ibn Bakkār, de la Fulayḥ ibn Ismāʿīl ibn Jaʿfar, de la ʿAbd Allāh ibn Ṣāliḥ, de la unchiul său Sulaymān ibn ʿAlī, de la ʿIkrimah, care a spus: „Eram cu Ibn ʿAbbās în după-amiaza de ʿArafah…", cu un text asemănător. Lanțul său este slab. Criticul ediției arabe precizează că nu a găsit informații despre Muḥammad ibn ʿĪsā ibn Bakkār. Ibn Ḥibbān l-a pomenit pe Fulayḥ în Al-Thiqāt (9/11), spunând: „Relatarea sa se ia în considerare când nu îi este transmisă de Shādhān." Vezi și Maṣāriʿ al-ʿushshāq (2/217).

În al optulea rând: patima, după cum s-a arătat, este excesul în iubire prin care ființa iubită pune stăpânire pe inima îndrăgostitului, astfel încât aceasta nu încetează să și-o închipuie, să o pomenească și să se gândească la ea. Nu-i mai lipsește din gând și din minte. Atunci sufletul este prea ocupat ca să mai folosească puterile vitale și sufletești; acestea se opresc din lucrare, iar oprirea lor pricinuiește trupului și sufletului vătămări al căror leac este greu de găsit sau cu neputință.

Faptele, însușirile și scopurile omului se schimbă, toate se tulbură, iar oamenii nu-l mai pot îndrepta, după cum s-a spus:[634]

الحبُّ أوّلَ ما يكون لجاجةٌ
تأتي به وتسوقه الأقدارُ

Iubirea, la început, este o stăruință îndărătnică,
Pe care o aduc și o mână hotărârile divine.

حتى إذا خاض الفتى لُجَجَ الهوى
جاءت أمور لا تُطاق كِبارُ

Dar când tânărul pătrunde în adâncurile iubirii,
Vin lucruri mari, ce nu pot fi îndurate.

634 De al-ʿAbbās ibn al-Aḥnaf, după Al-Aghānī (5/193). Vezi Dīwān-ul său (139). Cele două versuri au fost atribuite și lui Majnūn (Dīwān, 96) și Jamīl (Dīwān, 84).

Începuturile patimii sunt ușoare și dulci, mijlocul ei este grijă, frământare a inimii și boală, iar sfârșitul ei este pieire și moarte, dacă nu-i vine în ajutor grija lui Allah, după cum s-a spus:

وعِشْ خاليًا فالحبُّ أولُه عَنا
وأوسطه سقم، وآخره قتلُ

Trăiește ferit de iubire: începutul ei este osteneală,
Mijlocul ei, boală, iar sfârșitul ei, moarte.[635]

Altul a spus:

تولَّعَ بالعشق حتّى عشِقْ
فلمّا استقلّ به لم يُطِقْ

S-a aprins după patimă până când s-a îndrăgostit;
Când ea l-a luat cu totul, n-a mai putut-o duce.

رأى لُجّةَ ظنّها موجةً
فلما تمكّن منها غرِقْ

A văzut un adânc pe care l-a crezut un val;
Când a pătruns în el, s-a înecat.[636]

635 De Ibn al-Fāriḍ, în Dīwān-ul său (134). Versiunea sa este: „odihna iubirii este osteneală, iar începutul ei este boală".

636 Autorul le-a pomenit și în Rawḍat al-muḥibbīn (252) și Shifāʾ al-ʿalīl (138, 153). Sunt două dintre patru versuri pe care Ibn al-Jawzī le-a transmis, cu lanțul său, în Dhamm al-hawā (586), din recitarea lui Ibn Naḥrīr al-Baghdādī.

Vina este a sa: el însuși și-a făcut rău. I se potrivește proverbul cunoscut: „Mâinile tale au legat burduful, iar gura ta l-a umflat."[637]

Stadiile îndrăgostirii și păstrarea castității

Îndrăgostitul are trei stadii: începutul, mijlocul și sfârșitul.

În stadiul de început este dator să respingă patima prin tot ceea ce poate, dacă ajungerea la ființa iubită este cu neputință potrivit hotărârii divine sau Legii revelate.

Dacă nu poate, iar inima nu-i voiește decât să călătorească spre ființa iubită — acesta fiind stadiul de mijloc și cel de sfârșit —, este dator să ascundă aceasta și să nu o dezvăluie oamenilor. Să nu-i dedice poezii de dragoste și să nu o dezonoreze înaintea oamenilor, adunând astfel asocierea și nedreptatea. Nedreptatea în această privință este dintre cele mai mari; poate să-i pricinuiască ființei iubite și familiei sale o vătămare mai mare decât nedreptățirea averii ei. Prin dezvăluirea fără rușine a patimii sale o expune clevetirii oamenilor, care se împart între cei ce cred și cei ce nu cred. Cei mai mulți oameni dau crezare în această privință și celei mai mici bănuieli. Dacă se spune: *„Cutare a făcut cu cutare bărbat ori femeie"*, unul nu crede, iar nouă sute nouăzeci și nouă cred! Vestea dată de îndrăgostitul fără rușine le aduce oamenilor, în această privință, o certitudine neîndoielnică.

Ba dacă persoana cu care se pretinde că s-a săvârșit fapta povestește despre sine minținд și născocind împotriva altuia, ei sunt siguri de adevărul spuselor sale, fără să admită contrariul. Chiar dacă cei doi se întâlnesc întâmplător în același loc, ei sunt siguri că s-au înțeles și și-au dat întâlnire. Certitudinea lor în această privință, întemeiată pe bănuieli, închipuiri, lucruri îndoielnice, iluzii și vești mincinoase, este asemenea certitudinii lor despre cele văzute și simțite.

Astfel au clevetit cei ai calomniei împotriva celei bune și curate, iubita Trimisului lui Allah ﷺ, a cărei nevinovăție a fost vestită de deasupra celor șapte ceruri. S-au sprijinit pe bănuiala stârnită de venirea lui Ṣafwān ibn al-Muʿaṭṭal cu ea, singuri în urma oștirii, până când au pierit cei ce au pierit. Dacă Allah, Preaslăvitul, nu

637 Vezi Majmaʿ al-amthāl de al-Maydānī (3/519).

i-ar fi luat în grijă dezvinovățirea și apărarea, dezmințindu-l pe cel care o învinuia, lucrurile ar fi stat altfel.[638]

Ceea ce se urmărește este că omul încercat care își arată patima pentru cineva cu care nu-i este îngăduită legătura îi face o nedreptate și o vătămare ce înseamnă încălcare împotriva sa și a familiei sale, dând multor oameni prilej să-și socotească adevărate bănuielile despre acea persoană.

Dacă se folosește împotriva sa de cineva care să o atragă către el prin făgăduințe ori amenințări, nedreptatea trece mai departe și se răspândește, iar mijlocitorul devine un codoș nedrept. Dacă Profetul ﷺ l-a blestemat pe rā'ish[639] — mijlocitorul care duce mita de la mituitor la cel mituit —, ce să crezi despre codoșul care mijlocește legătura interzisă între îndrăgostit și ființa iubită? Îndrăgostitul și codoșul se ajută astfel să o nedreptățească pe ființa iubită și pe oricine altcineva a cărui nedreptățire în privința vieții, averii ori onoarei este necesară împlinirii scopului lor. Deseori, ceea ce caută depinde de uciderea unui om a cărui viață le stă în calea scopului. Câți soți, stăpâni și apropiați nu au fost uciși din această pricină, iar sângele lor a rămas nerăzbunat! Câte femei nu au fost înstrăinate de soții lor și câte sclave și câți sclavi nu au fost întorși împotriva stăpânilor lor! Trimisul lui Allah ﷺ

638 Istorisirea calomniei a fost transmisă de al-Bukhārī (2661) și Muslim (2770), de la ʿĀ'ishah, Allah să fie mulțumit de ea.

639 Au transmis-o Aḥmad în Al-Musnad, 5/279 (22399), și alții, pe calea lui Layth ibn Abī Sulaym, de la Abū al-Khaṭṭāb, de la Abū Zurʿah, de la Thawbān: „Trimisul lui Allah ﷺ l-a blestemat pe mituitor, pe cel mituit și pe mijlocitor."
Relatarea se întemeiază pe Layth, care avea memorie slabă și a transmis-o cu multe neconcordanțe. În plus, Abū al-Khaṭṭāb este necunoscut, iar Abū Zurʿah nu a auzit de la Thawbān. Cuvântul „mijlocitorul" a fost transmis numai de Layth. Vezi căile sale în ediția critică a Al-Musnad (37/86). Al-Ḥākim, al-Mundhirī și al-Haythamī au socotit relatarea slabă.
În schimb, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr s-a transmis că a spus: „Trimisul lui Allah ﷺ l-a blestemat pe mituitor și pe cel mituit." Au transmis-o al-Tirmidhī (1327), Ibn al-Jārūd (586), Ibn Ḥibbān (5077), al-Ḥākim, 4/115 (7066), și alții. Al-Tirmidhī, Ibn al-Jārūd, Ibn Ḥibbān, al-Ḥākim și alții au socotit această relatare autentică.

l-a blestemat pe cel care face aceasta și s-a dezis de el.[640] Este unul dintre cele mai mari păcate.

Dacă Profetul ﷺ i-a oprit bărbatului să ceară în căsătorie peste cererea fratelui său ori să negocieze peste negocierea fratelui său,[641] cum este atunci cu acela care caută să-l despartă de soția sau de sclava sa, ca să aibă legături cu ele? Cei stăpâniți de patima pentru chipuri și codoșii care îi ajută nu socotesc aceasta un păcat.

Dacă îndrăgostitul caută legătura cu ființa iubită, împărțind-o cu soțul sau cu stăpânul, în aceasta este păcatul nedreptățirii altuia, care poate să nu fie mai mic decât păcatul faptei rușinoase, dacă nu îl și întrece.

Dreptul altuia nu cade prin pocăința de fapta rușinoasă. Chiar dacă pocăința înlătură dreptul lui Allah, dreptul robului rămâne și acesta îl poate cere în Ziua Învierii. Nedreptățirea unui părinte prin stricarea copilului său, care îi este mai drag decât propria ființă, și nedreptățirea soțului prin stricarea celei iubite și încălcarea patului său conjugal sunt mai mari decât nedreptățirea sa prin luarea întregii averi. De aceea, aceasta îl rănește mai mult decât luarea averii, iar pentru el nu i se poate asemăna decât vărsarea sângelui său. Ce nedreptate, mai mare în păcat decât însăși fapta rușinoasă!

Dacă acel drept este al unui luptător pe calea lui Allah, făptuitorul vinovat va fi oprit înaintea sa în Ziua Învierii și i se va spune celui nedreptățit: „Ia din faptele sale bune cât voiești", după cum a vestit Profetul ﷺ. Apoi Profetul ﷺ a spus: „Ce credeți atunci?" (vezi nota 354, p. 301) Adică: ce credeți că îi va mai lăsa din faptele sale bune?

---

640 Aceasta apare la Aḥmad, 5/352 (22980), Ibn Ḥibbān (4363), al-Ḥākim, 4/331 (7816), și alții. Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim au socotit relatarea autentică. A apărut și de la Abū Hurayrah la Aḥmad (2/397), iar Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim au socotit-o autentică.

641 Relatarea a fost transmisă de al-Bukhārī în Al-Buyūʿ, capitolul despre oprirea vânzării peste vânzarea fratelui (2140), și în Al-Shurūṭ (2727), și de Muslim în Al-Nikāḥ, capitolul despre interzicerea căsătoriei cu o femeie împreună cu mătușa ei paternă sau maternă (1408), de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

Dacă pe lângă aceasta cel nedreptățit este vecin ori rudă, nedreptatea se înmulțește și se întărește prin ruperea legăturilor de rudenie și vătămarea vecinului.

لا يدخل الجنةَ قاطعُ رحم

Nu va intra în Rai cel care rupe legăturile de rudenie[642]

și nici

من لا يأمن جارُه بوائقَه

cel de ale cărui rele vecinul său nu este în siguranță.
(vezi nota 353, p. 300)

Dacă îndrăgostitul se folosește de diavolii dintre djinni pentru a ajunge la ființa iubită — prin vrăjitorie, punerea lor în slujba sa ori ceva asemănător —, el adaugă asocierii și nedreptății necredința vrăjitoriei.

Dacă nu o face el însuși, dar o încuviințează, încuviințează necredința și nu urăște să-și atingă prin ea scopul. Aceasta nu este departe de necredință.

Ceea ce se urmărește este că ajutorul dat în această privință este ajutor în păcat și încălcare.

Cât despre nedreptatea răspândită, cu vătămare ce trece asupra altora, care însoțește atingerea scopului îndrăgostitului, ea este limpede. Când își atinge scopul în privința ființei iubite, aceasta are alte scopuri pentru care vrea ajutorul său. El nu găsește scăpare de a o ajuta, iar fiecare ajunge să-l ajute pe celălalt în nedreptate și încălcare.

642 De la Jubayr ibn Muṭʿim, Allah să fie mulțumit de el. Au transmis-o al-Bukhārī în Al-Adab, capitolul despre păcatul celui care rupe legăturile (5984), și Muslim în Al-Birr wa-l-ṣilah, capitolul despre păstrarea legăturilor de rudenie… (2556).

Ființa iubită îl ajută pe îndrăgostit să-i nedreptățească pe cei legați de el — familia, apropiații, stăpânul și soțul —, iar îndrăgostitul o ajută să-i nedreptățească pe aceia a căror nedreptățire îi este necesară atingerii scopului. Fiecare îl ajută pe celălalt în scopurile sale care înseamnă nedreptățirea oamenilor. Astfel oamenii suferă încălcare și nedreptate din pricina însoțirii celor doi în urâțenie și a ajutorului lor reciproc în nedreptate. Așa se întâmplă de obicei între îndrăgostiți și ființele iubite: îndrăgostitul o ajută pe ființa iubită în ceea ce aduce nedreptate, asuprire și încălcare, până când poate căuta să-i obțină o funcție care nu i se potrivește și de care nu este vrednică, avere pe căi neîngăduite ori puterea de a-i asupri pe alții. Dacă ființa iubită intră în ceartă sau în litigiu cu altcineva, el nu stă decât de partea sa, fie că este nedreaptă, fie că este nedreptățită.

La aceasta se adaugă nedreptățirea oamenilor de către îndrăgostit, care se folosește de viclenie ca să le ia averile și să ajungă prin ele la ființa iubită, prin furt, silnicie, trădare, jurământ mincinos, tâlhărie ori altele asemenea. Aceasta poate duce la uciderea unui suflet pe care Allah l-a făcut inviolabil, ca să-i ia averea și să ajungă prin ea la ființa iubită.

Toate aceste vătămări și încă de multe ori pe atât se nasc din patima pentru chipuri. Ea poate împinge la necredință fățișă. Unii oameni crescuți în Islam au trecut la creștinism din pricina patimii, așa cum i s-a întâmplat unui muezin care a zărit o femeie frumoasă pe un acoperiș și a fost ispitit de ea. A coborât, a intrat la ea și i-a cerut să i se dăruiască. Ea a spus: „Sunt creștină; dacă intri în religia mea, mă căsătoresc cu tine." El a făcut aceasta. În aceeași zi s-a urcat pe o treaptă a casei lor, a căzut de pe ea și a murit. ʿAbd al-Ḥaqq a pomenit aceasta în cartea sa Al-ʿĀqibah.[643]

Când creștinii vor să treacă un captiv la creștinism, îi arată o femeie frumoasă și îi poruncesc să-i dea speranța că o poate avea. Când iubirea ei pune stăpânire pe inima sa, ea i se dăruiește cu condiția să intre în religia ei.

643 Al-ʿĀqibah de ʿAbd al-Ḥaqq (179).
Vezi istorisirea dată mai înainte în amănunt. 443

Atunci:

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾

Allah îi întărește pe cei care cred prin cuvântul statornic, în viața lumească și în Viața de Apoi. Allah îi lasă să rătăcească pe cei nedrepți și Allah face ceea ce voiește.

Coran, 14:27

În patimă este și nedreptatea pe care îndrăgostitul și ființa iubită și-o fac unul altuia, ajutându-se la fapta rușinoasă, precum și nedreptățirea propriei ființe. Fiecare se nedreptățește astfel pe sine și pe celălalt, iar nedreptatea lor trece asupra altora, după cum s-a arătat. Mai mare decât aceasta este nedreptatea lor prin asociere. Patima a cuprins, așadar, toate felurile de nedreptate.

Dacă ființa iubită nu se teme de Allah, îl expune pe îndrăgostit pieirii — și aceasta este o nedreptate din partea sa — dându-i speranța de a o avea, împodobindu-se pentru el și atrăgându-l pe orice cale, până când îi scoate averea și folosul. Dar nu i se dă, ca nu cumva scopul ei să înceteze odată cu împlinirea dorinței lui. Astfel îl supune unui chin rău. Îndrăgostitul poate chiar să ucidă ființa iubită ca să-și aline sufletul în privința ei, mai ales dacă aceasta i-a dăruit altuia legătura dorită.

Câți oameni nu a ucis patima de ambele părți! Câte binefaceri nu a înlăturat, câți bogați nu a sărăcit, câte ranguri nu a coborât și câte legături nu a destrămat! Câtă stricăciune nu a adus familiei și copiilor omului! Când femeia îl vede pe soțul ei îndrăgostit de alta, își ia și ea un iubit. Bărbatul ajunge atunci să aleagă între ruinarea casei sale prin divorț și codoșie. Unii aleg una, iar alții o aleg pe cealaltă.

Omul cu judecată[644] să nu lase patima pentru chipuri să pună stăpânire asupra sa, ca să nu-l ducă la toate aceste stricăciuni, la

644 Compară Fatwā fī al-ʿishq (180–181).

cele mai multe ori la unele dintre ele. Cine face aceasta este cel care nu se cruță pe sine și se expune primejdiei; dacă piere, el însuși și-a pricinuit pieirea. Dacă nu ar fi privit iar și iar chipul ființei iubite și nu ar fi nădăjduit legătura cu ea, patima nu i s-ar fi înstăpânit în inimă.

Întâia pricină a patimii este găsirea unui lucru frumos, fie că se naște din vedere, fie din auz.

Dacă nu o însoțește speranța legăturii, ci lipsa oricărei speranțe în aceasta, patima nu se naște. Dacă o însoțește speranța, dar omul o îndepărtează din gând și nu-și ține inima ocupată cu ea, nici atunci nu i se naște patima.

Dacă, pe lângă aceasta, se gândește îndelung la frumusețile ființei iubite, dar îl însoțește teama de ceva mai mare în ochii săi decât plăcerea legăturii cu ea — o teamă religioasă, precum intrarea în Foc, mânia Celui Atotputernic și adunarea poverilor de păcate —, iar această teamă biruiește speranța și gândul, patima nu i se naște.

Dacă această teamă îi lipsește, dar îl însoțește o teamă lumească — precum teama pierderii vieții și averii, a prestigiului, a rangului între oameni ori a prețuirii cuiva drag — și această teamă biruiește chemarea patimii, o respinge.

La fel, dacă se teme să piardă ceva iubit, care îi este mai drag și mai folositor decât acea ființă, și pune iubirea pentru acel lucru înaintea iubirii pentru ființa dorită, patima este îndepărtată de la el.

Dacă toate acestea lipsesc sau iubirea pentru ființa dorită le biruiește, inima este atrasă cu totul spre ea, iar sufletul se înclină către ea pe deplin.

5 Obiecțiile și răspunsul autorului

Dacă se spune:[645] „Ați pomenit vătămările, relele și stricăciunile patimii. De ce nu-i pomeniți și foloasele și binefacerile? Printre ele se numără gingășia firii, înviorarea sufletului, ușurința lui, înlăturarea greutății sale, deprinderea lui și îndemnarea sa la însușiri nobile, precum curajul, dărnicia, noblețea, delicatețea și purtarea blândă.

I s-a spus lui Yaḥyā ibn Muʿādh al-Rāzī: «Fiul tău s-a îndrăgostit de cutare.» El a răspuns: «Laudă lui Allah, Care l-a adus la firea omenească!»[646] Unul a spus: «Patima este boala inimilor celor nobili.» (vezi nota 646, p. 574)

Altul a spus: «Patima nu se potrivește decât celui cu noblețe vădită și fire curată, celui cu vorbire aleasă și binefacere deplină ori celui cu aleasă cultură și obârșie nepătată.» (vezi nota 646, p. 574)

Altul a spus: «Patima dă curaj inimii lașului, limpezește mintea celui greoi, deschide mâna zgârcitului, smerește semeția regilor și îmblânzește pornirile sălbatice ale firii. Este tovarășul celui fără tovarăș și însoțitorul celui fără însoțitor.»[647]

Altul a spus: «Patima înlătură poverile, subțiază sufletul, limpezește tulburarea inimii și aduce însuflețire pentru faptele celor nobili», după cum s-a spus:[648]

645 În cele ce urmează, autorul redă obiecția celui care susține foloasele patimii. După expunerea ei, îi răspunde.

646 Fatwā fī al-ʿishq (178).

647 Fatwā fī al-ʿishq (179), Al-Maṣūn (46), Bahjat al-majālis (1/823), Rawḍat al-muḥibbīn (281).

648 Dīwān Kathīr ʿAzzah (247–248).

سيهلك في الدنيا شفيقٌ عليكمُ
إذا غاله من حادث الحبِّ غائلُه

Va pieri în lume cineva care ține la voi,
Când îl ajunge nenorocirea adusă de iubire.

كريم يُميت السرَّ حتّى كأنه
إذا استفهموه عن حديثك جاهلُه

Un om nobil, care îngroapă taina atât de adânc,
Încât, întrebat despre tine, pare că nu știe nimic.

يودّ بأن يُمسي سقيمًا لعلّها
إذا سمعتْ عنه بشكوى تُراسِلُه

Își dorește să se îmbolnăvească, poate că ea,
Aflând de suferința sa, îi va trimite o vorbă.

ويهتزّ للمعروف في طلب العُلى
لِتُحمَد يومًا عند ليلى شمائلُه

Se însuflețește pentru bine, căutând înălțarea,
Ca într-o zi să-i fie lăudate însușirile înaintea Laylei.

Patima îndeamnă, așadar, la însușiri nobile.

Unul dintre înțelepți a spus: «Patima deprinde sufletul și șlefuiește purtările. Arătarea ei este firească, iar ascunderea ei cere silință.»[649]

Altul a spus: «Cel al cărui suflet nu se înveselește la glasul mișcător și la chipul frumos are firea tulburată și are nevoie de leac.»[650]

În această privință au recitat:

إذا أنت لم تعشَقْ ولم تدرِ ما الهوى

فأنت وعَيرٌ في الفلاة سواءُ

Dacă nu te-ai îndrăgostit și nu știi ce este iubirea,
Tu și un măgar în pustiu sunteți deopotrivă.[651]

Altul a spus:

إذا أنت لم تعشق ولم تدر ما الهوى

فكن حجراً من جانب الصخر جلمدا

Dacă nu te-ai îndrăgostit și nu știi ce este iubirea,
Fii atunci o piatră tare de pe marginea stâncii.[652]

649 Fatwā fī al-ʿishq (179).

650 În Fatwā fī al-ʿishq (179), spusa este atribuită lui Galen.

651 Fatwā fī al-ʿishq (179), Dhamm al-hawā (306), Al-Wāḍiḥ al-mubīn (65). Autorul l-a citat și în Rawḍat al-muḥibbīn (284).

652 De al-Aḥwaṣ, în Al-ʿIqd (6/61). Vezi Dīwān-ul său (121) și Rawḍat al-muḥibbīn (284).

Altul a spus:

إذا أنت لم تعشق ولم تدر ما الهوى
فقُمْ واعتلِفْ تِبْنًا فأنتَ حمارُ

Dacă nu te-ai îndrăgostit și nu știi ce este iubirea,
Ridică-te și mănâncă paie, căci ești un măgar.[653]

Altul a spus:

إذا أنت لم تعشق ولم تدر ما الهوى
فما لك في طيب الحياة نصيبُ

Dacă nu te-ai îndrăgostit și nu știi ce este iubirea,
Nu ai nicio parte din dulceața vieții.

Unii îndrăgostiți cunoscuți prin castitate și păzirea onoarei au spus: «Fiți caști, ca să fiți nobili, și iubiți, ca să vă înnobilați purtarea.»[654]
Un îndrăgostit a fost întrebat: *«Ce ai face dacă ai ajunge la ființa pe care o iubești?»* El a răspuns: *«Mi-aș desfăta privirea cu chipul ei, mi-aș înviora inima pomenind-o și vorbind cu ea, aș ascunde ceea ce nu-i place să fie dezvăluit și nu aș ajunge, prin urâțenia faptei, să-i încalc legământul.»* Apoi a recitat:

653 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (284).

654 Autorul a preluat-o în Rawḍat al-muḥibbīn (281), ca spusă de ʿAbd Allāh ibn Ṭāhir, emirul Khurāsānului, fiului său. Vezi Al-Wāḍiḥ al-mubīn (62).

أخلو به فأعِفّ عنه تكرُّمًا
خوفَ الديانة لستُ من عشّاقِه

Mă înfrânez când sunt singur cu el, din noblețe,[655]
De teamă pentru credință; nu sunt dintre îndrăgostiții săi.

كالماء في يد صائم يلتذّه
ظمأً فيصبر عن لذيذ مذاقه

Ca apa în mâna celui însetat care postește:
Îl încântă, dar se înfrânează să-i guste dulceața. (vezi nota 655, p. 578)

Isḥāq ibn Ibrāhīm[656] a spus: «Sufletele îndrăgostiților sunt înmiresmate și fine, iar trupurile lor, plăpânde și ușoare. Desfătarea lor este tovărășia; vorbele lor învie inimile moarte și sporesc mințile. Fără patimă și iubire, desfătarea lumii ar înceta.»

Altul a spus: «Patima este pentru suflete precum hrana pentru trupuri. Dacă o lași, te vătămează, iar dacă iei prea mult din ea, te ucide.»[657] În această privință s-a spus:

655 Spusa și versurile se află în Fatwā fī al-ʿishq (183). Acea versiune are „ca și când", dând sensul: „ca și când nu aș fi dintre îndrăgostiții săi".

656 Este Isḥāq ibn Ibrāhīm al-Mawṣilī, cunoscutul om de litere, curtean și cântăreț, mort în 235 H. Vezi Manāzil al-aḥbāb (185).

657 Al-Baṣā'ir wa-l-dhakhā'ir (2/168) și Manāzil al-aḥbāb (185).

خليلَيّ إنّ الحبَّ فيه لذاذةٌ

وفيه شقاء دائم وكروبُ

Prieteni ai mei, în iubire este plăcere,
Dar și nefericire neîncetată și necazuri.

على ذاك ما عيشٌ يطيب بغيره

ولا عيشَ إلا بالحبيب يطيبُ

Cu toate acestea, nicio viață nu este dulce fără ea
Și nicio viață nu este dulce decât lângă cel iubit.

ولا خيرَ في الدنيا بغير صَبابة

ولا في نعيم ليس فيه حبيبُ

Nu-i bine în lume fără dor înflăcărat,
Nici în desfătarea în care nu este cineva iubit.[658]

658 Manāzil al-aḥbāb (185) și Rawḍat al-muḥibbīn (281). Autorul a citat al treilea vers în Al-Rawḍah (284), iar acesta se află în Al-Wāḍiḥ al-mubīn (64).

Al-Kharā'iṭī[659] a pomenit de la Abū Ghassān, care a spus: Abū Bakr al-Ṣiddīq, Allah să fie mulțumit de el, a trecut pe lângă o sclavă care spunea:

وهوِيتُه من قبلِ قطعِ تمائمي

متمايسًا مثل القضيب الناعمِ

L-am iubit dinainte să-mi fie tăiate amuletele copilăriei,
Când se legăna ca o ramură mlădioasă.

El a întrebat-o: ‹Ești liberă ori sclavă?› Ea a răspuns: ‹Sclavă.› El a întrebat: ‹Cine îți este iubitul?› Ea a șovăit, iar el a stăruit, cerându-i să spună. Atunci ea a zis:

وأنا التي لعِبَ الهوى بفؤادها

قُتِلَتْ بحبّ محمدِ بن القاسمِ

Eu sunt aceea cu a cărei inimă s-a jucat iubirea,
Răpusă de iubirea lui Muḥammad ibn al-Qāsim.

El a cumpărat-o de la stăpânul ei și a trimis-o la Muḥammad ibn al-Qāsim ibn Ja'far ibn Abī Ṭālib,[660] spunând: ‹Acestea

659 În I'tilāl al-qulūb (231), pe calea lui 'Alī ibn al-A'rābī, care a spus: ne-a relatat Abū Ghassān al-Nahdī: „Abū Bakr a trecut…". Nu se poate stabili: între al-Nahdī — al cărui nume este Mālik ibn Ismā'īl — și Abū Bakr sunt depărtări uriașe! Al-Nahdī a murit în 219 H, iar Abū Bakr în 13 H. Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (520) și nota următoare.

660 Aceasta este o altă dovadă a neîntemeierii acestei relatări. Între copiii lui Ja'far ibn Abī Ṭālib nu există vreunul numit Qāsim. Copiii lui sunt 'Abd Allāh, Muḥammad și 'Awn. Vezi Nasab Quraysh (80) și Jamharat ansāb al-'Arab (68).

sunt ispitele bărbaților. Pe Allah, câți oameni nobili nu au murit din pricina lor și câți oameni teferi nu au pierit!›

La ʿUthmān ibn ʿAffān a venit o sclavă, cu o plângere împotriva unui bărbat dintre Anṣār. ʿUthmān a întrebat-o: «Care este povestea ta?» Ea a răspuns: «O, conducător al credincioșilor, m-am îndrăgostit de nepotul său și nu încetez să-l urmăresc cu privirea.» Atunci ʿUthmān i-a spus bărbatului: «Fie i-o dăruiești nepotului tău, fie îți dau prețul ei din averea mea.» El a răspuns: «Te iau martor, o, conducător al credincioșilor, că este a lui.»[661]

Noi[662] nu tăgăduim stricăciunea patimii care are drept țintă săvârșirea faptei rușinoase cu ființa iubită. Vorbim însă despre patima castă a bărbatului cu purtare aleasă, pe care religia, castitatea și noblețea sa îl opresc să strice, prin ceea ce este interzis, legătura sa cu Allah și legătura sa cu ființa iubită. Așa a fost iubirea înaintașilor nobili și a imamilor de seamă. Iată-l pe ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah ibn Masʿūd, unul dintre cei șapte învățați ai dreptului:[663] s-a îndrăgostit până când povestea sa a devenit cunoscută. Nu a fost mustrat, iar cel care îl învinuia a fost socotit nedrept.

Printre versurile sale sunt:[664]

كتمتَ الهوى حتى أضرّ بك الكَتْمُ

ولامك أقوام ولَومُهم ظُلْمُ

Ai ascuns iubirea până când ascunderea te-a vătămat;
Oameni te-au mustrat, dar mustrarea lor este nedreaptă.

661 Al-Wāḍiḥ al-mubīn (31), din Imtizāj al-nufūs de al-Tamīmī. Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (521).

662 Discursul continuă încă în vocea celui care ridică obiecția.

663 A murit în 98 H. Vezi biografia sa în Siyar aʿlām al-nubalāʾ (4/475).

664 Versurile se află în Al-Amālī (2/20), Maṣāriʿ al-ʿushshāq (1/321) și altele.

فنمَّ عليك الكاشحون وقبلَهم
عليك الهوى قد نمّ لو ينفع الكَتْمُ

Dușmanii te-au dat de gol, iar înaintea lor
Te dăduse de gol iubirea, dacă ascunderea ar mai fi folosit.

فأصبحتَ كالنَّهْدي إذ مات حسرة
على إثر هندٍ أو كَمَنْ شفّه سُقْمُ

Ai ajuns precum al-Nahdī, când a murit de jale
După Hind, ori ca unul pe care l-a sleit boala.[665]

تجنّبتَ إتيانَ الحبيب تأثُّمًا
ألا إنّ هِجرانَ الحبيبِ هو الإثمُ

Ai ocolit întâlnirea cu cel iubit de teama păcatului;
Dar despărțirea de cel iubit este ea însăși păcatul!

665 Este vorba despre ʿAbd Allāh ibn ʿAjlān al-Nahdī; Hind este soția sa. Vezi biografia lui ʿAbd Allāh în Al-Aghānī (22/245).

فذُقْ هَجْرَها قد كنتَ تزعم أنه
رَشادٌ ألا يا ربّما كذَب الزَّعْمُ

Gustă-i acum depărtarea: susțineai că este
Calea dreaptă; însă, vai, câte susțineri nu sunt mincinoase!

Iată-l și pe ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz: este cunoscută iubirea sa pentru o sclavă a soției sale Fāțimah, fiica lui ʿAbd al-Malik ibn Marwān.[666] Era o sclavă de o frumusețe deosebită, iar el o admira. I-o cerea soției și dorea mult să i-o dăruiască, dar ea refuza. Sclava nu i-a ieșit din suflet lui ʿUmar. Când a devenit calif, Fāțimah a poruncit ca sclava să fie pregătită; frumusețea și înfățișarea ei erau pilduitoare. Apoi a intrat la ʿUmar și a spus: «O, conducător al credincioșilor, o admirai pe sclava mea cutare și mi-ai cerut-o, dar eu te-am refuzat. Acum sunt bucuroasă să ți-o dau.» Când i-a spus aceasta, bucuria i s-a arătat pe chip și a spus: «Adu-mi-o grabnic!» Când i-a adus-o, admirația lui a sporit. I-a spus: «Dezbracă-ți hainele», iar ea a făcut-o. Apoi i-a spus: «Stai puțin! Spune-mi a cui ai fost și cum ai ajuns la Fāțimah.» Ea a răspuns: «Al-Ḥajjāj i-a impus o sumă de bani unui dregător al său din Kūfah. Eram între sclavii acelui dregător; m-a luat și m-a trimis la ʿAbd al-Malik, care m-a dăruit Fāțimei.» El a întrebat: «Ce s-a întâmplat cu acel dregător?» Ea a răspuns: «A murit.» El a întrebat: «A lăsat copii?» Ea a răspuns: «Da.» El a întrebat: «Cum o duc?» Ea a răspuns: «Rău.» Atunci a spus: «Strânge-ți hainele pe tine și mergi la locul tău.» Apoi i-a scris dregătorului său din Irak să-l trimită pe cutare, fiul lui cutare, prin poștă. Când acesta a sosit, i-a spus: «Înfățișează-mi tot ce i-a luat al-Ḥajjāj tatălui tău.» Nu i-a înfățișat nimic fără ca el să i-l dea înapoi. Apoi a poruncit

666 A transmis-o al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (61–62). A transmis-o și Ibn ʿAsākir în Tārīkh Dimashq, cu lanțul său de la al-Haytham ibn ʿAdī. Al-Haytham este mincinos, părăsit în relatarea hadithului. Vezi Manāzil al-aḥbāb (65).

să-i fie încredințată sclava și i-a spus: «Ferește-te de legătura cu ea: poate că tatăl tău a avut legături cu ea.» Tânărul a spus: «Este a ta, o, conducător al credincioșilor.» El a răspuns: «Nu am nevoie de ea.» Tânărul a spus: «Atunci cumpăr-o de la mine.» El a răspuns: «Atunci nu aș mai fi dintre cei care își opresc sufletul de la poftă.» Când tânărul s-a hotărât să plece cu ea, sclava a întrebat: «Unde este iubirea ta pentru mine, o, conducător al credincioșilor?» El a răspuns: «Este așa cum era; ba chiar a sporit!» Sclava nu i-a ieșit din suflet lui ʿUmar până când a murit, Allah să aibă milă de el.

Iată-l și pe Abū Bakr Muḥammad ibn Dāwūd al-Ẓāhirī, cunoscutul învățat în feluritele științe: drept, hadith, exegeză și literatură. Are opinii proprii în drept și este dintre marii învățați; iubirea sa este cunoscută.[667]

Nifṭawayh a spus: «Am intrat la el în boala în care a murit și l-am întrebat: ‹Cum te simți?› El a răspuns: ‹Iubirea pentru cel pe care îl știi mi-a adus starea pe care o vezi.› L-am întrebat: ‹Ce te oprește să te bucuri de el, de vreme ce poți?› El a răspuns: ‹Bucuria este de două feluri: privirea îngăduită și plăcerea interzisă. Privirea îngăduită mi-a adus ceea ce vezi.
De la plăcerea interzisă m-a oprit ceea ce mi-a relatat tatăl meu: ne-a relatat Suwayd ibn Saʿīd, ne-a relatat ʿAlī ibn Mushir, de la Abū Yaḥyā al-Qattāt, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās, care atribuie Profetului:

من عشِق وكتَمَ وعفّ وصبر غفر الله له، وأدخله الجنّة

Cine iubește, ascunde, rămâne cast și rabdă, Allah îl iartă și îl primește în Rai.[668]

667 Vezi biografia sa în Tārīkh Baghdād (5/256) și Siyar aʿlām al-nubalāʾ (13/109).

668 Vezi analiza acestei relatări de către autor, spre sfârșitul cărții. 653

Apoi a recitat:

انظر إلى السِّحر يجري في لواحظه
وانظر إلى دَعَجٍ في طرفه الساجي

Privește vraja care curge în privirile sale
Și negrul adânc din ochiul său liniștit.

وانظر إلى شعَراتٍ فوق عارضه
كأنهنَّ نِمالٌ دبَّ في عاجِ

Privește firele de păr de pe obrazul său,
Ca niște furnici care se mișcă pe fildeș.

Apoi a recitat:

ما لهم أنكروا سوادًا بخَدَّيْـ
ـهِ ولا ينكرون وردَ الغصون

De ce îi tăgăduiesc negrul de pe obraji,
Dar nu tăgăduiesc trandafirii de pe ramuri?

إن يكن عيبُ خدِّه بدَدَ الشَّعـ
ـرِ فعيبُ العيون شَعْرُ الجفونِ

Dacă vina obrazului său sunt firele de păr răzlețe,
Atunci vina ochilor sunt firele genelor.

I-am spus: ‹Ai respins analogia în drept, dar ai statornicit-o în poezie.› El a răspuns: ‹M-au îndemnat la aceasta puterea iubirii și stăpânirea sufletului.› Apoi a murit chiar în noaptea aceea.»[669]

Din pricina ființei iubite a alcătuit cartea Al-Zahrah. Printre cuvintele sale din ea sunt:[670] «Cine pierde speranța în cel iubit și nu moare pe loc îl va uita. Căci prima spaimă a deznădejdii vine asupra inimii când nu este pregătită. A doua vine când prima spaimă i-a pregătit deja calea.»

S-a întâlnit cu Abū al-ʿAbbās ibn Surayj[671] în adunarea vizirului Abū al-Ḥasan ʿAlī ibn ʿĪsā.[672] Au dezbătut o chestiune de īlāʾ. Ibn Surayj i-a spus: «Te pricepi mai bine să spui: ‹Cui îi stăruie privirile i se înmulțesc părerile de rău›[673] decât să vorbești despre drept!»

669 Vezi Tārīkh Baghdād (5/262).

670 Începutul este titlul capitolului patruzeci și opt din Al-Zahrah (452).

671 Este Aḥmad ibn ʿUmar ibn Surayj, judecătorul din Bagdad, conducătorul shāfiʿiților în vremea sa. A murit în 306 H. Vezi Ṭabaqāt al-Subkī (3/25) și Siyar aʿlām al-nubalāʾ (14/201).

672 Abū al-Ḥasan ʿAlī ibn ʿĪsā ibn Dāwūd ibn al-Jarrāḥ al-Baghdādī, dintre cei cu vorbire aleasă ai vremii sale. A fost vizir de mai multe ori pentru al-Muqtadir și al-Qāhir. A murit în 334 H. Vezi biografia sa în Muʿjam al-udabāʾ (1823) și Siyar aʿlām al-nubalāʾ (15/298).

673 Este titlul primului capitol din Al-Zahrah (45), unde apare: „Cui i se înmulțesc privirile îi stăruie părerile de rău.” Aceasta este forma corectă, aflată și în Zahr al-ādāb (728).

El a răspuns: Dacă așa este, eu spun:

أنره في روض المحاسن مقلتي
وأمنع نفسي أن تنال محرَّما

Îmi desfăt ochiul în grădina frumuseților
Și îmi opresc sufletul de la ceea ce este interzis.

وأحمل من ثِقْل الهوى ما لوَ انّه
يُصَبّ على الصخر الأصمّ تهدّما

Port din povara iubirii atât de mult, încât,
De s-ar vărsa peste stânca tare, ar sfărâma-o.

وينطق طرفي عن مترجَم خاطري
فلولا اختلاسي ردَّه لتكلّما

Privirea mea dă glas tâlcului gândului meu;
Dacă n-aș fura-o îndărăt, ar vorbi.

رأيتُ الهوى دعوى من الناس كلِّهم
فلستُ أرى ودًّا صحيحًا مسلّما

Am văzut că toți oamenii pretind iubirea,
Dar nu văd o dragoste curată, fără cusur.»

Abū al-ʿAbbās ibn Surayj i-a spus: «Cu ce te fălești înaintea mea? Dacă aș voi, aș spune:

ومُطاعِمٍ كالشَّهد في نغماته
قد بتُّ أمنعه لذيذَ سِناته

Un tovarăș cu glas dulce ca mierea,
Pe care l-am lipsit noaptea de dulceața somnului,

ضنًّا به وبحسنه وحديثه
وأنزّه اللحظاتِ في وجَناته

Ținând la el, la frumusețea și vorbele sale,
În vreme ce-mi desfătam privirea pe obrajii săi,

حتى إذا ما الصبح لاح عَمودُه
ولّى بخاتَم ربه وبَراته

Până când s-a ivit stâlpul zorilor,
Iar el a plecat cu pecetea Domnului său și cu nevinovăția sa.»

Abū Bakr a spus: *«Vizirul să-i păstreze mărturisirea până când aduce doi martori că a plecat cu pecetea Domnului său și cu nevinovăția sa.»*

Ibn Surayj a răspuns: «În aceasta îmi revine ceea ce îți revine și ție prin spusa:

أنزِّه في روض المحاسن مقلتي
وأمنع نفسي أن تَنال محرَّما

Îmi desfăt ochiul în grădina frumuseților
Și îmi opresc sufletul de la ceea ce este interzis.»

Vizirul a râs și a spus: «*Ați adunat gingășia și istețimea.*»

Abū Bakr al-Khaṭīb a pomenit aceasta în Tārīkh-ul său.[674] Într-o zi i-a venit o întrebare al cărei cuprins era:

يا ابنَ داود يا فقيهَ العراقِ
أفتِنا في قواتل الأحداقِ

O, Ibn Dāwūd, învățat al Irakului,
Dă-ne o dezlegare despre ochii ucigători:

هل عليها بما أتت من جناح
أم حلالٌ لها دمُ العُشّاقِ

Poartă vreo vină pentru ceea ce au făcut
Ori le este îngăduit sângele îndrăgostiților?

674 5/262. Dar istorisirea de acolo are un cuprins diferit de cel dat aici de autor. În versiunea lui al-Khaṭīb, dezbaterea a avut loc în adunarea judecătorului Abū ʿUmar Muḥammad ibn Yūsuf, iar chestiunea privea ẓihār-ul, pe lângă alte deosebiri. Cuprinsul de aici se potrivește cu Al-Maṣūn (126), Zahr al-ādāb (728), Wafayāt al-aʿyān (4/260) și Manāzil al-aḥbāb (76).

A scris de mâna sa răspunsul sub cele două versuri:

عندي جواب مسائل العشّاقِ
فأسمعه من قرِح الحشا مشتاقِ

La mine este răspunsul întrebărilor îndrăgostiților;
Ascultă-l de la unul cu inima rănită și plin de dor.

لما سألتَ عن الهوى هيّجتَني
وأرقتَ دمعًا لم يكن بمُراقِ

Întrebând despre iubire, m-ai răscolit
Și ai făcut să curgă lacrimi care nu curgeau.

إن كان معشوقٌ يعذِّب عاشقًا
كان المعذَّبُ أنعمَ العشّاقِ

Dacă ființa iubită îl chinuiește pe îndrăgostit,
Cel chinuit este cel mai fericit dintre îndrăgostiți.[675]

675 Tārīkh Baghdād (5/257), de unde este preluat în Maṣāriʿ al-ʿushshāq (2/213, 119). Al-Khaṭīb l-a transmis cu lanțul său, de la al-Ṭabarānī, de la unii dintre tovarășii acestuia: „Un om de litere i-a scris lui Abū Bakr…". Ibn Khallikān (4/261) a transmis de la Ibn Abī al-Dunyā că era de față în adunarea lui Abū Bakr când a venit cel care cerea dezlegarea. A spus că era cunoscutul poet Ibn al-Rūmī, iar răspunsul lui Ibn Dāwūd l-a dat astfel:
Cum să vă dea dezlegare un ucis, răpus
De săgețile despărțirii și ale dorului?
Cel ucis de întâlnire este într-o stare mai bună,
La Dāwūd, decât cel ucis de despărțire.

Autorul cărții Manāzil al-aḥbāb,[676] Shihāb al-Dīn Maḥmūd ibn Salmān ibn Fahd, dregătorul cancelariei,[677] a spus: «Am răspuns la cele două versuri în același metru, dându-i următoarea dezlegare celui care întreba:

قل لمن جاء سائلًا عن لحاظٍ
هنّ يلعبن في دم العشّاق

Spune-i celui venit să întrebe despre privirile
Care se joacă cu sângele îndrăgostiților:

ما على السيف في الورى من جُناحٍ
إن ثنى الحدَّ عن دمٍ مُهراقِ

Sabia nu poartă între oameni nicio vină
Dacă își abate tăișul de la sângele vărsat.

Aceste două versuri sunt în metrul celor două ale întrebării, spre deosebire de versiunea lui al-Khaṭīb.

676 Titlul complet este Manāzil al-aḥbāb wa-manāzih al-albāb. Cartea este tipărită.

677 S-a născut la Alep în 644 H și a murit la Damasc în 725 H. Ibn Rajab a spus: a rămas în cancelarie aproximativ cincizeci de ani, la Damasc și în Egipt. A condus cancelaria de corespondență confidențială din Damasc aproximativ opt ani înainte de moarte. Al-Dhayl ʿalā Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (4/459) și Aʿyān al-ʿaṣr (5/372).

وسيوفُ اللّحاظ أولى بأن تُصـ
ـفحَ عمّا جنَتْ على العشّاق

Iar săbiile privirilor sunt și mai vrednice să fie
Iertate pentru ce le-au făcut îndrăgostiților.

إنما كلُّ من قَتلنَ شهيدٌ
ولهذا يفنى ضَنىً وهو باقِ

Oricine a fost ucis de ele este martir;
De aceea piere de slăbiciune, dar rămâne.»

Asemănătoare este și o întrebare venită la shaykhul Abū al-Khaṭṭāb Maḥfūẓ ibn Aḥmad al-Kalwadhānī, conducătorul ḥanbaliților în vremea sa:[678]

قل للإمام أبي الخطّاب مسألةً
جاءت إليك وما خَلقٌ سِواكَ لها

Spune-i imamului Abū al-Khaṭṭāb: o întrebare
A venit la tine și nimeni altul nu-i este potrivit.

678 S-a născut la Bagdad în 432 H și a murit acolo în 510 H. Biografia sa se află în Al-Dhayl ʿalā Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (1/270).

ماذا على رجلٍ رامَ الصلاةَ فَنُدْ
لاحتْ لخاطرِه ذاتُ الجمال لها

Ce îi revine unui om care voia să se roage, dar, îndată
Ce i s-a ivit în gând o frumusețe, s-a lăsat distras?

I-a răspuns sub întrebare:

قل للأديب الذي وافى بمسألة
سرّتْ فؤاديَ لمّا أنْ أصختُ لَها

Spune-i omului de litere venit cu o întrebare
Care mi-a bucurat inima când am ascultat-o:

إن الذي فَتَنَتْه عن عبادته
خريدةٌ ذاتُ حسني فانثنى وَلَها

Cel pe care o fecioară frumoasă l-a ispitit,
Abătându-l de la adorare, și care s-a întors tulburat de dor,

إن تاب ثم قضى عنه عبادتَه
فرحمةُ الله تغشَى من عصَى ولَها

Dacă se pocăiește și își recuperează adorarea,
Îndurarea lui Allah îl acoperă pe cel ce a păcătuit și s-a lăsat distras.[679]

ʿAbd Allāh ibn Maʿmar al-Qaysī[680] a spus: «Într-un an am făcut pelerinajul, apoi am intrat în moscheea din Medina pentru a vizita mormântul Trimisului lui Allah ﷺ. Pe când stăteam într-o noapte între mormânt și amvon, am auzit un geamăt.
Am ascultat și iată că spunea:

أَشْجاكَ نَوحُ حمائم السِّدْرِ
فأَهَجْنَ منك بلابلَ الصَّدْرِ

Te-a întristat jelirea porumbeilor din arborii de sidr,
Stârnindu-ți frământările pieptului?

679 Ibn Rajab a preluat întâmplarea în Al-Dhayl (1/276), de la Ibn al-Samʿānī.

680 Istorisirea se află în Al-Mustajād min faʿalāt al-ajwād de al-Tanūkhī (126–134), Manāzil al-aḥbāb (187–193) și Al-Wāḍiḥ al-mubīn (255–259). Al-Mustajād îl numește pe narator „ʿAbd Allāh ibn al-Muʿtamir”; criticul sursei nu i-a identificat o biografie.

أم عزّ نومَك ذكرُ غانيةٍ
أهدَتْ إليك وساوسَ الفكْرِ

Ori ți-a alungat somnul amintirea unei frumoase,
Care ți-a dăruit gânduri obsedante?

يا ليلةً طالت على دَنِفٍ
يشكو السُّهادَ وقلّةَ الصبرِ

O, noapte care te-ai prelungit peste un om bolnav,
Ce se plânge de nesomn și de puțina răbdare!

أسلمتِ مَن يهوَى لحرِّ جوىً
متوقِّدٍ كتوقُّدِ الجَمْرِ

L-ai lăsat pe cel ce iubește în arșița unui dor
Aprins precum se aprind tăciunii.

فالبدرُ يشهد أنّني كلِفٌ
مُغْرىً بحبِّ شبيهةِ البدرِ

Luna plină mărturisește că sunt îndrăgostit,
Prins de iubirea uneia asemenea lunii pline.

ما كنت أحسبني أهيم بها
حتّى بُليتُ وكنتُ لا أدري

Nu credeam că voi ajunge să mă pierd după ea,
Până când am fost încercat, fără să fi știut.

Apoi glasul s-a oprit și nu am știut de unde venise. Iată însă că a reînceput să plângă și să geamă, apoi a recitat:

أشجاك من ريَا خيالٌ زائرُ
والليلُ مسوَدُّ الذوائبِ عاكِرُ

Te-a întristat o vedenie a Rayyei, venită în vizită,
Când noaptea își purta cosițele negre și era întunecată?

واعتاد مهجتك الهوى برَسِيسِه
واهتاجَ مقلتك الخيالُ الزائرُ

Iubirea ți-a cuprins iar inima cu urmele ei,
Iar vedenia venită în vizită ți-a răscolit ochiul.

ناديتُ ريَّا والظلامُ كأنّه
يمٌّ تلاطَمَ فيه موجٌ زاخرُ

Am chemat-o pe Rayyā, iar întunericul era
Ca o mare în care se izbesc valuri învolburate.

والبدرُ يسري في السماء كانّه
ملِكٌ ترجَّلَ والنجومُ عساكِرُ

Luna plină străbate cerul de parcă ar fi
Un rege coborât de pe cal, iar stelele, oștirile sale.

وترى به الجوزاءَ ترقصُ في الدُّجى
رقصَ الحبيبِ علاه سُكْرٌ ظاهرُ

Vezi constelația al-Ǧawzāʾ dansând în beznă,
Ca iubitul cuprins de o beție vădită.

يا ليلُ طُلْتَ على محِبٍّ ما له
إلا الصباحَ مُساعِدٌ ومُؤازِرُ

O, noapte, te-ai prelungit pentru un îndrăgostit
Care nu are ajutor și sprijin decât dimineața!

فأجابني مُتْ حتفَ أنفِكَ واعلمَنْ
أنّ الهوى لَهُوَ الهَوانُ الحاضِرُ

Mi-a răspuns: mori de moartea ta și să știi
Că iubirea este chiar înjosirea de față.

A spus: pornisem către el de când începuse versurile și, înainte să le încheie, eram lângă el. Am văzut un tânăr în floarea tinereții, căruia lacrimile îi săpaseră două șanțuri pe obraji. L-am salutat, iar el a spus: ‹Șezi. Cine ești?› Am răspuns: ‹ʿAbd Allāh ibn Maʿmar al-Qaysī.› A întrebat: ‹Ai vreo nevoie?› Am răspuns: ‹Da. Stăteam în Rawḍah și m-a tulburat glasul tău. Sufletul meu să-ți fie răscumpărare! Ce simți?› El a spus: ‹Sunt ʿUtbah ibn al-Ḥubāb ibn al-Mundhir ibn al-Jamūḥ al-Anṣārī.[681] Într-o zi m-am dus dimineața la moscheea Al-Aḥzāb și m-am rugat acolo. Apoi m-am retras nu departe. Iată că au venit niște femei, legănându-se asemenea păsărilor qaṭā; în mijlocul lor era o tânără de o frumusețe minunată și o grație deplină. S-a oprit lângă mine și a spus: „O, ʿUtbah, ce spui despre legătura cu cineva care caută legătura cu tine?” Apoi m-a lăsat și a plecat. Nu am mai auzit nicio veste despre ea și nu i-am mai găsit urma. Rătăcesc tulburat dintr-un loc în altul.› Apoi a strigat și s-a prăbușit fără cunoștință.

681 Al-Mustajād îl numește „ʿUyaynah ibn al-Ḥubāb”. Al-Ḥubāb ibn al-Mundhir este un companion cunoscut, cel care a dat sfatul în ziua de Badr, iar fiul său Khashram este dintre cei de la al-Ḥudaybiyah. Vezi Jamharat ansāb al-ʿArab (359) și Al-Iṣābah (2/285). Criticul sursei nu a găsit însă menționat vreun ʿUtbah ori ʿUyaynah ibn al-Ḥubāb.

Și-a revenit, cu obrajii de parcă ar fi fost vopsiți cu colorantul galben wars, apoi a început să spună:

أراكم بقلبي من بلادٍ بعيدةٍ

فيا هَلْ تَرَوني بالفؤاد على بُعدِ

Vă văd cu inima din ținuturi îndepărtate;
Oare și voi mă vedeți cu inima, de departe?

فؤادي وطَرفي يأسفان عليكمُ

وعندكمُ روحي وذكركمُ عندي

Inima și ochiul meu tânjesc după voi;
La voi este sufletul meu, iar la mine, amintirea voastră.

ولستُ ألذُّ العيشَ حتّى أراكم

ولو كنتُ في الفردوس في جنّةِ الخلدِ

Nu gust dulceața vieții până când nu vă văd,
Chiar de m-aș afla în Firdaws, în Grădina veșniciei.

I-am spus: ‹Fiul fratelui meu, pocăiește-te înaintea Domnului tău și cere iertare pentru păcatul tău, căci înainte îți stă groaza întâlnirii cu cele ce vin după moarte.›[682] El a spus: ‹Nu voi uita

682 Adică înfățișarea din Ziua Învierii ori cele din Viața de Apoi care i se arată omului îndată după moarte. ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „Dacă aș avea tot ce se află pe pământ, aș da aceasta ca răscumpărare de groaza celor ce vin după moarte.” Vezi Al-Nihāyah (3/132).

până când nu se vor întoarce cei doi culegători de scoarță!›[683] Am rămas cu el până când s-a ivit dimineața. Atunci am spus: ‹Să mergem la moscheea Al-Aḥzāb; poate Allah îți va înlătura necazul.› El a răspuns: ‹Nădăjduiesc aceasta, dacă voiește Allah, prin binecuvântarea venirii tale.›
Am mers până la moscheea Al-Aḥzāb și l-am auzit spunând:

يا لَلرِّجالِ لِيوم الأربعاء أما
ينفكّ يُحدِث لي بعد النُّهَى طرَبا

O, oameni, ziua de miercuri
Nu încetează să-mi stârnească tulburare după cumpătare!

ما إن يزال غزالٌ منه يُقلِقني
يأتي إلى مسجد الأحزاب مُنْتقِبا

O gazelă a ei nu încetează să mă neliniștească,
Venind acoperită la chip la moscheea Al-Aḥzāb.

يُخبّر الناسَ أنّ الأجرَ همّتُه
وما أتى طالبًا للأجر محتسِبا

Le spune oamenilor că răsplata este ținta ei,
Dar nu a venit căutând răsplata, cu nădejde în ea.

683 Expresie proverbială pentru „niciodată”. Vezi Faṣl al-maqāl (473) și Jamharat al-amthāl (1/123).

لو كان يبغي ثوابًا ما أتى صَلِفًا

مضمَّخًا بفتيت المسك مختضِبا

Dacă ar căuta răsplată, nu ar veni cu semeție,
Îmbibată cu pulbere de mosc și împodobită cu vopsea.

Apoi am șezut până când am împlinit rugăciunea de la amiază. Iată că femeile au venit, dar tânăra nu era între ele. S-au oprit lângă el și i-au spus: ‹O, ʿUtbah, ce crezi despre cea care caută legătura cu tine și îți întristează sufletul?› El a întrebat: ‹Ce s-a întâmplat cu ea?› Au răspuns: ‹Tatăl ei a luat-o și a plecat cu ea spre ținutul Al-Samāwah.› Le-am întrebat despre tânără și mi-au spus: ‹Este Rayyā, fiica lui al-Ghiṭrīf al-Sulamī.› ʿUtbah și-a ridicat capul către ele și a spus:

خليلَيَّ ريّا قد أجدَّ بكورُها

وسارت إلى أرض السماوة عِيرُها

Prieteni ai mei, Rayyā s-a grăbit să plece de dimineață,
Iar caravana ei a pornit spre ținutul Al-Samāwah.

خليلَيَّ إني قد عَشِيتُ من البكا

فهل عند غيري مقلةٌ أستعيرُها

Prieteni ai mei, am ajuns să nu mai văd de plâns;
Oare are altcineva un ochi pe care să-l împrumut?

I-am spus: ‹Am venit cu o avere mare, pe care vreau să o folosesc în sprijinul oamenilor care își păstrează cinstea. Pe Allah, o voi cheltui pentru tine până când vei fi mulțumit și încă mai mult! Să mergem la moscheea Anșārilor.› Ne-am ridicat și am mers până am ajuns la o adunare a lor. I-am salutat, iar ei mi-au răspuns frumos. Am spus: ‹O, oameni ai adunării, ce spuneți despre ʿUtbah și tatăl său?› Au răspuns: ‹Sunt dintre fruntașii arabilor.› Am spus: ‹L-a lovit o nenorocire a iubirii și nu vă cer decât ajutor pentru a merge la Al-Samāwah.› Au răspuns: ‹Auzim și ascultăm.›

Am încălecat, iar oamenii au încălecat cu noi, până am ajuns la așezările Banū Sulaym. Al-Ghiṭrīf a fost înștiințat de venirea noastră și a ieșit grabnic să ne întâmpine, spunând: ‹Fiți întâmpinați cu cinste!› Am răspuns: ‹Allah să te întâmpine și pe tine cu bine! Suntem oaspeții tăi.› El a spus: ‹Ați venit la cel mai cinstit loc de găzduire.› A strigat: ‹O, sclavilor, găzduiți-i pe oameni!› Au fost așternute covorașe din piele și perne și au fost înjunghiate animalele pentru masă. Am spus: ‹Nu vom gusta mâncarea ta până nu ne împlinești cererea.› El a întrebat: ‹Care este cererea voastră?› Am răspuns: ‹O cerem pe prețuita ta fiică pentru ʿUtbah ibn al-Ḥubāb ibn al-Mundhir.› El a spus: ‹Cea pe care o cereți hotărăște pentru sine; voi intra să-i dau de veste.›

Apoi a intrat mânios la fiica sa. Ea l-a întrebat: ‹Tată, de ce văd mânie pe chipul tău?› El a răspuns: ‹Au venit Anșārii să te ceară de la mine.› Ea a spus: ‹Fruntași nobili, pentru care Profetul ﷺ a cerut iertare. Pentru cine dintre ei mă cer?› El a răspuns: ‹Pentru ʿUtbah ibn al-Ḥubāb.› Ea a spus: ‹Pe Allah, am auzit despre acest ʿUtbah că își împlinește făgăduiala și ajunge la țintă când își pune ceva în gând.› El a spus: ‹Am jurat că nu te voi mărita niciodată cu el. A ajuns la mine o parte din povestea ta cu el.› Ea a răspuns: ‹Nu s-a întâmplat aceasta. Dar, de vreme ce ai jurat, Anșārii nu trebuie refuzați în chip urât. Dă-le un răspuns frumos.› El a întrebat: ‹Cum anume?› Ea a spus: ‹Cere-le un dar nupțial mare, iar ei se vor întoarce fără să încuviințeze.› El a spus: ‹Ce bine ai grăit!›

Apoi a ieșit grabnic și a spus: ‹Tânăra tribului a încuviințat, dar eu doresc pentru ea un dar nupțial pe măsura sa. Cine îl va plăti?› ʿAbd Allāh ibn Maʿmar a răspuns: ‹Eu; spune cât voiești!› El a spus: ‹O mie de mithqāl de aur, o sută de veșminte cu dungi și cinci săculeți de ambră.› ʿAbd Allāh a spus: ‹Le vei avea. Ai încuviințat?› El a răspuns: ‹Da.› ʿAbd Allāh a spus: am trimis câțiva Anșări la Medina și au adus tot ce ceruse. Apoi am făcut ospățul și am rămas astfel câteva zile. Apoi el a spus: ‹Luați-vă tânăra și plecați cu bine.›
A așezat-o într-o litieră și a înzestrat-o cu treizeci de cămile încărcate cu lucruri și daruri. Ne-am luat rămas-bun de la el și am pornit. Când mai era între noi și Medina o singură etapă de drum, au ieșit înaintea noastră călăreți care voiau să ne prade; cred că erau din Sulaym. ʿUtbah ibn al-Ḥubāb a năvălit asupra lor, a ucis câțiva și i-a doborât pe alții. Apoi s-a întors cu o rană de suliță din care curgea sânge și a căzut la pământ. Ne-a venit în ajutor o ceată care i-a alungat pe călăreți. ʿUtbah își dăduse însă sufletul. Am strigat: ‹Vai, ʿUtbah!› Tânăra ne-a auzit, s-a aruncat de pe cămilă și a început să strige cu durere, recitând:

تصبّرتُ لا أنّي صبرتُ وإنما
أعلِّل نفسي أنّها بك لاحقَه

Mă silesc să rabd, nu fiindcă aș avea răbdare,
Ci îmi amăgesc sufletul că te va urma.

فلو أنصفَتْ روحي لكانت إلى الرَّدى
أمامكَ من دون البريّة سابقَه

Dacă sufletul meu ar fi fost drept, ar fi alergat
Înaintea ta spre pieire, înaintea tuturor oamenilor.

فما أحدٌ بعدي وبعدكَ منصِفٌ
خليلًا ولا نفسٌ لنفسٍ موافقَه

După mine și după tine, nimeni nu mai este drept
Cu un prieten și niciun suflet nu se potrivește altui suflet.

Apoi a suspinat și și-a dat sufletul. Le-am săpat un singur mormânt și i-am îngropat în el. M-am întors și am rămas șapte ani. Apoi m-am dus în Ḥijāz și am ajuns la Medina. Mi-am spus: pe Allah, voi merge la mormântul lui ʿUtbah ca să-l vizitez. Am venit la mormânt și iată că deasupra lui era un copac cu fâșii de pânză roșii și galbene. I-am întrebat pe cei ai locului: ‹Cum este numit acest copac?› Au răspuns: ‹Copacul celor doi miri!›» Chiar dacă, pentru îngăduința în iubire împotriva asprimii, nu ar fi decât relatarea transmisă prin lanțuri bune — cea a lui Suwayd ibn Saʿīd, de la ʿAlī ibn Mushir, de la Abū Yaḥyā al-Qattāt, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās, care o atribuie Profetului:

من عشِقَ وعفَّ وكتَمَ فمات، فهو شهيد

Cine iubește, rămâne cast și ascunde, apoi moare, este martir[684]

—, ar fi de ajuns.

Suwayd a transmis-o și de la Ibn Mushir, de la Hishām ibn ʿUrwah, de la tatăl său, de la ʿĀ'ishah, atribuind-o Profetului.

684 Au transmis-o Ibn ʿAsākir în Tārīkh Dimashq (43/195) și Ibn al-Jawzī în Dhamm al-hawā (101). Au transmis-o și al-Khaṭīb în Tārīkh Baghdād (5/364; 6/48; 11/295; 13/85) și Ibn al-Jawzī în Al-ʿIlal al-mutanāhiyah (1286, 1287) și Dhamm al-hawā (256–258), pe calea mai multora, de la Suwayd ibn Saʿīd.

Afirmația despre lanțurile bune aparține obiecției. Vezi analiza critică a autorului, spre sfârșitul cărții. 653

Al-Khaṭīb a transmis-o de la al-Azharī, de la al-Muʿāfā ibn Zakariyyā, de la Quṭbah ibn al-Faḍl, de la Aḥmad ibn Masrūq, de la el.

Al-Zubayr ibn Bakkār a transmis-o de la ʿAbd al-ʿAzīz al-Mājishūn, de la ʿAbd al-ʿAzīz ibn Abī Ḥāzim, de la Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās.

Iată-l și pe stăpânul celor dintâi și al celor de pe urmă, Trimisul Domnului lumilor: a privit-o pe Zaynab bint Jaḥsh și a spus: «Preaslăvit fie Cel care întoarce inimile!»[685] Ea era soția lui Zayd ibn Ḥārithah, fostul său sclav eliberat. Când acesta a voit să divorțeze de ea, i-a spus: «Teme-te de Allah și păstrează-ți soția.» Când a divorțat de ea, Allah, Preaslăvitul, a măritat-o cu Trimisul Său de deasupra celor șapte ceruri. El a fost Ocrotitorul ei și Cel care a dat-o în căsătorie Trimisului Său.

---

685 Au transmis-o Ibn Saʿd în Al-Ṭabaqāt (8/101–102) și al-Ḥākim în Al-Mustadrak, 4/25 (6775), pe calea lui Muḥammad ibn ʿUmar al-Wāqidī, de la ʿAbd Allāh ibn ʿĀmir al-Aslamī, de la Muḥammad ibn Yaḥyā ibn Ḥibbān: „Trimisul lui Allah ﷺ a venit la casa lui Zayd căutându-l…", dând istorisirea pe larg. În ea apare: „Preaslăvit fie Allah Cel Măreț, Cel care îndreaptă inimile!" Al-Wāqidī este părăsit în relatarea hadithului.

Sulaym, sclavul eliberat al lui al-Shaʿbī, a transmis de la al-Shaʿbī că Trimisul lui Allah ﷺ… și a pomenit-o; în ea apare: „Preaslăvit fie Allah, Cel care întoarce inimile!" A transmis-o Ibn ʿAdī în Al-Kāmil (3/316). Sulaym este slab, iar relatarea este mursal, cu lanț întrerupt înaintea companionului.

Autorul a spus în Zād al-maʿād (4/266): „Cât despre ceea ce a pretins cineva care nu i-a recunoscut Trimisului lui Allah ﷺ cinstea cuvenită — că a fost încercat cu aceasta în privința lui Zaynab bint Jaḥsh, că a văzut-o și a spus: «Preaslăvit fie Cel care întoarce inimile!», că ea i-a cuprins inima și el a început să-i spună lui Zayd ibn Ḥārithah: «Păstreaz-o…» —, cel care pretinde aceasta a crezut că întâmplarea ține de patimă. Unul dintre ei a alcătuit o carte despre patimă, a pomenit în ea patima profeților și a citat această întâmplare. Aceasta arată necunoașterea Coranului și a trimișilor de către cel care o spune, încărcarea cuvintelor lui Allah cu ceea ce nu pot purta și atribuirea către Trimisul lui Allah ﷺ a ceea ce Allah l-a dezvinovățit. Căci Zaynab…"

Vezi răspunsul autorului despre întâmplarea lui Zaynab. 638

A încheiat legământul căsătoriei ei deasupra Tronului Său și i-a pogorât Trimisului:

﴿وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ﴾

Când îi spuneai celui pe care Allah l-a binecuvântat și pe care și tu l-ai binecuvântat: «Păstrează-ți soția și teme-te de Allah», ascundeai în sufletul tău ceea ce Allah avea să dezvăluie și te temeai de oameni, în vreme ce Allah este mai vrednic să te temi de El.

Coran, 33:37

Iată-l și pe Dāwūd, profetul lui Allah: avea nouăzeci și nouă de soții, apoi a iubit acea femeie și s-a căsătorit cu ea, întregind astfel o sută![686]

686 Al-Ṭabarī a transmis istorisirea pe larg în Tafsīr (23/150–151), precum și alții, pe calea lui Yazīd al-Raqāshī, de la Anas ibn Mālik. Este o relatare neîntemeiată, care nu se poate stabili.
O istorisire asemănătoare apare și în Tafsīr-ul lui al-Ṭabarī (23/146–151), de la al-Suddī, al-Ḥasan al-Baṣrī, Wahb ibn Munabbih, Mujāhid, ʿAṭāʾ al-Khurāsānī și Ibn ʿAbbās, dar nu este autentică de la acesta.

Al-Zuhrī a spus: «Întâia iubire în Islam a fost iubirea Profetului ﷺ pentru ʿĀ'ishah.»[687] Masrūq o numea «iubita Trimisului Domnului lumilor».[688]

Abū Qays, sclavul eliberat al lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, a spus: «ʿAbd Allāh ibn ʿAmr m-a trimis la Umm Salamah să o întreb dacă Profetul ﷺ săruta în vreme ce postea. Ea a răspuns: ‹Nu.› El a spus: ‹ʿĀ'ishah a spus că Profetul ﷺ o săruta când postea.› Umm Salamah a răspuns: ‹Când Profetul ﷺ o vedea pe ʿĀ'ishah, nu se putea înfrâna de la ea.›»[689]

---

687 A transmis-o Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (2/44), pe calea lui al-Walīd ibn Muḥammad al-Muwaqqarī, de la al-Zuhrī. Al-Walīd a transmis-o și de la al-Zuhrī, de la Anas. A transmis-o al-Dāraquṭnī în Al-Afrād (2/220–221, Aṭrāf al-gharā'ib). Relatarea este neîntemeiată, inventată, iar al-Walīd este părăsit în relatarea hadithului. Al-Shawkānī a spus în Al-Fawā'id al-majmūʿah (126): „A transmis-o al-Dāraquṭnī de la Anas, atribuind-o Profetului, iar în lanțul său sunt doi mincinoși."
Muḥammad ibn al-Zubayr al-Ḥarrānī a transmis-o de la al-Zuhrī. A transmis-o al-Khaṭīb în Tārīkh (4/34). În lanțul său este Muḥammad ibn al-Zubayr, despre care Ibn ʿAdī a spus: „Relatările sale de la al-Zuhrī sunt respinse." Al-Kāmil (6/238).

688 Au transmis-o Ibn Saʿd în Al-Ṭabaqāt (8/66), imamul Aḥmad în Al-ʿIlal, 2/411 (2845), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (2/44), Ibn ʿAbd al-Barr în Al-Tamhīd (13/35) și alții, pe calea lui al-Aʿmash și Ḥabīb ibn Abī Thābit, de la Muslim Abū al-Ḍuḥā, de la Masrūq. Când relata de la ʿĀ'ishah, el spunea: „Mi-a relatat cea sinceră, fiica celui sincer, iubita iubitului lui Allah, cea dezvinovățită, și nu am socotit-o mincinoasă." Lanțul său este autentic.

689 Au transmis-o al-Nasā'ī în Al-Kubrā (3072), Aḥmad, 6/296 (26533), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Āḥād wa-l-mathānī (3030), al-Ṭaḥāwī în Sharḥ al-maʿānī (2/93), al-Ṭabarānī în Al-Kabīr (23, nr. 389) și alții, pe calea lui Mūsā ibn ʿUlayy ibn Rabāḥ, de la tatăl său, de la Abū Qays, sclavul eliberat al lui ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, de la Umm Salamah.
Ibn ʿAbd al-Barr a spus în Al-Tamhīd (5/125): „Este o relatare cu lanț continuu, dar nu vine decât prin acest lanț și nu este puternică. Este respinsă potrivit celor arătate de noi despre Umm Salamah. Au transmis-o de la Mūsā ibn ʿUlayy: ʿAbd al-Raḥmān ibn Mahdī și… Ceea ce Mūsā ibn ʿUlayy transmite singur nu este dovadă. Relatările pomenite de la Umm Salamah i se opun; ele sunt mai bine transmise, mai răspândite și mai statornice decât aceasta."
Mūsā ibn ʿUlayy are o altă relatare stranie și neconformă, asemănătoare acesteia, despre care au vorbit al-Athram și Ibn ʿAbd al-Barr. Vezi

Saʿd ibn Ibrāhīm a pomenit de la ʿĀmir ibn Saʿd, de la tatăl său, că a spus: Ibrāhīm, prietenul apropiat al lui Allah, pacea și binecuvântarea fie asupra sa, o vizita pe Hājar în fiecare zi, venind din Al-Shām pe Al-Burāq, din iubirea sa înflăcărată pentru ea și din puțina sa răbdare departe de ea.[690]

Al-Kharāʾiṭī[691] a pomenit că ʿAbd Allāh ibn ʿUmar a cumpărat o sclavă bizantină și a iubit-o foarte mult. Într-o zi a căzut de pe o catârcă a sa. El a început să-i șteargă țărâna de pe chip, spunându-i că i-ar fi răscumpărare. Ea îi spunea deseori: «O, baṭrūn, ești qālūn», adică: «O, stăpânul meu, ești bun.» Apoi a fugit de la el, iar el a suferit mult pentru ea, spunând:

قد كنت أحسَبني قالونَ فانصرفَتْ

فاليوم أعلم أنّي غيرُ قالونِ

Credeam că sunt qālūn, dar ea a plecat;
Astăzi știu că nu sunt qālūn.

Abū Muḥammad ibn Ḥazm a spus: «Mulți dintre califii drept călăuziți și imamii călăuziți au iubit.»[692]

Al-Nāsikh wa-l-mansūkh de al-Athram (185) și secțiunea despre post din Sharḥ al-ʿUmdah de Ibn Taymiyyah (2/569).
Printre relatările de la Umm Salamah care i se opun este ceea ce a transmis Muslim în Kitāb al-Ṣiyām (1108), de la ʿUmar ibn Abī Salamah, care l-a întrebat pe Trimisul lui Allah ﷺ: „Poate cel care postește să sărute?" Trimisul lui Allah ﷺ i-a spus: „Întreab-o pe aceasta", adică pe Umm Salamah. Ea l-a înștiințat că Trimisul lui Allah ﷺ făcea aceasta.

690 A transmis-o al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (311), pe larg. În lanț este al-Wāqidī, părăsit în relatarea hadithului. Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (275).

691 Istorisirea este pomenită și în Rawḍat al-muḥibbīn (278) și Al-Wāḍiḥ al-mubīn (29). Ibn ʿAsākir a transmis-o în Tārīkh (31/178), de la un shaykh dintre oamenii Medinei, de la Mālik. Lanțul său nu este autentic: acel shaykh este necunoscut, iar între Mālik și Ibn ʿUmar este o întrerupere.

692 În Ṭawq al-ḥamāmah (5), Ibn Ḥazm îi pomenește în continuare pe ʿAbd al-Raḥmān ibn Muʿāwiyah, al-Ḥakam ibn Hishām și ʿAbd al-Raḥmān ibn

Un bărbat i-a spus lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb: «O, conducător al credincioșilor, am văzut o femeie și m-am îndrăgostit de ea.» El a răspuns: «Acesta este un lucru pe care nu îl stăpânești.»[693]"

Răspunsul — iar izbânda este numai de la Allah — este că, vorbind despre această chestiune, trebuie deosebite ceea ce se întâmplă de ceea ce este îngăduit, folositorul de vătămător. Nu trebuie dată o judecată generală de osândire și respingere, nici de laudă și încuviințare.[694] Judecata ei se lămurește și starea ei se descoperă numai pomenind obiectul său. Altfel, iubirea în sine nu este nici lăudată, nici osândită. Vom arăta iubirea folositoare și pe cea vătămătoare, pe cea îngăduită și pe cea interzisă.

Să știi că iubirea cea mai folositoare fără îndoială, cea mai obligatorie, mai înaltă și mai măreață este iubirea Celui pe a Cărui iubire au fost plăsmuite inimile și pentru a Cărui adorare a fost creată făptura. Prin ea stau pământul și cerurile și pe ea au fost plăsmuite făpturile. Este taina mărturisirii că nu există alt dumnezeu vrednic de adorare în afară de Allah. Căci *„dumnezeul"* este Cel către care inimile se îndreaptă prin iubire, cinstire, preamărire, smerire și supunere și pe Care Îl adoră. Adorarea nu este dreaptă decât pentru El singur. *„Adorarea"* este iubirea deplină împreună cu supunerea și smerirea depline. Asocierea în această robie este dintre cele mai mari nedreptăți, pe care Allah nu le iartă. Allah Preaînalt este iubit pentru Sine Însuși în toate privințele, iar tot ce este în afara Lui este iubit numai ca urmare a iubirii pentru El.

Datoria de a-L iubi pe Preaslăvitul o arată toate Cărțile Sale pogorâte, chemarea tuturor trimișilor Săi, firea cu care Și-a plăsmuit robii, rațiunea cu care i-a înzestrat și binefacerile cu care i-a copleșit. Inimile sunt plăsmuite să-l iubească pe cel care le face bine și le dăruiește.

---

al-Ḥakam, dintre conducătorii Andaluziei, și pe unii dintre oamenii lor de seamă.

693 Al-Wāḍiḥ al-mubīn (30).

694 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (310).

Cum este atunci cu Cel de la care vine tot binele și de la Care singur, fără asociat, vine orice binefacere a tuturor făpturilor, după cum a spus Preaînaltul:

﴿وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ﴾

Orice binefacere aveți este de la Allah. Apoi, când vă atinge răul, către El strigați după ajutor?
Coran, 16:53

O arată și ceea ce le-a făcut cunoscut robilor Săi despre Sine prin Numele Sale cele mai frumoase și Însușirile Sale cele mai înalte, precum și ceea ce semnele lucrărilor Sale arată despre desăvârșirea Sa, nemărginita Sa slavă și măreția Sa.

Iubirea are două imbolduri: frumusețea și binefacerea.[695] Domnul Preaînalt are desăvârșirea lor absolută: El este Frumos și iubește frumusețea. Ba toată frumusețea Îi aparține și toată binefacerea vine de la El. Nimeni în afara Lui nu merită să fie iubit pentru sine în toate privințele.
Preaînaltul a spus:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾

Spune: «Dacă Îl iubiți pe Allah, urmați-mă, iar Allah vă va iubi.»
Coran, 3:31

695 Vezi Madārij al-sālikīn (3/288).

Preaînaltul a spus:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾

O, voi cei care credeți, dacă vreunul dintre voi se leapădă de religia sa, Allah va aduce un neam pe care îl iubește și care Îl iubește, smerit față de credincioși și puternic față de necredincioși, care luptă pe calea lui Allah și nu se teme de mustrarea niciunui mustrător. Acesta este harul lui Allah, pe care îl dă cui voiește. Allah este Larg Dăruitor, Atoateștiutor. Ocrotitorul vostru este numai Allah, Trimisul Său și cei care cred, care împlinesc rugăciunea și dau zakāh, plecându-se în rugăciune. Iar cei care Îl iau drept Ocrotitor pe Allah, pe Trimisul Său și pe cei care cred — oastea lui Allah este cea biruitoare.

Coran, 5:54–56

Temelia legăturii de ocrotire este iubirea; nu există o asemenea legătură fără iubire, așa cum temelia dușmăniei este ura. Allah este Ocrotitorul celor care cred, iar ei sunt apropiații Lui. Ei Îi sunt apropiați prin iubirea lor pentru El, iar El îi ocrotește prin

iubirea Sa pentru ei. Allah Își ocrotește robul potrivit iubirii Sale pentru el.

De aceea, Preaslăvitul i-a mustrat pe cei care și-au luat ocrotitori în afara Lui, spre deosebire de cel care se aliază cu apropiații Lui. Acesta nu i-a luat în afara Lui, ci legătura sa cu ei întregește legătura sa cu El.

I-a mustrat pe cei care au pus pe altcineva pe aceeași treaptă cu El în iubire. A vestit că cine face aceasta și-a luat în afara Lui semeni, pe care îi iubește precum pe Allah, pe când cei care cred Îl iubesc mai mult pe Allah.

A vestit despre cei care I-au făcut semeni în iubire că le vor spune în Foc celor adorați de ei:

﴿تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ إِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Pe Allah, am fost într-o rătăcire vădită, când vă puneam pe aceeași treaptă cu Domnul lumilor.

Coran, 26:97–98

Cu această afirmare a unicității în iubire, Allah, Preaslăvitul, Și-a trimis toți trimișii și Și-a pogorât toate Cărțile. Chemarea trimișilor, de la întâiul până la ultimul, a fost de acord asupra ei. Pentru ea a creat cerurile, pământul, Raiul și Focul. A făcut Raiul pentru oamenii ei, iar Focul pentru cei care Îi fac asociați în ea.

Profetul ﷺ a jurat că

لا يؤمن عبدٌ حتى يكونَ هو أحبَّ إليه من ولده ووالده والناس أجمعين

un rob nu crede până când el nu-i este mai drag decât copilul său, părintele său și toți oamenii. (vezi nota 600, p. 529)

Cum este atunci cu iubirea Domnului, măreață fie slava Sa?

I-a spus lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb:

لا حتّى أكون أحبَّ إليك من نفسك

Nu, până când nu îți voi fi mai drag decât propria ta ființă.
(vezi nota 601, p. 529)

Adică: nu crezi până când iubirea ta pentru mine nu ajunge la această treaptă.

Dacă Profetul ﷺ are asupra noastră un drept mai mare decât propria noastră ființă în iubire și în urmările ei, nu are oare Domnul — măreață fie slava Sa, sfinte fie Numele Sale, binecuvântat fie Numele Său, înaltă fie măreția Sa și nu există alt dumnezeu vrednic de adorare în afara Lui — un drept mai mare asupra celor care Îl iubesc și asupra robilor Săi decât ei înșiși?

Tot ceea ce vine de la El către robul Său credincios îl cheamă să-L iubească, fie că robului îi place, fie că îi displace. Dăruirea și oprirea Sa, sănătatea și încercarea pe care le dă, strâmtorarea și lărgirea, dreptatea și harul Său, moartea și viața pe care le dă, blândețea și bunătatea Sa, îndurarea și binefacerea Sa, acoperirea și iertarea Sa, îngăduința și răbdarea Sa cu robul, răspunsul la ruga lui, înlăturarea necazului său, ajutorul dat în strâmtorare și izbăvirea de suferință — fără ca El să aibă vreo nevoie de rob, ci fiind cu totul lipsit de nevoie față de acesta din toate privințele —, toate acestea cheamă inimile la adorarea și iubirea Lui.

Ba faptul că îi dă robului puterea de a-I fi neascultător, că îl ajută și îl acoperă până când își împlinește dorința de neascultare, că îl păzește și îl ocrotește în vreme ce își împlinește sub ochii Săi dorința de a-I fi neascultător, folosindu-se pentru aceasta de binefacerile Sale, este dintre cele mai puternice imbolduri spre iubirea Lui.

Dacă o făptură ar face pentru alta cel mai mic dintre aceste lucruri, aceasta nu și-ar putea opri inima de la iubirea sa. Cum să nu-L iubească atunci robul, cu toată inima și cu toate mădularele, pe Cel care îi face bine neîncetat, la fiecare răsuflare, în ciuda răului său? Binele Lui coboară către rob, iar răul robului urcă spre

El. Îi câștigă iubirea prin binefacerile Sale, deși nu are nevoie de el; robul Îi stârnește ura prin păcate, deși are nevoie de El.[696] Nici binefacerea, bunătatea și darurile Sale nu-l opresc pe rob de la neascultare, nici neascultarea și josnicia robului nu întrerup binefacerea Domnului său către el!

Cea mai mare josnicie este, așadar, ca inimile să nu-L iubească pe Cel a Cărui purtare este aceasta și să se agațe de iubirea altcuiva!

De asemenea, oricine dintre făpturi pe care îl iubești și care te iubește te voiește pentru sine și pentru ceea ce urmărește să obțină de la tine.

Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, te voiește pentru tine, după cum se află într-o relatare atribuită cuvintelor divine:

عبدي، كلٌّ يريدك لنفسه، وأنا أريدك لك

Robul Meu, fiecare te voiește pentru sine, iar Eu te voiesc pentru tine.[697]

Cum să nu se rușineze robul că Domnul său este față de el în această stare, iar el se întoarce de la El, ocupat cu iubirea altuia, având inima copleșită de iubirea altcuiva?

De asemenea, oricine dintre făpturi cu care ai de-a face nu ar avea de-a face cu tine dacă nu ar câștiga de pe urma ta. Negreșit are un fel de câștig. Domnul Preaînalt are de-a face cu tine pentru ca tu să dobândești de la El cel mai mare și mai înalt câștig. Un dirham este răsplătit cu zece asemenea lui, până la șapte sute de ori și încă de multe ori mai mult. O faptă rea este socotită una singură și este lucrul cel mai grabnic de șters.

De asemenea, Preaslăvitul te-a creat pentru Sine și a creat toate lucrurile pentru tine, în această lume și în Viața de Apoi. Cine

696 Preluat dintr-o „relatare divină” despre care Wahb ibn Munabbih a spus că a citit-o în unele cărți. Vezi Ḥilyat al-awliyāʾ (4/31). Autorul a preluat-o în mai multe locuri. Vezi Zād al-maʿād (2/409) și Madārij al-sālikīn (1/464).

697 Autorul a pomenit-o și în Madārij al-sālikīn (3/407).

este atunci mai vrednic decât El să-ți dai toată silința în iubirea pentru El și să te străduiești pentru mulțumirea Sa?

De asemenea, cele pe care le ceri — ba toate cele pe care le cer toate făpturile — se află la El. El este Cel mai darnic dintre cei darnici și Cel mai generos dintre cei generoși. I-a dăruit robului, înainte să-I ceară, mai mult decât nădăjduia. Prețuiește fapta puțină și o sporește, iartă multele greșeli și le șterge.

﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾

Îi cer cei din ceruri și de pe pământ; în fiecare zi El împlinește o lucrare.

Coran, 55:29

Ascultarea unuia nu-L împiedică să-l asculte pe altul, mulțimea cererilor nu-L încurcă și stăruința celor care stăruie nu-L supără. Dimpotrivă, îi iubește pe cei care stăruie în rugă. Iubește să I se ceară și Se mânie când nu I se cere. Are sfială față de robul Său atunci când robul nu are sfială față de El. Îl acoperă când nu se acoperă singur și Se îndură de el când nu se îndură de sine. Prin binefacerile, bunătatea și darurile Sale l-a chemat la cinstirea și mulțumirea Sa, dar robul a refuzat. Și-a trimis trimișii să-l caute și i-a trimis prin ei legământul Său.

Apoi Preaslăvitul a coborât El Însuși către el și a spus:

من يسألني فأعطيه؟ من يستغفرني فاغفر له؟

Cine Îmi cere, ca să-i dau? Cine Îmi cere iertare, ca să-l iert?

(vezi nota 325, p. 269)

أدعوكَ للوصل تأبَى
أبعَثْ رسولي في الطلَبْ

Te chem la apropiere, dar refuzi;
Îmi trimit trimisul să te caute.

أنزِلْ إليكَ بنفسي
ألقاكَ في النُّوّامْ!

Cobor Eu Însumi către tine
Și te găsesc între cei adormiți!

Cum să nu-L iubească inimile pe Cel care singur aduce binele, singur înlătură răul și singur răspunde rugilor? Cine altul decât El îndreaptă poticnirile, iartă păcatele, acoperă rușinile, înlătură necazurile, îi ajută pe cei strâmtorați și împlinește cererile?

El este

أحقُّ مَن ذُكِر، وأحقّ من شُكِر، وأحقّ من عُبد، وأحقّ من حُمِد، وأنصَر من ابتُغِي، وأرأف من ملَك، وأجود من سئلَ، وأوسع من أعطى، وأرحم من استُرْحِم، وأكرم من قُصِد

Cel mai vrednic să fie pomenit, Cel mai vrednic să I se mulțumească, Cel mai vrednic să fie adorat, Cel mai vrednic să fie lăudat, Cel mai grabnic ajutor pentru cel care Îl caută, Cel mai blând Stăpân, Cel mai darnic dintre cei cărora li se cere, Cel mai larg în dăruire, Cel mai îndurător dintre cei de la care se caută îndurare și Cel mai generos dintre cei către care se vine,[698]

Cel mai puternic adăpost și Cel mai îndestulător pentru cel care se încrede în El. Este mai îndurător cu robul Său decât mama cu pruncul ei[699] și Se bucură de pocăința celui care se pocăiește mai mult decât cel care și-a pierdut animalul de călărie, cu hrana și băutura pe el, într-un ținut al pieirii, apoi îl regăsește după ce pierduse orice speranță de viață.[700]

698 Al-Ṭabarānī a transmis o relatare cu aceste formulări de la Abū Umāmah al-Bāhilī, în Al-Muʿjam al-kabīr (8027) și Al-Duʿāʾ. Al-Haythamī a arătat în Majmaʿ al-zawāʾid (10/117) că lanțul ei îl cuprinde pe Fuḍāl ibn Jubayr, asupra slăbiciunii căruia există acord. Ibn al-Qayyim a inclus-o și în Al-Wābil al-ṣayyib (153).

699 După cum se află în relatarea lui ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el. Au transmis-o al-Bukhārī în Al-Adab, capitolul despre îndurarea față de copil… (5999), și Muslim în Al-Tawbah, capitolul despre întinderea îndurării lui Allah Preaînalt (2754).

700 Trimite la relatarea lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. Au transmis-o al-Bukhārī în Al-Daʿawāt, capitolul despre pocăință (6358), și Muslim în Al-Tawbah, capitolul îndemnului la pocăință (2744).

El este Stăpânul fără asociat și Unicul fără seamăn. Totul va pieri în afară de Fața Sa. Nu I se va da ascultare decât cu îngăduința Sa și nu I se va fi neascultător decât cu știința Sa. Este ascultat și prețuiește aceasta, iar prin călăuzirea și binefacerea Sa I s-a dat ascultare. I se face neascultare și El iartă și trece cu vederea, deși dreptul Său a fost nesocotit.

El este Martorul cel mai apropiat și Păzitorul cel mai măreț, Cel mai credincios legământului și Cel mai drept Împărțitor al dreptății. Sufletele sunt sub puterea Sa; a prins șuvițele frunților, a scris urmele faptelor și a însemnat sorocurile. Inimile I se deschid, taina este pentru El vădită, iar nevăzutul Îi este descoperit. Fiecare Îi cere ajutor în strâmtorare. (vezi nota 698, p. 617)

Chipurile se pleacă înaintea luminii Feței Sale, iar inimile nu pot cuprinde esența Sa. Firea înnăscută și toate dovezile arată că este cu neputință să aibă egal sau asemănător. Întunericurile se luminează de lumina Feței Sale, pământul și cerurile sunt luminate de ea și toate făpturile își află buna rânduială prin ea.

لا ينام، ولا ينبغي له أن ينام. يَخْفِضُ الْقِسْطَ وَيَرْفَعُهُ. يُرفَع إليه عملُ الليل قبل النهار، وعمل النهار قبل الليل. حجابه النور، لو كشفه لأحرقتْ سُبُحاتُ وجهه ما انتهى إليه بصره من خلقه

El nu doarme și nu I se cuvine să doarmă. Coboară balanța și o ridică. Fapta nopții este ridicată la El înaintea zilei și fapta zilei, înaintea nopții. Vălul Său este lumina. Dacă l-ar înlătura, strălucirile Feței Sale ar arde tot ceea ce cuprinde privirea Sa din făpturile Sale.[701]

701 Din relatarea lui Abū Mūsā al-Ashʿarī, Allah să fie mulțumit de el. A transmis-o Muslim în Al-Īmān, capitolul despre spusa sa, pacea fie asupra

ما اعتاض باذلُ حبّه لسواه
مِن عوضٍ ولو ملَكَ الوجودَ بأسرِهِ

Cel care își dă iubirea altcuiva decât Lui nu a câștigat
Nicio răsplată în schimb, chiar de ar stăpâni întreaga existență.

Desăvârșirea iubirii și a bucuriei

Aici este un lucru măreț, de care omul înțelept trebuie să se îngrijească: desăvârșirea plăcerii, a bucuriei și a veseliei, desfătarea inimii și încântarea sufletului țin de două lucruri.

Primul: desăvârșirea și frumusețea celui iubit în sine, precum și faptul că el este mai vrednic decât oricine altcineva să i se dea întâietate în iubire.

Al doilea: desăvârșirea iubirii pentru el, dăruirea întregii silințe în a-l iubi și punerea apropierii și ajungerii la el înaintea oricărui lucru.

Orice om cu judecată știe că plăcerea dobândirii celui iubit este pe măsura puterii iubirii. Cu cât iubirea este mai puternică, cu atât plăcerea celui care iubește este mai deplină. Plăcerea celui foarte însetat când ajunge la apă limpede, a celui foarte flămând când mănâncă hrană gustoasă și a altora asemenea lor este pe măsura dorului, a puterii dorinței și a iubirii lor.

Când se cunoaște aceasta, se știe că plăcerea, veselia și bucuria sunt căutate pentru ele însele; ba sunt ținta oricărei ființe vii. Deși plăcerea este căutată pentru sine, ea este osândită când aduce după ea o durere mai mare ori împiedică o plăcere mai bună și mai măreață. Cum este atunci când aduce cele mai mari păreri de rău și face să se piardă cele mai mari plăceri și bucurii? Este lăudată când ajută la o plăcere măreață, veșnică și statornică, fără tulburare ori necaz în vreun fel: plăcerea Vieții de Apoi, desfătarea ei și viața ei bună.

---

lui: „Allah nu doarme…" (179). Textul lui Muslim are: „Coboară balanța și o ridică."

Preaînaltul a spus:

﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾

Voi însă dați întâietate vieții lumești, în vreme ce Viața de Apoi este mai bună și mai dăinuitoare.

Coran, 87:16–17

Vrăjitorii i-au spus lui Faraon, după ce au crezut:

﴿فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾

Hotărăște ceea ce ai de hotărât! Tu hotărăști numai în această viață lumească. Noi am crezut în Domnul nostru, ca să ne ierte greșelile și vrăjitoria la care ne-ai silit. Allah este mai bun și mai dăinuitor.

Coran, 20:72–73

Allah, Preaslăvitul, a creat făpturile pentru a le dărui această plăcere veșnică în Lăcașul veșniciei. Lumea aceasta este trecătoare, iar plăcerile ei nu sunt niciodată curate și nici nu dăinuie. În Viața de Apoi, dimpotrivă, plăcerile sunt veșnice, iar desfătarea este curată de orice tulburare și durere. Acolo este ceea ce doresc sufletele și ceea ce încântă ochii, împreună cu rămânerea veșnică. Niciun suflet nu știe ce bucurii ale ochilor a ascuns Allah acolo pentru robii Săi. Ba acolo este ceea ce niciun ochi nu a văzut, nicio ureche nu a auzit și niciunei inimi omenești nu i-a trecut prin gând.

Acesta este înțelesul urmărit de cel care își sfătuia neamul, spunând:

﴿يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِي أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ﴾

O, neamul meu, urmați-mă și vă voi călăuzi pe calea cea dreaptă! O, neamul meu, această viață lumească este numai o desfătare trecătoare, iar Viața de Apoi este Lăcașul statorniciei.

Coran, 40:38–39

I-a înștiințat că lumea aceasta este un bun de care se folosește omul pentru a ajunge la altceva, iar Viața de Apoi este lăcașul statornic.

Când se cunoaște că plăcerile și desfătarea lumii sunt bunuri trecătoare și mijloace către plăcerile Vieții de Apoi și că pentru aceasta au fost create lumea și plăcerile ei, atunci orice plăcere care ajută la plăcerea Vieții de Apoi și duce la ea nu este osândită când este gustată. Dimpotrivă, este lăudată pe măsura a ceea ce aduce spre plăcerea Vieții de Apoi.

Când se cunoaște aceasta, cea mai mare desfătare și plăcere a Vieții de Apoi este privirea către Fața Domnului, măreață fie slava Sa, auzirea cuvintelor Sale de la El și apropierea de El, după cum este statornicit în culegerea autentică, în relatarea despre vedere:

فوالله ما أعطاهم شيئًا أحب إليهم من النظر إليه

Pe Allah, nu le-a dăruit nimic mai drag decât privirea către El.[702]

702 Este din relatarea lui Șuhayb, Allah să fie mulțumit de el. A transmis-o Muslim în Al-Īmān, capitolul despre statornicirea vederii Domnului Preaslăvit și Preaînalt de către credincioși în Viața de Apoi (181).

În altă relatare:

إنّه إذا تجلّى لهم ورأوه نسُوا ما هم فيه من النعيم

Când li Se arată și Îl văd, uită desfătarea în care se află.[703]

În culegerea lui al-Nasāʾī și în Musnad-ul imamului Aḥmad se află relatarea lui ʿAmmār ibn Yāsir, de la Profet ﷺ, despre ruga sa:

وأسألك لذّةَ النظر إلى وجهك والشوق إلى لقائك

Îți cer plăcerea privirii către Fața Ta și dorul întâlnirii cu Tine.
(vezi nota 558, p. 484)

În Kitāb al-Sunnah al lui ʿAbd Allāh, fiul imamului Aḥmad,[704] se află o relatare atribuită Profetului:

703 Au transmis-o Ibn Mājah (184), al-ʿUqaylī în Al-Ḍuʿafāʾ (2/274–275), Ibn Abī al-Dunyā în Ṣifat al-jannah (98) și alții, cu text asemănător. În lanț este al-Faḍl ibn ʿĪsā al-Raqāshī, părăsit în relatarea hadithului. Despre relatare au vorbit al-ʿUqaylī, Ibn ʿAdī, Ibn al-Jawzī, Ibn Kathīr și al-Būṣīrī. Un text asemănător a venit de la al-Ḥasan al-Baṣrī la al-Ājurrī în Al-Sharīʿah (572). În lanțul său este ʿUmar ibn Mudrik al-Qāṣṣ, despre care Yaḥyā ibn Maʿīn a spus: „Mincinos." Vezi Al-Jarḥ (6/136) și Lisān al-mīzān (6, nr. 5690).

704 Al-Rāfiʿī a transmis relatarea în Al-Tadwīn (2/403), pe calea lui Ismāʿīl ibn Rāfiʿ, de la Muḥammad ibn Kaʿb al-Qurazī, de la Abū Hurayrah, care a spus că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „De parcă oamenii nu ar fi auzit Coranul, când îl aud de la Cel Milostiv, Care li-l recită în Ziua Învierii."
Unii au transmis-o drept cuvânt al lui Muḥammad ibn Kaʿb al-Qurazī: „De parcă oamenii nu ar fi auzit Coranul înainte de Ziua Învierii, când Allah li-l recită." A transmis-o Abū al-Shaykh al-Aṣbahānī; Al-Durr al-manthūr (3/13).
Atribuirea către Profet nu este autentică, fiindcă în lanț este Ismāʿīl ibn Rāfiʿ al-Madanī, slab.

كأنّ الناس يوم القيامة لم يسمعوا القرآن. إذا سمعوه من الرحمن، فكأنّهم لم يسمعوه قبل ذلك

În Ziua Învierii, oamenii vor fi de parcă nu ar fi auzit Coranul: când îl aud de la Cel Milostiv, este ca și când nu l-ar fi auzit înainte.

Când se cunoaște aceasta, cea mai mare dintre pricinile prin care se dobândește această plăcere este cea mai mare dintre plăcerile acestei lumi: plăcerea de a-L cunoaște și a-L iubi pe Preaslăvitul. Aceasta este grădina lumii și înalta ei desfătare, iar plăcerile ei trecătoare sunt față de ea ca un strop de salivă într-o mare. Sufletul, inima și trupul au fost create numai pentru aceasta. Ceea ce este mai bun în lume este cunoașterea și iubirea Lui, iar ceea ce este mai plăcut în Rai este vederea și contemplarea Lui. Iubirea și cunoașterea Lui sunt bucuria ochilor, plăcerea sufletelor, încântarea inimilor, desfătarea și veselia lumii. Ba plăcerile lumii care îl despart pe om de aceasta se prefac în dureri și chin, iar el rămâne într-o viață strâmtorată. Viața bună nu este decât prin Allah.

Unul dintre cei care iubeau avea unele clipe în care spunea: „Dacă oamenii Raiului sunt într-o stare ca aceasta, atunci au, cu adevărat, o viață bună!” (vezi nota 293, p. 223)

Altul spunea: „Dacă regii ar ști starea în care ne aflăm, s-ar lupta cu noi cu săbiile pentru ea.” (vezi nota 295, p. 224)
Dacă cel cuprins de o iubire neîntemeiată, care îi chinuie inima, spune despre starea sa:

وما الناس إلا العاشقون ذوو الهوى
ولا خيرَ فيمن لا يحِبّ ويعشقُ

Oamenii nu sunt decât îndrăgostiții plini de iubire;
Nu este bine în cel care nu iubește și nu se îndrăgostește,[705]

iar altul spune:[706]

أفِّ لِلدّنيا متى ما لم يكن
صاحبُ الدنيا محِبًّا أو حبيبا

Vai de lume atunci când
Omul ei nu iubește și nu este iubit!

iar altul spune:

ولا خيرَ في الدنيا ولا في نعيمها
وأنتَ وحيدٌ مفرَدٌ غيرُ عاشقِ

Nu este bine în lume, nici în desfătarea ei,
Când ești singur, neînsoțit și neîndrăgostit,[707]

705 Versul este al lui al-ʿAbbās ibn al-Aḥnaf, în Dīwān-ul său (222). Autorul i l-a atribuit în Rawḍat al-muḥibbīn (282). Vezi Manāzil al-aḥbāb (50) și Madārij al-sālikīn (3/212).

706 De fapt, este același autor al versului precedent, după Manāzil al-aḥbāb (50). Vezi Dīwān al-ʿAbbās (58).

707 Manāzil al-aḥbāb (51). Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (283) și Madārij al-sālikīn (3/312).

iar altul spune:

اسكُنْ إلى سكَنٍ تلَذُّ بحبّه
ذهب الزمانُ وأنتَ منفردُ

Află-ți liniștea lângă cineva a cărui iubire te desfată;
Timpul a trecut, iar tu ești tot singur,[708]

iar altul spune:

تشكّى المحبّون الصبابةَ ليتني
تحمّلتُ ما يلقَون مِن بينهم وحدي

Cei ce iubesc se plâng de ardoarea iubirii; de-aș putea
Să port eu singur tot ceea ce îndură ei!

فكانت لقلبي لذّةُ الحبّ كلّها
فلم يلقَها قبلي مِحبٌّ ولا بعدي

Atunci, inima mea ar avea întreaga dulceață a iubirii,
Pe care niciun îndrăgostit n-ar fi întâlnit-o înainte ori după mine.
(vezi nota 555, p. 483)

cum este atunci cu iubirea care este viața inimilor și hrana sufletelor? Inima nu are plăcere, desfătare, izbândă ori viață decât

708 Versul este al lui Bashshār ibn Burd, dintr-o poezie a Dīwān-ului său: ediția Ibn ʿĀshūr (3/62), ediția Iḥsān ʿAbbās (269). Vezi și ediția al-ʿAlawī (66, nota).

prin ea. Dacă o pierde, durerea îi este mai mare decât durerea ochiului care își pierde lumina, a urechii care își pierde auzul, a nasului care își pierde mirosul și a limbii care își pierde vorbirea. Ba stricarea inimii lipsite de iubirea Celui care a plăsmuit-o și a creat-o, Dumnezeul ei adevărat, este mai mare decât stricarea trupului lipsit de suflet. Acesta este un lucru pe care nu îl crede decât cel care are viață în el. „O rană nu-i pricinuiește durere unui mort!" (vezi nota 223, p. 163)

Ceea ce se urmărește este că cea mai mare plăcere a lumii este pricina care duce la cea mai mare plăcere a Vieții de Apoi.

Plăcerile lumii sunt de trei feluri.

Cea mai mare și mai deplină este cea care duce la plăcerea Vieții de Apoi. Omul este răsplătit pentru ea cu cea mai deplină răsplată. De aceea, credinciosul este răsplătit pentru mâncarea, băutura, îmbrăcămintea și legătura sa conjugală prin care caută Fața lui Allah, precum și pentru alinarea mâniei sale prin biruirea dușmanului lui Allah și al său. Cum este atunci cu plăcerea credinței sale, a cunoașterii lui Allah și a iubirii pentru El, a dorului întâlnirii cu El și a nădejdii de a-I vedea Fața cea Nobilă în Grădinile desfătării?

Al doilea fel este plăcerea care împiedică plăcerea Vieții de Apoi și aduce după ea dureri mai mari.

Așa este plăcerea celor care și-au luat idoli în afara lui Allah, ca legătură de iubire între ei în viața lumească, iubindu-i precum pe Allah și bucurându-se unii de alții, după cum vor spune în Viața de Apoi, când Îl vor întâlni pe Domnul lor:

﴿رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ وَكَذَلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

„Domnul nostru, ne-am folosit unii de alții și am ajuns la sorocul pe care ni l-ai hotărât.” El va spune: „Focul este sălașul vostru; în el veți rămâne veșnic, afară de ceea ce voiește Allah. Domnul tău este Înțelept, Atoateștiutor. Astfel îi punem pe unii dintre cei nedrepți în stăpânirea altora, pentru ceea ce agoniseau.”

Coran, 6:128–129

Așa este și plăcerea celor care săvârșesc fapte rușinoase, nedreptate, asuprire pe pământ și înălțare fără drept.

Aceste plăceri sunt, în realitate, o atragere treptată a lor de către Allah, ca prin ele să-i facă să guste cele mai mari dureri și să-i lipsească de cele mai depline plăceri. Sunt asemenea celui care îi pune altuia înainte o hrană gustoasă, dar otrăvită, atrăgându-l prin ea către pieire.

Preaînaltul a spus:

﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ﴾

Îi vom atrage treptat de unde nu știu și le voi da răgaz. Planul Meu este, cu adevărat, puternic.

Coran, 7:182–183

Unul dintre înaintași a spus, tâlcuind aceasta: „Ori de câte ori săvârșesc un păcat nou, le dăm o binefacere nouă.”[709]

﴿حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Până când, bucurându-se de cele ce le fuseseră date, i-am luat pe neașteptate și iată-i deznădăjduiți! Neamul celor nedrepți a fost atunci nimicit până la ultimul. Laudă lui Allah, Domnul lumilor!

Coran, 6:44–45

709 S-a transmis de la al-Ḍaḥḥāk că a spus: „Ori de câte ori înnoiesc o neascultare, le înnoim o binefacere.” Au pomenit-o al-Wāḥidī în Al-Wasīṭ (2/431) și al-Baghawī în Tafsīr (3/308). S-a transmis și de la ʿAbd Allāh ibn Dāwūd al-Khuraybī: a transmis-o Ibn Abī al-Dunyā în Al-Shukr (116), iar pe calea sa Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (7/7) și al-Bayhaqī în Al-Asmāʾ wa-l-ṣifāt (1024). Lanțul său este autentic. S-a transmis și de la Yaḥyā ibn al-Muthannā, la Abū al-Shaykh; Al-Durr al-manthūr (3/272).

Preaînaltul a spus despre cei cuprinși de aceste plăceri:

﴿أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ﴾

Oare socotesc că, prin averile și fiii cu care îi înzestrăm, Ne grăbim să le dăm cele bune? Dimpotrivă, ei nu simt.

Coran, 23:55–56

A spus despre ei:

﴿فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾

Să nu te uimească averile și copiii lor. Allah voiește numai să-i chinuie prin ele în viața lumească și să li se stingă sufletele în vreme ce sunt necredincioși.

Coran, 9:55

Aceste plăceri se prefac în cele din urmă în dureri dintre cele mai mari, după cum s-a spus:

مآربُ كانت في الحياة لأهلها
عِذابًا فصارت في المعاد عَذابا

Dorințe ce în viață le fuseseră dulci
La înviere li s-au făcut chin. (vezi nota 531, p. 457)

Al treilea fel este plăcerea care nu aduce după ea, în Lăcașul statorniciei, nici plăcere, nici durere și nu împiedică temelia plăcerii acelui lăcaș, chiar dacă îi împiedică desăvârșirea. Aceasta

este plăcerea îngăduită, care nu este folosită ca ajutor spre plăcerea Vieții de Apoi. Timpul ei este scurt, desfătarea sufletului prin ea nu are însemnătate și, negreșit, ea îl ține ocupat departe de ceva mai bun și mai folositor.
La acest fel s-a referit Profetul ﷺ când a spus:

كلّ لهو يلهو به الرجل فهو باطل، إلا رميَه بقوسه،
وتأديبَه فرسه، وملاعبتَه امرأته؛ فإنهنّ من الحقّ

Orice distracție cu care se îndeletnicește omul este deșartă, în afară de trasul cu arcul său, dresarea calului său și joaca sa cu soția, căci acestea sunt dintre cele adevărate.[710]

Ceea ce ajută la plăcerea căutată pentru sine este adevărat, iar ceea ce nu ajută la ea este deșert.[711]

Iubirea aparte pentru Allah și Trimisul Său

Această iubire nu este respinsă și nici osândită. Dimpotrivă, este cel mai vrednic de laudă fel de iubire. Tot astfel este iubirea pentru Trimisul lui Allah ﷺ. Ne referim la iubirea aparte, care ține inima celui care iubește, gândul și pomenirea sa îndreptate către cel iubit. Altfel, fiecare musulman are în inimă iubire pentru Allah și Trimisul Său și nu intră în Islam decât prin ea. Oamenii se deosebesc în treptele acestei iubiri prin deosebiri pe care numai Allah le poate cuprinde. Câtă deosebire este între iubirea celor doi prieteni apropiați ai lui Allah și iubirea celorlalți!

Această iubire este cea care rafinează sufletul, ușurează poverile îndatoririlor, îl face darnic pe zgârcit și curajos pe laș,

710 Au transmis-o Abū Dāwūd (2513), al-Tirmidhī (1637), al-Nasā'ī (3580), Ibn Mājah (2811), Aḥmad în Al-Musnad (4/144) și al-Ḥākim în Al-Mustadrak (2467), de la ʿUqbah ibn ʿĀmir al-Juhanī. Al-Tirmidhī a spus: „Aceasta este o relatare bună." O versiune are: „Aceasta este o relatare bună, autentică." Al-Ḥākim a spus: „Cu lanț autentic."

711 Shaykh al-Islām a arătat acest înțeles în repetate rânduri în Al-Fatāwā și în alte lucrări.

limpezește mintea, deprinde sufletul și face viața bună cu adevărat — nu iubirea chipurilor interzise.
Când tainele vor fi încercate în Ziua Întâlnirii, taina celui cuprins de ea va fi dintre cele mai bune taine ale robilor, după cum s-a spus:

سيبقى لكم في مضمَر القلبِ والحشا
سريرةُ حُبٍّ يومَ تُبلَى السرائرُ

Vă va rămâne în adâncul inimii și al pieptului
O taină de iubire, în ziua când tainele vor fi încercate.[712]

Această iubire luminează chipul, lărgește pieptul și învie inima.

Tot astfel este iubirea cuvintelor lui Allah, căci ea este un semn al iubirii lui Allah. Dacă vrei să știi câtă iubire de Allah este în tine ori în altul, privește iubirea Coranului din inima ta și vezi dacă plăcerea cu care îl asculți este mai mare decât plăcerea celor ce ascultă instrumente de distracție și cântare care îi încântă.
Se știe că pentru cel care iubește pe cineva, cuvintele și vorbele sale sunt lucrul cel mai drag, după cum s-a spus:

إنْ كنتَ تزعُم حُبّي
فلِمْ هجرتَ كتابي

Dacă pretinzi că Mă iubești,
De ce te-ai depărtat de Cartea Mea?

712 Versul este al lui al-Aḥwaṣ al-Anṣārī. Vezi culegerea poeziilor sale (145). Autorul l-a citat în Rawḍat al-muḥibbīn (405) și Al-Tibyān (66).

أَمَا تأمّلتَ ما فيـ
ـهِ مِن لذيذِ خطابي

Nu ai cugetat la dulceața
Cuvintelor Mele care se află în ea?[713]

ʿUthmān ibn ʿAffān, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „Dacă inimile noastre ar fi curate, nu s-ar sătura de cuvintele lui Allah."[714]

Cum s-ar sătura cel care iubește de cuvintele Celui iubit, când acestea sunt ținta dorinței sale? Într-o zi, Profetul ﷺ i-a spus lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd: *„Recită-mi!"* El a întrebat: *„Să-ți recit ție, când ție ți-a fost pogorât?"* El a răspuns:

إنّي أحبّ أن أسمعه من غيري

Îmi place să-l aud de la altul.

A început să recite sūrah Al-Nisāʾ. Când a ajuns la spusa:

﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾

Cum va fi când vom aduce din fiecare neam un martor și te vom aduce pe tine martor împotriva acestora?,
Coran, 4:41

713 Acestea sunt versuri, citate în Rawḍat al-muḥibbīn (312).

714 A transmis-o ʿAbd Allāh ibn Aḥmad în adăugirile sale la Al-Zuhd (678) și la Faḍāʾil al-ṣaḥābah (775), iar pe calea sa Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (7/272, 300), de la Sufyān ibn ʿUyaynah: ʿUthmān ibn ʿAffān a spus... Lanțul său este slab din pricina întreruperii.

a spus: „De ajuns!” El și-a ridicat capul și iată că ochii Trimisului lui Allah ﷺ curgeau de lacrimi.[715]

Când companionii se adunau și Abū Mūsā era între ei, spuneau: „O, Abū Mūsā, amintește-ne de Domnul nostru!” El recita, iar ei ascultau.[716]

Cei care iubesc Coranul au o trăire, un gust, o plăcere, o dulceață și o bucurie de multe ori mai mari decât cei care iubesc ascultarea diavolească.

Dacă vezi un om al cărui gust, trăire, încântare și beție sunt în ascultarea versurilor, nu a versetelor, și în ascultarea melodiilor, nu a Coranului, fiind așa cum s-a spus:

تُقرا عليكَ الختمَه
وأنتَ جامِدْ كالحَجَرْ

Ți se recită Coranul întreg,
Iar tu stai nemișcat ca piatra;

715 Au transmis-o al-Bukhārī în Faḍā'il al-Qur'ān, capitolul despre plânsul la recitarea Coranului (5055), și Muslim în Ṣalāt al-musāfirīn, capitolul despre meritul ascultării Coranului (800).

716 Au transmis-o Abū ʿUbayd în Faḍā'il al-Qur'ān (79), al-Dārimī în Sunan (3539, 3536), Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ (7196), Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (1/258), al-Bayhaqī în Al-Kubrā (10/231) și alții, pe mai multe căi, de la al-Zuhrī, de la Abū Salamah ibn ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf, care a spus: „ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb…”, și a pomenit-o. Lanțul său este slab din pricina întreruperii: Abū Salamah nu l-a prins pe ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb. Vezi Jāmiʿ al-taḥṣīl (378).
Jaʿfar ibn Burqān a transmis-o de la Ḥabīb ibn Abī Marzūq: „A ajuns la noi că ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb…”. A transmis-o și Abū Naḍrah al-Mundhir ibn Mālik al-ʿAbdī: „ʿUmar i-a spus lui Abū Mūsā…”. Pe amândouă le-a transmis Ibn Saʿd în Al-Ṭabaqāt (4/109).
Ḥabīb transmite de la Nāfiʿ, ʿUrwah și ʿAṭā', așadar nu l-a prins pe ʿUmar. Abū Naḍrah a auzit de la companionii mai tineri, precum Ibn ʿAbbās și Abū Saʿīd al-Khudrī; poate că a preluat-o de la ei.
Aceasta arată că relatarea are un temei. Allah știe mai bine.

وبيتٌ من الشعرِ يُنْشَدْ
تَميلُ كالنَّشْوانْ

Dar când ți se cântă un vers,
Te legeni ca omul beat,

aceasta este una dintre cele mai puternice dovezi că inima sa este goală de iubirea lui Allah și a cuvintelor Sale și este legată de iubirea ascultării diavolului. Iar cel amăgit crede că se află pe ceva temeinic!

În iubirea lui Allah, a cuvintelor Sale și a Trimisului Său se află de multe ori mai multe foloase și binefaceri decât cele pomenite de cel care întreabă drept foloase și binefaceri ale patimii. Ba, în adevăr, nicio iubire nu este mai folositoare. Orice altă iubire este deșartă dacă nu ajută la aceasta și nu stârnește în cel care iubește dorul către ea.

Iubirea femeilor și căsătoria

Cât despre iubirea femeilor, cel care iubește nu este învinuit pentru ea; dimpotrivă, aceasta ține de desăvârșirea sa.
Allah, Preaslăvitul, le-a amintit robilor Săi această binefacere, spunând:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

Printre semnele Sale este că v-a creat din voi înșivă soții, ca să vă aflați liniștea lângă ele, și a pus între voi iubire și îndurare. În aceasta sunt semne pentru oameni care cugetă.

Coran, 30:21

A făcut femeia loc de liniște pentru bărbat, lângă care inima sa se liniștește, și a pus între ei iubire curată: afecțiunea însoțită de îndurare.
Preaînaltul a spus, după ce a pomenit femeile care ne-au fost îngăduite și cele care ne-au fost oprite:

﴿يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾

Allah voiește să vă lămurească și să vă călăuzească pe căile celor dinaintea voastră și să primească pocăința voastră. Allah este Atoateștiutor, Înțelept. Allah voiește să primească pocăința voastră, iar cei care urmează poftele voiesc să vă abateți mult. Allah voiește să vă ușureze, căci omul a fost creat slab.

Coran, 4:26–28

Sufyān al-Thawrī a pomenit în Tafsīr-ul său, de la Ibn Ṭāwūs, de la tatăl său, că a spus: „Când privește femeile, nu rabdă.”[717]

717 Textul redat aici de la al-Thawrī a fost transmis de al-Kharā'iṭī în I'tilāl al-qulūb (117) și Ibn al-Jawzī în Dhamm al-hawā (164), cu lanț autentic.

În culegerea autentică, în relatarea lui Jābir despre Profet ﷺ, se află că a văzut o femeie, apoi a venit la Zaynab, și-a împlinit nevoia cu ea și a spus:

إنّ المرأة تقبل في صورة شيطان، وتدبر في صورة شيطان، فإذا رأى أحدكم امرأةً فأعجبته فليأتِ أهلَه، فإنّ ذلك يرُدّ ما في نفسه

Femeia vine sub chip de diavol și se depărtează sub chip de diavol. Dacă unul dintre voi vede o femeie și aceasta îi place, să meargă la soția sa, căci aceasta îndepărtează ceea ce are în suflet.[718]

Această relatare cuprinde mai multe foloase.

Printre ele este îndrumarea de a te mângâia de lipsa lucrului dorit prin ceva de același fel, așa cum o hrană ține locul alteia și un veșmânt, locul altuia.

Printre ele este porunca de a trata atracția față de o femeie, care naște dorința pentru ea, prin cel mai folositor leac: împlinirea dorinței cu soția. Aceasta îi micșorează dorința pentru acea femeie.

718 A transmis-o Muslim în Al-Nikāḥ, capitolul îndemnului pentru cel care a văzut o femeie… (1403).

Tot astfel i-a îndrumat pe cei doi care se iubesc către căsătorie, după cum se află în Sunan Ibn Mājah,[719] într-o relatare atribuită Profetului:

لم يُرَ للمتحابين مثلُ النكاح

Pentru doi care se iubesc nu s-a văzut nimic asemenea căsătoriei.

Căsătoria cu ființa iubită este leacul patimii, pe care Allah l-a rânduit ca leac prin Legea Sa și hotărârea Sa. Prin el s-a tratat Dāwūd, pacea și binecuvântarea fie asupra sa. Profetul lui Allah nu a săvârșit ceva interzis; numai s-a căsătorit cu femeia și a adăugat-o soțiilor sale din iubire pentru ea. Pocăința sa a fost pe măsura locului său înaintea lui Allah și a înălțimii rangului său. Nu ni se cuvine să adăugăm mai mult la aceasta.[720]

719 La nr. 1847. Au transmis-o și Ibn Abī Ḥātim în Al-ʿIlal (2252), al-ʿUqaylī în Al-Ḍuʿafāʾ (4/134), al-Ṭabarānī (11, nr. 11009), Tammām în Fawāʾid, Al-Rawḍ al-bassām (732–734), și alții, pe calea lui Muḥammad ibn Muslim al-Ṭāʾifī, de la Ibrāhīm ibn Maysarah, de la Ṭāwūs, de la Ibn ʿAbbās. Sufyān ibn ʿUyaynah, ʿAbd al-Malik ibn Jurayj și Maʿmar ibn Rāshid au transmis-o toți de la Ibrāhīm ibn Maysarah, de la Ṭāwūs, de la Profet ﷺ, cu lanț mursal. Au transmis-o al-ʿUqaylī (4/134), ʿAbd al-Razzāq (6/151, 168) și alții. Al-ʿUqaylī a spus: „Aceasta este mai întemeiată."
ʿAbd al-Ṣamad ibn Ḥassān și Muʾammal ibn Ismāʿīl au transmis-o de la al-Thawrī, de la Ibrāhīm ibn Maysarah, de la Ṭāwūs, de la Ibn ʿAbbās, atribuind-o Profetului. Au transmis-o al-Khalīlī în Al-Irshād (2/653; 3/947) și Ibn Jumayʿ în Muʿjam (244). Al-Khalīlī a spus: „ʿAbd al-Ṣamad și Muʾammal ibn Ismāʿīl au transmis-o cu lanț continuu de la Sufyān. Alții au transmis-o de la Sufyān, de la Ṭāwūs, cu lanț mursal. Muḥammad ibn Muslim al-Ṭāʾifī a transmis-o de la Ibrāhīm cu lanț continuu."
Aceste cuvinte ale sale arată că cei care au atribuit-o Profetului de la al-Thawrī au greșit. De aceea, al-Khalīlī a numărat-o printre relatările transmise numai de ʿAbd al-Ṣamad de la al-Thawrī. Vezi Al-Rawḍ al-bassām bi-tartīb wa-takhrīj Fawāʾid Tammām (2/367–368), de al-Dawsarī.

720 Dimpotrivă, însăși istorisirea este neîntemeiată, dintre născocirile evreilor. Niciunul dintre profeții lor nu a fost cruțat de lucrurile urâte pe care le-au născocit împotriva lor.

Cât despre întâmplarea lui Zaynab bint Jaḥsh, Zayd se hotărâse să divorțeze de ea, iar ea nu se potrivea cu el. Îl întreba pe Profet ﷺ despre despărțirea de ea, iar el îi poruncea să o păstreze. Trimisul lui Allah ﷺ a înțeles că Zayd se va despărți negreșit de ea. A ascuns în sufletul său că se va căsători cu ea după despărțirea lui Zayd și s-a temut de vorbele oamenilor, că Trimisul lui Allah ﷺ s-a căsătorit cu soția fiului său, fiindcă îl înfiase pe Zayd înainte de profeție. Domnul Preaînalt voia să rânduiască o lege generală, folositoare robilor Săi. Când Zayd a divorțat de ea și i s-a încheiat perioada de așteptare, l-a trimis la ea ca să o ceară în căsătorie pentru sine. Zayd a venit și s-a întors cu spatele spre ușă, cuprins de mare respect pentru ea de când Trimisul lui Allah ﷺ o pomenise. A strigat-o din spatele ușii: *„O, Zaynab, Trimisul lui Allah ﷺ te cere în căsătorie!”* Ea a răspuns: *„Nu voi face nimic până nu voi cere sfatul Domnului meu.”* S-a ridicat spre locul ei de rugăciune și s-a rugat. Allah, Cel Atotputernic și Măreț, S-a îngrijit El Însuși de căsătoria ei cu Trimisul Său și i-a încheiat legământul căsătoriei deasupra Tronului Său.
A venit revelația:

﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾

Când Zayd și-a încheiat legătura cu ea, Noi ți-am dat-o în căsătorie.
Coran, 33:37

Trimisul lui Allah ﷺ s-a ridicat îndată și a intrat la ea.[721] Ea se fălea cu aceasta înaintea celorlalte soții ale Profetului ﷺ, spunând: „Pe voi v-au măritat familiile voastre, iar pe mine m-a măritat Allah de deasupra celor șapte ceruri!”[722]

Aceasta este întâmplarea Trimisului lui Allah ﷺ cu Zaynab.[723]

721 A transmis-o Muslim în Al-Nikāḥ, capitolul despre căsătoria lui Zaynab bint Jaḥsh (1428), de la Anas, Allah să fie mulțumit de el.

722 A transmis-o al-Bukhārī în Kitāb al-Tawḥīd (7420, 7421), de la Anas, Allah să fie mulțumit de el.

723 Vezi Zād al-maʿād (4/266).

Fără îndoială, femeile îi fuseseră făcute dragi Profetului ﷺ, după cum se află în relatarea autentică a lui Anas, de la el ﷺ:

حُبِّب إليّ من دنياكم النساء والطيب، وجُعِلت قرّةُ عيني في الصلاة

Din lumea voastră mi-au fost făcute dragi femeile și parfumul, iar bucuria ochilor mei a fost pusă în rugăciune.[724]

724 Au transmis-o al-Nasāʾī (3939, 3940), Aḥmad, 3/128 (12315), al-ʿUqaylī (2/160), al-Ḥākim, 2/174 (2676), Ibn Abī ʿĀṣim în Al-Zuhd (235), și alții, pe calea lui Sallām Abū al-Mundhir, Jaʿfar ibn Sulaymān al-Ḍubaʿī și Sallām ibn Abī al-Ṣahbāʾ, toți de la Thābit, de la Anas.
Sallām are o slăbiciune a memoriei. Al-ʿUqaylī a spus: „Nu este urmat în relatarea sa" și a pomenit această relatare printre cele respinse ale sale. Cât despre versiunea lui Jaʿfar ibn Sulaymān, cel care o transmite de la el este slab. Și memoria lui Jaʿfar a fost criticată, mai ales în relatările sale de la Thābit al-Bunānī. Cât despre versiunea lui Sallām ibn Abī al-Ṣahbāʾ, Sallām este slab, iar Ibn ʿAdī a numărat relatarea printre cele respinse ale sale. Dar Ḥammād ibn Zayd i-a contrazis. Al-Dāraquṭnī a spus: „Ḥammād ibn Zayd i-a contrazis și a transmis-o de la Thābit cu lanț mursal."
Tot astfel a transmis-o Muḥammad ibn Thābit cu lanț mursal. Vezi Takhrīj al-aḥādīth wa-l-āthār al-wāqiʿah fī al-Kashshāf de al-Zaylaʿī (1/196). Sulaymān ibn Ṭarkhān și Layth ibn Abī Sulaym au transmis de la Profet ﷺ un text asemănător. A transmis-o ʿAbd al-Razzāq în Al-Muṣannaf (4, nr. 7939). Al-Ḥākim, al-Ḍiyāʾ în Al-Mukhtārah, al-Dhahabī, autorul, al-ʿIrāqī și Ibn Ḥajar au socotit relatarea autentică.

هذا لفظ الحديث، لا ما يرويه بعضهم : "حُبِّب إليّ من دنياكم ثلاث
."

Acesta este textul relatării, nu ceea ce transmit unii:[725] *„Din lumea voastră mi-au fost făcute dragi trei lucruri...”*

Imamul Aḥmad a adăugat în Kitāb al-Zuhd (vezi nota 619, p. 550) la această relatare:

أصبر عن الطعام والشراب، ولا أصبر عنهنّ

Pot răbda fără hrană și băutură, dar nu pot răbda fără ele.

Dușmanii lui Allah dintre evrei l-au pizmuit pentru aceasta, spunând: *„Nu-l preocupă decât căsătoria.”* Allah, Preaslăvitul, i-a răspuns în apărarea Trimisului Său, spunând:

725 Precum al-Zamakhsharī în Al-Kashshāf, al-Ghazālī în Al-Iḥyā’, al-Qāḍī ‘Iyāḍ în Mashāriq al-anwār și alții. Vezi Lisān al-mīzān (1/139; 9/58) și Kashf al-khafā’ (1/406). Despre această formulare au vorbit mai mulți: Shaykh al-Islām, autorul, al-Zayla‘ī, Ibn Ḥajar, al-‘Irāqī, al-Sakhāwī, al-Munāwī, al-Zarkashī și alții. Vezi Fayḍ al-qadīr (3/370).

﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا﴾

Oare îi pizmuiesc pe oameni pentru ceea ce Allah le-a dat din harul Său? Noi i-am dat neamului lui Ibrāhīm Cartea și înțelepciunea și i-am dat o stăpânire măreață.[726]

Coran, 4:54

Iată-l pe Ibrāhīm, prietenul apropiat al lui Allah și imamul celor drepți în credință: o avea pe Sārah, cea mai frumoasă dintre femeile lumii, a iubit-o pe Hājar și a luat-o drept concubină.

Iată-l și pe Dāwūd: avea nouăzeci și nouă de soții, a iubit acea femeie, s-a căsătorit cu ea și a întregit o sută. (vezi nota 686, p. 606)

Iată-l și pe Sulaymān, fiul său: obișnuia să treacă într-o noapte pe la nouăzeci de femei.[727]

726 Au transmis-o Ibn Abī Ḥātim în Tafsīr (3, nr. 5470) și al-Ṭabarī pe calea lui al-ʿAwfī, de la Ibn ʿAbbās. Lanțul său este foarte slab. Un text asemănător a venit de la Saʿīd ibn Jubayr, al-Suddī, al-Ḍaḥḥāk și ʿAṭiyyah. Este departe de context. Corect este „că înțelesul harului în acest loc este profeția prin care Allah l-a ales pe Muḥammad și i-a cinstit pe arabi, dând-o unui om dintre ei, nu altora…", după cum a spus Ibn Jarīr (8/479).
Ibn Kathīr a spus în Tafsīr (1/486), fără a pomeni vreo altă opinie: „Se referă la pizma lor față de Profet ﷺ pentru marea profeție cu care Allah l-a înzestrat. Pizma față de el i-a oprit să-l creadă, fiindcă era dintre arabi, nu dintre fiii lui Isrāʾīl." Ce i-ar fi îndemnat pe evrei să-l pizmuiască pe Profet ﷺ pentru aceasta? Le era interzis lor ori profeților lor?

727 Relatarea este de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. A transmis-o al-Bukhārī în Al-Nikāḥ, capitolul despre spusa omului: „Voi trece în noaptea aceasta pe la soțiile mele" (5242), unde este „o sută de femei". În Aḥādīth al-anbiyāʾ (3424) este „șaptezeci", apoi: „Shuʿayb și Ibn Abī al-Zinād au spus: nouăzeci, și aceasta este mai corect." A transmis-o și Muslim în Al-Aymān, capitolul excepției (1654); una dintre versiunile sale are: „Sulaymān avea șaizeci de femei." Textul relatării este: „A spus: voi trece pe la ele în noaptea aceasta…". Între acesta și spusa autorului „obișnuia să treacă" este o deosebire limpede.

Trimisul lui Allah ﷺ a fost întrebat cine îi este cel mai drag dintre oameni și a răspuns: „ʿĀʾishah.” (vezi nota 585, p. 509)

Despre Khadījah a spus: „Mi-a fost dăruită iubirea pentru ea.”[728]

Iubirea femeilor ține, așadar, de desăvârșirea omului. Ibn ʿAbbās a spus: „Cel mai bun din această comunitate este cel cu cele mai multe soții.”[729]

Imamul Aḥmad[730] a pomenit că lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar i-a căzut la sorți, în ziua de Jalūlāʾ, o sclavă al cărei gât era ca un urcior de argint. ʿAbd Allāh a spus: „Nu am putut răbda să nu o sărut, în vreme ce oamenii priveau.”

Imamul Aḥmad a adus aceasta drept dovadă că este îngăduită bucuria cu o captivă înainte de istibrāʾ, cu excepția raportului sexual, spre deosebire de sclava cumpărată. Deosebirea este că, în privința captivei, nu se presupune desfacerea stăpânirii, pe când pentru cea cumpărată stăpânirea se poate desface; astfel, omul s-ar bucura de sclava altcuiva.[731]

Profetul ﷺ a mijlocit pentru un îndrăgostit, ca ființa iubită să reia legătura cu el prin căsătorie, dar ea a refuzat. Aceasta a fost în

728 Din relatarea lui ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea. A transmis-o Muslim în Faḍāʾil al-ṣaḥābah, capitolul despre meritele lui Khadījah, Allah să fie mulțumit de ea (2435).

729 A transmis-o al-Bukhārī în Al-Nikāḥ, capitolul despre mulțimea soțiilor (5069), de la Saʿīd ibn Jubayr, de la el. Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus: „Se pare că prin «cel mai bun», Ibn ʿAbbās se referă la Profet ﷺ...” Al-Fatḥ (9/114).

730 În Al-ʿIlal wa-maʿrifat al-rijāl (2/260). A pomenit-o al-Dūrī în Tārīkh (4, nr. 4981) și a transmis-o al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (151), toți pe calea lui Hushaym ibn Bashīr, de la ʿAlī ibn Zayd ibn Judʿān, de la Ayyūb ibn ʿAbd Allāh al-Lakhmī, de la Ibn ʿUmar. Imamul Aḥmad și Yaḥyā ibn Maʿīn au spus: „Hushaym nu a auzit-o de la ʿAlī ibn Zayd.”
Mai mulți au transmis-o de la Ḥammād ibn Salamah, de la ʿAlī ibn Zayd, cu text asemănător. Au transmis-o Ibn Abī Shaybah (3, nr. 16650), al-Bukhārī în Tārīkh (1/419), al-Ḥarbī în Gharīb al-ḥadīth (3/1112), Ibn al-Mundhir în Al-Awsaṭ, Al-Talkhīṣ al-ḥabīr (3/4), și Al-Muḥallā (10/320). În acest lanț este slăbiciune. Memoria lui ʿAlī ibn Zayd este slabă. Ayyūb al-Lakhmī este un tābiʿī care l-a auzit pe Ibn ʿUmar; Ibn Ḥibbān l-a pomenit în Al-Thiqāt, iar altcineva nu i-a atestat fiabilitatea.

731 Aceasta este una dintre cele două versiuni transmise de la Aḥmad. Opinia sa vădită este interzicerea contactului intim fără raport sexual, din dorință. Astfel a spus autorul lucrării Al-Mughnī (11/277).

întâmplarea lui Mughīth și Barīrah: după despărțire, l-a văzut mergând în urma ei, cu lacrimile curgându-i pe obraji. I-a spus ei: *„Dacă te-ai întoarce la el!”* Ea a întrebat: *„Îmi poruncești, o, Trimis al lui Allah?”* El a răspuns: *„Nu, numai mijlocesc.”* Ea a spus: *„Nu am nevoie de el.”* Atunci i-a spus unchiului său:

يا عبّاس ألا تعجَب من حبِّ مغيثٍ بريرةَ، ومن بغضها له؟

O, ʿAbbās, nu te miri de iubirea lui Mughīth pentru Barīrah și de ura ei față de el?[732]

Nu i-a osândit iubirea pentru ea, chiar dacă ea se despărțise de el, fiindcă acesta era un lucru pe care nu îl stăpânea.
Profetul ﷺ împărțea în chip egal timpul între soțiile sale și spunea:

اللهمّ هذا قَسْمي فيما أملك، فلا تلُمْني فيما لا أملك

O, Allah, aceasta este împărțirea mea în ceea ce stăpânesc; nu mă învinui pentru ceea ce nu stăpânesc.[733]

732 Din relatarea lui Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi. A transmis-o al-Bukhārī în Al-Ṭalāq, capitolul despre mijlocirea Profetului ﷺ pentru soțul lui Barīrah (5283).

733 Au transmis-o Abū Dāwūd (2134), al-Tirmidhī (1140), al-Nasāʾī (3943), Ibn Mājah (1971), Aḥmad, 6/144 (25111), Ibn Ḥibbān (4205), al-Ḥākim, 2/204 (2761), și alții, pe mai multe căi, de la Ḥammād ibn Salamah, de la Ayyūb al-Sakhtiyānī, de la Abū Qilābah, de la ʿAbd Allāh ibn Yazīd, fratele de lapte al lui ʿĀʾishah, de la ʿĀʾishah.
Ḥammād ibn Zayd, Ismāʿīl ibn ʿUlayyah și ʿAbd al-Wahhāb al-Thaqafī, în versiunea autentică de la el, au transmis-o toți de la Ayyūb, de la Abū Qilābah, de la Profet ﷺ, cu lanț mursal. Au transmis-o al-Ṭabarī în Tafsīr (5/314, 315), Ibn Saʿd în Al-Ṭabaqāt (2/231) și Ibn Abī Shaybah în Al-Muṣannaf (4, nr. 17534).

Se referea la iubire.
Preaînaltul a spus:

﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ﴾

Nu veți putea fi drepți între soții, oricât v-ați strădui.
Coran, 4:129

Adică în iubire și în legătura conjugală.

Califii drept călăuziți și oamenii îndurători nu au încetat să mijlocească pentru îndrăgostiți pe lângă cele cu care legătura le era îngăduită, după cum s-a arătat despre faptele lui Abū Bakr și ʿUthmān.

Tot astfel, la ʿAlī a fost adus un tânăr arab găsit noaptea în casa unor oameni. L-a întrebat: *„Care este povestea ta?"* El a răspuns: Nu sunt hoț, ci îți voi spune adevărul:

تعلّقتُ في دار الرِّياحيِّ خَودةً
يذِلّ لها من حسن منظرها البدرُ

M-am îndrăgostit în casa lui al-Riyāḥī de o tânără
Înaintea frumuseții căreia luna plină se smerește.

Al-Tirmidhī a spus: „Astfel au transmis-o mai mulți de la Ḥammād ibn Salamah, de la Ayyūb, de la Abū Qilābah, de la ʿAbd Allāh ibn Yazīd, de la ʿĀʾishah: Profetul ﷺ... Ḥammād ibn Zayd și mai mulți au transmis-o de la Ayyūb, de la Abū Qilābah, cu lanț mursal: Profetul ﷺ împărțea. Aceasta este mai autentică decât relatarea lui Ḥammād ibn Salamah."
Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim au socotit relatarea autentică. Al-Bukhārī, Abū Zurʿah, al-Nasāʾī, al-Tirmidhī și al-Dāraquṭnī au criticat-o și au socotit-o mursal. Vezi ʿIlal Ibn Abī Ḥātim (1279), Al-ʿIlal al-kabīr de al-Tirmidhī (286), Al-Talkhīṣ al-ḥabīr (3/159) și Naṣb al-rāyah (3/214).

لها في بنات الروم حسن ومنظرٌ
إذا افتخرتْ بالحسن جانبَها الفخرُ

Între fiicele bizantinilor are frumusețe și înfățișare;
Când se fălește cu frumusețea, fala îi stă alături.

فلما طرقتُ الدار من حَرِّ مُهْجةٍ
أتيتُ وفيها من توقّدها الجمرُ

Când am venit noaptea la casă, din arșița inimii,
Am venit cu tăciuni în ea, atât era de aprinsă.

تبادَرَ أهلُ الدار لي ثم صيَّحوا
هو اللصُّ محتومًا له القتلُ والأسرُ

Oamenii casei au alergat spre mine și au strigat:
Este hoțul! Îi sunt hotărâte moartea și robia!"

Când ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el, i-a auzit poezia, i s-a făcut milă și i-a spus lui al-Muhallab ibn Riyāḥ: „Dă-i-o cu bunăvoință." El a răspuns: „O, conducător al credincioșilor, întreabă-l cine este." Tânărul a spus: „Al-Nahhās ibn ʿUyaynah." Atunci el a spus: „Ia-o; este a ta."[734]

734 A transmis-o al-Kharāʾiṭī în Iʿtilāl al-qulūb (232–233), pe calea lui Abū Mikhnaf: „La ʿAlī ibn Abī Ṭālib a fost adus…". Lanțul său este cu totul neîntemeiat. În el este Abū Mikhnaf Lūṭ ibn Yaḥyā, un shīʿit înflăcărat. Abū Ḥātim al-Rāzī a spus: „Părăsit în relatarea hadithului." Ibn Maʿīn a spus: „Nu este demn de încredere." Al-Dhahabī a spus: „Istoric neîntemeiat, în care nu

Muʿāwiyah a cumpărat o sclavă care i-a plăcut foarte mult. Într-o zi a auzit-o recitând versuri, printre care:

وفارقتُه كالغصن يهتزُّ في الثرى
طريرًا وسيمًا بعد ما طرَّ شاربُه

M-am despărțit de el când, precum o ramură, se legăna pe pământ,
Tânăr și frumos, după ce mustața abia îi mijise.

A întrebat-o, iar ea i-a spus că își iubea stăpânul. A trimis-o înapoi la el, deși îi rămăsese în inimă iubirea pentru ea.[735]

Al-Zamakhsharī a pomenit în Rabīʿ-ul său[736] că Zubaydah[737] a citit, pe un zid, pe drumul spre Mecca:

أَمَا في عباد الله أو في إمائه
كريمٌ يُجلّي الهمَّ عن ذاهبِ العقلِ

Oare nu-i între robii ori roabele lui Allah
Un om nobil care să-i ia grija celui ce și-a pierdut mintea?

se poate avea încredere." Vezi Al-Jarḥ wa-l-taʿdīl (7/182) și Lisān al-mīzān (6/430–431). Vezi istorisirea și în Manāzil al-aḥbāb (265), Al-Wāḍiḥ al-mubīn (31) și Rawḍat al-muḥibbīn (521).

735 Autorul a preluat istorisirea în Rawḍat al-muḥibbīn (522), din Imtizāj al-nufūs de Muḥammad ibn Aḥmad al-Tamīmī. Tot de acolo a preluat-o autorul lucrării Al-Wāḍiḥ al-mubīn (31).

736 Rabīʿ al-abrār (3/121), de unde a preluat-o și în Rawḍat al-muḥibbīn (530).

737 Fiica lui Jaʿfar, soția lui Hārūn al-Rashīd.

له مقلةٌ أما المآقي قريحةٌ
وأما الحشا فالنارُ منه على رِجْلِ

Are ochi ale căror colțuri sunt rănite,
Iar în piept îi arde un foc fără stare.

A făgăduit să găsească o cale pentru autorul versurilor, dacă îl va afla, ca să-l unească cu ființa iubită. Pe când era la Muzdalifah, a auzit pe cineva recitând cele două versuri și a cerut să-i fie adus. El a spus că le rostise despre o verișoară a sa, a cărei familie jurase să nu i-o dea de soție. Ea a trimis la trib și nu a încetat să le dea bani până când i-au căsătorit. S-a dovedit că femeia era și mai îndrăgostită de el decât era el de ea. Zubaydah socotea aceasta printre cele mai mari fapte bune ale sale și spunea: *„Nimic nu mă bucură mai mult decât unirea acelui tânăr cu acea tânără."*

Al-Kharāʾiṭī[738] a spus: Sulaymān ibn ʿAbd al-Malik avea un sclav și o sclavă care se iubeau. Într-o zi, tânărul i-a scris:

ولقد رأيتكِ في المنام كأنّما
عاطيتِني من ريق فيكِ البارِدِ

Te-am văzut în vis, de parcă
Mi-ai fi dat din roua răcoroasă a gurii tale,

738 Istorisirea se află în Rawḍat al-muḥibbīn (531), Rabīʿ al-abrār (3/122) și Al-Wāḍiḥ al-mubīn (34). Criticul sursei nu a găsit-o în Iʿtilāl al-qulūb.

وكأنّ كفّكِ في يدي وكأنّنا

بتنا جميعًا في فراشٍ واحدِ

De parcă mâna ta ar fi fost în mâna mea
Și am fi dormit împreună în același pat.

فطفقتُ يومي متراقدًا

لأراكِ في نومي ولستُ براقدِ

Mi-am petrecut întreaga zi prefăcându-mă că dorm,
Ca să te văd în somn, deși nu dormeam.

Sclava i-a răspuns:

خيرًا رأيتَ وكل ما أبصرتَه

ستناله منّي برغم الحاسدِ

Ai văzut bine; tot ceea ce ai zărit
Vei dobândi de la mine, în ciuda celui pizmaș.

إنّي لأرجو أن تكون معانقي

فتبيتَ فوق ثديٍ ناهدِ

Nădăjduiesc să mă strângi în brațe
Și să-ți petreci noaptea sprijinit de sânul meu plin.

وأراك بين خَلاخلي ودَمالجي
وأراك فوق ترائبي ومجاسدي

Să te văd între brățările gleznelor și brațelor mele,
Să te văd deasupra pieptului și veșmintelor mele.

Aceasta a ajuns la Sulaymān, care a măritat-o cu tânărul și le-a îmbunătățit starea, în ciuda geloziei sale puternice.

Jāmiʿ ibn Murkhiyah[739] a spus:

سألتُ سعيدَ بن المسيب مفتيَ الْـ
ـمدينةِ هل في حبِّ دهماءَ من وِزْرِ

L-am întrebat pe Saʿīd ibn al-Musayyib, învățatul Medinei:
Este vreun păcat în iubirea pentru Dahmāʾ?[740]

فقال سعيدُ بن المسيّب إنّما
تلام على ما تستطيع من الأمرِ

Saʿīd ibn al-Musayyib a spus: ești învinuit
Numai pentru lucrul care îți stă în putere.

Saʿīd a spus: „Pe Allah, nimeni nu m-a întrebat despre aceasta.

739 Este Jāmiʿ ibn Murkhiyah al-Kilābī, poet din Ḥijāz în epoca omeyyadă. Vezi Al-Aghānī (9/143), Farḥat al-adīb (103) și Iṣlāḥ al-manṭiq (290).

740 Dahmāʾ este iubita poetului; a pomenit-o și în alte versuri, Farḥat al-adīb (103).

Dacă m-ar fi întrebat, nu aș fi răspuns decât astfel."[741]

Patima oamenilor este, așadar, de trei feluri:

O patimă care este apropiere de Allah și ascultare: iubirea bărbatului pentru soția ori sclava sa. Această iubire este folositoare, fiindcă îndeamnă mai mult la scopurile pentru care Allah a rânduit căsătoria și oprește mai bine privirea și inima de la căutarea altcuiva decât soția. De aceea, cel cuprins de ea este lăudat înaintea lui Allah și între oameni.

O patimă care aduce mânia lui Allah și depărtarea de îndurarea Sa, fiind lucrul cel mai vătămător pentru religia și viața lumească a robului: patima pentru tinerii fără barbă. Nu este încercat cu ea decât cel căzut din prețuirea lui Allah, alungat de la poarta Sa și cu inima depărtată de El. Este unul dintre cele mai mari văluri care despart de Allah, după cum a spus unul dintre înaintași: *„Când robul cade din prețuirea lui Allah, îl încearcă prin iubirea tinerilor fără barbă."*

Această iubire este cea care a adus asupra neamului lui Lūț ceea ce a adus. Nu au fost loviți decât din pricina acestei patimi. Preaînaltul a spus:

﴿لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

Pe viața ta, ei rătăcesc orbește în beția lor.
Coran, 15:72

Leacul acestei boli grele este căutarea ajutorului Celui care întoarce inimile, adăpostirea sinceră la El, îndeletnicirea cu pomenirea Sa, înlocuirea acestei patimi prin iubirea și apropierea Lui și cugetarea la durerea pe care o aduce patima și la plăcerea pe care o face pierdută. Urmarea este pierderea celui mai mare lucru iubit și dobândirea celui mai mare lucru urât. Dacă sufletul omului se avântă către aceasta și o alege, să rostească pentru el

741 Autorul lucrării Al-Aghānī a transmis de la al-Zubayr ibn Bakkār că, atunci când cuvintele lui Jāmiʿ au ajuns la Saʿīd, acesta a spus: „A minți! Pe Allah, nu m-a întrebat și nu i-am dat dezlegarea pe care a spus-o." Vezi răspunsul la astfel de dezlegări pretinse în Rawḍat al-muḥibbīn (247, 227).

takbīr-ul ca la o înmormântare și să știe că nenorocirea l-a înconjurat!

Al treilea fel este o iubire îngăduită, care nu poate fi stăpânită: precum iubirea celui căruia i-a fost descrisă o femeie frumoasă ori care a văzut-o pe neașteptate, fără intenție, iar aceasta a născut în el iubirea pentru ea, fără ca iubirea să-i fi adus o neascultare. Aceasta nu poate fi stăpânită și omul nu este pedepsit pentru ea. Mai folositor îi este să o respingă și să se îndeletnicească cu ceva mai folositor. Este dator să ascundă, să rămână cast și să rabde încercarea. Allah îl răsplătește pentru aceasta și îi dă ceva în schimb pentru răbdarea sa de dragul lui Allah, castitatea sa, lăsarea ascultării de poftă și alegerea mulțumirii lui Allah și a celor de la El.

Cele trei feluri de îndrăgostiți

Cei care iubesc sunt de trei feluri:[742]

Unii iubesc frumusețea în general.

Unii iubesc frumusețea unei persoane anume, fie că nădăjduiesc legătura cu ea, fie că nu.

Unii nu se îndrăgostesc decât de cineva la care nădăjduiesc să ajungă.

Între aceste feluri sunt deosebiri de putere și slăbiciune. Inima celui care iubește frumusețea în general rătăcește prin orice vale, iar în fiecare chip frumos are o dorință!

يومًا بحُزْوَى ويومًا بالعُذَيب ويَو
مًا بالعقيق ويومًا بالخُلَيصاءِ

O zi la Ḥuzwā, alta la Al-ʿUdhayb,
O zi la Al-ʿAqīq și alta la Al-Khulayṣāʾ.

742 Vezi Rawḍat al-muḥibbīn (187).

وتارةً تنتحي نجدًا وآونةً
شِعْبَ العقيق وطورًا قصرَ تيماءِ

Când te îndrepți spre Najd, când
Spre trecătoarea Al-ʿAqīq ori spre palatul Taymā'.[743]

Iubirea acestuia este întinsă, dar nestatornică și mereu schimbătoare.

يهيم بهذا ثم يعشق غيرَه
ويسلاهُمُ من وقته حين يُصبحُ

Se pierde după acesta, apoi iubește pe altul,
Iar când vine dimineața îi uită pe loc.[744]

Cel care iubește frumusețea unei persoane anume este mai statornic față de ființa iubită și mai dăinuitor în iubire. Iubirea sa este mai puternică decât a primului, fiindcă se adună într-o singură persoană, pe când a primului este împărțită. O slăbește însă lipsa speranței în legătură.

Cel care iubește frumusețea la care nădăjduiește să ajungă are dintre îndrăgostiți cea mai multă judecată și pricepere. Iubirea sa este mai puternică, fiindcă speranța o hrănește și o întărește.

743 Versurile sunt ale lui Abū Muḥammad al-Khāzin. Vezi Al-Yatīmah (3/191).

744 Versul este al lui Sumnūn ibn Ḥamzah. Vezi Ṭarīq al-hijratayn (32), Al-Zahrah (62), Ṭabaqāt al-ṣūfiyyah (198), Tārīkh Baghdād (9/236) și Ṣifat al-ṣafwah (1/485).

Cercetarea relatării «Cine iubește și rămâne cast»

Cât despre relatarea „Cine iubește și rămâne cast", aceasta este transmisă de Suwayd ibn Saʿīd, iar marii cunoscători ai hadithului din Islam i-au respins-o.[745]

Ibn ʿAdī a spus în Al-Kāmil:[746] „Această relatare este una dintre cele care i-au fost respinse lui Suwayd."

Tot astfel au pomenit-o al-Bayhaqī și Ibn Ṭāhir în Al-Dhakhīrah[747] și Al-Tadhkirah.[748]

Abū al-Faraj ibn al-Jawzī a pomenit-o și a numărat-o în Al-Mawḍūʿāt.[749]

Abū ʿAbd Allāh al-Ḥākim[750] a respins-o, în ciuda îngăduinței sale, spunând: „Mă mir de aceasta!"

Spun: forma corectă a relatării este cea transmisă drept cuvânt al lui Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, fără a fi atribuită Profetului. Suwayd a greșit atribuindu-l Profetului.[751] Muḥammad ibn Khalaf ibn al-Marzubān[752] a spus: „Ne-a relatat Abū Bakr al-Azraq, de la Suwayd, acest text. L-am mustrat pentru

745 Vezi Zād al-maʿād (4/275–278) și Rawḍat al-muḥibbīn (287–289).

746 Această afirmație nu se află în ediția tipărită a lucrării Al-Kāmil. După alte relatări (3/428–429), Ibn ʿAdī spune: „Suwayd are și alte relatări pe care i le-am respins, în afara celor pomenite; el este mai aproape de slăbiciune."

747 Criticul sursei nu a găsit relatarea în ediția tipărită a lucrării Al-Dhakhīrah.

748 Tadhkirat al-mawḍūʿāt (91).

749 Astfel a spus autorul și în Al-Zād (4/277) și Al-Rawḍah (289). Al-Kinānī a spus în Tanzīh al-sharīʿah (364): „Mai mulți autori au spus că Ibn al-Jawzī a dat această relatare în Al-Mawḍūʿāt și i-a găsit cusurul în Suwayd ibn Saʿīd. Au fost criticați fiindcă Suwayd este dintre transmițătorii lui Muslim și fiindcă a fost urmat de al-Manjanīqī, pe calea căruia a transmis-o al-Dāraquṭnī. Al-Suyūṭī nu a pomenit relatarea în cărțile sale. Poate că manuscrisele Al-Mawḍūʿāt se deosebesc. Allah știe mai bine." Ibn al-Jawzī a pomenit-o în Al-ʿIlal al-mutanāhiyah (771).

750 În Tārīkh Naysābūr, după Zād al-maʿād (4/277).

751 Autorul a spus în Al-Zād (4/277): „Autenticitatea sa drept cuvânt oprit la Ibn ʿAbbās este îndoielnică." Aceasta din pricina lui Suwayd ibn Saʿīd, căruia oamenii i-au adus mari învinuiri și pe care Yaḥyā ibn Maʿīn l-a respins, spunând: „Este căzut, mincinos. Dacă aș avea un cal și o suliță, aș porni împotriva lui…", până la sfârșitul celor pomenite de autor.

752 Dhamm al-hawā (329).

aceasta și a înlăturat pomenirea Profetului ﷺ. După aceea, când era întrebat despre el, nu-l mai atribuia Profetului."[753]

Aceasta nu seamănă cu vorbirea profetică.

Cât despre versiunea lui al-Khaṭīb,[754] de la al-Azharī: ne-a relatat al-Muʿāfā ibn Zakariyyā, ne-a relatat Quṭbah ibn al-Faḍl, ne-a relatat Aḥmad ibn Muḥammad ibn Masrūq, ne-a relatat Suwayd, ne-a relatat Ibn Mushir, de la Hishām ibn ʿUrwah, de la tatăl său, de la ʿĀ'ishah, atribuind-o Profetului — aceasta este una dintre cele mai vădite greșeli. Un asemenea text nu poate fi primit prin Hishām, de la tatăl său, de la ʿĀ'ishah, de către cine a simțit chiar și cea mai mică mireasmă a științei hadithului.[755]

Îl luăm pe Allah martor că ʿĀ'ishah nu a relatat niciodată aceasta de la Trimisul lui Allah ﷺ, că ʿUrwah nu a relatat-o niciodată de la ea și că Hishām nu a relatat-o niciodată de la el.

Cât despre relatarea lui Ibn al-Mājishūn, de la ʿAbd al-ʿAzīz ibn Abī Ḥāzim, de la Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās, atribuită Profetului, este o minciună pusă pe seama lui Ibn al-Mājishūn. El nu a relatat-o, iar al-Zubayr ibn Bakkār nu a relatat-o de la el. Aceasta este o alcătuire a unor născocitori.

Preaslăvit fie Allah! Cum ar putea acest lanț să poarte un asemenea text? Allah să-i rușineze pe născocitori!

Abū al-Faraj[756] a pomenit-o din relatarea lui Muḥammad ibn Jaʿfar ibn Sahl: ne-a relatat Yaʿqūb ibn ʿĪsā, dintre urmașii lui ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf, de la Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, atribuind-o Profetului.

753 Vezi Al-Maqāṣid al-ḥasanah (491–493).

754 În Tārīkh Baghdād (12/475) și la Ibn al-Jawzī în Dhamm al-hawā (258). În lanț este Aḥmad ibn Muḥammad ibn Masrūq, despre care al-Dāraquṭnī a spus: „Nu este puternic; aduce relatări cu mari dificultăți." Mai mulți au transmis-o, după cum s-a arătat, pe calea cunoscută. De aceea al-Khaṭīb a spus: „Au transmis-o mai mulți de la Suwayd, de la ʿAlī, de la Abū Yaḥyā al-Qattāt, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās, iar aceasta este forma păstrată." Neîntemeierea sa este arătată și de neconcordanța în transmitere: o dată prin calea corectă, precum la Ibn al-Jawzī în Al-Dhamm (256), iar altă dată de la ʿĀ'ishah.

755 Vezi Zād al-maʿād (4/277) și Rawḍat al-muḥibbīn (289).

756 În Al-ʿIlal al-mutanāhiyah (1288) și Dhamm al-hawā (326).

Aceasta este o greșeală urâtă: acel Muḥammad ibn Jaʿfar este al-Kharāʾiṭī, care a murit în anul 327 H. Este cu neputință ca shaykhul său Yaʿqūb să-l fi prins pe Ibn Abī Najīḥ, mai ales că în Kitāb al-Iʿtilāl[757] a transmis-o de la acest Yaʿqūb, de la al-Zubayr, de la ʿAbd al-Malik, de la ʿAbd al-ʿAzīz, de la Ibn Abī Najīḥ.

Acest al-Kharāʾiṭī este cunoscut prin slăbiciunea în transmitere. Abū al-Faraj l-a pomenit în Kitāb al-Ḍuʿafāʾ.[758]

Cuvintele marilor cunoscători ai hadithului din Islam, care resping această relatare, sunt măsura; la ei se revine în această privință. Nimeni pe care să te poți întemeia în știința hadithului și la care să revii pentru declararea autenticității nu a socotit-o autentică și nici măcar bună. Nici măcar cei obișnuiți să judece relatările cu îngăduință nu s-au încumetat să o declare autentică. Este de ajuns că Ibn Ṭāhir, care este îngăduitor cu relatările despre taṣawwuf și transmite dintre ele tot felul, slabe și bune, „sugrumate" și „omorâte în bătaie", a respins-o și a judecat-o neîntemeiată. (vezi nota 748, p. 653)

Da, aceasta nu ar fi ceva de respins ca venind de la Ibn ʿAbbās. Abū Muḥammad ibn Ḥazm a pomenit că a fost întrebat despre cel mort din iubire și a răspuns: „Unul ucis de iubire: nu se cere pentru el nici prețul sângelui, nici talion!"[759] La ʿArafāt i-a fost adus un tânăr ajuns ca un pui de pasăre. A întrebat: „Ce are?" I-au spus: „Patima." Atunci a căutat adăpost de patimă mare parte a zilei. (vezi nota 633, p. 564) Acesta este glasul celui care a spus: „Cine iubește, rămâne cast, ascunde și moare este martir."

Lămurește aceasta și faptul că Profetul ﷺ a numărat martirii în relatarea autentică: l-a pomenit pe cel ucis în lupta pe calea lui

757 Iʿtilāl al-qulūb (79).

758 Ibn al-Jawzī nu l-a pomenit în Kitāb al-Ḍuʿafāʾ (3/46–47), ci a pomenit doi alți oameni: Muḥammad ibn Jaʿfar al-Madāʾinī și Muḥammad ibn Jaʿfar ibn ʿAbd Allāh ibn Jaʿfar. Poate că autorul, Allah să aibă milă de el, a greșit. Al-Albānī a atras atenția asupra acesteia în Al-Silsilah al-ḍaʿīfah (1/589–590) și l-a criticat pe autor pentru slăbirea lui al-Kharāʾiṭī, spunând: „Cât despre al-Kharāʾiṭī, nu cunosc pe nimeni dintre cei vechi care să-i fi atribuit vreo slăbiciune… Ibn Mākūlā a spus despre el: era dintre oamenii de seamă, demni de încredere…"

759 Ṭawq al-ḥamāmah (6).

Allah, pe cel mort de boală a pântecelui, pe cel ars, pe femeia ucisă de naşterea copilului ei, pe cel înecat şi pe cel mort de boala pieptului numită dhāt al-janb,[760] dar nu l-a numărat între ei pe îndrăgostitul ucis de patimă.

Pentru cel răpus de patimă ar fi de ajuns ca această spusă de la Ibn ʿAbbās să fie autentică. (vezi nota 751, p. 653) Totuşi, el nu intră sub înţelesul ei până când nu rabdă pentru Allah, nu rămâne cast pentru Allah şi nu ascunde pentru Allah. Aceasta nu este decât când ar putea ajunge la fiinţa iubită, dar alege iubirea lui Allah, teama de El şi mulţumirea Sa.
Acesta este dintre cei mai vrednici să intre sub spusa:

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾

Cât despre cel care s-a temut să stea înaintea Domnului său şi şi-a oprit sufletul de la poftă, Raiul îi va fi sălaş.
Coran, 79:40–41

Şi sub spusa:

﴿وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ﴾

Pentru cel care se teme să stea înaintea Domnului său sunt două grădini.
Coran, 55:46

Îi cerem lui Allah Cel Măreţ, Domnul Tronului celui măreţ, să ne facă dintre cei care aleg iubirea pentru El înaintea poftei lor şi caută prin aceasta apropierea şi mulţumirea Sa.

760 A transmis-o imamul Mālik în Al-Muwaṭṭaʾ, Kitāb al-Janāʾiz, capitolul despre oprirea plânsului asupra mortului (555), de la Jābir ibn ʿAtīk. Al-Nawawī a spus: „Această relatare transmisă de Mālik este autentică fără dezacord, chiar dacă al-Bukhārī şi Muslim nu au transmis-o.” Sharḥ al-Nawawī (13/66).

Indexul citatelor coranice

Coran, 1:2 · Lauda Îi aparține lui Allah, Stăpânul… 6
Coran, 2:16 · Negoțul lor nu le-a adus câștig și nu au fost… 280
Coran, 2:23 · Dacă aveți îndoială asupra celor pe care le-am pogorât robului Nostru, aduceți o sură asemenea… 498
Coran, 2:24 · a fost pregătit pentru… 46, 47
Coran, 2:41 · Nu fiți primii care nu cred în… 384
Coran, 2:86 · Aceștia sunt cei care au cumpărat viața lumească pe Viața de Apoi. Pedeapsa nu le va fi… 280
Coran, 2:130–133 · Cine se întoarce de la religia lui Ibrāhīm, în afară de cel care se nesocotește pe sine? Noi… 500
Coran, 2:143 · Pentru ca voi să fiți martori asupra oamenilor, iar Trimisul să fie martor asupra… 35
Coran, 2:159 · Cei care ascund ceea ce am pogorât din dovezile limpezi și din călăuzire, după ce le-am… 179
Coran, 2:163 · Divinitatea voastră este o singură Divinitate. Nu există altă divinitate în afară de El, Cel… 19
Coran, 2:165 · Printre oameni sunt unii care își iau egali în afară de Allah și îi iubesc așa cum Îl iubesc… 345, 501, 528
Coran, 2:172 · Voi, cei care credeți, mâncați din lucrurile bune cu care v-am … 9
Coran, 2:186 · Când robii Mei te întreabă despre Mine, Eu sunt aproape. Răspund rugii celui care se roagă,… 31
Coran, 2:197 · Temeți-vă de Mine, o, voi, cei cu… 232
Coran, 2:205 · Când se întoarce, se străduiește pe pământ să răspândească stricăciunea și să nimicească… 192
Coran, 2:216 · V-a fost prescrisă lupta, deși vă este neplăcută. Se poate să vă fie neplăcut un lucru și el… 515
Coran, 2:218 · Cei care au crezut, cei care au emigrat și au luptat pe calea lui Allah — aceștia nădăjduiesc… 55, 106
Coran, 2:257 · Allah este Ocrotitorul celor care au… 210
Coran, 2:258 · Când Ibrāhīm a spus: «Domnul meu este Cel care dă viață și dă moarte», el a spus: «Eu dau… 340
Coran, 2:269 · Nu iau aminte decât cei cu… 232

Coran, 2:282 · Un bărbat și două femei dintre martorii pe care îi acceptați, pentru ca, dacă una dintre ele… 36
Coran, 3:1–2 · Alif. Lām. Mīm. Allah! Nu există altă divinitate în afară de El, Cel Veșnic Viu, Cel care… 19
Coran, 3:31 · Spune: «Dacă Îl iubiți pe Allah, urmați-mă, iar Allah vă va… 610
Coran, 3:85 · Celui care caută altă religie decât Islamul nu i se va primi, iar în Viața de Apoi va fi… 355
Coran, 3:133 · a fost pregătit pentru cei cu teamă de… 47
Coran, 3:139 · Nu slăbiți și nu vă întristați! Voi sunteți cei deasupra, dacă sunteți… 475
Coran, 3:182 · Aceasta este din pricina a ceea ce au trimis înainte mâinile… 35
Coran, 3:200 · O, voi, cei care ați crezut! Răbdați, întreceți-vă în răbdare, stați de strajă și temeți-vă de… 266
Coran, 4:22 · A fost o faptă rușinoasă, urâtă și o cale… 391
Coran, 4:26–28 · Allah voiește să vă lămurească și să vă călăuzească pe căile celor dinaintea voastră și să… 635
Coran, 4:31 · Dacă evitați păcatele mari care vă sunt oprite, vă vom șterge faptele… 49, 328, 333
Coran, 4:34 · Dacă vă ascultă, nu căutați cale împotriva… 538
Coran, 4:41 · Cum va fi când vom aduce din fiecare neam un martor și te vom aduce pe tine martor împotriva… 632
Coran, 4:48 · Allah nu iartă să I se asocieze ceva, dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui… 45, 338
Coran, 4:51–52 · Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Carte, care cred în al-Jibt și al-Ṭāghūt și… 180
Coran, 4:54 · Oare îi pizmuiesc pe oameni pentru ceea ce Allah le-a dat din harul Său? Noi i-am dat neamului… 641
Coran, 4:66 · Dacă ar fi făcut ceea ce erau îndemnați să facă, ar fi fost mai bine pentru… 39
Coran, 4:88 · De ce sunteți două tabere în privința fățarnicilor, când Allah i-a făcut să cadă înapoi din… 324
Coran, 4:93 · Cel care ucide un… 376, 385
Coran, 4:104 · Dacă voi suferiți, și ei suferă așa cum suferiți voi, dar voi nădăjduiți de la Allah ceea ce… 234
Coran, 4:129 · Nu veți putea fi drepți între soții, oricât v-ați… 644
Coran, 4:146 · Allah le va da credincioșilor o răsplată… 210
Coran, 5:32 · Din această pricină le-am prescris fiilor lui Isrā'īl că acela care ucide un suflet, fără ca… 379

Coran, 5:35 · Temeți-vă de Allah și căutați mijlocul apropierii de… 538
Coran, 5:38 · Hoțului și hoaței tăiați-le… 33
Coran, 5:54 · Allah va aduce un neam pe care El îl iubește și care Îl… 528
Coran, 5:54–56 · O, voi cei care credeți, dacă vreunul dintre voi se leapădă de religia sa, Allah va aduce un… 611
Coran, 5:97 · Allah a făcut din Kaʿbah, Casa Sacră, un sprijin pentru oameni, precum și din luna sacră,… 336
Coran, 5:105 · O, voi, cei care ați crezut! Aveți grijă de voi înșivă! Cel rătăcit nu vă va vătăma, dacă… 149
Coran, 6:1 · Laudă lui Allah, Cel care a creat cerurile și pământul și a făcut întunecimile și lumina! Cu… 346
Coran, 6:38 · Nu există vietate pe pământ și nici pasăre care zboară cu cele două aripi ale sale care să nu… 313
Coran, 6:44 · Când au uitat ceea ce li se amintise, le-am deschis porțile tuturor lucrurilor, până când, pe… 98
Coran, 6:44–45 · Până când, bucurându-se de cele ce le fuseseră date, i-am luat pe neașteptate și iată-i… 628
Coran, 6:48 · Cei care au crezut și s-au îndreptat nu vor avea teamă și nu vor fi… 212
Coran, 6:51 · Avertizează-i prin el pe cei care se tem că vor fi adunați la Domnul lor: în afara Lui nu au… 502
Coran, 6:110 · Noi le întoarcem inimile și privirile, așa cum n-au crezut întâia oară, și îi lăsăm să… 442
Coran, 6:112 · Astfel i-am făcut fiecărui profet un dușman: diavolii dintre oameni și jinni, care își insuflă… 270
Coran, 6:125 · Cui voiește Allah să-i dea călăuzire îi deschide pieptul pentru Islam; cui voiește să-l lase… 522
Coran, 6:128 · În Ziua în care îi va aduna pe toți: «O, adunare a djinnilor, mulți oameni ați… 371, 372
Coran, 6:128–129 · „Domnul nostru, ne-am folosit unii de alții și am ajuns la sorocul pe care ni l-ai hotărât.”… 627
Coran, 6:129 · din pricina a ceea ce… 36
Coran, 6:156 · Ca să nu spuneți: «Cartea a fost pogorâtă numai asupra a două comunități înaintea… 37
Coran, 7:16–17 · Pentru că m-ai rătăcit, le voi sta la pândă pe calea Ta cea dreaptă. Apoi voi veni împotriva… 271
Coran, 7:23 · Doamne al nostru, ne-am nedreptățit pe noi înșine! Dacă nu ne ierți și nu Te înduri de noi,… 139

Coran, 7:40 · Nu li se vor deschide porțile cerului și nu vor intra în Paradis până când cămila nu va trece… 68
Coran, 7:43 · pentru ceea ce… 36
Coran, 7:80 · Săvârșiți voi fapta rușinoasă pe care n-a mai săvârșit-o nimeni din lume înaintea… 450, 451
Coran, 7:81 · Voi vă apropiați de… 451, 452
Coran, 7:96 · Dacă locuitorii cetăților ar fi crezut și s-ar fi temut de Allah, le-am fi deschis… 237
Coran, 7:146 · Aceasta, fiindcă au socotit semnele Noastre… 36
Coran, 7:166 · Când s-au răzvrătit cu trufie împotriva a ceea ce le fusese oprit, le-am spus: «Fiți maimuțe… 33
Coran, 7:167 · că va trimite împotriva lor, până în Ziua Învierii, pe cineva care să-i supună celei mai rele… 121
Coran, 7:172 · Ca să nu spuneți în Ziua Învierii: «Noi n-am știut nimic despre… 37
Coran, 7:175–176 · Istorisește-le vestea celui căruia i-am dat semnele Noastre, dar care s-a desprins de ele;… 315
Coran, 7:179 · Am făcut pentru Iad mulți dintre djinni și oameni: ei au inimi cu care nu înțeleg, ochi cu… 315
Coran, 7:182–183 · Îi vom atrage treptat de unde nu știu și le voi da răgaz. Planul Meu este, cu adevărat,… 628
Coran, 8:4 · Aceștia sunt cu adevărat credincioșii. Ei au trepte la Domnul lor, iertare și mijloace de trai… 211
Coran, 8:12 · Când Domnul tău le revela îngerilor: Eu sunt cu voi; întăriți-i pe cei care au… 211, 287
Coran, 8:19 · Allah este cu… 211
Coran, 8:29 · Dacă vă temeți de Allah, El vă va da puterea de a deosebi, vă va șterge faptele rele și vă va… 34
Coran, 8:46 · Răbdați, căci Allah este cu cei… 495
Coran, 8:53 · Aceasta fiindcă Allah nu schimbă o binefacere pe care a dăruit-o unui neam până când ei nu… 216
Coran, 9:11 · Dacă se pocăiesc, împlinesc rugăciunea și dau zakāt-ul, atunci sunt frații voștri în… 34
Coran, 9:40 · Nu te întrista, Allah este cu… 494
Coran, 9:55 · Să nu te uimească averile și copiii lor. Allah voiește numai să-i chinuie prin ele în viața… 629
Coran, 9:67 · L-au uitat pe Allah, iar El i-a… 278

Coran, 9:111 · Allah a cumpărat de la credincioși viețile și averile lor, în schimbul Raiului. Ei luptă pe… 264, 283
Coran, 9:112 · Cei care se căiesc, se închină, aduc laudă, postesc, fac plecăciunea, se prosternează,… 284
Coran, 9:120–121 · Aceasta fiindcă nu îi ating setea, osteneala ori foamea pe calea lui Allah, nu calcă vreun loc… 540
Coran, 10:45 · În ziua când îi va aduna, li se va părea că nu au rămas decât un ceas din zi, recunoscându-se… 281
Coran, 10:62–64 · Cei apropiați lui Allah nu au de ce să se teamă și nu se vor întrista: cei care au crezut și… 523
Coran, 11:3 · Cereți iertare Domnului vostru, apoi întoarceți-vă la El cu pocăință! El vă va dărui o bucurie… 320
Coran, 11:47 · Dacă nu mă ierți și nu Te înduri de mine, voi fi dintre cei… 139
Coran, 11:54–56 · Îl iau pe Allah martor și mărturisiți și voi că mă dezic de ceea ce Îi asociați în afara Lui!… 546
Coran, 11:56 · Eu mi-am pus încrederea în Allah, Domnul meu și Domnul vostru. Nu există nicio vietate pe care… 324, 547
Coran, 11:76 · O, Ibrāhīm, lasă aceasta! Porunca Domnului tău a venit, iar asupra lor va veni o pedeapsă care… 453
Coran, 11:78 · O, neam al meu, acestea sunt fiicele mele; ele sunt mai curate pentru… 454
Coran, 11:79 · Tu știi că nu avem niciun drept asupra fiicelor tale și știi bine ce… 454
Coran, 11:80 · De-aș avea putere împotriva voastră ori de m-aș putea adăposti la un sprijin… 455
Coran, 11:81 · O, Lūț, noi suntem trimișii Domnului tău. Ei nu vor ajunge la… 455, 456
Coran, 11:82 · Când a venit porunca Noastră, am făcut partea ei de sus să ajungă dedesubt și am trimis asupra… 456
Coran, 11:83 · Ea nu este departe de cei… 458
Coran, 12:24 · Astfel, ca să îndepărtăm de la el răul și fapta rușinoasă. El era dintre robii Noștri… 557
Coran, 12:29 · Lasă… 553
Coran, 12:33 · Dacă nu îndepărtezi de la mine uneltirea lor, voi înclina către ele și voi fi dintre cei… 552, 553
Coran, 13:11 · Allah nu schimbă ceea ce se află într-un neam până când ei nu schimbă ceea ce se află în ei… 217
Coran, 14:27 · Allah îi întărește pe cei care au crezut prin cuvântul statornic, în viața lumească și în… 253, 572

Coran, 15:67–72 · Oamenii cetății au venit bucuroși. El a spus: «Aceștia sunt oaspeții mei; nu mă faceți de… 554
Coran, 15:72 · Pe viața ta, ei rătăcesc orbește în beția… 473, 650
Coran, 15:75–77 · În aceasta sunt semne pentru cei care iau aminte. Ea se află pe un drum cunoscut. În aceasta… 457
Coran, 15:85 · Nu am creat cerurile, pământul și ceea ce se află între ele decât întru… 335
Coran, 16:21 · Morți, nu… 167
Coran, 16:30 · Cei care au făcut bine vor avea bine în această lume, iar sălașul Vieții de Apoi este și mai… 320
Coran, 16:53 · Orice binefacere aveți este de la Allah. Apoi, când vă atinge răul, către El strigați după… 610
Coran, 16:59 · Ori să-l îngroape în… 226
Coran, 16:97 · Pe cel care face o faptă dreaptă, fie bărbat, fie femeie, fiind credincios, îl vom face să… 319, 487, 522
Coran, 16:110 · Apoi Domnul tău, pentru cei care au emigrat după ce au fost încercați, apoi au luptat și au… 55
Coran, 16:128 · Allah este cu cei care au frică de El și cu cei care fac… 495
Coran, 17:1 · Slavă Celui care l-a purtat noaptea pe robul Său de la Moscheea Sacră la Moscheea… 499
Coran, 17:32 · Nu vă apropiați de desfrâu! El este o faptă rușinoasă și o cale… 390, 450
Coran, 17:42 · Spune: «Dacă ar fi alături de El alte divinități, după cum spun ei, ele ar căuta atunci o cale… 537, 539
Coran, 17:44 · Nu este nimic care să nu-L slăvească prin lauda Sa, dar voi nu pricepeți slăvirea lor. El este… 534
Coran, 17:57 · Aceia pe care îi cheamă caută mijlocul apropierii de Domnul lor, care dintre ei să fie mai… 538
Coran, 17:82 · Noi pogorâm din Coran ceea ce este vindecare și îndurare pentru… 5
Coran, 18:50 · Când le-am spus îngerilor: Prosternați-vă înaintea lui Ādam!, ei s-au prosternat, în afară de… 235, 236
Coran, 18:110 · Spune: «Eu sunt numai un om asemenea vouă. Mi se revelează că Dumnezeul vostru este un… 343
Coran, 19:50 · Le-am dăruit din mila Noastră și le-am rânduit o pomenire adevărată,… 230
Coran, 19:64 · Nu coborâm decât la porunca Domnului tău. Ale Lui sunt cele dinaintea noastră, cele din urma… 532

Coran, 19:90 · Aproape că cerurile se despică din pricina lui, pământul se crapă și munții se prăbușesc… 247
Coran, 19:92 · Nu se cuvine Celui Milostiv să-Și ia un… 351
Coran, 19:96 · Celor care au crezut și au făcut fapte bune, Cel Milostiv le va rândui… 212
Coran, 20:46 · Eu sunt cu voi doi: aud și… 496
Coran, 20:72–73 · Hotărăște ceea ce ai de hotărât! Tu hotărăști numai în această viață lumească. Noi am crezut… 620
Coran, 20:102–104 · În ziua când se va sufla în Trâmbiță, îi vom aduna pe nelegiuiți cu ochii albaștri. Vor șopti… 282
Coran, 20:124 · Cel care se îndepărtează de pomenirea Mea va avea o viață apăsătoare și îl vom aduna orb în… 317
Coran, 21:21–23 · Oare și-au luat din pământ divinități care pot învia morții? Dacă în ele ar fi alte divinități… 536
Coran, 21:22 · Dacă în ele ar fi alte divinități în afară de Allah, amândouă s-ar… 530, 534
Coran, 21:74 · Și l-am izbăvit din cetatea care săvârșea… 452
Coran, 21:77 · Erau oameni răi, așa că i-am înecat pe… 38
Coran, 21:87 · Nu există altă divinitate în afară de Tine! Slavă Ție! Eu am fost dintre cei… 22, 139
Coran, 21:88 · I-am răspuns și l-am izbăvit de mâhnire. Astfel îi izbăvim pe… 23
Coran, 21:90 · Ei se grăbeau la fapte… 38
Coran, 22:18 · Pe cel pe care Allah îl umilește nu-l poate cinsti… 173, 205, 225, 231
Coran, 22:31 · Cine Îi asociază ceva lui Allah este ca și cum ar cădea din cer, iar păsările l-ar înșfăca sau… 69
Coran, 22:38 · Allah îi apără pe cei care au… 210
Coran, 22:46 · Nu ochii orbesc, ci inimile din… 311
Coran, 22:73–74 · Oameni, vi s-a dat o pildă; ascultați-o! Cei pe care îi chemați în afară de Allah nu vor crea… 364
Coran, 23:1–7 · Au izbândit credincioșii, cei care sunt smeriți în rugăciunea lor, cei care se îndepărtează de… 392
Coran, 23:48 · I-au socotit pe amândoi mincinoși și au fost dintre cei… 37
Coran, 23:51 · Trimișilor, mâncați din cele bune și săvârșiți fapte drepte! Eu știu ceea ce… 9
Coran, 23:55–56 · Oare socotesc că, prin averile și fiii cu care îi înzestrăm, Ne grăbim să le dăm cele bune?… 629

Coran, 23:57–61 · Cei care sunt cuprinși de teamă înaintea Domnului lor, cei care cred în semnele Domnului lor,… 109
Coran, 23:91–92 · Allah nu Și-a luat vreun fiu și nu este alături de El vreo altă divinitate. Altfel, fiecare… 536
Coran, 23:91 · Unele s-ar fi ridicat deasupra altora. Slavă lui Allah, departe de ceea ce Îi… 537
Coran, 23:112–114 · El va întreba: Câți ani ați rămas pe pământ? Vor răspunde: Am rămas o zi ori o parte dintr-o… 282
Coran, 24:23 · Cei care le acuză de desfrâu pe femeile caste, neștiutoare de asemenea fapte și credincioase… 179
Coran, 24:30 · Spune-le credincioșilor să-și coboare privirile și să-și păzească… 472
Coran, 24:35 · Allah călăuzește către lumina Sa pe cine… 357, 472
Coran, 24:37 · Bărbați pe care nici negoțul, nici vânzarea nu îi abat de la pomenirea lui… 507
Coran, 24:39 · Asemenea unui miraj într-o câmpie, pe care cel însetat îl socotește apă. Când ajunge la el,… 404
Coran, 24:61 · Nu este nicio vină asupra… 311
Coran, 25:18 · Nu ni se cuvenea să ne luăm ocrotitori în afară de… 352
Coran, 25:53 · El este Cel care a lăsat libere cele două mări: aceasta dulce, plăcută, iar aceasta sărată,… 193
Coran, 25:63 · Robii Celui Milostiv sunt cei care umblă pe pământ cu smerenie, iar când cei neștiutori li se… 425
Coran, 25:65 · Pedeapsa ei este… 483
Coran, 25:68 · Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut… 299, 331, 426
Coran, 25:68–70 · Cei care nu cheamă alături de Allah un alt dumnezeu, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut… 390, 434
Coran, 26:19 · Și ai săvârșit fapta aceea pe care ai… 451
Coran, 26:62 · El a spus: «Nicidecum! Domnul meu este cu mine și mă va… 495
Coran, 26:75–77 · Vedeți voi ceea ce adorați, voi și părinții voștri cei de demult? Ei îmi sunt vrăjmași, în… 517
Coran, 26:84 · Rânduiește-mi o pomenire adevărată între cei de mai… 230
Coran, 26:88–89 · În Ziua în care nici averea, nici fiii nu vor folosi, ci numai cel care vine la Allah cu o… 322
Coran, 26:97–98 · Pe Allah, am fost într-o rătăcire vădită când vă făceam egali cu Domnul… 345, 612

Coran, 26:210–211 · Nu diavolii l-au pogorât și nici nu li se… 352
Coran, 29:5 · Cine nădăjduiește întâlnirea cu Allah, vremea hotărâtă de Allah va… 486
Coran, 29:30 · El a spus: «Doamne, ajută-mă împotriva neamului de… 453
Coran, 29:31 · Noi vom nimici locuitorii acestei cetăți, căci locuitorii ei erau… 453
Coran, 29:69 · Allah este cu făptuitorii de… 495
Coran, 30:21 · Printre semnele Sale este că v-a creat din voi înșivă soții, ca să vă aflați liniștea lângă… 634
Coran, 30:28 · V-a dat o pildă chiar din voi înșivă: aveți printre cei pe care îi stăpânesc mâinile voastre… 363
Coran, 30:41 · Stricăciunea s-a arătat pe uscat și pe mare din pricina celor agonisite de mâinile oamenilor,… 191, 192, 193, 194
Coran, 32:4 · Allah este Cel care a creat cerurile, pământul și cele dintre ele în șase zile, apoi S-a… 502
Coran, 32:24 · Am făcut dintre ei călăuze care îndrumau după porunca Noastră, când au răbdat și erau… 105, 257, 479
Coran, 33:35 · Bărbații musulmani și femeile… 33, 34
Coran, 33:37 · Când îi spuneai celui pe care Allah l-a binecuvântat și pe care și tu l-ai binecuvântat:… 606, 638
Coran, 33:57 · Pe cei care Îl ofensează pe Allah și pe Trimisul Său, Allah i-a blestemat în lumea aceasta și… 179
Coran, 34:40–41 · În Ziua în care îi va aduna pe toți, apoi le va spune îngerilor: «Pe voi vă adorau aceștia?»… 370
Coran, 35:10 · Cine voiește cinstea, a lui Allah este toată… 174, 476
Coran, 35:41 · Allah ține cerurile și pământul să nu se prăbușească. Dacă s-ar prăbuși, nimeni după El nu… 247
Coran, 36:60–61 · Nu v-am cerut, fii ai lui Adam, să nu-l adorați pe diavol, căci el vă este un dușman vădit, și… 370
Coran, 36:60 · Nu v-am cerut, fii ai lui Adam, să nu-l adorați pe diavol, căci el vă este un dușman… 371
Coran, 36:69 · Nu l-am învățat poezia și nici nu i se… 352
Coran, 37:1–3 · Pe cei înșiruiți în rânduri! Pe cei care alungă cu putere! Pe cei care rostesc… 533
Coran, 37:83–84 · Din rândul celor care l-au urmat a fost și Ibrāhīm, când a venit înaintea Domnului său cu o… 322
Coran, 37:85–87 · Ce adorați? Vreți, prin minciună, dumnezei în afară de Allah? Ce părere aveți, așadar, despre… 362

Coran, 37:86–87 · Oare, în chip mincinos, voiți alte divinități în afară de Allah? Atunci ce părere aveți despre… 53
Coran, 37:143–144 · Dacă n-ar fi fost dintre cei care Îl preamăresc, ar fi rămas în pântecele lui până în ziua în… 38
Coran, 37:173 · Oștirea Noastră este cea care… 266
Coran, 38:29 · Pentru ca ei să cugete la versetele Sale și pentru ca cei cu minte să ia… 35
Coran, 38:45–46 · Pomenește-i pe robii Noștri Ibrāhīm, Isḥāq și Yaʿqūb, cei cu putere și vedere limpede! Noi… 229
Coran, 38:45 · Pomenește-i pe robii Noștri Ibrāhīm, Isḥāq și Yaʿqūb, cei cu putere și vedere… 256
Coran, 39:24 · Gustați ceea ce ați… 458
Coran, 39:43 · Oare și-au luat mijlocitori în afara lui Allah? Spune: «Chiar dacă ei nu stăpânesc nimic și nu… 502
Coran, 39:53 · Allah iartă toate… 45, 377, 435
Coran, 39:67 · Nu L-au prețuit pe Allah cum se cuvine. Pământul întreg va fi în pumnul Său în Ziua Învierii,… 365
Coran, 40:7–9 · Cei care poartă Tronul și cei din jurul lui Îl preamăresc pe Domnul lor, aducându-I laudă,… 181
Coran, 40:7 · Cei care poartă Tronul și cei din jurul lui Îl preamăresc pe Domnul lor, aducându-I laudă,… 210, 291, 307
Coran, 40:7–8 · Iartă-i pe cei care s-au pocăit și au urmat calea Ta și ferește-i de pedeapsa Iadului! Domnul… 308
Coran, 40:8 · Tu ești Cel Puternic, Cel… 308
Coran, 40:9 · Ferește-i de rele! Pe cel pe care îl vei feri atunci de rele, pe acela l-ai… 306
Coran, 40:19 · El cunoaște trădarea ochilor și ceea ce ascund… 393, 425
Coran, 40:36–37 · Hāmān, clădește-mi un turn, poate voi ajunge la căi — căile cerurilor —, ca să-L văd pe… 374
Coran, 40:38–39 · O, neamul meu, urmați-mă și vă voi călăuzi pe calea cea dreaptă! O, neamul meu, această viață… 621
Coran, 40:60 · Chemați-Mă și vă voi… 31
Coran, 41:23 · Această părere a voastră, pe care ați avut-o despre Domnul vostru, v-a dus la pieire și ați… 51, 361
Coran, 41:30–31 · Cei care spun: «Domnul nostru este Allah», apoi rămân statornici — asupra lor coboară îngerii,… 287
Coran, 41:40 · Faceți ce… 202

Coran, 41:44 · Dacă l-am fi făcut un Coran într-o limbă străină, ar fi spus: «De ce nu au fost lămurite… 5, 213
Coran, 42:30 · Orice nenorocire vă loveşte este din pricina celor agonisite de mâinile voastre, iar El iartă… 216
Coran, 43:26–27 · Când Ibrāhīm le-a spus tatălui său şi oamenilor săi: «Eu mă dezic de ceea ce adoraţi, în afară… 518
Coran, 43:33–35 · Dacă n-ar fi fost ca oamenii să ajungă o singură comunitate, le-am fi făcut celor care nu cred… 98
Coran, 43:36–39 · Celui care se întoarce de la pomenirea Celui Milostiv îi rânduim un diavol, care îi devine… 260
Coran, 43:39 · Nu vă va folosi astăzi, după ce aţi fost nedrepţi, că împărtăşiţi… 262
Coran, 43:55 · Când Ne-au mâniat, Ne-am răzbunat pe… 33, 38
Coran, 45:10 · Înaintea lor este Iadul. Nici ceea ce au agonisit, nici ocrotitorii pe care i-au luat în afara… 503
Coran, 45:21 · Oare cei care au săvârşit fapte rele cred că îi vom face asemenea celor care au crezut şi au… 115
Coran, 45:23 · L-ai văzut pe cel care şi-a luat patima drept divinitate, pe care Allah l-a lăsat să… 481
Coran, 46:35 · În ziua când vor vedea ceea ce li se făgăduieşte, li se va părea că nu au rămas decât un ceas… 281, 380
Coran, 47:22–23 · Oare, dacă vă întoarceţi, veţi răspândi stricăciunea pe pământ şi veţi rupe legăturile de… 179
Coran, 48:6 · Asupra lor se va întoarce nenorocirea! Allah S-a mâniat pe ei, i-a blestemat şi le-a pregătit… 361
Coran, 49:11 · Ce rău este numele nelegiuirii după… 231
Coran, 50:18 · Nu rosteşte niciun cuvânt fără să aibă lângă el un supraveghetor… 424
Coran, 51:21 · Şi în voi înşivă. Oare nu… 103
Coran, 51:56 · Nu i-am creat pe djinni şi pe oameni decât ca să Mă… 335
Coran, 52:7 · Cu adevărat, pedeapsa Domnului tău se va abate… 112
Coran, 52:16 · Ardeţi în el! Răbdaţi ori nu răbdaţi, totuna este pentru voi. Sunteţi răsplătiţi numai pentru… 458
Coran, 53:26 · Câţi îngeri sunt în ceruri, a căror mijlocire nu foloseşte cu nimic decât după ce Allah… 533
Coran, 53:32 · Cei care se feresc de păcatele mari şi de faptele ruşinoase, în afara micilor… 328, 332

Coran, 55:29 · Îi cer cei din ceruri și de pe pământ; în fiecare zi El împlinește o… 615
Coran, 55:46 · Pentru cel care se teme să stea înaintea Domnului său sunt două… 656
Coran, 56:86–87 · Dacă nu sunteți supuși judecății, de ce n-o aduceți… 543
Coran, 57:25 · I-am trimis pe trimișii Noștri cu dovezi limpezi și am pogorât împreună cu ei Cartea și… 336
Coran, 57:28 · O, voi, cei care ați crezut! Temeți-vă de Allah și credeți în Trimisul Său! El vă va da două… 212
Coran, 58:11 · Allah îi va ridica în trepte pe cei dintre voi care au crezut și pe cei cărora li s-a dat… 212
Coran, 58:22 · Aceștia sunt tabăra lui Allah. Cu adevărat, tabăra lui Allah este cea care… 266
Coran, 59:7 · Pentru ca aceasta să nu circule numai între cei bogați dintre… 35
Coran, 59:18–19 · O, voi, cei care ați crezut! Temeți-vă de Allah și fiecare suflet să privească la ceea ce a… 206
Coran, 59:19 · Nu fiți asemenea celor care L-au uitat pe Allah, iar El i-a făcut să se uite pe ei înșiși.… 278
Coran, 60:4 · Ați avut o pildă bună în Ibrāhīm și în cei care erau cu el, când le-au spus oamenilor lor:… 517
Coran, 61:10–13 · O, voi, cei care ați crezut! Să vă îndrum către un negoț care vă scapă de o pedeapsă… 264
Coran, 61:10–11 · O, voi, cei care ați crezut! Să vă îndrum către un negoț care vă scapă de o pedeapsă… 284
Coran, 62:5 · Pilda celor cărora li s-a încredințat Tora, dar care apoi n-au purtat-o, este asemenea… 315
Coran, 63:8 · A lui Allah este cinstea, a Trimisului Său și a… 211, 475
Coran, 63:9 · O, voi care credeți, să nu vă abată averile și copiii voștri de la pomenirea lui Allah! Cei… 507
Coran, 65:10 · Temeți-vă de Allah, o, voi, cei cu minte, care ați crezut! Allah v-a pogorât o… 232
Coran, 65:12 · Allah este Cel care a creat șapte ceruri și tot atâtea pământuri. Porunca se pogoară între… 335
Coran, 68:4 · Tu ai o purtare… 542
Coran, 68:39 · Oare aveți de la Noi jurăminte care ajung până în Ziua Învierii, că veți avea ceea ce… 254
Coran, 69:10 · Nu l-au ascultat pe trimisul Domnului lor, iar El i-a prins cu o prindere… 37

Coran, 69:38–40 · Jur pe ceea ce vedeți și pe ceea ce nu vedeți: acesta este, cu adevărat, cuvântul unui trimis… 103
Coran, 70:29–31 · Cei care își păzesc castitatea, în afară de soțiile lor ori de cele pe care le stăpânesc… 393
Coran, 70:30 · În afară de soțiile lor ori de cele pe care le stăpânesc mâinile lor drepte, căci atunci nu… 468
Coran, 70:33 · Cei care își împlinesc… 520
Coran, 72:16 · Dacă ar fi rămas statornici pe cale, le-am fi dat apă din… 34, 237
Coran, 72:19 · Când robul lui Allah s-a ridicat să-L cheme, aproape că s-au îngrămădit asupra… 498
Coran, 79:1–5 · Pe cei care smulg cu putere! Pe cei care desprind ușor! Pe cei care înoată! Pe cei care întrec… 533
Coran, 79:40–41 · Cel care se teme să stea înaintea Domnului său și își oprește sufletul de la patimă va avea… 521, 656
Coran, 79:42–46 · Te întreabă despre Ceas: Când va sosi? Ce poți tu să spui despre el? Numai la Domnul tău este… 281
Coran, 79:46 · În Ziua în care o vor vedea, va fi ca și cum n-ar fi zăbovit decât o seară ori dimineața… 380
Coran, 80:1–2 · S-a încruntat și s-a întors, pentru că orbul a venit la… 311
Coran, 81:28 · Pentru acela dintre voi care voiește să rămână… 353
Coran, 82:6 · Omule, ce te-a amăgit în privința Domnului tău Cel… 46
Coran, 82:10–11 · Peste voi sunt, cu adevărat, păzitori, scribi… 293
Coran, 82:13–14 · Cei drepți se află în desfătare, iar cei nelegiuiți se află în… 222, 322
Coran, 83:14 · Nicidecum! Ci inimile lor au fost acoperite de rugina celor pe care le… 157, 176
Coran, 83:14–15 · Nicidecum! Ci ceea ce agoniseau le-a acoperit inimile de rugină. Nicidecum! În acea Zi, ei vor… 317
Coran, 87:14–15 · A izbutit cel care s-a curățit, a pomenit numele Domnului său și s-a… 138
Coran, 87:16–17 · Voi însă dați întâietate vieții lumești, în vreme ce Viața de Apoi este mai bună și mai… 620
Coran, 89:15–17 · Cât despre om, când Domnul său îl încearcă, cinstindu-l și dându-i îndestulare, el spune:… 99
Coran, 89:24 · O, de-aș fi trimis înainte pentru viața… 167
Coran, 91:9–10 · A izbutit cel care l-a curățit și a pierdut cel care l-a… 226

Coran, 91:14 · L-au socotit mincinos și au ologit cămila. Atunci Domnul lor i-a nimicit pentru păcatul lor,… 37
Coran, 92:14 · V-am prevenit asupra unui foc ce arde cu… 47
Coran, 92:15–16 · Nu va fi ars de el decât cel mai nefericit, care a socotit minciună și a întors… 46
Coran, 92:15 · nu va fi ars de el decât cel mai… 47
Coran, 93:5 · Domnul tău îți va dărui, iar tu vei fi… 44
Coran, 94:4 · Și ți-am înălțat… 230
Coran, 98:5 · Nu li s-a poruncit decât să-L adore pe Allah, închinându-I numai Lui religia, drepți în… 344
Coran, 103:1–3 · Pe timp! Omul este în pierdere, în afară de cei care au crezut, au făcut fapte bune, s-au… 258
Coran, 112:1 · Spune: El este Allah,… 381

Indici

Indice tematic

Adorare — iubire și supunere 481, 498, 527
Amăgire — speranța fără fapte 40, 56, 105
Asociere — adorare 341
Asociere — exprimare și jurământ 352
Asociere — însușirile lui Allah 334, 340
Asociere — voințe și intenții 355
Auz — uneltirile diavolului 268
Binecuvântare — pierderea ei 191, 236, 284
Buna părere despre Allah 40, 56, 105
Castitate — mijloace de păstrare 394, 425, 557, 567, 634
Căință — slăbirea voinței 169
Căsătorie și iubire 634
Cunoaștere — lipsirea de ea 161, 225
Desfrâu — stricăciuni și urmări 389, 425
Diavol — apropierea de om 285
Diavol — uneltiri 262, 268, 270
Discernământ — pierderea lui 225, 231, 256
Fapta neamului lui Lūț 444, 554
Frumusețe — felurile iubirii 651
Gânduri trecătoare — stăpânirea lor 403
Ghayrah — gelozia pentru onoare 196
Hotărârea divină și ruga 28
Inimă — boli și leacuri 221, 293
Inimă — captivitate în patimi 227
Inimă — înstrăinare 220
Inimă — orbire și lipsirea de lumină 225, 256
Inimă — rugină și pecetluire 176
Iubire — alegerea dintre cele iubite 510, 511
Iubire — Allah și Trimisul Său 516, 525, 630
Iubire — Creatorul și rânduiala lumii 530, 534
Iubire — feluri 506, 651

Iubire — folositoare și vătămătoare 539
Iubire — pentru sine și pentru altceva 513
Iubire — trepte și supunere 481, 498
Iubire și voință — temelia faptelor 516, 541
Jurăminte — asocierea în exprimare 352
Khullah — prietenia apropiată 507, 509
Limbă — păzirea cuvintelor 270, 411
Minte — întunecare și slăbire 176, 231
Nedreptate și agresiune 375
Omor fără drept 379
Pași — păzirea lor 425
Patimă — chipuri și urmări 479, 549, 554
Patimă — mijloace de tratare 469, 478, 557
Patimă — stadiile îndrăgostirii 567
Păcate — blestemul pentru anumite fapte 177
Păcate — feluri și rădăcini 326, 327
Păcate — înlănțuirea lor 168
Păcate — mari și mici 328
Păcate — obișnuința și fălirea cu ele 170
Păcate — urmările lor 119, 161
Pedepse — descrierea coranică 309
Pedepse — inimi și suflete 304
Pedepse — legale și hotărâte de Allah 296, 298, 302
Pedepse — trupuri 304
Pedepse — visul Profetului 181
Pierderea cinstei și a rangului 172, 228, 230, 243
Privire — păzire și coborâre 394, 469
Raporturi cu animale — opiniile juriștilor 464
Relatarea «Cine iubește și rămâne cast» 653
Relații între femei — analogia juridică 466
Ruga Profetului și a îngerilor 180
Rugă — condiții și împrejurări 16, 27, 28
Rugă — leacul încercărilor 10
Rugă — stăruință și grabă 12, 14
Sfială — pierderea ei 201
Sinceritate — leacul patimii 355, 557
Speranță și teamă 105, 107, 220

Supunere — iubire și adorare 481, 498
Trufie și asociere 372
Uitarea de sine și uitarea lui Allah 205, 277
Viața lumească — amăgirea ei 100
Vorbirea despre Allah fără știință 373

Indice de nume

Abū Bakr al-Ṣiddīq 149, 444, 448, 580
Abū Hurayrah 2, 8–9, 12, 14, 20, 32, 88, 93, 108, 110, 127, 150, 156, 173, 387, 415, 420
ʿAlī ibn Abī Ṭālib 10, 24, 114, 215, 444, 448
ʿĀʾishah 11, 13, 51, 509, 542, 604, 607, 642, 654
Ibn Masʿūd 26, 88, 173, 426
Ibn Taymiyyah 245
Ibn ʿAbbās 24, 79, 113, 146, 151, 155, 385, 448, 462, 465, 542, 564, 584, 604–605, 642, 653–656
Ibrāhīm 53, 104, 116, 134, 147, 190, 229, 256, 322, 340, 355, 362, 384, 445, 453, 499–500, 507–509, 517–518, 578, 608, 641
ʿĪsā 133, 586, 654
Lūṭ 120, 146, 171, 178, 230, 432, 447–449, 453, 455, 459, 463, 465, 473, 549, 554, 650
Mūsā 86, 144, 156, 339, 366, 374, 451, 496, 633
ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb 30, 112, 117, 131, 137, 150, 343, 411, 509, 529, 564, 609, 613
ʿUthmān ibn ʿAffān 113, 581, 632
Yūsuf 445, 549–550, 553

Glosar

ʿAlāqah العلاقة
Ataşamentul inimii față de cel iubit; treapta de început a iubirii în expunerea autorului.

Dīn الدين
Ascultare, obicei și purtare; în pasajul explicat de autor, ascultarea statornică devenită purtare și obicei.

Gharām الغرام
Iubirea care se lipește de inimă fără să se mai desprindă de ea.

Ikhlāṣ الإخلاص
Închinarea sinceră a faptelor lui Allah.

Khullah الخلة
Prietenia apropiată care, în expunerea autorului, cuprinde desăvârșirea iubirii și capătul ei.

Ruqyah الرقية
Recitare prin care se caută vindecarea, precum recitarea surei al-Fātiḥah în relatarea discutată de autor.

Ṣabābah الصبابة
Revărsarea inimii către cel iubit.

Tatayyum التتيم
Starea în care iubitorul se face robul celui iubit, prin smerire și supunere.

Taʾalluh التأله
Adorare: iubire, ascultare și supunere.

Bibliografie

1. Ibn Qayyim al-Jawziyyah. Al-Dāʾ wa-l-Dawāʾ. Ediție arabă îngrijită de Muḥammad Ajmal Ayyūb al-Iṣlāḥī; cercetarea hadithurilor: Zāʾid ibn Aḥmad al-Nushayrī. Dār ʿAṭāʾāt al-ʿIlm / Dār Ibn Ḥazm, ediția a patra, 1440 H / 2019.
2. Al-Bukhārī. Ṣaḥīḥ al-Bukhārī.
3. Muslim ibn al-Ḥajjāj. Ṣaḥīḥ Muslim.
4. Aḥmad ibn Ḥanbal. Al-Musnad.
5. Abū Dāwūd. Al-Sunan.
6. Al-Tirmidhī. Al-Jāmiʿ.
7. Al-Nasāʾī. Al-Sunan.
8. Ibn Mājah. Al-Sunan.
9. Al-Ḥākim. Al-Mustadrak.
10. Ibn Ḥibbān. Al-Ṣaḥīḥ.
11. Al-Ṭabarānī. Al-Muʿjam al-kabīr.
12. Ibn Qayyim al-Jawziyyah. Rawḍat al-muḥibbīn.
13. Ibn Qayyim al-Jawziyyah. Zād al-maʿād.
14. Ibn Qayyim al-Jawziyyah. Madārij al-sālikīn.
15. Ibn Taymiyyah. Majmūʿ al-fatāwā.
16. Ibn Taymiyyah. Minhāj al-sunnah.
17. Ibn Taymiyyah. Bayān talbīs al-Jahmiyyah.
18. Shihāb al-Dīn Maḥmūd ibn Salmān ibn Fahd. Manāzil al-aḥbāb.

Institutul Tawhid · 2026
www.tawhid.ro

CREDINȚĂ ȘI ÎNDREPTAREA INIMII

Cunoaștere. Pocăință. Vindecare.

Răspunsul unui învățat la întrebarea unui om încercat.

O cercetare a bolilor inimii și a căilor de vindecare: rugă, pocăință, cunoaștere și iubirea lui Allah. Ibn Qayyim al-Jawziyyah urmărește urmările păcatelor și legătura dintre faptele omului, credința sa și Viața de Apoi.

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro